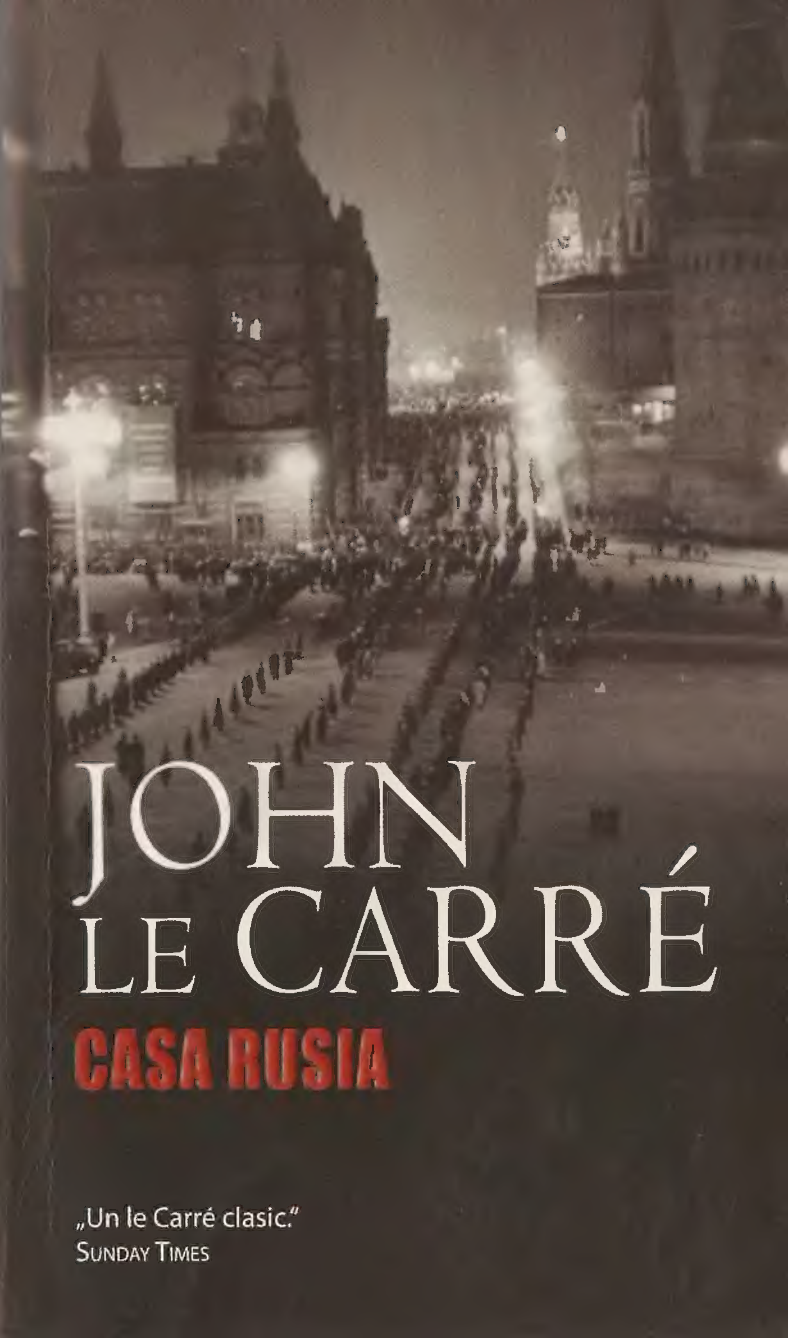

JOHN
LE CARRÉ
CASA RUSIA
„Un le Carré clasic."
SUNDAY TIMES

John le Carré

CASA RUSIA

JOHN LE CARRÉ

CASA RUSIA

rao international publishing company

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
LE CARRÉ, JOHN

Casa Rusia / John le Carré; trad.: de Delia Răzdolescu şi Gheorghe Potra. - Bucureşti: RAO International Publishing Company, 2007

ISBN 978-973-103-354-9

I. Răzdolescu, Delia
II. Potra, George G. (trad.)

821.111-312.4=135.1

RAO International Publishing Company
Grupul Editorial RAO
Str. Turda 117–119, Bucureşti, ROMÂNIA
www.raobooks.com
www.rao.ro

JOHN LE CARRÉ
The Russia House

Traducere din limba engleză
DELIA RĂZDOLESCU
GHEORGHE POTRA

septembrie 2007

ISBN 978-973-103-354-9

Lui Bob Gottlieb, marele editor
şi prietenul deosebit de răbdător

„Cred într-adevăr că oamenii doresc pacea într-atât încât guvernele ar face mai bine ca într-o zi să nu le mai stea în cale şi să-i lase să o dobândească."

DWIGHT D. EISENHOWER

„Trebuie să gândeşti ca un erou pentru ca să te comporţi pur şi simplu ca o fiinţă umană demnă de acest nume."

MAY SARTON

Cuvânt-înainte

Într-un roman, mulțumirile pot fi tot atât de plictisitoare ca genericul unui film. Totuși, fiind întotdeauna impresionat de bunăvoința de care dau dovadă unii oameni, de altfel foarte ocupați, ce-și consacră timpul și cunoștințele unei întreprinderi atât de frivole ca a mea, nu mă pot lipsi de ocazia de a le mulțumi.

Îmi amintesc cu deosebită gratitudine de ajutorul ilustrului ziarist și sovietolog Strobe Talbott din Washington, care a publicat mai multe lucrări cu privire la apărarea nucleară. Dacă s-au strecurat greșeli în această carte, cu siguranță acestea nu i se datorează; fără el, ar fi fost mult mai multe. Profesorul Lawrence Freedman, autor al unor cărți de referință despre conflictele moderne, mi-a permis să stau în preajma sa, dar nu trebuie învinovățit de naivitățile mele.

Frank Geritty, agent FBI de mulți ani de zile, m-a inițiat în misterele detectorului de minciuni, un aparat trist denumit astăzi poligraf; dacă personajele mele nu-i preamăresc calitățile, așa cum a făcut-o el, cititorul nu trebuie să-l învinovățească pe acesta, ci pe ele. Trebuie să-i aduc scuze lui John Roberts, director al Asociației Marea Britanie–URSS și echipei sale. El a fost cel care m-a însoțit în prima mea călătorie în URSS, deschizându-mi nenumărate uși, care altfel ar fi putut rămâne închise. Dar nu știa nimic din întunecatele

mele intenții și nici n-a încercat să le afle. În ceea ce privește echipa sa, aș menționa-o în mod special pe Anne Vaughan.

Gazdele mele sovietice de la Uniunea Scriitorilor au făcut dovada aceleiași discreții, iar vederile lor largi m-au luat prin surprindere. Orice persoană care vizitează Uniunea Sovietică în acești ani extrardinari și care are privilegiul să aibă convorbirile care mi-au fost prilejuite mie nu poate să nu plece acasă fără o afecțiune durabilă pentru acest popor și fără un sentiment de respect, de teamă și de uimire față de amploarea problemelor cu care se confruntă. Sper că prietenii mei sovietici vor găsi reflectată în această fabulă o părticică din căldura pe care am simțit-o în compania lor și speranțele împărtășite într-un viitor guvernat de rațiune și de fraternitate.

Jazzul este un mare unificator și nu mi-au lipsit sfaturile prietenești în privința saxofonului lui Barley. Wally Fawkes, renumitul desenator și intrumentist de jazz, mi-a împrumutat simțul său de muzician, iar John Calley, urechea lui absolută în privința muzicii și a cuvintelor. Dacă altfel de oameni ar conduce lumea, n-ar mai exista conflicte despre care să scriu.

JOHN LE CARRÉ

CAPITOLUL 1

Pe o stradă largă din Moscova, la mai puţin de două sute de metri de Gara Leningrad, la ultimul etaj al unui hotel hidos, cu o arhitectură greoaie, construit pe vremea lui Stalin, în stilul cunoscut moscoviţilor ca „Imperiul de pe timpul Ciumei", primul târg audio pentru predarea limbii engleze şi răspândirea culturii britanice, organizat de British Council, se apropia, chinuit, de sfârşit. Erau orele şaptesprezece şi jumătate şi o vreme schimbătoare de vară. Plouase cu găleata toată ziua, iar acum un soare înşelător îşi revărsa lumina în băltoace şi ridica aburi din trotuare. Trecătorii mai tineri purtau blugi şi adidaşi, dar cei mai în vârstă erau încă înfofoliţi în haine călduroase.

Sala închiriată de British Council nu era scumpă, dar nici prea potrivită acestei ocazii. O ştiam... Nu demult, aflându-mă la Moscova, într-o cu totul altă misiune, am urcat în vârful picioarelor impozanta scară goală şi, cu un paşaport diplomatic în buzunar, am stat câteva clipe în nesfârşita lumină crepusculară ce învăluie vechile săli de bal adormite... Cu stâlpii ei masivi, cafenii, şi oglinzile aurite, evoca mai curând ultimele ore ale unui pachebot pe cale să se scufunde, decât lansarea unui mare proiect. Pe plafon, ruşi rânjiţi, cu şepci proletare pe cap îl salutau pe Lenin cu pumnul ridicat. Vitalitatea lor contrasta inutil cu etajerele verzi scorojite, aliniate de-a lungul pereţilor, pe care erau expuse casete audio cu *Winnie Ursuleţul* şi *Engleza informatică în trei ore*, curs

pentru avansați. Cabinele audio, din pânză de sac, de fabricație locală, lipsite de multe din calitățile promise, aveau ceva din tristețea șezlongurilor de pe o plajă într-o zi de ploaie. Standurile expozanților, înghesuite la umbra unei galerii cu consolă, păreau o blasfemie tot atât de mare ca niște chioșcuri de pariuri într-un lăcaș de închinăciune.

Totuși, târgul, dacă se poate numi astfel, avusese loc. Oamenii veniseră, așa cum fac moscoviții, cu condiția să aibă statutul și documentele necesare care să satisfacă ochii nemiloși ai băieților în haine de piele de la intrare. Din politețe. Din curiozitate. Să stea de vorbă cu occidentalii. Sau pur și simplu pentru că târgul există. Iar acum, în seara celei de-a cincea și ultimei zile, era în plină desfășurare cocteilul de adio ce-i reunea pe expozanți și pe vizitatori. O mână de membri ai nomenclaturii mărunte a birocrației culturale sovietice se adunaseră sub candelabru, femeile cu buclișoare ridicate în vârful capului și cu rochii înflorate, croite pentru siluete mai suple, iar bărbații subțiați de costumele lucioase franțuzești, semn că aveau acces la magazine speciale de confecții. Doar gazdele lor britanice, într-o deprimantă paletă de griuri, respectau monotonia austerității socialiste. Zarva creștea în timp ce o cohortă de institutoare purtând șorțulețe ofereau invitaților sandviciuri vechi cu salam și pahare cu vin alb călduț. Un înalt diplomat britanic, care nu era chiar ambasadorul, strângea mâinile mai importante și declara că este încântat.

Doar Niki Landau se ținea departe de ceremonie. Aplecat deasupra mesei din standul său gol, totaliza valoarea ultimelor comenzi, verificând chitanțele cu borderourile de cheltuieli, întrucât maxima sa era să nu se ducă să petreacă înainte de a-și încheia treburile din timpul zilei.

Cu colțul ochiului, observa vag silueta albastră și nervoasă a acestei femei sovietice pe care o ignora în mod deliberat. „Necazuri în perspectivă, gândea el în timp ce lucra. De evitat.“

Atmosfera festivă nu-l prinsese pe Landau, oricât de petrecăreţ era el din fire. În primul rând, avea o aversiune de o viaţă faţă de oficialităţile britanice, de când tatăl său fusese trimis înapoi cu forţa în Polonia. De englezi în general, mi-a spus el mai târziu, nu voia să audă o vorbă urâtă. Era unul dintre ai lor, prin adopţie, şi se dovedea de neînduplecat în această veneraţie, ca orice convertit. Dar lingăii de la Foreign Office erau cu totul altceva. Cu cât îşi dădeau mai multe aere, cu cât se agitau şi se sclifoseau mai mult şi-şi ridicau la el sprâncenele lor tâmpe, cu atât mai mult îi ura şi îşi aducea aminte de tatăl său. În al doilea rând, dacă ar fi fost după el, din capul locului nici măcar n-ar fi venit la târg. Ar fi rămas bine mersi la căldurică la Brighton, cu noua şi drăguţa lui prietenă, Lydia, într-un hotel drăguţ şi discret ştiut de el, unde îşi putea duce iubitele.

„Mai bine să ne rezervăm pentru târgul de carte de la Moscova din septembrie", îi sfătuise el pe clienţii săi la sediul firmei aflat pe şoseaua secundară de vest. „Rusnacilor le place cartea, ştii, Bernard, piaţa audio îi sperie şi nu sunt încă pregătiţi pentru ea. Dacă tăbărâm la târgul de carte, dăm lovitura. Dacă dăm buzna la târgul audio, suntem morţi."

Însă clienţii lui Landau erau tineri şi bogaţi, şi nu credeau în moarte.

– Niki, băiatule, începuse Bernard, venind în spatele lui şi punându-i mâna pe umăr, ceea ce lui Landau îi displăcea, în ziua de astăzi trebuie să fluturăm steagul. Suntem patrioţi, înţelegi, Niki? Ca şi tine. De aceea suntem o companie multinaţională. Iar cu glasnostul acesta, Uniunea Sovietică este Everestul pieţei de înregistrări. Şi tu ne vei duce în vârf, Niki. Pentru că, dacă nu o faci, vom găsi pe altcineva să o facă. Unul mai tânăr, auzi, Niki? Unul care să aibă energie şi clasă.

Energie, Niki mai avea încă. Dar de clasă, era primul care să o recunoască, mai bine să nu vorbim. Era o persoană amuzantă, dar ciudată, şi aşa îi plăcea să fie. Era un polonez mic de statură, înfigăreţ, ciudat şi mândru de el. Bătrânul Nik,

ştrengarul reprezentanţilor pentru Europa de Est, capabil, se fălea el, să vândă poze porcoase unei mănăstiri georgiene de maici şi loţiune capilară unei chelii româneşti. Landau, micuţul atlet de budoar, care purta talonete pentru a-şi înălţa trupul slav la statura englezească atât de admirată de el şi costume şic care strigau: „Priviţi-mă!“ „Când bătrânul Nik îşi pregăteşte standul, i-au asigurat colegii lui pe anchetatorii noştri neidentificabili, ţi se pare că auzi clinchetul clopoţelului unui precupeţ polonez.“

Iar micuţul Landau râdea la gluma lor, făcându-le jocul. „Băi, sunt polonezul pe care nu-l pui jos cu una, cu două“, declara el mândru, comandând încă un rând. Aşa îi făcea el să râdă. Dar nu pe seama lui. Apoi, mai mult ca sigur, pentru a-şi continua spusele, scotea la iuţeală un pieptăn din buzunarul de la piept şi se apleca. Uitându-se la un tablou de pe perete sau la orice suprafaţă lucioasă, îşi potrivea cu mâinile micuţe părul prea negru, aducându-l spre spate, pentru a dobândi un aer mai viril, înainte de a porni la atac pentru o altă cucerire. „Cine este tipa drăguţă care se uită de acolo din colţ la mine?“ întreba el, într-un amestec păcătos de poloneză de ghetou şi de londoneză de mahala. „Bună, iubito! De ce să suferi singurică în seara asta?“ – şi o dată din cinci marca, ceea ce, după părerea lui, constituia un randament acceptabil, cu condiţia de a încerca fără întrerupere.

În seara aceasta, însă, Landau nu se gândea nici să marcheze, nici să încerce. Se gândea că a muncit din nou de şi-a dat duhul pentru nimica toată sau, cum mi-a spus el mai plastic, pentru un pupic de curvă. În momentul de faţă, fiecare târg, fie de carte, fie audio, sau de oricare altceva, îl secătuia mai mult decât dorea să recunoască, aşa cum făceau şi femeile. Şi îi dădeau prea puţin în schimb. Şi că de-abia aştepta avionul de mâine care să-l ducă înapoi la Londra. Iar, dacă păsărica aia rusească, în albastru, nu s-ar strădui atât să-i atragă atenţia, tocmai când încerca să-şi încheie socotelile şi să arboreze zâmbetul monden pentru a se alătura veselei

adunături, i-ar spune el câteva vorbe pe limba ei, pe care să le regrete amândoi toată viaţa.

Că era rusoaică, asta era sigur. Doar unei rusoaice îi putea atârna de braţ o sacoşă de plastic (chiar dacă de obicei sacoşele astea erau din sfoară), pentru eventualitatea unor cumpărături norocoase, ce reprezintă triumful vieţii cotidiene. Doar o rusoaică poate fi atât de curioasă încât să stea îndeajuns de aproape de un bărbat ca să-i poată verifica socotelile. În sfârşit, doar o rusoaică ar putea să ofteze de nerăbdare înainte de a întrerupe pe cineva, ceea ce, când era vorba de un bărbat, îi amintea lui Landau de tatăl său legându-şi şireturile, iar atunci când era vorba de o femeie, îi evoca patul.

– Scuzaţi-mă, domnule. Sunteţi domnul de la Abercrombie & Blair? întrebă ea.

– Nu aici, drăguţă, spuse Landau, fără să ridice capul. I se adresase în englezeşte, aşa că îi răspunsese tot în englezeşte, potrivit obiceiului său.

– Domnul Barley?

– Nici un Barley, drăguţă! Landau.

– Dar acesta este standul domnului Barley.

– Nu este standul domnului Barley. E standul meu. Abercrombie & Blair e alături.

Tot cu capul în jos, Landau îi arătă cu pixul la stânga, către standul gol de partea cealaltă a despărţiturii, unde un panou verde anunţa cu litere de aur bătrâna editură Abercrombie & Blair din Norfolk Street, Strand.

– Dar acest stand este gol. Nu e nimeni acolo, obiectă femeia. A fost gol şi ieri.

– Aşa e. Bravo! replică Landau pe un ton fără drept de apel pentru oricine.

Se apleacă în mod ostentativ şi mai tare peste registru, aşteptând ca silueta albastră să se îndepărteze. Gest nepoliticos din partea lui, ştia, dar această prezenţă încăpăţânată îl făcea să fie şi mai grosolan.

– Dar unde este Scott Blair? Unde este individul căruia i se spune Barley? Trebuie să vorbesc cu el. E foarte urgent!

Landau începu să o urască pe femeie, cuprins de o brutalitate de neînțeles.

– Domnul Scott Blair, începu el, ridicând brusc capul și privind-o drept în ochi, mai cunoscut apropiaților săi pe numele de Barley, este absent nemotivat, stimată doamnă. Da, compania sa a închiriat un stand. Iar domnul Scott Blair este președinte, director, administrator general și, după câte știu, dictator pe viață al acestei societăți. Cu toate acestea, nu și-a ocupat standul... Prinzându-i privirea, începu s-o lase mai domol. Ascultă, dragă, încerc să-mi câștig pâinea, e bine? Nu de la domnul Barley Scott Blair, cu toată dragostea pe care i-o port.

Apoi se opri brusc, o îngrijorare cavalerească potolindu-i furia. Femeia tremura. Nu-i tremurau numai mâinile, care strângeau sacoșa cafenie, ci și gâtul, întrucât văzu gulerașul de dantelă de la rochia ei albastră îngrijită zbătându-i-se pe pielea gâtului mai albă decât dantela. În schimb, gura și bărbia se crispaseră cu o hotărâre care îi impunea respect.

– Vă rog, domnule, fiți amabil și ajutați-mă, îl imploră ea, ca și cum nu avea nici o scăpare.

Landau susținea sus și tare că se pricepe la femei. Alta dintre micile lui fuduleli agasante, dar nu lipsite de noimă.

„Femeile, Harry, sunt un divertisment pentru mine, subiectul preferat de cercetare și pasiunea mea devorantă, îmi mărturisi el, cu o convingere în glas tot atât de solemnă ca jurământul unui francmason. Nu mai era în stare să spună câte avusese, dar îi plăcea să declare că cifra era de ordinul sutelor și că nu era una care să aibă nici cel mai mic motiv să regrete experiența. Joc cinstit, aleg cu discernământ, Harry, mă asigura el, atingându-și o nară cu degetul arătător. Fără vene tăiate, fără căsnicii distruse, fără cuvinte urâte după aceea." Cât de adevărat era nu va ști nimeni niciodată, dar nu exista nici un dubiu că instinctul care l-a ghidat în aventurile sale

galante i-a sărit în ajutor în momentul în care își forma o părere despre tânăra femeie.

Era serioasă. Inteligentă. Hotărâtă. Era speriată, deși în ochii ei negri licărea o undă de umor. Avea acea rară calitate pe care Landau, în stilul sau bombastic, o numea „clasa pe care doar Mama Natură ți-o poate da“. Cu alte cuvinte, era de calitate, o femeie puternică. Și, întrucât în momente de criză, gândurile nu curg în înlănțuire logică, ci năvălesc peste noi în valuri de intuiție și experiență, Landau a simțit toate acestea dintr-odată și se împăcase cu ele în momentul în care ea reîncepu să vorbească.

– Unul dintre prietenii mei sovietici a realizat o importantă operă literară, de mare originalitate, spuse ea după ce trase adânc aer în piept. Este un roman. Este un mare roman. Mesajul lui este important pentru întreaga omenire.

Tăcu brusc.

– Un roman? șopti Landau. Apoi, fără să-și poată explica mai târziu de ce, continuă: Ce titlu are, drăguță?

Forța ei, conchise el, nu rezida nici în bravadă, nici în inconștiență, ci în convingerile sale.

– Care e mesajul cărții, dacă titlu nu are?

– Cultivă mai curând acțiunea decât discursul. Respinge încetineala cu care se aplică perestroika. Cere acțiune și este împotriva oricăror schimbări cosmetice.

– Frumos, spuse Landau impresionat.

Vorbea ca mama mea, Harry. Cu bărbia ridicată și privindu-te drept în ochi.

– În ciuda glasnostului și al presupusului liberalism al noilor directive, romanul prietenului meu nu poate fi publicat încă în Uniunea Sovietică, continuă ea. Domnul Scott Blair s-a angajat să-l publice cu discreție.

– Stimată doamnă, spuse Landau amabil, cu fața de astă dată apropiată de a ei, dacă romanul prietenului dumneavoastră este publicat de venerabila editură Abercrombie & Blair, puteți fi sigură că o vor face în secret absolut.

Spuse aceasta mai în glumă, mai în serios, neputându-se abţine, dar şi pentru că, în mod instinctiv, dorea să destindă conversaţia şi să o facă mai puţin suspectă în ochii eventualilor observatori. Fie că a înţeles gluma, fie că nu, femeia zâmbi la rândul ei, un surâs cald şi scurt de autoîncurajare, ca un semn al victoriei asupra temerilor ei.

– Deci, domnule Landau, dacă iubiţi pacea, vă rog să luaţi acest manuscris în Anglia şi să-l predaţi imediat domnului Scott Blair. Doar domnului Scott Blair, nimănui altcuiva. Este un semn de încredere.

Ceea ce s-a întâmplat după aceea s-a desfăşurat cu rapiditatea unei tranzacţii la colţ de stradă, între un vânzător hotărât să vândă şi un cumpărător hotărât să cumpere. Primul lucru pe care l-a făcut Landau a fost să privească peste umărul tinerei femei, în spatele acesteia. A făcut-o ca o măsură de precauţie atât pentru ea, cât şi pentru el. Ştia din proprie experienţă că atunci când rusnacii pun la cale vreo maşinaţie, îşi plasează întotdeauna oameni prin apropiere. Dar această parte a sălii de întruniri era goală, zona de sub galerie unde se aflau standurile era întunecată, iar petrecerea din mijlocul încăperii era în toi. Cei trei băieţi în haine de piele de la intrare stăteau de vorbă plictisiţi.

Odată operaţiunea încheiată, Landau citi numele tinerei pe ecusonul de plastic de pe rever, ceea ce ar fi trebuit să facă în mod normal mai devreme, dacă nu l-ar fi distras ochii ei negri. „Ekaterina Orlova“, citi el. Şi, dedesubt, „Octombrie“, în engleză şi în rusă, numele unei mici edituri de stat moscovite, specializate în traduceri de carte sovietică pentru export, destinată mai ales celorlalte ţări socialiste, ceea ce mă tem că o condamna la o relativă mediocritate.

După aceea, sau poate în timp ce îi citea ecusonul, Niki o lămuri ce trebuia să facă. Copil al străzii, Landau cunoştea toate şmecheriile. Femeia putea să aibă curajul a şase lei, şi, după aparenţe, aşa şi era. Dar era departe de a fi o conspiratoare. De aceea a luat-o fără nici o ezitare sub protecţia sa.

I s-a adresat ca oricărei femei care avea nevoie de sfaturi practice, ca de pildă cum să ajungă la camera lui de hotel sau ce să-i spună soțiorului la întoarcerea acasă.

– Îl ai asupra ta, drăguță? întrebă el, privind în jos către plasa de cumpărături și zâmbindu-i prietenos.

– Da.

– Acolo, nu-i așa?

– Da.

– Atunci dă-mi sacoșa cu totul, firesc, spuse Landau, dictându-i pas cu pas instrucțiunile. Așa. Acum dă-mi o îmbrățișare rusească prietenoasă. Un sărut formal. Bravo! Mi-ai adus un dar oficial de adio în ultima zi a târgului, asta e. Ceva care să cimenteze relațiile anglo-sovietice și care, dacă nu-l arunc într-o ladă de gunoi de la aeroport, mă va obliga să am surplus de bagaj la zborul de întoarcere acasă. O tranzacție foarte normală. Cred că am primit azi vreo jumătate de duzină de astfel de cadouri.

Îi spusese o parte din aceste cuvinte în timp ce se apleca cu spatele la ea. Vârî mâna în sacoșă și, într-o clipă, strecură cu abilitate pachetul învelit în hârtie de ambalaj în servieta cu multe compartimente, ce se deschidea ca un acordeon.

– Ești căsătorită, nu-i așa, Katia?

Nici un răspuns. Poate că nu-l auzise. Sau era prea ocupată să-l privească.

– Soțul tău a scris romanul, am dreptate? spuse Landau, fără să se lase descurajat de tăcerea ei.

– E periculos pentru tine, șopti ea. Trebuie să crezi în ceea ce faci. Dar dacă tu crezi în ceea ce faci, totul devine limpede.

Ca și cum nu ar fi auzit acest avertisment, Landau alese, dintr-o grămadă de mostre pe care le păstrase pentru a le împărți în seara aceasta, un set de patru casete cu *Visul unei nopți de vară*, în lectura actorilor de la Royal Shakespeare Company, pe care îl puse cu ostentație pe masă înainte de a scrie cu o cariocă pe cutia din plastic: „De la Niki pentru Katia, în numele Păcii“, și data. Apoi, ceremonios, puse setul

în sacoşa ei, strânse cele două toarte pe care i le vârî în mână, deoarece, văzând-o rămasă fără vlagă, se temu că intră în panică şi-şi pierde controlul. Doar în momentul acela, continuând să o ţină de mâna rece, frumoasă, îi dădu asigurările pe care le aştepta.

– Toţi trebuie să facem ceva riscant din când în când, nu-i aşa, dragă? îi spuse el degajat. Să onorăm acum petrecerea cu prezenţa noastră, ce zici?

– Nu.

– Ce-ai zice să luăm masa împreună undeva?

– Nu ar fi convenabil.

– Să te conduc până la ieşire.

– Mi-e indiferent.

– Ar trebui să zâmbim, frumoasă doamnă, spuse el, tot în englezeşte, în timp ce o însoţea către cealaltă parte a încăperii, sporovăind ca un bun reprezentant comercial ce redevenise.

Când ajunseră la impunătorul palier, Niki îi strânse mâna.

– Ne vedem la târgul de carte. Da? În septembrie. Şi mulţumesc pentru sfaturi. Îmi voi reaminti. Important este că am ajuns la o înţelegere. Lucru plăcut, întotdeauna, nu-i aşa?

Ea îi luă mâna, părând că-şi trage curaj din ea, pentru că zâmbi din nou, un zâmbet uşor uluit, dar plin de recunoştinţă şi irezistibil de cald.

– Prietenul meu a făcut un gest nemaipomenit, explică ea, împingându-şi spre spate o buclă rebelă de pe frunte. Vă rog să vă asiguraţi că ajunge la cunoştinţa domnului Barley.

– Îi voi spune. N-ai nici o grijă, răspunse Landau dezinvolt. Ar fi dorit să mai zâmbească o dată, doar pentru el, dar Landau nu o mai interesa. Se scotocea în geantă, căutând o carte de vizită pe care să i-o înmâneze, ceea ce omisese să facă până atunci. „ORLOVA, Ekaterina Borisovna", imprimată pe o parte în chirilice, iar pe cealaltă cu caractere latine, precum şi „Octombrie" în ambele alfabete. I-o înmână, apoi coborî ţeapănă scara pompoasă, cu capul sus şi o mână pe balustrada lată de marmură, iar cu cealaltă târând sacoşa de

plastic. Băieţii în haine de piele au urmărit-o din priviri până în hol. Iar Landau, în timp ce-şi vâra cartea de vizită în buzunarul de la piept, alături de o altă jumătate de duzină pe care le colectase în ultimele două ore, îi văzu urmărind-o şi le făcu cu ochiul. După o clipă de gândire, băieţii îi făcură şi ei cu ochiul, întrucât începuse o nouă eră de deschidere, iar o pereche de coapse frumoase ruseşti avea dreptul să fie admirată după merit, chiar de către un străin.

În timpul celor cincizeci de minute de distracţie care mai rămăseseră, Niki Landau se alătură cu toata inima petrecerii. Cântă şi dansă pentru o bibliotecară scoţiană cu o faţă sinistră, împodobită cu un şirag de perle. Povesti o anecdotă politică plină de duh despre doamna Thatcher unor funcţionari ai Agenţiei de Stat pentru Drepturile de Autor, VAAP, care izbucniră brusc în hohote de râs. Tămâie trei individe de la editura Progres şi, după o serie de curse dus-întors la servieta diplomat, le oferi fiecăreia o amintire a şederii sale, dat fiind că Landau era generos de la natură şi îşi amintea numele şi promisiunile făcute, tot aşa cum îşi amintea atâtea alte lucruri, cu exactitatea unei minţi neîmpovărate. Dar în tot acest timp şi-a ţinut servieta discret sub observaţie şi, chiar înaintea plecării oaspeţilor, continuă să o ţină cu mâna stângă, în timp ce cu dreapta îşi lua rămas-bun. În autocarul special ce-i aştepta pe reprezentanţii străini pentru a-i duce la hotel, a ţinut-o pe genunchi, alăturându-se corului de cântece deocheate, condus ca de obicei de Spikey Morgan.

– Atenţie, băieţi, sunt doamne de faţă! îi avertiză Landau şi, ridicându-se în picioare, le ordonă să tacă atunci când pasajele erau prea deşucheate după părerea lui. Însă chiar atunci când făcea pe marele dirijor, ţinea strâns de mânerul genţii diplomat.

În faţa hotelului, se învârtea cârdul obişnuit de peşti, vânzători de droguri şi şmenari; împreună cu supraveghetorii lor KGB-işti, urmăriră cu atenţie intrarea grupului. Dar Landau

nu observă nimic neobişnuit în comportarea lor care să-l neliniştească, aceştia nefiind nici prea atenţi, nici prea degajaţi.

Bătrânul mutilat de război care supraveghea culoarul ce ducea la lifturi îi ceru, ca de obicei, permisul de intrare în hotel, dar, atunci când Landau, care îi mai dăduse vreo sută de ţigări Marlboro, îl întrebă acuzator în rusă de ce nu era în seara aceea în oraş, flirtând cu iubita lui, acesta râse strident şi îl plesni amical pe umăr.

„Dacă încearcă să-mi întindă o cursă, gândeam eu, mai bine m-ar umfla urgent, înainte ca urma să se răcească, Harry, mi-a povestit el ulterior, de parcă ar fi ţinut cu inamicul, nu cu el însuşi. Când întinzi o cursă, Harry, trebuie să te mişti repede, astfel încât probele să se afle încă asupra victimei, explică el, ca şi cum şi-ar fi petrecut toată viaţa încolţindu-i pe oameni.

– Barul de la Naţional, la nouă, îi spuse Spikey Morgan plictisit, în timp ce se înghesuiau să iasă din ascensor la etajul IV.

– Poate că da, poate că nu, îi răspunse Landau. Nu prea sunt în apele mele, ca să fiu sincer.

– Slavă Domnului, spuse Spikey căscând şi se angajă cu un pas greoi pe coridorul întunecat ce ducea la camera sa, sub privirile răutăcioase ale supraveghetoarei de etaj. Ajungând în faţa camerei sale, Landau se înarmă cu curaj înainte de a introduce cheia în broască. „Vor acţiona acum, gândi el. Aici şi acum ar fi momentul cel mai potrivit să mă înhaţe cu manuscris cu tot."

Dar când păşi înăuntru, încăperea era goală, totul se afla la locul său şi se simţi ca un idiot că avusese suspiciuni. „Încă în viaţă", gândi el, punând servieta diplomat pe pat. Trase cât putu de bine perdelele cât o batistă, adică până la jumătate, şi atârnă inutilul anunţ „Nu deranjaţi" la uşă, pe care o încuie. Îşi goli buzunarele costumului, inclusiv cel în care punea cărţile de vizită primite, îşi scoase haina şi cravata, brăţările metalice care-i ţineau mânecile, iar în cele din urmă cămaşa. Scoase din frigider o sticlă şi-şi turnă un deget de votcă cu lămâie,

apoi sorbi o înghițitură. Landau nu era cu adevărat un băutor, îmi explică el, dar când se afla la Moscova îi plăcea să încheie ziua cu o votcă mică cu lămâie. Luând paharul în baie, stătu în fața oglinzii vreo zece minute bune, examinându-și cu îngrijorare rădăcina părului în căutarea unor fire albe, acoperind punctele dezonorante cu o loțiune nouă care făcea minuni. Satisfăcut de munca sa, își înveli creștetul capului cu un turban sofisticat din cauciuc pe post de cască de baie și făcu un duș, în timp ce cânta binișor *I am the very model of a modern major-general*. Se frecă puțin cu prosopul pentru a-și menține tonusul muscular, își trase pe el un halat înflorat, viu colorat și se întoarse în pas de marș în dormitor, cântând în continuare.

Făcea toate acestea, pe de-o parte, pentru că așa obișnuia și avea nevoie astă-seară să simtă familiaritatea propriei rutine, dar, pe de altă parte, pentru că era mândru că dăduse și el o dată naibii prudența și că nu găsise douăzeci și cinci de motive puternice pentru a nu acționa, așa cum ar fi putut să procedeze în zilele acestea.

„Era o doamnă, era speriată, avea nevoie de ajutor, Harry. Când a mai refuzat Niki o doamnă?“ Și dacă s-a înșelat în privința ei, ei bine, înseamnă că l-a dus de nas ca pe un copil și nu-i mai rămânea decât să-și ia periuța de dinți și să se prezinte la porțile închisorii Lubianka pentru cinci ani de cercetare fără voie a excelentelor graffiti de acolo. Prefera să fie dus de nas de douăzeci de ori decât să respingă fără motiv o femeie. Acestea fiind spuse, chiar dacă doar în minte, pentru că mai era încă prevăzător față de existența microfoanelor, Landau scoase pachetul din servietă și, cu o oarecare sfială, se apucă să desfacă sfoara, fără să o taie, așa cum îl învățase sfânta lui mamă, a cărei fotografie era cuibărită cu pioșenie în portvizitul său. „Au aceeași strălucire, gândi el cu o plăcută aducere-aminte, în timp ce se ocupa cu răbdare de nod. Tenul slav. Ochii slavi, zâmbetul. Două frumoase fete slave, una

lângă alta. Cu singura diferență că una din ele, Katia, nu sfârșise la Treblinka."

Nodul cedă, în sfârșit. Landau înfășură sfoara și o puse pe pat. „Trebuie să știu, înțelegi, dragă, îi explica el în minte Ekaterinei Borisovna. Nu vreau să-mi vâr nasul unde nu mă privește, nu sunt scotocitor din fire, dar dacă trebuie să păcălesc vama moscovită, ar trebui să știu cu ce-i trag pe sfoară, pentru că îmi va fi de ajutor."

Cu delicatețe, ca să nu o rupă, folosindu-și ambele mâini, Landau desfăcu hârtia maronie. Nu se vedea cu adevărat în pielea unui erou, cel puțin nu încă. Ceea ce reprezenta un pericol pentru o frumusețe moscovită putea să nu fie primejdios pentru el. Crescuse cunoscând duritățile, o știa. Cartierul londonez East End nu oferise o cură de odihnă unui imigrant polonez de zece anișori, iar Landau avusese partea sa de buze și nasuri sparte, de degete zdrobite, de foame. Dar dacă l-ai fi întrebat acum sau oricând în ultimii treizeci de ani care era definiția dată de el eroului, ți-ar fi răspuns fără nici o ezitare că eroul era primul care o ștergea pe ușa din dos când era nevoie de un voluntar.

Oricum ar fi fost, privind conținutul pachetului în hârtie de ambalaj, Niki era sigur de un lucru: i se pusese pata. Avea timp berechet să-și explice mai târziu când nu avea lucruri mai bune de făcut. Dar dacă în noaptea aceasta trebuia făcută o treabă necurată, Niki Landau era omul potrivit pentru ea: „Pentru că atunci când i se pune pata lui Niki, este de neegalat, Harry, o știu toate fetele."

Primul lucru pe care îl văzu a fost plicul. Observă cele trei carnete de sub plic, toate legate cu un elastic lat, de genul acelora pe care le păstrezi întotdeauna, dar cărora nu le găsești niciodată vreo utilizare. Ceea ce i-a reținut însă mai întâi atenția a fost plicul, deoarece purta scrisul ei, un scris îngrijit de școlăriță care îi confirma imaginea de puritate pe care o reținuse. Un plic pătrat, cafeniu, lipit cam prost și adresat „Personal domnului Bartholomew Scott Blair, urgent".

Scoţându-i elasticul, Landau îl ţinu în lumină, dar era opac şi nu lăsa să se vadă nici o umbră. Îl pipăi între degetul gros şi cel arătător. Conţinea o foaie, cel mult două. „Domnul Scott Blair s-a angajat să-l publice cu discreţie, îşi aminti el. Domnule Landau, dacă iubiţi pacea... daţi-l imediat domnului Scott Blair. Doar domnului Scott Blair... este un semn de încredere."

„Are încredere şi în mine", gândi el. Întoarse plicul. Pe spate nu scria nimic.

Întrucât nu se pot afla prea multe dintr-un plic maroniu lipit şi întrucât din principiu nu citea corespondenţa personală a lui Barley şi nici a altcuiva, Landau deschise servieta din nou şi, căutând în compartimentul cu papetărie, scoase un plic obişnuit, pe clapa căruia era imprimat elegant: „De la biroul domnului Nicholas P. Landau". Strecură în el plicul cafeniu şi îl lipi. Mâzgăli „Barley" pe el şi îl puse în compartimentul etichetat „Relaţii", în care se aflau diverse, ca de pildă cărţi de vizită pe care i le strecuraseră în mână tot felul de necunoscuţi şi notiţe cu diverse comisioane pe care promisese să le facă pentru câte cineva, ca de pildă editoarea care avea nevoie de rezerve pentru pixul ei Parker sau funcţionarul de la Ministerul Culturii care dorea un tricou cu Snoopy pentru nepotul său, sau doamna de la „Octombrie" care întâmplător trecuse pe acolo în momentul în care îşi strângea standul.

Iar Landau făcu acest lucru, întrucât instinctul unei meserii pe care nu o învăţase niciodată îi dicta că primul lucru ce i se impunea era să ţină plicul cât mai departe posibil de carnete. Dacă acestea s-ar fi dovedit aducătoare de necaz, dorea ca nimic să nu indice o legătură între ele şi scrisoare. Şi invers. Avea dreptate. Cei mai multilaterali şi mai experimentaţi instructori ai Serviciului, unşi cu toate alifiile cunoscute, nu i-ar fi putut da un sfat mai bun.

Doar atunci luă cele trei carnete, scoase elasticul, trăgând cu urechea la cel mai mic zgomot de paşi de pe coridor. „Trei carnete ruseşti amărâte", reflecta el, alegându-l pe cel de

deasupra şi întorcându-l încet. Legat în carton ilustrat grosolan, cu cotorul de pânză uzată. Două sute şi douăzeci şi patru de file din hârtie de proastă calitate şi prost fălţuite, in-quarto, dacă Landau îşi amintea bine de pe vremea când se ocupa de papetărie, vândute cu circa douăzeci de copeici la orice librărie mai ca lumea, cu condiţia ca marfa să se fi livrat şi să stai la coada la care trebuia în ziua nimerită.

În sfârşit, deschise carnetul şi parcurse prima pagină.

„E într-o ureche fata asta, gândi el, încercând să-şi reprime indignarea. A căzut în mâinile unui scrântit. Biata fată."

Mâzgălituri fără sens, făcute de un nebun, cu o peniţă de desen, în tuş, în mare viteză, cu furie, în sus şi-n jos. Pe margine, de-a latul şi de-a lungul. În diagonală, călare pe text, asemenea scrisului ilizibil al unui medic. Pigmentate cu semne de exclamare şi cu sublinieri tâmpite. O parte era în caractere chirilice, altă parte, în caractere latine. „Creatorul creează creatori, citi el în engleză. A fi. A nu fi. A contra-fi." Urma o explozie de franceză stupidă privind războiul nebuniei şi nebunia războiului, încheiată cu un talmeş-balmeş de neînţeles. „Mulţumesc foarte mult", gândi el şi întoarse o pagină, apoi alta, ambele atât de pline de o scriitură dementă, că de-abia se mai zărea hârtia. „După şaptezeci de ani de distrugere a voinţei publice, nu ne putem aştepta ca aceasta să renască brusc şi să ne salveze", citi el. Un citat? Un gând de noapte? N-aveai de unde să ştii. Referiri la scriitori ruşi, latini, europeni. Comentarii cu privire la Nietzsche, Kafka şi la persoane despre care n-a auzit niciodată, darămite să le citească. Alte reflecţii despre război, de data aceasta în engleză: „Bătrânii îl declară, tinerii îl fac, dar astăzi participă la el şi pruncii, şi moşnegii". Mai întoarse o pagină şi dădu doar de o pată, rotundă, maronie. Ridică la nas carnetul şi o mirosi. „Băutură, gândi el scârbit. Pute ca o cârciumă. Nu este de mirare că e amic cu Barley Blair." O pagină dublă dedicată unei serii de proclamaţii isterice.

– CEL MAI MARE PROGRES AL NOSTRU ESTE ÎN DOMENIUL RĂMÂNERII ÎN URMĂ!

– PARALIZIA SOVIETICĂ ESTE CEA MAI ÎNAINTATĂ DIN LUME!

– RĂMÂNEREA NOASTRĂ ÎN URMĂ CONSTITUIE CEL MAI MARE SECRET MILITAR PE CARE ÎL AVEM!

– DACĂ NU NE CUNOAŞTEM PROPRIILE NOASTRE INTENŢII ŞI CAPACITĂŢI, CUM LE-AM PUTEA ŞTI PE ALE VOASTRE?

– ADEVĂRATUL DUŞMAN ESTE PROPRIA NOASTRĂ INCOMPETENŢĂ!

Apoi, pe pagina următoare, o poezie, copiată cu grijă Dumnezeu ştie de unde:

Se-ncolăcea şi se descolăcea
O lua spre sud sau se-ntorcea?
O lume-ntreagă se-ntreba
Ce urmă şarpele lăsa.

Sărind în două picioare, Landau se îndreptă furios, cu paşi mari, către fereastra ce dădea către o curte tristă, plină de gunoaie neridicate.

„Un nenorocit de jongler cu vorbele, Harry. Asta credeam că era. Cine ştie ce drogat pletos care se crede geniu! Iar ea s-a aruncat în braţele lui, aşa cum fac toate."

Fata avea noroc că în cameră nu se afla cartea de telefon a Moscovei, căci altfel ar fi sunat-o şi i-ar fi spus ce merita.

Pentru a-şi potoli furia, luă un al doilea carnet, îşi linse buricul degetului şi răsfoi pagină cu pagină cu dispreţ, şi astfel dădu de nişte desene. Pentru o clipă intră în beznă, ca şi cum s-ar fi rupt filmul într-o sală de cinematograf. Se blestema că era un mic slav impetuos, în loc să fie un englez calm şi flegmatic. Se aşeză din nou pe pat, dar cu grijă, ca şi cum acolo se odihnea cineva pe care îl rănise cu acuzaţiile sale premature.

Dacă Landau dispreţuia ceea ce prea adesea trecea drept literatură, interesul său pentru chestiunile tehnice era nemăsurat. Chiar dacă nu înţelegea ceea ce avea în faţa ochilor, o pagină bună de matematică era pentru el o zi întreagă de încântare. Şi înţelese dintr-o privire, aşa cum i s-a întâmplat cu Katia, că privea ceva de calitate. Nu era vorba despre desene frumoase trasate cu rigla, e adevărat. Doar simple schiţe, dar cu atât mai bune, trasate cu mâna liberă, fără instrumente, de către cineva care putea gândi cu un creion. Tangente, parabole, conuri. „Şi, între desene, descrieri detaliate, ca acelea făcute de către arhitecţi sau de către ingineri, cuvinte ca «punct de ochire», «masă critică», «eroare de sistem», «gravitaţie» şi «traiectorie», o parte în engleză, Harry, altă parte în rusa voastră."

Cu toate că Harry nu este numele meu adevărat.

Totuşi, când începu să compare frumoasa caligrafie din cel de-al doilea carnet cu mâzgăliturile absurde din primul, spre stupefacţia sa descoperi anumite similitudini incontestabile. Avu astfel senzaţia că are în faţă jurnalul intim al unui schizofrenic, un volum fiind scris de către Dr. Jekyll, iar celălalt de către Mr. Hyde.

Studie cel de-al treilea carnet, tot atât de metodic şi precis ca şi cel de al doilea, dar aranjat ca un fel de carte de logaritmi, cu date, numere şi formule, cuvântul „eroare" repetându-se frecvent, adesea subliniat sau scos în evidenţă cu un semn de exclamare. Landau făcu dintr-odată ochii mari, neputându-şi lua privirea de la ceea ce citea. Obscuritatea liniştitoare a jargonului tehnic folosit de către scriitor se încheiase cu o mare lovitură. Aşa cum se încheiaseră divagaţiile sale filosofice şi superbele sale desene adnotate. Cuvintele se detaşau din pagină cu o claritate uimitoare.

„Strategii americani pot dormi în pace. Coşmarurile lor nu se vor adeveri niciodată. Cavalerul sovietic piere înlăuntrul armurii sale. Nu mai reprezintă decât o putere secundară, ca şi

voi, britanicii. Poate porni un război, dar nu-l poate continua și nu-l poate câștiga. Credeți-mă."

Landau nu merse mai departe. Un simțământ de respect, amestecat cu un puternic instinct de autoapărare, îi șopti că pângărise destul mormântul. Luă elasticul, puse cele trei carnete unul peste altul și le legă. „Asta e, gândi el. De aici înainte, îmi văd de treaba mea și îmi fac datoria. Adică duc manuscrisul în Anglia mea de adopțiune și îl dau imediat domnului Bartholomew alias Barley Scott Blair."

„Barley Blair, gândi el cu uimire, în timp ce deschidea șifonierul pentru a scoate o valiză mare din aluminiu, în care își ținea mostrele. Măi, să fie! Ne-am întrebat de atâtea ori dacă hrănim un spion la sânul nostru și acum știm."

Era de un calm olimpian, mă asigură Landau. Englezul din el îl controla din nou pe polonez. „Dacă Barley putea să o facă, Harry, mi-am zis și eu că eram în stare." Mi-a repetat-o și în scurtul răstimp în care m-a luat drept confesor. Mi se întâmplă treaba asta cu unii, din când în când. Simt această față ascunsă a mea și i se adresează ca și cum ar fi adevărata mea personalitate.

Ridicând valiza pe pat, deschise încuietorile și scoase două seturi audio-vizuale, pe care oficialii sovietici îi ordonaseră să le retragă din stand – o istorie în imagini a secolului al XX-lea, însoțită de un comentariu vorbit, decretat de ei, în mod arbitrar, ca fiind antisovietic, un manual despre trupul uman, cu fotografii, și o casetă cu exerciții de întreținere a formei, pe care – după ce au privit-o cu jind pe tânăra zeiță mlădioasă în costumul mulat pe corp – oficialii au decretat-o pornografică.

Setul istoric era o mână de excepție, concepută în chip de carte legată elegant și conținând câteva despărțituri pentru casete, pentru textele acestora, fișe de vocabular de dificultate progresivă și note explicative pentru studenți. Golind despărțiturile de conținutul lor, Landau încercă să introducă, pe rând, carnetele, dar nici una nu era destul de încăpătoare.

Hotărî să transforme două despărțituri într-una singură. Luă o forfecuță de unghii din trusa sa de toaletă și se apucă de lucru cu o mână sigură, scoțând cu grijă capsele metalice ale despărțiturii centrale.

„Barley Blair, gândi el din nou, în timp ce lucra cu vârful forfecuței. Trebuie să-mi fi dat seama, fie chiar și pentru faptul că erai cel la care nu s-ar fi gândit nimeni. Domnul Bartholomew Scott Blair, ultimul vlăstar al firmei Abercrombie & Blair: spion." Prima capsă se desfăcu. O scoase cu delicatețe. Barley Blair, despre care se spunea că n-ar fi fost în stare să-i vândă fân unui cal bogat ca să-și salveze mama muribundă în ziua aniversării ei: spion! Începu să lucreze la cea de a doua capsă. „Tu, care te lăudai acum doi ani, la târgul de carte de la Belgrad, că ai reușit să-l bagi pe Spikey Morgan sub masă bând votcă goală și pe urmă ai cântat atât de bine la saxofon tenor în orchestră, că până și polițiștii s-au trezit aplaudând: spion! Gentleman spion. Iar eu fac acum pe porumbelul călător pentru iubita ta."

Landau luă carnetele de note și încercă să le introducă în lăcașul pe care-l pregătise. Dar tot nu era destul de încăpător. Trebuia să facă un singur buzunar din trei.

„Făceai pe beatul, își spuse Landau cu gândul tot la Barley. Făceai pe nebunul și ne aiureai pe noi. Tocând ultimii bani ai familiei, înfundând din ce în ce mai tare bătrâna firmă. O, da, doar că, într-un fel sau altul, reușeai de fiecare dată să găsești o mare bancă din City să te scoată din rahat tocmai la timp, nu-i așa? Și apoi modul tău de a juca șah. Acesta ar fi putut fi un indiciu, dacă Landau ar fi avut ochi să-l vadă. Cum poate un om beat mort să bată pe oricine la șah, Harry, în partide adevărate, dacă nu este un spion antrenat?"

Cele trei buzunare deveniseră unul singur, în care cele trei carnete intrară de bine, de rău. Eticheta tiparită pusă deasupra lor purta în continuare mențiunea: „Note explicative pentru studenți".

„Note, îi explică Landau în minte tânărului vameş de la aeroportul Şeremetievo. Note, băiete, aşa cum scrie acolo, note explicative pentru studenţi. De aceea există această despărţitură specială pentru note. Iar aceste notiţe pe care le ţii în mână reprezintă munca unui student adevărat care a urmat cursurile. De aceea sunt aici, fiule, înţelegi? Sunt *note explicative*. Iar desenele au legătură cu...

Cu schemele socio-economice, tinere, cu mutaţiile demografice, cu statistica mişcării naturale a populaţiei de care voi, rusnacii, nu vă săturaţi niciodată, vezi? Uite, ai mai văzut aşa ceva? Este un ghid al corpului uman."

Ceea ce ar putea sau nu salva pielea lui Landau, în funcţie de cât de deştept era tânărul, de ce ştiau ei deja şi de ce sentimente aveau în ziua respectivă faţă de propriile neveste.

Dar pentru lunga noapte care-l aştepta, pentru descinderea din zori, când vor sparge uşa cu picioarele şi când se vor arunca asupra lui cu pistoalele în mână urlând: „Băi, Landau, dă-ne carnetele!", pentru acel moment fericit setul istoric nu i-ar servi la nimic. „Carnete, domnilor ofiţeri? Carnete? A, vă referiţi la hârţoagele alea pe care o frumoasă rusoaică, cam într-o ureche, m-a forţat să le iau aseară la târg? Cred că sunt în coşul de hârtii, domnule ofiţer. Dacă nu cumva femeia de serviciu l-a golit şi ea o dată în viaţa ei!"

Pentru această eventualitate, Landau pregăti scena cu meticulozitate. Scoţând carnetele din buzunarul setului istoric, le plasă artistic în coşul de gunoi, exact aşa cum le aruncase în momentul de furie când le citise prima oară. Ca să pună capac, aruncă şi surplusul de broşuri de literatură comercială, precum şi vreo două daruri de despărţire inutile pe care le primise: un volum subţire al unui alt poet rus şi un tampon de sugativă cu mâner de tablă. În fine, adăugă o pereche de ciorapi necârpiţi pe care numai un occidental bogat şi-ar putea permite să o arunce.

O dată în plus, trebuie să mă minunez, aşa cum o vom face mai târziu, de ingeniozitatea naturală a lui Landau.

În noaptea aceea nu s-a mai dus să joace. A îndurat cu răbdare carcera familiară a camerei sale de hotel moscovit. De la fereastră, a urmărit crepusculul îndelungat trecând încet, încet în întuneric și luminile palide ale orașului aprinzându-se de voie, de nevoie. Își făcu un ceai în micul lui ibric de voiaj și mâncă vreo câteva fructe uscate, ce conțineau rația sa zilnică de fier. Se gândi cu nostalgie la cea mai agreabilă dintre cuceririle sale și la celelalte, cu un zâmbet trist. Se întări ca să poată înfrunta suferința și solitudinea, aducându-și aminte copilăria grea. Își cercetă conținutul portofelului, al genții sale diplomat, al buzunarelor, și scoase tot ce avea un caracter prea intim, despre care n-ar fi vrut să dea răspunsuri de dincolo de o masă goală: o scrisoare pătimașă, pe care i-o trimisese o iubită a lui cu câțiva ani în urmă și care avea încă darul să-i stârnească poftele, cartea de membru al unui club video prin corespondență căruia îi aparținea. Primul său impuls a fost de „a le arde, așa, ca-n filme", dar se răzgândi, când văzu detectoarele de fum din plafon, deși ar fi pariat ultimul ban că nu funcționează.

Găsi o pungă de hârtie și, după ce rupse totul în bucățele mici, le vârî în ea, o aruncă pe fereastră și o văzu căzând printre gunoaiele din curte. Se întinse apoi pe pat și așteptă să treacă noaptea. Se simțea când curajos, când atât de înfricoșat încât trebuia să-și înfigă unghiile în palme pentru a-și ține firea. La un moment dat a aprins televizorul, sperând să dea peste niște tinere gimnaste gata de măritiș, care-i plăceau atât de mult. În schimb, se alese cu Împăratul în persoană, care le spunea pentru a nu știu câta oară copiilor săi fascinați că nu mai trebuiau să fie sclavii aparențelor, așa cum se întâmplase în regimul trecut. Iar când Spikey Morgan, pe jumătate beat, ca să nu spunem mai mult, i-a telefonat de la barul Naționalului, Landau, care avea chef de vorbă, a făcut conversație cu el până când bătrânul Spikey a adormit la celălalt capăt al firului.

O singură dată, într-un mare moment de depresie, i-a venit ideea să se prezinte la Ambasada britanică și să ceară ajutorul

valizei diplomatice. Această slăbiciune momentană îl înfurie. „Nenorociții ăia? se întrebă el cu silă. Ăia care mi l-au retrimis pe tata în Polonia? Nu le-aş încredința nici măcar o carte poştală cu Turnul Eiffel, Harry."

Şi apoi, nu asta îl rugase ea să facă.

Dimineaţă se îmbrăcă în cel mai bun costum al său ca pentru propria execuţie, punând fotografia mamei sale în buzunarul cămăşii.

Aşa mi-l imaginez încă pe Niki Landau, ori de câte ori îi consult dosarul când îl primesc pentru ceea ce numim noi raportul bianual, când îi place să-şi retrăiască ceasul de glorie, înainte de a semna, o dată în plus, un angajament de respectare a Legii secretului de stat. Mi-l imaginez ieşind cu un pas dezinvolt pe această stradă moscovită, cu valiza metalică în mână, neştiind ce conţinea, dar hotărât să-şi rişte micuţul şi curajosul său cap orice s-ar întâmpla.

Cum m-o vedea el, dacă vreodată se gândeşte la mine, nici nu îndrăznesc să-mi pun problema. Hannah, cea pe care am iubit-o, dar căreia i-am înşelat speranţele, n-ar avea nici un fel de dubiu. „Încă un englez cu speranţa pe faţă, dar fără ea în inimă", ar spune ea roşind de furie. Pentru că spune orice-i trece prin minte acum. A pierdut mult din vechea ei indulgenţă.

CAPITOLUL 2

Întregul Whitehall era de acord că niciodată o poveste nu mai trebuia să înceapă în felul acesta. Miniştrii avizaţi erau furioşi. Au desemnat un comitet de anchetă, înfricoşător de secret, însărcinat să descopere ce n-a mers bine, să audieze martori, să dea nume, să nu ierte nici o susceptibilitate, să arate cu degetul, să lumineze zonele întunecate, să prevină orice recidivă, să mă numească preşedinte şi să întocmească un raport la ce concluzie au ajuns, dacă au ajuns la vreuna, acest lucru rămânând unul dintre secretele cele mai inaccesibile, mai ales pentru aceia dintre noi care au fost membrii comitetului. Într-adevăr, cum o ştiam toţi foarte bine, funcţia acestui gen de comitet este aceea de a discuta solemn până când ultimul fir de praf stârnit cade pe dosar, iar membrii acestuia se întorc şi ei în praful uitării. Ceea ce a făcut şi comitetul nostru în mod conştiincios, cu un zâmbet acru, nelăsând în urma noastră decât o încruntare îngrozitor de secretă, un raport provizoriu lipsit de interes şi o grămadă de anexe secrete în arhivele Trezoreriei.

În limbajul nu prea controlat al lui Ned şi al colegilor săi de la Casa Rusia, totul a început cu o tâmpenie monumentală, când într-o frumoasă duminică, între orele şaptesprezece şi douăzeci şi treizeci, un anume Nicholas P. Landau, comis-voiajor şi contribuabil cinstit, deşi de origine poloneză, fără cazier judiciar, s-a prezentat la uşile a nu mai puţin de patru ministere din Whitehall, implorând să i se acorde de urgenţă o

întrevedere cu un ofiţer al Secţiei de informaţii britanice, aşa cum îi plăcea s-o numească el, trezindu-se ridiculizat, tras pe sfoară şi chiar agresat fizic o dată. Cu toate că o chestiune asupra căreia n-am putut niciodată să ajungem la un consens a fost aceea dacă nu cumva cei doi gardieni temporari de la Ministerul Apărării au mers atât de departe încât să-l ia pe Landau de guler şi de turul pantalonilor, aşa cum va susţine acesta mai târziu, şi să-l conducă *manu militari* la uşă, sau dacă pur şi simplu l-au condus politicos până în stradă, pentru a folosi vorbele lor.

Dar de ce, s-a întrebat grav comitetul nostru, de ce s-au crezut obligaţi cei doi gardieni să-i vină astfel în ajutor acestui distins domn?

Pentru că domnul Landau a refuzat să examinăm conţinutul genţii sale diplomat, domnule. Da, ne-a propus să ne-o încredinţeze în timp ce aştepta, cu condiţia să păstreze cheia la el, domnule. Dar era împotriva regulamentului. Ne-a agitat-o sub nas, a lovit-o cu palma, a aruncat-o în sus şi-a prins-o, în aparenţă pentru a ne dovedi că nu conţinea nimic primejdios. Dar nici aceasta nu se conforma regulamentului. Iar când am încercat cu minimum de forţă să-l descotorosim de numita servietă, acest domn – cum devenise Landau mai târziu în raportul lor – ne-a opus rezistenţă, domnule, a început să vocifereze cu un accent străin, provocând dezordine.

Dar ce striga? am întrebat noi necăjiţi numai la ideea că s-ar putea ridica vocea în Whitehall într-o zi de duminică.

Ei bine, domnule, atât cât am putut să înţelegem de la el, dată fiind starea lui emoţională, urla că această servietă conţinea documente foarte confidenţiale, domnule, care i-au fost încredinţate de către o rusoaică, domnule, la Moscova.

Şi cine, un polonez mărunţel, violent, ar fi putut adăuga ei. Într-o zi frumoasă şi fierbinte de duminică londoneză, când se dau meciurile de crichet la televizor, domnule, când noi tocmai urmăream în camera din spate reluarea partidei dintre pakistanezi şi Marele Botham.

Chiar şi la Foreign Office, acea vatră îngheţată a ospitalităţii oficiale britanice, unde un Landau disperat s-a prezentat cu o ultimă speranţă şi în disperare de cauză, n-a reuşit decât cu mult greu, după multe insistenţe şi lacrimi sincere pornite din sufletul său slav, credincios lui Dumnezeu, să se facă auzit de onorabilul Palmer Wellow, autorul unei savante monografii despre Liszt.

Dacă Landau n-ar fi recurs la o nouă tactică, probabil că nici lacrimile sale slave nu l-ar fi ajutat, dar de data aceasta a depus geanta diplomat deschisă pe masă, iar gardianul de serviciu, tânăr, dar nu mai puţin sceptic, şi-a lipit capul cu părul lins de geamul blindat, recent instalat, şi a verificat cu o privire indolentă dacă, în afară de cele câteva carneţele unsuroase şi un plic cafeniu, nu cumva conţinea vreo bombă.

„Reveniţi luni între orele zece şi şaptesprezece“, articulă gardianul ca un robot dintr-o gară galeză în minunatul său microfon nou-nouţ, înainte de a se înfunda din nou în penumbra gheretei sale.

Grilajul era întredeschis. Landau se uită la tânăr şi peste umărul lui zări un portic grandios, construit cu o sută de ani în urmă, pentru a-i intimida pe nesupuşii prinţi indieni ai dominioanelor britanice. Şi deodată îşi luă geanta diplomat, trecu peste toate baricadele aparent impenetrabile, concepute în mod special pentru a împiedica genul acesta de intruziune, traversă curtea sacră, fugind cât îl ţineau picioarele – „ca o gazelă, domnule“ – şi urcă scările care duceau într-un hol enorm. A fost ziua lui norocoasă. Palmer Wellow aparţinea, între altele, unei falange conciliatoare din Foreign Office. Iar Palmer era tocmai de serviciu.

„*Alo, alo,* murmură Palmer în timp ce cobora treptele mari şi îl văzu pe Landau răvăşit şi gâfâind între doi gardieni solizi. V-aţi băgat în mare necaz. Numele meu este Wellow. Sunt subsecretar permanent aici.“ Îşi ţinea pumnul stâng la umăr, ca şi când s-ar fi apărat de câini, dar îi întinse mâna dreaptă.

– Nu vreau nici un subsecretar. Vreau un ofiţer superior sau nimic.

– Dar postul de subsecretar este destul de înalt, îl asigură modest Palmer. Presupun că vă înşală limbajul.

Trebuie să recunoaştem, ceea ce a făcut şi comitetul, că până în momentul acela nimeni nu ar fi putut să-i găsească vreo hibă micului număr jucat de Palmer Wellow. Era caraghios, dar eficient. N-a comis nici o gafă. L-a condus pe Landau într-o sală de interogatorii şi l-a poftit să ia loc, acordându-i toată atenţia necesară. A cerut să i se aducă o ceaşcă de ceai cu zahăr, ca să-i treacă şocul, şi i-a oferit şi un biscuit ca să-i calmeze crampele la stomac. Cu un stilou foarte scump, primit de la un prieten, a notat numele şi adresa lui Landau, ca şi pe cele ale companiilor care-i angajaseră serviciile. A notat, de asemenea, numărul paşaportului britanic al lui Landau, precum şi data şi locul naşterii, 1930, Varşovia. I-a explicat cu o sinceritate dezarmantă că nu se pricepea deloc în probleme de informaţii, dar se angajă să remită documentele lui Landau „persoanelor competente“, care, bineînţeles, le vor acorda toată atenţia cuvenită. Şi, întrucât Landau insista în continuare, Wellow improviză o recipisă, pe o foaie de hârtie albastră, folosită de Foreign Office, o semnă şi chemă un portar să-i aplice ştampila, cu data şi ora. Îi spuse apoi că, dacă autorităţile mai doreau să discute cu el, îl vor contacta foarte probabil pe cale telefonică.

Doar atunci, deşi ezitant, se hotărî Landau să-i încredinţeze pachetul obosit; trecându-i-l peste masă, privi cu inima strânsă mâna mare a lui Palmer apucând pachetul.

– Dar de ce nu-l daţi pur şi simplu domnului Scott Blair? întrebă Palmer la vederea numelui înscris pe plic.

– Dar asta am şi încercat să fac, pentru numele lui Dumnezeu! izbucni Landau exasperat din nou. V-am spus, l-am sunat peste tot, l-am sunat până mi s-a făcut rău, v-am spus. Nu este acasă, nu este la lucru, nu este la clubul său, nu este nicăieri, protestă Landau, care, din disperare, pierdu controlul

gramaticii limbii engleze. De la aeroport am încercat. De acord, e sâmbătă.

– Astăzi însă este duminică, obiectă Palmer cu un zâmbet indulgent.

– Dar ieri a fost sâmbătă, nu-i așa? Am încercat la firmă. M-am ales cu un țiuit electronic. Am cercetat cartea de telefon. E un Blair în Hammersmith. Nu cu inițialele sale, dar Scott Blair. Dau de o cucoană țâfnoasă, care mă trimite la dracu'. Știu un reprezentant, Archie Parr, care îi rezolva problemele în partea de vest a țării. Îl întreb pe Archie: „Archie, pentru numele lui Dumnezeu, cum pot să dau urgent de Barley?" „A întins-o, Niki. Una din fugile lui obișnuite. N-a mai fost la prăvălie de săptămâni întregi." Încerc la informații. Ale Londrei și ale împrejurimilor. Nu e înregistrat nici un fel de Bartholomew. Nici n-ar fi, nu-i așa? Având în vedere că este un...

– Ce este? întrebă Palmer intrigat.

– Ascultă, a dispărut. E-n regulă? A mai dispărut și altădată. Are probabil motivele lui pentru care dispare. Motive pe care nu le cunoști, pentru că nu ești în măsură să le cunoști. Sunt vieți în joc, poate. Nu numai a lui. Este ultra urgent, așa mi-a spus ea. Și ultrasecret. Așa că, mișcați-vă, vă rog!

În aceeași seară, cum nu se întâmpla mare lucru în lume, în afară de o criză plicticoasă în Golf și o emisiune sordidă la televiziune, un scandal despre niște militari și niște bani la Washington, Palmer merse la o petrecere destul de plăcută din Montpelier Square, dată de un grup de foști colegi de an de la Cambridge, burlaci ca și el, dar simpatici. O relatare cu privire la această reuniune a ajuns la urechile comitetului nostru.

– Apropo, a auzit vreunul dintre voi de un anume Scott Blair? întrebă Wellow la o oră târzie, când figura lui Landau îi fu readusă în minte de câteva măsuri din Chopin pe care le cânta la pian. N-a fost oare un Scott Blair care a avut de a face cu noi sau ceva de genul ăsta? întrebă el din nou, întrucât nu reușise să acopere zgomotul.

– Era cu vreo doi ani înaintea noastră. Trinity College, îi răspunse o voce înfundată din partea cealaltă a camerei. Urma istoria. Nebun dupa jazz, voia să-şi câştige existenţa suflând în saxofon, dar nu l-a lăsat bătrânul lui. Barley Blair, matol de când se crăpa de ziuă.

Palmer Wellow execută un acord tunător, care reduse la tăcere zgomotoasa adunare.

– Adică e un spion împuţit? întrebă Wellow.

– Tatăl? E mort.

– Fiul, tâmpitule! Barley.

Ca unul apărut din spatele unei cortine, informatorul său ieşi din mulţimea de bărbaţi mai tineri şi mai puţin tineri şi se proţăpi în faţa lui cu un pahar în mână. Palmer îl recunoscu atunci cu plăcere pe un coleg drag de la Trinity College, pe care nu-l mai văzuse de vreo sută de ani.

– Habar n-am dacă Barley este un spion împuţit sau nu, spuse colegul lui Palmer, cu o asperitate în glas care-l caracteriza, în timp ce hărmălaia dimprejur creştea din nou. Ştiu în schimb că e un ratat, dacă aşa ceva poate fi trecut în palmaresul său.

Palmer, a cărui curiozitate fu alimentată din nou, se reîntoarse în birourile spaţioase de la Foreign Office şi la plicul şi carneţelele pe care le încredinţase spre păstrare portarului. Din acest moment, acţiunile sale, ca să repetăm cuvintele raportului provizoriu, au luat un curs regretabil. În termenii mai aspri ai lui Ned şi ai colegilor săi de la Casa Rusia, în momentul acela, în orice ţară civilizată, P. Wellow ar fi fost spânzurat de degetele mari ale mâinilor de una dintre cele mai înalte clădiri ale oraşului şi abandonat acolo, ca să poată medita în linişte la ceea ce făcuse.

Căci ceea ce a făcut Palmer a fost să se distreze cu carnetele. Timp de două nopţi şi o zi şi jumătate. Pentru că le găsise foarte amuzante. N-a deschis plicul maroniu – pe care Landau scrisese „Foarte confidenţial. În atenţia domnului P. Scott Blair sau a unui înalt membru al Serviciului de

informații“ – întrucât, ca și Landau, Palmer aparținea acelei vechi școli care gândea că nu se cade să citești corespondența altora. În orice caz, plicul era lipit la ambele extremități, iar Palmer era omul căruia nu-i plăceau obstacolele materiale. Însă carnetul, cu aforismele și citatele sale nebune, cu scârba sa totală față de politicieni și militari, cu referirile sale presărate pe ici-colo la Pușkin – arhetipul omului Renașterii – și la Kleist – sinucigașul perfect –, l-a fascinat total.

Nu a sesizat în nici un fel urgența situației, darămite răspunderea care-i revenea. Era diplomat, nu Prieten, cum erau numiți spionii. Iar Prietenii, în bestiarul lui Palmer, erau oameni lipsiți de forța intelectuală a celor din rasa lui Palmer. Într-adevăr, deplângea pe față faptul că ortodoxa instituție a Foreign Office-ului, căreia îi aparținea, semăna din ce în ce mai mult cu o organizație de acoperire pentru activitățile dizgrațioase ale Prietenilor. Palmer era și el un om de o erudiție impresionantă, chiar dacă haotică. Studiase araba și obținuse o mențiune în istorie modernă, iar în timpul liber învățase rusa și sanscrita. La matematică și bun-simț era însă corigent, ceea ce explică de ce a sărit peste plicticoasele pagini cu formule algebrice, ecuații și diagrame, ce constituiau esența celorlalte două carnete care, spre deosebire de divagațiile filosofice ale autorului, se distingeau printr-un aspect plicticos de ordonat. Este ceea ce și explică – cu toată dificultatea comitetului de a accepta o astfel de explicație – de ce Palmer a preferat să ignore Consemnul permanent pentru subsecretari privind defectorii și ofertele de informații, fie solicitate, fie apărute din senin, și să facă precum l-a tăiat capul.

– Face niște analogii complet aberante în toate domeniile, Tig, îi zise el marți unui coleg și superior al său din Direcția de cercetări, după ce gândise că venise momentul să-i spună cuiva despre prețioasa achiziție. Pur și simplu trebuie să citești ce-a scris acesta.

– Da' de unde știm că e un el, și nu o ea, Palms?

Palmer o simțea pur și simplu.

Colegul şi superiorul lui Palmer parcurse întâi primul carnet, apoi pe cel de-al doilea, se aşeză şi-l examină îndelung pe cel de-al treilea. Apoi reveni la cel de-al doilea, pentru a-i studia schemele. În fața gravității situației, experiența sa profesională învinse.

– În locul tău aş preda toate chestiile astea cât se poate de repede, Palms, spuse el. Dar, după câteva momente de reflecție, le transmise el însuşi, într-adevăr în mare grabă, dar nu înainte de a-i fi telefonat lui Ned pe linia directă, cerându-i să-l aştepte.

Două zile mai târziu, s-a dezlănțuit furtuna. La patru dimineața, în acea zi de miercuri, lumina mai ardea încă la ultimul etaj al unei căsuțe de cărămidă din cartierul Victoria, anexa aleasă de Ned şi cunoscută sub numele de Casa Rusia, unde se încheia, într-o atmosferă de stupoare generală, prima reuniune a echipei însărcinate cu operațiunea denumită ulterior *Bluebird*. Cinci ore mai târziu, după alte două reuniuni la cartierul general al Serviciului, aflat într-un nou bloc-turn de pe Chei, Ned se afla iar la masa sa de lucru, înconjurat de o grămadă de dosare, ca şi cum fetele de la Registratură hotărâseră să ridice o baricadă de stradă.

– Căile Domnului ar putea să fie necunoscute, îi spuse Ned asistentului său roşcovan Brock între două livrări de dosare, dar nu se compară cu calea în care îşi alege *băieții*.

În jargonul meseriei, *băieții* sunt surse vii de informații, dar în limbajul normal, pur şi simplu spioni. Când vorbea de băieți, Ned făcea oare aluzie la Landau? La Katia? La autorul nebotezat al carnetelor? Sau gândurile sale erau deja acaparate de contururile nedefinite ale acelui mare gentleman-spion britanic, domnul Bartholomew Scott Blair? Brock fie că nu ştia, fie că nu-i păsa. Provenea din Glasgow, din părinți lituanieni, şi-l înfuriau conceptele abstracte.

În ceea ce mă priveşte, am fost nevoit să mai aştept o săptămână înainte ca Ned să se hotărască, nu fără reticența

cuvenită, că era timpul să-l ia la bord pe bătrânul Palfrey. De când mă știu, mi s-a zis bătrânul Palfrey. Nici până în ziua de azi n-am înțeles ce s-a întâmplat cu numele meu de botez. „Unde-i bătrânul Palfrey? Unde s-o fi dus vulpoiul ăla îmblânzit de jurist? Aduceți-l pe bătrânul sforar în ale legii! Chestia asta e de resortul lui Palfrey!"

Sunt ușor de descris în câteva cuvinte. Nu-i nevoie să-mi consacri ore întregi. Mă numesc Horațio Benedict de Palfrey, dar poți să faci abstracție imediat de cele două prenume și, într-un fel sau altul, nimeni nu-și aduce aminte de particula „de". În cadrul Serviciului sunt Harry și, adesea, fiind ascultător de la natură, îmi spun eu mie însumi Harry. De pildă, când îmi gătesc câte un cotlet în intimitatea minusculei mele garsoniere, seara, mă simt tentat să-mi spun Harry. Consilier legal în serviciul ilegalilor, acesta sunt eu și, câteodată, asociat secund al defunctei case de avocatură Mackie, Mackie & de Palfrey, de pe Chancery Lane. Dar asta se întâmpla cu douăzeci de ani în urmă. De atunci încoace am fost foarte umilul dumneavoastră servitor secret, gata oricând să fur din talerele balanței aceleiași zeițe oarbe a Justiției, pe care inima mea tânără fusese învățată să o venereze.

Un buiestraș[1], mi s-a spus, nu era nici cal de luptă, nici de vânătoare, ci un cal destinat să fie călărit de femei. Ei bine, acest Palfrey n-a fost călărit pe distanță lungă decât de-o singură coniță, dar ea l-a călărit până în pragul mormântului lui, iar numele ei era Hannah. Din cauza ei m-am refugiat în interiorul acestei citadele secrete, unde pasiunea nu-și are locul și ale cărei ziduri sunt atât de groase încât mă împiedică să-i aud bătaia pumnilor și vocea ei smiorcăită ce mă imploră să o las să intre și să înfrunt astfel un scandal ce îl îngrozește atât de mult pe un tânăr jurist, aflat la începutul unei respectabile cariere.

---

[1] *palfrey* – în engl. veche

Cu chipul plin de speranță, dar cu inima seacă, mi-a spus ea. O femeie mai înțeleaptă ar fi păstrat aceste comentarii pentru ea, cel puțin așa mi s-a părut mie întotdeauna. Câteodată, a spune adevărul cu orice preț devine o formă de slăbiciune. „În acest caz, de ce te bați pentru o cauză pierdută? i-aș fi replicat. Dacă pacientul e mort, de ce încerci să-l reînvii?"

Pentru că Hannah era femeie, părea să fie răspunsul. Pentru că ea credea în mântuirea sufletelor masculine, pentru că n-am plătit destul pentru neajunsurile mele.

Dar am plătit acum, credeți-mă.

Din cauza lui Hannah mă preumblu pe coridoarele secrete până în ziua de astăzi, numind lașitatea mea datorie și slăbiciunea mea – sacrificiu.

Din cauza lui Hannah mă aflu aici noaptea târziu, în această chichineață cenușie care-i biroul meu, pe ușa căruia stă scris: „Serviciul juridic", în mijlocul dosarelor, benzilor și filmelor îngrămădite în jurul meu, tot atât de numeroase, ca dosarul Jarndyce contra Jarndyce, fără tradiționala fundă roz, redactând un raport oficial, menit să scoată basma curată operațiunea numită *Bluebird* și protagonistul său, Bartholomew, alias Barley, Scott Blair.

Tot din cauza acestei Hannah, bătrânul Palfrey, în timp ce mâzgălește actul de disculpare, mai ridică din când în când capul, pune stiloul pe masă și începe să viseze.

Rechemarea lui Niki Landau sub culorile britanice, dacă vreodată le-a părăsit cu adevărat, s-a produs la exact patruzeci și opt de ore după ce carnetele aterizaseră pe biroul lui Ned. Chiar de la trecerea lui nefericită prin Whitehall, Landau era bolnav de furie și de uimire. Nu s-a dus la lucru, și-a neglijat micul apartament din Golders Green, pe care în mod normal îl dichisea și-l iubea ca pe lumina ochilor. Nici chiar Lydia nu a putut să-l scoată din melancolie. Am obținut urgent de la Interne autorizarea de a i se pune telefonul sub ascultare.

Atunci când îi telefonă, l-am auzit pe Landau amânând-o. Când şi-a făcut apariţia melodramatică la uşa lui, observatorii noştri ne-au raportat că a lăsat-o să intre cât să bea o ceaşcă de cafea şi apoi i-a făcut vânt.

– Nu ştiu cu ce-am greşit, dar, orice-ar fi fost, îmi cer scuze, au auzit-o ei remarcând trist la plecare.

Nici n-apucase să iasă bine în stradă, că Ned îl sună pe Landau. Mai târziu, acesta din urmă mă întrebă viclean dacă fusese o simplă coincidenţă.

– Niki Landau? se auzi vocea lui Ned, pe un ton care nu-ţi permitea să faci glume.

– S-ar putea să fiu, spuse Landau, aşezându-se mai bine pe scaun.

– Numele meu este Ned. Cred că avem un prieten comun. Inutil să menţionăm numele. Ai avut amabilitatea să-i laşi o scrisoare zilele trecute. În mod destul de ciudat. Era acolo şi un pachet.

Pe Landau vocea îl încântă imediat. Sigură şi autoritară. Vocea unui bun ofiţer, nu a unui cinic, Harry.

– Da, bine, aşa e, spuse el.

Dar Ned vorbea din nou.

– Nu cred că este nevoie să intrăm în prea multe detalii la telefon. Dar cred că este indispensabil să avem o lungă convorbire şi cred că trebuie să-ţi mulţumim. Cu cât mai curând, cu atât mai bine. Când putem face acest lucru?

– Oricând doreşti, spuse Landau, care-şi impuse ca nu cumva să adauge „domnule".

– Voi crede întotdeauna că acum este cel mai bun moment. Ce zici?

– Cred că ideea este excelentă, Ned, spuse Landau, simţindu-i-se plăcerea în glas.

– Voi trimite o maşină să te ia. Nu va dura mult, aşa că poate ar fi mai bine să rămâi acasă şi să aştepţi să auzi soneria. Va fi un Rover verde, cu un număr de înmatriculare cu B. Pe şofer îl cheamă Sam. Dacă ai vreun dubiu, cere-i să-ţi arate

legitimaţia. Şi dacă nu este suficient, sună la numărul înscris pe legitimaţie. Crezi că te descurci?

– Prietenul nostru comun e în regulă, nu-i aşa? întrebă Landau fără să poată să se abţină.

Ned însă închisese deja.

Două minute mai târziu se auzi soneria. „Aveau maşina pregătită la colţul străzii, gândi Landau, coborând scările ca într-un vis. Asta e. Mă aflu pe mâna unor profesionişti." Casa se afla într-un cartier elegant, Belgravia, pe una din terasele recent renovate. În acest sfârşit de zi însorit, faţada casei, proaspăt vopsită în alb, strălucea de-i lua ochii lui Landau. Un palat al perfecţiunii, un templu închinat forţelor secrete care ne guvernează existenţa. Pe portalul cu coloane strălucea o placă de alamă, pe care scria SERVICIUL DE LEGĂTURI CU STRĂINĂTATEA. În momentul în care Landau urcă scările, uşa se deschise. Iar când portarul în uniformă o închise în urma lui, Landau zări venind spre el, în razele soarelui, un bărbat zvelt, drept, la vreo patruzeci şi ceva de ani, cu o figură plăcută, serioasă, respirând sănătate. Îi aprecie strângerea de mâna discretă, dar sinceră, ca aceea a unui ofiţer de marină.

– Bravo, Niki, intră.

O voce agreabilă nu corespunde întotdeauna unui tip agreabil, dar în cazul lui Ned cele două se armonizau. Urmându-l în biroul oval, Landau simţi că i-ar putea spune orice pe lume şi că Ned ar rămâne întotdeauna de partea lui. Landau observă la Ned o mulţime de alte lucruri care-i plăcură pe loc, fără doar şi poate datorită puterii de seducţie a acestuia: un şarm discret, o frumuseţe reţinută şi siguranţa calmă a şefului, acel „Intraţi, vă rog". Landau detectă şi poliglotul din Ned, pentru că şi el vorbea mai multe limbi. N-a avut decât să arunce un nume sau o expresie rusească, astfel încât Ned să aprobe imediat cu un zâmbet şi să-i replice în aceeaşi limbă. „Era unul de-ai noştri, Harry. Dacă te apăsa un secret, ăsta era omul căruia i-l puteai spune, nu idiotului ăluia de la Foreign Office."

Înainte de a începe să vorbească, Landau nu-şi dăduse seama în ce măsură simţea nevoia să se confeseze cuiva. De cum a deschis gura, nimic n-a mai putut să-l oprească. Din momentul acela n-a făcut decât să se asculte cu uimire, pentru că nu vorbea doar despre Katia şi despre carnete, de ce le acceptase, cum le ascunsese, ci şi despre întreaga sa viaţă, despre sentimentul contradictoriu de a fi slav, despre dragostea sa pentru Rusia în ciuda a orice şi simţământul că era suspendat între două culturi. Totuşi, Ned nu-l presa, nu-l oprea în nici un fel. Era un ascultător înnăscut. Se mişca atât cât să-şi facă unele note ordonate pe fişe mici, şi nu-l întrerupea pe Niki decât pentru a clarifica un mic detaliu... momentul lui Şeremetievo, spre exemplu, când lui Landau i s-a făcut semn să treacă la „Plecări" fără măcar să i se adreseze o privire.

– Întregul grup a fost tratat astfel sau numai tu?

– Toţi. Un semn din cap şi am trecut.

– Nu te-ai simţit cumva aparte?

– Adică, cum?

– N-ai avut impresia că te bucurai de alt tratament decât ceilalţi? Un tratament de favoare?

– Am trecut ca o grămadă de oi, o turmă vreau să zic, se corectă Landau. Le-am arătat paşapoartele şi atât.

– Ai remarcat şi alte grupuri care să fi trecut atât de repede?

– Rusnacilor părea să nu le pese deloc. Poate pentru că era o sâmbătă de vară, poate pentru că era *glasnost*. Din când în când, îi luau pe câţiva deoparte şi-i lăsau pe ceilalţi să treacă. M-am simţit ridicol, ca să-ţi spun drept. Dac-aş fi ştiut, n-ar fi trebuit să-mi iau toate aceste precauţii.

– N-ai fost deloc ridicol. Ai procedat minunat, spuse Ned, fără nici o urmă de condescendenţă în glas, continuând să noteze. În avion, cine stătea pe locurile de lângă tine?

– Spikey Morgan.

– Iar de cealaltă parte?

– Nimeni. Stăteam lângă fereastră.

– Îți amintești numărul locului?

Landau i-l dădu de îndată. Când călătorea, dacă era posibil, își rezerva întotdeauna același loc.

– Ai vorbit mult în timpul zborului?

– Da, o grămadă.

– Despre ce?

– În special despre femei. Spikey s-a mutat la Notting Hill cu două tipe nonconformiste.

Ned râse cu poftă.

– I-ai spus lui Spikey despre carnete? Pentru că te simțeai liniștit, Niki, ar fi fost perfect normal, ținând seama de împrejurări, să mărturisești cuiva.

– Nici nu mi-a trecut prin cap, Ned. N-am spus nimănui. N-am spus și nici n-am s-o fac. Îți spun ție pentru că el a dispărut și tu ești o oficialitate.

– Dar Lydiei?

Jignirea adusă demnității sale îi reduse pe moment din admirația pentru Ned și chiar din surpriza pe care a avut-o văzându-l că îi cunoaște atât de bine viața intimă.

– Tipele mele, Ned, știu puțin despre mine. S-ar putea să creadă că știu mai multe, replică el, dar ele nu-mi împărtășesc secretele, pentru că nu le invit niciodată să facă acest lucru.

Ned continua să ia note și, într-o oarecare măsură, mișcările precise ale stiloului său, adăugate insinuării că Landau ar fi putut să comită o indiscreție, îl încurajară pe acesta să se arate curios la rândul său. Remarcase că trăsăturile calme și reconfortante ale lui Ned înghețau ori de câte ori Ned începea să vorbească despre Barley.

– Barley e bine, nu-i așa? Sper că n-a avut vreun accident sau ceva de genul ăsta?!

Ned părea să nu-l audă. Luă o nouă fișă și continuă să noteze.

– Presupun că Barley ar fi făcut apel la ambasadă, nu-i așa? spuse Landau. Fiind un profesionist... Îl trădează șahul, dacă vrei să știi. N-ar trebui să joace, după părerea mea. Nu în public.

Doar în momentul acela, Ned își ridică încet nasul din hârtii. Iar Landau remarcă expresia sa glacială, mult mai înfricoșătoare decât cuvintele care o însoțiră.

– Nu menționăm niciodată nume ca acestea, Niki, spuse Ned foarte liniștit. Nici chiar între noi. Bineînțeles, n-aveai de unde să știi, așa că n-ai greșit cu nimic. Te rog doar să n-o mai faci.

Văzând apoi efectul pe care-l avusese asupra lui Landau, se ridică în picioare, se îndreptă către o măsuță de lemn și turnă două pahare dintr-o carafă cu vin de Xeres și-i întinse unul lui Landau.

– Da, e bine, spuse el.

Închinară astfel în tăcere un pahar pentru Barley, nume pe care Landau se jurase de vreo zece ori că nu-l va mai rosti.

– Nu vrem să te duci la Gdansk săptămâna viitoare, spuse Ned. Ți-am aranjat un certificat și un concediu medical plătit. Ești bolnav. Suspect de ulcer. Și, nu te supăra, nu te duci nici la lucru între timp!

– Fac tot ce-mi spui, răspunse Landau.

Dar înainte de a pleca a fost nevoit să semneze un angajament de respectare a Legii secretului de stat, sub privirea binevoitoare a lui Ned. E vorba despre un text alambicat, redactat într-un jargon juridic, menit să-l impresioneze pe semnatar, și pe nimeni altcineva. De altfel, nici de legea în sine n-au de ce să fie mândri cei care au elaborat-o.

După aceea, Ned întrerupse microfoanele și camerele video ascunse, pe care Etajul XII insistase să fie puse în funcțiune, dată fiind amploarea pe care o căpătase acțiunea.

Până în acel moment, Ned acționase singur, acesta fiind privilegiul său în calitate de șef al Casei Rusia. Oamenii de teren sunt, înainte de toate, niște singuratici. Nici măcar nu-l chemase pe bătrânul Palfrey să citească acest document vizându-i pe potențialii răzvrătiți. Nu încă...

Dacă Landau se simțise neglijat până în acea după-amiază, restul săptămânii fu copleșit de atenție. Ned îi telefonă a doua zi dis-de-dimineață, pentru a-l ruga, cu amabilitatea-i

obişnuită, să se prezinte la o adresă din Pimlico. Clădirea se dovedi a fi un bloc din anii '30, cu ferestre din oţel curbat, vopsite în verde şi o intrare ca de cinematograf. În prezenţa a doi indivizi, pe care nu i-a prezentat, Ned îl puse pe Landau să repete povestea, fără să-l lase să răsufle, apoi îl aruncă în gura leilor.

Primul care l-a interogat era un tip distrat – parcă plutea –, cu obraji de prune şi ochi albaştri de copil, cu un veston de cânepă care se potrivea cu părul lui vâlvoi de culoarea cânepei. Şi vocea-i plutea.

– Parc-ai spus o rochie albastră, nu-i aşa? Numele meu este Walter, adăugă el, ca şi cum ar fi fost surprins să-l afle şi el.

– Da, domnule.

– Eşti sigur? insistă el, mişcând din cap şi uitându-se strâmb de sub părul mătăsos care-i cădea pe frunte.

– Absolut sigur, domnule. O rochie albastră şi o plasă maro. De obicei, aceste plase sunt de aţă, dar a ei era din fir de plastic maro. „Băi, Niki, mi-am spus eu atunci, nu e momentul azi, dar în viitor, dacă vei dori să-ţi încerci norocul cu doamna asta, ceea ce e posibil să se întâmple, ai putea să-i aduci o geantă frumoasă de la Londra, albastră, care să se asorteze cu rochia ei, nu-i aşa?" De aceea îmi amintesc. Am făcut legătura asta în cap.

Până şi astăzi, când ascult benzile din nou, mi se pare curios să-l aud pe Landau spunându-i lui Walter „domnule", în timp ce lui Ned nu i-a spus decât pe nume. Dar nu era atâta un semn de respect faţă de Walter, cât unul de silă, pe care acesta îl inspira.

La urma urmelor, Landau era un bărbat căruia îi plăceau femeile, iar Walter era exact invers.

– Iar părul negru, nu-i aşa? îngână Walter ca şi cum aşa ceva era greu de crezut.

– Negru, domnule. Negru şi mătăsos. Aproape ca pana corbului. Sunt absolut sigur.

– Nu era vopsit, ce crezi?

– Ştiu diferenţa, domnule, spuse Landau, atingându-şi propriul păr, hotărât să le mărturisească totul, inclusiv secretul tinereţii sale veşnice.

– Ai spus mai devreme că era din Leningrad. De ce ai spus asta?

– După atitudine, domnule. I-am recunoscut clasa. Aveam în faţa ochilor o rusoaică din Roma. Aşa mi-o închipui eu. Sankt Petersburg.

– Dar de ce n-ai văzut în ea o armeancă? Sau o georgiancă? Sau o evreică, de pildă?

Landau reflectă asupra acestei ultime sugestii, dar o respinse.

– Sunt şi eu evreu, înţelegeţi. Nu pretind că trebuie să fii evreu ca să recunoşti un alt evreu, dar să zicem că nu mi-a inspirat acest lucru.

Tăcerea, care putea să fie din cauza jenei, păru să-l încurajeze să continue.

– Cred că faptul de a fi evreu nu are nici o importanţă, ca să fim sinceri. Dacă aşa vrei să fii, noroc bun, iar dacă nu vrei, nu te poate obliga nimeni. În ceea ce mă priveşte, sunt în primul rând englez, apoi polonez, şi toate celelalte vin după aceea. Nu-mi pasă că sunt alţii care ar alege ordinea inversă. E treaba lor.

– Bine spus, spuse Walter cu putere, pocnindu-şi degetele şi chicotind, şi doar în câteva cuvinte. Şi spui că vorbea bine englezeşte?

– Mai mult decât bine, domnule. O engleză clasică. Ne-ar putea da lecţii tuturor.

– Ca o profesoară, dacă am înţeles bine.

– Aceasta a fost impresia mea, spuse Landau. Profesoară de liceu, profesoară universitară. Se vedeau studiile, inteligenţa, spiritul.

– Nu putea oare să fie interpretă?

– Interpreţii buni ştiu să stea în umbră, după părerea mea, domnule. Această doamnă ieşea în evidenţă.

– Iată un răspuns bun, recunoscu Walter, arătându-şi butonii roz. Şi zici că purta verighetă?

– Da, domnule. Un inel de logodnă şi o verighetă. Acesta este de obicei primul lucru la care mă uit, iar în Rusia nu e ca în Anglia. Trebuie să te uiţi invers, pentru că verigheta se poartă pe mâna dreaptă. Rusoaicele nemăritate sunt o adevărată plagă şi divorţul este la ordinea zilei. Dă-mi una cu un soţ zdravăn şi cu doi-trei copilaşi care s-o oblige să se întoarcă seara acasă, şi s-ar putea să mă intereseze.

– Chiar voiam să te întreb despre asta. Crezi că avea copii? Da sau nu?

– Sunt convins, domnule.

– Hai, hai! E imposibil! exclamă Walter iritat, lăsându-şi colţul buzelor să-i cadă în jos. Doar n-oi fi vreun medium.

– Coapsele, domnule, coapsele. Demnitatea cu care le poartă chiar atunci când e speriată. Nu era nici o Iunonă, nici o silfidă. Era mamă, pur şi simplu.

– Înălţimea? strigă Walter cu o voce deosebit de ascuţită, ridicând din sprâncenele fără păr, cu un aer alarmat. Poţi să ne spui ce înălţimea avea? Gândeşte-te la tine. Compar-o cu înălţimea ta. Când eşti lângă ea, ridici ochii sau îi laşi în jos?

– Talie peste medie, v-am spus.

– Deci mai înaltă ca tine?

– Da.

– 1,70 m? 1,73?

– Mai curând 1,73, spuse Landau morocănos.

– Şi vârsta? Mai spune-o o dată. Ai ezitat prima oară.

– Dacă are mai mult de treizeci şi cinci de ani, nu-i arată. O piele frumoasă, o siluetă delicată, pe scurt, o femeie în floarea vârstei, mai ales din punct de vedere intelectual, domnule, răspunse Landau cu un zâmbet supus. Căci, chiar dacă-l găsea pe Walter dezagreabil din anumite puncte de vedere, Landau, ca toţi polonezii, avea o slăbiciune pentru excentrici.

– E duminică. Imaginează-ţi c-ar fi englezoaică. Te-ai aştepta să meargă la biserică?

– Oricum ar fi studiat problema din toate unghiurile, replică Landau, surprins de răspunsul său spontan. S-ar fi putut să creadă că Dumnezeu nu există sau dimpotrivă. Dar n-ar fi eludat problema aşa cum o facem noi. Ar fi studiat chestiunea serios, ar fi ajuns la o concluzie şi ar fi acţionat în consecinţă.

Într-o clipă, gesturile afectate ale lui Walter se topiră într-un zâmbet larg, ca la comandă.

– Mamă, ce bun eşti ! declară el cu invidie. Cu ştiinţele cum stai? adăugă el, piţigăindu-se din nou.

– Aşa şi aşa. Câteva noţiuni rudimentare, asta-i tot. Ce-am apucat şi eu, de ici, de colo.

– Cu fizica cum stai?

– Nivel de liceu, nu mai mult, domnule. Am vândut manuale şcolare. Nu sunt sigur c-aş reuşi la un examen nici măcar acum. Dar să zicem că lecturile m-au ajutat să-mi dezvolt cunoştinţele.

– Ce înseamnă telemetria?

– N-am auzit în viaţa mea.

– Nici în engleză, nici în rusă?

– În nici o limbă, domnule. Telemetria a trecut pe lângă mine.

– Dar PEEC?

– Cum aţi zis, domnule?

– Posibilă-Eroare-de-Explorare-Circulară. Dumnezeule, păi a scris o mulţime despre asta în carnetele alea caraghioase pe care ni le-ai încredinţat! Să nu-mi spui că aceste patru majuscule nu ţi-au rămas în minte?

– Nu le-am observat. Cred că am trecut peste ele, asta e.

– Până ai ajuns la pasajul cu privire la cavalerul rus care agoniza în armura sa. De acolo n-ai mai sărit peste nimic. De ce?

– N-am făcut-o în mod deliberat de-acolo. Aşa s-a întâmplat.

– Bine, să zicem că aşa s-a întâmplat şi ţi-ai format o părere. Aşa este? În legătură cu ceea ce autorul ne transmitea. Ce părere?

– De incompetenţă, presupun. Nu sunt prea tari la chestia asta. La rusnaci mă refer. Fac gafe.

– Adică, ce gafe?

– În materie de rachete, de exemplu. Fac erori.

– Ce fel de erori?

– De toate felurile. Erori magnetice, erori de dirijare, orice or fi astea, n-am înţeles nimic. Asta-i treaba voastră, nu?

Proasta dispoziţie defensivă a lui Landau n-a făcut decât să dea o valoare şi mai mare mărturiei sale. Incapacitatea sa de a străluci în anumite domenii, spre marele său regret, le dădea asigurări, cum o dovedeau acum gesturile de uşurare ale lui Walter.

– Cred că s-a descurcat bine, declară acesta, ca şi cum Landau n-ar fi fost de faţă, dând din nou din mâini, de data aceasta într-un gest teatral, pentru a conchide cu emfază: Ne spune ceea ce-şi aminteşte. Nu încearcă să inventeze ca să facă povestea mai frumoasă. N-ai face aşa ceva, nu-i aşa, Niki? adăugă el îngrijorat, desfăcându-şi picioarele ca şi cum l-ar fi mâncat între ele.

– Nu, domnule, nu vă fie teamă.

– N-ai făcut-o? Vreau să spun că, mai devreme sau mai târziu, vom descoperi, şi atunci tot ceea ce mi-ai spus îşi va pierde din valoare.

– Nu, domnule, e aşa cum v-am spus. Nici mai mult, nici mai puţin.

– Sunt sigur că aşa este, le zise Walter colegilor săi pe un ton natural de încredere, înfundându-se din nou în fotoliu. Cel mai dificil lucru în meseria noastră, de altfel ca în orice altă meserie, este să spui: „Cred“. Niki este o sursă naturală, o adevărată raritate. Dac-ar fi mai mulţi oameni ca el, nimeni n-ar mai avea nevoie de noi.

– El este Johnny, explică Ned, făcând pe aghiotantul.

Johnny avea un păr cenuşiu ondulat, o bărbie proeminentă şi un dosar plin cu telegrame cu aspect oficial. Cu lanţul său de ceas, aur sută la sută, şi costumul gri antracit de comandă, putea să incarneze foarte bine în ochii unei barmaniţe străine tipul de englez. Dar nu în ochii lui Landau.

– Niki, în primul rând trebuie să-ţi mulţumim, amice, spuse Johnny, într-o americană tărăgănată de pe Coasta de Est. Noi, beneficiarii mai mari, sugeră tonul său superior. Noi, acţionarii majoritari. Mă tem că ăsta e Johnny. Un bun ofiţer, dar incapabil să nu facă apel la supremaţia americană. Câteodată mă gândesc că asta e diferenţa între spionii americani şi spionii noştri. Americanii, care au putere şi bani, îşi flutură norocul. Le lipseşte acel instinct al disimulării, care ne este atât de natural nouă, britanicilor.

Oricum, Landau se zbârli pe loc.

– Te superi dacă-ţi pun câteva întrebări? spuse Johnny.

– Nu, dacă e de acord Ned, răspunse Landau.

– Bineînţeles, accentuă Ned.

– Deci, ne aflăm în acea noapte la târgul audio. OK, amice?

– Mai curând seară, Johnny.

– O conduci pe femeie, pe Ekaterina Orlova, până la scară. Acolo unde se află gardienii. Îţi iei rămas-bun.

– Mă ţine de braţ.

– Te ţine de braţ, perfect. În faţa gardienilor. O urmăreşti cum coboară scările. Ai urmărit-o până-n stradă, amice?

Nu-l mai auzisem pe Johnny folosind cuvântul „amice“, aşa că am presupus că vrea să-l prindă cumva pe Landau, una dintre şmecheriile pe care psihologii din serviciul Agenţiei o recomandă membrilor acestora.

– Aşa e. Am văzut-o, răspunse sec Landau.

– Ieşind în stradă? Chiar în stradă? Fă o pauză şi gândeşte-te, îi sugeră el cu falsa expansivitate a unui avocat.

– A ieşit în stradă şi, cu ocazia asta, din viaţa mea.

Johnny aşteptă, până fu sigur că toţi ceilalţi îşi dădeau seama că aştepta, iar Landau în mod special.

– Niki, amice, în ultimele douăzeci şi patru de ore, am plasat oameni la capul acelei scări. Nimeni nu poate vedea strada de acolo.

Chipul lui Landau se întunecă, nu de jenă, ci de furie.

– Am văzut-o coborând scările. Am văzut-o traversând holul până la ieşirea în stradă. Nu s-a reîntors. Doar dacă n-a mutat cineva strada în ultimele douăzeci şi patru de ore, ceea ce sub Stalin s-ar fi putut întâmpla. Îţi garantez...

– Să continuăm, domnilor, îi întrerupse Ned.

– Ai văzut pe cineva în spatele ei? întrebă Johnny, hărţuindu-l pe Landau.

– Când cobora scările sau când ieşea în stradă?

– În ambele cazuri, amice, în ambele.

– Nu, n-am văzut. N-am văzut-o ieşind în stradă, nu-i aşa, pentru că tocmai mi-ai spus că n-am văzut-o. Atunci de ce să nu răspunzi tu la întrebări şi să le pun eu?

În timp ce Johnny se lăsa alene în scaun, Ned interveni.

– Niki, unele lucruri trebuie examinate foarte îndeaproape. Miza este foarte mare, iar Johnny trebuie să respecte ordinele.

– Şi eu contez cât de cât, zise el. Sunt în joc spusele mele şi nu-mi place să fie puse sub semnul întrebării de un american care nici măcar nu este cetăţean britanic.

Johnny îşi consultă din nou dosarul.

– Niki, dacă eşti amabil, vrei să ne descrii dispozitivele de securitate de la acest târg, cel puţin, aşa cum le-ai remarcat?

Landau trase aer în piept, tensionat.

– Păi... începu el. Erau cei doi poliţişti tineri, în uniformă, care se vânturau prin holul hotelului. Sunt băieţii care ţin lista cu toţi ruşii care vin şi pleacă. Normal. Apoi, sus, în hol, erau ăia răi, poliţiştii în civil. Gură-cască, cărora ei le spun *toptunîi*, adăugă el pentru Johnny. După vreo două zile îi recunoşti fără probleme. Nu cumpără nimic, nu fură exponatele din standuri, nu-ţi cer eşantioane şi întotdeauna sunt însoţiţi de unul cu părul bălai, dar să nu mă întrebaţi de ce. Erau trei băieţi din

aştia acolo şi nu s-au schimbat toată săptămâna. Ei au fost cei care au urmărit-o cu privirea în timp ce cobora scările.

– Ca pe oricine altcineva, amice.

– După câte ştiu eu, ca pe oricine altcineva, dar aştept să mi se spună că greşesc.

– N-ai remarcat oare şi două doamne de o vârstă incertă, cu părul cărunt, care veneau în fiecare zi la târg, ajungeau devreme, plecau târziu, care nu cumpărau nimic, care nu intrau în negocieri cu nici unul dintre expozanţi, care n-aveau nici un fel de motiv valabil să frecventeze târgul?

– Vorbiţi despre Gert şi Daisy, presupun?

– Poftim?

– Cele două capre bătrâne de la comitetul bibliotecilor.

Veneau acolo pentru bere. Plăcerea lor cea mai mare era să umfle broşurile din stand şi să pună mâna pe tot ce se dădea gratuit. Le-am botezat Gert şi Daisy, după o emisiune britanică de radio foarte populară în timpul războiului şi puţin după aceea.

– Şi nu ţi-a trecut prin cap că aceste două doamne ar putea îndeplini o misiune de supraveghere?

Ned încercă să-l oprească pe Landau cu un gest ferm din mână, dar era prea târziu.

– Johnny, spuse Landau fierbând de furie. Ne aflam la Moscova, da? Moscova, în Rusia, amice. Dacă aş fi stat într-adevăr să cercetez cine avea o misiune de securitate şi cine nu, n-aş fi ajuns niciodată să ies din pat dimineaţa şi nici să mă culc în el seara. După câte ştiu, acolo şi păsărelele din copaci sunt înţesate cu microfoane.

Dar Johnny îşi înfundase din nou nasul în veşnicele sale telegrame.

– Spui că Ekaterina Borisovna Orlova a remarcat că standul alăturat, al firmei Abercrombie & Blair, fusese gol în ziua precedentă, aşa e?

– Da, aşa am spus.

– Dar cu o zi înainte nu ai văzut-o, aşa e?

– Da.

– Pretinzi, de asemenea, că nu-ţi scapă privirii niciodată o femeie drăguţă.

– E adevărat. Mulţumesc şi să dea Domnul s-o ţin tot aşa!

– În cazul acesta, nu crezi că ar fi trebuit s-o remarci cu o zi înainte?

– Îmi mai scapă şi mie câte una, mărturisi Landau, îmbujorându-se din nou. Când stau cu spatele, când sunt aplecat peste masă sau când mă uşurez la toaletă. S-ar putea ca atenţia mea să fie distrasă pentru o clipă.

Johnny devenise din nou impasibil.

– Ai rude în Polonia, nu-i aşa, domnule Landau? Cuvântul „amice" îşi îndeplinise misiunea, întrucât la ascultarea înregistrării am remarcat că renunţase la el.

– Da, am.

– Ai o soră mai mare, care ocupă un post înalt în administraţia poloneză?

– Sora mea lucrează la Ministerul Sănătăţii în calitate de inspector al spitalelor. Nu este un post prea înalt şi a depăşit vârsta pensionării.

– Ai fost vreodată, direct sau indirect, ţinta avertizată a unor presiuni sau şantaje din partea unor agenţii din blocul comunist sau a unor terţi care acţionau în numele lor?

Landau se întoarse către Ned.

– Ce fel de ţintă? Mă tem că engleza mea lasă de dorit.

– Conştientă, preciză Ned cu un surâs în colţul gurii. Conştientă. La curent. Avertizată.

– Nu, n-am fost, spuse Landau.

– În cursul călătoriilor în ţările din Răsărit, ai avut relaţii intime cu femei de-acolo?

– M-am culcat cu unele dintre ele, dar nu m-am confesat nici uneia.

Walter, ca un şcolar obraznic, lăsă să-i scape un icnet de râs, cu umerii ridicaţi până în gât şi acoperindu-şi cu mâna dinţii strâmbi. Johnny însă continuă cu încăpăţânare:

– Domnule Landau, ai fost vreodată în contact cu serviciile secrete ale vreunei ţări aliate sau ostile, indiferent care?

– Nu.

– Ai vândut vreodată informaţii vreunei persoane de vreo profesiune sau stare socială oarecare – din presă, de la o agenţie de investigaţii, din poliţie, din armată – pentru vreun scop oarecare, chiar inofensiv?

– Categoric, nu!

– Şi nu eşti sau n-ai fost vreodată membru al vreunui partid comunist sau al oricărei organizaţii pacifiste, sau al unei grupări simpatizante a acestei cauze.

– Sunt supus britanic, replică Landau, împingând în afară mica lui bărbie de polonez.

– Şi nu ai vreo idee, oricât de vagă, oricât de confuză, cu privire la mesajul general al documentelor care ţi-au trecut prin mână?

– Nu mi-au trecut prin mână. Le-am transmis.

– Dar le-ai citit.

– Ce am putut, am citit o parte din ele. Apoi am renunţat, aşa cum v-am spus.

– De ce?

– Din decenţă, dacă vreţi să ştiţi. Acea decenţă care încep să cred că pentru dumneata nu înseamnă nimic.

Johnny însă, departe de a roşi, scotocea cu răbdare în dosarul său. Scoase un plic şi din plic un teanc de fotografii, format carte poştală, pe care le etală pe masă ca pe nişte cărţi de joc. Unele erau neclare, altele – cu raster mare. Câteva aveau o umbră în prim-plan. Se vedeau femei coborând treptele unui imobil cu aspect sinistru, destinat birourilor. Unele în grup, altele – singure. Unele duceau o sacoşă, altele ţineau capul în jos fără să aibă nimic în mână. Landau îşi aduse aminte că, după câte se spunea la Moscova, angajatele aveau obiceiul de a se strecura afară la ora prânzului să-şi facă cumpărăturile; îşi umpleau buzunarele cu ceea ce aveau

nevoie, lăsându-şi plasele pe birouri, la vedere, ca lumea să creadă că ieşiseră să dea o raită pe coridor.

– Ea e! izbucni Landau arătând-o pe femeie cu degetul. Johnny recurse din nou la una din şmecheriile lui avocăţeşti. Era într-adevăr mult prea inteligent pentru genul ăsta de tâmpenii, dar asta nu-l oprea să le facă. Arboră un aer decepţionat şi profund neîncrezător. Arătă ca şi cum l-ar fi surprins pe Landau minţind. Banda video a acestui interogatoriu îl arată şarjându-şi exagerat rolul.

– Cum dracului poţi să fii atât de sigur, pentru numele lui Dumnezeu? N-ai văzut-o în viaţa ta în palton.

Landau nu-şi pierdu cumpătul.

– Asta e, e Katia, spuse el hotărât. Aş recunoaşte-o dintr-o mie. Katia. Are părul ridicat, dar este ea. Katia. Şi plasa e aceeaşi, din plastic. Continuă să privească atent fotografia. Şi verigheta. Pentru o clipă, păru să uite că nu este singur. Dacă ar fi nevoie, aş face acelaşi lucru şi mâine pentru ea, murmură el. Şi poimâine.

Ceea ce duse la sfârşitul satisfăcător al interogatoriului ostil luat de Johnny.

Cu fiecare zi care trecea, cu fiecare întrevedere misterioasă care urma, niciodată de două ori în acelaşi loc, niciodată cu aceiaşi oameni, cu excepţia lui Ned, Landau avea din ce în ce mai mult senzaţia că lucrurile progresau către punctul culminant. Într-un laborator de ascultări, în spatele zonei Portland Place, s-au pus să asculte înregistrări cu voci feminine, rusoaice vorbind englezeşte şi rusoaice vorbind ruseşte. Dar n-a recunoscut vocea Katiei. Altă dată, spre neliniştea lui Landau, şedinţa a fost dedicată finanţelor, nu ale lor, ci ale lui Landau. Declaraţiile sale bancare – de unde dracu' şi le-au procurat? –, recipisele de impozite, fluturaşii cu salariile, economiile, împrumuturile, poliţele de asigurări... mai rău decât fiscul!

– Ai încredere în noi, Niki, spuse Ned, dar zâmbetul său sincer şi liniştitor îl convinse pe Landau că Ned se zbătuse mult, într-un fel sau altul, ca să-l apere faţă de alţii şi că lucrurile erau pe cale de a se aranja.

„Îmi vor oferi o slujbă, gândi el luni. Vor să facă din mine un spion, asemenea lui Barley."

„Vor să îndrepte lucrurile în legătură cu tatăl meu, douăzeci de ani după moartea sa", îşi spunea el marţi.

Miercuri dimineaţă, Sam, şoferul, sună la el pentru ultima oară şi totul se lămuri.

– Unde mergem azi, Sam? întrebă vesel Landau. La Turnul Însângerat?

– La Sing Sing, replică Sam şi izbucniră amândoi într-un râs copios.

Sam însă nu-l conduse nici la Turn, nici la Sing Sing, ci la o intrare laterală a unuia dintre ministerele de la Whitehall, ale căror uşi, doar cu unsprezece zile mai înainte, Landau încercase fără succes să le forţeze. Brock, omul cu ochii cenuşii, îl conduse pe o scară de serviciu şi dispăru. Landau intră într-o încăpere mare, care dădea către Tamisa, şi se trezi în faţa unui şir de bărbaţi aşezaţi la o masă. La stânga, stătea Walter, cu cravata bine potrivită şi cu părul lins spre spate. La dreapta, stătea Ned. Amândoi cu un aer grav. Între ei, cu palmele lipite pe masă, un bărbat mai tânăr, cu fălcile strânse şi cu un rictus sever, purtând un costum elegant şi având manşetele ieşite din mâneci, vizibil superiorul celor doi, şi care nu avea aerul că ar juca în acelaşi film cu ei, comentă Landau mai târziu. Era lustruit, cu buzele strânse şi părea pus la patru ace, ca pentru o apariţie la televiziune. Îi surâsese norocul, dar nu numai în privinţa banilor. Avea patruzeci de ani şi era în plină ascensiune, dar lucrul cel mai rău era aerul său de inocenţă. Părea prea tânăr pentru a i se încredinţa crimele unor adulţi.

– Numele meu este Clive, îi spuse el cu o voce scăzută. Pofteşte, Landau. Nu ştim ce să facem cu tine.

În spatele lui Clive – peste toţi ceilalţi, de fapt – Niki Landau mă descoperi cam târziu pe mine. Bătrânul Palfrey. Remarcând că m-a văzut, Ned zâmbi şi făcu din prezentare un întreg spectacol.

– Niki, ţi-l prezint pe Harry, minţi el.

Nimeni nu avusese până atunci dreptul să primească o descriere a statelor lui de serviciu, însă Ned îmi oferi una.

– Harry este arbitrul nostru local. El are grijă ca fiecare să fie tratat echitabil.

– Drăguţ, spuse Landau.

Acesta este momentul din istoria acestei afaceri când eu mi-am făcut modesta intrare în scenă ca băiat bun la toate, jurist, conciliator, rezerva echipei şi în cele din urmă cronicar; când Rosencrantz, când Guildenstern şi doar ocazional Palfrey.

Şi pentru a se ocupa şi mai bine de Landau, mai era şi Reg, un roşcovan mare şi liniştitor. Reg îl conduse pe Landau către un scaun aflat în mijlocul camerei, apoi se aşeză lângă el pe un altul. Reg îi plăcu pe loc lui Landau – lucru foarte normal, întrucât Reg era de meserie asistent social, iar clientela sa cuprindea transfugi, terenagii puşi pe tuşă, agenţi prăjiţi, precum şi alţi bărbaţi şi femei a căror loialitate faţă de Anglia s-ar fi putut toci dacă n-ar fi existat bătrânul Reg Wattle şi blânda sa soţie, Berenice, ca să-i ţină de mână.

– Ai făcut o treabă foarte bună, dar nu putem să-ţi explicăm fără riscuri de ce a fost bună, continuă Clive cu vocea sa seacă, în momentul în care Landau se aşezase confortabil. Chiar puţinul pe care-l ştii e prea mult şi nu putem să te lăsăm să bântui prin Europa de Răsărit, având în minte secretele noastre. E prea primejdios. Atât pentru tine, cât şi pentru cei implicaţi în această afacere. Deşi ne-ai făcut un mare serviciu, ai devenit un motiv de îngrijorare majoră. În vreme de război, ai fi riscat închisoarea, plutonul de execuţie sau mai ştiu eu ce. Dar nu suntem în război, cel puţin oficial.

În cursul micii sale ascensiuni prudente către putere, Clive învăţase să zâmbească. Este o armă necinstită atunci când este

folosită împotriva unor oameni prietenoşi, cam aşa cum este tăcerea la telefon. Dar Clive nu ştia nimic despre necinste, pentru că ignora totul în legătură cu opusul ei. În ceea ce priveşte pasiunea, ea trebuie folosită atunci când vrei să convingi pe cineva.

– La urma urmei, ai putea arăta cu degetul către nişte persoane foarte importante, continuă el cu un glas atât de scăzut, încât toţi ceilalţi au tăcut mâlc ca să-l audă. Ştiu că n-ai face-o în mod deliberat, dar, când eşti prins cu cătuşele de un calorifer, nu ai prea mult de ales. Oricum, în cele din urmă cedezi.

Atunci când Clive consideră că-l speriase destul de mult pe Landau, se întoarse către mine, îmi făcu un semn uşor din cap, urmărindu-mă în timp ce-mi deschideam servieta impozantă de piele, pe care o adusesem cu mine. Am scos documentul lung pe care-l pregătisem, stipulând că Landau renunţa definitiv la orice călătorie în spatele Cortinei de Fier, că nu va părăsi niciodată ţara fără să-l anunţe pe Reg cu atâtea zile înainte, detaliile urmând să fie stabilite între ei doi, şi că Reg va avea grijă de paşaportul lui Landau ca să prevină orice fel de neplăcere. În fine, că va accepta irevocabil prezenţa lui Reg în viaţa lui sau a altcuiva numit de autorităţi în locul lui Reg în calitate de confident, filosof şi arbitru discret al tuturor afacerilor sale de orice fel, inclusiv problema delicată a impozitării sumei de o sută de mii de lire, menţionată pe cecul ataşat documentului, plătibilă la agenţia Fulham a unei bănci engleze deosebit de plicticoase.

În afară de asta, pentru a fi în mod regulat speriat de autorităţi, va trebui să se prezinte la fiecare şase luni în faţa lui Harry, consilierul juridic al Serviciului, pentru a i se aduce aminte de angajamentele luate în privinţa păstrării secretului; adică în faţa bătrânului Palfrey, cândva amant al lui Hannah, un om atât de lovit de viaţă, încât putea fi însărcinat cu toată încrederea să-i menţină la verticală pe alţii. În plus, în virtutea celor de mai sus, ca o consecinţă şi ca un efect al lor, întreaga problemă privind o anumită rusoaică şi manuscrisul

prietenului ei, precum şi conţinutul numitului manuscris – oricât de mult sau de puţin ar fi înţeles el din importanţa acestora – şi privind rolul jucat de un anumit editor englez va trebui să fie declarată din acest moment în mod solemn inexistentă, înmormântată, fără valoare şi ştearsă de pe faţa pământului de aici înainte în vecii vecilor. Amin.

Acest document fusese redactat doar într-un singur exemplar şi urma să zacă în seiful meu până când urma să fie tocat sau ajungea praf şi pulbere din cauza vechimii. Landau îl citi de două ori în timp ce Reg îl citea peste umărul său. Apoi Landau se cufundă un timp în propriile gânduri, fără să dea prea mare atenţie celor care-l urmăreau sau care doreau ca el să semneze şi să înceteze astfel să mai constituie o problemă. Landau ştia că în această clipă el era cumpărătorul, şi nu vânzătorul.

Se revăzu în gând stând la fereastra camerei sale de hotel de la Moscova. Îşi reaminti cât de mult îşi dorise să-şi pună în cui ghetele de călător şi să aibă parte de o viaţă mai tihnită. Îi trecu prin cap ideea şugubeaţă că însuşi Creatorul său îi luase spusele drept bune şi îi îndeplinise dorinţa. Fapt care, spre neliniştea tuturor, îl făcu să izbucnească în râs.

– Ei bine, Harry, sper că Johnny yankeul achită nota de plată, spuse Landau. Gluma sa fu însă primită cu răceala care o merita, pentru că, din întâmplare, aşa şi stăteau lucrurile. Aşa că Landau luă stiloul lui Reg şi semnă documentul, pe care mi-l remise şi mă urmări cum îmi puneam şi eu semnătura mea ca martor, Horatio B. de Palfrey, care, după douăzeci de ani de practică, ajunsese atât de ilizibilă, încât, dacă aş fi semnat „Supa de Roşii Heinz", nici Landau, nici altcineva nu ar fi observat diferenţa. Am pus preţiosul document în coşciugul său de piele şi am închis încetişor capacul. Au urmat strângeri de mână, asigurări reciproce, iar Clive murmură:

– Îţi suntem foarte recunoscători, Niki, întocmai ca în filmul în care Landau se convingea periodic că este unul dintre eroi.

Apoi, din nou, îi strânseră mâna lui Landau şi-l priviră îndepărtându-se maiestuos, în lumina apusului de soare, sau, mai exact, îndepărtându-se cu un pas dezinvolt pe coridor, pălăvrăgind cu Reg Wattle, care era de două ori cât el. Apoi toată lumea a aşteptat cu nerăbdare să asculte înregistrările discuţiei, pentru care obţinusem toate autorizările necesare, sub pretextul irefutabil al interesului imens manifestat de către americani.

I-au pus apoi sub ascultare telefoanele de la birou şi de acasă, i-au citit corespondenţa şi i-au fixat o baliză radiomobilă pe puntea din spate a mult iubitului său Triumph decapotabil.

L-au spionat în orele libere şi au recrutat până şi o dactilografă din biroul său, care să nu-l scape din ochi, ca pe un „străin suspect" în ultimele sale săptămâni de preaviz.

I-au plasat potenţiale iubite pe terenul lui de vânătoare obişnuit din baruri. Dar, în ciuda acestor precauţii fastidioase şi inutile, dictate de acelaşi intens interes american, au dat chix. Nici cel mai mic ecou de lăudăroşenie sau de indiscreţie nu a ajuns la urechile lor. Landau nu se plângea niciodată, nu se fălea cu nici un prilej, n-a încercat niciodată să-şi facă publicitate. A devenit, de fapt, unul din puţinele episoade din meseria noastră încheiate în mod fericit.

A fost prologul perfect. N-a mai reapărut niciodată.

N-a încercat niciodată să intre în contact cu Barley Scott Blair, marele spion englez, în a cărui admiraţie a trăit până la sfârşitul vieţii sale. Până şi la inaugurarea magazinului video când şi-ar fi dorit mai mult decât orice pe lume să se afle în prezenţa acestui mare erou britanic pe cât de secret, pe atât de adevărat – nu a încercat să încalce regulamentul. I-a fost probabil suficientă satisfacţia de a şti că, într-o noapte, la Moscova, atunci când iubita lui ţară a apelat la el, a reuşit să se comporte ca acel gentleman englez care a visat toată viaţa să fie. Sau poate că polonezul din el era fericit că i-a tras un bobârnac în nas Ursului rus, vecinul său. Sau poate că amintirea Katiei a fost cea care l-a întărit în loialitatea sa:

Katia cea puternică, virtuoasă, curajoasă şi frumoasă, care, în ciuda propriei frici, a avut grijă să-l avertizeze cu privire la primejdiile care-l ameninţau. „Trebuie să crezi în ceea ce faci."

Iar Landau crezuse. Şi a fost deosebit de mândru că făcuse acest lucru, aşa cum ar trebui să fie fiecare dintre noi.

Până şi magazinul său de casete video prospera. A făcut senzaţie. Cam pretenţios pentru gustul unora, inclusiv al poliţiei din Golders Green, cu care a trebuit să am un schimb prietenesc de cuvinte. Pentru alţii însă, acest magazin era un adevărat dar ceresc.

Mai presus de orice, am reuşit să-l iubim deoarece el ne vedea aşa cum doream noi să fim văzuţi: depozitarii atotştiutori, capabili şi eroici, ai sănătăţii interne a marii noastre naţiuni. Un punct de vedere pe care Barley n-a părut niciodată dispus să-l împărtăşească, şi cu atât mai puţin Hannah n-a putut-o face, cu toate că ea n-a avut decât o viziune exterioară a acestui loc unde nu mă putea urma, acest templu al compromisului absolut şi, ca atare, potrivit raţionamentului ei inflexibil, un templu al disperării.

– E clar că nu acesta este remediul, Palfrey, îmi spusese ea doar cu câteva săptămâni înainte, când, dintr-un motiv oarecare, încercam să laud meritele Serviciului. Mi se pare mai curând a fi o boală.

CAPITOLUL 3

Nu există vreo operaţiune de spionaj care, câteodată, să nu se transforme în farsă, aşa cum ne place nouă, veteranilor, să spunem. Cu cât este mai importantă operaţiunea, cu atât sunt hohotele de râs mai puternice şi ţine de istoria Serviciului faptul că vânătoarea de-o săptămână pentru găsirea lui Bartholomew alias Barley Scott Blair a generat o frenezie şi frustrări atât de mari, capabile să pună în mişcare o duzină de reţele secrete. Astfel, tinerii novici conformişti, precum Brock de la Casa Rusia, au început să-l urască pe Barley chiar înainte de a-l fi întâlnit.

La capătul a cinci zile de goană după el, îşi închipuiau că ştiau totul despre Barley, cu excepţia locului în care se afla. Îi cunoşteau filiaţia de liber-cugetător şi studiile sale costisitoare, ambele făcute în pierdere, precum şi detaliile puţin edificatoare ale diverselor sale căsnicii, distruse toate. Cunoşteau cafeneaua din Camden Town unde juca şah cu primul pierde-vară venit. Un adevărat gentleman, chiar dacă era vinovat, aşa i-au spus lui Wicklow, care pretindea a fi detectiv specializat în divorţuri. Sub pretextele obişnuite, cusute cu aţă albă, dar eficiente, au interogat-o pe o soră de-a lui din Hove, pe care o aducea la disperare, câţiva furnizori din Hamstead, care-i scriau regulat, pe o fiică măritată, care-l adora, aflată în Grantham, iar în City pe un fiu, un tânăr lup, care era atât de retras în el însuşi, încât părea să fi făcut un jurământ al tăcerii.

Au vorbit cu membrii unei orchestre de jazz alcătuite din amatori, în care Barley cântase din când în când la saxofon, cu preotul unui spital, unde făcea vizite benevole, cu vicarul bisericii din Kentish Town, unde, spre stupefacţia generală, cânta uneori ca tenor. „O voce atât de frumoasă, atunci când apare“, spuse vicarul cu indulgenţă. Dar când au încercat, din nou cu ajutorul bătrânului Palfrey, să-i pună telefonul sub ascultare, pentru a-i auzi mai bine această voce minunată, n-au putut înregistra nimic pentru că nu-şi plătise abonamentul.

I-au găsit urma până şi în arhivele noastre. Mai bine zis, au găsit-o americanii, ceea ce nu le-a sporit încântarea. S-a descoperit că, la începutul anilor '60, atunci când orice englez care avea nenorocul să deţină un nume cu rezonanţe nobiliare risca să se vadă recrutat de către Serviciul Secret, numele lui Barley fusese transmis la New York pentru cercetări, în virtutea unui pact bilateral de securitate, mai mult sau mai puţin respectat. Brock, furios, a cerut o contraverificare la Arhivele centrale, unde, după ce s-a negat existenţa oricărei informaţii despre Barley, s-a scos la iveală fişa sa dintr-o parte a indexului „alb“, care mai aştepta încă să fie transferat într-un computer. Pornind de la această fişă albă, a apărut un dosar „alb“, conţinând originalul formularului de cercetare şi corespondenţă legată de acest subiect. Brock s-a repezit în biroul lui Ned, ca şi cum deţinea cheia enigmei. Vârsta: douăzeci şi doi de ani! Pasiuni: teatrul şi muzica! Sporturi: nimic! Motivele unei eventuale recrutări: un văr numit Lionel din Garda Călare.

Dar aceste indicii nu duceau nicăieri. Ofiţerul recrutor îl invitase pe Barley la dejun la Athenaeum, apoi a ştampilat dosarul său cu „A nu se da urmare“, dându-şi osteneala chiar să adauge cu propria mână cuvântul „niciodată“.

Oricum ar fi, acest curios episod, vechi de mai mult de douăzeci de ani, a avut un efect indirect asupra atitudinii generale faţă de el, la fel ca şi îndoielile stânjenitoare generate de bizarele afinităţi de stânga ale tatălui său, bătrânul

Salisbury Blair. În ochii lor, episodul submina ideea de independenţă a lui Barley. Nu în ochii lui Ned, pentru că acesta era de altă calitate, dar în ochii altora, ai lui Brock şi ai celor mai tineri, care aveau impresia că Barley le aparţinea cumva, măcar pentru faptul că fusese un aspirant lipsit de succes la mistica lor.

O altă decepţie: descoperirea de către poliţie a automobilului lui Barley, parcat ilegal în Lexham Gardens, cu aripa stângă înfundată, cu un permis de conducere expirat şi o jumătate de sticlă de scotch în torpedou, precum şi câteva scrisori de dragoste, scrise cu propria mână. Vecinii se plânseseră timp de câteva săptămâni de prezenţa acestui vehicul.

– Îl remorcăm, îl punem pe saboţi, îi dăm o amendă sau îl trimitem la fiare vechi? îl întrebă pe Ned la telefon cu amabilitate comisarul de la poliţia rutieră.

– Las-o baltă, răspunse plictisit Ned.

Cu toate acestea, Brock şi cu el se grăbiră să se ducă să arunce o privire, sperând în zadar să descopere vreun indiciu. Se dovedi că scrisorile de dragoste fuseseră scrise unei doamne din Gardens, care i le înapoiase. Respectiva a declarat cu un aer tragic că era ultima persoană din lume care să ştie unde se afla Barley în acel moment.

Abia joia următoare, verificând cu grijă declaraţiile bancare lunare ale lui Barley, Ned descoperi nişte viramente trimestriale de câte o sută de lire către o societate imobiliară din Lisabona, Real Nu-ştiu-cum Limitada. Se uită la decont fără să-i vină să creadă şi continuă să privească fix. Apoi, ceea ce nu obişnuia, lăsă să-i scape o înjurătură. Dădu imediat un telefon la Deplasări şi le ceru să verifice vechile liste de pasageri pentru zborurile de la Gatwick şi de la Heathrow către Lisabona. Când cei de la Agenţie i-au dat la rândul lor telefon, Ned înjură din nou. Reuşiseră. După zile întregi de apeluri telefonice, de întrevederi, de ciocănit la uşi, de încălcări ale regulamentelor, de operaţiuni de supraveghere, de telegrame transmise posturilor de legătură aliate din

jumătate din capitalele lumii şi după atâtea umilinţe suferite de preaslăvita lor Secţie de Arhive din partea americanilor, nimeni dintre cei cărora li se adresaseră şi nici una dintre aceste cercetări nu reuşise să scoată la iveală această „informaţie crucială, indispensabilă, idioată, de care aveau atâta nevoie: cu zece ani în urmă, Barley Blair, moştenind vreo două mii de lire de la o mătuşă îndepărtată, îşi cumpărase dintr-o toană o căsuţă prăpădită la Lisabona, unde obişnuia să se ducă periodic pentru a-şi linişti sufletul lui sfârtecat. Ar fi putut să aleagă Cornwall, Provence sau Tombuktu. Dar hazardul a făcut să fie Lisabona, la malul mării, lângă o parcare neîngrijită şi prea aproape de piaţa de peşte pentru cei care aveau nasul mai fin.

Calmul de dinaintea bătăliei se instala deasupra Casei Rusia după această descoperire, iar chipul osos al lui Brock deveni pământiu de furie.

– Cine este Fratele nostru de la Lisabona în momentul de faţă? îl întrebă Ned uşor, ca o briză de vară.

Apoi îi telefonă bătrânului Palfrey, alias Harry, şi-i ceru să fie permanent la dispoziţie, ceea ce, aşa cum ar fi spus Hannah, era un mod elegant de a califica situaţia mea.

Barley stătea la bar, când Merridew intră şi dădu peste el. Cocoţat pe un taburet, ţinea în gura mare un discurs despre natura umană unui maior de artilerie expatriat, îmbibat de alcool, pe nume Graves: maiorul Arthur Winslow Graves, înregistrat mai târziu în dosarul alb drept contactul lui Barley, singura glorie despre care n-avea să ştie niciodată. Din uşa deschisă, care dădea într-un patio, se vedea spatele înalt şi flexibil al lui Barley, aşa că Merridew, un bărbat gras, de vreo treizeci de ani, reuşi să-şi tragă sufletul înainte de a spune ce avea de spus. Alergase după Barley jumătate din zi, ajungând totdeauna după plecarea lui dintr-un loc sau altul, şi fiecare eşec îl înfuriase din ce în ce mai mult.

La Barley acasă, la vreo cinci minute de mers pe jos de aici, unde o englezoaică cu accent vulgar îi spusese prin deschizătura cutiei de scrisori să se ducă naibii.

La Biblioteca Britanică, unde bibliotecara îl informase că Barley își petrecuse după-amiaza cu nasul în cărți, ceea ce părea să insinueze – cu toate că va nega pe loc în momentul când va fi întrebată direct – că Barley se afla într-o stare avansată de ebrietate.

La sordida tavernă în stil Tudor din Estoril, unde Barley și prietenii lui cinaseră mai mult cu lichide decât cu solide, sub muschetele de plastic, agățate pe perete, și părăsiseră zgomotos localul cam cu o jumătate de oră înainte.

Hotelul – prefera să se numească un umil pens?o – era o fostă mănăstire, un loc îndrăgit de către englezi. Pentru a ajunge acolo, Merridew fu nevoit să se cațăre pe o scară din pietre de râu, peste care atârnă vița-de-vie. Ajunse sus și, după o primă privire precaută, se văzu din nou nevoit să coboare pentru a-i spune lui Brock să fugă – „și când spun să fugi înseamnă să fugi“ – și să-i telefoneze lui Ned de la cafeneaua din colț. Apoi fu nevoit să se cațăre din nou; i se tăiase răsuflarea și era plin de draci, mai mult ca de obicei. Mirosul de gresie umedă și aroma de cafea proaspăt măcinată se amestecau cu parfumul plantelor de noapte. Merridew nici nu le simți. I se tăiase răsuflarea. Gâfâitul tramvaielor îndepărtate și sirenele ambarcațiunilor formau singurul fond sonor pentru monologul lui Barley. Dar Merridew nu-l sesiză.

– Copilașii orbi nu pot mesteca, Gravey, bătrânul și încântătorul meu prieten, îi explica Barley cu răbdare, cu degetul lui arătător lung și subțire înfipt în buricul maiorului și cu cotul pe bar, lângă o tablă de șah cu o partidă neterminată. E un lucru demonstrat științific, Gravey. Copiii orbi trebuie învățați să muște. Apropie-te. Închide ochii.

Luându-l afectuos de cap pe maior, cu ambele mâini, Barley îl trase către el, îi întredeschise fălcile docile și îi vârî în gură câteva alune.

– Foarte bine. Şi acum, la comanda mea, mestecă! Mestecă! Atenţie la limbă! Mestecă! Ia-o de la început.

Profitând de acest răgaz, Merridew se hotărî să-şi facă intrarea. Cu un surâs afabil pe buze, îndrăzni să păşească în bar, surprins de a se vedea încadrat de două statui în mărime naturală ale unor mulatre în costume de curte, ce se aflau de o parte şi de alta a uşii. „Păr şaten, ochi verzi, îşi repeta el, ca şi cum ar fi redactat o fişă antropometrică a lui Barley. 1,83 m, bine ras, exprimare fluentă, zvelt, idiosincrasie pentru îmbrăcăminte. Idiosincrasie? Pe dracu'! gândi grăsunul Merridew, suflând din greu în continuare, în timp ce examina jacheta safari de pânză, pantalonii de flanelă gri şi sandalele lui Barley. Ce dracu' se aşteaptă imbecilii ăia de la Londra să-l vadă purtând într-o noapte fierbinte la Lisabona? Vizon?"

– Scuzaţi-mă.. spuse Merridew amabil. Caut de fapt pe cineva. Aţi putea cumva să mă ajutaţi?

– Ceea ce dovedeşte, pe curul bătrânii mele mame, reluă Barley, după ce-l repuse cu grijă pe maior în poziţie verticală, că, aşa cum spune vechiul cântec, deşi marele Manitu ne-a făcut din carne şi oase, e foarte urât să mănânci oameni.

– Vă rog să mă scuzaţi, dar cred că sunteţi domnul Bartholomew Scott Blair, spuse Merridew. Da? Dumneavoastră sunteţi?

Continuând să-l ţină zdravăn pe maior de reverele hainei, pentru a evita un dezastru militar, Barley se întoarse pe jumătate, cu precauţie, pe taburetul său şi-l privi pe Merridew de jos în sus, de la pantofi până la buzele zâmbitoare.

– Numele meu este Merridew, sunt de la ambasadă. Sunt secretar doi comercial. Îmi pare deosebit de rău, dar am primit pe canalele noastre o telegramă foarte urgentă pentru dumneavoastră. Credem că ar trebui să veniţi să luaţi imediat cunoştinţă de ea. Vă deranjează?

Apoi Merridew îşi permise un gest neînţelept, caracteristic oficialilor corpolenţi. Întinse un braţ şi îşi trecu cu demnitate palma cu degetele îndoite pe cap ca şi cum ar fi vrut să se

asigure că părul şi chipul se aflau încă la locul lor. Iar acest gest larg, făcut de către un bărbat gras, într-o sală scundă, păru să-i stârnească temeri lui Barley, care în alte condiţii s-ar fi potolit, dar în cazul de faţă deveni deconcertant de treaz.

– Vrei să-mi spui că a murit cineva, bătrâne? întrebă el cu un surâs extrem de crispat, ca un bărbat care se pregăteşte să asculte o glumă proastă.

– O, stimatul meu domn, nu fiţi atât de lugubru. E vorba de o problemă comercială, nu de una consulară. Altfel, de ce ar fi fost transmisă prin canalele noastre? răspunse şi încercă să gâlgâie un râs liniştitor.

Dar Barley nu era convins. Nicidecum. Era prada celor mai sumbre presentimente, în ciuda optimismului lui Merridew.

– Şi atunci ce dracu' încercaţi să-mi spuneţi? întrebă el.

– Nimic, replică Merridew speriat. O telegramă urgentă. N-o puneţi chiar aşa la inimă. O telegramă venită pe canale diplomatice.

– Şi cine zice că e urgentă?

– Nimeni. Nu pot să vă dau detalii în public. E confidenţială. Strict confidenţială.

„Au uitat de ochelarii lui, gândi Merridew, în timp ce-i întorcea privirea lui Barley. Rotunzi, cu rame negre, prea mici pentru ochii lui. Îi lasă să cadă spre vârful nasului, când urlă la tine. Te ia drept ţintă."

– N-am ştiut că o datorie cinstită nu poate să aştepte până luni, declară Barley întorcându-se către maior. Destinde-te, domnule Merridew, şi bea un pahar cu nespălaţii!

Merridew nu era neapărat un om foarte zvelt sau foarte înalt, dar avea forţă. Era isteţ şi, ca orice om gras, avea resurse neaşteptate de indignare pe care era în stare să o facă să se reverse în valuri la momentul oportun.

– Ascultă, Scott Blair, afacerile dumitale nu mă interesează deloc. Îmi face plăcere să ţi-o spun. Nu sunt aprod, nu sunt un simplu mesager. Sunt diplomat şi am o oarecare

poziţie. Am pierdut o jumătate de zi umblând aiurea după dumneata, am o maşină şi un asistent care aşteaptă afară, şi am anumite drepturi în privinţa vieţii mele particulare. Îmi pare rău.

Duetul ar fi putut să continue la nesfârşit, dacă maiorul nu şi-ar fi revenit, împotriva tuturor aşteptărilor. Aruncându-şi umerii spre spate, îşi înfipse pumnii în cusătura pantalonilor şi-şi lăsă bărbia în jos, într-un simulacru de respect.

– Ordin din partea Maiestăţii Sale, Barley! lătră el. Ambasada este micul Buckingham local. O invitaţie este un ordin. Nu trebuie s-o insulţi pe Maiestatea Sa.

– Ăsta nu e Maiestatea Sa, obiectă calm Barley. Nu are coroană pe cap.

Merridew se întrebă dacă nu cumva ar trebui să-l cheme pe Brock în ajutor. Încercă să arboreze un zâmbet persuasiv, dar atenţia lui Barley se aţinti către nişă, unde un vas cu flori uscate ascundea un şemineu gol. Merridew insistă.

– Ce facem? Mergem? spuse el, de parcă s-ar fi adresat unei neveste în întârziere la un dineu.

Privirea năucă a lui Barley rămasese însă aţintită asupra florilor moarte. Părea să-şi vadă întreaga viaţă în ele, fiecare mişcare greşită, fiecare pas greşit de până astăzi. Când Merridew era gata-gata să-şi piardă orice speranţă, Barley începu să-şi înfunde metodic nimicurile în buzunarele hainei sale, ca şi cum ar fi plecat la un safari: portofelul său jerpelit, plin de cecuri neîncasate şi de cărţi de credit anulate, paşaportul său îmbătrânit de sudoare şi de prea multe călătorii, carnetul şi creionul pe care-l ţinea întotdeauna la îndemână pentru a-şi mâzgăli perlele rare, dictate de înţelepciunea alcoolului, spre a reflecta la ele în momentele de trezie. După ce făcu toate acestea, aruncă pe tejgheaua barului o bancnotă mare, cu indiferenţa celui care nu va mai avea nevoie de bani multă vreme.

– Manuel, condu-l pe domnul maior până la taxi. Asta înseamnă să-l ajuţi să coboare scările, să se aşeze pe bancheta

din spate şi să plăteşti şoferul înainte. După ce-ai făcut toate astea, poţi să păstrezi restul. Adio, Gravey! Mulţumesc pentru clipele vesele.

Cădea roua. Luna nouă se odihnea printre stelele umede. Au coborât scara, Merridew în faţă, recomandându-i lui Barley să aibă grijă la trepte. Portul era plin de luminiţe hoinare. O limuzină neagră, cu număr de CD aştepta la bordură. Alături de ea, Brock pândea liniştit din întuneric. O a doua maşină, cu un număr banal, era parcată ceva mai în spate.

– Uite-l pe Eddie, spuse Merridew făcând prezentările. Eddie, îmi pare rău că te-am făcut să aştepţi! Sper că ai dat acel telefon.

– S-a făcut, spuse Brock.

– Totu-i bine acasă, nu-i aşa, Eddie? Ăi mici s-au culcat şi aşa mai departe? Cucoana nu te-aşteaptă să-ţi dea cu tigaia-n cap, nu-i aşa?

– E-n regulă, mormăi Brock, de parcă i-ar fi spus să tacă din gură.

Barley se aşeză în faţă, cu capul sprijinit de tetieră şi cu ochii închişi. Merridew era la volan. Brock stătea cuminte pe bancheta din spate. Cea de a doua maşină demară încet, aşa cum fac profesioniştii de la filaj.

– Pe drumul ăsta mergeţi de obicei la ambasadă? întrebă Barley, prefăcându-se că moţăie.

– Credinciosul câine de pază a dus telegrama la el acasă, explică Merridew cu multa risipă de vorbe, ca şi cum ar fi avut de răspuns unei întrebări deosebit de pertinente. Poate că nu ştii, dar la sfârşitul săptămânii suntem obligaţi să baricadăm ambasada din cauza irlandezilor. Asta e! Deschise radioul. O femeie cu o voce guturală se tânguia dramatic într-un bocet răscolitor. Fado. Îl ador! Cred că de aceea mă aflu aici. Sunt sigur. Ar trebui să scriu „fado“ pe cererile mele adresate Radiodifuziunii. Dădu din mâna liberă ca un dirijor. Fado, explică el.

– Voi sunteţi copoii ăia care v-aţi dus la fiică-mea să-i puneţi o mulţime de întrebări tâmpite? întrebă Barley.

– O, noi ne ocupăm doar de treburi comerciale, spuse Merridew continuând să dirijeze cu poftă. Dar în sinea sa era foarte îngrijorat să vadă că Barley nu era un inocent. „Cu cât mai curând va fi în mâinile lor, şi nu în ale mele, cu atât îmi va fi mai bine, gândi el, simţind privirea neîmblânzită a lui Barley fixată pe obrazul său drept. Dacă ăsta este genul de individ la care Centrala este nevoită să recurgă acum, Doamne, păzeşte să fiu numit într-un post acasă."

Închiriaseră casa din oraş a unui fost membru al Serviciului, un bancher britanic, care mai avea o casă la Cintra. Bătrânul Palfrey făcuse aranjamentul. Voiau să evite sediile oficiale pentru ca ulterior să nu poată fi reţinut nimic împotriva lor. Totuşi, patina anilor şi locul însuşi spuneau foarte multe. Un felinar din fier forjat lumina bolta de la intrare. Dalele de granit fuseseră cioplite ca să nu alunece caii. Merridew sună la uşă. Brock se ţinea aproape, pentru orice eventualitate.

– Bună seara! Intraţi, vă rog, spuse Ned afabil, deschizând uşa enormă, bogat ornamentată.

– Ei bine, eu cred că vă las, nu-i aşa, spuse Merridew. Minunat, teribil, continuă Merridew, acoperindu-şi retragerea către maşină printr-un tir de exclamaţii, înainte ca vreunul să mai aibă timp să-l contrazică.

În timpul acesta, cea de-a doua maşină demară ca un prieten bun, care l-a condus pe celălalt până în pragul uşii, într-o noapte primejdioasă.

O bună bucată de vreme, sub privirile lui Brock, Ned şi Barley se cântăriră din ochi cum o pot face doar englezii care au aceeaşi înălţime, aceeaşi clasă şi aceeaşi formă a capului. Deşi Ned, aparent arhetipul controlului de sine şi al flegmei britanice discrete, se afla din multe puncte de vedere la antipodul lui Barley, şi dacă acesta din urmă era dezinvolt şi

osos, cu o faţă care şi în repaos părea hotărâtă să exploreze peste evidenţe, amândoi aveau suficient de multe puncte comune pentru a se recunoaşte. De dincolo de o uşă închisă se auzea un murmur de voci bărbăteşti, dar Ned se prefăcu că nu le aude. Îl conduse pe Barley de-a lungul culoarului, până la bibliotecă.

– Pe aici, spuse el, lăsându-l pe Brock plantat în vestibul. Cât de beat eşti? îl întrebă el pe Barley, coborând glasul şi întinzându-i un pahar cu apă cu gheaţă.

– Nu sunt beat, spuse Barley. Cine sunt răpitorii mei? Ce se întâmplă?

– Numele meu este Ned. Vreau să fac rectificările necesare. Nu există nici o telegramă, nici o criză în afacerile tale, cel puţin nu mai mare ca de obicei. Nimeni n-a fost răpit. Sunt de la Serviciile de Informaţii Britanice. Aşa sunt şi cei care te aşteaptă în încăperea vecină. Cândva ai cerut să ni te alături. Ai acum ocazia să ne ajuţi.

Se instală tăcerea, iar Ned aştepta răspunsul lui Barley. Aveau exact aceeaşi vârstă. De douăzeci şi cinci de ani, într-un fel sau altul, Ned îşi declinase funcţia de agent secret britanic unora pe care dorea să-i recruteze. Dar aceasta era prima oară când clientul său nu scotea o vorbă, nu clipea, nu zâmbea, nu făcea un pas înapoi şi nu dădea nici un semn de surprindere.

– Nu ştiu nimic, spuse Barley.

– S-ar putea ca noi să dorim ca tu să descoperi ceva.

– Descoperiţi voi ce aveţi de descoperit!

– Nu putem. Nu fără tine. De aceea suntem aici.

Barley se apropie de bibliotecă, lăsă capul într-o parte şi, peste ramele ochelarilor lui rotunzi, se uită la titlurile volumelor, în timp ce îşi bea apa.

– Mai întâi, pretindeţi că sunteţi de la misiunea comercială, iar acum iată-vă spioni, spuse el.

– De ce nu schimbi câteva cuvinte cu ambasadorul?

– E un tâmpit! Am fost la Cambridge cu el. Scoase un volum legat şi examină coperta. Căcaturi, declară el dispreţuitor. Trebuie să fi fost cumpărate cu metrul. Cine-i proprietarul?

– Ambasadorul va confirma cele spuse de mine. Dacă-l întrebi dacă poate să joace o partidă de golf joi, îţi va răspunde că nu înainte de cinci.

– Nu joc golf, spuse Barley, luând un alt volum. De fapt, nu joc nimic. M-am retras din toate jocurile.

– Cu excepţia şahului, îi sugeră Ned, întinzându-i cartea de telefon deschisă. Dând din umeri, Barley formă numărul. Auzi vocea ambasadorului. Zâmbetul lui fu mai curând golănesc, decât uimit.

– Tu eşti, Tubby? Sunt Barley Blair. Ce-ai zice de o mică partidă de golf, joi? Ţi-ar face bine la ficat.

O voce acidă îi răspunse că era ocupat până la orele cinci.

– Cinci nu-mi convine, replică Barley. Am juca pe întuneric... A închis idiotul, se plânse el, agitând receptorul mort.

Apoi văzu mâna lui Ned pe furcă.

– Nu-i o glumă, spuse Ned. E într-adevăr foarte serios. Pierdut din nou în propriile gânduri, Barley puse încet receptorul în furcă.

– Graniţa dintre cu adevărat foarte serios şi cu adevărat foarte caraghios este cu adevărat foarte subţire, remarcă el.

– Păi, s-o trecem atunci, ce zici? spuse Ned.

Discuţia din spatele uşii încetase. Barley apăsă pe clanţă şi intră. Ned îl urmă. Brock rămase în vestibul să păzească uşa. Noi cei de dincolo de uşă ascultaserăm tot la releu.

Dacă Barley era curios să ştie ce putea să-l aştepte în această încăpere, aşa eram şi noi. E un joc ciudat să întorci pe faţă şi pe dos viaţa unui om fără să-l cunoşti. Intră încet. Făcu câţiva paşi şi se opri, cu braţele lungi, legănându-se pe lângă trup, în timp ce Ned, la jumătatea drumului spre masă, îi prezenta adunarea compusă exclusiv din bărbaţi.

– El e Clive, acolo e Walter, iar dincolo e Bob. Acesta este Harry. Domnilor, vă rog să faceţi cunoştinţă cu Barley!

Barley de-abia dădu din cap la pronunţarea numelor. Părea să prefere să vadă cu propriii ochi, decât să asculte ceea ce i se spunea.

Mobilierul încărcat şi grămada de plante obişnuite de interior îi stârniră interesul, ca şi portocalul. Atinse un fruct, mângâie o frunză, apoi îşi mirosi delicat degetul mare şi cel arătător, de parcă ar fi vrut să se asigure că erau reale. Fierbea în el o furie reţinută, mai puternică decât dorinţa de a afla cauza. „Furie că a fost deranjat, m-am gândit eu. Că a fost selectat şi că i s-a spus pe nume. Un lucru despre care Hannah spune că mă temeam. Cel mai mult."

Îmi amintesc că l-am găsit elegant. Nu, Dumnezeu mi-e martor, nu datorită îmbrăcăminţii sale neglijente, ci gesturilor sale şi nobleţei sale discrete. O curtoazie înnăscută, chiar dacă încerca să-i reziste.

– Nu mergeţi până la numele de familie, nu-i aşa? se interesă Barley după ce sfârşi inspectarea camerei.

– Mă tem că nu, spuse Clive.

– Un oarecare domn Rigby i-a făcut o vizită fiicei mele Anthea, săptămâna trecută. Spunea că e inspector de la fisc. O aiureală! Cică voia să corecteze o evaluare eronată. Era unul dintre voi, măi, măscăricilor?

– După descrierea pe care o faci, cred că ai dreptate, replică Clive cu aroganţa unuia care nu-şi bate capul să mintă.

Barley îl studie pe Clive, care deţinea unul dintre acele chipuri englezeşti ce părea să fi fost îmbălsămat de pe vremea când era încă rege-copil, se uită la ochii lui duri şi inteligenţi, impenetrabili, la cenuşiul tenului său. Se întoarse către Walter, atât de rotofei, zbârlit şi amuzat, un fel de Falstaff respins de lumea bună. Iar de la Walter, privirea sa trecu la Bob, remarcându-i alura de patrician, vârsta mai înaintată, bonomia sa, costumul său maro în loc de obişnuitele costume gri sau albastre. Bob stătea tolănit, cu picioarele întinse şi cu braţul

trecut peste spatele unui fotoliu, într-o atitudine de proprietar. Din buzunarul de la piept ieşeau nişte ochelari cu rame de aur şi cu jumătăţi de lentile. Tălpile pantofilor săi crăpaţi, din piele de culoarea mahonului, semănau cu nişte fiare de călcat.

– Barley, eu sunt intrusul în această familie, declară Bob foarte în largul lui, cu un pronunţat accent bostonian. Presupun că sunt cel mai în vârstă şi nu vreau să mă aflu aici sub un steag fals. Am cincizeci şi opt de ani, da, da, Doamne ajută, lucrez pentru CIA, care, după cum probabil ştii, îşi are sediul la Langley, în statul Virginia. Am un nume de familie, dar nu vreau să te insult spunându-ţi unul care ar fi departe de cel adevărat. Ridică o mână cu pete de ficat pentru a-l saluta tacticos. Sunt mândru să te cunosc, Barley! Hai să ne distrăm, să facem treabă bună!

Barley se întoarse către Ned.

– Na, că totuşi chestia e simpatică, spuse el, cu toate că nu cu cine ştie ce entuziasm. Şi care-i destinaţia noastră? Nicaragua? Chile? Salvador? Iran? Dacă vreţi să fie asasinat vreun lider al Lumii a Treia, sunt omul vostru!

– Nu te ambala, i-o reteză Clive, deşi acesta era ultimul lucru de care putea fi acuzat Barley. Suntem tot atât de răi ca şi echipa lui Bob, şi facem aceleaşi lucruri. Doar că noi avem o legislaţie cu privire la păstrarea secretului pe care ei nu o au şi ne aşteptăm să semnezi un angajament în acest sens.

Apoi Clive făcu un semn cu capul în direcţia mea, ceea ce îi atrase, deşi târziu, atenţia lui Barley asupra existenţei mele. Totdeauna încerc să stau puţin deoparte în asemenea ocazii, lucru pe care l-am făcut şi în seara aceea. O veche manie ce-mi rămăsese de la tribunal, presupun. Barley se uită la mine şi, pentru o clipă, am fost deconcertat de sinceritatea de animal a privirii sale. Ea nu corespundea deloc imaginii de om neglijent pe care ne-o făcuserăm despre el. După ce mă studie din cap până în picioare şi văzu nu ştiu ce, se apucă să analizeze şi mai mărunt încăperea.

Era luxoasă, și probabil credea că proprietarul era Clive. Într-adevăr, era după gustul lui Clive, pentru că acesta aparținea clasei mijlocii, în sensul că habar n-avea că existau și gusturi mai rafinate. Era mobilată cu tronuri sculptate și cu canapele îmbrăcate în creton, și avea aplice sub formă de lumânări pe pereți. Masa de ședință, în jurul căreia ar fi avut loc toți semnatarii unei convenții de armistițiu, se afla în centrul unei firide înălțate, ornate cu ficuși arborescenți, puși în vaze ca în peștera lui Ali Baba.

– De ce nu te-ai dus la Moscova? întrebă Clive înainte ca Barley să ia loc. Erai așteptat. Ai închiriat un stand, ți-ai reținut locuri la avion și la hotel. Dar n-ai apărut și n-ai plătit. În schimb, ai venit la Lisabona cu o femeie. De ce?

– Ai fi vrut să vin cu un bărbat? întrebă Barley. Ce vă păsa vouă și celor de la CIA dacă mă aflu aici cu o femeie sau cu o rață sălbatică?

Trase un scaun și se așeză, mai mult în semn de protest decât de supunere.

Clive îmi făcu semn cu capul, iar eu mi-am început numărul obișnuit. M-am ridicat în picioare, am înconjurat masa lipsită de noimă și am pus în fața lui Barley un exemplar din Legea secretului de stat. Am scos din buzunarul hainei un stilou impresionant și i l-am întins cu o față de înmormântare. Dar ochii săi erau fixați către un punct din afara încăperii, lucru pe care și în această seară, ca și în lunile care au urmat, am observat că îl făcea adesea. Era modul lui de a privi peste adunarea prezentă, către un teritoriu sumbru al grădinii sale secrete; de a izbucni într-o conversație gălăgioasă, ca și cum ar fi dorit să gonească niște fantome, pe care numai el le vedea; de a-și pocni degetele fără motiv, ca și cum ar fi vrut să spună: „S-a rezolvat, deci“, deși, așa cum toată lumea știa, nimic nu i se propusese de la bun început.

– Ai de gând să semnezi? întrebă Clive.

– Și ce faceți dacă n-o semnez? șicană Barley.

– Nimic. Pentru că, ţi-o spun acum, oficial, cu martori, că această întrunire şi tot ceea ce se petrece între noi este secret. Harry este avocat.

– Aşa este, spusei eu.

Barley împinse formularul nesemnat peste masă.

– Iar eu îţi spun că, dacă m-apucă, mă urc şi îl scriu pe acoperişul caselor, rosti el tot atât de calm.

Am revenit la locul meu cu superbul stilou în mână.

– Se pare că ai încurcat lucrurile rău de tot la Londra înainte de a pleca, observă Clive, în timp ce punea formularul înapoi în dosar. Datorii peste tot, nimeni nu ştie unde te afli, şiruri de amante înlăcrimate. Încerci să te distrugi sau ce faci?

– Am moştenit o listă editorială romantică, spuse Barley.

– Ce naiba înseamnă asta? zise Clive, fără complexe pentru neştiinţa lui. E vreo găselniţă pentru cărţi porno?

– Bunicul meu şi-a croit drum cu romane pentru servitoare. În zilele lui, oamenii aveau servitoare. Tatăl meu le numea „romane pentru mase“ şi a continuat tradiţia.

Doar Bob s-a simţit obligat să spună câteva vorbe de îmbărbătare.

– La naiba, Barley ! strigă el. Ce e-n neregulă cu literatura romantică? întrebă el. Oricum e mai bună decât gunoaiele care se pun pe piaţă. Soţia mea citeşte tone din astea. Nu i-au făcut nici un rău niciodată.

– Dacă nu-ţi plac cărţile pe care le publici, de ce nu schimbi genul? întrebă Clive, care nu citea niciodată nimic altceva decât dosarele Serviciului şi presa de dreapta.

– Am un colegiu de redacţie, răspunse el necăjit, ca şi cum i s-ar fi adresat unui copil care te bate la cap. Am un consiliu de administraţie. Am acţionari în familie, am mătuşi. Le plac lucrurile vechi, sigure. Ghidurile de toate felurile. Romanele de amor. Subiecte de actualitate. Păsările Imperiului Britanic. O privire către Bob. CIA văzută din interior.

– De ce nu te-ai dus la târgul audio de la Moscova? repetă Clive.

– Mătuşile au anulat proiectul.

– Vrei să fii mai clar?

– Mă hotărâsem să lansez firma în afaceri cu casete audio. Familia a descoperit şi a apreciat că nu trebuie s-o fac. Punct.

– Aşa că ai fugit, spuse Clive. Este ceea ce faci tu în mod normal când te contrariază cineva? Poate ne-ai spune mai bine ce-i cu scrisoarea asta? îi sugeră el şi, fără să-l privească pe Barley, o împinse pe masă în direcţia lui Ned.

Nu originalul. Acesta era la Langley. Cercetat pe faţă şi pe dos, de la amprente până la urme ale maladiei legionarilor, cu ajutorul puterii de neînfrânt a tehnologiei. Un facsimil, pregătit în conformitate cu instrucţiunile meticuloase ale lui Ned, până la plicul maro sigilat purtând menţiunea. „Pentru domnul Bartholomew Scott Blair. Personal. Urgent“, scris de mâna Katiei, apoi deschis cu un *coup-papier* pentru a dovedi că fusese citit între timp. Clive i-l înmână lui Ned. Ned i-l înmână lui Barley. Walter îşi scărpină chelia cu laba, iar Bob luă o atitudine superioară, de tip simpatic care donase banii. Barley aruncă o privire în direcţia mea, ca şi cum mi-ar fi devenit client. Ce să fac cu asta? întrebă el din priviri. Să o citesc sau le-o arunc în faţă? Am rămas, sper, impasibil. Eu nu mai aveam clienţi. Singurul lucru pe care-l aveam era Serviciul.

– Citeşte-o pe îndelete, îl sfătui Ned.

– Ai tot timpul, Barley, nu te grăbi, spuse Bob.

„Oare de câte ori nu citiserăm şi recitiserăm noi toţi aceeaşi scrisoare în timpul ultimei săptămâni? mă întrebam eu, văzându-l pe Barley cum examinează plicul pe faţă şi pe dos, cum îl îndepărtează, cum îl apropie, cu ochelarii săi rotunzi, asemenea unor ochelari de motociclist, ridicaţi pe frunte. Oare câte păreri n-au fost ascultate şi apoi respinse? A fost scrisă în tren, s-au pronunţat şase experţi de la Langley. În pat, au spus alţi trei de la Londra. Pe bancheta din spate a unei maşini. În grabă, în glumă, din dragoste, de frică. De către o femeie, de către un bărbat, spuseseră ei. Autorul este stângaci,

dreptaci. E a cuiva care a scris inițial în alfabetul chirilic, în alfabetul latin, în ambele, în nici unul din ele."

Şi ca să pună capac acestei comedii, îl consultaseră chiar pe bătrânul Palfrey. „Potrivit legii dreptului de autor, destinatarul este posesorul scrisorii, dar autorul deține copyright-ul, le-am spus eu. Nu cred că ne va târî cineva în fața tribunalelor Uniunii Sovietice." Nu pot să spun dacă părerea mea i-a îngrijorat sau le-a dat un sentiment de uşurare.

– Recunoşti scrisul sau nu? îl întrebă Clive pe Barley.

Introducându-şi degetele lungi în plic, Barley scoase în cele din urmă scrisoarea, dar în silă, ca şi cum s-ar fi aşteptat să fie o factură. Apoi făcu o pauză. Îşi scoase ochelarii rotunzi, demodați şi-i puse pe masă. Se întoarse odată cu scaunul, departe de ceilalți şi, în timp ce citea, chipul i se încrunta. După ce parcurse prima pagină se uită la ultima să vadă semnătura. Trecu la pagina a doua şi citi restul scrisorii până la sfârşit. Apoi o reciti de la cap la coadă, de la „Iubitul meu Barley" până la „A ta iubitoare, K". După aceea, cu gelozie, a strâns scrisoarea cu ambele mâini în poală şi s-a aplecat, ascunzându-ne, voit sau nu, fața. Bucla de pe frunte îi atârna ca un cârlig, iar rugăciunile sale secrete au rămas ştiute numai de el.

– E sonată, spuse el către întunericul de dedesubt. E absolut sărită de pe fix. Nici măcar n-a fost acolo.

Nimeni nu l-a întrebat cine e ea sau ce înseamnă acolo. Până şi Clive cunoştea valoarea unei tăceri oportune.

– K e inițiala de la Katia, diminutivul Ekaterinei, presupun, pițigăi Walter după altă aşteptare. Patronimul e Borisovna. Purta un papion pus strâmb, galben, cu motive maro şi oranj.

– Nu cunosc nici o K. Nu cunosc nici o Katia. Nu cunosc nici o Ekaterina, spuse Barley. Borisovna – idem. N-am regulat nici una din astea, n-am flirtat, n-am cerut-o de nevastă, nu m-am însurat cu ea. N-am întâlnit-o niciodată, după câte miaduc aminte. A, ba da!

Aşteptară, aşteptam şi eu; şi am fi aşteptat toată noaptea, fără să scârțâie un scaun, fără să-şi dreagă cineva glasul, în

timp ce Barley își scotocea memoria în căutarea unei femei pe nume Katia.

– O capră bătrână de la Aurora, reluă Barley. A încercat să-mi paseze niște gravuri ale unor pictori ruși. N-am marșat. Mătușile ar fi sărit în aer.

– Aurora? întrebă Clive, neștiind dacă este un oraș sau o instituție de stat.

– Editura.

– Îți amintești cum o mai chema?

Barley negă din cap, ținându-și în continuare fața ascunsă.

– Bărboasa, spuse el. Katia Bărboasa. Cincizeci de grade la umbră.

Vocea plină a lui Bob avea un timbru stereofonic și calitatea de a schimba lucrurile pur și simplu prin rezonanță.

– Vrei s-o citești cu glas tare, Barley? spuse el cu o gentilețe de vechi camarad din cercetășie. Poate că asta îți va putea împrospăta memoria. Nu vrei să încerci, Barley?

Barley în sus, Barley în jos, toată lumea era prietenă cu el, cu excepția lui Clive, care, după cum mi-amintesc, nu i-a spus niciodată altfel decât Blair.

– Da, este o idee bună. Citește-o tare, spuse Clive pe un ton de ordin, iar Barley, spre surpriza mea, o luă într-adevăr ca pe o idee bună. Îndreptându-se în scaun, cu o mișcare suplă, se întoarse în așa fel încât atât scrisoarea, cât și fața lui să fie în lumină. Încruntat în continuare, începu să citească cu voce tare, pe un ton de zeflemea studiată.

– Iubitul meu Barley. Înclină scrisoarea, apoi reluă de unde rămăsese.

Iubitul meu Barley. Îți amintești promisiunea pe care mi-ai făcut-o într-o seară, la Peredelkino, când, așezați pe veranda prietenilor noștri, ne-am recitat unul altuia poezii ale unui mare mistic rus îndrăgostit de Anglia? Mi-ai jurat atunci că națiunilor le vei prefera întotdeauna omenirea și că, atunci când va veni ziua, vei acționa ca o ființă umană demnă de acest nume.

Se opri din nou.

– Nimic din toate astea nu-i adevărat? întrebă Clive.

– Ţi-am spus doar. N-am întâlnit-o în viaţa mea pe această muiere!

Era o virulenţă în negarea lui Barley care nu se simţise până atunci. Parc-ar fi încercat să îndepărteze ceva ameninţător.

Aşa că, te rog acum să-ţi ţii promisiunea, dar nu la modul în care mi l-am imaginat în acea seară, când am hotărât să devenim amanţi.

– Aiureli, bombăni el. Idioata asta le încurcă pe toate.

Te rog să arăţi această carte unor englezi care gândesc ca noi. Public-o pentru mine, folosind argumentele pe care le-ai exprimat cu atâta patimă. Arat-o oamenilor voştri de ştiinţă, artiştilor şi intelectualilor voştri şi spune-le că este prima piatră a unei mari avalaşe şi că vor trebui s-o arunce ei pe cea de-a doua. Spune-le că, dată fiind această nouă deschidere, putem acţiona împreună pentru a distruge distrugerea şi a castra monstrul căruia i-am dat naştere. Întreabă-i ce este mai primejdios pentru omenire: să se conformeze ca un sclav sau să reziste ca un bărbat? Acţionează ca o fiinţă umană demnă de acest nume, Barley. Iubesc Anglia lui Herzen şi pe tine. A ta iubitoare, K.

– Cine naiba e femeia asta? E ţăcănită rău! Amândoi sunt, de altfel.

Lăsând scrisoarea pe masă, Barley se refugie în penumbra din celălalt capăt al încăperii, înjurând printre dinţi şi lovind aerul cu pumnul său drept.

– Da' ce dracu' vrea femeia asta? spuse el iritat. Amestecă două poveşti care n-au nici o legătură una cu alta. Oricum, unde e cartea?

Îşi reaminti de prezenţa noastră şi se întoarse cu faţa la noi.

– Cartea este la loc sigur, spuse Clive, privindu-mă pieziş.

– Unde e, vă rog? Îmi aparţine.

– Ne gândeam că aparţinea, mai curând era a prietenului ei, spuse Clive.

– Mi-a fost încredinţată. Aţi văzut ce scria el. Sunt editorul lui. E a mea. N-aveţi nici un drept asupra ei.

S-a vârât exact acolo unde intenţionam să-l aducem noi, dar Clive nu întârzie să-l distragă.

– El? repetă Clive. Vrei să spui că ea, Katia, e bărbat? De ce spui el? Dacă vrei să ştii, ne derutezi. Eşti un personaj derutant.

Mă aşteptasem la o explozie, dar mai devreme. Simţisem că docilitatea lui Barley nu era decât un armistiţiu, şi nu o victorie, şi că, de fiecare dată când Clive încerca să-l ţină în hăţuri, îl aducea mai aproape de revoltă. Aşa că, atunci când Barley se apropie cu paşi repezi de masă, aplecându-se peste ea şi ridicând mâinile cu palmele deschise, ca un gest de neputinţă, nu mă aşteptam să-i ofere lui Clive un răspuns gândit la întrebări. Dar nici nu luasem în calcul violenţa exploziei sale.

– N-ai nici un fel de drept, urlă Barley sub nasul lui Clive, plesnind masa atât de tare cu palmele încât hârtiile din faţa mea zbură în sus şi-n jos. Brock năvăli în cameră. Ned îi ordonă să se ducă la locul lui. E manuscrisul meu! Adresat mie de către autorul meu! Pentru a fi citit de mine, când îmi convine mie! N-aveţi nici un drept să mi-l furaţi, să-l citiţi sau să-l păstraţi. Aşa că daţi-mi cartea şi căraţi-vă acasă, în insula voastră împuţită! Smuci braţul în direcţia lui Bob şi adăugă: Şi luaţi-l cu voi şi pe guru ăsta din Boston.

– E insula noastră, îi reaminti Clive. Cartea, aşa cum o numeşti, nu este deloc o carte şi nici tu, nici noi nu avem nici un drept asupra ei, continuă el glacial şi cu rea-credinţă. Pe mine nu mă interesează preţioasa ta etică editorială. Şi pe nimeni de aici. Tot ceea ce ştim este că manuscrisul respectiv conţine secrete militare privind Uniunea Sovietică, care, presupunând că sunt adevărate, sunt vitale pentru apărarea Occidentului... în emisfera căruia te afli, dacă nu mă înşel,

slavă Domnului. Ce-ai face în locul nostru? Ai ignora-o? Ai arunca-o în apa mării? Sau ai încerca să afli cum de a ajuns să fie adresată unui editor englez în declin?

– Vrea să fie publicată! De mine! Nu să fie ascunsă în camerele voastre blindate.

– Fie, spuse Clive, aruncându-mi din nou o privire.

– Manuscrisul a fost în mod oficial depus şi clasificat ultrasecret, i-am spus. Este supus aceloraşi restricţii ca şi această întâlnire. Ba chiar mai mult.

Bătrânul meu profesor de drept cred că se întorcea în mormânt şi mă tem că nu pentru prima oară. Dar este întotdeauna minunat ce poate realiza un jurist într-o adunare de indivizi care habar n-au de drept.

Tăcerea dură exact un minut şi paisprezece secunde, aşa cum reiese din înregistrare. Ned o cronometră când se întoarse la Casa Rusia. Aşteptase acest moment cu o deosebită nerăbdare, dar încă se mai temea totuşi că era vorba despre una dintre acele defecţiuni tehnice înnebunitoare, care par să se producă întotdeauna în momente cruciale. Dar când ascultă mai bine, prinse zgomotul îndepărtat al unui motor de maşină şi râsul unei fetiţe ce se auzeau prin fereastră. Pentru că Barley, în momentul acela, trăsese draperiile şi privea în jos, către scuar. Timp de un minut şi paisprezece secunde, deci, am urmărit spatele ciudat de suplu al lui Barley, profilându-se pe cerul întunecat al Lisabonei. Apoi s-a auzit pe bandă un zgomot îngrozitor, ca de geamuri sparte, urmat de gâlgâitul unui şuvoi de benzină şi ai fi putut presupune că Barley îşi plănuise ieşirea întârziată luând după el farfuriile ornamentale portugheze de pe perete şi vasele cu flori veştejite. De fapt, întregul vacarm nu se datora decât faptului că Barley, descoperind măsuţa cu băuturi, aruncă trei cuburi de gheaţă într-un pahar de cristal şi turnă peste ele câteva degete de scotch, făcând aceasta la vreo cinci centimetri depărtare de microfonul pe care Brock, cu excesul de precauţie care-l caracterizează, îl ascunsese într-unul din compartimentele mesei bogat ornamentate.

CAPITOLUL 4

Își stabilise tabăra la celălalt capăt al camerei, pe un scaun tare de școală, cât se putea de departe de noi. Stătea cocoțat, doar pe jumătate întors către noi, aplecat deasupra paharului de whisky, pe care îl ținea cu ambele mâini, privindu-l ca un mare gânditor sau cel puțin ca un gânditor solitar. Își vorbea sieși, nu nouă, pe un ton emfatic și incisiv, nemișcându-se decât pentru a mai sorbi o înghițitură din pahar sau pentru a pleca fruntea ca să sublinieze un detaliu personal, de obicei obscur, al relatării sale. Se exprima cu acel amestec de pedanterie și neîncredere la care recurg oamenii în reconstituirea unui episod dramatic, cum ar fi o moarte sau un accident rutier: deci, eu eram aici, dumneata erai dincolo, iar celălalt tip venea de acolo.

– Era la târgul de carte de la Moscova. Într-o duminică. Nu duminica dinainte, ci duminica de după, spuse el.

– Septembrie, îi suflă Ned, iar Barley întoarse capul spre el și murmură „Mulțumesc“, ca și cum era cu adevărat recunoscător pentru ajutorul primit. Apoi strâmbă din nas, se jucă nervos cu ochelarii și reîncepu: Eram sleiți, spuse el. Majoritatea expozanților își făcuseră bagajele de vineri. Ne mai învârteam pe acolo doar o mână de oameni. Cei care aveam contracte de pus la punct sau care nu aveam vreun motiv special să plecăm acasă în grabă.

Era fascinant și domina centrul scenei. Îți venea greu să nu te atașezi de el, înfipt acolo în singurătatea sa. Îți venea greu

să nu gândeşti: „Fie ce-o fi, pentru numele lui Dumnezeu!“, cu atât mai mult cu cât nimeni nu ştia ce se va întâmpla cu Barley.

– Ne-am îmbătat sâmbătă noaptea, iar duminică ne-am dus toţi la Peredelkino cu maşina lui Jumbo. Părea din nou că trebuie să îşi aducă aminte că avea un auditoriu. Peredelkino este satul scriitorilor sovietici, spuse, ca şi cum nimeni nu auzise de el. Li se repartizează câte o *dacha* atâta vreme cât se poartă cum trebuie. Uniunea Scriitorilor administrează satul şi nu-i acceptă decât pe membrii ei, hotărând cine primeşte o *dacha,* cine scrie mai bine în închisoare, cine nu scrie deloc.

– Cine este Jumbo? interveni Ned, contrar obiceiului său.

– Jumbo Oliphant. Peter Oliphant, preşedinte al editurii. Lupus Books. Fascist scoţian în ilegalitate. Mare sculă la francmasoni. Îşi închipuie că se află pe o lungime de undă specială cu sovieticii. Carte de credit de aur. Amintindu-şi de Bob, întoarse capul către acesta şi continuă: Nu American Express, o carte de credit de aur pentru târgul de la Moscova, pe care i-au strecurat-o organizatorii ruşi, dovedind că ar fi o persoană importantă. Are drept la maşină gratuită, interpret gratuit, hotel gratuit, icre negre gratuite. Jumbo s-a născut cu o carte de aur în dinţi.

Bob arboră un zâmbet cam larg pentru a-i arăta că n-a luat în nume de rău bancul. Era un băiat cu o inimă mare, fapt remarcat de către Barley. Mi-a făcut impresia că Barley aparţinea acelei categorii de oameni de care nu se pot ascunde naturile fericite, tot astfel cum nici el nu-şi putea disimula propria accesibilitate.

– Iată-ne deci pe toţi plecaţi, reluă Barley, căzând din nou în reverie. Oliphant de la Lupus, Emery de la Bodley Head. O tipă de la Penguin, nu-mi pot aminti numele ei. Ba da. Magda. Cum naiba aş putea uita o Magda? Şi Blair de la A & B. Călătorind ca nişte nababi în limuzina aia tâmpită a lui Jumbo, continuă Barley, aruncând fraze scurte ca pe nişte haine vechi din cutia memoriei sale. O maşină obişnuită nu era destul de

bună pentru Jumbo al nostru, trebuia neapărat să fie o namilă din aia de Ceaika, cu perdeluțe de dormitor, fără frâne și cu o gorilă căreia îi puțea gura pe post de șofer. Ideea era să ne ducem să vedem *dacha* lui Pasternak. Se zvonea că va fi declarată muzeu, dar, după alții, cică nenorociții ăia aveau de gând să o dărâme. Poate că și mormântul său. La început, Jumbo Oliphant nu știa cine a fost Pasternak, Magda însă a șoptit: „Jivago“, iar Jumbo văzuse filmul, a spus Barley. N-aveau de ce să se grăbească. Tot ceea ce doreau era puțină plimbare și o gură de aer de țară. Șoferul lui Jumbo, însă, a luat-o pe banda specială, rezervată oficialilor, care circulau în Ceaika și nu țineau cont de nimeni și de nimic, așa că au parcurs traseul în fix douăzeci de secunde în loc de o oră, au parcat într-o băltoacă, s-au bălăcit până la cimitir, tremurând și mulțumind lui Dumnezeu că au scăpat cu viață. Cimitirul se află pe o coastă de deal, printre o mulțime de copaci. Șoferul a rămas în mașină. Ploua. Nu prea tare, dar nu voia să-și strice costumul lui oribil. Făcu o pauză, gândindu-se la șofer. Un maimuțoi nebun, bombăni el.

Aveam însă impresia că Barley se ocăra pe sine, și nu pe șofer. Mi se părea că din Barley răsuna un întreg cor autoacuzator și mă întrebam dacă îl aud și ceilalți. În el sălășluiau niște oameni care realmente îl înnebuneau.

– Ca un făcut, explică Barley, nimerisem o zi în care masele eliberate făcuseră o ieșire în forță. În trecut, spuse el, ori de câte ori am fost aici, nu se zărea nici țipenie de om. Doar mormintele împrejmuite cu gărdulețe și copacii ce te înfiorau. Dar în acea duminică de septembrie, cu miresmele necunoscute ale libertății plutind în aer, erau vreo două sute de fani înghesuiți în jurul mormântului, iar când am plecat noi de acolo numărul acestora crescuse. Mormântul era acoperit până la genunchi cu buchete de flori, și se adăugau mereu altele. Vizitatorii își treceau buchetele din mână în mână, peste capete, pentru a le depune în vârful grămezii.

Apoi au început recitările. Un tip scund a citit o poezie, iar o fată corpolentă a citit proză. În momentul acela a trecut o nenorocită de avionetă deasupra capetelor noastre atât de jos, încât nu s-a mai auzit nimic. A trecut încă o dată și încă o dată. Vrrr, vrrr! urlă Barley, bătând aerul cu pumnul înainte și înapoi. Vâj, vâj! gemu el nazal, cu scârbă.

Avioneta însă n-a putut să potolească entuziasmul mulțimii, după cum nici ploaia n-a putut. Cineva a început să cânte, cei care căscau gura au reluat refrenul, ambianța a devenit sărbătorească. În cele din urmă, avioneta s-a îndepărtat, probabil pentru că rămăsese fără carburant. Dar nu aceasta a fost impresia noastră. Am avut mai curând sentimentul că vocile care se înălțau l-au gonit pe porcul acela de pe cer.

Cântecul s-a întețit, a devenit mai profund, mai mistic. Barley știa vreo trei vorbe pe rusește, ceilalți nici atât. Dar acest lucru nu i-a împiedicat să se alăture corului. Nu a împiedicat-o pe Magda să plângă până i-au secat lacrimile sau pe Jumbo Oliphant, coborând dealul, să se jure față de Dumnezeu, printre nodurile din gât, că va publica fiecare vorbuliță scrisă de către Pasternak, nu numai volumul după care s-a făcut filmul, ci tot ce a scris, așa să-l ajute Cel de Sus, și că va subvenționa totul din propriul buzunar, de îndată ce se va reîntoarce în castelul său întunecat din regiunea docurilor.

– Jumbo avea aceste elanuri de entuziasm, explică Barley cu un zâmbet dezarmant, întorcându-se către auditoriul său, dar în special către Ned. Câteodată îl țin minute în șir.

Făcu o pauză, se încruntă din nou și își scoase ciudații săi ochelari rotunzi, care par mai curând să-l incomodeze decât să-l ajute, se uită la noi, la fiecare pe rând, ca și cum ar fi vrut să-și reamintească situația sa.

Continuau să coboare dealul pe jos, vărsând lacrimi fierbinți, când același rus mititel se repezi spre ei, ținându-și țigara la înălțimea obrazului, ca o lumânare, întrebându-i în englezește dacă erau americani.

O dată în plus, Clive ne-a luat-o înainte tuturor. Își ridică încet capul, iar vocea sa autoritară deveni directorială.

– Același rus mititel? Care rus mititel? N-am auzit de nici unul până acum!

Reamintindu-și de prezența lui Clive într-un mod atât de dezagreabil, Barley afișă din nou o expresie de silă.

– E cel care a recitat, pentru numele lui Dumnezeu, spuse el. Tipul care a recitat din poeziile lui Pasternak la mormântul acestuia. A întrebat dacă suntem americani. Am spus că nu, slavă Domnului, suntem britanici.

Mi-am dat seama atunci, ca și ceilalți presupun, că Barley, nu Oliphant, Emery sau Magda, și-a asumat rolul de purtător de cuvânt al grupului.

Barley a început să redea dialogul. Grație urechii sale de papagal folosea un accent rusesc pentru tipul mărunțel și un lătrat scoțian pentru Oliphant. Toate aceste imitații îi ieșeau pe gură ca și cum nu și-ar fi dat seama.

– Sunteți scriitori? întrebă mărunțelul prin glasul lui Barley.

– Nu, din păcate. Doar editori, replică Barley, reluându-și vocea sa.

– Editori englezi?

– Ne aflăm aici pentru târgul de carte de la Moscova. Conduc o prăvălioară, Abercrombie & Blair, iar dumnealui este însuși președintele editurii Lupus Books. Un individ foarte bogat. Va ajunge nobil într-o bună zi. Deține o carte de credit de aur și toate chestiile celelalte. Așa e, Jumbo?

Oliphant îi reproșă lui Barley că vorbea mult prea mult, însă mărunțelul voia să afle și mai multe.

– Îmi permiteți să vă întreb atunci ce făceați la mormântul lui Pasternak? se interesă mărunțelul.

– O vizită întâmplătoare, spuse Oliphant, băgându-se în vorbă din nou. Absolut din întâmplare. Am observat mulțimea, ne-am apropiat să vedem ce se întâmplă. Pură întâmplare. Să mergem.

Dar Barley nu avea nici o intenţie să plece. L-au deranjat manierele lui Oliphant, a spus el, şi n-avea de gând să stea şi să se uite cum un milionar scoţian gras îl trimitea la plimbare pe un rus subnutrit.

– Facem ceea ce face toată lumea aici, replică Barley. Îi aducem omagiul nostru unui mare scriitor. Ne-a plăcut foarte mult şi cum aţi recitat. Emoţionant! Frumos scris. Superb!

– Îl admiraţi pe Boris Pasternak? întrebă mărunţelul.

Din nou Oliphant, acest mare activist al drepturilor civile, redat de către Barley, cu o voce aspră şi cu falca strâmbă:

– N-avem nici un fel de părere în legătură cu Boris Pasternak sau în legătură cu orice alt scriitor sovietic. Suntem aici în calitate de invitaţi. Doar ca invitaţi. Nu avem nici un fel de opinii cu privire la treburile interne sovietice.

– Găsim că este minunat, îi taie vorba Barley. De clasă mondială! O stea!

– Dar de ce? se încăpăţână mărunţelul, provocând o reală polemică.

Barley nu avea nevoie să fie incitat. Nu contează că, de fapt, nu era total convins de geniul pe care unii i-l atribuiau lui Pasternak, spuse el. Nu contează, de fapt, că i se părea că Pasternak fusese supraapreciat. Toate acestea nu erau decât opinii de editor, în timp ce acolo avea loc un război.

– Noi îi respectăm talentul şi arta, răspunse Barley. Îi respectăm umanismul. Îi respectăm familia şi cultura. Şi în al zecelea rând sau al nu ştiu câtelea, îi respectăm capacitatea de a ajunge la inima poporului rus, în ciuda bandei de biro-monştri care l-au fugărit şi care sunt probabil aceleaşi bestii care ne-au trimis avioneta.

– Poţi să-l citezi? întrebă mărunţelul.

Barley le explică apoi cu un aer stânjenit că avea o memorie prodigioasă.

– I-am recitat primele patru versuri din Premiul Nobel.

M-am gândit c-ar fi potrivit după incidentul cu avioneta.

– Poţi să ni le reciţi acum? întrebă Clive ca şi cum totul trebuia verificat în cele mai mici detalii.

Barley începu cu o voce joasă şi am avut sentimentul că, într-adevăr, era un tip foarte timid:

Încolţit şi fără de scăpare,
Cu o mie de hăitaşi în spate,
Cu cât fug mai mult, mai mult îmi pare
Că de lume fug, de libertate.[1]

Mărunţelul asculta încruntat, cu privirea aţintită la jarul ţigării şi, pentru o clipă, Barley s-a întrebat dacă nu cumva căzuseră într-o cursă, dacă nu era o provocare, aşa cum se temuse Oliphant.

– Dacă-l respectaţi pe Pasternak atât de mult, ce-ar fi să veniţi cu mine să vă prezint pe câţiva dintre prietenii mei, propuse mărunţelul. Suntem toţi scriitori. Avem o *dacha* şi am fi onoraţi să stăm de vorbă cu nişte distinşi editori britanici.

Potrivit lui Barley, Oliphant nici n-a ascultat jumătate din spusele mărunţelului că a şi intrat într-o panică grozavă. Jumbo ştia tot ce se întâmpla când acceptai invitaţia unor necunoscuţi ruşi. Era expert în materie. Ştia că te atrăgeau în cursă, te drogau, te compromiteau cu nişte fotografii dizgraţioase, obligându-te să demisionezi din posturile tale de director şi să abandonezi orice fel de speranţă de a mai fi înnobilat. În plus, Jumbo se străduia să încheie un ambiţios acord de creditare prin intermediul agentiei VAAP şi într-adevăr nu era momentul să fie găsit în compania unor indezirabili. Oliphant îi mărturisi toate acestea lui Barley într-o şoaptă teatrală, crezând, fără îndoială, că mărunţelul era surd.

– Oricum, încheie Oliphant triumător, plouă. Şi ce-o să facem cu maşina?

[1] Prima strofă din poemul *Premiul Nobel* de Boris Pasternak, traducere de Mircea Dinescu (n.tr.)

Oliphant își privi ceasul. Numita Magda se uită în pământ. Emery se uită la numita Magda și se gândi că sunt lucruri mai rele de făcut într-o după-amiază de duminică la Moscova. Barley însă, așa cum a relatat el, l-a mai privit o dată pe străin și l-a găsit simpatic. În ceea ce îl privea, nu se gândea nici la fată, nici la înnobilare. Se hotărâse deja că prefera să fie fotografiat în pielea goală, cu un regiment de târfe rusoaice, decât îmbrăcat la patru ace, la brațul lui Jumbo Oliphant. Așa că, printr-un semn cu mâna, îi trimise pe toți în mașina lui Jumbo și plecă în aventura cu necunoscutul.

– Nejdanov, declară brusc Barley către auditoriul tăcut, întrerupându-și discursul. Mi-am amintit numele lui acum. Nejdanov. Dramaturg. Conduce unul dintre studiourile teatrale și nu reușește să-și monteze propriile piese.

– Dragul meu băiat, întrerupse Walter tăcerea de moment cu vocea lui ascuțită, Vitali Nejdanov este un erou de ultimă oră. Trei dintre piesele sale într-un act vor avea premiera la Moscova în cinci săptămâni și toată lumea nutrește cele mai fantastice speranțe în privința lor. Nu că ar fi cine știe ce, dar noi nu avem dreptul să spunem acest lucru întrucât este disident. Sau a fost.

Pentru prima oară de când l-am cunoscut pe Barley chipul îi fu luminat de o imensă fericire și am avut dintr-odată sentimentul că aceasta era personalitatea lui adevărată, ascunsă sub o mască.

– E formidabil în cazul ăsta, spuse el cu plăcerea simplă a cuiva capabil să se bucure de succesul altcuiva. Fantastic! Este exact ceea ce avea nevoie Vitali. Mulțumesc că mi-ai spus, adăugă el dintr-odată întinerit.

Însă chipul său se întunecă din nou și începu să-și bea whisky-ul cu sorbituri mici.

– Ei bine, acolo ne-am dus, murmură el vag. Cu cât mai mulți nebuni, cu atât e distracția mai mare! Vi-l prezint pe vărul meu. Serviți-vă cu un corn cu cârnat.

Însă ochii săi, după cum am observat, ca şi vorbele sale, s-au voalat în mod curios, ca şi cum se aştepta la o încercare grea.

M-am uitat de-a lungul mesei. Bob zâmbea, Bob ar zâmbi şi pe patul de moarte, dar cu sinceritatea unui bătrân cercetaş. Clive, în profil, tensionat şi impenetrabil. Walter, nervos ca întotdeauna. Walter, cu capul său inteligent aruncat spre spate, răsucindu-şi un smoc de păr în jurul degetului său arătător umed, în timp ce se uita la plafonul ornamentat, transpirând şi agitându-se pe scaun. Iar Ned, şeful – capabilul şi ingeniosul Ned, Ned lingvistul şi luptătorul, omul de acţiune şi strategul –, stând aşa cum stătea de la bun început, în poziţie de drepţi, aşteptând ordinul pe care urma să-l dea. „Unii oameni, m-am gândit eu urmărindu-l, sunt blestemaţi cu prea multă loialitate şi riscă într-o bună zi să nu mai aibă nici o cauză pe care s-o servească."

O casă mare, întortocheată, descria Barley în stilul telegrafic pe care-l adoptase, şindriluită în stil edwardian, verande rococo, o grădină năpădită de bălării, o pădure de mesteceni. Bănci ce putrezeau, un foc de cărbuni, mirosul unui teren de crichet într-o zi ploioasă, iederă.

În jur de treizeci de oameni, majoritatea bărbaţi, în picioare sau stând jos, în grădină, gătind, bând, ignorând ca şi englezii vremea rea de afară. Parcate la marginea drumului, maşini vechi, prăpădite, aşa cum erau şi maşinile englezilor înainte ca Thatcher şi porcii ei plini de bani să vină la cârmă. Oameni cu figuri simpatice, care se exprimau cu uşurinţă, nomenclatura artistică. Şi-a făcut apariţia Nejdanov, urmat de către Barley. Nu s-a întors nici un cap.

– Gazda era poetă. Tamara Nu-ştiu-cum Lesbiană, păr alb, încântătoare. Cu un soţ – redactor-şef al unei reviste de ştiinţă. Nejdanov era cumnatul acestuia. Fiecare era cumnatul cuiva. Lumea literară acolo avea braţul lung. Dacă ai voce şi eşti lăsat să ţi-o foloseşti, îţi găseşti auditoriu.

În arbitrariul memoriei sale, Barley împărţi episodul în trei părţi. Masa de prânz, care a început pe la paisprezece şi treizeci, când a încetat ploaia. Noaptea, care a urmat imediat după masa de prânz şi ceea ce a numit el „ultima picătură", moment în care s-a întâmplat, ce s-o fi întâmplat nu ştim, şi care, după estimările noastre vagi, a avut loc între orele înceţoşate două şi patru, când Barley, pentru a folosi propriile cuvinte, naviga molcom între Nirvana şi o mahmureală îngrozitoare.

Până să vină masa, Barley s-a plimbat de la un grup la altul, întâi cu Nejdanov, apoi singur, tocându-şi gura cu oricine voia să discute cu el.

– Tocându-şi gura? repetă Clive suspicios, ca şi cum descoperise un viciu necunoscut.

– Trăncănind, Clive, se grăbi Bob să-i explice, amabil ca de obicei. Se trăncăneşte, se mai bea ceva. Nimic grav.

Când s-a anunţat prânzul, continuă Barley, s-au aşezat cu toţii în jurul mesei improvizate pe două capre de lemn. Barley la un cap, Nejdanov la celălalt, iar între ei sticle de vin alb georgian. Toată lumea vorbea în cea mai bună engleza pe care o ştia: dacă adevărul era adevăr, atunci când nu convenea aşa-numitei Mari Revoluţii proletare; dacă ar trebui să ne întoarcem la valorile spirituale ale strămoşilor noştri; dacă perestroika avea vreun efect pozitiv asupra vieţii oamenilor obişnuiţi şi că, dacă voiai să afli ce nu merge bine în Uniunea Sovietică, trebuia doar să încerci să trimiţi un frigider de la Novosibirsk la Leningrad.

Spre iritarea mea, pe care încercam să mi-o ascund, Clive interveni din nou. Ca un individ pe care-l enervau detaliile nesemnificative, dorea nume. Barley se lovi cu palma peste frunte, uitând de ostilitatea faţă de Clive. Nume, Clive, desigur. Dumnezeule! Un individ era profesor la Universitatea de stat din Moscova, dar n-am reuşit să-i prind numele. Altul lucra în domeniul aprovizionării cu materiale chimice. Acesta era fratele vitreg al lui Nejdanov şi îi spuneau toţi Farmacistul. Mai era cineva, un anume Gregor, de la Academia sovietică

de științe, dar n-am fost în stare să-i aflu numele și cu atât mai puțin specialitatea sa.

– Era vreo femeie la masă? întrebă Ned.

– Două, dar nu Katia, spuse Barley, iar Ned, ca și mine de altfel, a fost vizibil impresionat de rapiditatea percepției sale.

– Dar mai era cineva, nu-i așa? sugeră Ned.

Barley se lăsă ușor pe spate ca să mai bea o gură. Apoi se aplecă în față, își puse paharul între genunchi, își fixă privirea asupra lui cu nasul în jos, ca și cînd ar fi încercat să inhaleze înțelepciune din pahar.

– Desigur, desigur, mai era cineva, recunoscu el. Întotdeauna mai este cineva, nu-i așa? adăugă el enigmatic, dar nu Katia. Altcineva.

Vocea i se schimbase, dar nu mi-am dat seama cum. Avea un timbru mai coborât, o undă de regret sau de remușcare. Așteptam ca și ceilalți. Cred că toți am simțit chiar de atunci că se profila ceva extraordinar la orizont.

– Un tip uscățiv, cu barbă, continuă Barley cu ochii privind în întuneric, ca și cum l-ar fi întrezărit acum, în sfârșit. Înalt, costum închis, cravată neagră, obraji supți. De aceea probabil își lăsase barbă. Mânecile, prea scurte. Păr negru. Beat.

– Avea vreun nume?

Barley mai scruta încă semiobscuritatea, descriind ceea ce nici unul dintre noi nu putea vedea.

– Goethe, răspunse el în sfârșit. Asemenea poetului. Îi spuneau Goethe. Vi-l prezint pe distinsul nostru scriitor, Goethe. Putea să aibă cincizeci de ani, putea să aibă optsprezece. Subțirel ca un băiețandru. Cu pete de culoare pe pomeții obrajilor. Și cu barbă.

Așa cum va remarca Ned mai târziu, când avea să pună banda pentru a fi ascultată de către echipă, acesta a fost momentul, tehnic vorbind, când *Bluebird* și-a luat zborul. Banda nu relua nici un fel de tăcere apăsătoare sau vreo respirație ținută de către cei din jurul mesei. În schimb, Barley a ales acest moment pentru a se lăsa prins de un acces de

strănutat, primul dintre atâtea altele din cursul colaborării noastre. Începea cu câteva strănuturi disparate, care se accelerau până ajungeau o salvă lungă. Apoi se calmau, încetul cu încetul, în timp ce-şi ştergea faţa cu batista şi înjura între spasme.

– Ce porcărie, explică el cerându-şi scuze.

– Am fost strălucitor, reluă Barley. N-am făcut nici un pas greşit.

Îşi umpluse din nou paharul, de data aceasta cu apă. Sorbea din el cu mişcări încete, ritmice, ca o pasăre din aceea de plastic care trona printre miniaturi în toate barurile sordide englezeşti, în zilele în care nu fuseseră încă înlocuite cu televizoare.

– Domnul Minune, asta am fost. Stea de teatru şi de cinema. Occidental, curtenitor şi seducător. De aceea mă duc acolo, nu-i aşa? Sovieticii sunt singurii indivizi destul de naivi ca să-mi asculte tâmpeniile. Smocul de păr de pe frunte îi cădea spre pahar din nou. Aşa se întâmplă lucrurile pe-acolo. Te duci la o plimbare la ţară şi sfârşeşti prin a discuta cu o mână de poeţi beţi despre opoziţia dintre libertate şi responsabilitate. Dacă te duci să te pişi în vreun closet public împuţit, se găseşte unul de la pisoarul alăturat să se aplece către tine şi să te întrebe dacă există viaţă după moarte. Pentru că eşti occidental şi trebuie să ştii. Şi le spui. Şi-şi amintesc. Nimic nu se pierde.

Părea pândit de pericolul de a înceta să mai vorbească.

– De ce nu ne spui doar ce s-a întâmplat? Lasă reproşurile în seama noastră, bine? îi sugeră Clive, insinuând subtil că acestea depăşeau competenţele lui Barley.

– Am fost strălucitor! Asta s-a întâmplat. Un orator înnăscut, care şi-a avut ziua lui mare. S-o lăsăm baltă.

Dar acesta era ultimul lucru pe care aveam intenţia să-l facem după cum arăta zâmbetul vesel al lui Bob.

– Barley, cred că eşti prea sever cu tine însuţi. Nimeni n-ar trebui să se învinovăţească pentru faptul că străluceşte în

societate, pentru numele lui Dumnezeu! Tot ceea ce ai făcut e că ţi-ai câştigat cina. Asta-i tot.

– Despre ce-aţi vorbit? întrebă Clive, fără ca amabilitatea lui Bob să-l clintească.

– O, făcu Barley, ridicând din umeri. Cum să reconstruieşti Imperiul Rus între masa de prânz şi ceaiul de după-amiază. Pace, progres şi glasnost la kilogram. Dezarmare imediată şi necondiţionată.

– Dezvolţi adesea asemenea subiecte?

– Când sunt în Rusia, da, acestea sunt, replică Barley, provocat din nou, dar nu pentru mult timp, de tonul lui Clive.

– Am putea şti ce-ai spus?

Barley însă nu-şi spunea povestea pentru Clive. Şi-o spunea sieşi, încăperii sau oricui era în ea, tovarăşilor lui de călătorie, punct cu punct, un adevărat inventar al tuturor divagaţiilor sale.

– Dezarmarea nu era nici o chestiune militară, nici o chestiune politică, ci pur şi simplu o problemă de voinţă umană, le-am spus eu. Trebuia să decidem dacă doream pacea sau războiul şi să ne pregătim în consecinţă, deoarece vom culege ceea ce am semănat. Se întrerupse. Am zis ce mi-a trecut prin minte, explică Barley, adresându-i-se lui Ned. Argumente reîncălzite, pe care le-am citit pe ici, pe colo.

Înţelegând că se aştepta de la el o explicaţie mai precisă, îşi reluă relatarea:

– Întâmplător, în săptămâna aceea, eram expert în materie. Credeam că firma mea ar putea comanda o carte făcută la repezeală, iar la târg un pisălog mi-a propus un tratat cu privire la glasnost şi la criza păcii, odată cu drepturile pentru Anglia. Eseuri scrise de vulturi trecuţi şi prezenţi, reevaluări ale strategiei. Putea în cele din urmă să se instaureze o pace reală? Au cules declaraţii ale unor bătrâni cai de luptă americani din anii ’60 şi arătau cum mulţi dintre aceştia făcuseră stânga împrejur de îndată ce îşi părăsiseră funcţiile.

Se scuza şi mă întrebam de ce. Pentru ce ne pregătea oare? De ce simţea nevoia să atenueze şocul în prealabil? Bob, care, în ciuda candorii sale, era departe de a fi tâmpit, îşi punea probabil aceeaşi întrebare.

– Mi se pare o idee destul de bună, Barley. După părerea mea, ar aduce bani. Mi-ar plăcea să mă aleg şi eu cu o porţie, adăugă el râzând pe înfundate, ca între copii la vestiar.

– Aşa că ai înghiţit aiureala aia, spuse Clive cu vocea lui scăzută, dar ţepoasă. Şi le-ai vomat-o în poală. Asta vrei să ne spui? Sunt sigur că nu poţi să-ţi aduci aminte decât cu greu elucubraţiile unui alcoolic, dar ţi-am fi recunoscători dacă ai face un efort.

„Ce-o fi studiat Clive, mă întrebam eu, dacă a studiat vreodată? Unde? Cine l-a purtat în pântec? Cine l-a procreat? Oare unde găsea Serviciul aceste suflete moarte suburbane, cu toate virtuţile şi păcatele bine înrădăcinate?"

Totuşi, Barley a rămas tot atât de ascultător, în ciuda acestui nou atac.

– Am spus că aveam încredere în Gorbaciov, continuă el cu un glas egal luând încă o gură de apă. S-ar putea ca ei să nu fi crezut, însă eu credeam. Am spus că era sarcina Occidentului să afle cealaltă jumătate a acestuia, iar a Răsăritului să recunoască importanţa jumătăţii pe care o aveau. Am spus că, dacă americanii şi-ar fi dat tot atâta silinţă în privinţa dezarmării, cum au făcut pentru a plasa un nebun pe Lună sau pentru a pune dungi roz în pasta de dinţi, am fi avut de mult dezarmarea. Am spus că marele păcat al Occidentului a fost să credem că puteam falimenta sistemul sovietic prin supralicitarea cursei înarmărilor, pentru că în acest caz ne jucăm cu soarta omenirii. Am mai spus că, fluturând săbiile, Occidentul le dăduse liderilor sovietici o motivaţie pentru a-şi ţine porţile încuiate şi a conduce un stat militar.

Walter lăsă să-i scape o cascadă de râs şi-şi acoperi dinţii rari cu mâna lui lipsită de păr.

– O, Dumnezeule! Deci noi purtăm vina pentru toate nenorocirile Rusiei. Grozavă glumă! Nu ţi-a trecut prin minte că şi-au făcut-o cu mâna lor, de exemplu? Că s-au încuiat în propria paranoia? Nu, nu i-a trecut, îmi dau seama.

Fără să se tulbure, Barley reluă mărturisirea:

– Cineva m-a întrebat dacă nu credeam că armele nucleare au menţinut pacea timp de patruzeci de ani. Am răspuns că astea erau tâmpenii iezuite. Se putea spune tot atât de bine că praful de puşcă a menţinut pacea între Waterloo şi Sarajevo. Oricum, am spus, ce e pacea? Bomba nu a împiedicat războiul din Coreea, nici pe cel din Vietnam. Ea nu a oprit pe nimeni să umfle Cehoslovacia, să facă blocada Berlinului, să construiască Zidul Berlinului sau să invadeze Afghanistanul. Dacă aceasta este pacea, să încercăm s-o facem fără bombă. Am spus că nu era nevoie de cercetare spaţială, ci de cercetări asupra naturii umane. Că superputerile trebuiau să se unească pentru a menţine ordinea în lumea întreagă. Eram în delir.

– Şi credeai cu adevărat vreuna din tâmpeniile pe care le debitai? întrebă Clive.

Barley n-avea aerul că ştie. Păru că se ruşinează brusc de superficialitatea sa.

– Apoi am discutat despre jazz, continuă el. Marii meştri. Bix Beiderbecke, Louis Amstrong, Lester Young. Le-am cântat un pic.

– Vrei să spui că avea cineva un saxofon? exclamă Bob amuzat. Ce mai aveau? Baterie? Tubă? Barley, nu-mi vine să cred ce aud!

Am avut impresia că Barley va ieşi din cameră. Se deşiră şi se proţăpi în două picioare. Îşi întoarse privirea către uşă, apoi se îndreptă dezolat către ea, astfel încât Ned se sculă în picioare, ca nu cumva Brock să ajungă primul la el. Însă Barley se opri la jumătatea camerei, unde se afla o masă joasă din lemn sculptat; se aplecă peste ea şi, bătând cu vârful degetelor ritmul, începu să cânte „pa-pa-paaa, pa-pa-pa-paa“

nazalizat, simulând un acompaniament de talgere, de măturele şi de tobă.

Bob aplauda. Walter, de asemenea. Aplaudam şi eu, iar Ned râdea. Singur Clive nu găsea nimic distractiv în asta. Barley luă o gură de apă să se calmeze puţin şi se aşeză din nou pe scaun.

– Apoi m-au întrebat ce era de făcut, spuse el, de parcă nu-şi părăsise scaunul niciodată.

– Cine anume? întrebă Clive cu acea notă înnebunitoare de neîncredere în voce.

– Unul dintre cei de la masă. Ce importanţă are?

– Să presupunem că totul are importanţă, spuse Clive.

Barley îşi relua accentul rusesc, cu vocea înfundată şi insistentă.

– „Foarte bine, Barley. Să presupunem că-i aşa cum spui. Cine va face aceste cercetări asupra naturii umane?“ Voi, bineînţeles, le-am răspuns spre marea lor surprindere. „De ce noi?“ Am spus că atunci când era vorba despre o schimbare radicală, sovieticii se pricepeau mai bine decât Occidentul. Au o clasă conducătoare restrânsă şi o intelectualitate cu o mare influenţă tradiţională. Într-o democraţie occidentală este mult mai greu să-ţi faci glasul auzit deasupra mulţimii. Au apreciat paradoxul. Şi mie mi-a plăcut.

Nici măcar acest atac frontal la adresa marilor valori democratice n-a reuşit să zdruncine cumsecădenia lui Bob.

– Ei bine, Barley, e o opinie cam simplistă, dar cred că e un sâmbure de adevăr în ea.

– Dar le-ai sugerat ce ar trebui făcut? insistă Clive.

– Am spus că nu mai rămânea decât utopia şi că tot ce cu douăzeci de ani în urmă părea un vis nebun era astăzi singura noastra speranţă, fie că vorbeam de dezarmare, de ecologie sau pur şi simplu de supravieţuirea speciei umane. Gorbaciov înţelesese acest lucru, Occidentul refuza să-l înţeleagă. Am spus că intelectualii occidentali ar trebui să-şi regăsească

vocea. Am spus că Occidentul trebuia să dea exemplu, nu să-l urmeze, că era datoria fiecăruia să declanşeze avalanşa.

– Deci, dezarmare unilaterală, spuse Clive înnodându-şi mâinele. Aldermaston, iată-ne că venim! Bine, bine. Da.

Cu toate că da-ul lui suna mai mult a „de“, aşa cum pronunţa el da-ul când voia să spună nu.

– Şi toată această elocinţă doar după câteva lecturi vagi referitoare la acest subiect? spuse Bob impresionat. Barley, cred că este extraordinar! Dacă aş putea reţine aşa de bine lucrurile, aş fi mândru de mine, crede-mă! Poate că prea extraordinare, sugeră el, dar Barley nu recepta mai mult ca sigur subînţelesul.

– Şi în timp ce ne salvai de cele mai teribile instincte ale noastre, ce făcea individul căruia i se spunea Goethe? întrebă atunci Clive.

– Nimic. Toţi şi-au dat cu părerea, în afară de el.

– Dar asculta? Cu ochii larg deschişi, îmi imaginez.

– La ora aceea eram toţi pe cale de a redesena lumea. O nouă Yalta. Toată lumea vorbea în acelaşi timp. Cu excepţia lui Goethe. Nu mânca, nu vorbea. Nu încetam să arunc în el cu idei, pur şi simplu pentru că nu participa la discuţie. Tot ceea ce făcea era să devină din ce în ce mai palid şi să bea din ce în ce mai mult. Am renunţat.

Goethe n-a scos un cuvânt, continuă Barley pe acelaşi ton autocritic de neînţeles. Toată după-amiaza, nici un sunet, spuse Barley. Goethe asculta, cu privirea fixă către un glob de cristal imaginar. Râdea câteodată, dar în nici un caz atunci când era ceva de râs. Sau se ridica şi se ducea drept la masa cu băuturi ca să-şi mai ia o altă votcă, atunci când toţi ceilalţi beau vin, şi să se întoarcă apoi cu un pahar plin ochi pe care-l dădea pe gât din câteva înghiţituri, ori de câte ori cineva ţinea un toast potrivit. Goethe însă n-a toastat niciodată, spuse Barley. Era unul dintre aceia care exercitau influenţa morală prin tăcere, spuse el, astfel încât sfârşeşti prin a te întreba dacă

nu cumva mor de vreo boală secretă sau sunt pe cale de a realiza ceva deosebit.

Când Nejdanov a condus întregul grup înăuntru ca să ascultăm Count Basie, imprimat stereo, Goethe l-a urmat docil. Târziu în noapte, când uitase de existența lui Goethe, Barley îl auzi, în sfârșit, pe acesta vorbind.

Ned își permise din nou să pună una din atât de rarele lui întrebări:

– Cum se comportau ceilalți față de el?

– Îl respectau. Era mascota lor. „Să vedem ce zice Goethe", spuneau ei. Acesta ridica paharul, bea în sănătatea lor și râdeau cu toții, cu excepția lui Goethe.

– Și femeile?

– Toată lumea. Se înclinau în fața opiniei sale. Practic, îi întindeau covorul roșu. Iată că vine marele Goethe.

– Și nu ți-a spus nimeni unde locuia sau unde lucra?

– Doar că se afla în vacanță, venit de undeva unde băutura era privită cu ochi răi. Își luase concediu ca să bea, iar ei beau în cinstea concediului său. Era fratele cuiva. Al Tamarei, poate. Nu știu. Sau văr. N-am înțeles prea bine.

– Crezi că-l protejau? întrebă Clive.

„Pauzele lui Barley erau într-adevăr surprinzătoare, m-am gândit eu. Contactul său cu lumea imediat înconjurătoare era atât de slab, încât spiritul său părăsea încăperea și stăteai ca pe jar întrebându-te dacă se mai întoarce."

– Da, spuse Barley brusc, părând surprins și el de propriul răspuns. Da, da, îl protejau. Așa e. Formau clubul lui de suporteri, desigur, asta erau.

– De ce îl protejau?

Altă pauză.

– Poate ca să nu fie nevoit să se explice. Nu m-am gândit atunci la acest lucru, dar acum da. Asta e.

– Şi de ce ar fi vrut el să evite să se explice? Poţi să ne sugerezi un motiv fără să-l inventezi? întrebă Clive, hotărât după cât se pare să-l exaspereze pe Barley.

Dar Barley nu se enervă.

– Nu inventez, spuse el, iar noi toţi ştiam că aşa este. Era din nou dus pe gânduri. Goethe era dotat cu o energie extraordinară. O simţeai, spuse Barley revenind printre noi.

– Ce vrei să spui?

– Genul acela de tăcere elocventă. La o sută cincizeci de kilometri pe oră nu auzi decât ticăitul creierului.

– Dar nu ţi-a spus nimeni: „E un geniu" sau ceva în sensul ăsta?

– Nimeni. Nu era necesar.

Barley trase cu ochiul către Ned, care-l aproba dând încet din cap.

Om de teren până-n vârful unghiilor, chiar dacă era din obligaţie pe tuşă, Ned avea întotdeauna o lungime avans faţă de tine atunci când credeai că se afla în trenă.

Bob mai avea o întrebare.

– Te-a tras cineva cumva la o parte, Barley, să-ţi explice de ce Goethe avea probleme cu băutura?

Barley izbucni într-un râs nestăvilit. Momentele sale de lipsă de reţinere erau întru câtva îngrijorătoare.

– În Rusia nu trebuie să ai un motiv ca să bei, pentru numele lui Dumnezeu! Arătaţi-mi un singur rus demn de acest nume, care să poată face faţă treaz problemelor ţării sale.

Căzu din nou în muţenie, strâmbându-se în penumbră. Apoi ridică din sprâncene şi bombăni o înjurătură, fără doar şi poate la adresa lui. Îşi reluă brusc relatarea:

– M-am trezit tresărind pe la miezul nopţii, râse Barley. „Isuse, unde mă aflu?" Eram lungit pe un şezlong, pe verandă, cu o pătură nenorocită pe mine. Am crezut mai întâi că mă aflu în Statele Unite, pe una dintre acele verande din New England, protejate cu plasă împotriva ţânţarilor, cu vederea către o grădină. Nu puteam să înţeleg cum am ajuns în

America atât de repede, după un prânz atât de plăcut; la Peredelkino. Apoi mi-am amintit că încetaseră să mai stea de vorbă cu mine şi că mă plictisisem. Nu că ar fi avut ceva împotriva mea. Erau beţi şi obosiseră să fie beţi într-o limbă străină. Aşa că ne-am retras pe verandă cu o sticlă de scotch. Cineva aruncase o pătură peste mine ca să mă apere de rouă. Cred că m-a trezit luna. O lună mare, plină. Însângerată. Apoi l-am auzit pe individul ăla vorbindu-mi. Cu un aer foarte grav. O engleză impecabilă. Isuse, am gândit eu, alţi invitaţi la ora asta. „Unele lucruri sunt nişte rele necesare, domnule Barley. Altele sunt mai rele decât ar fi necesar." Cita ceea ce spusesem eu la masă, un extras din discursul meu cu privire la pace, care zguduise lumea. Nu ştiu pe cine citasem. Apoi m-am uitat mai îndeaproape şi l-am văzut în faţa mea pe vulturul ăla cu barbă, înalt de doi metri jumătate, aplecat peste mine, strângând în mână o sticlă de votcă, cu părul fluturând în vânt. S-a aşezat pe vine lângă mine, cu capul între genunchi, umplându-şi paharul. „Salut, Goethe, i-am spus. N-ai murit încă? Îmi face plăcere să te văd."

Indiferent ce îl făcuse pe Barley să se simtă mai degajat, acelaşi lucru îl vârâse din nou în chingi, întrucât faţa lui se umbrise din nou.

– Apoi îmi înapoiază una din perlele emise de mine în timpul mesei. „Toate victimele sunt egale. Nici unele nu sunt mai egale decât celelalte." Am râs, dar nu prea mult. Presupun că mă simţeam stânjenit. Mi-era silă. Aveam sentimentul că am fost spionat. Individul stătuse acolo tot timpul mesei, beat, fără să mănânce, fără să spună o vorbă. Dintr-odată, după zece ore, mă citează ca un casetofon. Nu e prea agreabil.

– „Cine eşti tu, Goethe? Cu ce te ocupi când nu bei şi nu asculţi?"

– „Sunt un proscris moral. Mă ocup de marile teorii profanate."

– „Ce plăcut e să întâlneşti un scriitor, am spus eu. Ce fel de chestii scrii acum?"

– „De toate, spuse el. Istorie, comedie, minciuni, povești de dragoste."

Apoi începu să delireze în legătură cu o poveste scrisă de el despre o bucată de unt, ce se topește la soare pentru că nu avea un punct de vedere consecvent. Doar că nu vorbea ca un scriitor. Prea sfios. Își bătea joc de el însuși și cred că și de mine. Era dreptul lui, la urma urmei, dar asta nu însemna că era mai amuzant.

Așteptarăm din nou, privindu-i silueta lui Barley. Oare tensiunea emana din el sau din noi? Luă o înghițitură din pahar. Își întoarse capul și bombăni ceva că „e bine" sau poate că „nu ține", pe care nici cei prezenți, nici microfoanele nu le-au prins complet. Scaunul lui a pârâit ca lemnul de foc umed. Pe bandă suna ca o rafală de mitralieră.

– Apoi îmi spuse: „Hai, domnule Barley. Ești editor. Nu mă întrebi de unde-mi iau ideile?" Am gândit atunci: Nu asta întreabă de obicei editorii, bătrâne. Dar ce dracu'? „Bine, Goethe, îi spun eu. De unde-ți iei ideile?" „Domnule Barley. Îmi iau ideile în primul rând..." și începe să numere pe degete.

Barley își răsfiră și el degetele lungi și numără pe ele, folosind doar ușoare intonații ruse. Am fost din nou foarte impresionat de finețea memoriei sale muzicale, mai puțin exersată să reproducă cuvintele decât să le extragă dintr-o blestemată cameră de rezonanță, unde nici un sunet nu părea să se stingă.

– „Îmi găsesc ideile... în primul rând pe fețele de masă de hârtie din cafenelele berlineze ale anilor '30." Apoi bău o gură zdravănă de votcă, trăgând în același timp, zgomotos, în piept aerul nocturn. Ca un uguit, înțelegeți ce vreau să zic? Ca indivizii ăia cărora le bolborosește pieptul. „Doi, din publicațiile unor concurenți de-ai mei, mai talentați decât mine. Trei, din fanteziile obscene ale generalilor și politicienilor din toate țările. Patru, din intelectul eliberat al oamenilor de știință înrolați cu forța de către naziști. Cinci, de la marele popor sovietic, ale cărui aspirații democratice sunt filtrate prin

intermediul consultărilor la toate nivelele, apoi aruncate în Neva. Şi şase, doar arareori, din mintea unui distins intelectual occidental, care se întâmplă să mi se ivească în viaţă." Acesta eram eu, după cât se pare, pentru că îşi lipise ochii de mine ca să-mi vadă reacţia. Privindu-mă la nesfârşit, ca un copil precoce. Transmiţându-mi semnale de importanţă vitală. Apoi se răzgândeşte şi devine suspicios. Aşa fac ruşii. „Ai dat un întreg spectacol la masă, spuse el. Cum de l-ai convins pe Nejdanov să te invite?" Suna ca o batjocură. Avea aerul să spună: nu te cred. „Nu l-am convins, i-am spus eu. A fost ideea lui. Ce vrei să insinuezi?" „Ideile nu aparţin nimănui, zise el. „I-ai băgat asta în cap. Eşti un tip deştept. Bună treabă, aş spune. Felicitări!" Apoi, în loc să rânjească la mine, mi se agaţă de umeri de parcă se îneca. Nu-mi dau seama dacă îi era rău sau, pur şi simplu, îşi pierduse echilibrul. Am avut chiar senzaţia neplăcută că s-ar putea să verse pe mine. Aş fi vrut să-l ajut, dar nu ştiam cum. Ardea ca dracu' şi transpira. Transpiraţia îi picura pe mine. Părul îi era ud leoarcă. Ochii mari de copil. I-am desfăcut nasturele de la gât, cred. Apoi i-am auzit glasul ce se scurgea direct în urechea mea, i-am simţit buzele şi respiraţia fierbinte. Nu l-am putut auzi la început. Era prea aproape. M-am tras înapoi, dar a venit după mine. Cred fiecare cuvânt pe care l-ai spus, şopti el. Vorbele tale mi-au mers la inimă. Asigură-mă că nu eşti spion britanic şi-ţi fac şi eu o mărturisire la rândul meu." Exact cuvintele sale, spuse Barley ca şi cum îi era ruşine de ele. Îşi amintea fiecare vorbă pe care o spusesem, iar eu îmi amintesc fiecare vorbă a sa.

Nu era prima oară că Barley vorbea despre memorie ca şi cum ar fi fost o boală. Şi, probabil de aceea, m-am trezit, ca de atâtea ori, gândindu-mă la Hannah.

„Bietul meu Palfrey, mă necăjise ea într-unul dintre momentele ei de cruzime, în timp ce îşi studia trupul gol în oglindă, îşi bea votca cu apă tonică şi se pregătea să se

reîntoarcă la bărbatul ei. Cu o memorie ca a ta, cum vei uita tu vreodată o fată ca mine?“

M-am întrebat dacă Barley avea efectul acesta asupra tuturor. Dacă punea degetul în mod inconştient pe punctul lor sensibil pentru a le scoate la iveală gândurile cele mai secrete. Poate că aceasta îi făcuse şi lui Goethe.

Pasajul care a urmat nu a fost niciodată parafrazat, nici rezumat, nici „restructurat“. Iniţiaţilor li s-a oferit înregistrarea fără montaj sau transcrierea integrală a benzii. Pentru neiniţiaţi, acest episod n-a existat niciodată. Acesta a fost momentul crucial din tot ceea ce a urmat şi a fost numit ulterior, cu voită neclaritate, „Contactul Lisabona“. Când le-a venit rândul alchimiştilor, teologilor şi beneficiarilor de pe ambele maluri ale Atlanticului, acesta a fost pasajul ales de ei pentru a fi introdus în cutiile lor magice ca justificare a propriilor argumente preselectate, caracteristice taberelor lor machiavelice.

– „Nu, dragul meu Goethe, nu sunt spion. Nu sunt, n-am fost şi nu voi fi niciodată. S-ar putea ca în tipul tău de ţară, nu într-al meu, să fie aşa. Ce zici de şah? Îţi place să joci? Hai să vorbim despre şah.“ Părea să nu mă audă. „Şi nu eşti american? Nu eşti spionul nimănui, nici măcar al nostru?“ „Ascultă, Goethe, i-am spus eu. Cinstit vorbind, încep să mă cam enervez. Nu sunt spionul nimănui. Eu sunt eu. Ori vorbim despre şah, ori du-te să cânţi la altă masă, e bine?“ Credeam că-l voi face să tacă, dar m-am înşelat. Ştia totul despre şah, mi-a spus el. La şah, fiecare jucător are o strategie şi dacă celălalt jucător nu ghiceşte sau dacă îi slăbeşte atenţia, ai câştigat. La şah, teoria reprezintă realitatea. Dar în viaţă, cel puţin în anumite cazuri, sunt situaţii în care unul din jucători are nişte idei fanteziste atât de groteşti despre celălalt încât ajunge să inventeze inamicul de care are nevoie. E adevărat? Goethe, sunt total de acord. Apoi, dintr-odată, n-a mai fost vorba de şah şi a început să se justifice, aşa cum o fac

ruşii când se îmbată. De ce ţine umbră pământului? Asta doar pentru urechile mele. Spunea că s-a născut cu două suflete, ca Faust, şi de aceea i se spune Goethe. Spunea că maică-sa a fost pictoriţă, dar că picta ceea ce vedea, atât de bine încât nu i s-a permis niciodată să-şi expună lucrările sau să cumpere materiale. Deoarece tot ceea ce vedem este secret de stat. Până şi o iluzie este secret de stat. Chiar dacă nu merge şi nu va merge niciodată, tot secret de stat rămâne. Iar dacă este o minciună de la cap la coadă, atunci este secretul de stat ultrasecret. Spunea că tatăl său a zăcut doisprezece ani prin lagăre şi că a murit de o supradoză de capacităţi intelectuale. Problema era că tatăl lui a fost un martir. A fi o victimă este destul de rău, dar, după cum spunea el, a fi un sfânt este şi mai rău. Martirii însă sunt ceea ce poate fi mai rău. E adevărat?

I-am spus că are dreptate. Nu ştiu de ce eram de acord cu el, dar sunt politicos din fire şi atunci când un individ mă apucă de cap cu amândouă mâinile şi îmi spune că tatăl său a făcut doisprezece ani de puşcărie şi că apoi a murit, n-am de gând să mă cert cu el, chiar dacă sunt pilit. L-am întrebat care este numele lui adevărat. Mi-a spus că n-are nici un nume. Că tatăl său a plecat cu el în mormânt. Spunea că în orice societate normală ignoranţii sunt împuşcaţi, în Rusia, însă, este invers. Tatăl său a fost împuşcat pentru că, spre deosebire de maică-sa, a refuzat să moară de inimă rea. Spunea că doreşte să-mi facă o mărturisire. Spunea că îi iubeşte pe englezi. Englezii sunt conducătorii morali ai Europei, moderatorii secreţi, unificatorii marelui ideal european. Englezii înţeleg raportul dintre cuvânt şi acţiune, în timp ce în Rusia nimeni nu mai crede în acţiune, aşa că acesteia i s-au substituit cuvintele, până sus în vârful piramidei, un substitut pentru adevărul de care nu vrea să mai audă nimeni, pentru că nu poate fi schimbat, iar dacă l-ar schimba, şi-ar pierde slujba. Sau pur şi simplu nu ştiu cum să-l schimbe. Spunea că nenorocirea ruşilor este că visează să fie europeni, dar că soarta lor este să devină americani şi că americanii au otrăvit lumea cu logica

lor materialistă. Dacă vecinul meu are o maşină, eu trebuie să am două. Dacă vecinul meu are o armă, eu trebuie să am două. Dacă vecinul meu are o bombă, eu trebuie să am o bombă mai mare, să am chiar mai multe, chiar dacă nu-şi pot atinge ţinta. Aşa că, tot ceea ce am de făcut este să-mi imaginez arma vecinului meu şi s-o reproduc; în felul acesta am o justificare pentru tot ceea ce vreau să produc. E adevărat?

E un miracol că nimeni nu l-a întrerupt în momentul acela, nici măcar Walter, care şi-a ţinut gura, aşa cum am procedat toţi. Nu s-a auzit nici măcar un scârţâit de scaun, înainte ca Barley să-ţi continue relatarea.

– I-am spus că sunt de acord. Da, Goethe, sunt total de acord cu tine. Oricum, e mai bine decât să fiu întrebat dacă sunt spion englez. A început apoi să vorbească despre marele poet şi mistic al secolului al XIX-lea, Piturin.

– Pecerin, îl corectă cu o voce aspră Walter, care n-a mai putut să se abţină de data aceasta.

– Aşa e. Pecerin, aprobă Barley. Vladimir Pecerin. Pecerin a dorit să se sacrifice pentru omenire, să moară răstignit pe cruce cu mama sa la picioarele lui. Am auzit de el? Nu, n-am auzit. Pecerin s-a dus în Irlanda, s-a călugărit, spunea el. Dar Goethe nu poate face acest lucru pentru că nu poate obţine viza şi oricum nu-l iubeşte pe Dumnezeu. Pecerin îl iubea pe Dumnezeu, dar nu iubea ştiinţa decât dacă ţinea seama de sufletul omului. L-am întrebat ce vârstă avea. Goethe, nu Pecerin. I-ai fi dat şapte ani, mergând pe o sută. Spunea că este mai aproape de moarte decât de viaţă. Că are cincizeci de ani, dar că de-abia s-a născut.

Walter interveni, dar de data aceasta cu glas scăzut, ca într-o biserică, fără piţigăiala lui obişnuită.

– De ce l-ai întrebat ce vârstă are? De ce această întrebare, dintre atâtea altele pe care i le puteai pune? Ce naiba contează în momentul acesta câţi dinţi are în gură?

– Pentru că te intrigă. N-are nici un rid pe faţă, în afară de momentele în care se încruntă.

– A zis „știință“? Nu cumva fizică? Știință?

– Știință. Apoi începu să recite din Pecerin. Traducând pe parcurs. Întâi în rusește, apoi în englezește. Cât de dulce este să-ți urăști țara natală și să-i aștepți cu aviditate ruina... și în ruinele sale să discerni zorii renașterii universale. Poate că n-am prins eu tot, dar aceasta era esența. Pecerin a înțeles că-ți poți iubi țara și în același timp să-i urăști sistemul, mi-a spus Goethe. Pecerin era nebun după Anglia, ca și Goethe, de altfel. Anglia reprezintă leagănul justiției, al adevărului și al libertății. Pecerin a arătat că nu era nimic neloial în trădare, cu condiția să trădezi ceea ce urăști și să te bați pentru ceea ce iubești. Ce-ar fi făcut Pecerin dacă, să zicem, ar fi stăpânit mari secrete despre sufletul rus? Ce ar fi făcut? Evident, le-ar fi dat englezilor. N-am avut decât o singură dorință în acel moment, să mă lase în pace. Am început să intru în panică. Dar el se apropia și mai mult de mine. Și-a lipit fața de a mea. Sufla ca o locomotivă, iar inima-i bătea să-i sară din piept Mă privea cu ochii lui căprui, mari. „Ce-ai băut? l-am întrebat. Cortizon?“

– „Știi ce-ai mai spus la masă ?... m-a întrebat el.

– „Nimic, i-am zis. Nu eram acolo. Erau alți doi idioți și ei m-au pocnit întâi.“ Iar nu mă auzea.

– „Ai spus: «În zilele noastre trebuie să gândești ca un erou ca să te comporți ca o ființă umană normală.»

– „Nu e prea original, i-am zis eu. Nimic din ce-am spus nu este. Sunt lucruri pe care le-am ciupit de ici, de colo. Nu sunt ale mele. Uită acum tot ce-am spus și du-te la ai tăi.“ Nu m-a ascultat. M-a luat de braț. Avea niște mâini de fată, dar m-a strâns cu niște degete ca de oțel.

– „Promite-mi că, dacă am curajul să gândesc ca un erou, vei acționa ca o ființă umană demnă de acest nume.“

– „Ascultă, i-am zis. Hai să uităm toate astea și să mâncăm ceva. Au niște supă acolo, înăuntru. Îi simt mirosul. Îți place supa? Supă adevărată?“ Nu cred că plângea, însă fața îi era udă leoarcă. Ca o durere, sudoarea îi acoperea toată pielea sa albă.

– „Promite-mi“, mi-a spus el, agăţându-se de încheietura mâinii mele, de parcă aş fi fost preot.

– „Dar ce trebuie să promit, pentru numele lui Dumnezeu?“

– „Promite-mi că te vei comporta ca un gentleman.“

– „Nu sunt gentleman. Sunt editor.“ Apoi a râs pentru prima oară. Un râs homeric, având ceva bolovănos în el.

– „Nici nu poţi să-ţi imaginezi câtă încredere îmi dă refuzul tău“, mi-a spus el. Atunci m-am ridicat încet, încetişor, ca să nu-l sperii. Iar el continua să se agaţe de mine. „Comit un păcat faţă de ştiinţă în fiecare zi, spuse el. Transform plugurile în săbii. Îi păcălesc pe stăpânii mei. Îi păcălesc pe ai voştri. Perpetuez minciuna. Ucid umanismul din mine în fiecare zi. Ascultă-mă.“

– „Trebuie să plec acum, Goethe, bătrâne. Toate supraveghetoarele din hotelul meu stau în fund, aşteptându-mă îngrijorate. Dă-mi drumul, te rog, îmi rupi braţul.“ Mă strângea la piept. Mă făcea să mă simt gras, atât era el de slab. Avea barba umedă, părul umed, ardea tot.

– „Promite-mi“, spuse el. Mi-a smuls promisiunea. Cu înflăcărarea lui. N-am văzut în viaţa mea aşa ceva. „Promite-mi ! Promite-mi!“

– „De acord, i-am zis. Dacă voi reuşi vreodată să ajung erou, mă voi comporta ca o fiinţă umană demnă de acest nume. Ne-am înţeles. E bine? Şi-acum lasă-mă să plec, fii bun, te rog.“

– „Promite-mi“, mi-a spus el.

– „Îţi promit“, i-am răspuns şi l-am dat la o parte.

Walter începu să ţipe. Nici unul din avertismentele noastre, nici privirile furioase ale lui Ned, ale lui Clive sau ale mele nu l-au mai putut reţine.

– Dar l-ai crezut, Barley? Nu cumva te trăgea pe sfoară? Şmecher cum eşti sub faţa asta de înger, ce-ai simţit?

Tăcere. Tăcere prelungită.

– Era beat, spuse el în sfârşit. Poate că de două ori în viaţa mea am fost la fel de beat ca el. Hai să zicem de trei ori. A

ţinut-o pe votcă toată ziua şi a băut-o în continuare ca pe apă. Dar a avut unul din momentele lui de luciditate. L-am crezut. Nu e genul de tip pe care să nu-l crezi.

– Dar ce ai crezut? îl întrebă Walter furios. Despre ce crezi că îţi vorbea? Ce crezi că făcea? Toată vorbăria asta despre lucruri care nu-şi atingeau ţinta, despre minciunile spuse stăpânilor lui şi ai tăi, şah care nu este şah, ce altceva? Ştii cât fac unu şi cu unu, nu-i aşa? De ce n-ai venit la noi? Ştiu de ce! Ţi-ai ascuns capul în nisip. „Nu ştiu pentru că nu vreau să ştiu", ăsta eşti tu.

Următoarele sunete de pe bandă sunt blestemele lui Barley adresate lui însuşi, în timp ce măsura cu paşi mari camera.

– La dracu', la dracu', la dracu', şopti el.

Nu se mai opri. Până când auzi vocea lui Clive, care-l întrerupse. Dacă vreodată îi vine în minte lui Clive să dea ordinul de distrugere a Universului, îmi imaginez că va folosi acelaşi glas monoton.

– Îmi pare rău, dar trebuie să te anunţ că vom avea nevoie în mod serios de ajutorul tău.

Paradoxal, cred că într-adevăr lui Clive îi părea rău. Era un tehnocrat care nu se simţea în largul lui cu sursele vii, un spionocrat suburban, de şcoală modernă. Credea că faptele sunt singura informaţie valabilă şi dispreţuia pe oricine nu se lăsa condus de ele. Dacă îi plăcea ceva în viaţă în afară de propria avansare şi de Mercedesul său argintiu, pe care refuza să-l scoată din garaj, chiar dacă n-avea decât o zgârietură mică, atunci acestea erau tehnica şi atotputernicii americani în materie. Singurul mod de a-l face pe Clive să strălucească era ca *Bluebird* să fie un cod spart, un satelit sau un comitet interagenţii. În acest caz, Barley putea să nici nu se fi născut.

Ned, în schimb, era exact invers şi mai expus riscului datorită acestui lucru. Prin temperament şi formaţie, era agent şi şef de echipă. Informaţiile vii erau elementul său, aşa cum era şi pasiunea, dacă acest cuvânt figura în vocabularul său. Dispreţuia luptele interne de natură politică din sânul

Serviciului de informații și le lăsa de bunăvoie pe seama lui Clive, tot așa cum îi ceda analiza lui Walter. Din acest punct de vedere era un primitiv, cum ar trebui să fie toți oamenii care se ocupă de natura umană. În timp ce Clive, pentru care natura umană nu reprezenta decât o mlaștină întinsă și împuțită, se bucura de reputația de a fi modernist.

CAPITOLUL 5

Ne mutasem în biblioteca în care Ned şi Barley avuseseră prima lor întrevedere. Brock instalase un ecran şi un proiector. Aranjase scaunele în semicerc, fiecare dintre ele fiind atribuite în mintea lui unuia dintre noi, întrucât Brock, ca toţi indivizii cu temperament sangvin, avea o poftă exagerată să facă treburi mărunte. Ascultase întrevederea la releu şi, în ciuda presentimentelor sale sumbre cu privire la Barley, ochii lui spălăciţi de baltic ardeau de încântare. Cufundat în gânduri, Barley stătea în rândul din faţă, între Bob şi Clive, ca un invitat privilegiat, chiar dacă indiferent, la o vizionare privată. I-am privit capul din profil în timp ce Brock pornea aparatul de proiecţie. Era aplecat, dar şi l-a ridicat brusc în momentul în care imaginea primului diapozitiv a apărut pe ecran. Ned stătea lângă mine. Nu scotea un cuvânt, dar puteam să-i simt intensitatea reţinută a emoţiei sale. Pe ecran au defilat vreo douăzeci de chipuri de bărbaţi, în majoritatea lor savanţi sovietici care, după primele cercetări făcute în grabă în fişierele arhivelor londoneze şi ale celor de la Langley, fuseseră socotiţi susceptibili să fi avut acces la informaţiile *Bluebird*. Unii dintre ei au apărut de mai multe ori: întâi cu barbă, apoi fără. Alţii au fost arătaţi aşa cum erau cu douăzeci de ani în urmă, respectivele fotografii fiind singurele disponibile în arhive.

– Nu este printre aceştia, spuse Barley, atunci când parada luă sfârşit, ducându-şi brusc mâna la cap, ca şi cum l-ar fi ciupit o muscă.

Lui Bob nu-i venea să creadă. Dar era tot atât de încântător și când credea, și când nu credea.

– Nici măcar un „probabil“ sau un „s-ar putea“, Barley? Pari foarte sigur de tine pentru unul care a băut zdravăn la primul contact vizual. Isuse, eu însumi am fost la petreceri la care nu mi-am mai putut aminti nici cum mă cheamă!

– Nu. Nimic, bătrâne, spuse Barley și căzu din nou pe gânduri.

Veni rândul Katiei, cu toate că Barley nu avea de unde să știe. Bob abordă subiectul cu precauție, ca un adevărat profesionist de la Langley.

– Barley, iată acum niște fotografii de bărbați și de femei care gravitează pe scena editorială moscovită, începu el pe un ton foarte degajat, în timp ce Brock proiecta primele diapozitive. Oameni pe care s-ar fi putut să-i întâlnești în timpul călătoriilor tale prin Rusia, la recepții, la târguri de carte, în sfârșit, oameni care se învârt în cercurile acestea. Dacă-l identifici pe vreunul, dă-i drumul și spune-ne!

– Dumnezeu fie binecuvântat, asta-i Leonora! interveni Barley cu plăcere, văzând pe ecran o femeie splendidă, atletică, cu un fund cât un teren de fotbal, care traversa cu pas hotărât o pistă de aterizare liberă. Leni e sculă mare la SK, adăugă Barley.

– SK? repetă Clive, ca și cum descoperise o ditamai societatea secretă.

– Soiuzkniga. SK comandă și distribuie cărți străine în întreaga Uniune Sovietică. Dacă ajung la destinație sau nu asta-i altă problemă. Leni e formidabilă!

– Îi știi numele de familie?

– Zinovieva.

– Exact, ne confirmă celor în cunoștință de cauză zâmbetul lui Bob.

I-au mai defilat și alte diapozitive, iar Barley reperă acele figuri pe care ei știau că le știa. Dar atunci când i-au arătat fotografia Katiei, pe care i-o arătaseră și lui Landau – Katia în

pardesiu, cu părul ridicat în sus, coborând scările cu plasa în mână –, Barley zise „pas“, aşa cum se exprimase în legătură cu toţi ceilalţi pe care nu-i cunoştea.

Bob era încântător de necăjit.

– Nu, mai ţine-o, te rog, spuse el pe un ton atât de nefericit, că până şi un prunc ar fi ghicit că această fotografie avea o importanţă ascunsă.

Brock îşi ţinu respiraţia, aşa cum am făcut toţi.

– Barley, coniţa asta cu păr negru şi ochi mari lucrează la editura Octombrie din Moscova. Vorbeşte bine englezeşte, o engleză clasică, aşa cum vorbeşti şi tu, şi Goethe. Ştim că este redactor, comandă şi supervizează traducerile în limba engleză ale unor lucrări sovietice. Nu-ţi spune nimic?

– N-am avut norocul ăsta, spuse Barley.

După care, Clive mi-l încredinţă mie. Cu un semn din cap. Ia-l, Palfrey. Martorul îţi aparţine. Sperie-l!

Pentru şedinţele mele de îndoctrinare, îmi compun un glas special. Este menit să transmită groaza, asemenea jurămintelor de căsătorie, şi îl urăsc pentru că-l urăşte şi Hannah. Dacă profesiunea mea ar fi fost una dintre acelea în care se poartă un fals halat alb, acesta ar fi fost momentul în care aş fi administrat injecţia fatală. Totuşi, în noaptea aceea, îndată ce am fost singur cu Barley, am ales un ton mai protector, devenind un alt Palfrey, poate că întinerit, cel pe care Hannah obişnuia să se jure că-l poate învinge. M-am adresat lui Barley nu cum aş fi făcut-o faţă de un proaspăt condamnat, ci ca unui prieten pe care încercam să-l pun în gardă.

– Iată despre ce este vorba, i-am spus eu, încercând să evit cât puteam de mult limbajul juridic. Acesta este laţul pe care ţi-l punem în jurul gâtului. Ai grijă. Gândeşte-te.

Pe alţii îi fac să stea jos. L-am lăsat pe Barley să se plimbe prin cameră, întrucât am observat că se simţea mai la îndemână atunci când era lăsat să se mişte, să se agite de colo, colo, să-şi tragă braţele la spate pentru a se întinde cu poftă.

Empatia, chiar trecătoare, este un blestem şi nici una dintre nenorocitele legi englezeşti nu mă vor putea păzi de ea.

Pe măsură ce îmi stârnea simpatie, am remarcat anumite detalii, ce îmi scăpaseră atunci când eram în plen. Modul în care se ferea de mine, ca şi cum s-ar fi apărat de tendinţa lui puternică de a se mărturisi primului venit care-l încuraja în acest sens. Modul în care braţele sale, în ciuda eforturilor de a se controla, se agitau tot timpul, în special coatele sale care, ca nişte renegaţi, doreau să se elibereze de vreo uniformă în care fuseseră vârâte cu de-a sila.

Am încercat o oarecare frustrare constatând că nu pot să-l observ destul de aproape, obligat fiind să prind reflectarea imaginii sale când trecea prin faţa oglinzilor aurite. Până în ziua de astăzi rămâne pentru mine un personaj pe care n-ai de unde să-l apuci.

Am observat natura sa meditativă atunci când asculta sau nu asculta discursul meu, când prindea un detaliu ici-colo, pentru a se întoarce şi a se îndepărta de mine ca să-l digere mai bine, iar spatele său puternic îmi apărea tot atât de ostil pe cât îmi apărea chipul său închis.

Şi cum, atunci când se întorcea către mine, ochii săi erau lipsiţi de acea expresie servilă pe care o au ceilalţi receptori ai cuvintelor mele înţelepte şi care de atâtea ori îmi făceau silă. Nu era intimidat. Nici măcar afectat de cuvintele mele. Privirea sa totuşi mă deruta, aşa cum s-a întâmplat prima oară când m-a măsurat. Ochii săi erau prea sinceri, prea limpezi, prea vulnerabili. Nici unul dintre gesturile sale largi din braţe nu-l putea proteja. Aveam impresia că eu sau oricine altcineva puteam să plonjăm în ochii săi şi să pretindem că-l stăpâneam, iar sentimentul acesta m-a speriat ca o ameninţare. M-a făcut să mă tem pentru propria securitate.

M-am gândit la dosarul său. Atâtea acte nesăbuite de aparentă autodistrugere, atât de puţină prudenţă, o foaie matricolă înfiorătoare. Eforturi de a câştiga câţiva lauri boxând, fapt pentru care a sfârşit la infirmeria şcolii cu un maxilar

spart. Eliminarea după ce a citit beat Epistola, la slujba de Împărtăşanie: „Am băut prea mult azi-noapte, domnule. N-a fost intenţionat“. A fost flagelat şi exmatriculat.

Ce simplu ar fi fost, m-am gândit eu, atât pentru el, cât şi pentru mine, dacă aş fi putut să pun degetul pe o greşeală gravă care-l torturează, un act de laşitate sau de neglijenţă. Ned însă îmi pusese pe tavă toată viaţa lui, anexele secrete, fişa sa medicală, extrasul de venituri, informaţii despre amante, neveste, copii. Nu erau decât fleacuri. Nici un fel de fapte mărețe, nici o crimă îngrozitoare. Nimic măreț, care să fi putut să explice, poate, personajul. Oare din lipsă de aventură în plin ocean eşuase el în mod repetat, lovindu-se de micuţele stânci ale vieţii, cerându-i Creatorului să-i ofere ceva mai măreț sau să-l lase în pace? S-ar arăta el tot atât de nechibzuit dacă i s-ar propune o miză mai mare?

Apoi, brusc, înainte de a-mi da seama, rolurile noastre s-au inversat. Se afla în picioare în faţa mea, uitându-se de sus în jos la mine. Echipa mai aştepta în bibliotecă şi puteam auzi zgomotele nerăbdării lor. Formularul de angajament se afla pe masă în faţa mea. Barley nu-l citea însă. Pe mine mă studia.

– Ei, ai vreo întrebare de pus? i-am spus eu, uitându-mă în sus la el, conştient de înălţimea lui. Ai vrea să mai ştii ceva înainte de a semna? Recurg la vocea mea specială în cele din urmă, dintr-un sentiment de autoapărare.

Pare întâi surprins, apoi amuzat.

– De ce? Mai ai şi alte răspunsuri pe care ai dori să mi le dai?

– E o treabă nedreaptă, l-am avertizat eu grav. Ţi s-a pus în braţe un mare secret. Nu l-ai vrut, dar nu te poţi lepăda de el. Ştii destule ca să poţi spânzura un om şi, probabil, o femeie. Aceasta te plasează într-o situaţie specială. Ai anumite obligaţii de care nu poţi scăpa.

Şi, Doamne, iartă-mă, mă gândesc din nou la Hannah. Barley a retrezit în mine durerea veche, ca şi cum Hannah ar fi fost o rană proaspătă.

Ridică din umeri, lepădându-se de greutate.

– Nu ştiu ce ştiu, spuse el.

Se auzi o bufnitură scurtă în uşă.

– Problema este că s-ar putea ca ei să dorească să-ţi comunice mai multe, îi spun eu pe un ton ceva mai blând, încercând să-l fac să înţeleagă grija mea pentru el. Ceea ce ştii s-ar putea să fie doar începutul a ceea ce ei doresc ca tu să descoperi.

A semnat fără măcar să citească. E un client de coşmar. Ar fi putut să semneze propria condamnare la moarte şi n-ar fi ştiut sau nu i-ar fi păsat. Se bătea în continuare la uşă, dar mai trebuia să-mi pun şi eu semnătura ca martor.

– Mulţumesc, spuse el.

– Pentru ce?

Dau pixul la o parte. L-am prins, mă gândesc eu cu un sentiment îngheţat de triumf, în timp ce Clive şi ceilalţi intră în încăpere. Un client dificil, dar l-am făcut în cele din urmă să semneze.

Însă cealaltă jumătate a mea este ruşinată şi, în mod misterios, alarmată. Simt că am aprins un foc în propria noastră tabără şi nu se ştie cum se va răspândi şi nici cine-l va stinge.

Singurul merit al actului următor a fost faptul că s-a consumat rapid. Îmi părea rău pentru Bob. N-a fost niciodată viclean şi cu atât mai puţin fanatic. Vedeai prin el, dar acest lucru nu este totuşi o crimă, chiar în lumea serviciilor secrete. Era mai mult de genul lui Ned decât al lui Clive, iar metodele sale se înrudeau mai curând cu cele ale Serviciului nostru decât cu cele de la Langley. A fost o vreme când la Langley se găseau o mulţime de agenţi de genul lui Bob şi era mai bine.

– Barley, ai cea mai mică idee în legătură cu natura documentelor furnizate de Goethe, aşa cum îi zici tu? Sau ce reprezintă în mare mesajul său, să zicem aşa? întrebă Bob stânjenit, afişând zâmbetul său larg.

Johnny îi lansase aceeaşi întrebare lui Landau, mi-am amintit eu. Şi a luat plasă.

– De unde să ştiu? replică Barley. N-am avut ocazia să văd aceste documente. Nu m-aţi lăsat.

– Eşti absolut sigur că Goethe nu v-a dat vreun indiciu oarecare în prealabil? Nici o vorbă şoptită, ca de la autor la editor, despre ceea ce ar putea să furnizeze, într-o bună zi, dacă amândoi vă ţineţi promisiunile? Ceva omis de tine când ne-ai relatat lunga voastră convorbire de la Peredelkino în legătură cu armamentul şi cu duşmanii imaginari?

– V-am spus tot ce mi-am amintit, zise Barley dând din cap cu un aer de neputinţă.

Precum Johnny înaintea lui, Bob începuse să tragă cu ochiul la dosarul pe care îl ţinea pe genunchi sub masă.

Dar în cazul lui Bob, jena era reală.

– Barley, în cursul celor şase vizite pe care le-ai făcut în Uniunea Sovietică, în decursul ultimilor şase ani, ai avut vreo legătură, oricât de scurtă, cu pacifişti, disidenţi sau alte grupări neoficiale de acest gen?

– E o crimă?

– Răspunde la întrebare! interveni Clive.

Spre uimirea generală, Barley se conformă. Câteodată, Clive era prea banal ca să-l afecteze.

– Întâlneşti tot felul de oameni, Bob. Cântăreţi de jazz, oameni din lumea cărţii, intelectuali, ziarişti, artişti... E o întrebare imposibilă. Îmi cer scuze.

– Pot s-o reformulez şi să te întreb dacă ai cunoscut militanţi pentru pace în Anglia?

– Habar n-am.

– Barley, ştiai că doi membri din grupul de blues în care ai cântat între 1977 şi 1980 au fost implicaţi în Campania pentru Dezarmare Nucleară, ca şi în alte grupuleţe pacifiste?

Barley păru surprins, dar oarecum încântat.

– Serios? Şi au şi un nume ăştia?

– Te-ar surprinde dacă ți-aș spune că e vorba despre Maxi Burns și Bert Wunderley?

Spre amuzamentul tuturor, cu excepția lui Clive, Barley izbucni într-un hohot de râs.

– Dumnezeule mare! Nu le puneți eticheta de pacifiști, Bob! Maxi era comunist până în măduva oaselor. Ar fi aruncat în aer Parlamentul dacă ar fi avut o bombă. Iar Bert l-ar fi ținut de mână.

– Înțeleg că erau homosexuali, spuse Bob cu o privire de câine bătrân.

– Poponari înrăiți, replică Barley amuzat.

Cu o ușurare evidentă, Bob împături foaia sa de hârtie și îi făcu semn din ochi lui Clive că, în ceea ce îl privește, terminase, iar Ned îi propuse lui Barley să iasă să ia puțin aer. Walter se deplasă către ușă și o deschise. Ned, mai mult ca sigur, voia să-l aibă drept scut pentru că, altfel, Walter n-ar fi îndrăznit să li se alăture. Barley ezită un moment, apoi apucă o sticlă de scotch, un pahar și le înfundă în buzunarele safariului său cu un gest care, după cât cred eu, era menit să ne impresioneze. Cu asemenea muniție, ieși în urma celor doi, lăsându-ne pe noi, ceilalți trei, amuțiți.

– Întrebările cu care l-ai plesnit erau ale lui Russell Sheriton? l-am întrebat pe Bob destul de amabil.

– Russell e mult prea deștept pentru chestii din astea, Harry, replică Bob cu o silă evidentă. Russell a ajuns departe.

Luptele pentru putere de la Langley rămâneau un mister chiar și pentru cei care erau implicați și, desigur – oricât am fi pretins contrariul –, și pentru baronii noștri de la Etajul XII. Dar în toiul fierberilor și sforăriilor, numele lui Sheriton apăruse frecvent printre favoriții pentru locul întâi.

– Atunci cine le-a autorizat? am întrebat eu insistând. Cine le-a redactat, Bob?

– Poate că Russell.

– Dar tocmai ai spus că Russell era prea deștept!

– Poate că era obligat să-i facă să tacă pe boierii lui, spuse Bob stânjenit, aprinzându-şi pipa cu un chibrit pe care-l scutură ca să se stingă.

Ne-am instalat confortabil, aşteptând reîntoarcerea lui Ned.

Copacul umbros se afla într-o grădină publică, în apropierea cheiului. Am stat adesea şi mai stau sub el, uitându-mă cum se ridică zorile deasupra portului în timp ce roua pică lacrimi pe haina mea de ploaie cenuşie. L-am ascultat fără să-l înţeleg pe un mistic bătrân, cu chip de sfânt, căruia îi plăcea să-şi primească discipolii acolo, chiar în acest loc, anume în plină lumină a zilei. Erau de toate vârstele şi îi spuneau Profesorul. Banca era construită în jurul trunchiului şi împărţită în scaune prin nişte braţe de fier. Barley se aşeză între Ned şi Walter. Vorbiseră mai întâi în atmosfera somnoroasă a unei taverne, frecventată de marinari, apoi în vârful unei coline, îmi va povesti Barley mai târziu, cu toate că Ned, din cine ştie ce motive, refuză să-şi aducă aminte de episodul din vârful dealului. Se reîntorseseră în cele din urmă în vale. Brock veghea din maşina închiriată, urmărindu-i peste întinderea de iarbă. Din depozitele de pe ambele părţi ale drumului se auzeau scârţâitul macaralelor, huruitul camioanelor şi strigătele pescarilor. Erau orele cinci dimineaţa, dar portul se trezeşte de la orele trei. Primii nori ai zorilor începeau să se formeze, şi apoi se desfăceau ca în Ziua cea Dintâi.

– Alegeţi pe altcineva, spuse Barley. O mai spusese şi înainte în diferite chipuri. Nu contaţi pe mine.

– Nu noi te-am ales, zise Ned. Goethe a făcut-o. Dacă am şti un mijloc de a ajunge la el fără a apela la tine, n-am mai sta pe gânduri. Se pare că are o fixaţie pentru tine. Probabil că a aşteptat zece ani ca să apară cineva ca tine.

– M-a ales tocmai pentru că nu sunt spion, spuse Barley. Pentru că am declamat blestematul ăla de cuplet.

– Şi nu vei fi spion nici acum, rosti Ned. Vei rămâne editor. Al său. Tot ceea ce vei face va fi să colaborezi cu autorul tău şi cu noi în acelaşi timp. Ce-i rău în asta?

– Ai tras numărul câştigător şi ai şi minte pe deasupra, adăugă Walter. Nu e de mirare că bei. Ai fost insuficient folosit timp de douăzeci de ani. Iată, în sfârşit, şansa ta de a străluci! E norocul tău.

– Am strălucit la Peredelkino. Dar de fiecare dată când strălucesc, se sting luminile.

– S-ar putea să devii chiar solvabil, interveni Ned. Trei săptămâni de pregătiri la Londra, în aşteptarea vizei, o săptămână veselă la Moscova şi te vei pune cu siguranţă pe picioare pentru totdeauna.

Cu prudenţa ce-l caracteriza mereu, Ned evitase cuvântul „antrenament".

Walter relua asaltul, ici, colo, o lovitură mică de bici, un pic de măgulire, fără nici un fel de exces în ambele cazuri, dar Ned îl lăsă să facă tot ce voia.

– O, nu-i vorba de bani. Barley este mult deasupra lucrurilor ăstora! E vorba mai curând de un gest pentru ţară şi sunt o mulţime de oameni care nu întâlnesc niciodată această şansă. Visează să o aibă, se înscriu la concurs, dar nu sunt niciodată aleşi. Apoi, după ce ţi-ai îndeplinit rolul, poţi sta liniştit ca să te bucuri de beneficiile faptului că eşti britanic, ştiind că le-ai câştigat cinstit, chiar dacă îţi baţi joc de ele, ceea ce e dreptul tău; e un drept pentru care trebuie să te lupţi, ca pentru atâtea altele.

Ned judecase corect. Barley izbucni în râs şi-i spuse lui Walter ceva de genul:

– Hai, fii serios!

– Un gest frumos şi faţă de autor, dacă stai să te gândeşti, interveni Ned în stilul său direct de a se exprima. Îi salvezi viaţa. Dacă e hotărât să livreze secrete de stat, cel mai mic lucru pe care-l poţi face pentru el este să-l pui în contact cu persoanele competente. Ai absolvit Harrow, nu-i aşa? adăugă

el, ca şi cum tocmai îşi amintise acest lucru. Am citit eu oare undeva că ţi-ai făcut studiile la Harrow?

– M-am dus şi eu la şcoală acolo, atât, replică Barley şi Walter izbucni într-unul din hohotele sale de râs, secondat, din politeţe, de către Barley.

– Dar ce ai făcut cerere la noi cu câţiva ani în urmă? Ţi-aduci aminte ce motive ai avut? întrebă Ned. Un simţ al datoriei, nu-i aşa?

– Nu doream să lucrez la firma tatălui meu. Îndrumătorul meu ştiinţific m-a sfătuit să predau la o şcoală primară. Vărul meu, Lionel, mi-a spus să mă fac spion. M-aţi refuzat.

– Da, dar mă tem că nu putem să-ţi facem această favoare a doua oară, glumi Ned.

Ca nişte bătrâni camarazi, cei trei bărbaţi supravegheau cheiul în tăcere. Un şir de vase bara intrarea în port, iar velatura lor se legăna în vânt ca nişte ghirlande luminoase.

– Ştiţi, întotdeauna am visat că se va ivi un miracol precum acesta, spuse Walter brusc, adresându-se oceanului. Sunt un om credincios, sunt sigur de asta. Sau un marxist ratat. M-am gândit întotdeauna că, mai devreme sau mai târziu, istoria lor va da naştere unui tip ca acesta. Care e nivelul său de pregătire ştiinţifică? Zero. Mi se pare normal. Face parte din ultima generaţie de neprihăniţi ai artelor. Dacă te-aş întreba care este rata arderilor, te-ai gândi probabil că fac aluzie la coacerea unei prăjituri.

– Probabil, fu de acord Barley, neputându-se abţine să nu râdă.

– CI? N-ai idee ce e?

– Îmi pare rău, dar nu-mi plac iniţialele.

– Cerc de incertitudine. Îţi spune ceva?

– Sunt absolut analfabet, îi răspunse sec Barley într-unul dintre accesele sale neaşteptate de iritare.

– Recalibrare? Pe cine sau ce să recalibrez şi cu ce? Barley nici măcar nu-şi dădu silinţa să răspundă.

– Bine. Cine este Marele Bulangiu, cunoscut în cercurile intime lui ca MB? Nu cred că vorbele astea îţi vor zgâria auzul, ca o ofensă adusă limbii engleze, nu-i aşa? Vorbe frumoase anglo-saxone.

Barley ridică din umeri.

– MB este superracheta sovietică SS9, spuse Walter. A fost prezentată la parada de 1 Mai, în anii întunecaţi ai Războiului Rece. Dimensiunile ei îţi taie răsuflarea, iar mai târziu i s-a atribuit o amprentă celebră. Nu-ţi spune nimic? O amprentă? Nu-i nimic, vei afla. Amprenta, în acest caz, sunt trei cratere imense în nemărginitele deşerturi ruseşti, care corespundeau configuraţiei grupului de hangare Minuteman, împreună cu centrul de control. Problema era de a şti dacă amprenta provenea de la nişte ogive cu ţinte independente şi dacă puteau, deci, sovieticii să distrugă trei hangare americane dintr-o singură lovitură. Cei care nu doreau să creadă considerau amprentele o simplă coincidenţă. Iar cei care au vrut să creadă au mers până acolo încât să pretindă că ogivele erau menite să distrugă oraşe, şi nu hangare. Cei care au crezut au avut câştig de cauză şi au primit undă verde pentru programul de rachete antibalistice. Nu contează că teoria lor a fost discreditată trei ani mai târziu. Şi-au ajuns scopul. Văd că nu mă urmăreşti, te-am pierdut.

– M-ai pierdut de la început, spuse Barley.

– Dar învaţă repede, e clar, îl asigură Walter pe Ned, cu un aer satisfăcut, privind peste capul lui Barley. Editorii cad totdeauna în picioare.

– Ce-i rău în a obţine informaţii? se plânse Ned, pe un ton de om cumsecade, zăpăcit de conversaţiile inteligente. Nu voi înţelege niciodată. Nu-ţi cerem să construieşti rachetele alea nenorocite sau să apeşi pe buton. Îţi cerem doar să ne ajuţi pentru a ne cunoaşte mai bine duşmanul. Dacă nu-ţi plac treburile nucleare, cu atât mai bine. Iar dacă duşmanul se dovedeşte a fi prieten, care-i necazul?

– Credeam că Războiul Rece s-a încheiat, spuse Barley.

– Dumnezeule mare! exclamă Ned ca pentru sine, sincer alarmat.

Walter însă nu dădu dovadă de o astfel de reținere. Pretindea că ar fi indignat și s-ar putea chiar să fi fost. Putea fi oricum, în orice moment, și câteodată mai multe la un loc.

– Clovnerii politice și prietenii înșelătoare! spuse el cu spume la gură. Iată-ne prinși în cea mai mare confruntare ideologică a Istoriei și tu-mi spui mie că s-a încheiat, pentru că o mână de oameni de stat consideră oportun să-și strângă mâna în public și să arunce la coș câteva jucării demodate. Imperiul cel rău este în genunchi! Economia lor se află într-o stare catastrofală. Ideologia lor e scrum și fum, iar curtea din dos, adică republicile, le explodează în față! Să nu-mi spui tu mie însă că acestea sunt rațiuni suficiente pentru a depune armele, că nu voi crede nici un cuvânt. Este mai curând o rațiune foarte bună de a-i spiona douăzeci și cinci de ore din douăzeci și patru, și să le dai un picior în coaie de fiecare dată când încearcă să se ridice de la podea. Dumnezeu știe cine se vor crede ei peste zece ani!

– Cred că-ți dai seama că, dacă îl lași baltă pe Goethe, nu faci decât să-l dai pe mâna americanilor? remarcă Ned cu simț practic. Bob nu l-ar lăsa să scape așa, și de ce ar face-o? Nu te lăsa dus de bunele și vechile lui maniere de Yale. Cum vei îndrăzni să te mai privești în față după chestia asta?

– N-am nici un chef să mă privesc în față, zise Barley. Nu cred că există vreo mutră mai antipatică decât a mea.

Un nor cărămiziu pluti în calea roșie a soarelui înainte de a se destrăma.

– În rezumat, situația se prezintă astfel, spuse Ned. Voi fi brutal și lipsit de curtoazie britanică, dar o voi spune. Dorești să fii un jucător pasiv sau activ în apărarea țării tale?

Barley mai vână încă un răspuns în momentul în care Walter îi furniză unul pe un ton definitiv, care excludea orice fel de contrazicere:

– Trăiești într-o societate liberă. Deci, n-ai de ales, spuse el.

În port, odată cu lumina zilei, zgomotul se accentua. Barley se ridică în picioare încet şi îşi frecă spatele. Părea să aibă un punct dureros permanent chiar deasupra taliei. Aceasta explica probabil mersul lui aplecat.

– Orice biserică normală v-ar fi ars de mult pe rug, ticăloşilor, remarcă el plictisit. Se întoarse către Ned, privindu-l prin ochelarii prea mici. Nu sunt omul potrivit, îl avertiză el. Iar tu eşti nebun dacă vrei să mă foloseşti.

– Nici unul dintre noi nu este omul potrivit, spuse Ned. Ne ocupăm de lucruri nepotrivite.

Barley traversă peluza pipăindu-şi buzunarele în căutarea cheilor. Se angajă pe-o stradă laterală şi dispăru din câmpul lor vizual, urmat discret de Brock. Casa era o plombă cu faţada mai strâmtă şi calcanul din spate mai lat. Barley descuie uşa din faţă şi o închise în urma lui. Apăsă pe comutator şi începu să urce scările cu un pas regulat, ştiind că îl aştepta un drum lung.

Era o femeie cumsecade, căreia nu i se putea reproşa nimic. Fuseseră toate femei cumsecade, care credeau că au o misiune de îndeplinit faţă de el, aşa cum Hannah a avut, cândva, o misiune de îndeplinit în ceea ce mă priveşte. De a-l salva, de a-l îndrepta, de a-i canaliza multiplele lui talente într-o singură direcţie, de a-l ajuta să o ia din nou de la început, fapt care l-ar fi făcut să uite atâtea alte începuturi precedente. Iar Barley o încurajase, aşa cum le încurajase pe toate celelalte etc. Stătuse alături de ele la căpătâiul pacientului, ca şi cum n-ar fi fost el însuşi pacientul, ci un membru al echipei tămăduitoare.

– Ce se poate face pentru amărâtul ăsta, ca să-l punem din nou în stare de funcţionare?

Doar că el nu crezuse niciodată în acest gen de remediu, ca şi mine, de altfel.

Stătea lungită cu faţa în jos, epuizată şi poate adormită. Făcuse curăţenie în apartament. Aşa cum deţinuţii fac curăţenie în celule, iar cei îndureraţi îngrijesc mormintele celor

dispăruţi, ea frecase suprafaţa unei lumi pe care nu o putea schimba. Unii i-ar putea spune lui Barley că era prea sever cu el însuşi. I-au spus-o femeile adesea. Că nu trebuia să se simtă răspunzător pentru ambele jumătăţi ale fiecărei relaţii care se destrămase. Dar Barley ştia ce ştia. Era conştient de distanţa dintre el şi restul lumii. La vremea aceea era încă expertul numărul unu cu privire la propria boală incurabilă.

Îi atinse umărul, dar ea nu se mişcă; îşi dădu seama că nu dormea.

– A trebuit să mă duc la ambasadă, explică el. Sunt nişte indivizi de la Londra care îmi vor pielea. Sunt nevoit să plec acasă fără să crâcnesc, altfel îmi umflă paşaportul.

Barley scoase o valiză de sub pat şi începu să o umple cu cămăşile pe care i le călcase.

– Ai spus că de data asta nu te mai întorci, îi reaminti ea. Că nu mai ai obligaţii faţă de Anglia, că ţi-ai plătit datoriile.

– Mi-au rezervat un loc la prima cursă. N-am ce face. O maşină va veni să mă ia în câteva minute. Se duse la baie să-şi ia periuţa de dinţi şi trusa de bărbierit. Trebuie să respect cu stricteţe regulile pe care mi le impun, strigă el, n-am ce face!

– Iar eu mă voi întoarce la bărbatul meu, spuse ea.

– Stai aici. Foloseşte apartamentul. Fă ce vrei. E o chestiune de doar câteva săptămâni. Apoi, gata!

– Dacă nu mi-ai fi spus atâtea, acum ne-ar fi mai bine. M-aş fi mulţumit cu o simplă legătură. Reciteşte-ţi scrisorile. Aminteşte-ţi ce mi-ai zis.

Barley nu o privi. Stătea aplecat asupra valizei.

– Să nu-i mai faci nimănui aşa ceva, îi zise ea.

Era la capătul nervilor. Începu să plângă în hohote şi mai hohotea încă la plecarea lui. Hohotea şi a doua zi dimineaţă, când i-am întins un formular şi am stors de la ea o declaraţie, întrebând-o cât îi spusese Barley. Nimic. Mi-a relatat toată povestea, dar l-a apărat cu îndârjire. Hannah ar fi tăcut la fel şi o mai face încă, dintr-un exces de loialitate, chiar dacă iluziile ei s-au spulberat.

Ned şi echipa sa de la Casa Rusia dispuneau doar de trei săptămâni ca să-l pregătească pe Barley. Trei weekenduri şi cincisprezece zile lucrătoare, care nu începeau decât la orele 17, atunci când Barley scăpa de la serviciu.

Dar Ned îşi îndeplini misiunea, aşa cum doar el era capabil să o facă. Dacă ar fi fost după el, i-ar fi ţinut pe instructori treji întreaga noapte, iar pe el însuşi şi ziua, şi noaptea. Iar Barley, cu firea sa schimbătoare, se purta după cum bătea vântul, până când reuşi să se potolească şi să arboreze o mină echilibrată, chiar serioasă, pe măsură ce se apropia ziua plecării. Adesea părea să înţeleagă fără să clipească întreaga etică a meseriei noastre. La urma urmelor, îi declarase el lui Walter, a părea nu era singurul mod de a fi? „O, Dumnezeule, da! exclamă Walter încântat, şi nu numai în meseria noastră!“ „Nu era oare întreaga identitate a unui om o acoperire? insistă Barley. Nu era oare lumea secretă singura lume în care merită să trăieşti?“ Walter îl asigură că aşa era şi îl sfătui să-şi ia acolo o locuinţă, permanent, înainte de a creşte preţurile.

Barley îl îndrăgise pe Walter de la bun început, îi plăcuse fragilitatea şi, după cum înţeleg acum, precaritatea destinului său. Părea să ştie de la bun început că ţinea mâna unui om condamnat să fie aruncat la fir vechi. Erau şi momente în care expresia lui Barley devenea tot atât de goală, precum o groapă săpată pentru un mormânt. N-ar fi fost Barley dacă nu ar fi avut aceste stări de spirit schimbătoare.

Mai presus de orice, a fost sedus de atmosfera familială pe care Ned, ştiind din fire ce-i lipsea unui spion nepriponit încă, i-o asigura fără încetare: trăncăneală în jurul mesei de seară, sentimentul că face parte din comunitate şi că este steaua familiei, partidele de şah cu bătrânul Palfrey, pe care Ned îl înhămase la căruţa lui Barley pentru a contracara influenţa tulburător de efemeră a lui Walter.

– Vino să ne vezi când ai chef, mi-a spus Ned, bătându-mă prieteneşte pe umăr.

Astfel am devenit eu pentru Barley „bătrânul Harry“.

„Bătrâne Harry, hai să facem o partidă de şah, lua-te-ar naiba! Bătrâne Harry, de ce nu rămâi cu noi la cină? Bătrâne Harry, unde ţi-e, măi omule, nenorocitul ăla de pahar?“

Ned îl invita rar pe Bob, însă pe Clive, niciodată. Era spectacolul lui Ned, spionul lui Ned, stătea mereu de veghe pentru a controla temperatura de aprindere a lui Barley.

Casa conspirativă aleasă de Ned era o vilă drăguţă, în stil edwardian, din Knightsbridge, un cartier londonez unde Barley nu cunoştea pe nimeni. Clive strânse din dinţi când auzi preţul, însă cei care plăteau erau americanii, aşa că mofturile lui erau deplasate. Casa se afla într-o fundătură, la mai puţin de cinci minute pe jos de magazinul Harrods, şi am închiriat-o pe numele Grupului de Cercetări şi Activităţi Etice, o asociaţie caritabilă, pe care o înregistrasem cu ani de zile în urmă şi o ţinusem în rezervă pentru a fi folosită la nevoie. Întreţinerea a fost încredinţată unei menajere liniştite, aparţinând Serviciului, domnişoara Coad, după ce am făcut-o să semneze sub jurământ angajarea ei în operaţiunea *Bluebird*. Camera copiilor de la ultimul etaj a fost transformată într-o modestă sală de conferinţe şi, ca şi restul încăperilor, era confortabilă, bine mobilată şi ticsită cu microfoane.

– Aceasta este cea de-a doua ta locuinţă pe toată durata operaţiunii, i-a spus Ned lui Barley în timp ce-i arăta casa. Ăsta este dormitorul tău atunci când ai nevoie; iată cheia. Foloseşte telefonul cât pofteşti, dar trebuie să te previn că e ascultat, deci, dacă este vorba de o convorbire particulară, ai face mai bine să suni de la cabina de peste drum.

Ca măsură de precauţie, obţinusem din partea Ministerului de Interne autorizaţia de a pune şi cabina aceea sub ascultare, interesul susţinut al americanilor servindu-mi drept argument.

Cum nici eu, nici Barley nu aveam nevoie de prea mult somn, jucam şah, când ceilalţi dormeau. Era un adversar impulsiv, adesea strălucitor, dar eu am un dar al calculului care lui îi lipsea, iar eu îi ştiam mai bine punctele slabe decât

el pe ale mele. În fond, îi studiasem dosarul. Totuşi, îmi amintesc şi acum anumite partide în care îmi văzuse întreaga tactică dintr-o privire şi, după trei-patru mişcări, însoţite de hohote de râs, mă obligă să abandonez.

– Te-am avut, Harry! Recunoaşte că-ţi pare rău! Hai, spânzură-te!

Dar când aşezam din nou piesele pe tabla de şah, simţeam cum îi piere răbdarea. Se ridica, se agita de colo-colo, gesticulând din braţe, lăsându-şi gândurile să hoinărească.

– Eşti însurat, Harry?

– Da, dar nu atât cât să-ţi dai seama, am replicat eu.

– Ce dracu' vrei să spui?

– Am o nevastă la ţară, iar eu locuiesc la oraş.

– O ai de mult?

– De vreo două vieţi, am răspuns eu, fără să dau prea mare atenţie, regretând imediat răspunsul dat.

– O iubeşti?

– Dragule! Se uită la mine fix, dorind să ştie. De la distanţă cred că da, am adăugat eu sictirit.

– Te iubeşte şi ea?

– Presupun că da. A trecut destul de mult timp de când n-am mai întrebat-o.

– Copii?

– Un băiat. Trecut de treizeci de ani.

– Te vezi cu el din când în când?

– La înmormântări şi la căsătorii. Câte o felicitare de Crăciun. Suntem prieteni destul de buni, în felul nostru.

– Ce face?

– A flirtat cu Dreptul. Acum face bani.

– E fericit?

M-am înfuriat, ceea ce nu mi se prea întâmpla. Definirea fericirii şi a dragostei nu erau treaba lui. La urma urmelor, nu era decât un spion. Era dreptul meu să mă apropii de el, nu el de mine. Dar nu-mi stătea în obicei să-mi arăt mânia. Cred că s-a văzut, totuşi, pentru că l-am surprins privindu-mă cu

îngrijorare, întrebându-se fără îndoială dacă nu cumva, din întâmplare, atinsese un loc dureros, o tragedie de familie. Apoi se roşi la faţă, se întoarse cu spatele, căutând ceva care să ne scoată pe amândoi din priză.

– Nu se poate spune că ar fi refractar, domnule, aş zice eu, îi explică lui Ned un oarecare domn Candyman, specialist în cele mai sofisticate microfoane de contact. Nu spun că e un spion înnăscut, dar e ascultător şi, pe cinstea mea, ţine minte ce-i spui.

– Este un gentleman, domnule Ned, asta-mi place mie, mărturisi una dintre filatoarele noastre, însărcinată să-l înveţe pe Barley ABC-ul filajului stradal. Are minte şi un simţ al umorului, ceea ce, din punctul meu de vedere, înseamnă că e pe jumătate apt.

Mai târziu, a recunoscut că-i respinsese avansurile pentru a se conforma regulamentului Serviciului, dar că el reuşise cu succes să o iniţieze în opera lui Scott Fitzgerald.

– Un fel de caca-maca, spuse Barley cu o voce aspră la sfârşitul unei şedinţe epuizante despre tehnicile scrisului secret. Dar era evident că îl amuzase.

Pe măsură ce ziua Z se apropia, supunerea sa devenea totală. Chiar atunci când am venit însoţit de un contabil al Serviciului, un tip sinistru, pe nume Christopher, care îşi dedicase cinci zile întregi pentru a verifica registrele editurii Abercrombie & Blair, Barley nu arătă nici un pic de ostilitate, aşa cum mă aşteptasem.

– Dar se ştie că până şi ultimul porc din sistemul editorial e falit, Chris, bătrâne! protestă el plimbându-se prin salonul elegant, în ritmul propriilor comentarii, ţinând paharul de whisky departe de el şi îndoind genunchii pentru a rări paşii. Barosanii ca Jumbo mănâncă frunzele şi ne lasă nouă să ronţăim coaja copacului. Dumneavoazdră afeţi metodele dumneavoazdră, noi le afem pe ale noazdre, spuse el imitând accentul german.

Dar atât lui Ned, cât şi mie ni se fâlfâia dacă erau porci sau nu. Nici lui Chris nu-i păsa. Importantă era doar operaţiunea şi ne chinuia ideea că Barley ar putea să dea faliment în cursul acesteia şi să ne lase cu ochii-n soare.

– Dar nu vreau să am pe cap un redactor! exclamă Barley agitând cu un gest ameninţător ochelarii lui obosiţi. Nu-mi pot permite să plătesc un redactor. Sfintele mele mătuşi din Ely ar face gălbinare dacă aş angaja un blestemat de redactor!

De fapt, eu reuşisem să le tocmesc pe sfintele lui mătuşi. Cu ocazia unui dejun la Rules, îi făcusem o curte nebună şi o cucerisem pe Lady Pandora Weir-Scott, cunoscută mai bine lui Barley ca Vaca Sfântă, datorită credinţelor sale anglicane. Pozând în mare pontif de la Foreign Office, îi explicasem, în cel mai mare secret, că firma Abercrombie & Blair urma să beneficieze de o donaţie Rockefeller, dată pe sub mână, pentru promovarea relaţiilor culturale anglo-sovietice. Dar să nu sufle o vorbă, că altfel banii vor fi retraşi şi daţi unei alte case editoriale, tot atât de meritorii.

– Dar eu sunt mai meritorie decât oricine, ce dracu', decretase Lady Pandora întinzându-şi larg coatele pe masă pentru a înfuleca ultimele bucăţele de homar. Încearcă dumneata să conduci Ammerford cu treizeci de mii de lire pe an!

Am întrebat-o insidios dacă aş putea să-l abordez în deplină securitate pe nepotul ei.

– În nici un caz! Lăsaţi-l pe seama mea. Habar n-are de afaceri şi nici nu ştie să mintă.

Necesitatea de a-i pune lui Barley un înger păzitor se dovedi din acel moment foarte urgentă.

– Ai dat un anunţ, îi explică Ned lui Barley, punându-i sub nas o tăietură dintr-un număr recent al unei publicaţii culturale:

> Veche casă editorială engleză caută lector de limbă rusă calificat pentru promovarea sa în post de editor, 25–45 ani, beletristică şi literatură tehnică. Prezentaţi curriculum vitae.

A doua zi după-amiază, Leonard Carl Wicklow se prezentă pentru o întrevedere la mult-ipotecatul sediu al editurii Abercrombie & Blair din Norfolk Street, Strand.

– Un înger vă cere la telefon, domnule Barley, tună în anticul interfon doamna Dunbar cu vocea ei dogită de gin. Să-i spun să zboare până aici?

Un înger cu cleme pentru bicicletă la pantaloni şi cu o sacoşă de pânză pusă în bandulieră. O frunte înaltă, angelică, e adevărat, fără urme de îngrijorare. Bucle blonde, angelice. Ochii angelici, albaştri, care nu cunoşteau răul. Un nas de înger, dar atât de strâmb, încât primul impuls, atunci când îl cunoşteai, era să întinzi mâna şi să i-l îndrepţi. Pune-i întrebările obişnuite, îi spusese Ned lui Barley. Leonard Carl Wicklow, născut la Brighton în 1964, licenţiat, cu elogii, al Institutului de Studii Slave şi Est-Europene, Universitatea din Londra.

– O, da, dumneavoastră. Foarte bine. Perfect. Luaţi loc, mormăi Barley. Ce naiba te-aduce în sistemul editorial? Împuţită meserie!

Luase masa cândva cu o colaboratoare, o romancieră cât se poate de trăsnită şi nu se refăcuse încă după această experienţă.

– E un lucru care mă bântuie de ani de zile, de fapt, domnule, spuse Wicklow cu un zâmbet de entuziasm angelic.

– Ei bine, dacă vii la noi, n-o să te mai bântuie, îl avertiză Barley, făcându-i-se pielea de găină în faţa acestui ultraj neprovocat la adresa limbii engleze. S-ar putea să continui. S-ar putea să înduri. S-ar putea să reuşeşti să rămâi, dar, pe Dumnezeul meu, n-o să te bântuie atâta timp cât voi fi eu la comandă.

– Nu ştiu dacă spionul ăsta latră sau toarce, bombăni el adresându-i-se lui Ned, în aceeaşi seară la Knightsbridge, în timp ce urcam toţi trei scara strâmtă pentru a ne duce la întâlnirea nocturnă cu Walter.

– Le face foarte bine pe amândouă, răspunse Ned.

Seminariile lui Walter îl fascinau pe Barley. Succes absolut de fiecare dată. Barley avea o atracție specială pentru orice persoană a cărei viață nu atârnă decât de un fir de păr, iar Walter părea întotdeauna în pericol să cadă de pe marginea lumii de fiecare dată când se scula de pe scaun. Discutau probleme profesionale, cazuistică nucleară, povestea de groază a științei sovietice pe care o moștenise în mod inevitabil Bluebird, oricine-o fi fost el. Walter era un instructor prea bun ca să-și dezvăluie subiectul adevărat, iar Barley, prea interesat ca să-l întrebe.

– Controlul?! exclamă indignat Walter ca un șoim perfect. Chiar nu poți, cinstit vorbind, să faci diferența între control și dezarmare, tâmpitule? Dezamorsarea crizei mondiale, zici? Astea sunt aiureli din *Guardian!* Conducătorii noștri adoră crizele. Conducătorii noștri se desfată cu crizele. Conducătorii noștri își petrec viața scrutând Globul în căutarea unor crize care le-ar permite să-și reîmprospăteze libidourile. În pierdere de viteză!

Iar Barley, departe de a se simți ofensat, se dădea la marginea scaunului, mormăind, aplaudând și cerând să i se spună mai departe. Îl provoca pe Walter, stătea în picioare și umbla de colo-colo în cameră țipând:

– Dar așteaptă, pentru numele lui Dumnezeu, stai!

Avea memorie, avea aptitudini, așa cum prezisese Walter.

Dar neprihănirea sa în materie de științe a cedat la primul atac, când Walter i-a ținut cursul introductiv asupra echilibrului terorii, pe care reușise să-l transforme într-un inventar complet al nebuniilor omenirii.

– E o chestiune fără ieșire, anunță el satisfăcut, și nici un fel de visuri utopice nu vor oferi o soluție. Demonul nu va intra de bunăvoie înapoi în cutie, confruntarea nu va înceta niciodată, strânsoarea devine din ce în ce mai puternică și jucăriile se fac din ce în ce mai deștepte cu fiecare generație. Nu există suficientă securitate, nici de o parte, nici de cealaltă. Nici pentru marii jucători, nici pentru amărâții de nou-veniți,

care în fiecare an apar cu o bombiţă în valiză şi devin membri ai clubului. Ne-am plictisit să credem acest lucru, deoarece suntem umani. Am putea chiar să ne convingem să credem că primejdia a trecut. Nu va trece niciodată. Niciodată, niciodată, niciodată.

– Şi atunci cine ne va salva, Walt? întrebă Barley. Tu şi cu Nedsky?

– Dacă poate să ne salveze ceva, aceasta este vanitatea, dar mă îndoiesc, replică Walter. Nici un şef de stat nu doreşte să rămână în istorie pe post de boul care şi-a distrus ţara într-o după-amiază. Şi frica, presupun. Majoritatea minunaţilor noştri politicieni au, mulţumesc lui Dumnezeu, o aversiune narcisistă faţă de sinucidere.

– Altfel nu este nici un fel de speranţă?

– Nu pentru necredincioşi, îi răspunse Walter cu plăcere, care nu se gândise doar o singură dată, în mod serios, să îmbrace mai curând haina preoţească decât pe cea cenuşie a Serviciului.

– Ei bine, în cazul ăsta, ce încearcă Goethe să obţină? întrebă Barley cu altă ocazie, cu o nuanţă de exasperare în glas.

– Vrea să salveze lumea, desigur. Toţi vrem să facem aşa ceva.

– Cum s-o salveze? Care este mesajul său?

– Asta trebuie să descoperi tu, nu-i aşa?

– Ce ne-a spus până acum? De ce nu pot să ştiu?

– Dragul meu băiat, nu fi copil! exclamă Walter arţăgos.

Dar Ned interveni pe loc.

– Ştii tot ceea ce trebuie să ştii, spuse el cu un ton autoritar, dar liniştitor. Tu eşti mesagerul. Pentru asta eşti pregătit şi asta vrea el să fii. Ne-a spus că o mulţime de lucruri nu merg bine în tabăra sovietică, a realizat un tablou al eşecurilor la toate nivelurile: inexactitate, incompetenţă, proastă gestiune şi, ca să pună capac, rezultate falsificate ale unor teste comunicate Moscovei. S-ar putea să fie adevărat, s-ar

putea să fie o invenție de-a lui. Poate că a fabricat-o cineva pentru el. Chestiunea este destul de derutantă așa cum este.

– Dar noi credem că e adevărată? se încăpățână Barley.

– N-ai de unde să știi.

– De ce nu?

– Pentru că, supusă unui interogatoriu, orice persoană vorbește. Nu mai există eroi. Tu ai vorbi, eu aș vorbi, Walter ar vorbi, Goethe ar vorbi, ea ar vorbi. Așa că, dacă îți spunem ce știm în legătură cu ei, riscăm să compromitem capacitatea noastră de a-i spiona. Știm noi oare un anume secret în legătură cu ei? Dacă răspunsul este nu, atunci vor ști că ne lipsește logistica, echipamentele, formula sau stația locală supersecretă pentru a-i descoperi. Iar dacă răspunsul este da, vor lua contramăsurile adecvate pentru a se asigura că nu suntem capabili să continuăm să-i urmărim și să-i ascultăm prin acest procedeu.

Barley și cu mine jucam șah.

– Crezi deci că o căsnicie nu merge decât de la distanță? mă întrebă el reluând subiectul de parcă nu renunțasem la el niciodată.

– Oricum sunt sigur în ceea ce privește dragostea, am replicat eu, ridicând în mod exagerat din umeri și am trecut imediat la un subiect mai puțin intim.

Pentru ultima lui seară, domnișoara Coad a pregătit somon și a lustruit argintăria. Bob a venit și el cu o sticlă rară de whisky de malț și cu două sticle de Sancerre. Dar aceste chestii festive l-au prins pe Barley în starea lui obișnuită de introspecție, până când Walter îi ținu o Predică Finală care a reușit să-l scoată din butoiul cu melancolie.

– Problema este de ce, ciripi Walter brusc, vocea lui zburând în falset în toate colțurile încăperii, în timp ce bea din paharul meu de Sancerre. Asta urmărim. Nu conținutul, ci motivul. De ce? Dacă motivul ni se pare credibil, putem avea încredere în acest om și, în consecință, vom avea încredere în documentele sale. La început n-a fost Cuvântul, n-a fost fapta,

n-a fost Şarpele ăla tâmpit. La început a fost de ce. De ce a cules ea mărul? Era plictisită? Era curioasă? Fusese plătită? A îndemnat-o Adam? Şi dacă nu, cine a făcut-o? Diavolul este alibiul fiecărei fete. Lăsaţi-l în pace. Servea ea de acoperire pentru altcineva? Nu e de ajuns să spui: „Pentru că mărul se afla acolo". Asta poate fi valabil în cazul Everestului. Chiar pentru Paradis. Dar nu este o raţiune suficientă pentru Goethe, nici pentru noi şi, mai mult ca sigur, nici pentru distinşii noştri aliaţi americani, nu-i aşa, Bobby?

Şi când toţi am izbucnit în râs, a strâns puternic pleoapele şi şi-a ridicat glasul şi mai sus:

– Să luăm exemplul încântătoarei Katia! De ce a ales-o Goethe pe ea? De ce îi pune viaţa în pericol? De ce acceptă ea? Nu ştim. Dar trebuie să ştim. Trebuie să ştim tot ce putem în legătură cu ea, pentru că în profesiunea noastră curierii reprezintă mesajul însuşi. Dacă Goethe e sincer, capul fetei este pe butuc. Asta e sigur. Dacă nu e, ce joc face ea? A inventat ea însăşi toată chestia asta? E ea într-adevăr în legătură cu el? E ea oare în legătură cu altcineva? Şi, dacă e aşa, cu cine? Şi apoi, mai eşti tu, domnule, continuă el cu degetul arătător întins fără vlagă către Barley. Crede Goethe că eşti spion sau nu crede? I-au spus alţii c-ai fi spion? Fă ca hamsterul. Strânge la cămară fiecare firimitură preţioasă pe care o poţi obţine şi Dumnezeu să te binecuvânteze şi pe toţi ai tăi!

Mi-am turnat discret un alt pahar şi am băut cu toţii. Mi-aduc aminte cum în liniştea profundă am auzit clar bătăile ceasului din Turnul Parlamentului plutind în susul Tamisei dinspre Westminster.

Abia a doua zi în zori, la câteva ore după plecarea sa, Barley a avut dreptul să arunce o privire asupra documentelor pe care le-a cerut cu atâta străşnicie la Lisabona: carnetele lui Goethe, reproduse în facsimil la Langley sub semnul draconic al păstrării secretului absolut până la scoarţele groase de

carton rusesc, ornamentate cu desene în linii frânte de către câţiva simpatici şcolari sovietici.

Luându-le în tăcere cu ambele mâini, Barley deveni un editor adevărat, în timp ce noi, ceilalţi, îi urmăream transformarea. Deschise primul carnet, îi examină cotorul, îi evaluă greutatea, îl răsfoi până la ultima pagină, ca şi cum ar fi încercat să-şi dea seama cât timp i-ar lua să-l citească. Se întinse după al doilea, îl deschise la întâmplare şi, văzând scrisul mărunt, se strâmbă, exprimând clar regretul că rândurile erau atât de înghesuite şi că fuseseră scrise de mână.

Apoi se uită la toate cele trei carnete dintr-odată, trecând mirat de la ilustraţie la text şi de la text la efuziunile literare, în timp ce-şi ţinea capul dat pe spate şi puţin într-o parte, ca şi cum era hotărât să nu-şi exprime încă opinia.

Dar am observat atunci când şi-a ridicat ochii că pierduseră simţul locului şi păreau fixaţi asupra unui munte îndepărtat, cunoscut doar de el.

O percheziţie de rutină făcută de Ned şi de Brock în apartamentul lui Barley din Hampstead, după plecarea acestuia, nu a scos la iveală nici un fel de indiciu palpabil cu privire la starea sa de spirit. Printre hârtiile aruncate la coş au găsit un carnet vechi, în care obişnuia să-şi noteze idei disparate. Ultimele păreau recente. Cea mai adaptată împrejurărilor fiind, fără îndoială, două versuri pe care le-a împrumutat din opera târzie a lui Stevie Smith.

> Noaptea întunecată mă sperie mai puţin
> Decât prietenii pe care nu-i cunosc.

Ned o clasă conştiincios la dosar, dar refuză să tragă vreun fel de concluzie. Ce spion n-ar avea emoţii în ajunul primei sale misiuni?

Pe dosul unei vechi facturi din coşul de hârtii, Brock găsi un citat dintr-un autor pe care-l va descoperi ulterior, Roethke, şi pe care, din motive total necunoscute, ni l-a menţionat doar câteva săptămâni mai târziu.

Aflu ducându-mă acolo unde trebuie să mă duc.

CAPITOLUL 6

Katia se trezi brusc cu presentimentul – cel puţin aşa s-a convins mai târziu – că astăzi era ziua cea mare. Era o femeie sovietică emancipată, dar cu superstiţii adânc înrădăcinate.

– Aşa a fost scris, îşi va spune ea mai târziu.

Prin perdelele subţiate, un soare albicios lumina esplanadele cimentate ale acestei suburbii din nordul Moscovei. De jur împrejur, blocuri de cărămidă, cu rufe întinse de sus până jos în toate balcoanele, se înălţau către cerul senin precum nişte uriaşi trandafirii, jerpeliţi.

„E luni, gândi ea. Mă aflu în propriul pat. Am scăpat în sfârşit de stradă." Se gândea la visul ei.

După ce se trezise, stătuse nemişcată o clipă, preocupată de lumea sa interioară, încercând să-şi elibereze mintea de gândurile negre. Nereuşind, sări din pat şi, impulsiv, aşa cum proceda de obicei, se fofilă cu abilitate printre lucrurile întinse la uscat şi dotările îmbătrânite ale băii pentru a face un duş.

Era o femeie frumoasă, aşa cum observase Landau. Trupul ei înalt avea forme pline, fără a fi grasă, o talie subţire şi picioare musculoase. Părul ei negru era bogat şi, când n-avea chef să-l îngrijească, căpăta un aer sălbatic. Avea o faţă ghiduşă, inteligentă, care părea să anime tot ceea ce era în jurul său. Fie că era îmbrăcată, fie că nu, orice gest al ei păstra o graţie anume.

După ce şi-a terminat duşul, a închis robinetele cât a putut de tare şi le-a mai dat şi câte o lovitură cu un mai de lemn,

parcă dorind să spună: „Na, na!“ Fredonând uşor, luă o oglindă de mână şi se duse înapoi în dormitor ca să se îmbrace. Strada, din nou: unde era? La Leningrad sau la Moscova? Duşul nu-i spălase amintirea visului.

Dormitorul era cea mai mică încăpere dintre cele trei încăperi ce formau minusculul său apartament, un intrând cu un dulap şi un pat. Dar Katia era obişnuită cu lipsa de spaţiu, iar mişcările ei rapide în timp ce-şi perie părul, îl răsuci şi-l ridică în coc înainte de a se duce la serviciu aveau o eleganţă senzuală, chiar dacă nu era gândită. Apartamentul ar fi putut într-adevăr să fie mult mai mic, dacă n-ar fi avut dreptul la douăzeci de metri pătraţi suplimentari pentru munca ei. Unchiul Matvei avea dreptul la alţi nouă. Gemenii şi propria ingeniozitate justificau restul. Katia nu avea deci ce să-i reproşeze apartamentului său.

„Poate că această stradă se află la Kiev, gândi ea, reamintindu-şi o vizită recentă în acel oraş. Nu. Străzile din Kiev sunt largi, dar a mea era strâmtă.“

În timp ce se îmbrăca, imobilul începu să se trezească, iar Katia notă recunoscătoare ritualurile lumii normale. La început, prin perete, se auzi deşteptătorul familiei Goglidze, sunând de şase treizeci, urmat de urletele unui ogar nebun care se cerea afară. Bieţii Goglidze! „Trebuie să le dau ceva în dar“, gândi ea. Luna trecută, Nataşa îşi pierduse mama, iar vineri tatăl lui Otar fusese dus de urgenţă la spital, având o tumoare cerebrală. „Le voi da nişte miere“, gândi ea, şi în aceeaşi clipă surâse trist la amintirea unui fost amant, un pictor refuznik care, împotriva tuturor legilor naturii, reuşise să întreţină un roi ilegal de albine pe acoperiş, în spatele străzii Arbat. Potrivit prietenilor Katiei, acesta s-a purtat cu ea mizerabil. În mintea ei însă îi găsea întotdeauna scuze. Era artist, la urma urmelor, poate chiar un geniu. Un amant excelent care, între două crize de furie, o făcuse să râdă. Mai presus de orice, îl iubise pentru că reuşise imposibilul.

După Goglidze, se auzi scâncetul fetiței Volkovilor, căreia îi dădeau primii dinți, iar o clipă mai târziu, prin podea, hărmălaia noului lor casetofon japonez stereo bubuind în ritmul ultimului rock american. „Cum naiba își permit ei să-și cumpere astfel de lucruri? se miră Katia într-un alt elan de empatie. Elisabeta mereu gravidă, iar Sașa doar cu o sută șaizeci de ruble pe lună?" După Volkovi, veni rîndul Karpovilor, niște urâcioși, care nu ascultau decât Radio Moscova. Cu o săptămână în urmă, balconul Karpovilor se prăbușise, omorând un polițist și un câine. Deștepții din bloc au vrut să facă o colectă pentru câine.

Katia își intră în haina de achizitor. Lunea erau șanse să găsească pui proaspăt și legume, aduse în mod clandestin de la țară, la sfârșit de săptămână. Prietena ei, Tania, avea un văr care făcea, neoficial, pe intermediarul pentru micii producători. „S-o sun pe Tania."

Această idee îi reaminti de biletele de concert. Se hotărâse. Îndată ce va ajunge la serviciu, va lua cele două bilete pentru filarmonică promise de editorul Barzin, ca să-l ierte pentru avansurile de bețiv pe care i le făcuse la petrecerea de 1 Mai. Katia nici măcar nu observase avansurile sale, însă Barzin găsea întotdeauna ceva cu care să se tortureze, și cine era ea să stea în calea remușcărilor lui, mai ales dacă acestea luau forma unor bilete la concert?

După ce-și va face, la prânz, cumpărăturile, va da biletele portarului Morozov, care-i promisese în schimb douăzeci și patru de săpunuri de import ambalate în hârtie frumos colorată. Cu săpunurile acestea de lux va cumpăra cuponul de stofă cu pătratele verzi, din lână pură, pe care gestionarul magazinului de îmbrăcăminte i-o pusese deoparte în depozit. Katia refuza în mod hotărât să se întrebe de ce. În aceeași după-amiază, după recepția oferită în cinstea ungurilor, ea îi va da materialul Olgăi Stanislavski, care, în schimbul unor servicii ce urmau a fi negociate, îi va face două cămăși de cowboy la mașina ei de cusut est-germană, de curând

schimbată contra vechii mașini Singer a familiei. Exact la timp pentru aniversarea gemenilor. Una pentru fiecare din ei. Poate că-i va mai rămâne destulă stofă ca să obțină pentru amândoi un control dentar la un cabinet particular.

Și așa, adio concert. S-a făcut!

Telefonul se găsea în salon, unde dormea unchiul Matvei.

Un aparat roșu, de lux, fabricat în Polonia. Volodea îl scosese pe blat de la fabrica unde lucra și avusese delicatețea să nu-l ia cu el când a părăsit-o. Trecând în vârful picioarelor pe lângă Matvei care dormea și adresându-i o privire afectuoasă, întrucât Matvei fusese fratele preferat al tatălui ei, Katia își trase telefonul până-n capătul celălalt al coridorului, îl puse pe pat, începând să formeze numărul înainte de a se hotărî cu cine va vorbi mai întâi.

Timp de douăzeci de minute, le telefonă prietenilor, schimbând informații mai ales despre lucruri care se puteau procura, dar și bârfind despre subiecte mai intime. În două rânduri, când pusese receptorul în furcă, sunase cineva. Regizorul ultimului film ceh a fost azi-noapte la Zoia. Alexandra spunea că era nemaipomenit și că azi va lua taurul de coarne și-l va suna. Dar nu știa ce pretext să găsească. Katia își munci creierii și veni cu o sugestie. Trei sculptori avangardiști, puși până acum la index, urmau să-și deschidă o expoziție la sediul Sindicatului Feroviarilor. De ce să nu-l invite s-o însoțească la expoziție? Alexandra era încântată. Katia avea întotdeauna cele mai bune idei. Se putea cumpăra carne de vită la negru în fiecare joi seara, din spatele unei mașini frigorifice, pe drumul către Șeremetievo, îi spusese Liuba. Întreabă de-un tânăr pe care-l cheamă Ian. Dar nu-l lăsa să se apropie de tine! Olga o informă că se găsea de vânzare ananas cubanez într-o prăvălioară din spatele străzii Kropotkin. Întreabă de Dimitri și dă-i de două ori cât îți cere.

Terminând cu telefoanele, Katia descoperi că o persecută gândul la cartea americană cu privire la dezarmare, cu coperți

albastre şi titlul în alfabetul latin, pe care i-o împrumutase Nasaian. Acesta era noul redactor pentru literatura social-politică al editurii Octombrie. Nu-l plăcea nimeni, nu înţelegea nimeni cum obţinuse postul. Dar toată lumea remarcase că el ţinea cheia unicii maşini de fotocopiat, ceea ce-l plasa direct în rândurile obscure ale oficialităţilor. Katia îşi avea etajerele pe coridor, înţesate de la podea până la tavan cu cărţi. Căută îndelung. Cartea era un cal troian. Voia să o vadă afară din casa ei şi odată cu ea şi pe Nasaian.

– Urmează să o traducă cineva? îl întrebase ea sec într-o zi, când se preumbla prin biroul ei trăgând cu coada ochiului la scrisori şi umblând prin grămada de manuscrise necitite. De asta vrei s-o citesc?

– Credeam că te-ar interesa, replică el. Eşti mama. Liberală, indiferent ce-nseamnă asta. Ai făcut pe grozava în legătură cu Cernobîlul, cu fluviile şi armenii. Dar dacă nu vrei să ţi-o împrumut, n-o lua.

Descoperi nenorocita aia de carte sugrumată între Hugh Walpole şi Thomas Hardy, o împachetă în hârtie de ziar şi-o vârî în plasă. Atârnă plasa de clanţa uşii de la intrare, pentru că, aşa cum era în stare să îşi amintească totul în zilele acelea, tot astfel putea uita tot.

„Clanţa pe care o cumpăraserăm împreună de la talcioc! gândi ea într-un elan de tandreţe. Volodea. Bietul şi dragul meu soţ insuportabil, condamnat să-ţi hrăneşti nostalgia istorică în atmosfera urât mirositoare a unui apartament comun, împărţit cu alţi cinci văduvi de paie!"

Terminând cu telefoanele, udă la repezeală plantele şi se duse să-i trezească pe gemeni. Dormeau în diagonală în patul lor de o persoană. Aplecându-se, se uită la ei cu adoraţie, neavând, pentru o clipă, curajul să-i atingă. Apoi zâmbi pentru ca ei să fie siguri că-i vor vedea zâmbetul când se vor trezi.

Timp de aproape o oră li se dedică în întregime, conform programului ei zilnic. Le-a făcut nişte caşă, le-a decojit portocalele şi a cântat împreună cu ei nişte cântece tâmpite,

sfârşind cu *Marşul Entuziaştilor*, preferatul lor, pe care l-au interpretat la unison cu bărbiile în piept, asemenea eroilor Revoluţiei. Habar n-aveau, deşi Katia ştia şi se amuza de fiecare dată, că era un marş nazist. În timp ce-şi beau ceaiul, le împacheta dejunul: pâine albă pentru Serghei, pâine neagră pentru Ana şi câte o chiftea pentru fiecare. Apoi îi închise gulerul de la cămaşă lui Serghei şi îndreptă fularul roşu al Anei, sărutându-i pe fiecare, înainte de a le peria părul încă o dată, întrucât directorul şcolii era un panslavist care o ţinea una şi bună că ţinuta ordonată era un omagiu adus statului.

După ce făcu toate acestea, se lăsă pe vine şi îi strânse pe gemeni în braţe, aşa cum făcea în fiecare luni, în ultimele patru săptămâni.

– Ce faceţi dacă mama nu vine acasă într-o seară pentru că a fost obligată să se ducă la o conferinţă sau să-i facă o vizită unui prieten bolnav? întrebă ea veselă.

– Îi telefonăm tatei şi-i spunem să vină să stea cu noi, spuse Serghei eliberându-se din braţele Katiei.

– Iar eu am grijă de unchiul Matvei, zise Ana.

– Dar dacă tăticu' nu-i acasă, ce faceţi atunci?

Începură să chicotească. Serghei – pentru că ideea îl neliniştea, iar Ana – pentru că o emoţiona perspectiva unei drame.

– Mergem la tanti Olga, strigă Ana, şi-i tragem pendula cu cuc! Îl facem să cânte.

– Şi care e numărul de telefon al mătuşii Olga? Puteţi să-l cântaţi şi pe ăsta?

L-au cântat râzând în hohote toţi trei. Gemenii mai râdeau încă în timp ce coborau cu zgomot înaintea ei scara urât mirositoare ce servea drept cuib de iubire adolescenţilor, de bar pentru beţivi şi, după cât se pare, drept toaletă pentru toată lumea în afară de ei. Au ieşit afară în soare, ţinând-o pe Katia de câte o mână şi au traversat parcul până la şcoală.

– Şi care e scopul obiectiv al vieţii tale astăzi, tovarăşe? îl întrebă Katia pe Serghei cu o ferocitate prefăcută, în timp ce-i mai îndreptă o dată gulerul.

– Să slujesc poporul şi partidul cu toate puterile mele.

– Şi?

– Să nu-l las pe Vitali Rogov să-mi umfle pachetul cu mâncare!

Alte hohote de râs, în timp ce gemenii se îndepărtară de ea în fugă şi urcară treptele de piatră. Katia le făcu semn cu mâna până când dispărură.

În metrou i se părea că vedea totul cu mult prea multă claritate şi de la distanţă. Observă cât de morocănoşi erau pasagerii, ca şi cum n-ar fi fost şi ea unul dintre ei, cum toţi citeau ziarele moscovite, o privelişte de neînchipuit cu un an în urmă, când ziarele nu erau bune la altceva decât să servească drept hârtie igienică sau să fie înfundate împotriva curentului pe lângă cercevele. În alte zile poate că şi Katia ar fi citit un ziar; dacă nu, o carte sau un manuscris pentru editură. Dar astăzi, în ciuda eforturilor de a scăpa de visul ei prostesc, trăia prea multe vieţi dintr-odată. Pregătea o supă de peşte pentru tatăl ei, ca să-l împace pentru cine ştie ce îndărătnicie. Îndură o lecţie de pian la bătrâna Tatiana Sergheevna şi era certată pentru lipsa ei de atenţie. Fugea pe stradă, dar nu reuşea să se trezească. Sau poate că strada fugea după ea. De aceea, probabil, a fost cât pe ce să uite să schimbe metroul.

Ajungând la serviciu, o construcţie pretins modernă din lemn scorojit şi beton cu jegul scurs în dâre prelungi – mai potrivit, gândea ea, pentru un bazin public de înot decât pentru o editură de stat – fu surprinsă la vederea unor lucrători care ciocăneau şi fierăstruiau în holul de intrare şi, pentru o secundă, avu impresia înspăimântătoare că erau pe cale de a construi un eşafod pentru propria execuţie publică.

– E subvenţia noastră, explică apoi cu vocea lui dogită bătrânul Morozov, care întotdeauna reuşea să schimbe o vorbă

cu ea. Ni s-au alocat banii acum şase ani şi astăzi, în fine, un birocrat a consimţit să semneze ordinul de plată. Liftul era, ca de obicei, în reparaţie. „În Rusia, gândi ea, lifturile şi bisericile sunt întotdeauna în reparaţie." O luă pe scări, suind treptele în grabă, fără să-şi dea seama de ce, adresând câte un „bună dimineaţa" vesel oricui simţea nevoia de aşa ceva. Gândindu-se mai târziu la graba ei, se întrebă dacă nu cumva ţârâitul telefonului n-o atrăsese în subconştient, întrucât în momentul în care intră în încăpere îl auzi urlând pe biroul ei, cerând să fie alinat de durere.

Apucă receptorul şi spuse, gâfâind: „Da", dar evident vorbise prea devreme, pentru că primul lucru pe care-l auzi fu glasul unui bărbat care cerea în englezeşte să vorbească cu doamna Orlova.

– Doamna Orlova la telefon, răspunse ea tot în englezeşte.

– Doamna Ekaterina Orlova?

– Cine sunteţi, vă rog? întrebă ea zâmbind. Sunteţi cumva lordul Peter Wimsey? Cine e la aparat?

„O fi vreunul dintre prietenii mei care face un banc tâmpit. Sau din nou bărbatul Liubei, sperând să obţină o întâlnire."

Apoi simţi cum i se usucă gura.

– A, mă tem că nu mă cunoaşteţi. Numele meu este Scott Blair. Barley Scott Blair de la editura Abercrombie & Blair din Londra. Mă aflu aici într-o călătorie de afaceri. Avem un prieten comun, Niki Landau. Niki a insistat foarte mult să vă sun. Ce mai faceţi?

– Bine mulţumesc, se auzi Katia spunând, simţind cum o învăluie un nor fierbinte şi cum i se pune un nod dureros în capul pieptului. În acelaşi moment intră Nasaian, cu mâinile în buzunare şi nebărbierit, modul lui de a acredita o profunzime intelectuală. Văzând-o vorbind, ridică din umeri şi-şi strâmbă faţa urâtă într-o grimasă de reproş, dorind s-o facă să închidă.

– *Bonjour,* Katia Borisovna, spuse el sarcastic.

Dar, la celălalt capăt al firului, interlocutorul îşi reluase dialogul cu insistenţă. O voce puternică, aşa că presupuse că

aparţinea unui bărbat înalt, o voce sigură, aşadar presupuse că aparţinea unui individ arogant, acel tip de englez care poartă costume scumpe, este lipsit de cultură şi umblă cu mâinile la spate.

– Iată de ce v-am sunat, spuse el. După cât se pare, Niki v-a promis să caute nişte ediţii vechi din Jane Austen cu gravurile originale. Aşa e? Nu-i lăsă timpul necesar să răspundă şi continuă. Am adus două, destul de interesante, de fapt, şi mă întrebam dacă putem să ne întâlnim să vi le predau la o oră convenabilă amândurora.

Plictisit să-i mai adreseze priviri furioase, Nasaian începu să-i umble prin hârtiile din tava de corespondenţă, după cum îi era obiceiul.

– E foarte amabil din partea dumneavoastră, spuse ea în receptor, folosind o voce cât mai neutră posibil.

Se străduia să păstreze o figură inexpresivă şi oficială. Pentru Nasaian. Se abţinu să gândească. Acest lucru era pentru ea însăşi.

– Niki vă trimite şi o tonă de ceai Jackson, continuă vocea.

– O tonă! Ce vreţi să spuneţi?

– Nu ştiu nici măcar dacă Jackson mai fabrică ceai, ca să fiu cinstit. Avea pe vremuri o prăvălie minunată pe Piccadilly, la câteva case de Hatchard. Oricum, am trei feluri diferite de ceai, care se află acum în faţa mea...

Urmă o tăcere.

„Asta e, l-au arestat, gândi ea. Nu m-a sunat niciodată. Iar e visul meu. Dumnezeule din ceruri, ce să fac acum?"

– ... Assam, Darjeeling şi Orange Pekoe. Ce naiba e Pekoe? Pare mai mult o pasăre exotică.

– Nu ştiu, presupun că-i o plantă.

– Cred c-aveţi dreptate. Oricum, problema este cum pot să vi le dau. Vi le pot aduce undeva? Sau puteţi să treceţi pe la hotel să bem un pahar la repezeală şi să facem cunoştinţă?

Începea să-i aprecieze vorbăria. Îi dădea timp să se controleze. Își trecu degetele prin păr, descoperind, spre surpriza ei, că era bine pieptănată.

– Nu mi-ați spus la ce hotel ați tras, obiectă femeia pe un ton grav.

Nasaian întoarse brusc capul către ea, dezaprobator.

– Da, e-adevărat, ce prostie din partea mea! Sunt la Hotel Odessa. Îl știți? La capul străzii, unde e vechea baie centrală. Îmi place foarte mult. Întotdeauna cer o cameră acolo, dar câteodată nu pot să-mi rețină. În cursul zilei sunt ocupat cu diverse întâlniri – așa se întâmplă când faci o vizită scurtă –, dar serile sunt relativ liber, dacă asta vă convine. Ce ziceți de diseară? Nu trebuie să amâni niciodată ceva pe a doua zi. Diseară v-ar conveni?

Nasaian își aprinse una din țigările lui puturoase, cu toate că întregul birou știa că femeia nu putea să sufere fumul. După ce-o aprinse, trase din ea cu buzele lui efeminate. Katia se strâmbă la el, dar acesta o ignoră.

– Este foarte convenabil, spuse Katia cu un glas milităros. Diseară trebuie să mă duc la o recepție oficială în cartierul dumneavoastră. Este dată în cinstea unei delegații ungare importante, spuse femeia, nu foarte sigură pe cine voia să impresioneze. Așteptam această întâlnire de săptămâni întregi.

– Grozav! Minunat! La ce oră? La șase? La opt? Când vă convine?

– Recepția este la orele șase. Voi veni poate la opt și un sfert.

– Poate-că-opt-și-un-sfert e perfect. Ați reținut numele, nu-i așa? Scott Blair. Scott, ca exploratorul din Antarctica. Sunt înalt și jerpelit, am cam vreo două sute de ani și port ochelari prin care nu văd nimic. Întrucât Niki mi-a spus că sunteți replica sovietică a lui Venus din Milo, cred că vă voi recunoaște oricum.

– E absolut ridicol! exclamă ea, fără să poată să se abțină să nu râdă.

– Mă voi plimba prin holul hotelului, aşteptându-vă. Dar de ce să nu vă dau numărul de telefon din camera mea, pentru orice eventualitate? Aveţi un creion?

Punând receptorul în furcă, îşi dădu seama că sentimentele contradictorii ce o năpădiseră răbufneau fără putinţă de a le stăpâni şi se întoarse către Nasaian cu ochii fulgerând.

– Grigori Tigranovici, orice funcţie ai avea aici, nu ai dreptul să umbli cum vrei prin biroul meu, să-mi cotrobăi prin corespondenţă şi să-mi asculţi convorbirile telefonice. Dacă ai ceva să spui, spune mai târziu!

Apoi luă manuscrisul unei traduceri tratând realizările cooperativelor agricole din Cuba şi începu să-l răsfoiască cu mâinile ei îngheţate, prefăcându-se că numără paginile. De abia după o oră îi telefonă lui Nasaian.

– Te rog să mă ierţi că mi-am ieşit din fire, spuse ea. Unul din prietenii mei apropiaţi a murit la sfârşitul săptămânii trecute. Nu eram eu.

La orele prânzului, îşi modificase planurile. Morozov putea să aştepte biletele, tot aşa cum vânzătorul putea să aştepte săpunurile de lux, iar Olga Stanislavski stofa cadrilată. Plecă pe jos, luă apoi un autobuz, nu un taxi. Mai merse pe jos, traversă o curte după alta, până găsi cvartalul de case dărăpănate pe care-l căuta şi aleea de pe o latură a acestuia. „Este singurul mod de a mă găsi când ai nevoie de mine, îi spusese el. Portarul este prieten cu mine. Nici nu va şti măcar cine a lăsat semnul."

„Trebuie să crezi în ceea ce faci", îşi aminti ea.

Cred. Pe deplin.

Avea în mână cartea poştală, un Rembrandt de la Muzeul Ermitaj din Leningrad. „Cu dragoste, tuturor", sună mesajul, semnat „Alina", după care era desenată o inimă.

Găsise strada. Era strada din coşmarurile ei. Sună la uşă de trei ori, apoi strecură cartea poştală pe sub uşă.

O dimineaţă moscovită perfectă. Radioasă şi promiţătoare, cu un aer de munte. O dimineaţă în care ierţi toate păcatele.

După convorbirea telefonică, Barley ieşi din hotel, pe trotuarul însorit, îşi decontractă încheieturile mâinilor şi ale umerilor, îşi roti capul în gulerul cămăşii, dădu frâu liber gândurilor, lăsând zgomotele şi miresmele oraşului să-i înece temerile. Duhoarea benzinei ruseşti, a tutunului, a parfumurilor ieftine şi a apei fluviului... Salut! Încă două zile şi nu voi mai simţi şarjele sporadice de cavalerie ale maşinilor de navetişti... Salut! Camioanele cafenii ce hurducăiau printre gropile de pe drum... Salut! Şi sinistrul vid dintre ele. Limuzinele cu geamurile fumurii, imobilele anonime cu crăpături înainte de vreme... Birouri? O cazarmă sau o şcoală? Băieţi cu feţele palide ca drojdia, fumând pe scara de la intrare, aşteptând, şoferi citindu-şi ziarul în maşinile lor parcate, aşteptând. Un grup tăcut de oameni cu aer solemn, cu pălării pe cap, privind către o uşă închisă, aşteptând.

„De ce m-a atras totdeauna oraşul acesta? se întrebă el, vorbind despre propria viaţă la timpul trecut, un obicei dobândit recent. De ce mă tot întorc aici?“ Se simţea foarte binedispus, n-avea ce să facă. Nu ştia ce este teama.

„Pentru că oamenii fac haz de necaz, îşi răspunse el. Pentru că ştiu mai bine decât noi cum să trăiască în condiţii grele. Datorită dragostei lor pentru anarhie şi groazei de haos, şi a tensiunii ce-i stăpâneşte între aceste două stări.

Pentru că Dumnezeu a găsit întotdeauna o scuză ca să nu vină aici.

Datorită ignoranţei lor generalizate şi a strălucirii geniului ce pătrunde prin ea. Datorită unui simţ al umorului, tot atât de bun ca al nostru, poate chiar mai bun.

Pentru că ei sunt ultima mare frontieră într-o lume mult prea explorată. Pentru că ei încearcă din greu să fie ca noi, dar vin de atât de departe.

Datorită unei inimi imense, care bate în interiorul unui abator imens. Pentru că abatorul îmi aparţine.“

Voi veni „poate-că-la-opt-şi-un-sfert“, îi spusese ea. Ce descifrase în vocea ei? Prudenţă? Prudenţă faţă de cine? Faţă

de ea? De el? De mine? În profesiunea noastră, curierii reprezintă mesajul.

„Priveşte spre exterior", îşi spuse Barley. Exteriorul era singurul loc sigur.

Dinspre metrou apăru un grup de adolescente în rochii de bumbac şi băieţi în jachete de blugi, îndreptându-se către lucru sau spre şcoală, cu figurile lor mohorâte, luminându-se, pe nepusă masă, de râsete. Zărindu-l pe străin, îl studiară cu priviri reci: ochelari rotunzi cu lentile groase, pantofi de comandă, scâlciaţi, costumul său imperialist ponosit. La Moscova, dacă nu în altă parte, Barley Blair respecta convenienţele burgheze ale îmbrăcămintei.

Se lăsă luat de val, nepăsându-i unde se duce. Buna sa dispoziţie contrasta cu aerul mohorât şi nervos al oamenilor aşezaţi dis-de-dimineaţă la coadă în faţa magazinelor alimentare. În mulţime, eroii muncii socialiste şi veteranii de război, în hainele lor terne, cu rândurile de medalii de pe piept zornăind în lumina soarelui, păreau să fie veşnic în întârziere, oriunde s-ar fi dus. Până şi trândăvia lor avea un aer de protest. În noul climat, a nu face nimic era în sine un act de opoziţie. Deoarece, nefăcând nimic, nu schimbăm nimic. Şi, neschimbând nimic, ne agăţăm de ceea ce ştim, chiar dacă aceasta înseamnă zăbrelele temniţei noastre.

„Voi veni «poate-că-la-opt-şi-un-sfert»."

Ajungând la malul fluviului, Barley se simţi din nou ca un vagabond. Pe celălalt mal, turnurile de basm ale Kremlinului se înălţau spre un cer fără nori. „E ca un Ierusalim cu limba scoasă, gândi el. Atâtea turnuri şi atât de puţine clopotniţe. Atâtea biserici şi atât de puţine rugăciuni rostite."

Auzind o voce lângă el, se întoarse prea brusc şi descoperi un cuplu de bătrâni, îmbrăcaţi în hainele de sărbătoare, întrebându-l cum s-o ia spre cutare loc. În ciuda memoriei sale nemaipomenite, Barley ştia doar câteva cuvinte ruseşti. Era o muzică pe care o ascultase adesea, fără să aibă vreodată curajul să-i pătrundă misterele.

Izbucni în râs şi-şi ceru scuze mute.

– Nu vorbesc ruseşte, bătrâne. Sunt o hienă imperialistă. Englez!

Bătrânul îl strânse prieteneşte de încheietura mâinii.

În toate oraşele străine în care fusese, necunoscuţi îl întrebau care e drumul către nişte locuri pe care nu le cunoştea, în limbi pe care nu le înţelegea. Doar la Moscova îl binecuvântau pentru ignoranţa sa.

Întorcându-se pe drumul pe care venise, întârzie în faţa vitrinelor murdare şi se prefăcu astfel că examinează produsele expuse.

Păpuşi de lemn pictate. Pentru cine? Conserve prăfuite de fructe sau, poate, de peşte? Pachete mototolite cu un conţinut misterios, poate că *pekoe*, care atârnau de-o sfoară roşie. Borcane umplute cu ceva ce semăna a medicamente murate, luminate cu becuri de zece waţi. Se apropia din nou de hotel. O ţărancă având ochi de beţivă îi puse în braţe un buchet de lalele ofilite, învelite în hârtie de ziar.

– E foarte amabil din partea dumneavoastră, strigă bărbatul şi, căutându-se prin buzunare, găsi, printre altele, o hârtie de o rublă.

O Ladă verde era parcată în faţa intrării, cu radiatorul înfundat. Pe un cartonaş prins în ştergător era scris de mână, cu cerneală, VAAP. Şoferul, aplecat peste capotă, scotea ştergătoarele ca să nu-i fie furate.

– Îl căutaţi pe Scott Blair? întrebă Barley. Eu sunt! Şoferul nu-i dădu nici cea mai mică atenţie şi-şi văzu de treabă. Blair? spuse Barley. Scott?

– Acestea sunt pentru mine, dragă? se interesă Wicklow, care apăruse în spatele său. Te descurci foarte bine, adăugă el cu voce scăzută. Impecabil!

„Wicklow îţi va supraveghea spatele, îi spusese Ned. Wicklow, mai bine decât oricine, va şti dacă eşti urmărit.“ „Wicklow şi cine altcineva?“ se întrebă Barley. Aseară, imediat după ce se înregistraseră la hotel, Wicklow a dispărut

până după miezul nopții, iar Barley, în momentul în care voia să se culce, l-a văzut de la fereastră, stând în stradă și vorbind cu doi tineri în blugi.

Au urcat în mașină. Barley aruncă lalelele spre spate sub lunetă. Wicklow stătea în față și sporovăia vesel cu șoferul într-o rusă perfectă. Șoferul lăsă să-i scape un hohot de râs. Wicklow i se alătură.

– Nu-mi spui și mie despre ce este vorba? întrebă Barley.

Wicklow se grăbi să se conformeze.

– L-am întrebat dacă i-ar plăcea să o conducă pe regină cu ocazia vizitei ei oficiale în Uniune. Au o vorbă pe aici. Dacă furi, fură un milion. Dacă regulezi, regulează o regină.

Barley coborî geamul și bătu ritmul cu degetele pe rama metalică. Viața este o distracție până la „poate-că-la-opt-și-un-sfert".

– Barley! Fii bine-venit în Barbaria, bătrâne! Pentru Dumnezeu, omule. Nu-mi strânge mâna în prag, avem și așa destule necazuri! Pari în plină formă, se plânse Alik Zapadnîi, după ce avuseseră timp să se examineze unul pe altul. Cum se face că nu ești mahmur, pot să te întreb? Ești îndrăgostit, Barley? Iar ai divorțat? Ce-ai de gând să faci, de simți nevoia să-mi mărturisești?

Cu fața și ochii trași, Zapadnîi îl studia cu o inteligență disperată, obrajii săi supți purtând pe vecie umbrele detenției. Când Barley l-a întâlnit pentru prima oară, Zapadnîi era un traducător dubios, căzut în dizgrație, care lucra sub alte nume. Acum era un erou dubios al Reconstrucției, îmbrăcat într-un costum negru, prea mare pentru el, și o cămașă albă cu un guler prea larg.

– Am auzit vocea, Alik, îi explică Barley cu un elan de veche afecțiune, în timp ce-i strecură în mână un teanc de numere vechi din *The Times* învelite cu hârtie maro. Mă vâr în pat cu o carte bună în brațe în fiecare seară la orele zece. Acesta este Len Wicklow, specialistul nostru în limba rusă.

Ştie mai mult despre tine decât ştii tu însuţi, nu-i aşa, Leonard Carl?

– Mulţumesc lui Dumnezeu că mă mai ştie cineva! protestă Zapadnîi, având grijă să nu-i mulţumească lui Barley pentru cadou. Devenim atât de nesiguri de noi înşine, acum, când marele mister rus e scos la lumină. Cât de mult ştii despre noul tău şef, domnule Wicklow? Ai auzit spunându-se, de pildă, că a vrut să reeduce de unul singur Uniunea Sovietică? O, da! A avut viziunea încântătoare a unui milion de muncitori sovietici subeducaţi visând să-şi completeze lacunele în timpul orelor libere. Se gândea să le vândă un număr mare de titluri. Privind învăţarea limbii greceşti fără profesor, trigonometria şi elementele de bază ale întreţinerii casei. A trebuit să-i explicăm că sovieticul obişnuit se consideră limitat, iar în timpul liber e beat, şi ştii ce am cumpărat în schimb, pentru a-l face fericit? O carte despre golf. Nici nu puteţi să vă închipuiţi cât de mulţi dintre cetăţenii noştri stimaţi sunt fascinaţi de golful vostru capitalist. Nu că am avea capitalişti pe-aicea. O, Dumnezeule, nu! adăugă el în grabă, riscând o glumă primejdioasă.

Erau zece aşezaţi în jurul unei mese galbene, sub un tablou a lui Lenin pe lemn furniruit. Zapadnîi cuvânta, ceilalţi ascultau şi fumau. Nici unul dintre ei, după câte ştia Barley, nu avea competenţa să semneze un contract sau să aprobe o tranzacţie.

– Barley, ce-i toată povestea asta fără cap şi coadă? Spui că ai venit să cumperi cărţi sovietice? întrebă Zapadnîi pentru a deschide conversaţia, ridicându-şi sprâncenele arcuite şi lipindu-şi vârfurile degetelor ca Sherlok Holmes. Voi, englezii, nu cumpăraţi niciodată cărţile noastre. Ştiţi, în schimb, să ne faceţi pe noi să le cumpărăm pe ale voastre. În plus, eşti falit. Sau cel puţin aşa ne spun nouă prietenii de la Londra. A & B se hrăneşte cu aerul dat de Dumnezeu şi cu whisky. Aşa spun. Personal, consider că este un regim excelent

şi atunci, de ce ai venit? Personal, cred că ai vrut să găseşti un pretext pentru a ne vedea din nou.

Timpul trecea.

Masa galbenă parcă plutea în razele soarelui, învăluită într-un nor de fum de ţigară. În capul lui Barley defilau imagini în alb-negru ale Katiei. Diavolul este întotdeauna alibiul femeilor. Au băut ceai din ceşti frumoase de Leningrad. Zapadnîi îşi pronunţă protestul său standard împotriva tratativelor directe cu editori sovietici, adresându-se lui Wicklow, singurul care părea să-l asculte: războiul etern între VAAP şi restul lumii era, evident, în toi. Doi indivizi palizi intrară să asculte ce se vorbea şi ieşiră. Wicklow încercă să le cumpere bunăvoinţa împărţindu-le câteva ţigări Gauloises albastre.

– Am primit capital, Alik, se auzi Barley explicând cu o voce ce părea să vină de departe. Timpurile s-au schimbat. Rusia e pe primul loc în zilele acestea. N-am avut decât să le spun băieţilor cu bani că pregătesc un catalog de autori ruşi şi au şi început să fugă după mine cât i-au ţinut picioarele lor scurte şi grăsune.

– Dar, Barley, aceşti băieţi, aşa cum le spui tu, vor deveni bărbaţi foarte curând, îl avertiză Zapadnîi, marele sofisticat, stârnind un nou hohot de râs de complezenţă. În special când vor voi să-şi recupereze banii, aş adăuga eu.

– Ţi-am explicat deja în telex, Alik. Poate că nu ai avut timp să-l citeşti, spuse Barley cu un strop de agresivitate. Dacă lucrurile merg aşa cum le-am prevăzut, A. & B. va lansa anul acesta o colecţie nou-nouţă dedicată în întregime autorilor ruşi. Romane, literatură social-politică, poezie, literatură pentru copii şi tineret, ştiinţă. Avem o nouă colecţie broşată de medicină pentru toţi. Subiectele trec frontierele, ca şi reputaţia autorilor. Am dori să avem printre colaboratori adevăraţi medici şi oameni de ştiinţă sovietici. Nu suntem interesaţi în creşterea oilor în Mongolia Exterioară sau a peştilor în Antarctica, dar dacă ai subiecte valabile pe care ai dori să ni le

propui, suntem gata să te ascultăm și să cumpărăm. Vom prezenta catalogul nostru la viitorul târg de carte de la Moscova și, dacă totul merge cum trebuie, vom scoate primele șase titluri în primăvara viitoare.

– Scuză-mi întrebarea, Barley, aveți propria rețea de desfacere? Sau mai contați încă pe o intervenție divină ca înainte? întrebă Zapadnîi cu tactul său ostentativ.

Rezistând tentației de a-i spune lui Zapadnîi să se poarte cum trebuie, Barley continuă atacul:

– Negociem un contract de distribuire cu câțiva dintre cei mai importanți editori și, în curând, vom face o declarație oficială în acest sens. Cu excepția romanelor. În acest domeniu, vom face apel la propria rețea lărgită, spuse el, incapabil să-și aducă aminte de ce se opriseră asupra acestui aranjament bizar și dacă l-au încheiat vreodată.

– Romanul este încă nava amiral a editurii A. & B., domnule, explică Wicklow cu zel, pentru a-l scoate pe Barley din încurcătură.

– Romanul ar trebui întotdeauna să fie nava amiral, îl corectă Zapadnîi. Aș spune chiar că romanul este cel mai mare în orice competiție, dar aceasta este doar opinia mea personală, bineînțeles. Este cea mai înaltă formă de artă. Mai înaltă decât poezia, mai înaltă decât nuvela. Dar, te rog, nu mă cita.

– Să zicem că noi, supraputerile literare, îl considerăm în felul acesta, domnule, declară Wicklow lingușitor.

Foarte flatat, Zapadnîi se întoarse către Barley.

– În ceea ce privește romanul, am dori să folosim propriul traducător și să încasăm în plus cinci la sută drepturi de autor pentru traducere, spuse el.

– Nici o problemă, zise Barley cu cordialitate, dar pe jumătate adormit. În momentul de față, A. & B. își poate permite din plin acest lucru.

Dar, spre surpriza lui Barley, Wicklow interveni pe un ton aspru:

– Vă rog să mă scuzați, domnule, dar aceasta înseamnă drepturi duble de autor. Nu cred că putem înghiți așa ceva și să supraviețuim. S-ar putea să fi auzit greșit spusele domnului Zapadnîi.

– Are întru totul dreptate, spuse Barley, îndreptându-se brusc în scaun. Cum naiba să ne permitem un cinci la sută suplimentar?

Simțindu-se ca un prestidigitator care-și pregătește numărul următor, Barley scoase un dosar din servietă și împrăștie sub razele soarelui o jumătate de duzină de exemplare ale unei broșuri din hârtie lucioasă.

– Veți găsi descrierea rețelei noastre americane la pagina 2, anunță el. Potomac Boston este partenerul nostru în acest proiect A. & B. Urmează să cumpere în exclusivitate drepturile în limba engleză pentru orice lucrare sovietică și să le cedeze pe cele pentru America de Nord editurii Potomac. Au o companie soră la Toronto, așa că putem să acoperim și Canada, așa e, Wickers?

– Da, domnule.

„Cum dracu' a învățat Wicklow toate prostiile astea așa de repede?" gândi Barley. Zapadnîi mai studia încă prospectul întorcând una după alta paginile groase, noi-nouțe.

– Voi ați tipărit căcatul ăsta, Barley? se interesă el foarte politicos.

– Cei de la Potomac, răspunse Barley.

– Dar Potomacul curge la o bună bucată de drum de orașul Boston, obiectă Zapadnîi, făcând caz de cunoștințele sale de geografie americană în fața celor puțini capabili de a aprecia acest lucru. Dacă nu l-au mutat de curând, el trece prin Washington. Ce atracție reciprocă poate fi între acest fluviu, mă întreb, și orașul Boston? Vorbim de o companie veche, Barley, sau de una nouă?

– Nouă în domeniu, dar veche în afaceri. Sunt comercianți, stabiliți cândva la Washington, acum la Boston. Capital mixt. Portofoliu diversificat. Producție de film, parcaje, jocuri

mecanice, call-girls și cocaină. Activitățile obișnuite. Editarea de cărți este doar o ocupație secundară.

Dar, în râsul general, auzi în mintea sa vocea lui Ned: „Felicitări, Barley. Bob ți-a făcut rost de un amic bogat din Boston, doritor să se asocieze cu tine. Tot ce ai de făcut este să-i cheltuiești banii".

Iar Bob, cu picioarele sale plate și haina de tweed, arbora un zâmbet de cumpărător.

Orele unsprezece și jumătate. Opt ore și patruzeci și cinci de minute până la „poate-că-la-opt-și-un-sfert".

– Șoferul dorește să știe la ce trebuie să se aștepte când va întâlni regina, urlă Wicklow entuziasmat la culme peste spătarul scaunului. Îl încânta treaba asta cu adevărat. Primește bacșiș? Pune să fie executați oamenii pentru delicte minore? Cum e când trăiești într-o țară condusă de două femei aprige?

– Spune-i că este epuizant, dar că facem față, răspunse Barley căscând cu poftă.

După ce se învioră cu o gură din sticluța plată, se lăsă pe spate între perne și se trezi urmându-l pe Wicklow de-a lungul unui coridor ca de închisoare. Doar că tot ce auzea el nu erau strigătele încarceraților, ci țiuitul unui ceainic și clinchetul unui abac răsunând în întuneric. O clipă mai târziu, Wicklow și Barley se aflau în birourile unei companii britanice de căi ferate, înființate în 1935. Becuri purtând urme de muște și ventilatoare electrice defuncte atârnau de pe grinzile subțiri de fier forjat.

Amazoane cu baticuri pe cap comandau o armată de mașini de scris cu litere chirilice, cât soba de mari, de pe vremea când și-a înțărcat dracu' copiii. Rafturile prăfuite erau înțesate cu registre, iar de la podea până la înălțimea ferestrelor se găseau teancuri întregi de cutii de pantofi cu dosare gălbui.

– Barley! Isuse! Bun venit pe tărâmul lui Prometeu descătușat! Am aflat că ai făcut în sfârșit rost de bani. De

unde? urlă un personaj între două vârste, în costum de luptă model Fidel Castro, repezindu-se la ei prin talmeș-balmeșul din încăpere. Tratăm direct, OK? Îi dăm dracului pe găozarii ăia de la VAAP?

– Iuri, ce plăcere să te revăd! Ți-l prezint pe Len Wicklow, redactorul nostru, vorbitor de limba rusă.

– Ești spion?

– Doar în timpul liber, domnule.

– Mamăă! Ce tip simpatic! Mi-amintește de fratele meu mai mic.

Ai zice că ești pe Madison Avenue. Storuri venețiene, grafice pe pereți și fotolii. Iuri e un evreu gras și exuberant. Barley i-a adus o sticlă de Black Label și o pereche de colanți pentru noua și frumoasa lui nevastă. Aruncând capacul sticlei de whisky, Iuri insistă să le toarne câte un strop în cești de ceai. Abordează sferele înalte ale societății rusești. Vorbesc despre Bulgakov, Platonov, Ahmatova. Vor da drumul lucrărilor lui Soljenițîn? Ale lui Brodski? Discută și despre o serie de scriitori contemporani britanici total lipsiți de valoare, dar care, în mod arbitrar, se bucură de favoruri oficiale și, ca atare, și de celebritate în Rusia. De unii Barley n-a auzit în viața lui, pe alții nu-i înghite. Cascade de râsete, toasturi, vești despre prieteni englezi, moarte găozarilor de la VAAP. Rusia se schimbă de la o oră la alta, știe Barley treaba asta? A văzut articolul din *Moscow News* de joia trecută despre descreierații neofasciști din Pamiat, ultranaționaliști, antisemiți și anti-oricine în afară de ei înșiși? Și ce zice despre articolul din *Ogoniok* despre Sigmund Freud? Dar despre poziția luată în *Novîi Mir* cu privire la Nabokov? Editori, machetatori, traducători se revarsă ca o avalanșă. Dar nu apare nici o Katia... Toți sunt beți, în afara celor care au refuzat să bea. Este prezentat un mare scriitor, Mișa, și poftit să ia loc pe un scaun de unde poate fi văzut de întreg auditoriul său.

– Mișa n-a făcut încă închisoare, explică Iuri celor de față, cerându-și scuze, în hohotele de râs ale tuturor. Dar, dacă are

noroc, îl vor trimite înainte de a fi prea târziu, ca să poată fi și el publicat în Occident!

Vorbesc despre ultimele capodopere în domeniul romanului rus. Iuri a ales doar vreo opt titluri de pe propria listă editorială, fiecare, mai mult ca sigur, un bestseller, Barley. Publică-le și vei putea deschide un cont în Elveția pentru mine. Se caută peste tot niște pungi de plastic, înainte ca Wicklow să adune copiile la indigo ale unui număr de opt manuscrise nepublicabile, pentru că aceasta este o lume în care xeroxul sau mașina de scris electrică sunt încă interzise, ca instrumente provocatoare de răzvrătire.

Vorbesc despre teatru și despre Afghanistan.

– Ne vom întâlni în curând la Londra! exclamă Iuri, ca un jucător dement care mizează tot ce are. Ți-l trimit pe fiul meu, e-n regulă? Iar tu pe-al tău. Ascultă, facem schimb de ostatici, și în felul acesta n-o să ne bombardăm unul pe altul!

Toți tac în momentul în care ia cuvântul Barley și păstrează tăcerea în fața lui Mișa, marele autor. Wicklow traduce, în timp ce Iuri și alți trei au obiecții față de traducere. Mișa are obiecții la obiecții. Începe să-l ia apa.

Cineva vrea să știe de ce Marea Britanie mai este guvernată de Partidul Conservator fascist. De ce proletariatul nu le dă acestor ticăloși un picior în fund? Barley bâiguie o explicație puțin originală despre democrație, regimul cel mai prost din toate, când nu e vorba de celelalte. Nu râde nimeni. Poate că au auzit ce a spus, poate că nu le place. După atâta whisky, e cazul să plece, cât n-au dispărut complet zâmbetele de pe fată. „Cum își pot permite englezii să predice drepturile omului, întrebă unul pe un ton îmbufnat, când ei îi aservesc pe irlandezi și pe scoțieni?“ „De ce sprijiniți acel odios guvern din Africa de Sud?“ urlă o blondă de nouăzeci de ani în rochie de bal. „Eu nu-l sprijin, spune Barley. Nu eu, vă asigur.“

– Ascultă, îi spune Iuri la ușă. Stai departe de nenorocitul ăla de Zapadnîi, ai înțeles? Nu spun că e KGB-ist. Doar atât, că a avut nevoie de niște prieteni ai dracului de tari ca să-l

poată repune în circulaţie. Eşti un tip cumsecade. Înţelegi ce vreau să spun?

S-au îmbrăţişat de vreo mie de ori.

– Iuri, zise Barley. Bătrâna mea mamă m-a crescut în credinţa că toţi sunteţi KGB-işti.

– Şi eu?

– Mai ales tu. Spunea că eşti cel mai rău.

– Te iubesc. Mă auzi? Trimite-mi-l pe fiul tău. Cum îl cheamă? Unu şi jumătate. Am o oră întârziere la etapa următoare, pe drumul lung şi greu care îi duce la „poate-că-la-opt-şi-un-sfert".

Lambriuri întunecate, mâncare delicioasă, serviciu reverenţios, atmosferă de cabană de vânătoare seniorială. Sunt aşezaţi la o masă lungă de sub balcon, la Casa Scriitorilor, prezidată din nou de Alik Zapadnîi. Câţiva tineri scriitori promiţători, trecuţi de şaizeci de ani, se apropie, ascultă şi apoi pleacă ducând cu ei măreţele lor gânduri. Zapadnîi îi arată pe cei ieşiţi recent din închisoare şi pe cei care, spera el, le vor lua locul în curând. Birocraţi literari îşi trag scaune la masă şi îşi exersează engleza. Wicklow traduce, Barley străluceşte, toţi beau doar suc de fructe şi ce a mai rămas pe fundul sticlei de Black Label. Lumea va deveni mai bună, îl asigură Barley pe Zapadnîi, ca şi cum ar fi fost un expert în materie.

Fără să se gândească, îl citează pe Zinoviev. „Când se vor sfârşi toate acestea? Când vor înceta oamenii să stea la coadă în faţa Mormântului?" Se referea la Mausoleul lui Lenin.

De data aceasta aplauzele nu mai sunt atât de asurzitoare. La orele două, în conformitate cu noile reglementări privind consumul de alcool, chiar la momentul oportun, chelnerul aduce o carafă cu vin, iar Zapadnîi scoate în cinstea lui Barley o sticlă de votcă cu piper din servieta lui roasă.

– Ţi-a spus Iuri că aş fi KGB-ist? întrebă el îndurerat.

– Bineînţeles că nu mi-a spus, îi răspunse Barley fără să ezite o clipă.

– Nu te considera, te rog, privilegiat. O spune tuturor occidentalilor. Ca să fiu sincer, câteodată Iuri mă îngrijorează puţin. E un tip cumsecade, dar toată lumea ştie că nu face două parale ca editor, aşa că te întrebi cum a reuşit un evreu ca el să ocupe postul pe care îl are? Săptămâna trecută şi-a botezat băieţelul Zagorsk. Cum îţi explici?

– Nu e problema mea, Alik. Trăim şi îi lăsăm şi pe alţii să trăiască. Punct. Wickers, scoate-mă de aici, îi spuse el acestuia printre dinţi, încep să mă trezesc.

Pe la orele şase, după alte două întruniri în care s-a vorbit enorm, după ce a reuşit în mod miraculos să refuze o jumătate de duzină de invitaţii pentru acea seară, Barley se afla din nou în camera sa de hotel, luptându-se cu duşul ca să-şi limpezească gândurile aburite de băutură, în timp ce Wicklow, voios, îi debita în gura mare probleme editoriale prin uşă, în beneficiul microfoanelor. Din ordinul lui Ned, Wicklow trebuie să stea în preajma lui Barley până în ultima clipă, în cazul că îl apucă tracul sau îşi uită rolul.

CAPITOLUL 7

În acel al treilea an al Marii Reconstrucţii Sovietice, Hotel Odessa nu era cine ştie ce bijuterie a necizelatei industrii turistice moscovite, dar nu era nici cea mai proastă piesă a ei. Era dărăpănat şi şubred, îşi alegea clientela pe sprânceană şi servea pe ruble mai curând decât pe dolari, şi îi lipseau rafinamente de genul unui bar acceptând valuta străină sau grupuri de turişti din Minnesota obosiţi de călătorie, care să-şi caute cu lacrimi în ochi bagajele dispărute. Era atât de prost luminat încât lămpile de alamă, negrişorii şi sala de mese cu consolă aminteau mai curând de trecutul întunecat în momentul agoniei sale decât de pasărea phoenix socialistă renăscând din propria cenuşă. Când ai ieşit din ascensorul ce se bălăbănea şi ai înfruntat privirea încruntată a supraveghetoarei de etaj, ghemuită în ghereta ei, înconjurată de cheile ruginite ale camerelor şi de telefoane de pe vremea străbunicilor, ai putea să ai prea bine senzaţia că te-ai reîntors în cele mai sinistre instituţii din tinereţea ta.

Dar Reconstructia nu opera încă în zona vizualului; se afla strict în stadiul audio.

Cu toate acestea, pentru cei care doreau aşa ceva, Hotel Odessa era însufleţit în zilele acelea şi, cu puţin noroc, mai este şi acum aşa. Recepţionerele de treabă ascund o inimă generoasă în spatele privirii lor de oţel; portarii sunt cunoscuţi pentru felul în care, făcându-ţi cu ochiul, îţi permit să iei ascensorul fără să-ţi ceară legitimaţia pentru a cincea oară în

aceeaşi zi. Dacă ştii cum să-l iei, responsabilul restaurantului te va conduce cu amabilitate la separeul tău, mulţumindu-se cu un zâmbet, iar seara, între şase şi nouă, holul găzduieşte brusc parada improvizată a celor o sută de naţiuni din Imperiu. Vin să aducă un omagiu Romei birocraţi eleganţi din Taşkent, institutori bălai din Estonia, activişti de partid cu priviri fioroase din Turkmenia şi Georgia, directori de fabrică din Kiev, ingineri navali din Arhanghelsk, ca să nu mai vorbim despre cubanezi, afghani, polonezi, români şi un pluton de est-germani de o aroganţă lipsită de gust. Se scurg în puhoaie din autobuzele de aeroport şi părăsesc lumina soarelui străzii pentru a intra în semiîntunericul apăsător al holului şi a-şi împinge bagajele, metru cu metru, către tribună.

Barley, el însuşi emisar împotriva voinţei sale al unui alt imperiu, şi-a luat la rându-i locul, în acea seară, printre ei.

La început a stat jos, până când o femeie în vârstă l-a bătut pe umăr cerându-i să-i cedeze locul. Apoi a zăbovit într-un intrând de lângă ascensor, până când era să fie zidit în spatele unei metereze de valize din carton şi pachete în hârtie groasă de ambalaj. În cele din urmă se adăposti lângă un stâlp central şi rămase acolo, cerând scuze unuia sau altuia, urmărind cum se zbăteau înainte şi înapoi uşile de sticlă, rămânând în penumbră sau ieşind în plină lumină ţinând la vedere, pe piept, cu o mână, *Emma* de Jane Austen, iar cu cealaltă mână o îngrozitoare pungă de la aeroportul Heathrow.

Din fericire, Katia sosi şi îl salvă.

Întâlnirea lor nu avea nimic secret, iar comportamentul lor, nimic misterios. Privirile li s-au încrucişat în clipa în care Katia era împinsă prin uşa batantă. Barley repezi braţul înainte, făcându-i semn cu Jane Austen.

– Alo, eu sunt Blair. Nemaipomenit! urlă el.

Katia dispăru şi reapăru victorioasă. L-o fi auzit? Oricum zâmbea şi îşi ridică privirea către ceruri, cu o mimică expresivă, cerându-şi scuze pentru întârziere. Îşi trase de pe

frunte o buclă neagră rebelă, iar Barley văzu inelul şi verigheta menţionate de Landau.

„Trebuia să fi văzut ce greu mi-a fost să plec de acolo", spuneau gesturile ei de peste capetele celor din hol. Sau: „N-am reuşit pentru nimic în lume să găsesc un taxi."

„Nu face nimic", îi răspunse tot prin semne Barley. Prefăcându-se că nu îl vede, se scotocea mânioasă în geantă, în căutarea documentului de identitate, pentru a-l arăta băiatului în civil, care în acea seară avea misiunea plăcută să controleze toate femeile atrăgătoare ce intrau în hotel. Arătă o legitimaţie roşie, despre care Barley bănui că era eliberată de Uniunea Scriitorilor.

Atenţia lui Barley fu distrasă în timp ce încerca într-o franceză aproximativă să-i explice unui palestinian înalt că nu, îi părea rău, nu era membru al Mişcării pentru Pace, că din păcate nu era nici director al hotelului şi că se îndoia că ar exista vreunul.

Wicklow, care observase scena de la jumătatea scării, va raporta mai târziu că nu văzuse în viaţa lui o întâlnire „la vedere" mai reuşită.

Ca actori, Barley şi Katia erau costumaţi pentru piese diferite: Katia parcă era o eroină de tragedie, în rochia ei albastră, cu guler de dantelă, care-i stârnise imaginaţia lui Landau; iar Barley parcă juca într-un vodevil englezesc în costumul în dungi al lui taică-său, cu mânecile prea scurte şi cu o pereche de ghete de piele roase de la Ducker din Oxford, pe care doar un colecţionar de vechituri le-ar mai fi considerat splendide.

Primul contact a fost surprinzător pentru amândoi. La urma urmei erau încă doi străini, mai apropiaţi de forţele care îi aduseseră aici, decât unul de altul. Înfrânându-şi impulsul de a-i da un pupic oficial pe obraz, Barley se trezi că-i priveşte uimit ochii, sumbri şi în acelaşi timp luminoşi, umbriţi de nişte gene atât de lungi şi atât de dese, că se întreba dacă nu erau cumva false.

Întrucât Barley afişa acea expresie ridicolă, de nedefinit, ce pune stăpânire pe unii englezi în prezenţa femeilor frumoase, Katia bănui că prima ei impresie, atunci când vorbiseră la telefon, fusese corectă şi că era într-adevăr arogant.

Stăteau în picioare destul de aproape ca să-şi simtă căldura trupurilor şi ca Barley să-i adulmece parfumul machiajului. În jurul lor, conversaţiile continuau să se ducă în multiplele limbi ale acestui Turn Babel.

– Sunteţi domnul Barley? îi spuse ea cu răsuflarea tăiată, punându-i o mână pe braţ, în felul ei anume de a atinge oamenii, de parcă ar fi dorit să se asigure că erau reali.

– Da, în persoană, bună, grozav, dumneata eşti Katia Orlova, prietena lui Niki. Te-ai descurcat minunat, o sincronizare perfectă. Ce mai faci?

„Fotografiile nu mint, dar nici nu spun adevărul, gândi el, urmărindu-i pieptul cum se ridică şi coboară în ritmul respiraţiei. Ele nu prind aura unei femei care pare că tocmai a fost martora unui miracol şi te-a ales pe tine să fii primul căruia să-i spună ce a văzut."

Mulţimea agitată din hol îl readuse la realitate. Oricât de mult i-ar fi unit acelaşi scop, două persoane nu ar fi putut supravieţui prea mult timp schimbând amabilităţi în mijlocul acestei harababuri.

– Ştii ceva, spuse el, ca şi cum i-ar fi venit pe loc o idee măreaţă. Ce-ai zice de o prăjitură? Niki a insistat să mă port cu deosebită grijă cu dumneata. După cum mi-a spus, v-aţi întâlnit la târgul acela. Ce tip grozav! Are o inimă de aur, continuă el vesel, conducând-o către scară, la piciorul căreia era prinsă o plăcuţă pe care scria: Bufet. Un om ales, dar şi o pacoste, desigur. Dar cine nu este?!

– O, domnul Landau este un om foarte amabil, spuse ea, vorbind, ca şi Barley, foarte mult, pentru urechile unui auditoriu neidentificat, fiind totuşi foarte convingătoare.

– Te poţi bizui întotdeauna pe el, confirmă Barley, în timp ce ajungeau la primul etaj. Dintr-un motiv oarecare, Barley

își pierdu răsuflarea. Cere-i lui Niki să facă orice și o va face. În felul lui, bineînțeles. Dar o face, fără să pună întrebări. Am spus întotdeauna că ăsta e modul în care recunoști un prieten adevărat, nu-i așa?

– Din punctul meu de vedere, fără discreție nu poate exista prietenie, replică ea, de parcă ar fi citat dintr-o carte de sfaturi pentru căsătorie. Adevărata prietenie trebuie să se bazeze pe încredere reciprocă.

Aprobând călduros un adevăr atât de profund, lui Barley nu-i scăpă, totuși, o oarecare similitudine cu cadența aforismelor lui Goethe.

Într-un perimetru delimitat de draperii se găsea o tejghea lungă de vreo zece metri, pe care trona un singur platou cu fursecuri. În spatele acesteia, trei femei corpolente, în halate albe și cu bonete de plastic transparente făceau de gardă în jurul unui samovar enorm, bun pentru un întreg regiment, certându-se între ele.

– În felul lui, bătrânul Niki știe să aprecieze o carte, remarcă Barley, lărgind subiectul în timp ce se așezau la coadă în fața unei bariere de frânghie. *Bête intellectuelle,* cum ar spune francezii. Ceai, vă rog, doamnelor. Minunat.

Femeile continuau să se ocărască între ele. Katia le privea cu un chip lipsit de expresie. Pe nepusă masă, spre uimirea lui Barley, își scoase legitimația roșie, mârâind – acesta este cuvântul –, ceea ce o făcu pe una dintre ele să-și părăsească tovarășele atâta cât să poată smulge două cești de pe o poliță și să le trântească cu răutate pe două farfurioare, ca și cum ar fi încărcat o pușcă veche. Turbată în continuare, umplu un ceainic imens. Luând cu o mână furioasă o cutie modernă de chibrituri, aprinse un ochi de aragaz, trântind ceainicul înainte de a se reîntoarce la tovarășele ei.

– Dorești un fursec? întrebă Barley. Niște pate de ficat?

– Nu, mulțumesc. Am mâncat o prăjitură la recepție.

– Dumnezeule! Era bună?

– Nu cine știe ce.

– Ungurii au fost simpatici?

– Discursurile mi s-au părut neinteresante, ba chiar banale. Dar de vină sunt ai noştri, sovieticii. Nu suntem destul de relaxaţi cu străinii, chiar dacă vin din ţările socialiste.

O clipă, nici unul, nici altul n-au mai ştiut ce să spună. Barley îşi amintea o fată pe care o cunoscuse la universitate, fiica unui general, cu un ten ca petalele de trandafir, care trăia doar pentru drepturile animalelor, până când s-a măritat în grabă cu un rândaş din parcul de vânătoare. Katia fixă cu o privire posomorâtă celălalt capăt al încăperii, unde se aliniau vreo douăsprezece mese înalte, fără scaune. La una dintre ele, Leonard Wicklow schimba glume cu un individ de vârsta lui. La altă masă, un Rittmeister bătrâior, în cizme de călărie, sorbea o limonadă cu o fată în blugi, gesticulând din braţe ca pentru a descrie imensitatea pământurilor sale pierdute.

– Nu înţeleg de ce nu te-am invitat la cină, spuse Barley. Îi întâlni ochii şi avu senzaţia că se scufundă în ei. Dar ştii cum e, omul nu vrea să fie prea băgăcios când nu e sigur de reuşită.

– Nu se cădea, răspunse ea, încruntându-se.

Ceainicul începu să bolborosească. Vajnicele luptătoare de la bufet stăteau cu spatele la el.

– E întotdeauna atât de greu să comunici prin telefon, nu crezi? spuse Barley, de dragul conversaţiei. Parcă ai vorbi unei flori de plastic, nu unei feţe omeneşti. Personal, urăsc chestia asta afurisită, tu nu?

– Poftim? Ce să urăsc?

– Telefonul. Să vorbeşti de la distanţă.

Ceainicul începu să scuipe în foc.

– Îţi faci cele mai tâmpite idei despre oameni când nu-i poţi vedea.

„Sări, îşi spuse el. Acum."

– Îi spuneam acelaşi lucru mai zilele trecute unuia dintre prietenii mei, editor şi el, continuă Barley, pe acelaşi ton voios, de conversaţie. Discutam despre un nou roman pe

care mi-l trimisese cineva. I l-am arătat, strict confidențial și a fost absolut răvășit. Spunea că este cel mai bun lucru pe care-l văzuse de ani de zile. O bombă! Katia se uită în ochii lui, cu o privire înfricoșător de directă. Ciudat, nu avem nici o fotografie a autorului, continuă el, nepăsător. Nici măcar nu cunosc numele individului. Ca să nu mai vorbim că nu știu de unde își culege informațiile, unde a învățat meseria și așa mai departe. Înțelegi ce vreau să spun? Este ca și cum ai auzi niște acorduri muzicale și nu știi dacă e Brahms sau Cole Porter.

Se încruntase. Își supsese buzele și părea să le umezească în gură.

– Nu consider că astfel de detalii sunt pertinente atunci când este vorba de un artist. Unii scriitori nu pot lucra decât în umbră. Talentul rămâne talent. Nu are nevoie de explicații.

– Nu aveam în vedere atât explicațiile, înțelegi, cât mai ales autenticitatea, se corectă Barley. O dâră de puf urmă linia pomeților ei, dar, spre deosebire de păr, era auriu. În sfârșit, te pricepi la editare. Dacă un tip a scris un roman despre triburile de pe colinele Birmaniei de Nord, de pildă, ești îndreptățit să te întrebi dacă a fost vreodată mai la sud de Minsk. Mai ales când este vorba despre un roman cu adevărat important, așa cum este acesta. Un potențial bestseller internațional, după părerea amicului meu. Într-un caz ca acesta, cred că ai dreptul să insiști ca scriitorul să se arate la față și să-și certifice calificarea.

Mai curajoasă decât celelalte, cea mai în vârstă dintre cele trei femei turnă apă clocotită în samovar. A doua descuia casa de bani a regimentului. Cea de a treia punea cu lingurița porții de ceai pe un cântar de mână. Căutându-se prin buzunare, Barley scoase o hârtie de trei ruble. La vederea ei, femeia de la casă izbucni într-o tiradă disperată.

– Presupun că vrea schimbat, spuse Barley prostește. Nu vrem cu toții schimbarea?

Apoi o văzu pe Katia punându-i treizeci de copeici pe tejghea şi observă că făcea gropiţe în obraji când zâmbea. Barley luă cărţile şi sacoşa, iar ea îl urmă cu ceştile pe o tavă. Când ajunseră la masă, i se adresă cu aer sfidător:

– Dacă un autor este obligat să dovedească neapărat că spune adevărul, rosti Katia, acelaşi lucru este valabil şi pentru editorul său.

– O, eu sunt pentru onestitate de toate părţile. Cu cât mai mulţi oameni îşi etalează cărţile pe masă, cu atât mai bine pentru toţi.

– Am informaţii că autorul s-a inspirat dintr-un poet rus.

– Pecerin, replică Barley. M-am documentat. Născut în 1807, la Dimerka, în apropiere de Kiev.

O observă. Privea în jos, cu gura apropiată de buza ceştii, şi, cu toate că îl preocupau o mulţime de alte subiecte, Barley văzu că urechea ei dreaptă, neacoperită de păr, devenise transparentă în lumina serii care se filtra prin fereastră.

– Autorul s-a inspirat şi din opiniile unui englez cu privire la pacea lumii, spuse ea cu deosebită severitate.

– Crezi că ar dori să-l mai întâlnească pe acel englez?

– Asta se poate afla. Nu se ştie.

– Englezul ar dori să se întâlnească cu el, spuse Barley. Au nemaipomenit de multe lucruri să-şi spună. Unde locuieşti?

– Cu copiii mei.

– Şi unde sunt copiii tăi?

Urmă o pauză, în care Barley avu din nou senzaţia stânjenitoare că încălcase cine ştie ce reguli morale necunoscute lui.

– Locuim în apropierea staţiei de metrou Aeroport. Nu mai este nici un aeroport acum acolo. Sunt doar blocuri. Cât staţi la Moscova, dacă nu vă supăraţi, domnule Barley?

– O săptămână. Apartamentul în care locuieşti are cumva o adresă?

– Nu se cade. Veţi rămâne tot timpul la Hotel Odessa?

– Da, doar dacă nu mă dau afară. Cu ce se ocupă soţul tău?

– N-are importanţă.

– Lucrează în domeniul editorial?

– Nu.

– E scriitor?

– Nu.

– Atunci ce e? Compozitor? Grănicer? Bucătar? Cum reuşeşte să-ţi asigure modul de viaţă cu care eşti obişnuită?

O făcu din nou să râdă, ceea ce păru să-i facă tot atâta plăcere ca şi lui.

– Era directorul unui combinat de prelucrare a lemnului, spuse ea.

– Şi acum ce conduce?

– Uzina lui produce case prefabricate pentru zonele rurale. Suntem divorţaţi, ca toată lumea la Moscova.

– Ce sunt copiii? Băieţi? Fete? Câţi ani au?

Întrebarea puse capăt râsului. O clipă, Barley crezu că-i va întoarce spatele şi va pleca. Îşi ridică brusc capul, iar figura i se crispă; ochii îi ardeau de furie.

– Am un băieţel şi o fetiţă. Sunt gemeni, au opt ani. Nu are nici o importanţă.

– Vorbeşti foarte frumos englezeşte. Mai bine ca mine. O engleză pură ca apa de izvor.

– Mulţumesc! Am un dar din naştere pentru limbi străine.

– E mai mult decât atât. Este divin. Ca şi cum engleza s-ar fi oprit la Jane Austen. Unde ai învăţat-o?

– La Leningrad. Am urmat şcoala acolo. Engleza este pasiunea mea.

– Unde ai făcut universitatea?

– Tot la Leningrad.

– Când ai venit la Moscova?

– Când m-am măritat.

– Cum v-aţi întâlnit?

– Soţul meu şi cu mine ne cunoşteam din copilărie. Când eram la şcoală mergeam în tabere de vară împreună.

– Prindeaţi peşte?

– Şi iepuri, spuse ea. Zâmbetul îi reveni pe faţă, luminând întreaga încăpere. Volodea e din Siberia. Ştia cum să doarmă în zăpadă, cum să jupoaie un iepure şi să prindă peşte la copcă. Cât am fost măritată cu el, nu prea m-am ocupat de valorile intelectuale. Credeam că pentru un bărbat cel mai important lucru este să ştie să jupoaie un iepure.

– Ceea ce mă întrebam cu adevărat este cum l-ai cunoscut pe autor, explică Barley.

O urmări cum se lupta cu nehotărârea, observând cât de uşor reflectau ochii ei schimbările de stare emoţională. Se apropia, se îndepărta. Până când o pierdu complet. Se aplecă sub nivelul mesei, îşi aruncă părul desfăcut spre spate şi îşi ridică geanta.

– Mulţumeşte-i din partea mea domnului Landau pentru cărţi şi pentru ceai, spuse ea. Îi voi mulţumi personal, data viitoare, când vine la Moscova.

– Nu pleca! Te rog! Am nevoie de sfatul tău. Coborî glasul, devenind brusc foarte serios. Am nevoie de instrucţiunile tale ca să ştiu ce să fac cu manuscrisul acela delirant. Nu mă pot descurca de unul singur. Cine l-a scris? Cine este Goethe?

– Din păcate, trebuie să mă reîntorc la copiii mei.

– N-are nimeni grijă de ei?

– Bineînţeles că da.

– Dă un telefon. Spune că vei întârzia. Spune că ai întâlnit un bărbat fascinant care vrea să vorbească cu tine despre literatură întreaga noapte. De-abia ne-am cunoscut. Am nevoie de timp. Am tone de întrebări să-ţi pun.

Adunându-şi volumele din Jane Austen, o porni către uşă. Ca un vânzător încăpăţânat, Barley mergea poticnindu-se alături de ea.

– Te rog, spuse el. Ascultă. Sunt un editor englez amărât care are zeci de mii de lucruri fantastic de importante de discutat cu o rusoaică frumoasă. Nu muşc, nu mint. Ia, te rog, masa cu mine.

– Nu se cade.

– În altă seară se va putea? Ce să fac? Să ard tămâie? Să pun o lumânare în fereastră? Pentru tine am venit aici. Ajută-mă ca să te pot ajuta.

Ruga lui o zăpăci.

– Îmi poţi da numărul tău de telefon de acasă? insistă el.

– Nu se cade, murmură ea.

Coborau scara largă. Privind către marea de capete, Barley îi zări pe Wicklow şi pe prietenul acestuia. O apucă pe Katia de braţ, nu cu violenţă, dar destul de ferm pentru a o face să se oprească.

– Când? spuse el.

O mai ţinea încă de braţ, la nivelul bicepsului, chiar deasupra încheieturii cotului, acolo unde braţul este mai ferm şi mai rotund.

– Poate te sun în seara asta, târziu, replică ea, cedând în sfârşit.

– Nu „poate".

– Te voi suna.

Rămânând pe scară, o urmări apropiindu-se de mulţime, apoi trăgând aer în piept, înainte de a-şi depărta braţele şi a-şi croi drum către ieşire. Asuda. Simţea ca un fel de şal umed atârnându-i pe umeri şi pe spate. Îi venea să bea ceva. Dar mai presus de orice dorea să scape de harnaşamentul cu microfoane. Să-l spargă în bucăţele, să le calce în picioare şi să i le trimită recomandat şi personal lui Ned Wicklow, cu nasul lui coroiat. Urca treptele patru câte patru spre el. Rânjind ca un hoţ şi povestind nişte aiureli despre o biografie sovietică a lui Bernard Shaw.

Katia umbla repede, căutând un taxi, deşi avea nevoie să-şi dezmorţească picioarele. Se adunaseră nori şi nu erau stele pe cer, nu se vedeau decât străzile largi şi luminile de pe Petrovka. Voia să se distanţeze de el şi de ea însăşi. O panică

generală nu de teamă, ci de o puternică aversiune amenință să o cuprindă. Barley n-ar fi trebuit să menționeze gemenii. Nu avea dreptul să dărâme pereții de hârtie dintre o viață și alta. Nu trebuia să o sâcâie cu întrebări birocratice. Avusese încredere în el. De ce el nu avea încredere în ea?

Dădu colțul unei străzi și-și continuă drumul pe jos. Este tipul clasic de imperialist, ipocrit, insistent și suspicios. Un taxi trecu pe lângă ea fără să-i dea atenție. Un al doilea încetini, atât cât să audă la ce adresă voia să ajungă, apoi plecă în viteză, sperând să facă o cursă mai bănoasă, de pildă să ducă curve, să transporte mobilă, să livreze legume, carne și votcă pentru piața neagră, să agațe turiști. Începuse să plouă, cu stropi mari, care-ți cădeau drept în cap.

„Umorul lui deplasat, întrebările sale, atât de impertinente. Nu mă mai apropii de el niciodată." Ar fi trebuit să ia metroul, dar avea oroare de claustrare. Atrăgător, firește, așa cum sunt mulți dintre englezi. Acea stângăcie încântătoare. Era plin de spirit și, fără îndoială, sensibil. Nu se așteptase să se apropie atât de mult de ea. Sau, poate, ea a fost cea care s-a apropiat prea mult de el.

Continuă să meargă, încercând să-și vină în fire. Căuta un taxi. Ploua din ce în ce mai tare. Scoase din poșetă o umbrelă pliantă și o deschise. Est-germană, primită în dar de la un iubit de scurtă durată, de care nu fusese prea mândră. Ajungând la o intersecție, se pregătea să traverseze, când un ins într-o Ladă albastră opri lângă ea, cu toate că nu-i făcuse semn.

– Cum merge treaba, surioară?

Taximetrist, piețar? Se aruncă în mașină și-i dădu șoferului adresa. Acesta începu să se tocmească. Ploaia răpăia pe capota mașinii.

– E urgent, spuse ea, întinzându-i două hârtii a câte trei ruble. E urgent, repetă ea și-și privi ceasul, întrebându-se în același timp dacă toți cei care se grăbeau să meargă la spital se uitau la ceas.

Tânărul părea că ţine cu ea. Conducea şi vorbea cu o viteză nebună, în timp ce ploaia intra prin geamul lăsat. Mama lui din Novgorod a leşinat culegând mere pe o scară şi s-a trezit cu amândouă picioarele în ghips, spunea el. Şiroaie de ploaie se scurgeau pe parbriz. Nu oprise să-şi pună ştergătoarele.

– Cum se simte acum? întrebă Katia, legându-şi o basma pe cap. „O femeie grăbită să ajungă la spital nu întreţine o conversaţie despre necazurile altora", gândi ea.

Tânărul opri maşina. Katia zări porţile. Cerul se înseninase, noaptea era caldă şi înmiresmată. Femeia se întrebă dacă plouase cu adevărat.

– Ţine-i, spuse tânărul, întinzându-i hârtiile de trei ruble. Data viitoare, e bine? Cum te cheamă? Îţi plac fructele proaspete, cafeaua, votca?

– Ia-i pe toţi, spuse ea respingând banii.

Porţile erau deschise, ducând la un complex ce putea fi un imobil de birouri cu câteva ferestre slab luminate. Câteva trepte de piatră, pe jumătate pline de noroi şi de moloz, conduceau spre o pasarelă construită deasupra unei rampe de acces. Privind în jos, Katia văzu ambulanţele parcate, cu girofarurile lor albastre rotindu-se alene. Şoferii şi infirmierii stăteau în grup şi fumau. La picioarele lor se afla o femeie întinsă pe o brancardă. Avea faţa zdrobită, întoarsă într-o parte, ca şi cum ar fi încercat să evite o a doua lovitură.

„A avut grijă de mine", îşi zise ea, gândindu-se pentru o clipă din nou la Barley.

Se apropie în grabă de imobilul cenuşiu care se ridica în faţa ei. „O clinică proiectată de Dante şi construită de Franz Kafka, îşi aminti ea. Angajaţii se duc acolo ca să fure medicamente pe care le vând apoi pe piaţa neagră. Medicii fac tot felul de alte lucruri pe sub mână pentru a-şi hrăni familiile, îşi aminti ea. Un spital rezervat celor mai amărâţi din imperiul nostru, pentru proletariatul fără noroc, care nu se bucura nici de influenţă şi nici de legăturile puţinilor

privilegiaţi.“ Vocea din capul ei avea ritmul paşilor pe care-i făcea când a intrat sigură de sine prin uşile duble. O femeie se răsti la ea, iar Katia, în loc să-i arate legitimaţia, îi dădu o rublă. Holul răsuna ca o piscină. În spatele unei tejghele de marmură erau câteva femei, care nu dădeau atenţie nimănui în afară de propriile persoane. Un bătrân în uniformă albastră moţăia pe un scaun, cu ochii deschişi, în faţa unui televizor ce nu mai funcţiona de mult. Trecu pe lângă el şi se angajă pe un coridor pe care erau aliniate pături cu bolnavi. Ultima oară când fusese nu erau pături pe coridor. Probabil că le scoseseră din salon pentru a-i face loc cuiva important. Un intern epuizat îi făcea o transfuzie unei bătrâne, ajutat de o infirmieră purtând blugi şi un halat descheiat. Nimeni nu gemea, nimeni nu se plângea. Nimeni nu întreba de ce trebuie să moară pe un coridor. Pe o uşă era o plăcuţă indicatoare pe care se distingeau primele litere ale cuvântului „Urgenţă“. Se îndreptă într-acolo. „Prefă-te că eşti de-ai casei“, o sfătuise el prima oară. Atunci a mers. A mers şi acum.

Sala de aşteptare era o fostă sală de cursuri, luminată cu o veioză mică. Pe o estradă, o infirmieră şefă cu chip de madonă stătea în faţa unei cozi de pacienţi, tot atât de lungă, ca o armată în retragere. În acest amfiteatru, nefericiţii acestui pământ gemeau şi murmurau în penumbră, îşi consolau copiii. Pe bănci erau întinşi oameni cu răni pansate ca vai de lume. Beţivi se rezemau de pereţi şi înjurau. Aerul puţea a antiseptic, a băutură şi a sânge uscat.

Avea zece minute de aşteptat. Se trezi din nou că mintea îi zboară la Barley. Privirea lui deschisă şi familiară, aerul său pe cât de curajos, pe atât de lipsit de speranţă. De ce nu i-oi fi dat numărul meu de telefon? Mâna lui pe braţul meu, ca şi cum ar fi fost dintotdeauna acolo. „Pentru tine am venit.“ Zări o bancă ruptă lângă uşa din fund, pe care scria „Toaletă“, şi se aşeză, privind în jurul ei. „Poţi muri acolo şi nimeni n-o să

întrebe cum te cheamă, îi spusese el. Acolo este uşa şi în spate este vestiarul, repetă ea. Apoi sunt toaletele. Telefonul este în vestiar, dar nu e folosit niciodată, întrucât nimeni nu ştie că este acolo. În mod normal, nu poţi chema spitalul pe linia directă, dar acest aparat a fost instalat pentru un medic, un mare ştab, care voia să fie în contact cu amanta lui şi cu clientela sa particulară. Până în ziua în care a fost deportat. Cine ştie ce idiot a instalat telefonul ascuns, în spatele unui stâlp. Şi aşa a rămas de atunci."

„De unde ştii tu locurile acestea? îl întrebase ea. Această intrare, această aripă, acest telefon, stai jos şi aşteaptă... Cum le ştii tu?"

„Umblu", îi răspunsese el. Şi-l imagină cutreierând străzile Moscovei, fără somn, fără mâncare sau fără ea. „Sunt Nejidovul Rătăcitor, îi spusese el. Umblu pentru a ţine companie spiritului meu, beau ca să mă ascund de el. Când umblu, eşti lângă mine; îţi pot vedea faţa la nivelul umărului meu."

„Va umbla până va cădea lat, se gândi Katia. Iar eu îl voi urma."

Pe banca de lângă ea, o ţărancă purtând o basma de culoarea şofranului începuse să se roage în ucraineană. Ţinea în mâini o iconiţă; îşi plecase capul deasupra ei, din ce în ce mai jos, până când fruntea ei se lovi de rama de metal. Ochii i se luminară şi, când îi închise, Katia văzu cum i se preling lacrimi dintre pleoape. „Nu mai e mult şi o să arăt ca tine", se gândi ea.

Îşi aminti cum îi povestise cândva vizita lui la o morgă din Siberia, o fabrică pentru morţi situată într-unul din oraşele fantomă în care lucra. Cadavrele, bărbaţi şi femei, claie peste grămadă, alunecau de-a lungul unui plan înclinat, de unde aterizau pe un carusel, unde erau trecute sub un jet de apă. Li se puneau etichete şi li se luau bijuteriile de aur de către bătrânele nopţii. „Moartea este un secret ca oricare altul, îi

spusese el. Iar secretul este ceva care se împărtăşeşte doar câte unei persoane."

„De ce încerci tu întotdeauna să mă înveţi sensul morţii?" îl întrebase ea făcându-i-se greaţă. „Pentru că tu m-ai învăţat sensul vieţii", îi replicase el.

„Acest telefon este cel mai sigur din toată Rusia, îi spusese el. Chiar şi nebunilor de la Securitate nu le-ar trece prin cap să pună sub ascultare un telefon nefolosit de la un spital de urgenţă."

Îşi aminti de ultima lor întâlnire la Moscova, în miez de iarnă. El luase un personal de la o gară uitată, dintr-un loc fără nume, de niciunde. Nu cumpărase bilet. Călătorise pe blat, împingându-i zece ruble conductorului, ca oricine altcineva. „Galantele noastre organe competente s-au îmburghezit atât de mult în zilele noastre, că nu mai ştiu să se amestece printre muncitori", îi spusese el şi-l imagină un orfan amărât, cu lenjerie groasă pe sub haine, lungit în semiîntuneric pe plasa pentru bagaje, ascultând tusea fumătorilor şi bombănitul beţivilor, sufocat de miasmele umane şi de scurgerile caloriferelor, gândindu-se la lucrurile îngrozitoare pe care le ştia şi despre care nu vorbea niciodată. „Ce iad trebuie să fie, se gândi ea, să fii chinuit de propriile creaţii. Să ştii că binele absolut pe care-l poţi face în cariera ta reprezintă răul absolut pentru umanitate."

Se revăzu aşteptându-l, în gara Kazan, adăpostită sub sinistra lumină de neon printre alte mii de oameni roşi de aşteptare. Trenul are întârziere, este anulat, a deraiat Aşa se zvonea. A nins mult pe tot drumul până la Moscova. Trenul soseşte, n-a plecat deloc, nu trebuia să-mi fi dat atâta silinţă să spun aşa de multe minciuni. Personalul gării turnase formol în closete şi toată gara puţea. Purta căciula de blană a lui Volodea, pentru că îi acoperea mai bine faţa. Fularul de mohair îi acoperea bărbia, iar haina de blană de miel, restul

corpului. Nu dorise niciodată pe cineva atât de mult. Pe sub blană se simțea devorată de foame și de înflăcărare.

Când se dădu jos din tren și se apropie de ea prin mocirlă, Katia își simți trupul înțepenit și stânjenit ca al unui băie-țandru. În picioare, lângă el, în metroul înțesat, era gata să urle în mijlocul mulțimii tăcute când s-a apropiat și mai tare de ea. Împrumutase apartamentul Alexandrei. Aceasta plecase în Ucraina împreună cu soțul ei. Descuie ușa de la intrare și-l lăsă să treacă înainte. Părea uneori să nu știe unde se află, cu toate planurile pe care le făcuse pentru el, sau să nu-i pese. Îi era teamă câteodată să-l atingă, atât era de fragil, dar nu astăzi. Astăzi fugise către el, îl strânsese cu toată forța, trăgându-l spre ea stângace și brutal, pedepsindu-l pentru lunile și nopțile de dor nestins.

Dar el? O luase în brațe așa cum obișnuia tatăl ei s-o facă, ținându-și bustul departe de ea și umerii țepeni. Când se desprinse de el știa că trecuse vremea când bărbatul putea să-și îngroape neliniștile în trupul ei de femeie.

„Tu ești singura mea religie, îi murmura el sărutându-i fruntea cu buzele lipite. Ascultă-mă, Katia, îți voi povesti ceea ce am hotărât să fac."

Țăranca se lăsase în genunchi și-și lipea cu dragoste icoana când de inimă, când de buze. Katia a fost nevoită să pășească peste ea pentru a ajunge pe culoar. Un tânăr palid, în geacă de piele, se așezase la capătul băncii. Avea unul din brațe băgat în cămașă, așa că presupuse că avea încheietura mâinii ruptă. Capu-i atârna în jos, iar când se strecură pe lângă el observă că avea și nasul rupt, dar vindecat.

Intrândul era cufundat în întuneric. Din plafon atârna inutil un bec spart. O tejghea lungă din lemn masiv îi bloca drumul către vestiar. Încercă să ridice tăblia, dar era prea grea, așa că se ciuci și trecu pe sub ea. Stătea în picioare între cuiere goale, umerașe și pălării uitate. Stâlpul se afla la un metru de ea. La lumina unei uși batante văzu o pancartă scrisă de mână:

ACEST APARAT NU DĂ RESTUL. Telefonul era la locul lui obişnuit, de partea cealaltă, dar de abia putea să-l zărească în întuneric, chiar atunci când s-a aflat lângă el.

Se uită fix la aparat, dorind să sune. Îi trecuse panica. Era puternică din nou. „Unde eşti? se întrebă ea. La unul din numerele tale poştale, unul dintre punctuleţele tale de pe hartă? În Kazahstan? Pe Volga mijlocie? În Urali?" Ştia că fusese în toate aceste locuri. Erau vremuri când putea să spună după tenul lui dacă lucrase în aer liber sau nu. Uneori părea că lucrase luni de zile în subteran. „Unde te afli tu, cu înfricoşătoarea ta culpabilitate? se întrebă ea. Unde eşti tu, tu şi teribila ta hotărâre? Într-un loc întunecat ca acesta? Într-un oficiu telegrafic al unui orăşel deschis douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru?" Şi-l imagină arestat, aşa cum îl visa câteodată. Într-o cabană albă, palid, legat de un cal de lemn, nereacţionând aproape deloc, în timp ce ei continuau să-l bată. Telefonul sună. Ridică receptorul şi auzi o voce neutră.

– Alo, Piotr la telefon, spuse el, folosind codul de protecţie reciprocă. (... Dacă am căzut în mâinile lor şi mă forţează să te chem, le voi spune un alt nume, pentru ca să te pot ascunde.)

– Bună, eu sunt, Alina, răspunse ea uimită că e în stare să vorbească. După aceea nu-i mai păsă. Era în viaţă. Nu fusese arestat. Nu-l băteau. Nu-l legaseră de un cal de lemn. Simţea că-i era lene, că era plictisită. Trăia, îi vorbea. Fapte, nu emoţii, la început o voce îndepărtată, apoi numai pe jumătate familiară. Înainte şi înapoi, doar fapte. Fă asta. A spus asta. I-am spus asta. Spune-i că-i mulţumesc c-a venit la Moscova. Spune-i să se poarte ca un om rezonabil. Eu sunt bine. Tu ce faci?

Puse telefonul în furcă, prea slăbită să mai vorbească. Se întoarse în sala de cursuri şi se aşeză pe o bancă, precum

toți ceilalți, să-i vină sufletul la loc, știind că nimănui nu-i va păsa.

Tânărul în geacă de piele era tot lungit pe bancă. Îi văzu nasul îndoit, impecabil, dar într-o parte. Și-l reaminti pe Barley, recunoscătoare că exista.

Era lungit în cămașă pe pat. Camera sa, o cutie fără aer, amenajată într-o despărțitură a ceea ce fusese pe vremuri un dormitor uriaș, în care răsuna obișnuitul cor al apei ce se aude în fiecare hotel rusesc: gâjâitul robinetelor, picuratul bazinului din cămăruța de baie, bolboroseala enormului radiator negru, mârâitul frigiderului, ori de câte ori se repezea într-un nou ciclu de convulsiuni. Barley sorbea un whisky, din paharul de la baie, încercând să citească la lumina slabă a veiozei. Telefonul era lângă cotul său, iar lângă acesta, agenda pentru mesaje și idei geniale. „Telefoanele pot fi vii, chiar dacă receptoarele sunt sau nu puse în furcă", îl prevenise Ned. „Nu, acesta nu e, gândi Barley. Nu, acesta este mort și îngropat până va suna ea." Citea o carte minunată a lui Marquez, dar literele îi zgâriau ochii ca o sârmă ghimpată. Era nevoit să se oprească și s-o ia de la capăt.

Auzi zgomotul unei mașini trecând pe stradă, apoi al unui pieton și, în fine, al ploii, care lovea în ferestre ca alicele. Fără un țipăt, fără un hohot de râs sau un strigăt de furie, Moscova se reintegrase în imensitatea deșertului nocturn.

Își aminti ochii ei. „Ce-o fi văzut la mine? O relicvă, își răspunse el, îmbrăcată în costumul tatălui meu. Un actor de mâna a șasea, ascuns în spatele propriului rol, iar sub machiaj, un nimic. Caută în mine o convingere profundă și a văzut în schimb falimentul moral al englezilor din clasa mea și din timpul meu. Caută o speranță de viitor și a găsit vestigiile unei istorii încheiate. Caută o relație umană și n-a găsit decât eticheta «rezervat». O singură privire și a fugit.

Rezervat pentru cine? Pentru ce mare zi, pentru ce pasiune m-am rezervat?“

Încercă să-şi imagineze trupul ei de femeie. Cu un chip ca al ei, cui îi mai trebuie un trup?

Bău o gură. Ea e curajul. Ea e necazul. Bău din nou.

„Katia, dacă asta eşti tu, îţi sunt rezervat.

Dacă.“

Se întrebă ce altceva trebuia să mai ştie despre ea. Nimic în afară de adevăr. Fusese o epocă, de mult uitată, când luase frumuseţea drept inteligenţă, însă Katia era evident atât de inteligentă că de data aceasta nu exista riscul de a confunda cele două calităţi. A mai fost o altă epocă, Dumnezeu să-l ierte, când luase frumuseţea drept virtute. Însă Katia emana atâta virtute, încât, dacă şi-ar fi băgat capul pe uşă în acest moment şi i-ar fi spus că tocmai şi-a omorât copiii, el ar găsi pe loc şase-şapte modalităţi de a-i dovedi că nu putea fi învinovăţită.

Dacă.

Mai luă o gură de scotch şi-şi aminti dintr-odată de Andy.

Andy Macready, trompetistul, lungit pe un pat de spital, decapitat. Tiroida, îi spusese nevastă-sa vag lui Barley. Când i-au descoperit boala, Andy refuzase operaţia. Preferase să încerce să treacă înot Styxul şi să nu se mai întoarcă, spusese el. Aşa că se îmbătaseră împreună şi plănuiseră o călătorie la Capri, o ultimă masă copioasă, un butoi de vin roşu şi un înot lung către neant în apele murdare ale Mării Mediterane. Dar când tiroida a început să-l chinuie cu adevărat, Andy a descoperit că preferă viaţa, morţii, aşa că votă pentru operaţie. Ca urmare, îi tăiară capul, tot gâtlejul în afară de vertebre, şi îl ţinură în viaţă prin tuburi. Andy trăia fără raţiunea de a trăi, fără raţiunea de a muri, înjurând că nu înotase la timp, încercând să găsească un sens eului său pe care moartea nu voia să i-l ia.

„Sun-o pe nevasta lui Andy, își spuse Barley. Întreab-o ce mai face soțul ei." Aruncă o privire către ceas, calculând ce oră era în lumea reală sau ireală a doamnei Macready. Întinse mâna către receptor, dar nu-l ridică, gândindu-se c-ar putea să sune. Se gândi la fiica sa, Anthea. Draga lui Ant.

Se gândi la fiul său Hal, care lucra în City. „Îmi pare rău că ți-am stricat viața, Hal, dar mai ai timp s-o îndrepți."

Se gândi la apartamentul său din Lisabona și la fata care plânsese cu lacrimi amare, și se întrebă cutremurându-se ce s-o fi întâmplat cu ea.

Se gândi la celelalte femei ale sale, dar sentimentul lui de culpabilitate nu era atât de puternic ca de obicei, ceea ce-l uimi. Se gândi la Katia din nou și-și dădu seama că nu încetase să se gândească la ea.

Ciocănea cineva la ușă.

„E ea, a venit la mine, goală, doar cu un capot simplu."

„Barley, murmură ea, iubitule. Mă vei mai iubi și după aceea?"

Ea n-ar face niciodata așa ceva. E fără egal. Nimeni n-a fost ca ea și nu va fi niciodată. Ea nu este acum pentru acele istorii banale repetate și des repetate.

Era Wicklow, îngerul lui păzitor, verificând dacă protejatul său era în regulă.

– Intră, Wickers. Vrei o gură de scotch?

Wicklow ridică din sprâncene, cu aerul de a se interesa dacă a telefonat. Purta o geacă de piele pe care erau stropi de ploaie. Barley negă din cap. Wicklow își turnă un pahar de apă minerală.

– Am răsfoit cărțile pe care ni le-au vârât sub nas azi, domnule, spuse el pe un ton convențional, pe care-l adoptau amândoi în prezența microfoanelor. Mă întrebam dacă ați vrea să vă fac o mică prezentare a lucrărilor social-politice.

– Prezintă-mi raportul, spuse Barley amabil, întinzându-se din nou pe pat, în timp ce Wicklow își luă un scaun.

– Ei bine, aş vrea să vorbim mai ales despre una din cărţile care ne-au fost propuse. Acel manual de condiţie fizică, cu ajutorul regimurilor alimentare şi a exerciţiilor de gimnastică. Cred că am putea-o lua în consideraţie pentru una dintre coeditările noastre. Mă întreb dacă nu l-am putea angaja pe unul dintre cei mai buni ilustratori ai lor, ridicând astfel nivelul impactului rus.

– Ridică-l până la ceruri.

– Dar ar trebui însă să-l întreb pe Iuri.

– Întreabă-l.

Pauză. „Hai s-o luăm de la început", gândi Barley.

– Apropo, domnule, doream să ştiu de ce atâţia ruşi folosesc expresia „nu se cade".

– Da, răspunse Barley, care nu întrebase niciodată ceva de genul acesta.

Se gândise la *udobno*. Înseamnă convenabil, dar şi oportun, potrivit, ceea ce poate să creeze confuzii câteodată. Una este să nu fie convenabil şi alta este să nu se cadă.

– Aşa este, într-adevăr, aprobă Barley, după un lung timp de gândire, în timp ce-şi sorbea scotch-ul. Apoi se pare că a moţăit, pentru că o clipă după aceea stătea în capul oaselor pe pat, cu receptorul la ureche şi cu Wicklow în picioare, lângă el. Erau în Rusia, aşa că ea nu-şi declină numele.

– Vino încoace, îi spuse el.

– Îmi cer scuze că sun atât de târziu. Te deranjez?

– Sigur că mă deranjezi! Tot timpul. Ce ceaşcă minunată de ceai! Mi-aş fi dorit să fi durat mai mult. Unde eşti?

– M-ai invitat la cină mâine-seară, aşa e?

Se întinse după agendă. Wicklow i-o ţinea deschisă.

– La dejun, la ceai, la cină, la toate trei, spuse el. Unde să trimit caleaşca de cristal? Mâzgăli o adresă. Ce număr de telefon ai acasă, apropo, în cazul în care mă pierd sau te pierzi tu cumva?

I-l dădu cam cu reţinere, o îndepărtare de la principii, dar totuşi i-l dădu. Wicklow îl urmări până la capăt cum îl scrie, apoi ieşi uşurel din cameră, în timp ce ei îşi continuau convorbirea.

„Nu se poate şti niciodată, gândi Barley şi, ca să-şi vină în fire, mai luă o gură bună de scotch, după ce ea închise receptorul. Când ai de a face cu femei frumoase, inteligente, virtuoase, pur şi simplu nu ştii ce gândesc. Se prăpădeşte după mine sau sunt eu un simplu chip din mulţimea ei?"

Apoi, o frică moscovită se abătu asupra lui cu forţa unei tornade în momentul când se aştepta cel mai puţin şi după ce o respinsese toată ziua. Terorile surde ale oraşului au izbucnit în urechile sale exact înainte de a auzi vocea melodioasă a lui Walter.

Este într-adevăr în legătură cu el? A inventat chestia asta ea însăşi? S-o afla în contact cu altcineva? Şi, dacă-i aşa, cu cine?

CAPITOLUL 8

În sala de operaţiuni din subsolul Casei Rusia domnea în permanenţă tensiunea unui raid aerian de noapte. Ned se afla la pupitrul de comandă, în faţa unei armate de telefoane. Din când în când clipea câte unul, iar Ned răspundea lapidar, monosilabic. Două asistente manipulau cu discreţie telegramele şi goleau tăvile de corespondenţă ce urma să fie expediată. Două ceasuri luminoase, unul indicând ora Londrei, celălalt ora Moscovei, străluceau pe peretele din fund ca două luni gemene. La Moscova era miezul nopţii. La Londra, erau orele 21. Ned de abia ridică ochii, atunci când gardianul-şef mi-a descuiat uşa.

N-am putut ajunge mai devreme. Am petrecut toată dimineaţa cu juriştii Trezoreriei, iar după-amiaza cu avocaţii de la Cheltenham. La cină am întreţinut o delegaţie de spionocraţi din Suedia, înainte de a fi expediaţi la teatru, potrivit obiceiului, pentru a vedea o comedie muzicală.

Walter şi Bob erau aplecaţi pe un plan al Moscovei. Brock vorbea la telefon, pe interior, cu sala cifrului. Ned era cufundat într-un inventar, interminabil în aparenţă. Îmi făcu semn cu mâna să mă aşez şi îmi împinse un teanc de mesaje mâzgălite, provenind de pe front.

Orele 09.54. Barley i-a telefonat, cu succes, Katiei, la editura Octombrie. Au stabilit o întâlnire la orele 20.15, la Hotel Odessa, diseară. Urmează.

Orele 13.20. Agenţi ocazionali au urmărit-o pe Katia până la un imobil situat pe strada Cutare, nr. 14. A lăsat un mesaj în cutia de scrisori a casei aparent goale. Urmează cât se poate de urgent fotografii prin valiza diplomatică. Urmează.

Orele 20.18. Katia soseşte la Hotel Odessa. Barley şi Katia discută în cafenea. Wicklow şi un agent ocazional îi supraveghează. Urmează.

Orele 21.05. Katia pleacă de la Odessa. Urmează rezumatul conversaţiei. Înregistrările pe bandă cât de curând prin valiză. Urmează.

Orele 22.00. Katia îi promite lui Barley că-i va telefona la noapte. Urmează.

Orele 22.50. Katia urmărită până la spitalul Cutare. Supravegheată de Wicklow şi de un agent ocazional. Urmează.

Orele 23.25. Katia este sunată la un aparat dezafectat al spitalului. Vorbeşte trei minute şi douăzeci de secunde. Urmează.

Brusc, nu mai urmează nimic.

Spionajul este normalitatea împinsă la extrem. Spionajul înseamnă aşteptare.

– Clive Fără-de-India primeşte în această seară? întrebă Ned ca şi cum prezenţa mea i-ar reaminti ceva.

I-am răspuns că numitul Clive se va afla în apartamentul său întreaga seară. A stat închis în Ambasada americană toată ziua şi mi-a spus că are de gând să fie de gardă.

Aveam o maşină, aşa că l-am condus pe Ned la Centrală.

– Ai văzut nenorocitul ăsta de document? mă întrebă Ned, bătând darabana cu degetele în dosarul de pe genunchi.

– Ce nenorocit de document?

– Lista de repartizări în operaţiunea *Bluebird*. Cei care au acces la dosarul *Bluebird* şi satrapii lor.

Din prudenţă, eram rezervat. Proasta dispoziţie a lui Ned la mijlocul unei operaţiuni era legendară. Lumina avertizoare de pe uşa biroului lui Clive arăta verde, ceea ce însemna: intraţi dacă îndrăzniţi. Pe plăcuţa de alamă era scris „Director

adjunct", cu litere ce străluceau mai ceva ca la Monetăria Regală.

– Ce dracu' s-a întâmplat cu cei care trebuie informați, Clive? îl întrebă Ned, fluturându-i lista de repartizare pe sub nas, de îndată ce am intrat în încăpere. Transmitem celor de la Langley un pachet de informații explozive, fără menționarea surselor, și ăia se apucă peste noapte să angajeze mai mulți bucătari decât oale de ciorbă. Explică-mi și mie ce înseamnă asta? Hollywood? Avem un spion care-și riscă pielea acolo. Avem tot acolo un potențial transfug, pe care nici măcar nu-l cunoaștem.

Clive se plimba de jur împrejurul covorului auriu. Când discuta în contradictoriu cu Ned, avea obiceiul să umble și să facă stânga-mprejur brusc, de parcă întorcea o carte pe dos. Procedă și acum la fel.

– Crezi, deci, că lista celor care au acces la *Bluebird* este prea lungă? întrebă el pe un ton de procuror.

– Da. Și ar trebui să gândești și tu așa. La fel și Russell Sheriton. Cine dracu' sunt ăia de la Comitetul de Legătură științifică al Pentagonului? Ce este Echipa de Consilieri Universitari ai Casei Albe?

– Ai prefera să-i iau de sus și să insist ca *Bluebird* să fie rezervată Comitetului Inter-Agenții? Doar directorii, fără personal, fără auxiliari? Asta vrei să spui?

– Dacă îți închipui că mai poți vârî pasta de dinți la loc în tub, da, asta vreau să spun.

Clive se prefăcu apoi că reflectează cu toată obiectivitatea. Dar știam, atât eu, cât și Ned, că el nu privea nimic cu obiectivitate. Cântărea cine era pentru și cine era contra. Apoi lua în considerație aliatul cel mai prețios.

– În primul rând, nici unul dintre domnii ăștia mari pe care i-am menționat nu este în stare să distingă stânga de dreapta în ceea ce privește operațiunea *Bluebird* fără ajutorul experților, reluă Clive cu vocea lui lipsită de inflexiuni. Ori îi lăsăm să bâjbâie în ignoranța lor, ori le acceptăm auxiliarii și plătim

prețul cerut. Același lucru este valabil pentru Serviciul de Informații al Apărării, cu experții lor de la Marină, de la Armată, Aviație și de la Casa Albă.

– Cine vorbește, Russell Sheriton sau tu? întrebă Ned.

– Cum oare le putem spune să nu-și cheme echipele de experți, când le oferim un material extrem de complex dintr-o singură suflare? insistă Clive, eludând întrebarea lui Ned. Dacă *Bluebird* nu e cumva o făcătură, vor avea nevoie de tot ajutorul posibil.

– Dacă, repetă Ned, exasperat. Dacă nu e o făcătură. Dumnezeule, Clive, ești mai rău decât ei! Sunt două sute patruzeci de persoane pe lista asta și fiecare dintre ei are o nevastă, o amantă și cincisprezece prieteni apropiați.

– Și, în al doilea rând, continuă Clive, când uitasem că a existat și un primul rând, aceste informații nu ne aparțin. Ele sunt ale celor de la Langley. Se întoarse brusc către mine, înainte ca Ned să mai aibă timpul să răspundă. Palfrey! Confirmă! În virtutea acordului nostru de colaborare cu americanii, nu trebuie oare să le acordăm drepturi prioritare americanilor asupra tuturor materialelor strategice?

– În probleme strategice, dependența noastră de Langley este totală, am încuviințat eu. Ei ne dau ceea ce vor ei să știm. În schimb, suntem obligați să le dăm tot ceea ce descoperim. Nu e mare lucru de obicei, dar aceasta este înțelegerea.

Clive ascultă cu atenție și fu de acord. Răceala sa avea o cruzime neobișnuită și mă întrebam de ce. Dacă ar fi avut conștiință, aș fi zis că îl mustra. Ce o fi făcut toată ziua la ambasadă? Ce o fi dezvăluit, cui și pentru ce?

– Planează o neînțelegere, în mod curent, în acest Serviciu, continuă Clive, adresându-i-se de data aceasta direct lui Ned, cum că noi și americanii ne-am afla în aceeași barcă. Nu suntem. Nu, atunci când este vorba despre strategie. Nu avem în țara asta un singur analist în materie de apărare capabil să se compare cu omologul său american în probleme de strategie. În ceea ce privește strategia, suntem o micuță luntre

pescărească ignorantă, iar ei sunt cât *Queen Elizabeth*. Nu suntem în măsură să le spunem cum să-şi conducă barca.

Ne mai miram încă de virulenţa acestei declaraţii, când telefonul roşu al lui Clive începu să sune, iar el se duse să răspundă nerăbdător, căci întotdeauna îi plăcea să vorbească pe „scurt" în prezenţa subordonaţilor săi. N-a avut noroc. Era Brock, care îl căuta pe Ned.

Katia tocmai îl sunase pe Barley la Hotel Odessa şi s-au înţeles să se întâlnească a doua zi, seara, îi comunică Brock. Staţia Moscova cerea aprobarea urgentă a lui Ned pentru propunerile sale operative privitoare la întâlnire. Ned plecă imediat.

– Ce pui la cale cu americanii? l-am întrebat pe Clive, dar acesta nu-mi dădu nici o atenţie.

Toată ziua următoare am consumat-o în convorbiri cu suedezii mei. Nici la Casa Rusia nu se întâmpla ceva mai interesant. Spionajul înseamnă aşteptare. Pe la orele şaisprezece, m-am reîntors în camera mea şi i-am telefonat lui Hannah. Fac acest lucru uneori. Se întoarce cam la această oră de la Institutul de Oncologie, unde lucrează cu jumătate de normă, iar soţul ei nu vine acasă niciodată înainte de orele nouăsprezece. Mi-a spus cum i-a trecut ziua. De-abia o ascultam. I-am spus vrute şi nevrute despre fiul meu, Allan, care se încurcase rău de tot cu o infirmieră din Birmingham, o fată destul de drăguţă, dar nu de clasa lui Allan.

– S-ar putea să te sun mai târziu, îmi spuse ea. Aşa zicea ea câteodată, dar nu suna.

Barley mergea alături de Katia şi-i auzea paşii ca un ecou, mai ritmat, al propriilor paşi. Casele scorojite din acest cartier dickensian al Moscovei se scăldau în lumina tristă a asfinţitului. Prima curte era mohorâtă, a doua, întunecată de-a binelea. Din gunoaie, pisicile se uitau la ei fix. Doi băieţi pletoşi, care puteau fi studenţi, jucau tenis peste un şir de cutii de ambalaj. Un al treilea se sprijinea de zid. Niţel mai departe

era o uşă, plină de graffiti, şi o semilună roşie. „Urmăreşte semnele roşii“, îl sfătuise Wicklow. Era palidă, iar Barley se întrebă dacă nu era şi el tot atât de palid. Ar fi fost de mirare să nu fie şi el. „Unii bărbaţi nu vor fi niciodată eroi, iar unii eroi nu vor fi niciodată bărbaţi, gândi el, mulţumindu-i sincer lui Joseph Conrad. Iar Barley Blair nu va fi nici una, nici alta.“ Puse mâna pe clanţă şi o zgâlţâi puternic. Katia se ţinea deoparte. Purta o basma şi un impermeabil. Clanţa funcţiona, dar uşa nu cedă deloc. O împinse cu ambele mâini, din ce în ce mai tare. Jucătorii de tenis îi răcniră ceva pe ruseşte. Se opri, simţind cum îi ia spatele foc.

– Au spus că ar trebui, dacă vrei, să-i dai un picior, zise Katia şi, spre uimirea lui, văzu că zâmbea.

– Dacă poţi zâmbi acum, spuse el, cum arăţi atunci când eşti fericită?

De fapt, se poate s-o fi spus în gând, pentru că ea nu-i răspunse.

Lovi uşa cu piciorul şi aceasta cedă, scrâşnind pe molozul de dedesubt. Băieţii izbucniră în râs şi-şi continuară jocul. Blair păşi în întuneric urmat de Katia. Uşa se închise cu zgomot după ei. Căută pe pipăite clanţa, dar nu o găsi. Stăteau în beznă, izbiţi de duhoare de pipi de pisică, de ceapă prăjită şi ulei încins, ascultând frânturi din muzica şi certurile venite din vieţile altora. Aprinse un chibrit. Înainte de a-şi arde degetele, zări trei trepte, o jumătate de bicicletă, apoi uşa unui lift împuţit. Flacăra îi arse degetele. „Mergeţi la etajul patru, îi spusese Wicklow. Urmăreşte semnele roşii.“ Cum dracu' să urmăresc semnele roşii pe întuneric? Dumnezeu îi dădu răspunsul sub forma unei dâre de lumină venită de la etajul de deasupra.

– Unde suntem? întrebă ea politicos.

– La un prieten de-al meu, spuse el. Pictor.

Închise uşa ascensorului, apoi trase grilajul.

– Te rog, o invită el, dar ea trecuse prin spatele lui şi stătea în cabină, uitându-se în sus, rugându-se să urce.

– E plecat pentru câteva zile. E doar un loc unde putem sta de vorbă.

Îi observă din nou genele, privirea umedă. Dorea să o consoleze, dar nu era destul de tristă.

– E pictor, repetă el, ca şi cum acest lucru îi legitima prietenia.

– Oficial?

– Nu. Nu cred. Nu ştiu.

De ce oare nu-i spusese Wicklow ce fel de nenorocit de pictor era ăla?

În momentul în care a întins mâna să apese pe buton, o fetiţă cu ochelari cu rame de baga ţopăi în urma lor în lift, strângând în braţe un urs de plastic. Salută, iar faţa Katiei se lumină, răspunzându-i la bună ziua. Ascensorul se zgâlţâi în sus, butoanele pocnind ca nişte pistoale cu capse la fiecare etaj. La cel de-al treilea, fetiţa îşi luă politicos rămas-bun, iar Barley şi Katia îi răspunseră la unison. La etajul patru, ascensorul se opri poticnindu-se, ca şi cum s-ar fi lovit de tavan, ceea ce nu era imposibil. Barley o împinse afară şi sări după ea. În faţa lor se deschidea un culoar mirosind a copil mic, poate a mai mulţi copii mici. La capătul lui, pe ceea ce părea un zid gol, o săgeată roşie le indica să o ia la stânga. Ajunseră la o scară strâmtă de lemn. Pe prima treaptă, ghemuit ca un pitic, Wicklow citea o carte groasă la lumina unei lanterne. Nu ridică ochii când urcară treptele pe lângă el. Dar Barley o văzu pe Katia privindu-l cu atenţie.

– Ce e? Ai văzut cumva o fantomă? o întrebă el.

Îl auzea? Se auzea pe sine însuşi? Vorbise? Se aflau într-o mansardă lungă. Printre plăcuţele de ardezie se zăreau frânturi de cer, iar căpriorii erau mânjiţi cu excremente de lilieci. Peste grinzi fusese improvizată o pasarelă din scânduri de schelă. Barley o apucă de mână. Avea o palmă lată, puternică şi uscată. Contactul cu pielea mâinii era asemenea unui dar al întregului ei trup.

Înaintă cu grijă. Se simțea un miros de terebentină și de ulei de in și se auzea ciocănitul neașteptat al vântului pe acoperiș. Se strecură printre două rezervoare de fier și văzu un pescăruș de hârtie, în mărime naturală, cu aripile desfăcute, atârnat de o grindă, învârtindu-se de ața cu care era agățat. O trase după el. Puțin mai încolo, de o vergea de duș, atârna o perdea în dungi. „Dacă nu e pescărușul, întâlnirea nu are loc, spusese Wicklow. Nu e pescăruș, înseamnă las-o baltă." „Așa va suna și epitaful meu, gândi Barley: «Pescărușul n-a venit, iară eu m-am prăpădit»." Dădu perdeaua la o parte și intră în atelierul unui pictor, trăgând-o din nou după el. În mijlocul încăperii trona un șevalet, iar în apropiere, o estradă capitonată pentru modele. O canapea veche, fără picioare, era pusă direct pe podea. E o ascunzătoare ce trebuie folosită o singură dată, îi spusese Wicklow. Nici eu, Wicklow, nu pot fi folosit de mai multe ori. Un luminator fusese improvizat în panta acoperișului și avea un semn roșu pe cadru. Rușii nu au încredere în pereți, îi explicase Wicklow, ea va vorbi mai ușor în aer liber.

Luminatorul s-a deschis, spre consternarea unei colonii de porumbei și de vrăbii. Îi făcu semn cu capul să treacă prima, observând grația naturală a trupului ei, când s-a aplecat să se strecoare prin deschizătură. Se cățără după ea, julindu-și spatele și spunând: „La dracu'", exact cum se așteptase să spună. Stăteau în intrândul făcut de două pante într-un fel de jgheab de plumb, în care le încăpeau doar picioarele. Străzi invizibile făceau să ajungă până la ei pulsul traficului. Stăteau față-n față, apropiați unul de altul. „Să trăim aici", gândi el. Ochii tăi, eu și cerul. Apucă să se frece pe spate, strângându-și pleoapele de durere.

– Te-ai rănit?

– O simplă fractură de coloană vertebrală, glumi el.

– Cine este bărbatul de pe scări? spuse ea.

– Lucrează pentru mine. Radactor de-al meu. Stă la pândă în timp ce vorbim.

– A fost la spital aseară.

– Ce spital?

– Aseară, după ce ne-am văzut, am fost nevoită să fac o vizită la spital.

– Eşti bolnavă? De ce te-ai dus la spital? întrebă Barley, care încetase să-şi mai maseze spatele.

– Nu prezintă importanţă. Era şi el acolo. Părea să aibă un braţ rupt.

– Nu se poate să fi fost acolo, zise Barley, necrezând nici el ce spunea. A fost cu mine toată seara după ce ai plecat. Am discutat despre cărţile ruseşti.

Văzu umbra de suspiciune dispărându-i încet din ochi.

– Sunt obosită. Te rog să mă scuzi!

– Lasă-mă să-ţi spun ce-am plănuit, apoi îmi poţi spune dacă ideea e bună sau proastă. Stăm de vorbă, apoi te invit la cină. Dacă gardienii poporului au ascultat convorbirea noastră de ieri-seară, se vor aştepta la aceasta, oricum. Atelierul aparţine unui prieten de-al meu, pictor, un împătimit al jazzului ca şi mine. Nu ţi-am pomenit numele lui pentru că nu mi l-am putut reaminti şi poate că nu l-am ştiut niciodată. Credeam că-i putem aduce ceva de băut şi să-i vizionăm tablourile, dar n-a apărut. Ne-am dus în oraş la masă, am vorbit despre literatură şi despre pacea lumii. În ciuda reputaţiei mele, nu m-am dat la tine. Eram prea copleşit de frumuseţea ta. Cum ţi se pare?

– Merge.

Lăsându-se pe vine, scoase o jumătate de sticlă de scotch şi-i deşurubă capacul.

– Bei aşa ceva?

– Nu.

– Nici eu. Spera să se ghemuiască lângă el, dar ea rămase în picioare. Turnă o gură în dop şi puse sticla la picioare. Cum îl cheamă? continuă el. Pe autor. Goethe. Cine e?

– Nu contează.

– Unde lucrează? Firma? Număr de căsuță poștală? Minister? Laborator? Nu avem timp de aiureli!

– Nu știu.

– Unde locuiește? Nu-mi vei spune nici asta, nu-i așa?

– În multe locuri. Depinde unde lucrează.

– Cum l-ai întâlnit?

– Nu știu. Nu știu ce-ți pot spune.

– Ce ți-a zis să-mi spui?

Șovăi, ca și cum ar fi prins-o pe picior greșit. Se încruntă.

– Tot ce este necesar. Mi-a spus să am încredere în tine. A fost generos. Așa e firea lui.

– Și-atunci, ce te reține? (Tăcere.) De ce crezi că mă aflu aici? (Tăcere.) Crezi că-mi face plăcere să mă joc de-a hoții și vardiștii prin Moscova?

– Nu știu.

– De ce mi-ai trimis cartea, dacă nu ai încredere în mine?

– Pentru că m-a rugat el. Nu eu te-am ales. El a făcut-o, zise Katia cu arțag.

– Unde se află acum? La spital? Cum comunici cu el? Se uită în sus la ea, așteptând un răspuns. De ce nu te hotărăști să vorbești, să vezi dacă merge, îi sugeră el. Cine e el, cine ești tu? Cum își câștigă pâinea?

– Nu știu.

– Cine se afla în șopronul de lemne, la orele trei, în noaptea crimei? (Aceeași tăcere.) Spune-mi de ce m-ai târât în chestia asta. Tu ai început. Nu eu. Katia? Eu sunt Barley Blair. Fac glume, cânt ca păsărelele, beau. Sunt un prieten.

Îl încântau tăcerile ei grave în timp ce-l privea. Îi plăcea cum îl asculta cu privirea și simpatia de camaraderie regăsită când se hotăra să spună ceva.

– N-a fost nici o crimă, zise ea. E prietenul meu. Numele și ocupația lui nu sunt importante.

Barley luă o gură, gândindu-se la spusele ei.

– Aşa faci tu de obicei pentru prietenii tăi? Le treci manuscrisele subversive în Occident? „Gândeşte şi cu ochii", îşi zise el. Ţi-a vorbit despre conţinutul manuscrisului său?

– Fireşte. Nu m-ar face să risc fără consimţământul meu. Barley notă cu iritare tonul protector din glasul ei.

– Ce ţi-a spus despre conţinutul lui? întrebă el.

– Manuscrisul descrie implicarea de ani de zile a ţării mele în fabricarea unor arme antiumanitare de distrugere în masă. Face, de asemenea, un portret al corupţiei şi incompetenţei în toate domeniile industriei şi apărării, precum şi al conducerii dezastruoase, criminale şi al lipsei de etică.

– Frumos program! Cunoşti şi alte detalii?

– Nu mă pricep la chestiuni militare.

– Deci e militar?

– Nu.

– Atunci, ce este?

Tăcere.

– Dar eşti de acord? Cu trecerea acestor materiale în Occident?

– El nu le trece în Occident şi nu le livrează nici unui bloc. Îi respectă pe englezi, dar acest lucru nu este important. Gestul său va asigura o adevărată deschidere între oamenii de ştiinţă din toată lumea. Va ajuta la oprirea cursei înarmărilor. Mai avea reţineri faţă de Barley. Vorbea cu un glas monoton, ca şi cum ar fi recitat lucruri învăţate pe de rost. Crede că timpul presează. Trebuie eliminată folosirea abuzivă a ştiinţei şi a sistemelor politice răspunzătoare de acest lucru. Când filosofează, se exprimă în englezeşte, adăugă ea.

„Şi tu stai şi-l asculţi... gândi el. Cu ochii. În englezeşte. Şi te întrebi dacă poţi să te încrezi în mine."

– Este om de ştiinţă? întrebă el.

– Da. E om de ştiinţă.

– Îi urăsc pe toţi! În ce domeniu? E fizician?

– Poate. Nu ştiu.

– Informaţiile sale privesc toate domeniile. Precizia focului, punct de ochire, comandă şi conducere, motoare de rachetă. E un singur om? Cine îi furnizează informaţiile? Cum de ştie atât de multe?

– Nu ştiu. E un singur om. Asta e sigur. Nu am atâţia prieteni. Nu reprezintă un grup. Poate că supraveghează munca altora. Nu ştiu.

– E bine plasat? E mare ştab? Lucrează aici, la Moscova? E membru al Marelui Stat-Major? Ce e?

Nega din cap la fiecare întrebare.

– Nu lucrează la Moscova. Nu l-am întrebat nimic în plus şi nici nu mi-ar fi spus nimic.

– Efectuează experimente?

– Nu ştiu. Se duce în multe locuri. În întreaga Uniune Sovietică. Câteodată vine din dogoare, uneori vine din frig, alteori din amândouă.

– A menţionat vreodată unde lucrează?

– Nu.

– Numerele căsuţelor poştale? Numele şefilor? Numele vreunui coleg sau al vreunui subordonat?

– N-are nici un interes să-mi spună astfel de lucruri.

O credea. În timp ce era cu ea, ar fi fost în stare să creadă că nordul era la sud şi că pe copii îi aduce barza.

Îl observa, aşteptând întrebarea următoare.

– Înţelege consecinţele publicării acestui material? întrebă el. Vreau să spun, în ceea ce-l priveşte? Ştie că se joacă cu focul?

– Susţine că sunt momente când acţiunea primează şi că trebuie să te gândeşti la consecinţe doar atunci când apar. Părea că se aştepta să-l audă continuând, dar el învăţase să încetinească ritmul. Dacă avem un ţel clar, putem face un pas înainte. Dacă avem mai multe ţeluri în acelaşi timp, nu vom înainta deloc.

– În ceea ce te priveşte, s-a gândit la consecinţe, în situaţia în care ceva din toate acestea iese la iveală?

– S-a resemnat.

– Dar tu?

– Fireşte. A fost şi hotărârea mea. Altfel, de ce l-aş sprijini?

– Dar copiii? întrebă el.

– Este pentru binele lor şi al generaţiei lor, spuse ea cu o hotărâre vecină cu furia.

– Şi consecinţele pentru Maica Rusia?

– Apreciem că distrugerea Rusiei este preferabilă distrugerii întregii omeniri. Cea mai grea povară este trecutul. Pentru toate naţiunile, nu doar pentru Rusia. Ne considerăm călăii trecutului. „Dacă nu suntem în stare să ne distrugem trecutul, spune el, cum vom putea oare să ne construim viitorul? Nu trebuie să clădim o lume nouă până nu am scăpat de mentalităţile celei vechi. Pentru a exprima adevărul trebuie să fim pregătiţi să devenim apostolii negativismului." Îl citează pe Turgheniev. „Nihilistul este persoana care nu ia nimic drept sigur, oricât de respectat ar fi acest principiu."

– Şi tu?

– Eu nu sunt nihilistă. Sunt umanistă. Dacă ne este dat să jucăm un rol pentru viitor, trebuie să-l jucăm.

Căută în vocea ei o urmă de îndoială. N-a descoperit. Tonul ei era perfect.

– De când vorbeşte în felul acesta? Dintotdeauna? Sau doar de curând?

– A fost întotdeauna un idealist. Aşa e firea lui. A avut întotdeauna un spirit extrem de critic, dar în sens constructiv. A fost o vreme când reuşea să se convingă pe el însuşi că armele de distrugere în masă erau atât de redutabile, încât prin efectul lor ar înlătura războiul. Credea că acestea ar putea produce o schimbare în modul de gândire al autorităţilor militare. Era convins de paradoxul că armele cele mai puternice conţineau cea mai mare capacitate de menţinere a păcii. A fost, din acest punct de vedere, cel mai entuziast adept al opiniilor strategice americane.

Își lăsase privirea către el. Simțea mijind în ea o nevoie. Se înviora și se apropia de el. Sub cerul Moscovei, se dezbăra de neîncredere, după prea multă însingurare și frustrare.

– Atunci, ce l-a făcut să se schimbe?

– A fost confruntat ani de zile cu incompetența și aroganța organismelor noastre militare și birocratice. A văzut cum progresul are mâinile și picioarele legate. Așa s-a exprimat el. Se simte însuflețit de perestroika și de perspectiva păcii mondiale. Dar asta nu-l face să fie utopic, nici inactiv. Știe că nimic nu se realizează de la sine. Știe că poporul nostru este amăgit și lipsit de putere colectivă. Noua revoluție trebuie impusă de sus. De către intelectuali. De către artiști. De către conducători. De către oamenii de știință. Dorește să-și aducă propria contribuție ireversibilă potrivit îndemnurilor conducerii noastre. Citează o zicală rusească: „Dacă gheața e subțire, trebuie să umbli repede“. Spune că am trăit prea mult într-o epocă de care nu mai avem nevoie. Progresul poate fi realizat doar după încheierea acestei epoci.

– Ești de aceeași părere?

– Da, la fel ca și tine. Se înflăcărează. O engleză de-a dreptul perfectă, învățată la mănăstire, învățată din clasicii autorizați. Spune că te-a auzit criticându-ți țara în aceiași termeni!

– Are și el gânduri simple, ca toată lumea? întrebă Barley. Vreau să spun, îi plac filmele? Ce fel de mașină conduce?

Întoarse capul, iar Barley o vedea din profil, cu chipul proiectat pe cerul senin. Mai luă o gură de scotch.

– Spuneai că ar putea fi fizician, îi aminti el.

– A studiat fizica. Cred că are calificări și în unele domenii ale ingineriei. În sectorul său de lucru, cred că nu se prea ține seama de diplome.

– Unde a studiat?

– Din școală încă, era considerat un copil-minune. La paisprezece ani a câștigat Olimpiada de Matematică. Succesul său a fost menționat în toată presa din Leningrad. S-a dus la

IMSOL. Apoi a urmat studii postuniversitare. Este cu adevărat strălucitor.

– Când mergeam la şcoală, ăsta era genul de elevi pe care îi uram, spuse Barley, neliniştit de privirea ei mânioasă.

– Dar nu l-ai urât pe Goethe. L-ai inspirat întotdeauna. Îl citează deseori pe prietenul său Scott Blair. „Dacă mai există o speranţă, ar trebui toţi să ne trădăm patria". Ai spus într-adevăr aşa ceva?

– Ce este IMSOL?

– Este Institutul de Mecanică şi Ştiinţe Optice din Leningrad. După universitate, a fost trimis la Novosibirsk pentru a studia la Akademgorodok, oraşul oamenilor de ştiinţă. A ajuns candidat în ştiinţe, doctor în ştiinţe. A avut succes în toate.

Ar fi vrut să o întrebe mai multe despre ce voia să însemne „în toate", dar îi era teamă să o grăbească, aşa că o lăsă să vorbească despre ea însăşi.

– Cum te-ai încurcat cu el?

– Eram o copilă.

– Câţi ani avea copila?

O simţi din nou cuprinsă de reticenţe, apoi destinzându-se, ca şi cum şi-ar fi reamintit că era într-o companie sigură cu el sau într-o companie atât de puţin sigură că nu mai conta dacă se compromitea şi mai mult.

– Eram o mare intelectuală la vârsta de şaisprezece ani, spuse ea cu un surâs grav.

– Dar geniul câţi ani avea?

– Treizeci.

– În ce an se întâmpla asta?

– 1968. Mai credea încă în idealurile păcii. Spunea că nu vor trimite niciodată tancurile. „Cehii sunt prietenii noştri, spunea el. La fel ca sârbii şi bulgarii. Dacă ar fi fost vorba de Varşovia, poate ar trimite tancurile. Dar împotriva cehilor noştri, niciodată, niciodată."

Se întoarse complet cu spatele către el. Întruchipa prea multe femei. Era cu spatele la el şi vorbea către cer, însă îl atrăgea în viaţa ei şi făcea din el confidentul ei.

Era în august, la Leningrad, spuse ea, avea şaisprezece ani şi învăţa franceza şi germana în ultimul an de şcoală. Era o elevă eminentă, o pacifistă şi o revoluţionară de cel mai romantic tip posibil. Se afla pe pragul de a deveni femeie şi se credea matură. Vorbea despre ea cu ironie. Îi citise pe Erich Fromm, pe Ortega y Gasset şi pe Kafka, şi văzuse filmul *Dr. Strangelove*. Găsea ideile lui Saharov juste, dar considera greşită metoda sa. O preocupau evreii ruşi, dar împărtăşea vederile tatălui ei, şi anume că şi-au făcut-o cu mâna lor. Tatăl ei era profesor de ştiinţe umaniste la universitate, iar şcoala pe care o urma era pentru fiii şi fiicele membrilor nomenclaturii leningrădene. Era august 1968, însă Katia şi prietenii ei mai nutreau încă speranţe politice. Barley încerca să-şi aducă aminte dacă în ceea ce îl priveşte nutrise vreodată speranţe politice, dar ajunse la concluzia că era puţin probabil. Vorbea de parcă nimic nu o va mai putea opri. Barley şi-ar fi dorit să o mai poată ţine de mână, aşa cum o ţinuse pe scară. Ar fi dorit să-i atingă orice parte a trupului, dar cel mai mult să-i ia obrajii în palme şi s-o sărute, în loc să stea să-i asculte povestea de iubire.

– Noi credeam că se realizează o apropiere între Est şi Vest, spuse ea. Când studenţii americani au protestat împotriva războiului din Vietnam, am fost mândri de ei şi i-am considerat tovarăşii noştri. Când s-au revoltat studenţii parizieni, am fi dorit să fim alături de ei pe baricade, purtând frumoasele lor haine franţuzeşti.

Întoarse capul şi-i zâmbi lui Barley peste umăr. O lună nouă apăruse la stânga ei, deasupra stelelor, iar Barley, din amintirile sale literare, ştia că era prevestitoare de rău. Un stol de pescăruşi poposi pe un acoperiş de vizavi. „Nu te voi părăsi niciodată“, gândi el.

– La noi în curte, era un bărbat care lipsise de acasă nouă ani, spunea ea. S-a întors într-o dimineață, pretinzând că nu fusese plecat niciodată. Tatăl meu l-a invitat la cină şi i-a pus muzică toată seara. Nu cunoscusem, în mod conştient, pe nimeni care să fi fost de curând persecutat, aşa că, fireşte, speram că va vorbi despre ororile lagărelor. Tot ceea ce a vrut, însă, a fost să asculte Şostakovici. Nu înțelegeam pe vremea aceea că sunt suferințe ce nu pot fi descrise. Din Cehoslovacia ne parveneau informații despre reforme extraordinare. Credeam că toate aceste reforme vor ajunge până în Uniunea Sovietică, că vom avea valută forte şi că vom fi liberi să călătorim.

– Nu mi-ai spus nimic despre mama ta.

– Murise.

– Cum s-a prăpădit?

– De tuberculoză. Era bolnavă când m-am născut. La 20 august, la Clubul Oamenilor de Ştiință s-a proiectat un film de Godard. A fost o vizionare pentru un cerc restrâns.

Fără să vrea, vocea ei devenise aspră.

– Invitația era pentru două persoane. Tatăl meu, după ce se interesase despre conținutul moral al filmului, n-ar fi vrut să mă ia, însă eu am insistat. În cele din urmă, a hotărât că pot să-l însoțesc, nu de alta, dar să-mi perfecționez cunoştințele de limba franceză. Cunoşti Clubul Oamenilor de Ştiință din Leningrad?

– N-aş putea spune, răspunse el, lăsându-se pe spate.

– Ai văzut ? *bout de souffle?*

– Am avut unul din rolurile principale, spuse Barley, făcând-o să râdă, în timp ce-şi sorbea scotch-ul.

– Îți aminteşti că este un film foarte tensionat. Da?

– Da.

– Este filmul cel mai puternic pe care l-am văzut vreodată. Toată lumea a fost foarte impresionată, dar pentru mine a fost ca o lovitură de trăsnet. Clubul Oamenilor de Ştiință se află pe malul Nevei. Este aureolat de gloria trecutului. Are

scări de marmură și canapele foarte joase, pe care îți vine greu să te așezi într-o fustă strâmtă. O vedea din nou din profil, cu ochii ațintiți înainte. Are o minunată grădină de iarnă și o încăpere ca o moschee, cu draperii grele și covoare moi. Tatăl meu mă iubea foarte mult, doar din grijă pentru mine era foarte sever. După sfârșitul filmului, ne-am dus în sufrageria lambrisată. Era superbă. Ne-am așezat în jurul meselor lungi și acolo l-am cunoscut pe Iakov. Mi l-a prezentat tatăl meu: „Acesta este noul geniu din lumea fizicii", a spus el. Tatăl meu are câteodată tendința neplăcută de a fi sarcastic cu tinerii. Iakov era foarte frumos. Auzisem câte ceva despre el, dar nu-mi spusese nimeni cât de vulnerabil era, mai curând ca un artist, decât ca un om de știință. L-am întrebat ce făcea și mi-a răspuns că se întorsese la Leningrad pentru a-și regăsi inocența. Am râs și, pentru o fată de șaisprezece ani, i-am dat o replică impresionantă. Am spus că mi se părea curios ca, dintre toți oamenii, un savant să caute inocența. Mi-a explicat că la Akademgorodok se dovedise mult prea strălucit în anumite domenii și, ca atare, devenise prea atrăgător pentru militari. Se pare că în probleme de fizică, granița între cercetările în scopuri pașnice și cele făcute în scopuri militare este adesea minimă. Acum îi ofereau totul – privilegii, bani pentru cercetările sale –, dar îi refuza în continuare, întrucât dorea să-și menajeze energia pentru scopuri pașnice. Acest fapt i-a înfuriat, întrucât sunt obișnuiți să recruteze crema savanților noștri fără a întâmpina vreun refuz. Așa că se întorsese la vechea sa universitate pentru a-și regăsi inocența. Își propusese inițial să studieze fizica teoretică și era în căutare de persoane influente care să-l sprijine, dar acestea se dovedeau reticente datorită atitudinii lui. Nu avea autorizație de ședere în Leningrad. Vorbea foarte liber, cum nu-și pot permite decât oamenii noștri de știință. Era entuziasmat de Akademgorodok. Povestea despre străinii care treceau în acele zile pe acolo, tineri americani străluciți de la Stanford

şi de la MIT, şi englezi. Vorbea despre pictorii interzişi la Moscova, care aveau totuşi dreptul să expună la Akademgorodok. Seminariile, intensitatea vieţii, liberul schimb de idei şi, aşa cum mă aşteptam, dragostea. „În ce altă ţară, în afară de Rusia, ar veni Richter şi Rostropovici să cânte special pentru oamenii de ştiinţă, Okudjava să cânte şi Voznesenski să-şi citească poemele?! Aceasta este lumea pe care noi, oamenii de ştiinţă, trebuie să o clădim pentru alţii!" Glumea, şi eu râdeam ca o femeie în toată firea. Era foarte spiritual pentru vremurile acelea, dar şi foarte vulnerabil, aşa cum este şi azi. E o parte din el care refuză să crească. Artistul, dar şi perfecţionismul din el. Încă de pe atunci denunţa pe faţă incompetenţa autorităţilor. Spunea că erau atâtea ouă şi atâţia cârnaţi la magazinul cu autoservire din Akademgorodok, încât veneau cu autobuzele de la Novosibirsk şi, până la orele zece dimineaţa, goleau efectiv rafturile. De ce oare nu puteau face ouăle călătoria în locul oamenilor? Ar fi fost mult mai bine! Nimeni nu ridica gunoiul, spunea el, iar curentul electric era des oprit. Uneori grămezile de gunoaie de pe străzi se ridicau la înălţimea genunchiului, şi-i mai spun „Paradisul savanţilor"! Am mai făcut un comentariu de copil precoce: „Ăsta-i necazul cu Paradisul. Nu e nimeni acolo care să ridice gunoiul!" Toată lumea s-a amuzat enorm. M-am bucurat de foarte mult succes. Îi descria pe cei din vechea gardă, care se confruntau cu ideile oamenilor noi, pledând, dând din cap ca ţăranii care vedeau un tractor pentru prima oară. „Nu contează! a exclamat el. Progresul va triumfa! A spus că trenul blindat al Revoluţiei, pe care Stalin l-a făcut să deraieze, se punea din nou în mişcare, iar următoarea staţie va fi Marte. Tatăl meu l-a întrerupt cu una dintre remarcile sale sarcastice. Găsea că Iakov are gura prea mare. „Dar, Iakov Efremovici, nu este Marte Zeul Războiului?" Iakov a căzut imediat pe gânduri. Nu-mi imaginasem că un om se poate schimba atât de

repede, acum curajos, iar în secunda următoare atât de însingurat şi de abătut. Îl învinovăţeam pe tatăl meu.

Eram furioasă pe el. Iakov a încercat să-şi revină, dar tatăl meu îl împinsese în disperare.

– Ţi-a vorbit Iakov despre propriul tată?

Se aşezase de partea cealaltă a jgheabului, cu spatele lipit de acoperişul de gresie în pantă, cu picioarele ei lungi întinse, cu rochia strânsă pe trup. Cerul se întuneca în spatele ei, luna şi stelele străluceau din ce în ce mai sus.

– Mi-a spus că tatăl său murise de o supradoză de inteligenţă, replică Barley.

– A luat parte la o răzmeriţă în lagăr. Era disperat. Iakov n-a ştiut mulţi ani de moartea tatălui său. Într-o bună zi, un bătrân s-a prezentat la Iakov acasă şi i-a spus că-l împuşcase pe tatăl său. Fusese gardian în acel lagăr şi i se ordonase să facă parte din plutonul de execuţie pentru răsculaţi. Au fost mitraliaţi cu zecile aproape de gara Vorkuta. Gardianul plângea. Iakov nu avea decât paisprezece ani. L-a iertat şi l-a cinstit pe bătrân cu votcă.

„N-aş putea face aşa ceva, gândi Barley. Nu mă ridic la înălţimea acestor oameni."

– În ce an a fost împuşcat tatăl său? întrebă el.

„Fă ca hârciogul. Cam atât te pricepi."

– Cred că era în primăvara anului 1952. În timp ce Iakov tăcea, toată lumea de la masă începu să discute cu vehemenţă despre Cehoslovacia, continuă ea în engleza ei perfectă, dar vetustă. Unii spuneau că banda conducătoare va trimite tancurile. Tatăl meu era sigur de asta. Alţii spuneau că actul lor ar fi justificat. Tatăl meu a spus că o vor face, fie că era justificat, fie că nu. „Ţarii roşii vor face exact aşa cum vor avea chef, a spus el, cum făcuseră şi ţarii albi. Sistemul va câştiga, pentru că sistemul câştigă întotdeauna, iar sistemul este blestemul nostru." Aceasta era convingerea tatei şi, mai târziu, a devenit şi a lui Iakov. Dar Iakov, la vremea aceea, mai credea cu hotărâre în revoluţie. Dorea ca moartea părintelui său să nu fi

fost în van. Asculta cu atenţie spusele tatălui meu, dar începuse să fie agresiv. „Nu vor trimite niciodată tancurile! Revoluţia va supravieţui!“ Dădu cu pumnul în masă. I-ai văzut mâinile? De pianist, atât de albe, cu degete atât de subţiri? Băuse. Şi tata întrecuse măsura şi începuse să se înfurie. Dorea să fie lăsat în plata Domnului cu pesimismul său. Ca distins umanist, nu-i plăcea să fie contrazis de către un tânăr om de ştiinţă, pe care-l considera arivist. S-ar putea ca tata să fi fost gelos, pentru că, în timp ce se certau, eu m-am îndrăgostit nebuneşte de Iakov.

Barley mai luă o gură de scotch.

– Nu te şochează? întrebă ea pe un ton indignat, când îi reveni zâmbetul pe faţă? O fată de şaisprezece ani să se îndrăgostească de un bărbat de treizeci de ani, cu experienţă?

Barley nu avea replica pe loc, dar îşi dădea seama că ea avea nevoie de asigurări.

– Am rămas fără grai, dar în mare aş spune că au avut amândoi foarte mult noroc, spuse el.

– La sfârşitul recepţiei, l-am rugat pe tatăl meu să-mi dea trei ruble ca să merg împreună cu prietenele să mâncăm o îngheţată la cafeneaua Sever. La recepţie veniseră câteva fete de universitari, dintre care unele erau colege cu mine de şcoală. Ne-am strâns câteva, iar eu l-am invitat pe Iakov să ne însoţească. Pe drum l-am întrebat unde locuieşte şi mi-a spus că pe strada profesorului Popov. M-a întrebat: „Ştii cine a fost Popov?“ Am râs. Toată lumea ştie cine este, i-am răspuns. Popov a fost marele inventator rus al radioului, care a transmis un semnal chiar înaintea lui Marconi, am continuat eu. Iakov nu era tot atât de convins şi mi-a replicat: „Poate că Popov nici n-a existat. Poate că a fost inventat de Partid pentru a da satisfacţie obsesiei noastre ruseşti de a fi primii care am inventat orice“. Mi-am dat seama că se mai lupta cu îndoielile sale cu privire la soarta Cehoslovaciei.

Nefiind în stare să ofere un răspuns inteligent, Barley dădu înţelept din cap.

– L-am întrebat dacă locuia singur sau la comun. Spunea că are o cameră pe care o împarte cu o veche cunoştinţă de la IMSOL, care lucra într-un laborator special, muncă de noapte, aşa că se întâlneau rar. I-am spus atunci: „Arată-mi unde locuieşti. Vreau să ştiu dacă locuinţa e confortabilă". A fost primul meu iubit, zise ea simplu. A fost extrem de delicat, aşa cum m-am aşteptat să fie, dar plin de pasiune.

– Bravo, spuse Barley, atât de încet că probabil ea nici nu l-a auzit.

– Am stat cu el trei ore şi m-am întors acasă cu ultimul metrou. Tatăl meu nu se culcase şi mă aştepta, iar eu i-am vorbit ca un străin venit în vizită. Nu am dormit. A doua zi am auzit buletinul de ştiri în limba engleză al BBC-ului. Tancurile intraseră în Praga. Tatăl meu, care prezisese acest lucru, era disperat. Dar nu de tata îmi păsa mie. În loc să mă duc la şcoală, m-am întors să-l caut pe Iakov. Colegul său de cameră mi-a spus că-l puteam găsi la Saigon, cum i se zicea cafenelei de pe Nevski Prospekt, un loc frecventat de poeţi, de traficanţi de droguri, de bişniţari, dar nu de fiice de profesori. Bea cafea, dar era beat, o ţinuse întruna pe votcă de când auzise ştirile. „Tatăl tău a avut dreptate, a spus el. Sistemul va ieşi întotdeauna învingător. Noi vorbim de libertate, dar suntem opresori." Trei luni mai târziu s-a întors la Novosibirsk. Era supărat pe el însuşi, dar s-a dus. „Trebuie să alegi între a muri de obscuritate şi a muri de compromis, a spus el. Întrucât este o alegere între moarte şi moarte, e mai bine să alegem alternativa mai agreabilă."

– Tu cum ai reacţionat? întrebă Barley.

– Mi-a fost ruşine pentru el. I-am spus că fusese idealul meu şi că mă dezamăgise. Citisem romanele lui Stendhal, aşa că i-am vorbit pe tonul unei mari eroine franceze. Credeam, cu toate acestea, că luase o hotărâre imorală. Spusese ceva şi făcuse altceva. În Uniunea Sovietică, i-am spus eu, sunt prea mulţi care procedează aşa. I-am spus că nu voi mai vorbi cu el până când nu revine asupra deciziei sale imorale. I-am

reamintit de E.M. Forster, pe care îl admiram amândoi. I-am spus că trebuie să fie coerent, să-şi armonizeze gândirea cu acţiunea. Fireşte că m-am domolit repede şi am reluat pentru un timp legătura. Nu mai avea acelaşi romantism. După ce şi-a preluat noua slujbă, mi-a scris în mai multe rânduri, dar fără căldură. Mi-era ruşine pentru el. Poate şi de mine.

– Şi aşa te-ai măritat cu Volodea, spuse Barley.

– Da, aşa.

– Dar l-ai păstrat şi pe Iakov, sugeră el, ca şi cum era lucrul cel mai normal de pe lume.

Se îmbujoră şi se încruntă în acelaşi timp.

– Un timp, da, Iakov şi cu mine am continuat legătura tainică. Nu ne întâlneam des, doar uneori. Spunea că suntem un roman neterminat. Fiecare aştepta din partea celuilalt un ajutior în a-şi împlini destinul. Avea dreptate, dar subestimasem puterea influenţei lui asupra mea şi a influenţei mele asupra lui. Credeam că, dacă ne vom întâlni mai mult, ne vom putea elibera unul de altul. Când mi-am dat seama că lucrurile nu stăteau astfel, am încetat să-l mai văd. Îl iubeam, dar refuzam să-l văd. Eram gravidă cu Volodea.

– Când v-aţi reîntâlnit?

– După ultimul târg de carte de la Moscova. Ai acţionat ca un catalizator. Luase concediu şi o ţinea într-o beţie. Scrisese multe rapoarte interne şi adresase numeroase plângeri oficiale. Dar n-au avut darul să impresioneze sistemul, deşi cred că reuşise să irite autorităţile. Ceea ce i-ai spus i-a mers drept la inimă. Cuvintele tale dădeau expresie propriilor lui gânduri într-un moment crucial al vieţii sale şi ai realizat legătura dintre vorbele şi acţiunile lui, ceea ce lui Iakov îi venise greu să facă. A doua zi mi-a dat telefon la birou, folosind un pretext oarecare. Împrumutase apartamentul unui prieten. Relaţia mea cu Volodea se destrăma; locuiam împreună, întrucât trebuia să mai aştepte până i se repartiza un spaţiu locativ. În timp ce ne aflam în camera amicului său, Iakov mi-a vorbit foarte mult despre tine. Erai cel care îl

făcuseşi să vadă lucrurile clar. Este exact ceea ce mi-a spus: „Englezul acesta mi-a dat soluţia. De acum înainte nu mai contează decât acţiunea şi spiritul de sacrificiu". „Vorbele sunt blestemul societăţii ruse. Ele înlocuiesc faptele." Iakov ştia că am contacte cu editorii occidentali, aşa că mi-a spus să-ţi caut numele pe lista noastră de vizitatori străini la târg. S-a apucat imediat de lucru pentru a pregăti manuscrisul. Trebuia să ţi-l dau ţie. Bea îngrozitor de mult. Mă temeam pentru el. „Cum poţi să scrii când eşti beat?" Mi-a răspuns că bea ca să supravieţuiască.

Barley luă o nouă înghiţitură de whisky.

– I-ai spus lui Volodea despre Iakov?

– Nu.

– A descoperit Volodea legătura voastră?

– Nu.

– Atunci, cine ştie?

Se pare că-şi pusese şi ea această întrebare, întrucât răspunsul fu foarte prompt:

– Iakov nu le spune prietenilor săi nimic. Asta ştiu. Când împrumut eu un apartament, spun că este pentru nişte chestiuni particulare. În Rusia trăim cu secretul, cu singurătatea, dar nu avem nici un cuvânt pentru intimitate.

– Dar prietenelor tale? Nu le-ai făcut nici o aluzie?

– Nu suntem îngeri. Dacă le cer anumite favoruri, desigur că fac şi ele unele supoziţii. Câteodată eu sunt cea care le acord favoruri. Asta e tot.

– Nu l-a ajutat nimeni pe Iakov la redactarea manuscrisului său?

– Nu.

– Nici unul din tovarăşii lui de băutură?

– Nu.

– Cum poţi fi sigură?

– Pentru că ştiu că trăieşte singur cu gândurile sale.

– Eşti fericită cu el?

– Poftim?

– Îţi place? Îl iubeşti? Te face să râzi?

– Cred că Iakov este un spirit deosebit, dar vulnerabil, care nu poate supravieţui fără mine. Ca să fii perfecţionist, trebuie să fii copil. Să nu ai simţ practic. Cred că, fără mine, s-ar prăbuşi.

– Crezi că e prăbuşit acum?

– Iakov ar spune: „Cine este sănătos la minte? Cel care plănuieşte exterminarea omenirii sau cel care ia măsuri pentru a o preveni?"

– Cum rămâne cu cel care le face pe amândouă?

N-a răspuns. O provoca şi ea o ştia. Era gelos, dorind să-i submineze încrederea.

– E însurat? întrebă el.

O umbră de mânie îi întunecă privirea.

– Nu cred că este însurat, dar nu are nici o importanţă.

– Are copii?

– Pui întrebări ridicole.

– Situaţia este mai curând ridicolă.

– Spune că fiinţele umane sunt singurele creaturi care fac victime din copiii lor. Este hotărât să nu furnizeze victime societăţii noastre.

„În afara copiilor tăi", gândi Barley, dar reuşi să se reţină să o spună cu voce tare.

– Deci, i-ai urmărit cariera cu interes, sugeră el pe un ton aspru, revenind la întrebarea cu privire la statutul lui Goethe.

– De la distanţă, fără să intru în detalii.

– Şi în tot acest timp tu n-ai ştiut la ce lucrează? Asta vrei să spui?

– Ştiam doar ceea ce deduceam din discuţiile noastre despre problemele etice. „A câta parte din omenire trebuie exterminată pentru a salva omenirea? Cum putem vorbi despre lupta pentru pace când plănuim războaie îngrozitoare? Cum putem vorbi de selectarea ţintelor, când nu suntem siguri de precizia loviturii?" Când discutam aceste probleme, sunt conştientă, fireşte, de implicarea lui practică! Când îmi spune

că pericolul cel mai mare pentru omenire nu este realitatea puterii sovietice, ci iluzia ei, nu-i pun întrebări. Îl încurajez. Îl rog să fie consecvent şi curajos, dacă este necesar. Dar nu-i pun întrebări.

– Rogov? N-a menţionat niciodată un anumit Rogov? Profesorul Arkadi Rogov?

– Ţi-am mai spus. Nu discută niciodată despre colegii săi.

– Cine a spus că Rogov ar fi coleg?

– Am dedus din întrebarea ta, răspunse ea cu aprindere.

Şi din nou el o crezu.

– Cum comunici cu el? întrebă Barley, revenind la un ton mai amabil.

– N-are nici o importanţă. Când un anumit prieten de-al său primeşte un anumit mesaj, îl informează pe Iakov, iar acesta îmi telefonează mie.

– Ştie acel anumit prieten de la cine provine acel anumit mesaj?

– N-are de ce. Ştie doar că este o femeie. Asta e tot.

– Iakov se teme?

– Dat fiind că vorbeşte atât de mult despre curaj, presupun că îi este frică. Îl citează pe Friedrich Nietzsche: „Supremul bine este să nu-ţi fie frică". Îl citează pe Pasternak. „Rădăcinile frumuseţii."

– Dar ţie, ţi-e frică?

Ea îşi întoarse privirea. La casele de vizavi se luminau ferestrele.

– Nu trebuie să mă gândesc doar la copiii mei, ci la toţi copiii, spuse femeia.

Observă două lacrimi neşterse pe obrajii ei. Mai bău o gură de whisky şi fredonă câteva măsuri din „Count" Basie. Când o privi din nou, lacrimile îi dispăruseră.

– Vorbeşte despre marea minciună, spuse ea, ca şi cum tocmai îşi reamintise.

– Care mare minciună?

– Totul face parte din aceeaşi mare minciună, până la cea mai mică piesă de schimb pentru cea mai neînsemnată armă. Până şi rezultatele care sunt transmise Moscovei sunt supuse marii minciuni.

– Rezultate? Ce rezultate? Rezultatele cui?

– Nu ştiu.

– Ale experimentelor?

Părea că a uitat că negase.

– Cred că ale experimentelor. Cred că vrea să spună că rezultatele testelor sunt falsificate în mod deliberat pentru a satisface ordinele generalilor şi cerinţele producţiei oficiale stabilite de către birocraţi. Poate că el însuşi le falsifică. Este un om foarte complicat. Vorbeşte uneori despre numeroasele sale privilegii de care a ajuns să-i fie ruşine.

„Lista de cumpărături", aşa numise Walter chestionarul. Cu un simţ moderat al datoriei, Barley bifă ultimele articole.

– A menţionat vreun proiect anume?

– Nu.

– Că ar fi implicat în sistemele de comandă? Modul în care este controlat comandantul-şef?

– Nu.

– Ţi-a spus vreodată ce măsuri sunt luate pentru a preveni lansările greşite?

– Nu.

– A făcut vreo aluzie c-ar putea fi angajat în procesarea de date?

Katia obosise.

– Nu.

– Se bucura de vreo promovare din când în când? I se decernează medalii? Se dau recepţii în onoarea sa când urcă pe scara ierarhică?

– Nu vorbeşte despre promovări decât pentru a spune că acestea sunt legate de corupţie. Ţi-am mai spus că s-ar putea ca el să fi fost prea vehement în criticarea sistemului. Nu ştiu.

Se îndepărtase de el din nou. Chipul îi era pe jumătate ascuns de perdeaua de păr.

– Ai face mai bine să-i pui tu însuţi orice alte întrebări, spuse ea pe tonul cuiva care-şi face bagajele să plece. Vrea să vă întâlniţi la Leningrad vineri. Urmează să participe la o conferinţă importantă la una dintre instituţiile alea ştiinţifico-militare.

Cerul păru să se mişte. Barley simţi răcoarea nopţii. Îl învăluise ca un nor îngheţat, deşi cerul era întunecat, dar limpede, iar luna nouă, care stătea neclintită în sfârşit, răspândea o strălucire caldă.

– A propus trei locuri şi trei ore de întâlnire, continuă ea pe acelaşi ton neutru. Te rog să te prezinţi la fiecare întâlnire, până când veţi reuşi să vă vedeţi. Se va prezenta la una dintre acestea, dacă poate. Îţi trimite salutările şi mulţumirile sale. Ţine la tine.

Îi dictă trei adrese şi-l urmări cum le notează în agendă, cerându-şi scuze că le codifica. Apoi aşteptă până când Barley încetă să strănute, urmărindu-l cum icneşte şi-L blestemă pe Creator.

Au luat masa ca doi amanţi epuizaţi într-un restaurant amenajat într-o pivniţă, împreună cu un câine bătrân cenuşiu şi un ţigan care cânta blues la o chitară. Cine era patronul, cine permitea existenţa acestui loc şi de ce erau mistere pe care Barley nu şi-a bătut niciodată capul să le dezlege? Tot ceea ce ştia era că, într-o viaţă anterioară, cu ocazia unui târg de carte uitat de Dumnezeu, ajunsese aici beat mort, cu un grup de editori polonezi trăsniţi, şi că a cântat *Bless This House* la saxofonul cuiva.

Îşi vorbeau cu oarecare stângăcie şi, pe măsură ce timpul trecea, între ei se adâncea o prăpastie, până când Barley avu impresia că-i înghite propria lipsă de importanţă. Se uită la ea cu insistenţă, conştient că n-avea nimic ce să-i ofere din care ea să nu aibă înzecit. În mod obişnuit, i-ar fi făcut o declaraţie

pătimaşă de dragoste. O cufundare în absolut ar fi fost esenţială pentru nevoia sa de a destinde atmosfera tensionată a unei relaţii pe cale să se înfiripe. Dar în prezenţa Katiei nu găsea nici un fel de absolut pe care să-l confrunte cu al ei. Îşi văzu viaţa ca o serie de reînvieri inutile, un eşec înlocuindu-l pe altul. Se îngrozea la ideea că aparţinea unei societăţi care exista doar în numele materialismului, o societate atât de puţin preocupată de marile ei probleme. Dar nu-i putea mărturisi nici unul dintre aceste gânduri. Orice i-ar fi spus ar fi fost un atac la imaginea pe care şi-o formase despre el, iar Barley nu avea nimic ce să-i ofere în schimb.

În timp ce vorbeau despre cărţi, o vedea îndepărtându-se puţin câte puţin de el. Avea o înfăţişare distrată, o voce impersonală. Încerca prin toate mijloacele să şi-o apropie, cânta şi dansa, dar ea era departe. Îi făcea aceleaşi declaraţii insipide pe care fusese nevoit să le asculte toată ziua cât aşteptase s-o întâlnească. „Într-un minut, gândi el, îi voi povesti despre Potomac Boston şi-i voi explica faptul că nu există nici o legătură între fluviu şi oraş.“ Doamne iartă-l, tocmai asta făcea.

Spre orele douăzeci şi trei, după ce se stinseseră luminile în restaurant şi Barley o însoţi pe Katia până la staţia de metrou, prin strada pustie, îi trecu prin minte gândul absurd că ar fi putut să-i facă şi el aceeaşi sau aproape aceeaşi impresie pe care Katia i-o făcuse lui. Îl luase de braţ. Îşi sprijinea degetele de interiorul antebraţului lui şi făcea paşi mari ca să intre în ritm cu el. Cuşca albă a ascensorului se deschisese pentru a o primi. Lustrele străluceau deasupra capetelor lor ca nişte brazi de Crăciun întorşi cu susul în jos. Barley o cuprinse pe Katia în braţe pentru a-şi lua rămas-bun în stilul tradiţional rusesc: un sărut pe obrazul stâng, un sărut pe obrazul drept, un alt sărut pe obrazul stâng şi noapte bună.

– Domnule Blair? Mi s-a părut că v-am zărit! Ce coincidenţă! Urcaţi în maşină. Vă conduc acasă!

Barley se urcă, iar Wicklow, cu o agilitate de acrobat, se strecură pe bancheta din spate, unde începu imediat să-i desfacă microfonul disimulat în partea de jos a spatelui lui Barley.

L-au lăsat la Hotel Odessa şi au plecat mai departe. Aveau de lucru. Holul hotelului semăna cu o sală de aşteptare de aeroport pe timp de ceaţă groasă. Pe canapele şi în fotolii moţăiau clienţi clandestini, care plătiseră preţul convenit. Barley se uită compătimitor la ei, strâmbând din nas. Unii erau în treninguri, iar alţii îmbrăcaţi mai de Doamne-ajută.

– Vrea cineva o duşcă? strigă el destul de tare. Nici un răspuns. Nu vrea nimeni un pahar de whisky? se interesă el, scoţând sticla încă plină pe trei sferturi din uriaşul buzunar interior al impermeabilului. Bău o gură zdravănă pentru a le da exemplu, apoi trecu sticla din mână în mână.

Aşa îl găsi Wicklow, două ore mai târziu, în hol, stând pe vine într-un grup de noctambuli recunoscători, bucurându-se de o ultimă gură de băutură înainte de a se duce la culcare.

CAPITOLUL 9

– Cine naiba sunt noii americani ai lui Clive? i-am șoptit eu lui Ned, în timp ce eram adunați cu religiozitate în jurul magnetofonului lui Brock, în sala de operațiuni.

Orologiul Londrei bătu orele șase. Victoria Street nu-și începuse mârâitul de dimineață. Scârțâitul rolei pe care Brock derula banda evocă ciripitul păsărelelor. Sosise prin curier cu o jumătate de oră în urmă, după ce călătorise până la Helsinki cu valiza diplomatică, apoi până la Northolt prin cursa specială. Am fi putut evita toate aceste procedee costisitoare dacă Ned ar fi consimțit să asculte reclamele sforăitoare ale adepților tehnologiei, întrucât marii vrăjitori de la Langley nu se jurau decât pe un nou sistem care transmitea în siguranță cuvântul vorbit. Dar Ned era Ned și prefera întotdeauna metodele verificate.

Așezat la biroul său, își punea semnătura pe un document pe care îl ascundea cu mâna. Împături foaia de hârtie, o puse într-un plic pe care îl lipi înainte de a-l încredința înaltei Emma, una din asistentele sale. Nemaisperând la nici un răspuns la întrebarea mea, am fost surprins de vehemența tonului lui Ned:

– Niște escroci! se răsti el.

– Ăia de la Langley?

– Dumnezeu știe! Serviciul de Securitate.

– Al cui? am insistat eu.

Dădu din cap, prea furios ca să răspundă. Să fi fost documentul pe care tocmai îl semnase sau prezența intrușilor

americani? Erau doi. Johnny, de la rezidenţa lor din Londra, îi escortă. Amândoi purtau blazere bleumarin şi părul tuns scurt, şi afişau o curăţenie mormonă, pe care eu personal o găseam uşor respingătoare. Clive stătea în picioare, între ei, în timp ce Bob se aşezase pe scaun, în mod demonstrativ, la capătul celălalt al încăperii, lângă Walter, care arăta ca vai de lume... din cauza orei matinale, am presupus eu. Până şi Johnny părea stânjenit de prezenţa lor şi, foarte curând, am avut aceeaşi reacţie. Aceste chipuri, necunoscute şi îmbufnate, nu-şi aveau locul în sânul operaţiunii noastre, mai ales într-un moment de-a dreptul crucial. Păreau o adunare de bocitoare anticipând un deces iminent. Dar al cui? M-am uitat din nou la Walter, iar îngrijorarea mea a crescut şi mai mult.

I-am privit încă o dată pe noii americani atât de inodori, incolori şi insipizi. „Serviciul de Securitate", spusese Ned. Dar de ce? Şi de ce acum? De ce se uitau la toată lumea, cu excepţia lui Walter? De ce se uita Walter la toată lumea cu excepţia lor? Şi de ce se aşezase Bob departe de ei, iar Johnny continua să se uite la mâinile sale? I-am mulţumit lui Dumnezeu când mi-au fost întrerupte gândurile.

Am auzit bubuitul paşilor pe scările de lemn. Brock pornise magnetofonul. Am auzit uşi trântindu-se şi înjurătura lui Barley când şi-a jupuit spatele de canatul ferestrei. Apoi din nou zgomot de paşi târşâiţi, când se căţărau către acoperiş.

Ai zice că e o şedinţă de spiritism, mi-am spus eu când s-au auzit primele cuvinte. Barley şi Katia ni se adresează de pe lumea cealaltă. Străinii imobili, cu feţele lor de câini, fuseseră acum uitaţi.

Ned era singurul dintre noi care avea cască de ascultare. Mai târziu, când am încercat-o, mi-am dat seama de diferenţă. Puteai auzi porumbeii Moscovei păşind pe acoperiş, respiraţia rapidă a Katiei atunci când vorbea. Puteai auzi bătăile inimii propriului spion prin microfoanele de contact.

Brock ne-a lăsat să ascultăm întreaga scenă de pe acoperiş înainte ca Ned să ordone o pauză. Numai noii noştri americani

păreau indiferenţi, neafectaţi. Privirile lor sumbre treceau de la unul la altul, dar nu se opreau asupra nici unuia dintre noi. Walter se înroşi la faţă.

Brock porni din nou magnetofonul pentru a asculta scena de la masa de seară. Nimeni nu se mişca. Nici un oftat, nici un scârţâit de scaun, nici un fel de aplauze, nici măcar atunci când a oprit banda şi a derulat-o înapoi.

Ned îşi scoase casca.

– Iakov Efremovici, nume de familie necunoscut, fizician, în vârstă de treizeci de ani în 1968, adică născut în 1938, anunţă el luând un formular roz de cercetări din teancul din faţa lui pentru a nota ceva. Walter, alte sugestii?

Walter trebui să-şi vină în fire. Părea zăpăcit, iar vocea sa nu avea dezinvoltura obişnuită.

– Efrem, om de ştiinţă sovietic, alte nume necunoscute, tatăl lui Iakov Efremovici, împuşcat la Vorkuta, după răzmeriţa din primăvara anului 1952, declară el fără să se uite la carnetul de note. Nu pot să fie prea mulţi Efremi, de profesie cercetători ştiinţifici, care să fi fost executaţi pentru o supradoză de inteligenţă, chiar în zilele iubitului Stalin, adăugă el cam patetic.

„Oricât de absurd ar fi fost, am crezut că văd lacrimi în ochii săi. Poate că într-adevăr murise cineva", am gândit eu privindu-i din nou pe cei doi mormoni ai noştri.

– Johnny? spuse Ned scriind în continuare.

– Ned, cred că ne oprim la Boris, alte nume necunoscute, văduv, profesor de ştiinţe umaniste, Universitatea din Leningrad, spre şaptezeci de ani, o fiică, Ecaterina, spuse Johnny, adresându-se tot mâinilor sale.

Ned completă o altă fişă şi o aruncă în tava de corespondenţă ca pe nişte bani de care era încântat să scape.

– Palfrey. Joci şi tu?

– Înscrie-mă pentru ziarele din Leningrad, dacă vrei, Ned, am spus eu cu un aer cât de detaşat posibil, simţind asupra mea privirea sumbră a americanilor lui Clive. Aş vrea să-i

cunosc pe concurenți, cei care au luat startul și învingătorii olimpiadelor de matematică din 1952, am spus eu, stârnind câteva râsete. Ca să fim siguri, adăugați-i și pe cei din 1951 și 1953. Se pot adăuga și onorurile academice, obținute pe parcurs: candidat în științe, doctor în științe. „Obținea tot ce dorea", spusese ea. Se poate verifica asta, vă rog? Mulțumesc.

După ce au fost puse toate mizele pe masă, Ned o căută pe Emma cu o privire fioroasă pentru a duce formularele la arhive. Dar acest lucru nu-l satisfăcea pe Walter, brusc hotărât să fie luat în seamă. Pentru că, sărind în picioare, se apropie cu cei 165 de cm ai săi de biroul lui Ned, cu pumnii lui mici avântați în față.

– Mă ocup personal de toată munca asta de cercetare, anunță el pe un ton mult prea grandilocvent, strângând teancul de hârtii roz la piept. Acest război este mult prea important pentru a fi lăsat pe seama generăleselor noastre de la Arhivă, oricât de irezistibile ar fi ele, cu părul lor clătit cu albăstreală.

Mi-aduc și-acum aminte cum l-au urmărit din ochi mormonii până la ușă; au schimbat apoi o privire, în timp ce țăcănitul tocurilor sale micuțe se pierdea în lungimea coridorului. Și n-o spun acum pentru că a trecut atâta timp, dar mi-a înghețat sângele în vine pentru Walter, fără să am nici cea mai vagă idee de ce.

– O gură de aer proaspăt de țară, îmi spuse Ned pe firul interior, o oră mai târziu, când de abia mă întorsesem în biroul meu din Centrală. Spune-i lui Clive că am nevoie de tine.

– Du-te, zise Clive, închis în continuare cu mormonii săi.

Am luat un Ford rapid din garajul Serviciului. Ned era la volan și mi-a respins puținele mele încercări de conversație, întinzându-mi în schimb un dosar ca să-l citesc. Am intrat în zona rurală din Berkshire, dar el se încăpățână să nu vorbească. Când Brock a sunat pe telefonul din mașină, pentru

a-i transmite o confirmare eliptică pe care o ceruse, se mulţumi să mormăie:

– Spune-i în cazul acesta! Căzu din nou pe gânduri.

Ne aflam la şaizeci şi cinci de kilometri de Londra, pe planeta cea mai hidoasă descoperită de om. Înaintam în ghetoul ştiinţei moderne, unde gazonul este tuns întotdeauna impecabil. Doi lei de piatră tocită de vreme străjuiau vechea intrare. Un bărbat politicos, într-o haină de sport maro, îi deschise poarta lui Ned. Un coleg de-al său strecură un detector sub şasiu şi ne pipăiră din cap până în picioare în mod politicos.

– Luaţi servieta cu dumneavoastră, domnilor?

– Da, spuse Ned.

– Vreţi să fiţi amabil s-o deschideţi?

– Nu.

– Atunci o s-o trecem prin aparate, domnilor, dacă nu vă deranjează. Nu cred că aveţi filme neexpuse, domnule.

– Nu, spusei eu. Trece-o prin aparate.

Ne-am uitat cum au lăsat servieta în ceea ce părea o ladă verde de cărbuni şi cum au scos-o din nou afară.

– Mulţumesc, i-am spus eu, luându-mi servieta înapoi.

– Plăcerea este de partea mea, domnule. Nu face nimic.

Furgoneta albastră avea un semn pe care scria: „Urmează-mă". Un ciobănesc alsacian se încruntă la noi prin geamul din spate protejat de gratii. Porţile s-au deschis electronic şi dincolo de ele se vedeau movile acoperite cu iarbă tunsă, ca nişte gropi comune peste care crescuse iarba. Intrarăm în parcul în care nişte coline măslinii se întindeau departe, la linia orizontului, acolo unde apune soarele. Un nor ca o ciupercă ar fi părut foarte firesc. O pereche de şorecari se învârteau pe cerul fără nori. Fâneţele erau împrejmuite cu un gard înalt de sârmă ghimpată. Clădiri din cărămidă, cu coşuri din care nu ieşea fum, se cuibăreau în vâlcele artificiale. O pancartă ordona costume protectoare în zonele D până la K, iar un cap de mort cu două oase încrucişate părea să spună:

„Ați fost avertizați". Furgoneta din fața noastră înainta în ritm de înmormântare. Am făcut o curbă și am văzut niște terenuri de tenis goale și turnuri de aluminiu. Alei de țevi colorate fugeau pe lângă noi, îndreptându-ne către un grup de hangare vopsite în verde. În mijlocul acestora, pe vârful unui deal, se afla ultimul vestigiu al epocii prenucleare, o căsuță din Berkshire din cărămidă și piatră. De poartă era agățat un indicator pe care scria: „Administrație". Un tip îndesat tropăi spre noi pe aleea prost pavată, pentru a ne saluta. Purta un blazer de un verde gazon și o cravată cu două rachete aurii brodate pe ea, iar din mânecă îi ieșea o batistă.

– Sunteți de la Firmă? Foarte bine. Eu sunt O'Mara. Care cine sunteți? I-am spus să aștepte în laborator până sunăm după el.

– Foarte bine, spuse Ned.

O'Mara avea un păr blond-cenușiu și o voce milităroasă, dogită de alcool. Avea o ceafă umflată, iar degetele sale atletice erau galbene de nicotină.

– O'Mara îi ține la ordine pe oamenii de știință pletoși, îmi spusese Ned într-unul dintre rarele noastre schimburi de cuvinte din timpul călătoriei. Este pe jumătate membru al personalului, jumătate al securității, una peste alta – un căcat.

Te-ai fi putut crede într-un salon îngrijit de către prizonierii din războaiele napoleoniene. Până și cărămizile șemineului fuseseră lustruite, iar mortarul dintre ele era alb. Ne-am așezat în niște fotolii cu trandafirași ca să bem un gin cu apă tonică, cu multă gheață. Din grinzile de un negru strălucitor atârnau piese de harnașament din alamă.

– Tocmai m-am întors din Statele Unite, își reaminti O'Mara, ca și cum ar fi vrut să justifice despărțirea noastră recentă. Ridică paharul și se apleacă să-și înmoaie buzele. Voi vă duceți acolo des, nu-i așa?

– Ocazional, spuse Ned.

– Din când în când, am zis eu. Când ne cheamă datoria.

– Trimitem destul de mulţi dintre băieţii noştri acolo. Temporar, bineînţeles. Oklahoma. Nevada. Utah. Celor mai mulţi le place foarte mult. Unora li se face dor de casă. Bău şi întârzie o clipă ca să înghită. Le-am vizitat laboratorul de armament de la Livermore, în California. Loc destul de drăguţ, o casă de oaspeţi decentă. Bani căcălău. Ne-au invitat să participăm la un seminar despre moarte. Al dracului de macabru, dacă stai să te gândeşti, dar psihiatrii păreau să creadă că le va face bine tuturor, iar vinurile au fost extraordinare. Presupun că, dacă vrei să arunci în flăcări hălci mari ale umanităţii, e mai bine să ştii cum se face acest lucru. Bău din nou, de parcă ar fi avut tot timpul de pe lume. Vârful dealului era la acea oră un loc foarte liniştit. Surprinzător de mulţi oameni nu i-au dat prea multă atenţie acestui subiect, continuă el. În special cei tineri. Cei mai în vârstă s-au arătat mai reticenţi, pentru că-şi aminteau vârsta inocenţei, dacă aceasta a existat vreodată. Când mori pe loc, ai parte de o moarte rapidă, dar dacă mori încetul cu încetul, ai parte de o moarte lentă. Nu m-am gândit niciodată. Aceasta dă un nou sens valorii de a te afla în centrul acţiunii, presupun. Totuşi, suntem a patra generaţie acum. Asta estompează remuşcările. Jucaţi golf?

– Nu, zise Ned.

– Mă tem că nu, am spus şi eu. Am luat lecţii, dar, nu ştiu cum, nu mi-au fost de nici un folos.

– Avem nişte terenuri minunate aici, dar ne-a obligat să închiriem nişte nenorocite de Noddy. Prefer să mor decât să fiu văzut într-un căruţ din ăla motorizat. Bău din nou, cu aceeaşi încetineală rituală. Wintle este un excentric, explică el după ce înghiţi. Toţi sunt excentrici, dar Wintle este mai ciudat ca toţi. L-a apucat pasiunea pentru socialism, apoi pentru Isus, iar acum s-a lansat în meditaţie transcendentală şi în Tai Chi. E însurat, mulţumesc lui Dumnezeu. N-are decât şcoala primară, dar vorbeşte corect. Mai stă trei ani aici.

– Cât i-ai spus? întrebă Ned.

– Cred întotdeauna că sunt suspectați. I-am spus că nu este cazul lui și că trebuie să-și țină gura aia tâmpită închisă când totul se va termina.

– Și crezi că o va face? întrebă Ned.

– În ciuda tuturor eforturilor noastre, majoritatea nu știu să-și țină gura, spuse O'Mara dând din cap. Se auzi o bătaie în ușă și apăru Wintle, eternul student de cincizeci și șapte de ani. Era înalt, dar adus din spate, avea părul creț, cenușiu, o față ascuțită și un aer de inteligență aproape pierită. Purta un pulover Fair Isle, fără mâneci, pantaloni largi și mocasini. Își ținea genunchii lipiți și paharul de sherry departe, ca o retortă chimică de care nu era sigur.

Ned devenise din nou profesionistul care făcea abstracție de propriile griji.

– Facem cercetări cu privire la unii oameni de știință sovietici, începu el, reușind să dea glasului său un ton neutru. Examinăm în cele mai mici amănunte sistemul lor de apărare. Nimic excitant, credeți-mă!

– Deci lucrați pentru Informații, spuse Wintle. M-am gândit eu, cu toate că n-am spus nimic.

Îmi trecu prin minte că era un om foarte singuratic.

– Nu te fută grija ce sunt ăștia, îl sfătui O'Mara deosebit de amabil în continuare. Sunt englezi și au o treabă de făcut, la fel ca și tine.

Ned pescui două foi de hârtie dactilografiate dintr-un dosar și îl întinse lui Wintle, care lăsă paharul din mână pentru a le lua. Își încheia fiecare gest cu mâinile întoarse cu palmele în sus, cu degetele îndoite, precum un deținut rugându-se să fie eliberat.

– Încercăm să maximizăm unele dintre vechile documente neglijate, spuse Ned, folosind un jargon pe care l-ar fi evitat în alte circumstanțe. Iată, de exemplu, o relatare a interogatoriului tău la reîntoarcerea de la Akademgorodok, în august 1963. Îți amintești? Un anume maior Vauxhall. Această relatare nu este o capodoperă literară, dar menționezi numele

a doi sau trei savanţi sovietici a căror fişă am vrea să o aducem la zi, dacă mai există şi dacă-ţi mai aduci cumva aminte de ei.

Ca şi cum ar fi vrut să se protejeze împotriva unui atac cu gaze, Wintle îşi puse o pereche de ochelari îngrozitor de urâţi, cu rame de oţel.

– După cum îmi amintesc acel interogatoriu, maiorul Vauxhall mi-a dat cuvântul de onoare că tot ceea ce voi spune va fi din propria voinţă şi absolut confidenţial, declară el cu o stridenţă didactică. Sunt de aceea cât se poate de surprins să-mi văd numele cu cuvintele zăcând la vedere în arhivele ministeriale, după douăzeci şi cinci de ani buni de la acest eveniment.

– Aceasta este mai mult ca sigur unica ta ocazie de a cunoaşte nemurirea, bătrâne! Aşa că, în locul tău, aş tăcea din gură şi m-aş bucura, îl sfătui O'Mara.

Am intervenit ca şi cum aş fi despărţit doi beligeranţi prinşi într-o ceartă de familie. I-am sugerat lui Wintle să vorbească mai pe larg cu privire la cele înscrise destul de sumar în raport. Eventual să-i descrie mai precis pe cei câţiva oameni de ştiinţă sovietici ale căror nume sunt înscrise pe ultima pagină şi, cu aceeaşi ocazie, să ne dea unele informaţii despre echipa de la Cambridge. Ar vrea el, dacă nu se supără, să ne răspundă la una sau două întrebări care ar putea să facă să încline balanţa?

– Mi se pare că echipă nu este cuvântul potrivit în acest context, replică Wintle, repezindu-se asupra cuvântului ca o fiară înfometată. Nu, cel puţin de partea britanică. Echipa sugerează un scop comun. Eram grupul de la Cambridge. Dar o echipă, nu. Unii făceau asta de plăcere, alţii pentru prestigiu. În special profesorul Callow, care avea o opinie exagerat de bună în privinţa lucrărilor sale despre acceleratoare, care, de altfel, au fost ulterior respinse. Accentul său de Birmingham ieşi la iveală. O foarte mică minoritate, într-adevăr, avea

motivații ideologice. Credeau în știința fără frontiere. În liberul schimb de cunoștințe în beneficiul lumii întregi.

– Niște labagii, ne explică O'Mara cu folos.

– Erau francezi, americani cu duiumul, suedezi, olandezi, chiar și unul sau doi germani, continuă Wintle, fără să țină seama de mutra făcută de O'Mara. Toți erau plini de speranțe, după părerea mea, dar rușii mai mult decât oricine. Noi, englezii, eram mai leneși. Așa suntem și acum.

O'Mara mormăi și luă o gură întăritoare de gin. Însă zâmbetul plăcut al lui Ned, chiar dacă întru câtva necăjit, îl încuraja pe Wintle să continue.

– Era la apogeul erei hrușcioviene, după cum vă puteți aminti, fără doar și poate. Kennedy, de partea asta, Hrușciov, de partea cealaltă. Se anunța o epocă de aur, spuneau unii. Oamenii vorbeau în acele zile despre Hrușciov cam așa cum vorbesc astăzi despre Gorbaciov. Cu toate că trebuie să spun că, după părerea mea, entuziasmul nostru de atunci era mai autentic și mai spontan decât așa-zisul entuziasm de astăzi.

O'Mara căscă și-și întoarse ochii umflați către mine, derutat.

– Le-am spus tot ceea ce știam. Ei făceau la fel, spuse Wintle, iar vocea sa căpătă mai multă siguranță. Noi le citeam comunicările noastre, ei ni le citeau pe-ale lor. Callow n-a făcut nici o senzație, trebuie să mărturisesc. L-au făcut praf cât ai zice pește, dar îl aveam pe Panson, specialist în cibernetică, și el a ținut steagul sus. Mai eram și eu. Modesta mea comunicare s-a bucurat de mare succes, cu toate că trebuie să spun eu acest lucru. N-am auzit aplauze ca acelea de atunci niciodată, ca să fiu sincer. Nu m-ar surprinde dacă acolo se mai vorbește încă de ea. Baricadele cădeau atât de repede, încât puteai literalmente să le auzi prăbușindu-se în sala de conferințe. „Liberă circulație, fără frontiere." Acesta era sloganul nostru. Liberă circulație nu era nici o expresie potrivită, era un eufemism, dacă te gândești la valurile de

votcă băute la petrecerile ce se întindeau până noaptea târziu. Sau la fete! Sau dacă auzeai conversațiile. KGB-ul asculta, bineînțeles. Știam lucrul acesta. Ni se ținuse o predică înainte de a pleca, cu toate că unora nu le-a convenit. Nu e cazul meu, eu sunt patriot. Dar, oricum, nu aveau ce să ne facă, nici KGB-ul lor, nici al nostru. După toate aparențele nimerise un subiect favorit, pentru că se îndreptă în scaun, pregătindu-se să țină un discurs pe care-l știa pe dinafară. Aș dori să adaug aici că KGB-ul lor este judecat foarte greșit, după părerea mea. Știu din surse sigure că KGB-ul sovietic a adăpostit unele dintre cele mai tolerante elemente ale intelectualității sovietice.

– Isuse... nu-mi spune că al nostru a procedat altfel! exclamă o'Mara.

– Mai mult decât atât, sunt absolut convins că autoritățile sovietice au susținut pe bună dreptate că, în orice schimb de cunoștințe științifice cu Occidentul, Uniunea Sovietică avea mai mult de câștigat decât de pierdut. Capul ușor înclinat al lui Wintle se muta de la unul la altul cu privirea ca un semnal de cale ferată, iar mâna lui, cu palma în sus, se sprijinea pe coapsă în semn de neliniște. Mai erau și cultivați. La ei nu exista o demarcație între arte și științe. Idealul lor a fost și este omul complet al Renașterii. Nu sunt nemaipomenit de cultivat. Nu am timpul necesar. Dar acolo, cei interesați aveau totul la dispoziție. Și pe mai nimic, după câte am înțeles eu. Unele manifestări culturale sunt gratuite.

Wintle simți că-i curge nasul. Pentru a-l sufla, trebuia mai întâi să-și întindă batista pe genunchi și pe urmă, pentru a o pune în stare de funcționare, să o apuce cu vârfurile degetelor. Ned profită de această pauză.

– Mă întreb dacă n-am putea arunca o privire la dosarele acestor savanți sovietici ale căror nume ai avut amabilitatea să le menționezi maiorului Vauxhall, sugeră el, luând teancul de hârtii pe care i le întindeam.

Momentul pe care-l aşteptam venise, în sfârşit. Dintre cei patru câţi ne aflam în cameră, presupun că singurul neavizat în acest sens era Wintle, întrucât ochii gălbejiţi ai lui O'Mara se ridicaseră către Ned, studiindu-l cu o subtilitate aproape bolnăvicioasă.

Ned începu cu dosarele lipsite de interes, aşa cum aş fi făcut eu însumi, dosare pe care le marcase, spre ştiinţa lui, cu o culoare verde. Despre doi se ştia că sunt morţi, despre al treilea, că era căzut în dizgraţie. Îi testa memoria lui Wintle, pregătindu-l pentru adevărata încercare. „Serghei? spuse Wintle. Dumnezeule, desigur, Serghei! Dar cum îl mai chema? Popov? Popovici? Nu, Protopopov... asta e! Serghei Protopopov, inginer, specializat în carburanţi!"

Ned îl conduse cu răbdare în direcţia dorită, trei nume, un al patrulea, ghidându-i memoria, exersând-o.

– Mai gândeşte-te la acesta o clipă înainte de a spune din nou nu. Într-adevăr este nu? OK. Să încercăm cu Saveliev.

– Vreţi să repetaţi?

Am observat că memoria lui Wintle, ca a multor englezi, de altfel, avea dificultăţi cu reţinerea numelor de familie ruseşti. Prefera prenumele, pe care le putea angliciza.

– Saveliev, repetă Ned. Am prins din nou privirea lui O'Mara aţintită asupra lui. Ned se uită cam prea superficial la raportul pe care-l ţinea în mână. Aşa e, Saveliev. I-l repetă literă cu literă. „Tânăr, idealist, vorbăreţ, autocalificându-se drept umanist. Cerceta particulele. Studii la Leningrad". Acestea au fost cuvintele tale, potrivit maiorului Vauxhall, spuse cu secole în urmă. Ar mai fi ceva de adăugat? N-ai păstrat legătura cu el, de pildă? Cu Saveliev, vreau să zic?!

Wintle zâmbea, înmărmurit.

– Cum ziceţi că-i spunea? Saveliev? O, parcă-s tâmpit! Aşa e. Uitasem. Pentru mine este Iakov.

– Foarte bine. Iakov Saveliev. Îţi aduci cumva aminte patronimicul?

Wintle negă din cap, zâmbind în continuare.

– Mai ai ceva de adăugat descrierii inițiale?

Am fost nevoiți să mai așteptăm. Wintle avea un simț al timpului diferit de al nostru. Și, dacă te-ai fi luat după zâmbetul lui afectat, avea și un simț diferit al umorului.

– Un tip foarte sensibil, Iakov ăsta. N-ar fi îndrăznit să pună întrebări în plen. Te lua la sfârșit la o parte, te trăgea de mânecă: „Scuzați-mă domnule, dar ce credeți despre cutare sau cutare lucru?“ Dar, să știți, punea întotdeauna întrebări foarte bune. În felul lui, un om de mare cultură, așa se spunea. Am aflat că făcea senzație la cenaclurile de poezie. Și la expozițiile de pictură.

Vocea lui Wintle deveni mai tărăgănată și m-am temut că începe să fabuleze, cum fac adesea unii când nu mai au informații, dar doresc să-și păstreze ascendentul asupra auditoriului. Spre ușurarea mea, recupera amintirile înmagazinate. Sau mai bine zis le mulgea din eter cu degetele ridicate.

– Iakov circula întruna de la un grup la altul, spuse Wintle cu același zâmbet enervant de superioritate. Asculta cu seriozitate toate discuțiile, fără să ia parte, cocoțat pe marginea unui scaun. Era un mister în legătură cu tatăl său, dar n-am aflat niciodată despre ce era vorba. Se spune că a fost și el om de știință, dar că a fost executat, ca și mulți alții. Îi omorau ca pe muște, am citit cu ochii mei. Dacă nu-i omorau, îi țineau în închisoare. Tupolev, Petliakov, Korolev... o parte din floarea aeronauticii lor și-a proiectat cele mai mari invenții în închisoare. Ramzin a inventat în celulă un nou generator pentru motoarele termice. Prima lor unitate de cercetare în materie de rachete a fost înființată în închisoare sub îndrumarea lui Korolev.

– Ai nimerit-o, bătrâne, spuse O'Mara, din nou plictisit.

– Mi-a dat bucata asta de rocă, continuă Wintle.

I-am văzut mâna, cu palma în sus, sprijinită din nou pe genunchi, deschizându-se și închizându-se, ca pentru a strânge un dar imaginar.

– Rock? întrebă Ned. Ţi-a dat Iakov aşa ceva? O bucată muzicală? Nu?! Vrei să spui rocă, aha, o mostră oarecare geologică, asta e, da?!

– Când noi, occidentalii, am plecat din Akademgorodok, reluă Wintle, ca şi cum s-ar fi lansat şi ne-ar fi lansat şi pe noi într-o cu totul altă poveste, ne-am despuiat de tot ce aveam. Literalmente. Dacă aţi fi văzut grupul nostru în acea ultimă zi, nu v-ar fi venit să credeţi! Gazdele noastre ruse plângeau de nu mai puteau, îmbrăţişări, flori pe autobuze, până şi Callow a vărsat o lacrimă, dacă puteţi crede aşa ceva. Iar noi, occidentalii, descărcam tot ceea ce aveam: cărţi, ziare, stilouri, ceasuri, aparate de ras, pastă de dinţi, până şi periuţe de dinţi. Discuri, cine adusese. Lenjerie, cravate, pantofi, cămăşi, ciorapi, totul în afară de un minimum necesar pentru un zbor decent spre casă. Nu ne înţeleseseră dinainte. Nici măcar nu discutaseră despre aşa ceva. Totul s-a întâmplat spontan. Unii au făcut chiar mai mult. În special americanii, impulsivi cum sunt ei. Am auzit de un tip care i-a propus o căsătorie de convenienţă unei fete disperate să plece din ţară. Eu n-am facut aşa ceva. N-aş fi putut. Sunt patriot.

– Dar i-ai dat şi tu din minunile tale lui Iakov, sugeră Ned, prefăcându-se că scrie de mama focului într-un carnet.

– Da. Este ca şi cum ai hrăni păsările în parc, aşa e când îţi împarţi obiectele de preţ. O alegi pe cea mai firavă, care nu apucă nimic, şi încerci s-o îngraşi. În plus, tânărul Iakov îmi atrăsese simpatia, nu m-am putut abţine, un om plin de suflet.

Mâna îi înţepenise în jurul formei invizibile, încercând să-şi unească vârfurile degetelor. Cu cealaltă mână îşi pişcă fruntea.

– Hai, Iakov, ia asta îi spusei eu. Nu ezita, vino încoace. Eşti prea timid şi e păcat de tine. Aveam un aparat de ras electric. Plus baterii, transformator, toate într-o trusă frumoasă de voiaj. Dar se pare că s-a simţit stânjenit. Le-a pus deoparte şi a continuat să se foiască. Apoi, mi-am dat seama că încerca să-mi dea ceva. Era o bucată de rocă, învelită în hârtie de ziar. Nu cu hârtie de ambalaj frumoasă, bineînţeles. „E o bucăţică

din ţara mea, mi-a spus el. În semn de mulţumire pentru comunicarea ţinută.“ Dorea să iubesc ceea ce era bun în ţara sa, oricât de urâtă putea să pară câteodată din afară. Vorbea o engleză frumoasă, fiţi atenţi, vorbea mai bine decât jumătate dintre noi. M-am simţit puţin jenat, sincer să fiu, dacă vreţi să ştiţi. Am păstrat mulţi ani bucăţica aia de piatră. Apoi nevastă-mea a aruncat-o cu ocazia uneia dintre curăţeniile ei de primăvară. M-am gândit să-i scriu din când în când, dar n-am făcut-o niciodată. Era arogant, în felul lui, să ştiţi. Mulţi erau la fel. Îndrăznesc să spun şi că noi, în felul nostru, eram tot atât de aroganţi. Toţi credeam că ştiinţa poate guverna lumea. Astăzi presupun că aşa e, cu toate că nu în modul în care se preconiza, sunt sigur.

– Ţi-a scris? întrebă Ned.

Wintle reflectă îndelung.

– Parcă poţi să ştii, răspunse Wintle după o lungă reflecţie. Nu vei şti niciodată ce se opreşte la poştă sau de către cine.

Am scos din servietă un teanc de fotografii şi i le-am întins lui Ned. Acesta i le-a trecut lui Wintle, sub privirea interesată a lui O'Mara. Wintle le studie una câte una şi apoi exclamă brusc:

– El e! Iakov! Cel care mi-a dat piatra. Îi înapoie fotografia lui Ned. Uitaţi-vă şi dumneavoastră! Uitaţi-vă la ochii lui! Îndrăzniţi să spuneţi că nu este un visător?!

Luată din ediţia de seară din 5 ianuarie 1954 a unui ziar din Leningrad şi reconstituită de către Secţia Foto, Iakov Efremovici Saveliev, un geniu precoce.

Mai erau şi alte nume, iar Ned îl trecu cu răbdare prin fiecare dintre ele, lansându-l pe piste false, încurcându-l până când fu sigur că, în mintea lui Wintle, cel puţin în a lui Saveliev nu era decât un nume între multe altele.

– Deştept din partea ta să-ţi ascunzi asul printre atâtea alte cărţi, remarcă O'Mara în timp ce, cu paharul în mână, ne conducea de-a lungul aleii către maşină. Ultima oară când am auzit de Saveliev, conducea o bază de lansare de rachete

experimentale în fundul Kazahstanului, închipuindu-şi metode de a citi aparatura lor telemetrică, fără ca toată lumea să poată să facă acest lucru peste umărul lui. Ce-o pune la cale acum? Să vândă prăvălia? Rar îmi produce plăcere munca pe care o fac, dar de data aceasta am fost total scârbit de întâlnire şi de locul în care a avut loc, iar O'Mara m-a scârbit şi mai mult. Rar mi se întâmplă să apuc pe cineva de braţ, ca apoi să mă dau imediat înapoi şi să slăbesc strânsoarea.

– Sunt sigur că ai semnat angajamentul de respectare a Legii secretului de stat, i-am spus eu fără să ridic glasul.

– Practic l-am redactat eu însumi, replică O'Mara, foarte surprins.

– În cazul acesta, ar trebui să ştii că orice fel de informaţie care îţi parvine în mod oficial şi orice ipoteză construită pe baza acestei informaţii rămâne în proprietatea Coroanei pentru totdeauna. O altă deformare a legii, dar nu contează. I-am lăsat braţul înainte de a continua. Aşa că, dacă-ţi place munca de-aici şi speri să te bucuri de o promovare şi dacă te mai gândeşti şi la pensie, îţi sugerez să uiţi pentru totdeauna de această întâlnire şi de orice nume asociat ei. Mulţumesc foarte mult pentru gin. La revedere!

Pe drumul de întoarcere, odată confirmată identificarea lui Bluebird şi transmisă de noi în cod Casei Rusia, prin telefonul de la bord, Ned nu mai scoase o vorbă. Totuşi, când am ajuns în Victoria Street, s-a hotărât brusc să nu mă lase să plec.

– Stai prin preajmă! îmi ordonă el şi-mi făcu semn s-o iau înainte pe scările care duceau la subsol.

La prima vedere, în sala de operaţiuni domnea o veselie de nedescris. Personajul central era Walter, care adoptase o poză de artist în faţa unei table albe cât el de mare, pe care schiţa detaliile vieţii lui Saveliev cu cretă colorată. Dacă ar fi purtat o pălărie cu boruri largi şi o lavalieră, n-ar fi putut să aibă un aer mai boem. Doar uitându-mă mai bine la el, mi-au revenit temerile ciudate din acea dimineaţă.

În jurul lui – ceea ce însemna în spatele lui, pentru că tabla albă era sprijinită de perete, între cele două orologii – stăteau în picioare Brock şi Bob, Jack, secretarul Cifrului, asistenta lui Ned, Emma, şi o doamnă mai în vârstă, pe nume Pat, stâlpul Arhivelor sovietice. Ţineau pahare de şampanie în mână, iar fiecare, în felul său zâmbea, cu toate că zâmbetul lui Bob părea mai curând un rictus de durere înăbuşită.

– Un cavaler singuratic! declamă Walter ca un rapsod. Îngheţă o clipă când ne auzi, dar nu întoarse capul. Un creator de cincizeci de ani, care zguduie gratiile coliviei sale de om între două vârste, gândindu-se că e muritor şi reflectând la viaţa irosită. Oare nu suntem toţi la fel?!

Se dădu un pas înapoi. Apoi se apropie din nou de tablă şi scrise cu creta o dată. Bău o gură de şampanie. Am simţit în el ceva macabru şi înfiorător, ca machiajul de pe faţa unui mort.

– Şi-a petrecut întreaga viaţă de adult în centrul lor secret, continuă el vesel. Dar ţinându-şi gura închisă. Luând decizii de unul singur în întuneric, Dumnezeu să-l aibă în pază! Întorcând spatele istoriei, chit că aceasta îl va omorî, ceea ce se va întâmpla, fără doar şi poate. O altă dată şi cuvântul: OLIMPIADĂ. Anul celei mai bune recolte. Dacă ar fi fost mai tânăr, i-ar fi fost spălat creierul. Dacă ar fi fost mai în vârstă, ar fi umblat după o sinecură de băşinos bătrân.

Bău din nou, cu spatele întors la noi. Am tras cu coada ochiului la Bob pentru a înţelege ceva, dar el privea cu obstinaţie spre podea. În ceea ce-l priveşte pe Ned, nu-l pierdea pe Walter din ochi, dar lipsit de expresie. L-am privit din nou pe Walter şi i-am remarcat respiraţia sacadată.

– L-am inventat, sunt sigur, declară Walter, fără să-i pese de uimirea din jurul lui. I-am prezis apariţia de ani de zile. Apoi scrise cuvintele: TATĂ EXECUTAT. Chiar şi după ce l-au recrutat, bietul mieluşel a încercat din răsputeri să fie cuminte. Nu era fricos. Nu purta pică. Îşi avea dubiile lui, dar, ca om de ştiinţă, era un soldat bun. Până într-o zi. *Evrika!* Se

trezeşte şi descoperă că toate astea sunt o grămadă de aiureli şi că şi-a irosit geniul punându-l în solda unui mănunchi de gangsteri incompetenţi şi că, în plus, a dus lumea în pragul prăbuşirii. Scria apăsat, iar pe tâmple i se prelingeau stropi de sudoare: A LUCRAT SUB ROGOV LA CENTRUL DE TESTARE 109 KAZAHSTAN. Fără să ştie, s-a alăturat marii revoluţii a anilor '80 a omului rus în plină andropauză. A cunoscut toate minciunile, Stalin, licărul de speranţă din era hrușciovianã, lungile tenebre brejneviene. Are încă o ultimă zvâcnire de energie, o ultimă ocazie menopauzală de a-şi înscrie numele pe firmament. În urechile sale răzbate ecoul noilor sloganuri: revoluţie de sus în jos, deschidere, pace, schimbare, curaj, reconstrucţie. E chiar încurajat să se revolte.

În ciuda respiraţiei greoaie, scria mai repede ca oricând: TELEMETRIE, PRECIZIA TIRULUI.

– Unde vor ateriza? se întrebă retoric între două gâfâieli. Cât de aproape, câte rachete vor ajunge la câte ţinte şi când? Care este elasticitatea şi temperatura pielii? Ce se va întâmpla cu gravitaţia? Tot atâtea întrebări cruciale la care Bluebird cunoaşte răspunsurile. El ştie, pentru că are responsabilitatea de a face rachetele să vorbească pe parcursul traiectoriei lor fără ca americanii să le audă, aceasta fiind specialitatea sa. Pentru că el este cel care a conceput sistemele de codificare care le scapă reţelelor suprasofisticate de ascultare ale americanilor din Turcia şi ale celor din China continentală. El citeşte toate răspunsurile în clar înainte ca Fratele Rogov să le transmită deformate seniorilor şi stăpânilor săi de la Moscova. Ceea ce, potrivit lui Bluebird, este specialitatea lui Rogov. „Profesorul Vitali Rogov este un împuţit de pupincurist", ne citează el din carnetul numărul doi. O apreciere corectă. Asta şi este Vitali Rogov. Un pupincurist împuţit plătit pentru ceea ce face, lipsit de coloană vertebrală, fidel principiilor sale şi care-şi câştigă astfel medaliile şi privilegiile. De cine oare ne aduce aminte acesta? De nimeni. Desigur, nu de dragul nostru Clive. Atunci Bluebird izbucneşte. Îi mărturiseşte chinurile

sale Katiei, iar Katia îi spune: „Nu te mai miorlăi, acţionează“. Şi, pe cinstea mea, o face, ne încredinţează fiecare informaţie pe care poate pune mâna. Bijuteriile Coroanei la puterea a doua. Codificări decodificate. Telemetrie în clar. Vechi chei de cod pentru a ne facilita verificările. Adevărul adevărat înainte de a fi revopsit pentru consumul Moscovei. De acord, e puţin într-o ureche. Dar cine nu e? Cine e perfect?

Bău ultima înghiţitură din pahar. Am observat că faţa sa era congestionată de durere, de jenă şi de indignare.

– Viaţa este o porcărie, explică el vârându-mi paharul în mână.

Înainte de a apuca să spun ceva, trecu pe lângă noi, urcă scările. Auzirăm uşile de oţel deschizându-se şi trântindu-se apoi în urma sa, până când acesta ieşi în stradă.

– Walter este un element instabil, îmi explică Clive pe scurt a doua zi dimineaţă, când l-am încolţit. Pentru noi era doar excentric, dar pentru alţii... Nu evocase niciodată într-atât o problemă de sex în faţa mea. Se cenzură imediat. L-am transferat la Secţia instruire, continuă el, reluându-şi tonul glacial. Îi făcea pe prea mulţi să ridice din sprâncene de cealaltă parte.

Voia să zică: de cealaltă parte a Atlanticului.

Aşa că Walter, minunatul Walter a dispărut şi am avut dreptate: nu aveam să-i mai vedem niciodată pe mormoni, dar nici pe Clive referindu-se la ei vreodată. Erau ei mesagerii celor de la Langley? Dăduseră oare verdictul şi aplicaseră pedepsele cerute? Or fi fost ei de la Langley cu adevărat? Sau aparţineau unui şir de prea lungi grupuri de iniţiale, faţă de care obiectase atât de mult Ned când i se plânsese lui Clive în legătură cu lista de repartiţie *Bluebird?* Sau reprezentau ceea ce lui Ned îi făcea plăcere să urască cel mai mult: psihiatrii care realizează domesticirea.

Orice ar fi fost, efectul acestora a fost resimţit în toată Casa Rusia, iar absenţa lui Walter se căsca spre noi ca o gaură

de obuz făcută de tunurile celui mai bun aliat al nostru. Bob era conştient de acest lucru şi se simţea ruşinat. Până şi impasibilul Johnny era stânjenit.

– Vreau să te apropii şi mai mult de această operaţiune, mi-a spus Ned.

Ceea ce mi s-a părut o consolare jalnică pentru dispariţia lui Walter.

– Iar eşti plin de draci, spuse Hannah în timp ce ne plimbam.

Era ora prânzului. Serviciul ei era aproape de Regent's Park. Câteodată, când zilele erau calde, mâncam împreună câte un sandvici. Uneori, ne duceam chiar la grădina zoologică. Alteori, lăsa în plata Domnului Institutul de Oncologie şi ajungeam în pat.

Am întrebat-o ce mai face soţul ei, Derek. Era aproape singurul subiect pe care îl aveam în comun. Şi-a ieşit iar din fire Derek? Iar a bătut-o? Câteodată, pe vremea când eram amanţi de-a binelea, mă întrebam dacă nu cumva Derek era cel care ne ţinea împreună. Dar astăzi nu voia să vorbească despre Derek. Voia să ştie de ce am draci.

– Au dat afară un tip la care ţineam foarte mult, îi spusei eu. Bine, nu chiar dat afară, dar l-au pus pe linie moartă.

– Cu ce-a greşit?

– Cu nimic. Pur şi simplu au hotărât să-l vadă sub o altă lumină.

– De ce?

– Pentru că aşa le convenea. Au încetat să-l accepte aşa cum era, pentru a-şi satisface anumite cerinţe.

Reflectă o clipă la spusele mele.

– Vrei să zici că au triumfat convenienţele? sugeră ea.

Ca şi în cazul tău, voia să spună. Ca şi în cazul nostru.

De ce oare mă tot reîntorc la ea? mă întrebam eu. Să revăd locul crimei? Să caut pentru a nu ştiu câta oară iertarea ei? Sau

o vizitez aşa cum ne vizitam vechea şcoală, încercând să înţelegem ce s-a întâmplat cu tinereţea noastră?

Hannah este încă o femeie frumoasă, ceea ce este o consolare. Mai are mult până să încărunţească şi să se lăbărţeze. Când îi văd faţa luminată din spate şi îi zăresc zâmbetul curajos şi vulnerabil, o văd aşa cum am văzut-o cu douăzeci de ani în urmă şi îmi spun că, la urma urmelor, n-am distrus-o. Arăta foarte bine. Uitaţi-vă la ea. Zâmbeşte şi e nevătămată. Derek, nu tu, este cel care o bate de-o rupe.

Dar nu sunt sigur. Nu sunt sigur deloc.

Drapelul britanic, care îl înfuriase atât de mult pe dictatorul Stalin atunci când l-a văzut de pe meterezele Kremlinului, flutura trist pe catargul din curtea Ambasadei britanice. În spatele zidului, palatul de culoare crem părea un vechi tort de nuntă ce aştepta să fie tăiat. Fluviul curgea docil, în timp ce ploaia de dimineaţă îi ciupea suprafaţa uleioasă. La porţile de fier, doi poliţişti ruşi îi cercetau paşaportul lui Barley, în timp ce ploaia întindea cerneala de pe acesta. Cel mai tânăr dintre ei îi copie numele, iar colegul său compară cu un aer perplex fotografia de pe paşaport cu chipul brăzdat. Barley purta un impermeabil maro, ud leoarcă. Părul i se lipise de cap. Părea mai scund decât era în realitate.

– Ce zi îngrozitoare, zău! exclamă fata bine-crescută, cu fusta ecosez, care aştepta în hol. Bună ziua. Eu sunt Felicity. Dumneata eşti cine cred eu că eşti, nu-i aşa? Un Scott Blair ud până la piele? Consilierul economic vă aşteaptă.

– Credeam că personalul economic se află în cealaltă clădire.

– O, aia e Secţia Comercială! E cu totul altceva.

Dând din coadă, mândră, o luă înaintea lui Barley pe scara ancestrală. Ca întotdeauna când intra într-una din misiunile britanice, îl cuprindea un simţământ de despământenire, dar de data asta era mai puternic decât oricând. Fluieratul nepăsător era ca acel al vânzătorului lui de ziare din

Hampstead. Hârâitul şi bocănitul maşinii de lustruit parchetul aducea cu acela al camionetei lăptarului. Erau orele opt dimineaţa, iar Marea Britanie oficială nu se trezise încă oficial. Consilierul economic era un scoţian îndesat, cu păr argintiu. Numele său era Craig.

– Domnule Blair, ce mai faceţi? Luaţi loc! Doriţi ceai sau cafea? Oricum, amândouă au acelaşi gust, dar încercăm să-l îmbunătăţim. Treptat, o să reuşim!

Luându-i impermeabilul lui Barley, îl agăţă de un cuier-pom, proprietate a Ministerului Muncii. Deasupra biroului său atârna fotografia înrămată a reginei în costum de călărie. Alături, un afiş anunţa că discuţiile din acest birou nu rămâneau confidenţiale. Felicity aduse ceai şi biscuiţi Garibaldi. Craig vorbea cu vehemenţă, ca şi cum se grăbea să scape de veştile pe care le deţinea. Faţa lui roşie lucea încă în urma bărbieritului.

– O, am auzit că gangsterii ăia de la VAAP v-au dat mult de furcă. Aţi înţeles ce doreau? Aţi reuşit ceva? Sau vă duc cu vorba în stil Moscova? Aici nu contează decât „gargara". Rar, foarte rar, o tranzacţie este dusă până la capăt. Profitul este un concept pe care nu-l cunosc, aşa cum nu cunosc sârguinţa. Totul constă în a obţine evidenţierea şi în a se scărpina unul pe altul ştiţi dumneavoastră unde. Este o combinaţie imposibilă, am spus-o întotdeauna, între lenea incurabilă şi proiectele utopice. Ambasadorul a folosit de curând formula mea într-un discurs... Fără să citeze autorul, dar nici nu l-a întrebat nimeni. Cum reuşesc oare să se descurce, vă întreb, cu o economie bazată pe lene, tribalism şi şomaj disimulat? Răspunsul: Nu reuşesc. Când se vor hotărî să schimbe macazul? Ce se va întâmpla atunci? Răspuns: Doar Dumnezeu ştie. Văd lumea cărţilor aici ca un microcosmos pentru întreaga lor dilemă. Mă urmăriţi?

Continuă să mugească până când se pare că hotărâse că atât Barley, cât şi microfoanele auziseră destul.

– Sunt încântat de mica noastră conversaţie matinală. Mi-aţi oferit multe subiecte de meditaţie, credeţi-mă! Riscul în această meserie este să te trezeşti rupt de surse. Îmi permiteţi să vă prezint câtorva de aici? Altfel, cei de la Cancelarie nu mi-o vor ierta niciodată.

Cu un semn autoritar din cap, îl conduse de-a lungul coridorului până la o uşă de metal cu un vizor hidos. Uşa se deschise în momentul când ajunseră în faţa ei şi se închise după ce Barley păşi în încăpere.

„Craig este agentul de legătură, îi spusese Ned. Este insuportabil, dar te va conduce la ofiţerul tău de caz.“

Prima impresie a lui Barley era că se află într-o celulă întunecată, a doua, că celula era o saună, întrucât singura lumină venea dintr-un colţ al podelei şi mirosea a răşină. Apoi, se gândi pentru o clipă că sauna era suspendată, simţind că se zguduie ceva dedesubt.

Aşezându-se cu precauţie pe un scaun, ghici cu greu două siluete în spatele unei mese. Deasupra celei dintâi atârna un afiş zdrenţăros, reprezentând Halebardierul de gardă la Podul Londrei. Deasupra celei de a doua, lacul Windermere se întindea languros, sub un apus de soare semnat Căile Ferate Britanice.

– Bravo, Barley! exclamă de sub Halebardier o voce englezească energică, amintindu-i glasul lui Ned. Mă cheamă Paddy, diminutivul lui Patrick, iar acest domn este Cy. E american.

– Salut, Barley, spuse Cy.

– Nu suntem decât mesagerii locali, explică Paddy. Avem limite în ceea ce putem face, fireşte. Sarcina noastră principală este să furnizăm ţigări şi mese calde. Ned îţi trimite cele mai calde salutări. Şi Clive. Dacă n-ar fi fost atât de necăjiţi, ar fi venit aici să-şi ronţăie unghiile împreună cu noi. Riscurile meseriei. Ni se poate întâmpla tuturor, din păcate.

În timp ce vorbea, figura lui se contura mai bine în lumina slabă. Era suplu, cu părul zburlit, avea sprâncene stufoase şi o

privire pierdută de explorator. Cy era pus la patru ace, distins şi părea mai tânăr cu vreo zece ani. Cele patru mâini ale lor se odihneau pe un plan al Leningradului. Manşetele lui Paddy erau roase. Cele ale lui Cy erau scrobite.

– Am fost însărcinat să te întreb dacă vrei să continui, spuse Paddy, ca şi cum era vorba spre o glumă bună. Dacă vrei să părăseşti barca, e dreptul tău, şi nu-ţi vom purta ranchiună. Vrei să abandonezi? Ce spui?

– Zapadnîi mă va omorî, murmură Barley.

– De ce?

– Sunt invitatul său. Îmi achită notele de plată, îmi stabileşte programul zilnic. Ducându-şi mâna la frunte, Barley şi-o frecă, ca şi cum ar fi vrut să restabilească astfel comunicarea cu creierul său. Ce să-i spun? Nu pot să-i zic pur şi simplu bye-bye şi să plec la Leningrad. O să creadă că sunt ţicnit.

– Ai zis Leningrad, nu Londra? insistă Paddy destul de amabil.

– N-am viză. Am viză pentru Moscova, dar nu şi pentru Leningrad.

– Da, dar presupunând că ai avea?

– Trebuie să vorbesc cu el, răspunse Barley într-un târziu, ca şi cum explicaţia aceasta era suficientă.

– Cu Zapadnîi?

– Nu, cu Goethe. Trebuie să vorbesc neapărat cu el.

Trecându-şi dosul mâinii drepte peste gură – unul din gesturile sale obişnuite –, Barley părea că s-ar fi aşteptat să vadă sânge.

– Nu-l voi minţi, murmură el.

– Nici vorbă să-l minţi. Ned doreşte o cooperare, nicidecum o înşelătorie.

– Suntem de aceeaşi părere, îi spuse Cy.

– Nu-l voi trage pe sfoară. Îi voi vorbi deschis sau deloc.

– Asta vrea şi Ned, spuse Paddy. Vrem să-i oferim lui Goethe tot ceea ce are nevoie.

– Şi noi, interveni Cy.

– Potomac Boston, Incorporated, Barley, noul tău partener de afaceri, anunţă Paddy cu glas schimbat, privind hârtia din faţa lui. Şeful operaţiunilor lor editoriale este un anume domn Henziger, aşa e?

– J.P., preciză Barley.

– L-ai cunoscut?

– E numele înscris în contract, spuse Barley dând din cap şi tresărind uşor.

– E tot ce ştii despre el?

– Am vorbit la telefon de vreo două ori. Ned a considerat că e bine să fim auziţi pe liniile transatlantice. Ca acoperire.

– Dar, altfel, nu ştii cum arată? insistă Paddy, în felul său de a solicita răspunsuri precise, chiar dacă acest lucru îl făcea să pară întru câtva pedant. Reuşeşti cumva să-ţi imaginezi personajul?

– E doar un nume, cu veniturile sale în bancă, cu birourile la Boston. O simplă voce la telefon. Asta a fost întotdeauna.

– În convorbirile cu terţi de aici – cu Zapadnîi, să zicem – J.P. Henziger n-a apărut ca un fel de monstru? Nu i-ai atribuit barbă falsă, un picior de lemn sau o viaţă sexuală cumplită? Nimic de care ar trebui să se ţină seama dacă l-ar face cineva, ca să zic aşa, să apară în carne şi oase?

Barley medită asupra întrebării, dar păru să nu o înţeleagă prea bine.

– Nu? întrebă Paddy.

– Nu, spuse Barley şi dădu din nou neputincios din cap.

– Iată o situaţie posibilă, zise Paddy: Domnul J.P. Henziger, de la Potomac Boston, tânăr, dinamic, ambiţios, se află în momentul de faţă în vacanţă în Europa, împreună cu soţia sa. Este sezon turistic. Au tras, să zicem, la Hotel Marski din Helsinki. Îl ştii?

– Am băut ceva acolo odată, spuse Barley, ca şi cum i-ar fi fost ruşine.

– Şi, cu entuziasmul specific americanilor, familia Henziger şi-a pus în cap să dea o raită până la Leningrad. Este rândul tău, Cy.

Cy îşi deznodă zâmbetul şi se conformă. Când nu tăcea, Cy avea o privire pătrunzătoare şi un mod inteligent, dacă nu chiar tăios, de a se exprima.

– Cei doi se hotărăsc pentru un tur organizat de trei zile, Barley. La frontiera finlandeză îi aşteaptă vizele, ghidul, autobuzul, toată recuzita. Sunt oameni deschişi, la locul lor. Este prima lor călătorie în Rusia. Transparenţa face yoga acasă la ei, la Boston. A investit bani în tine. Ştiind că te afli la Moscova cheltuindu-i banii, îţi cere să laşi orice şi să mergi în pas alergător la Leningrad ca să-i duci bagajele şi să-i raportezi cum progresează afacerile. Este practica obişnuită, tipică pentru un tânăr grangur. Ai vreo obiecţie? E ceva care nu funcţionează din punctul tău de vedere?

În capul lui Barley se făcea lumină, ceea ce i se citea şi în priviri.

– Nu. E-n regulă. Dacă puteţi s-o puneţi pe roate, pot s-o pun şi eu pe roate.

– Dimineaţă devreme, ora Londrei, J.P. te sună de la Marski, la biroul tău din Londra, dar aparatul e lăsat pe robot, continuă Cy. J.P. nu vorbeşte cu maşinăriile. Într-o oră îţi va trimite un telex la VAAP, în atenţia lui Zapadnîi, cu o copie pentru Craig, aici, la Ambasada britanică din Moscova, solicitându-ţi să te întâlneşti cu el vinerea aceasta la Hotel Evropeiskaia, adică Europa, din Leningrad, unde este cazat grupul său. Zapadnîi va face ca toţi dracii, poate chiar va ridica vocea de supărare. Dar întrucât cheltuieşti banii lui J.P., presupunem că Zapadnîi nu va avea de ales şi se va supune comandamentelor pieţei. Pricepi?

– Da, spuse Barley.

Paddy preluă continuarea scenariului.

– Dacă are cât de cât minte, te va ajuta chiar să-ţi schimbi viza. Dacă face pe supăratul, Wicklow se poate duce de îndată

la DVIR s-o obţină pe loc. După părerea noastră, nu trebuie să faci mare caz faţă de Zapadnîi. Nu te umileşti, nu-ţi ceri scuze. Faci pur şi simplu o problemă de onoare. Îi spui lui Zapadnîi că aşa este viaţa în zilele noastre, dacă vrei să o iei înaintea altora.

– J.P. Henziger e de-al nostru, spuse Cy. E un bun ofiţer. Ca şi nevastă-sa, de altfel.

Se opri brusc.

Ca un arbitru care a observat un fault, Barley îşi întinsese braţul cu un deget acuzator înfipt în pieptul lui Paddy.

– Ia staţi, voi doi! Mai uşurel! Un minuţel! De ce folos vor fi şi unul, şi altul, oricât de grozavi ar fi, dacă se preumblă toată ziua prin Leningrad înţepeniţi în nenorocitul ăla de autobuz turistic?

Paddy îşi reveni aproape instantaneu din acest atac neaşteptat.

– Spune-i tu, i se adresă el lui Cy.

– Ascultă, Barley. Imediat după sosirea lor, joi seara, la Hotel Europa, pe doamna Henziger o vor apuca durerile de burtă. Înţelegi, schimbarea de alimentaţie la Leningrad. J.P. nu va mai avea chef să viziteze oraşul, când nevastă-sa stă în pat chinuită de cufureală. Va rămâne cu ea la hotel. Nici un fel de problemă.

Paddy îndreptă lampa spre harta Leningradului. Cele trei adrese date de Katia erau încercuite cu roşu.

De abia după-amiaza târziu, Barley se hotărî să-i telefoneze, cam pe la ora la care, după estimările lui, Katia îşi încuia agrafele de birou. Trăsese un pui de somn, urmat de vreo două scotch-uri bune, ca să fie la înălţime. Dar, când începu să vorbească, îşi dădu seama că avea un timbru prea ascuţit şi fu nevoit să-şi dreagă vocea.

– A, bună! Ai ajuns acasă cu bine? spuse el, cu un glas care i se părea al altcuiva. Metroul nu s-a transformat în dovleac sau în cine ştie ce altceva?

– Mulţumesc, nu s-a întâmplat nimic.

– Grozav! Am sunat ca să văd cum ai ajuns, crede-mă. Ca să-ţi mulţumesc pentru seara minunată. Ei bine, atunci la revedere!

– Mulţumesc, la rândul meu. A fost o seară foarte fructuoasă.

– Sperăm să avem ocazia să ne revedem. Necazul este că trebuie să plec la Leningrad. A apărut o chestie tâmpită de afaceri şi am fost nevoit să-mi schimb planurile.

– În cazul acesta, stai jos, spuse Katia după o tăcere prelungită.

Barley se întrebă care din ei doi înnebunise.

– De ce?

– Aşa este obiceiul nostru când ne pregătim să plecăm într-o călătorie mai lungă, ne aşezăm mai întâi. Stai jos acum?

Îi putea auzi bucuria din glas şi era fericit.

– De fapt, stau lungit. Ajunge?

– Habar n-am! Ar trebui să te aşezi pe valiză sau pe o bancă, să oftezi puţin, apoi să-ţi faci semnul crucii. Dar presupun că şi dacă stai lungit are acelaşi efect.

– Aşa e.

– Te întorci la Moscova de la Leningrad?

– Păi... nu de data aceasta. Cred că mă voi întoarce direct la şcoală.

– La şcoală?

– Anglia. Una din glumele mele proaste.

– Ce vrea să însemne asta?

– Obligaţii. Lipsă de maturitate. Ignoranţă. Obişnuitele vicii englezeşti.

– Ai multe obligaţii?

– Tone întregi. Dar mă obişnuiesc să le selectez. Am reuşit să spun un „nu“ ieri şi i-am surprins pe toţi.

– De ce trebuie să spui nu? De ce să nu spui da? Poate că ar fi fost şi mai surprinşi.

– Acesta a fost necazul şi aseară, nu-i aşa? N-am reuşit să vorbesc despre mine. Am vorbit despre tine, despre marii poeţi ai tuturor veacurilor, despre domnul Gorbaciov, probleme editoriale. Dar am lăsat deoparte subiectul principal. Persoana mea. Trebuie să fac o călătorie specială ca să te plictisesc.

– Sunt sigură că nu mă vei plictisi.

– Pot să-ţi aduc ceva?

– Poftim?

– Data viitoare când vin. Ai vreo dorinţă specială? O periuţă de dinţi electrică? Bigudiuri? Alte volume de-ale lui Jane Austen?

O lungă şi încântătoare pauză.

– Îţi doresc călătorie plăcută, Barley, răspunse ea.

Ultimul prânz cu Zapadnîi a fost ca o veghe fără mort. Erau paisprezece, toţi bărbaţi, singurii consumatori din imensul restaurant de la etajul întâi al unui nou hotel în construcţie. Chelnerii aduceau mâncarea şi dispăreau la capătul sălii. Zapadnîi era nevoit să trimită cercetaşi să-i găsească. Nu era nimic de băut, se discutau fleacuri, cu excepţia vorbelor schimbate între Barley şi Zapadnîi, pe fondul muzical al unor melodii din anii '50 înregistrate pe bandă şi pline de bubuituri.

– Dar am aranjat o mare recepţie în cinstea ta, Barley! se indignă Zapadnîi. Vasili îşi aduce bateria, Victor îţi va împrumuta saxofonul, unul dintre prietenii mei, care-şi face singur băutura, mi-a promis şase sticle, vor veni câţiva pictori şi scriitori nebuni. Are toate ingredientele unui chiolhan pe cinste şi vei avea la dispoziţie sfârşitul de săptămână ca să te dregi. Dă-l dracului pe labagiul tău american de la Potomac! Nu ne place când eşti atât de serios.

– Grangurii noştri sunt echivalentul birocraţilor voştri, Alik. Dacă nu le dăm atenţie, o facem pe barba noastră. La fel ca la voi. Zâmbetul lui Zapadnîi n-a fost nici cald, nici indulgent.

– Am crezut chiar că ți-ai pierdut mințile după vreuna dintre frumusețile noastre moscovite. Nu poate cumva încântătoarea Katia să te convingă să rămâi?

– Cine e Katia? se auzi Barley răspunzând, în timp ce se mira cum de nu i-a căzut încă tavanul în cap.

Din jurul mesei se auzea un zumzet de amuzament.

– Asta e Moscova, îi reaminti Zapadnîi, foarte mulțumit de el însuși. Nimic nu se întâmplă fără să se întâmple ceva. Lumea intelectualilor este mică, n-avem nici o lețcaie, iar telefoanele în oraș sunt gratuite. Nu poți cina cu Katia Orlova într-un restaurant intim și cam trăsnit fără ca pe puțin cincisprezece dintre noi să nu afle a doua zi dimineața.

– A fost o masă strict de afaceri, spuse Barley.

– Și atunci de ce nu l-ai luat pe domnul Wicklow cu tine?

– Este mult prea tânăr, replică Barley și iscă o altă explozie de veselie rusească.

Trenul de noapte către Leningrad pleacă din Moscova cu câteva minute înainte de miezul nopții, în așa fel încât, precum fac de obicei, nenumărații birocrați ai Rusiei să poată pretinde o zi în plus de misie pentru călătorie. Compartimentul avea patru cușete, iar Wicklow și Barley le aveau pe cele de jos, până când o blondă de categorie grea îl rugă pe Barley să facă schimb. Cea de a patra cușetă era ocupată de un bărbat liniștit, după toate aparențele înstărit, care vorbea o engleză elegantă și părea profund îndurerat sufletește. Purta un costum închis de avocat, pe care l-a schimbat cu o pijama cu dungi țipătoare, ce i s-ar fi potrivit de minune unui clovn, deși starea de spirit nu i s-a luminat odată cu îmbrăcămintea. Atmosfera s-a mai animat atunci când blonda a refuzat să-și scoată până și pălăria dacă cei trei bărbați nu ieșeau pe culoar. Armonia s-a restabilit atunci când i-a rechemat în compartiment și, îmbrăcată în trening roz cu ciucurei pe umeri, i-a servit cu prăjiturele de casă, în semn de mulțumire pentru cavalerismul lor. Iar când Barley a scos o sticlă de whisky, a fost atât de

impresionată, încât le-a dat să mănânce şi salamul ei, insistând de mai multe ori să bea în sănătatea doamnei Thatcher.

– De unde sunteţi? l-a întrebat pe Barley individul trist, în timp ce se instalau fiecare în cuşeta sa.

– Din Londra, a spus Barley.

– Londra, în Anglia. Nu de pe Lună, nu din stele, confirmă necăjitul şi, spre deosebire de Barley, păru să adoarmă imediat. Dar după vreo două ore, în momentul în care trenul s-a oprit într-o gară, a reluat conversaţia. Ştiţi unde suntem? întrebă el fără să-i pese dacă Barley era treaz sau nu.

– Nu, nu cred.

– Dacă Anna Karenina ar călători acum cu trenul acesta, ăsta ar fi fost locul în care l-ar fi abandonat pe dezamăgitorul Vronski.

– Minunat, spuse Barley neînţelegând nimic.

Sticla de whisky se terminase, dar tipul purta cu sine coniac georgian.

– Era o mlaştină pe vremuri, tot mlaştină e şi astăzi, spuse individul trist. Dacă studiezi răul rusesc, trebuie să trăieşti în mlaştina rusească.

Se referea la Leningrad.

CAPITOLUL 10

Un cer presărat cu nori atârna ca o mantie deasupra palatelor cu arhitectură de import, dându-le un aspect mohorât în costumul lor de bal mascal. În parcuri se auzea muzică estivală, dar vara se ascunsese după nori, lăsând o ceață nordică alburie să înainteze capricios de-a lungul canalelor venețiene. Barley mergea pe jos și, ca întotdeauna când se afla la Leningrad, avea senzația că se plimba prin alte orașe, când la Praga, când la Viena, când un pic de Paris sau vreun colț din Regent's Park. Nici un alt oraș pe care îl cunoștea nu-și ascundea rușinea sub atâtea fațade atrăgătoare sau nu punea atâtea întrebări neliniștitoare sub masca unui trist surâs. Cine se ruga în aceste biserici ireale, cu ușile închise? Cărui Dumnezeu? Câte trupuri au înfundat aceste canale grațioase sau au plutit înghețate către mare? Unde altundeva pe lume și-a construit o barbarie atât de mare niște monumente atât de frumoase? Până și oamenii de pe stradă, care vorbeau atât de încet, care erau demni și rezervați, păreau uniți în monstruoasa lor fățărnicie. Iar Barley, care hoinărea și se uita curios ca orice alt turist și, ca orice alt spion, număra minutele, avea impresia că le împărtășește duplicitatea.

Strânsese mâna unui nabab american care nu era nabab și deplânsese față de el boala soției sale, care nu era bolnavă și care, probabil, nu era soția lui.

Îi dăduse ordine unui subordonat, care nu era subordonatul său, să-i dea ajutor într-o situație de urgență care nu era de urgență.

Era în drum către o întâlnire cu un autor care nu era autor, căuta martiriul într-un oraş în care martiriul era distribuit gratuit, fie că stătea sau nu la coadă.

Era mort de frică şi era mahmur din cauza celor patru zile de băutură.

Devenise, în sfârşit, cetăţean al Leningradului.

Aflându-se pe Nevski Prospekt, îşi dădu seama că era în căutarea unei cafenele căreia i se spunea neoficial Saigon, un loc al poeţilor, al traficanţilor de droguri şi al speculanţilor, nu al fiicelor de universitari. „Tatăl tău are dreptate, o auzi el spunând. Sistemul va birui întotdeauna."

Avea un plan german al oraşului, furnizat de Paddy, cu legende în mai multe limbi. De la Cy primise un exemplar din *Crimă şi pedeapsă*, o ediţie jigărită, broşată, într-o traducere care-l aducea în pragul disperării. Le pusese pe amândouă într-o sacoşă de plastic. La insistenţele lui Wicklow. Dar nu în orice sacoşă, ci în asta, care făcea reclamă pentru o ţigară americană infectă şi se vedea de la cinci sute de metri. Singura sa misiune în viaţă era acum să meargă pe urmele lui Raskolnikov în fatidicul său drum ce ducea la uciderea bătrânei doamne. Căuta o curte ce dădea către Canalul Griboedov. Era închisă cu porţi de fier, iar un copac cu ramuri mari îşi răspândea umbra deasupra ei. Se plimba fără grabă prin curte, consultându-şi cartea editată de Penguin, apoi scrută cu o privire îngrijorată ferestrele jegoase, aşteptându-se parcă să vadă cum se prelinge pe vopseaua îngălbenită sângele cămătarului. Doar arareori permitea privirii sale să se fixeze asupra acestei zone intermediare a câmpului vizual, domeniu privilegiat al claselor engleze de sus, unde se află obiecte neimportante, cum ar fi trecătorii sau cei care nu erau trecători, dar nu făceau nimic; sau poarta care dădea către strada Plehanova, ştiută doar de către localnici, după spusele lui Paddy, ca de pildă oamenii de ştiinţă care studiaseră chiar după colţ, la IMSOL, dar care, după cât îşi putea da seama

Barley, la o privire scurtă, nu dădeau nici un fel de semn că s-ar reîntoarce.

I se tăiase respirația. Simțea un nod în capul pieptului, ca o pungă de aer. Ajunse la poartă și o deschise. Traversă un vestibul. Urcă cele câteva trepte ce dădeau în stradă. Se uită în ambele părți și compară, în mod ostentativ, cele găsite cu datele din carte, în timp ce odiosul harnașament al microfonului lui Wicklow îi tăia spatele ca un fierăstrău. Se întoarse pe călcâie și trecu din nou cu pași mari prin curte, apoi pe sub copacul cu ramuri ample până când ajunse din nou lângă canal. Se așeză pe o bancă și despături planul orașului. Zece minute, îi spusese Paddy, întinzându-i un cronometru zgâriat, mai sigur decât ceasul său, un suvenir de familie. Cinci înainte, cinci după, apoi renunță.

– V-ați rătăcit? îl întrebă un bărbat palid, care părea prea bătrân pentru un agent. Purta ochelari italienești de curse și pantofi de sport marca Nike. Engleza sa rusească avea accent american.

– Întotdeauna mă rătăcesc, bătrâne, mulțumesc, spuse Barley, politicos. Așa îmi place.

– Ai ceva de vânzare? Țigări? Scotch? Un stilou? Vrei să negociezi droguri, să schimbi valută sau ceva de genul acesta?

– Mulțumesc, n-am nevoie de nimic, replică Barley, ușurat, auzindu-se că vorbește normal. Dacă te dai puțin din soare, ar fi și mai bine.

– Ți-ar plăcea să întâlnești un grup cosmopolit cu niște fete a-ntâia? Îți pot arăta adevărata Rusie, pe care nimeni nu o vede niciodată.

– Bătrâne, ca să fiu absolut cinstit, nu cred că ai mai ști cum e adevărata Rusie dacă s-ar ridica și te-ar mușca de coaie, spuse Barley, revenind la harta sa. Omul se îndepărtă.

Vinerea până și marii oameni de știință fac ceea ce face toată lumea, spusese Paddy. Vor încheia săptămâna îmbătându-se crunt, după trei zile de tropăit cu genunchii la gură, de schimburi de informații științifice și de bilanțuri ale

realizărilor. Gazdele lor leningrădene le vor oferi un prânz copios, dar le vor lăsa timp suficient să se preumble prin magazine, înainte de a se întoarce la informațiile lor secrete. Va fi prima ocazie a prietenului tău de a șterge din grup dacă vrea.

Prietenul meu. Prietenul meu Raskolnikov. Nu al lui, ci al meu. În cazul în care dau de bucluc.

O întâlnire eșuată, mai rămân două.

Barley se ridică, își frecă spatele și, având timp de pierdut, își continuă turul literar al Leningradului. Traversând din nou Nevski Prospekt, privi chipurile chinuite ale cumpărătorilor și, într-un elan de înțelegere, se rugă să fie socotit unul dintre ei: „Sunt unul de-al vostru! Împărtășesc tulburarea voastră! Acceptați-mă! Ascundeți-mă! Ignorați-mă!" Încercă să-și revină. „Privește în jurul tău. Ia un aer de tâmpit. Rămâi cu gura căscată."

În spatele său se înălța Catedrala Kazan. De partea cealaltă era Casa Cărții, în fața căreia, ca orice bun editor, Barley întârzie o clipă, trăgând cu ochiul la vitrine și la turnul butucănos peste care trona un hidos glob pământesc. Dar nu a stat prea mult, temându-se să nu fie recunoscut de către cineva de la una din editurile de sus. O apucă pe strada Jeliabova și se apropie de unul dintre marile magazine din Leningrad, în vitrinele căruia se aflau expuse haine ce se purtau în Anglia pe vremea războiului și căciuli de blană demodate. Se plasă la vedere, în dreptul intrării principale, agățând plasa de degetul mijlociu și desfășurând planul drept acoperire.

„Nu aici, gândi el. Pentru numele lui Dumnezeu, nu aici. Acordă-ne un pic de intimitate, Goethe, te rog! Nu aici."

– Dacă alege magazinul, înseamnă că dorește o întâlnire în văzul lumii, spusese Paddy. Își va agita brațele în sus și va striga: „Scott Blair, nu se poate, tu ești?"

Timp de zece minute, Barley nu se gândi la nimic. Se uită la hartă, își ridică privirea și admiră clădirile din față. Se uită la fete, iar în lumina de vară leningrădeană acestea îi susțineau

privirile. Dar vioiciunea lor nu avea darul să-l liniştească deloc, aşa că-şi vârî din nou nasul în hartă. Sudoarea îi alunecă pe piept precum nişte biluţe. Îi trecu prin minte că microfoanele s-ar putea scurtcircuita. Îşi drese glasul în două rânduri de teamă că nu va putea scoate o vorbă. Dar, când încercă să-şi umezească buzele, observă că i se uscase limba.

Cele zece minute trecuseră, dar mai aşteptă încă două, simţind că le datora: sieşi, Katiei, lui Goethe. Împături harta, fără să nimerească îndoiturile iniţiale, dar, de fapt, nu le nimerea niciodată. Vârî harta în plasa ţipătoare de plastic. Se amestecă în mulţime şi descoperi că, la urma urmelor, putea umbla normal, fără să se clatine brusc, fără să-şi rupă oasele întinzându-se cât era de lung pe trotuar.

Se întoarse şi se plimbă cu paşi mari pe Nevski Prospekt către podul Anicikov, căutând troleibuzul 7, care să-l ducă la Smolnîi, la cea de a treia şi ultima apariţie în faţa spionilor reuniţi din Leningrad.

Doi tineri în blugi se aflau în faţa lui la coadă. În spate erau trei băbuţe. Troleibuzul sosi, iar cei trei băieţi se repeziră înăuntru. Barley îi urmă. Doi dintre ei discutau cu voce tare. Un bătrân se ridică pentru a ceda locul uneia dintre băbuţe. „Suntem o grămadă de oameni cumsecade aici, gândi Barley într-un nou acces de dependenţă faţă de cei pe care îi trăda. Să petrecem toată ziua împreună pentru a ne bucura unii de alţii.“ Un băieţel i se încruntă în faţă, întrebându-l ceva. Avu o inspiraţie subită şi-şi ridică mâneca arătându-i ceasul de oţel al lui Paddy. Băiatul îl examină şi sâsâi de furie. Troleibuzul zdrăngăni când ajunse în staţie.

„I-a fost frică, gândi Barley uşurat, intrând în parc. Soarele ieşea dintre nori. S-a speriat, dar cine poate să-l învinovăţească?“

Dar în momentul acela îl zări pe Goethe, exact acolo unde i se spusese. Goethe, marele amant şi gânditor, aşezat pe a

treia bancă la stânga din locul în care te angajezi pe poteca de pietriş, un nihilist care nu ia nici un principiu drept bun.

Goethe. Citindu-şi ziarul. Treaz, jumătate din cât fusese, îmbrăcat bineînţeles în costumul său negru, arătând ca fratele său mai mare, însă mai scund. La vederea acestui personaj atât de banal, lui Barley i se strânse inima, dar îşi reveni. Umbra marelui poet se stinsese. Faţa cândva întinsă era brăzdată de riduri. Vioiciunea nu-şi găsea locul pe chipul acestui rus bărbos, cu aspect de funcţionar, care lua aer, la prânz, pe o bancă din parc.

Era totuşi Goethe, aşezat în mijlocul unui mănunchi de simboluri ruseşti rivale: nici un glonţ de pistol tras de pe aprigele statui ale lui Marx, Engels şi Lenin, care îi aruncau priviri mânioase de bronz de pe soclurile lor straniu separate; nici un foc de muschetă tras din sacra Cameră şaizeci şi şapte, din fostul pension pentru tinerele fete aristocrate ale Petersburgului, în care nici un marş funebru nu răzbătea din catedrala albastră în stil baroc, ridicată de Rastrelli, pentru a îndulci anii de declin ai unei împărătese; nici un marş cu ochii legaţi de la Comitetul Orăşenesc de Partid Leningrad, unde poliţişti uriaşi fulgerau cu privirile masele eliberate.

Smoala înseamnă smoală, îşi aminti aiurea Barley, în acest moment de monstruoasă banalitate. La Smolnîi, Petru cel Mare şi-a înmagazinat smoala pentru prima Flotă Rusă.

Cei care se aflau în apropierea lui Goethe erau tot atât de normali ca şi el. Chiar dacă ziua a fost întunecată la început, razele soarelui au făcut minuni, iar bunii cetăţeni se dezbrăcau ca apucaţi de o nevoie comună. Băieţii goi până la brâu, fetele ca nişte flori aruncate pe jos, matroane corpolente în sutiene de satin se lungiseră la picioarele lui Goethe, ascultându-şi tranzistoarele, mâncând sandviciuri şi discutând cine ştie ce, dar care le făcea să se strâmbe, să mediteze sau să râdă în succesiune rapidă.

Barley o apucă pe poteca de pietriş ce trecea pe lângă bancă, studiind informaţiile tipărite pe dosul hârţii împăturite. „Când te afli în teren, spusese Ned, în cursul unei şedinţe dedicate macabrei etichete a meseriei, sursa este vedetă, iar vedeta este cea care decide dacă întâlnirea trebuie să aibă loc sau nu."

Cincizeci de metri îl separau pe Barley de vedeta sa, însă poteca îi unea ca o linie trasată cu rigla. Umbla prea repede sau prea încet? În clipa aceasta se afla chiar în spatele unei perechi pentru ca, în următoarea, să fie dat la o parte de cineva din urmă. „Dacă nu-ţi dă nici o atenţie, aştepţi cinci minute, şi încerci apoi o nouă apropiere", spusese Paddy. Trăgând cu ochiul peste hartă, Barley văzu faţa lui Goethe ridicându-se de parcă i-ar fi adulmecat apropierea. Îi zări obrajii livizi şi ochii stinşi, înfundaţi în orbite; apoi albul ziarului pe care-l împături ca pe un sac de dormit. Observă rigiditatea din mişcările lui, un ce care nu se potrivea, aşa că, în gândurile care-i zburau cu iuţeală prin minte, Barley îl asemui cu un personaj al unui orologiu de mare precizie dintr-un oraş elveţian: „Îmi înalţ faţa lividă, bat de orele douăsprezece cu steagul meu alb, mă ridic în picioare şi plec". După ce împături ziarul, Goethe îl strecură în buzunar şi aruncă o privire profesională la ceasul de la mână. Apoi, tot ca un mecanism, de parcă ar fi fost invenţia altcuiva, se integră în armata pietonilor care înainta către râu.

Barley îşi potrivise pasul după cel al lui Goethe. Prada sa urmă drumeagul ce ducea către un şir de maşini parcate. Cu privirea şi mintea limpede, Barley îl urmă şi, ajungând la maşini, îl văzu, cu haina umflată de vânt, profilat pe apele repezi ale Nevei. Un vas de agrement trecu în josul apei, dar pasagerii nu dădeau semne de plăcere. În spate şontâcăia un transportor de cărbune, pătat cu miniu. Fumul gros ce se ridica din coşul său arăta frumos în lumina ce dănţuia deasupra râului. Goethe se aplecase peste balustradă şi privea cu atenţie curentul ca pentru a-i calcula viteza. Barley se îndreptă către

el, cu pas ezitant, orientându-se cu tot mai multă sârguinţă după hartă. Deşi l-a auzit în acea engleză ireproşabilă care-l trezise pe veranda din Peredelkino, n-a răspuns imediat.

– Domnule? Scuzaţi-mă, domnule. Cred că ne cunoaştem.

Barley însă refuză să audă. Vocea era prea nervoasă, prea nesigură. Continuă să se încrunte la informaţiile sale. „Cine ştie ce agent, îşi zise el. Altul care face bişniţă cu droguri sau vreun peşte."

– Domnule? repetă Goethe de parcă nu mai era sigur nici el. Doar acum, convins de insistenţele străinului, Barley ridică, fără prea multă convingere, capul.

– Cred că sunteţi domnul Scott Blair, domnule, distinsul editor din Anglia.

Aceste cuvinte îl convinseră în sfârşit pe Barley să-l recunoască pe cel care i se adresă, întâi cu îndoială, apoi cu plăcere sinceră, dar discretă.

– Să fiu al naibii, spuse Barley încet, întinzându-i mâna. Dumnezeule mare! Marele Goethe în carne şi oase. Ne-am cunoscut la acea îngrozitoare serată literară. Eram singurii treji. Ce mai faci?

– O, mulţumesc, foarte bine, răspunse Goethe, cu un glas tensionat, care devenea însă din ce în ce mai sigur. Dar când dădu mâna cu el, Barley simţi că palma lui Goethe luneca de transpiraţie. Nici nu ştiu cum ar putea să-mi meargă mai bine în momentul de faţă. Bun venit la Leningrad, domnule Barley! Ce păcat că am o întâlnire în după-amiaza aceasta! Putem face câţiva paşi împreună? Să schimbăm câteva vorbe? Lăsă glasul mai jos. Suntem mai în siguranţă dacă nu stăm pe loc, explică el.

Îl apucase pe Barley de braţ şi îl împingea de-a lungul malului. Această febrilitate secase orice gând tactic din mintea lui Barley. Aruncă o privire către silueta scundă de lângă el, către paloarea obrajilor săi supţi, către şanţurile de durere, de frică sau de îngrijorare care-i marcau chipul. Văzu ochii de animal hăituit mijindu-se nervos ori de câte ori trecea cineva

pe lângă ei. Şi, instinctiv, avu un singur gând: acela de a-i proteja, de dragul lui şi al Katiei.

– Dacă ne-am plimba o jumătate de oră am putea vedea vasul *Aurora*, ale cărei lovituri de tun au dat semnalul începerii Revoluţiei. Următoarea revoluţie, însă, va începe cu măsuri delicate din Bach. E timpul. Eşti de acord?

– Fără dirijor, adăugă Barley cu un zâmbet larg.

– Sau poate cu jazz, pe care îl cânţi atât de frumos. Da, da! Asta e! Vei anunţa revoluţia cântând muzica lui Lester Young la saxofon. Ai citit ultimul roman al lui Ribakov? Interzis douăzeci de ani şi devenit ca atare o capodoperă rusă? Cred că este un viol al timpului.

– N-a apărut încă în engleză.

– Dar pe al meu l-ai citit?

Mâna subţire se strânse pe braţul lui Barley. Vocea oricum reţinută ajunsese un murmur.

– Cât am putut înţelege, da.

– Şi ce crezi?

– E îndrăzneţ.

– Doar atât?

– E senzaţional. Cât am putut înţelege. Mare.

– Ne-am recunoscut în noaptea aceea. O noapte de basm. Cunoşti zicala noastră rusească: „Un pescar recunoaşte un alt pescar de la depărtare“? Suntem pescari. Vom hrăni mii şi mii de oameni cu adevărul nostru.

– S-ar putea să o facem, spuse Barley cu îndoială în glas. Simţi chipul supt al lui Goethe întorcându-se brusc spre el. Trebuie să-l discutăm puţin, Goethe. Avem vreo două-trei probleme.

– De aceea ne aflăm aici şi tu, şi eu. Mulţumesc că ai venit la Leningrad. Când îl vei publica? Trebuie să apară rapid. Scriitorii de aici aşteaptă trei, cinci ani să fie publicaţi, chiar dacă nu sunt nişte Ribakovi. Eu nu pot să aştept. Rusia nu are timp. Nici eu.

Un şir de remorchere ajunse lângă ei, iar o barcă de două persoane alunecă îndrăzneaţă în siajul lor. Lângă parapet se îmbrăţişau doi îndrăgostiţi, o tânără stătea în umbra catedralei legănând cu o mână un căruţ de copil, în timp ce citea o carte pe care o ţinea în cealaltă mână.

– Întrucât n-am apărut la târgul audio de la Moscova, Katia i-a dat manuscrisul tău unui coleg de-al meu, spuse Barley cu prudenţă.

– Ştiu. Trebuia să rişte.

– Ceea ce nu ştii este că acel coleg al meu nu m-a putut găsi la întoarcerea lui în Anglia. Aşa că l-a predat autorităţilor. Oameni extrem de discreţi. Experţi.

Alarmat, Goethe se întoarse brusc către Barley, iar umbra spaimei i se întinse cu repeziciune peste trăsăturile sale atât de obosite.

– Nu-mi plac experţii, spuse el. Sunt temnicerii noştri. Dispreţuiesc experţii mai mult decât orice pe lume.

– Dar tu eşti expert, nu-i aşa?

– De aceea ştiu ce vorbesc! Experţii sunt fanatici. Nu rezolvă nimic! Sunt în solda oricărui sistem care îi angajează. Îl perpetuează. Dacă vom fi torturaţi, vom fi torturaţi de experţi. Dacă vom fi spânzuraţi, vom fi spânzuraţi de experţi. N-ai citit ce am scris? Când lumea va fi distrusă, nu va fi distrusă de către nebuni, ci de judecata sănătoasă a experţilor şi de ignoranţa superioară a birocraţilor. M-ai trădat!

– Nu te-a trădat nimeni, spuse Barley furios. Manuscrisul s-a rătăcit. Asta e tot. Birocraţii noştri nu sunt ca ai voştri. L-au citit, îl admiră, dar trebuie să ştie mai multe despre tine. Nu pot da crezare mesajelor, atâta vreme cât n-au deplină încredere în sursă.

– Dar doresc să-l publice?

– În primul rând au nevoie să fie siguri că nu eşti o momeală, iar cea mai bună cale pentru a se convinge este să stea de vorbă cu tine.

Goethe umbla prea repede, târându-l pe Barley după el. Se uita undeva în faţă. Pe tâmple îi apăruseră broboane de sudoare.

– Sunt un literat, Goethe, spuse Barley cu răsuflarea tăiată, fără să-l poată privi drept în ochi. Tot ceea ce ştiu despre fizică este Beowulf, fetele şi berea călduţă. Mă depăşeşte. Pe Katia, de asemenea. Dacă vrei să mergi pe calea aceasta, du-te cu experţii şi lasă-ne pe noi în pace. Asta am venit să-ţi spun.

Au trecut poteca şi s-au angajat pe altă peluză. Un grup de şcolari rupse rândurile pentru a-i lăsa să treacă.

– Ai venit să-mi spui că refuzi să mă publici?

– Cum aş putea să te public? replică Barley, exasperat la rândul său de disperarea lui Goethe. Chiar dacă am putea pune cap la cap materialele, ce se va întâmpla cu Katia? Ea este curierul tău, ţi-aminteşti? A livrat unei puteri străine secrete privind apărarea sovietică. Asta nu e o jucărie aici. Dacă se află despre voi doi, va fi moartă din ziua în care apare primul exemplar în librării. Ce fel de rol ar fi ăsta pentru un editor? Crezi că am de gând să stau la Londra şi să apăs pe butonul care să facă să săriţi în aer amândoi?

Goethe gâfâia, însă ochii săi încetară să mai cerceteze mulţimea şi erau întorşi către Barley.

– Ascultă-mă, pledă Barley. Stai un minut. Înţeleg. Sunt convins că înţeleg. Ai avut talent, dar a fost pus în slujba unei cauze nedrepte. Cunoşti toate hibele sistemului şi doreşti să te speli de păcate. Dar nu eşti nici Hristos, nici Pecerin. Nu te judecă nimeni. Dacă vrei să te sinucizi, e treaba ta. Dar o vei ucide şi pe ea. Şi dacă nu-ţi pasă pe cine omori, de ce ţi-ar păsa pe cine salvezi?

Se îndreptau spre un loc de picnic, cu scaune şi mese făcute din buşteni. Se aşezară unul lângă altul, iar Barley desfăşură harta. Se aplecară asupra ei, prefăcându-se că o examinează împreună. Goethe mai cântărea încă vorbele lui Barley, comparându-le cu propriile obiective.

– Nu există decât acum, explică el în cele din urmă, murmurând. Nu există altă dimensiune decât acum. În trecut am făcut totul greşit de dragul viitorului. Acum trebuie să facem totul ca lumea de dragul prezentului. A pierde timpul înseamnă să pierzi totul. Istoria noastră rusă nu ne mai oferă o a doua şansă. O prăpastie nu poate fi sărită decât dintr-un singur pas. În caz de nereuşită, ne dă ceea ce merităm: un alt Stalin, un alt Brejnev, alte epurări, altă eră glaciară de monotonie terorizantă. Dacă evoluţia actuală continuă, ar trebui să mă aflu în avangardă. Dacă se opreşte sau face cale întoarsă, voi fi o cifră statistică din istoria noastră postrevoluţionară.

– Şi Katia odată cu tine, spuse Barley.

Degetul lui Goethe, incapabil să stea liniştit, se plimba pe hartă. Se uită în jurul său, apoi continuă:

– Ne aflăm la Leningrad, Barley, leagănul marii noastre Revoluţii. Nimeni nu învinge aici fără sacrificiu. Susţineai că avem nevoie de cercetări în domeniul naturii umane. De ce eşti atât de şocat când îţi pun vorbele în practică?

– M-ai înţeles greşit atunci. Te-ai înşelat în privinţa mea. Sunt o gură mare inutilă. M-ai întâlnit într-una din zilele mele bune, asta-i tot.

Cu o stăpânire de sine înspăimântătoare, Goethe îşi desfăcu mâinile şi le puse cu palmele întinse pe hartă.

– Nu trebuie să-mi reaminteşti că omul nu se ridică la înălţimea vorbăriei sale, spuse el. Noii noştri oameni vorbesc despre deschidere, dezarmare, pace. Să le dăm deschiderea pe care-o vor şi dezarmarea. Şi pacea. Să-i lăsăm să se prindă în propria cacealma şi să le dăm ce doresc. Dar să ne asigurăm că de data aceasta nu pot da ceasul înapoi.

Stătea în picioare, incapabil să mai suporte nemişcarea la care îl obliga masa. Barley îl urmă.

– Goethe, pentru numele lui Dumnezeu! Calmează-te!

– Să-l ia dracu' de calm! Ăsta ne omoară! Începu din nou să umble cu paşi mari. Nu rupem blestemul secretului trecându-ne secrete din mână în mână ca nişte hoţi! Am trăit

marea minciună! Iar tu îmi spui să păstrez secretul! Cum a supravieţuit minciuna? Graţie secretoşeniei. Cum s-a năruit marele nostru vis utopic şi s-a înecat în mlaştină? Graţie secretoşeniei. Cum poţi să ascunzi propriilor concetăţeni nebunia planurilor de război? Graţie secretoşeniei. Neaprinzând lumina. Arată lucrarea mea spionilor voştri, dacă asta trebuie să faci. Dar publică-mă! Mi-ai promis, iar eu cred în promisiunile tale. Am strecurat în sacoşa ta un carnet cu noi capitole. Fără doar şi poate conţine răspunsuri la multe din întrebările pe care idioţii vor să mi le pună.

Briza râului mângâia faţa încinsă a lui Barley. Privind chipul lucios al lui Goethe, în timp ce înaintau de-a lungul apei, îşi închipui că zărea urmele inocenţei rănite care părea să-i fi provocat indignarea.

– Vreau pe supracopertă doar litere, îl anunţă el. Fără ilustrate, te rog, nici un fel de grafică senzaţională. M-ai auzit?

– N-avem nici măcar titlul, obiectă Barley.

– Foloseşte-mi propriul nume ca autor. Fără eschivări, fără pseudonime. Folosirea unui pseudonim înseamnă inventarea altui secret.

– Dar nici nu-ţi ştiu numele.

– O să-l ştie ei foarte bine. Având în vedere ceea ce ţi-a spus Katia şi noile capitole, nu vor avea nici o problemă. Ţine o evidenţă corectă a încasărilor. La fiecare şase luni, te rog să trimiţi banii unei cauze care merită. Nu va putea nimeni să spună că am făcut-o în propriul beneficiu.

Printre arborii ce se apropiau, răsunau acordurile unei muzici militare care rivaliza cu zdrăngănitul unor tramvaie nevăzute.

– Goethe, spuse Barley.

– Ce e? Ţi-e frică?

– Vino în Anglia. Te vor scoate ei din ţară. Sunt isteţi. Apoi vei putea spune lumii întregi tot ceea ce vrei. Vom închiria Albert Hall pentru tine. Te vom aduce la televiziune, la radio... N-ai decât să spui ce doreşti şi, când totul se va

isprăvi, îţi vor da un paşaport şi bani, şi vei putea trăi fericit până la adânci bătrâneţi în Australia.

Se opriră din nou. Oare Goethe îl auzise? Înţelesese? Privirea sa impasibilă nu trădă nici cea mai mică emoţie. Ochii săi erau fixaţi asupra lui Barley, ca şi cum ar fi fost un punct îndepărtat pe linia orizontului.

– Nu sunt un transfug, Barley. Sunt rus, iar viitorul meu este aici, oricât de scurt ar fi. Mă publici sau nu? Trebuie să ştiu ceva cert.

Încercând să câştige timp, Barley vârî mâna în buzunar şi scoase cartea broşată jerpelită primită de la Cy.

– Asta este pentru tine, spuse el, în amintirea întâlnirii noastre. Întrebările lor sunt inserate în text, împreună cu o adresă în Finlanda unde poţi să scrii şi un număr de telefon din Moscova cu instrucţiuni cu privire la ceea ce trebuie să spui când vei suna acolo. Dacă tratezi cu ei direct, au tot felul de jucării deştepte care să faciliteze comunicarea.

Puse cartea în mâna deschisă a lui Goethe şi rămase pe loc.

– Mă publici? Da sau nu?

– Cum vor da ei de tine? Trebuie să ştie.

– Spune-le că mă pot contacta prin editorul meu.

– Scoate-o pe Katia din ecuaţie. Ţine-o cu spionii şi las-o pe Katia în pace.

Privirea lui Goethe se fixase pe costumul lui Barley şi, ca şi cum l-ar fi deranjat, zâmbetul său trist era ca o ultimă zi de vacanţă.

– Porţi cenuşiu astăzi, Barley. Tatăl meu a fost trimis în temniţă de oamenii cenuşii. A fost împuşcat de un bătrân care purta o uniformă cenuşie. Oamenii cenuşii mi-au năruit frumoasa mea profesiune. Ai grijă să nu ţi-o distrugi pe a ta. Mă publici sau trebuie să o iau de la început şi să caut o fiinţă umană demnă de acest nume?

O clipă, Barley nu fu în stare să răspundă. Mecanismele sale de eschivare se epuizaseră.

– Dacă voi putea intra în posesia documentelor şi voi găsi o modalitate de a face din ele o carte, te voi publica, replică el.

– Te-am întrebat: da sau nu?

„Promite-i orice cere, în limitele rezonabilului", îi spusese Paddy. Dar care erau limitele rezonabilului?

– De acord, îi răspunse Barley. Da.

Goethe îi dădu cartea înapoi, iar Barley, năucit, o vârî în buzunar. Se îmbrăţişară. Barley fu trăsnit de mirosul de transpiraţie şi de tutun stătut, dar simţi în această îmbrăţişare aceeaşi forţă disperată ca aceea din momentul despărţirii de la Peredelkino. Tot atât de brusc cum îl îmbrăţişase, Goethe se desprinse de el, privi nervos în jurul lui şi porni cu paşi repezi către staţia de troleibuz. Urmărindu-l cu privirea, Barley remarcă interesul pe care perechea de bătrâni de pe terasa cafenelei, aflată în picioare sub umbra albastră a arborilor, îl purta plecării sale.

Barley strănută o dată, apoi încă o dată şi încă o dată. Strănută de-adevăratelea. Se întoarse în parc, cu faţa îngropată în batistă, în timp ce umerii i se zguduiau.

– Scott! Ce surpriză! exclamă J.P. Henziger, cu entuziasmul exagerat al omului ocupat care e făcut să aştepte, în timp ce deschidea uşa către cel mai mare dormitor din Hotel Europa. Scott, azi ne dăm seama cine sunt adevăraţii noştri prieteni. Intră, te rog! De ce ai întârziat? Vino să o saluţi pe Maisie.

Era trecut de patruzeci de ani, musculos şi sprinten, dar avea acel gen de urâţenie prietenoasă care, în mod normal, l-ar fi atras pe loc pe Barley. Avea o brăţară din piele de elefant la o mână şi o brăţară de aur la cealaltă. Semiluni de sudoare îi pătau cămaşa de bumbac la subsuori. Wicklow apăru în spatele lui şi închise repede uşa. Centrul camerei era ocupat de două paturi alăturate, acoperite cu pături oliv. Într-unul din ele zăcea doamna Henziger, o pisicuţă de vreo treizeci şi cinci de ani, nefardată, cu pletele despletite întinse tragic peste umerii ei pistruiaţi.

Un bărbat în costum negru bântuia stânjenit pe lângă pat. Avea ochelari cu lentile galbene. Pe pat, deschisă, era o trusă medicală. Henziger își continuă numărul pentru microfoane.

– Scott, vreau să ți-l prezint pe doctorul Pete Bemstorf de la Consulatul General American din Leningrad, un medic excelent! Îi suntem îndatorați. Maisie își revine foarte repede. Îi suntem, de asemenea, îndatorați și domnului Wicklow. Leonard s-a ocupat de camera de hotel, de oamenii din grup, de medicamente. Cum ți-a mers azi?

– O comedie groaznic de lungă, îi ieși lui Barley din gură.

Pentru o clipă scenariul părea amenințat s-o ia razna rău de tot.

Barley aruncă sacoșa pe pat și, odată cu ea, scoase din buzunar cartea ce-i fusese refuzată de Goethe. Cu mâinile tremurânde își scoase haina, își smulse harnașamentul microfoanelor de sub cămașă și îl aruncă lângă sacoșă și carte. Apoi, refuzând ajutorul lui Wicklow, întinse mâna la spate, o vârî pe sub betelie și scoase din dreptul taliei cutia cenușie cu aparatul de înregistrare, pe care o azvârli tot pe pat, făcând-o pe Maisie să-i scape printre dinți o înjurătură și să-și mute rapid picioarele mai încolo. Se duse spre chiuvetă, goli sticla de whisky într-un pahar de pe etajeră, punându-și o mână pe piept ca și cum ar fi fost împușcat. Bău și iar bău, fără să dea atenție marilor manevre care începuseră în încăpere.

Henziger, agil ca o pisică în ciuda corpolenței sale, apucă sacoșa, scoase carnetul și i-l înmână lui Bemstorf, care îl strecură în trusa sa medicală, printre fiole și instrumente, unde dispăru misterios. Henziger îi dădu și cartea, care se făcu nevăzută la rândul ei. Wicklow recuperă aparatul de înregistrare și harnașamentul. Acestea ajunseră tot în trusa pe care Bemstorf o închise, în timp ce îi dădea pacientei ultimele instrucțiuni: „Nici un aliment solid timp de douăzeci și patru de ore, doamnă Henziger, ceai, o felie de pâine, neagră, dacă trebuie neapărat, și aveți grijă să luați toate antibioticele prescrise, indiferent dacă vă simțiți mai

bine sau nu". Nici n-apucase bine să termine, că Henziger se şi amestecă în discuţie:

– Domnule doctor, dacă vreodată vă aflaţi cumva la Boston şi aveţi nevoie de ceva, orice, vorbesc serios, orice, nu ezitaţi. Iată cartea mea de vizită şi promisiunea mea şi...

Cu paharul în mână, Barley rămase cu faţa la chiuvetă, privindu-se cu furie în oglindă, în timp ce trusa Bunului Samaritean îşi continua drumul către uşă.

Dintre toate nopţile petrecute în Rusia şi, gândindu-mă bine, dintre toate nopţile petrecute oriunde în lume, aceasta a fost cea mai proastă din viaţa lui Barley.

Henziger auzise că se deschisese de curând la Leningrad un restaurant-cooperativă, cooperativa fiind noul nume de cod pentru particular. Wicklow îl descoperise, dar raportase că ar fi arhiplin. Pentru Henziger însă, un refuz reprezenta o sfidare. După multe telefoane şi ciubucuri grase, li s-a aranjat o masă suplimentară, cam la un metru de cea mai proastă şi zgomotoasă orchestră de ţigani pe care i-a fost dat lui Barley să o audă.

Şi iată-i acum, instalaţi acolo, sărbătorind miraculoasa vindecare a doamnei Henziger. Mieunatul cântăreţilor era amplificat de megafoane. Piesele se succedau fără nici un fel de pauză.

De jur împrejur stătea la masă acea Rusie pe care puritanul adormit din Barley o detestase întotdeauna, dar nu o văzuse niciodată: ţarii nu-atât-de-secreţi ai capitalismului, industriaşi parveniţi şi consumatori ostentativi, privilegiaţii partidului şi profitorii acestuia, femeile lor, împopoţonate cu bijuterii şi trăsnind a parfumuri occidentale şi a deodorante ruseşti, chelnerii care se aferau la mesele cele mai bogate. Vocile înfiorătoare ale cântăreţilor se ridicau din ce în ce mai puternic în încercarea de a domina acompaniamentul muzical, care se străduia să le acopere, dar vocea lui Henziger le acoperea pe toate.

– Scott, aş vrea să ştii ceva, zbieră el către Barley, întinzându-se agitat peste masă. Această ţărişoară se mişcă.

Adulmec speranța, adulmec schimbarea, adulmec comerțul. Iar noi, la Potomac, suntem pe cale să cumpărăm o parte din ea. Sunt mândru.

Dar întrucât vacarmul făcut de orchestră îi îneca vorbele, buzele sale mimau tăcut cuvântul „mândru“ sub potopul unui milion de decibeli țigănești.

Necazul era că Henziger era un tip cumsecade, iar Maisie, o fată la locul ei, ceea ce complica și mai mult lucrurile. Întrucât supliciul continua, Barley ajunse la stadiul binecuvântat de surzenie. În sânul acestei cacofonii, descoperi propria cameră forte, de la ale cărei ferestre înguste eul său secret contempla noaptea albă leningrădeană. „Unde te-ai dus, Goethe? întrebă el. Pe cine ai alături, când ea nu este de față? Cine îți țese ciorapii negri și cine îți fierbe zeama aia lungă în timp ce tu o târăști de păr pe nobila ta potecă altruistă către autodistrugere?“

Fără să-și dea seama, se reîntorseseră la hotel, pentru că se trezi sprijinit de brațul lui Wicklow, printre alcoolicii finlandezi care se împleticeau rușinați prin hol.

– Grozavă petrecere, spunea el oricui voia să-l asculte. Minunată orchestră. Ce bine c-am venit la Leningrad!

Dar în timp ce Wicklow îl ajuta cu răbdare să ajungă în cameră, partea trează din Barley privi peste umăr, în josul scării largi. Iar în întuneric, lângă intrare, o văzu pe Katia, așezată picior peste picior, cu plasa în poală. Purta un taior ajustat. Sub bărbie avea înnodat un batic alb de mătase, iar pe fața întinsă spre el se citea un zâmbet încordat, zâmbetul ei, trist și plin de speranță, dornic de dragoste.

Dar când privirea i se despăienjeni, o văzu adresându-i din colțul gurii cuvinte porcoase portarului, și își dădu seama că nu era decât una dintre multele târfe din Leningrad în căutare de clienți.

A doua zi, în sunetul celor mai discrete fanfare englezești, eroul nostru reveni acasă.

Ned dorea ca totul să se desfăşoare fără nici un fel de pompă, fără americani şi, mai ales, fără Clive, dar era hotărât să-i facă lui Barley o primire călduroasă, aşa că ne-am dus la Gatwick, cu maşina, şi, lăsându-l pe Brock postat la Sosiri, cu o pancartă pe care scria „Potomac", ne-am instalat în salonul de oaspeţi pe care Serviciul îl împărţea, cu nu prea multă uşurinţă, cu cei de la Foreign Office, mărul permanent al discordiei fiind cine băuse ginul.

Aşteptarea se prelungea fiindcă avionul avea întârziere. Clive sună din Grosvenor Square pentru a întreba: „Palfrey, a sosit?", de parcă s-ar fi aşteptat întru câtva ca acesta să fi rămas în Rusia.

A mai trecut o jumătate de oră şi Clive a telefonat din nou, iar de data asta a răspuns Ned însuşi. Abia trântise receptorul în furcă şi uşa se deschise, iar Wicklow intră zâmbind ca un băiat din corul bisericii, străduindu-se însă să ne avertizeze din priviri.

La câteva secunde după Wicklow, apăru Barley, care arăta ca în pozele făcute de supraveghetori, doar că era alb ca varul la faţă.

– Tâmpiţii ăia de spioni aplaudau! explodă el înainte ca Brock să închidă uşa. Bulangiul ăla de comandant, cu accentul lui de Surrey. Îi iau gâtul porcului ăluia!

În timp ce Barley răpăia din gură, Wicklow ne expuse motivul supărării sale. Cursa charter de la Leningrad a fost ocupată de o delegaţie de tineri negustori englezi, pe care Barley îi categorisise în mod arbitrar drept tineri în ascensiune, de cea mai proastă speţă, ceea ce, dacă i-ai fi auzit, era adevărat. Unii erau beţi de la urcarea în avion, iar ceilalţi s-au grăbit să-i ajungă din urmă. Nici n-au trecut câteva minute de la decolare şi căpitanul, care, după părerea lui Barley, provocase incidentul, anunţă că avionul părăsise spaţiul aerian sovietic. S-a auzit un urlet de bucurie, în timp ce stewardesele serveau şampanie. Apoi toţi au început să cânte *Rule, Britannia!*

– Nu mai zbor decât cu Aeroflotul! tuna şi fulgera Barley în faţa auditoriului său. Voi scrie companiei aeriene. Voi...

– N-ai să faci nimic, îl întrerupse Ned amabil. Ne laşi pe noi să te tratăm ca un prinţ şi poţi să faci pe urmă cât tam-tam doreşti.

Acestea fiind spuse, se duse să-i strângă mâna lui Barley, care sfârşi prin a zâmbi.

– Unde este Walt? întrebă el, privind în jur.

– Mă tem că este plecat în misiune, spuse Ned, însă pe Barley deja nu-l mai interesa răspunsul.

Mâinile îi tremurau puternic când ridică paharul la gură şi vărsă câteva lacrimi, Ned asigurându-mă că aşa se întâmpla când se întorceau agenţii din teren.

CAPITOLUL 11

Evenimentele din următoarele trei zile au fost ulterior examinate în cel mai mic detaliu, precum epava unui avion prăbuşit, căutându-se defecţiuni tehnice, dar nu aveau să se găsească decât foarte puţine.

După izbucnirea de la aeroport, Barley intră într-o fază luminoasă. Pe drumul făcut cu maşina, îşi zâmbea o mulţime şi saluta cu gesturi de timidă afecţiune locurile cunoscute. Fu chiar cuprins de un acces de strănutat.

Îndată ce-am ajuns la casa din Knightsbridge, unde Ned voia cu tot dinadinsul ca Barley să petreacă noaptea, înainte de a se reîntoarce în propriul apartament, acesta îşi lăsă din mână bagajele în hol, o cuprinse în braţe pe Miss Coad şi, declarându-i dragoste eternă, îi dărui o superbă căciulă de blană de linx, pe care nimeni, nici chiar Wicklow, nu-şi reamintea mai târziu să-l fi văzut cumpărând-o.

M-am retras imediat. Clive mă convocase la Etajul XII, pentru ceea ce el a numit „o discuţie crucială“, cu toate că s-a dovedit că nu voia decât să mă sondeze. Era Scott Blair nervos? Era plin de el? Cum era, Palfrey? Johnny era de faţă, asculta, dar de abia dacă a scos o vorbă. A spus doar că Bob fusese rechemat la Langley pentru consultări. Le-am spus ceea ce-am văzut, nici mai puţin şi, desigur, nici mai mult. Ambii au fost nedumeriţi de lacrimile vărsate de Barley.

– Vrei să spui că are de gând să se întoarcă? spuse Clive.

În aceeaşi seară, Ned a luat masa cu Barley. Nu era încă vorba despre interogatoriu. Pur şi simplu, voia să-l facă să se destindă. Întregistrarea pe bandă indica variaţii în starea de spirit şi o voce mai ascuţită ca de obicei. În momentul în care am venit şi eu la cafea, vorbea despre Goethe cu o obiectivitate care suna fals.

Goethe îmbătrânise, îşi pierduse din fanfaronadă.

Goethe ajunsese o ruină.

Goethe părea să nu mai bea. Îşi găsea stimulentele în altă parte.

– Trebuia să-i fi văzut mâinile, Harry, cum tremurau peste hartă.

„Dacă ţi le-ai fi văzut pe-ale tale, gândii eu, când îi dădeai cu şampanie la aeroport."

S-a referit o singură dată la Katia în acea seară, şi tot cu o dezinvoltură voită. Încerca, fără îndoială, să ne facă să credem că n-avea nici un fel de sentimente care ar putea să ne scape de sub control. Nu era şiretenie din partea lui Barley. Cu excepţia celor învăţate de la noi, era incapabil de aşa ceva. Era mai curând o teamă de a-şi vedea emoţiile luând o amploare nemăsurată, în cazul în care nu s-ar mai fi simţit ancorat de noi.

– Katia se îngrijora mai mult pentru copiii ei decât pentru ea însăşi, spuse el, din nou cu o detaşare studiată. Presupun că majoritatea mamelor sunt aşa. Pe de altă parte, copiii ei erau cheia acelei lumi pe care dorea s-o salveze. Într-un sens, deci, acţiunea ei atingea absolutul dragostei materne. Nu eşti de acord, Nedsky?

Ned fu de acord.

– Nu e nimic mai dur decât să faci experimente pe propriii copii, Barley, spuse el.

– Dar este o femeie minunată, insistă Barley, pe un ton devenit protector. Puţin prea exagerată, după gustul meu, dar, pentru cine admiră la o femeie forţa morală a unei Ioana d'Arc, Katia este idealul. Şi mai e şi frumoasă. Fără nici un

dubiu. Puţin cam prea originală pentru a fi calificată drept clasică, dacă înţelegeţi ce vreau să spun, dar cu adevărat atrăgătoare.

Nu puteam să-i spunem că toată săptămâna trecută am admirat fotografiile Katiei, aşa că ne-am prefăcut că-l credem pe cuvânt.

La orele douăzeci şi trei, plângându-se de oboseala datorată decalajului orar, Barley nu mai rezistă. Stăteam în hol, în picioare, urmărindu-l cum urca la etaj să se culce.

– Oricum, putem spune că a meritat deranjul, nu-i aşa? ne întrebă el, sprijinindu-se de balustradă şi zâmbindu-ne prin ochelarii lui mici şi rotunzi. Aţi aruncat o privire la noul carnet pe care ni l-a dat?

– Creierele fac o noapte albă în acest moment pentru a-l cerceta, îl asigură Ned.

Nu putea să-i spună că se băteau pe el precum chiorii.

– Experţii sunt fanatici, zise Barley, zâmbind din nou.

Ezită un moment pe palier între etaje, ca şi cum căuta o ultimă replică înainte de ieşirea din scenă.

– Ar trebui să mai lucreze cineva puţin la acele microfoane de contact, Nedsky. Am spatele plin de vânătăi. Îi doresc celui pe care-l veţi trimite după mine să aibă o piele mai groasă. Apropo, unde-i unchiul Bob?

– Îţi transmite dragostea lui, spuse Ned. Afacerile merg din plin în momentul de faţă. Speră să te revadă în curând.

– A plecat la vânătoare cu Walt?

– Chiar dacă aş şti, nu ţi-aş spune, răspunse Ned şi izbucniră toţi în râs.

În acea noapte, mi-aduc aminte, am primit un telefon total absurd de la Margaret, nevastă-mea, în legătură cu o amendă pentru parcare neregulamentară la Basingstoke, care, după părerea ei, era nedreaptă.

– Era locul meu. Tocmai îmi scosesem indicatorul, când imbecilul ăla mic, într-un Jaguar alb, nou-nouţ, cu părul negru dat cu gel...

Am făcut greşeala să râd şi i-am replicat că Jaguarurile cu păr negru dat cu gel nu se bucură de o dispensă specială la aparatele de taxat în parcări. Umorul nu a fost niciodată punctul forte al lui Margaret.

A doua zi dimineaţă, duminica, Clive solicită din nou prezenţa mea pentru a mă interoga cu privire la noaptea trecută, apoi pentru a mă face să vorbesc pe şleau cu Johnny pe o temă atât de ezoterică precum, de pildă, dacă Barley ar putea fi considerat în mod legal angajat al Serviciului şi, ca atare, acceptând finanţarea noastră, dacă ar renunţa la anumite drepturi, între altele şi la acela de a avea un avocat în cazul unui litigiu cu noi. I-am dat un răspuns sibilinic, care îi agasa, dar care, în fond, însemna „da". Da, renunţase la acele drepturi sau, mai exact, da, îl puteam determina să creadă că o făcuse, indiferent dacă acest lucru era realmente realizat în faţa legii sau nu.

Johnny, dacă nu am menţionat încă acest lucru, absolvise dreptul la Harvard, aşa că, în sfârşit, nu era necesar ca oamenii de la Langley să ne trimită o întreagă armată de consilieri juridici.

După-amiază, întrucât Barley nu avea astâmpăr, iar ziua era însorită, ne-am dus cu maşina la Maidenhead, am făcut câţiva paşi pe jos de-a lungul Tamisei. În momentul în care ne-am întors, s-ar putea spune că interogatoriul lui Barley era încheiat într-adevăr; cum analiştii noştri nu ne mai pisaseră cu întrebări suplimentare, iar întâlnirile sale din teren se desfăşuraseră sub permanenta supraveghere tehnică, mai rămâneau foarte puţine detalii pe care trebuia să le precizeze.

Era Barley afectat de îngrijorările noastre? Ne-am arătat cât se poate de veseli, dar mă întrebam dacă şi el percepea acea îngrijorătoare atmosferă de marasm sau dacă ne asimila pur şi simplu în furtuna haotică a propriilor sentimente.

Duminică seara am luat cina împreună în Knightsbridge, iar Barley era atât de calm şi de destins, încât Ned hotărî, aşa cum aş fi făcut şi eu, că putea fi trimis acum, fără grijă, înapoi la Hampstead.

Apartamentul său se afla într-un imobil victorian, în apropiere de East Heath Road, iar postul de supraveghere permanent era situat exact la etajul de dedesubt, ocupat de un cuplu tânăr, foarte isteț al Serviciului. Adevărații locatari fuseseră temporar mutați în altă parte. Către orele douăzeci și trei, cuplul a raportat că Barley era singur în apartament, dar că părea să se plimbe de colo-colo prin cameră. Îl puteau auzi, dar nu-l puteau vedea. Ned hotărâse că nu era nevoie de supraveghere video. I s-a spus că vorbea singur încontinuu și că, în monitoare, s-au auzit înjurături și bombăneli în momentul în care și-a deschis corespondența.

Ned nu se îngrijoră. Îi citise corespondența lui Barley și știa că nu conținea orori mai mari ca de obicei.

Pe la ora unu noaptea, Barley o sună pe fiica sa Anthea la Grantham.

– Ce-i aia un ig?

– O casă de eschimoși fără loo[1].

– Cum a fost la Moscova?

– Cu ce te alegi dacă traversezi Atlanticul cu *Titanicul?*

– Cu jumătate de drum. Cum a fost la Moscova?

– Ce iese dacă traversezi o turmă de oi cu un cangur?

– Te-am întrebat cum a fost la Moscova.

– Un negru întors pe dos. Ce face plicticosul ăla de bărbat al tău?

– Doarme... Adică încearcă să adoarmă. Ce s-a întâmplat cu gagica pe care ai dus-o la Lisabona?

– I-am dat liber.

– Credeam că-i o chestie serioasă.

– Ea e. Eu nu sunt.

Barley telefonă apoi unei foste neveste față de care își păstra dreptul de vizitare și unei alte femei, care nu se afla pe lista noastră. Nici una nu putea să-i satisfacă solicitarea fiind

[1] Joc de cuvinte: *igloo* = iglu; *loo* = closet

sunate prea târziu, nu în cele din urmă pentru că se aflau în pat cu propriii bărbaţi.

La două fără douăzeci, cuplul raportă că Barley stinsese lumina în dormitor. Recunoscător, Ned se duse în sfârşit la culcare, însă eu mă aflam deja în micul meu apartament, fără să-mi găsesc somnul. În capul meu se buluceau amintiri despre Hannah, imagini cu Barley în casa din Knightsbridge. Mi-am reamintit tonul fals detaşat cu care vorbise despre Katia şi despre copiii ei, şi nu încetam să compar această atitudine cu refuzul meu încăpăţânat de a mărturisi că o iubeam pe Hannah în zilele când acest lucru ar fi constituit o primejdie pentru mine. „Hannah pare puţin deprimată, remarca vreun inocent la fiecare cinci minute, cât era ziua de lungă. Îi dă de furcă bărbatul ei?“ Mie îmi venea să zâmbesc. „Cred că-i place să o mai tăbăcească din când în când“, aş fi răspuns eu, cu exact acelaşi ton superior de detaşare pe care-l auzisem la Barley, în timp ce un secret foc canceros îmi mistuia încet-încet inima.

A doua zi de dimineaţă, Barley se duse la serviciu pentru a-şi relua lucrul, dar s-a stabilit că în drumul spre casă se va opri la Knightsbridge, în cazul în care trebuiau lămurite unele chestiuni. Această întâlnire nu era atât de neoficială pe cât părea, întrucât Ned tocmai îşi regla conturile cu Etajul XII şi era probabil ca înainte de căderea serii să fie nevoit să cedeze teren sau să angajeze o bătălie în toată regula cu mandarinii.

Dar iată... în cursul serii, Barley dispăruse.

Potrivit pândarilor lui Brock, Barley şi-a părăsit biroul din Norfolk Street mai devreme decât se preconizase, la orele şaisprezece şi patruzeci, cu cutia de saxofon într-o mână. Wicklow, care bătea la maşină un raport asupra călătoriei la Moscova, în biroul din spate al editurii Abercrombie & Blair, nu şi-a dat seama de plecarea lui. Doi băieţi de-ai lui Brock, îmbrăcaţi în blugi, l-au filat însă pe Barley, care o luase spre vest, coborând pe Strand, şi au dat nas în nas cu el în Soho,

unde se dusese într-o cârciumă amărâtă, frecventată de editori şi de agenţi literari. Stătu acolo douăzeci de minute şi ieşi cu saxofonul în mână, arătând perfect stăpân pe sine. Făcu semn unui taxi, iar unul din băieţi a fost destul de aproape de el pentru a-l auzi dând şoferului adresa casei conspirative. Acelaşi băiat îl contactă pe Brock, care, la rândul său, îl chemă pe Ned la Knightsbridge pentru a-i spune: „Atenţie, invitatul vostru e în drum spre voi". Eu nu mă aflam acolo, având alte lucruri de făcut.

Până aici, nimeni nu putea fi învinuit, doar că nici unul dintre băieţi nu s-a gândit să ia numărul taxiului. O neglijenţă care mai târziu îi va costa scump. Era oră de vârf. O călătorie de la Strand la Knightsbridge putea să ţină veacuri întregi. Ned nu renunţă să aştepte până la orele nouăsprezece treizeci, când, îngrijorat, dar nu alarmat, se reîntoarse la Casa Rusia.

La orele douăzeci şi unu, nu mai avea nici unul vreo sugestie logică, iar Ned declară alertă roşie internă, ceea ce prin definiţie îi excludea pe americani. Ca de obicei, dădu dovadă de calm şi de eficacitate. Poate că, în subconştient, era pregătit pentru o astfel de criză, întrucât Brock comentă mai târziu că avea un plan prestabilit. Nu l-a informat pe Clive, dar, aşa cum va explica el mai târziu, a-i spune ceva lui Clive în această atmosferă înveninată era ca şi cum ar fi trimis o telegramă la Langley.

Ned plecă de unul singur cu maşina. S-a dus mai întâi la Bloomsbury unde „ascultătorii" Serviciului erau instalaţi într-o serie de pivniţe sub Russell Square. A folosit o maşină de-a noastră şi trebuie să fi condus ca nebunul. „Ascultătoarea şefă" de serviciu era Mary, o fată bătrână de patruzeci de ani, lacomă nevoie mare, cu tenul trandafiriu. Singurele sale iubiri cunoscute se reduceau la vocile venite de departe. Ned îi înmână o listă a contactelor lui Barley, întocmită de Walter înainte de a fi pus pe tuşă, bazată pe interceptări şi pe rapoarte de filaj. Putea Mary să le pună sub ascultare imediat? Chiar acum?

Mary nu putea.

– Să depăşeşti puţin limitele regulamentului este una, Ned. Dar cu totul alta este să pui sub ascultare în mod ilegal douăsprezece linii telefonice. Chiar nu-ţi dai seama?!

Ned ar fi putut să-i răspundă că autorizaţia acordată anterior de către Interne acoperea şi aceste linii suplimentare, dar nu s-a mai deranjat. Mi-a dat telefon acasă la Pimlico în momentul în care deschideam o sticlă de vin de Burgundia, cu care îmi propusesem să mă consolez după o zi împuţită. Apartamentul meu este îngrozitor de mic şi lăsasem fereastra deschisă, ca să scap de mirosul de prăjeală. Mi-amintesc că am închis-o în timp ce vorbeam cu Ned.

Teoretic, autorizaţiile pentru ascultări telefonice sunt semnate de ministrul de interne sau, în lipsa acestuia, de către secretarul său de stat. Dar este un tâlc aici, căci acesta dăduse consilierului juridic dreptul de a acorda autorizare doar în caz de urgenţă, cu condiţia să-i raporteze în scris în decurs de douăzeci şi patru de ore. I-am scris autorizaţia, am semnat-o, am închis gazul – tocmai fierbeam cu râvnă nişte varză de Bruxelles – m-am suit într-un taxi şi, douăzeci de minute mai târziu, îi înmânam autorizaţia lui Mary. Într-o oră, toate cele douăsprezece telefoane ale contactelor lui Barley erau puse sub ascultare.

La ce mă gândeam când făceam toate acestea? Că Barley s-a sinucis? Desigur că nu. Îi iubea prea mult pe oameni. Ultimul lucru pe care şi l-ar fi dorit ar fi fost să-i lase în voia sorţii.

Dar am luat în consideraţie posibilitatea că a dezertat şi, în cel mai îngrozitor coşmar al meu, îl vedeam pe Barley aplaudând frenetic atunci când pilotul companiei Aeroflot anunţa că avionul său reintrase în spaţiul aerian sovietic.

Între timp, la ordinele lui Ned, Brock convinsese poliţia să facă un apel de urgenţă către toţi şoferii de taxi londonezi pentru a-l găsi pe acela care luase pe la orele şaptesprezece treizeci, la colţul străzii Old Compton, un bărbat înalt, cu un

saxofon în mână, pentru a-i duce la Knightsbridge, dar care, probabil, a schimbat destinaţia. Da, un saxofon tenor, pentru că un sax bariton este de două ori mai mare. Pe la orele douăzeci şi două găsiseră omul. Taxiul pornise către Knightsbridge, dar, ajuns în Trafalgar Square, Barley se răzgândise şi ceruse şoferului să-l ducă în Harley Street. Cursa a costat trei lire. Barley îi dăduse acestuia o hârtie de cinci lire şi-i spusese să păstreze restul.

Printr-un mic miracol de gândire rapidă, ajutat de însemnările defunctului Walter, Ned făcu legătura. Andrew George Macready, alias Andy, fost trompetist de jazz şi înregistrat drept contact de-al lui Barley, fusese internat, cu trei săptămâni în urmă, la Ospiciul Surorilor de Caritate din Harley Street. Vezi scrisoarea mâzgălită cu creionul de doamna Macready, scrisoare interceptată la Hampstead, clasificată sub numărul 47 A, precum şi comentariul lapidar al lui Walter pe marginea raportului: Macready este gurul lui Barley în problema ezoterică a morţii.

Mi-amintesc până în ziua de astăzi cum m-am apucat cu ambele mâini de mânerul interior din maşina lui Ned. Când am ajuns la ospiciu, am fost informaţi că Macready era sedat. Barley stătuse o oră cu el şi reuşiseră să schimbe câteva vorbe. Infirmiera-şefă de noapte, care tocmai intrase de gardă, i-a dus lui Barley o ceaşcă de ceai fără lapte şi fără zahăr, pe care Barley îl botezase cu whisky dintr-o sticluţă îi oferise şi infirmierei o gură, dar aceasta îl refuzase. A întrebat-o dacă ar putea să-i cânte bătrânului Andy câteva din bucăţile sale preferate. Cântă încet, exact zece minute, exact atât îi dăduse ea voie. Mai multe călugăriţe se adunaseră pe coridor să asculte. Una dintre ele a recunoscut melodia *Blue and Sentimental* de „Count“ Basie. Şi-a lăsat numărul de telefon şi un cec de o sută de lire „pentru crupier“, pe o tipsie de aramă pusă lângă uşă în acest scop. Infirmiera-şefă îi spusese că poate să vină ori de câte ori dorea.

– Nu sunteți de la poliție, nu-i așa? întrebă ea necăjită când ne îndreptam către ușă.

– Dumnezeule, Doamne, nu! Ce vă face să credeți că am fi?

Dădu din cap fără să răspundă, dar cred că știu ceea ce văzuse în Barley. Un fugar ce se ascundea de propriile fapte.

Folosind un telefon din mașină, în timp ce ne întorceam în mare viteză către Casa Rusia, Ned îi ordonă lui Brock să facă o listă a tuturor cluburilor, sălilor de concert și cârciumilor din zona Londrei în care se cânta jazz în acea seară. Îi ceru de asemenea să-i trimită la aceste manifestări pe toți pândarii pe care putea să-i mobilizeze.

Am spus și eu câteva lucruri ca om al legii, ceea ce a pus capac. În nici un caz Brock sau oricare dintre pândari nu trebuia să-l rețină fizic pe Barley sau să se apropie prea tare de el. Dacă Barley renunțase la anumite drepturi, el nu renunțase la cel de a se apăra, și era un bărbat puternic. Ne pregăteam pentru o așteptare lungă, când Mary, șefa interceptărilor, de data aceasta numai lapte și miere, ne telefonă.

– Ned, după părerea mea ar trebui să vii repejor aici. Unele din ouăle tale au scos pui.

Ne-am dus ca vântul în Russell Square, Ned luând virajele cu o sută pe oră. În bârlogul ei din pivniță, Mary ne primi cu un surâs tâmp, pe care-l rezerva pentru momentele de dezastru. Una dintre preferatele sale, căreia i se spunea Pepsi, stătea în picioare lângă ea, îmbrăcată într-o salopetă verde. Pe masă era în funcțiune un casetofon. „Cine dracu' sună la ora asta?“ întrebă o voce de stentor și am recunoscut-o imediat pe formidabila mătușă a lui Barley, Pandora, Vaca Sfântă pe care o invitasem la masă.

Urmă o tăcere, timp în care introducea monede în aparat. Se auzi apoi vocea curtenitoare a lui Barley.

– Cred că am încurcat-o, Pan. Îmi iau adio de la firmă.

– Nu spune tâmpenii, replică mătușa Pandora. Cine știe ce descreierată se ține după tine din nou!

– Vorbesc serios, Pan. De data aceasta este pe bune. Trebuia să-ţi spun.

– Tu eşti întotdeauna serios. De-aia nu poţi să minţi pe nimeni cu pretenţiile tale de frivolitate.

– Voi vorbi cu Guy mâine-dimineaţă. (Guy Solomons, avocatul familiei, menţionat pe lista contactelor lui Barley.) Wicklow, nou-venitul, poate prelua treaba. E un tip care învaţă repede.

– Ai localizat de unde vine apelul? o întrebă Ned pe Mary în momentul în care Barley punea receptorul în furcă.

– Cât ai zice peşte, spuse Mary cu mândrie.

De pe bandă auzirăm din nou telefonul sunând. Era tot Barley.

– Reggie? O fac lată la noapte! Vino să cânţi.

Mary ne înmână o bucată dintr-o carte de vizită pe care scrisese: „Canon Reginald Cowan, baterist şi cleric".

– Nu pot, spuse Reggie, am nişte nenorocite de ore de catehism. La naiba!

– Lasă-i în plata Domnului, spuse Barley.

– Nu pot, nenorociţii ăştia au venit.

– Avem nevoie de tine, Reggie. Bătrânul Andy este pe moarte.

– Ca noi toţi de altfel. De dimineaţă până seara şi de seara până dimineaţa.

Banda era pe terminate, când fu auzită vocea lui Brock, care suna de la Casa Rusia cerându-l pe Ned de urgenţă. Pândarii săi raportaseră cu o oră în urmă că-l reperaseră pe Barley în barul său din Soho. Băuse cinci pahare de whisky, apoi se îndreptase către Arcada lui Noe din King's Cross.

– Arcada lui Noe? Vrei să spui Arca.

– Nu, arcada. Este o arcadă sub metroul aerian, iar Noe este un antilez de aproape doi metri înălţime. Barley s-a alăturat orchestrei.

– Singur?

– Până acum, da.

– Ce fel de cârciumă e?

– Se mănâncă și se bea sec. Şaizeci de mese, scenă, ziduri cu cărămidă aparentă, curve. Clasic.

Brock credea că toate fetele drăguțe erau curve.

– Cât de plină este sala? întrebă Ned.

– Două treimi, dar mai vin.

– Ce cântă?

– *Lover Man,* Duke Ellington.

– Câte ieșiri are localul?

– Una singură.

– Fă o echipă de trei și plasează-i la masa de lângă ușă. Dacă pleacă, încadrați-l, dar nu v-atingeți de el. Cheamă-i pe cei de la Resurse și spune-le că vreau ca Ben Lugg să-și aducă taxiul imediat la Arcada lui Noe și să aștepte în fața fără să ia clienți. Ştie ce are de făcut.

Lugg era șoferul de taxi aflat la dispoziția Serviciului.

– E vreun telefon public acolo?

– Două.

– Ține-le ocupate până ajung. Te-a văzut?

– Nu.

– Atunci să nu te vadă. Ce e de partea cealaltă a drumului?

– O spălătorie cu autoservire.

– Deschisă?

– Nu.

– Așteaptă-mă în fața ei.

Se întoarse către Mary, care continua să zâmbească.

– Sunt două telefoane la Arcada lui Noe în King's Cross, spuse el foarte încet. Deranjează-le acum. Dacă direcția localului are un telefon propriu, aranjează-l și pe ăla. Acum. Nu-mi pasă că e lipsă de tehnicieni, deranjează-le acum. Dacă sunt cabine telefonice afară, pe stradă, scoate-le din funcțiune. Pe toate. Acum.

Am abandonat mașina Serviciului și am făcut semn unui taxi. Brock aștepta, așa cum i se ordonase, în ușa spălătoriei. Ben Lugg parcase la rigolă. Biletul de intrare costa aproape

şase lire. Ned mă conduse pe lângă masa supraveghetorilor, fără să le arunce o privire, şi-şi croi drum până în primele rânduri.

Nu dansa nimeni. Soliştii erau în pauză. Barley se afla în centrul scenei, în faţa unui scaun aurit, cântând singur, susţinut cu discreţie de contrabas şi baterie. Deasupra lui, o arcadă de cărămizi servea drept cameră de rezonanţă. Încă mai purta costumul său de serviciu şi părea că uitase să-şi scoată haina.

Corpuri de iluminat pivotau deasupra lui, luminându-i, din când în când, în diverse culori faţa sa lac de sudoare, cu privirea pierdută în gol. Prelungea notele şi ştiam că era un recviem pentru Andy şi pentru oricine îi bântuia gândurile. Două fete, aşezate pe scaunele neocupate ale muzicanţilor, îl priveau provocator. Un şir de sticle de bere aştepta să i se dea atenţie. În picioare, lângă Barley, uriaşul Noe, cu braţele încrucişate pe piept, asculta cu capul plecat. Bucata s-a terminat în mod voit şi, cu tandreţe, ca şi cum ar fi pansat rana unui prieten, Barley îşi curăţă saxofonul şi îl aşeză în cutie ca să se odihnească. Noe nu permitea aplauzele, dar din public s-a auzit un pocnet de degete şi câteva strigăte de bis, pe care Barley nu le luă în seama. Supse două beri, salută publicul cu mâna şi se strecură discret către ieşire. Ne-am dus după el şi, când am păşit în stradă, Ben Lugg veni în dreptul nostru cu semnul de liber aprins.

– La Mo, îi spuse Barley, lăsându-se să cadă pe bancheta din spate. Avea o altă sticlă de scotch luată de undeva şi îi deşurubă capacul.

– Bună, Harry. Cum e dragostea la distanţă?

– Grozavă, mulţumesc. Ţi-o recomand şi ţie.

– Unde dracu' e Mo? întrebă Ned, în timp ce se aşeză lângă Barley, iar eu m-am instalat pe strapontină.

– Tufnell Park. Sub Falmouth Arms.

– Acustica e bună? întrebă Ned.

– Cea mai bună.

Nu mă îngrijora falsa veselie a lui Barley, ci această îndepărtare şi privirea absentă, faptul că se închisese în armura sa de curtoazie britanică.

Mo era o blondă de cincizeci de ani şi mai bine, care îl sărută îndelung pe Barley, înainte de a ne invita la masa ei. Barley cânta blues, iar Mo cred că dorea ca el să rămână peste noapte, însă Barley nu putea sta nicăieri prea mult, aşa că ne-am dus la o pizzerie care avea şi orchestră, în Islington, unde cânta un alt solo, iar Ben Lugg veni împreună cu noi înăuntru pentru a bea o ceaşcă de cafea şi a asculta. În zilele lui bune Ben fusese boxer şi încă mai vorbea de meciurile lui. De la Islington am traversat Tamisa la Elephant pentru a asculta un grup negru care cânta muzică soul într-un depou de autobuze. Erau orele patru şi un sfert, dar Barley nu părea să aibă chef să se culce; prefera să stea cu grupul şi să bea, din ceşti de porţelan de mărimea unei halbe, cacao în care turnase alcool. Când în sfârşit am reuşit să-l conducem cu blândeţe către taxiul lui Ben, cele două fete de la Noe au răsărit de nu se ştie unde şi s-au aşezat una de o parte şi una de cealaltă parte a lui pe bancheta din spate.

– Hai, gata, fetelor, spuse Ben în timp ce Ned şi cu mine aşteptam pe trotuar. Daţi-vă jos!

– Dac-aş fi în locul vostru, nu m-aş mişca, le sfătui Barley.

– Nu este taxiul vostru, dragelor! E al ăstuia, spuse Ben arătându-l pe Ned. Valea, fetele tatii!

Barley dădu să-l lovească pe Ben în capu-i acoperit cu o pălărie neagră de fetru, dar Ben îi blocă lovitura, ca şi cum ar fi înlăturat o pânză de păianjen. Cu acelaşi gest îl trase cu grijă pe Barley din taxi şi îl predă lui Ned, care îl prinse cu tot atâta precauţie de braţ.

Tot cu pălăria pe cap, Ben dispăru în spatele taxiului şi ieşi ţinând cu fiecare mână câte o fată.

– De ce n-am lua un pic de aer curat? sugeră Ned, în timp ce Ben le dădea fiecăreia din fete câte o hârtie de zece lire ca să se facă nevăzute.

– Bună idee, spuse Barley.

Am traversat fluviul într-o procesiune lentă, filatorii lui Brock formând ariergarda şi taxiul lui Ben Lugg târându-se în urma noastră. De dincolo de docuri se iveau zorile întunecate.

– Îmi cer scuze, spuse Barley după o clipă. N-am făcut nimic rău, nu-i aşa, Nedsky?

– După câte ştiu eu, nu, spuse Ned.

– Fiţi cu ochii în patru. Ţara are nevoie să fiţi în alertă. Nu-i aşa, Nedsky? Am avut chef doar de un pic de muzică, îmi explică el. Îţi place muzica, Harry? Un amic de-al meu îi cânta iubitei lui la telefon. La pian, fiţi atenţi, nu la sax, şi spunea că o făcea praf. Ai putea să încerci şi tu cu gagica ta.

– Plecăm mâine în America, anunţă Ned.

Barley primi ştirea ca pe o informaţie oarecare.

– Bravo vouă! E frumos în această perioadă. Ţara arată în toată splendoarea ei.

– Da, aşa este! Ne pare bine şi pentru tine, spuse Ned. Căci am hotărât să te luăm cu noi.

– Ţinută sport, nu-i aşa? zise Barley. Sau trebuie să-mi iau şi smochingul în valiză, pentru orice eventualitate?

CAPITOLUL 12

Am zburat către insulă – la care am ajuns spre asfinţit – cu un avion ce aparţinea unei mari corporaţii americane. Nimeni n-a spus cui aparţinea insula. Era o fâşie îngustă de pământ împădurită, înfundată în apele oceanului la mijloc, dar cu capetele surplombate de vârfuri conice, astfel că, văzută de sus, mi-a dat impresia unui cort de beduini ce se prăbuşea în Atlantic. După parerea mea, avea o lungime de trei kilometri şi ceva. Am zărit casa, asemănătoare celor din New England, având terenurile într-o parte şi docul mititel şi alb în cealaltă parte. Am aflat mai târziu că o numeau reşedinţa de vară, pentru că nimeni nu se ducea acolo iarna. Fusese construită la începutul secolului de către un bostonian bogat, în zilele când oamenii aceştia îşi ziceau „rustificaţii". Am simţit aripile avionului vibrând şi mirosul de apă sărată de mare prin geamurile cabinei care zăngăneau. Am văzut petele de soare strălucind peste valuri, ca nişte torţe semnalând venirea amurgului, şi cormoranii luptându-se în bătaia vântului. La apus, pe continent, se ridica silueta unui far. Urmam coasta statului Maine de cincizeci şi opt de minute după ceasul meu. De fiecare parte se înălţau arbori, cerul dispăruse, iar aparatul nostru începuse să salte şi să se legene de-a lungul pistei acoperite cu iarbă, la capătul căreia Randy şi echipa sa ne aşteptau cu un jeep. Randy avea un aer sănătos, aşa cum numai americanii privilegiaţi îl au. Purta un bluzon şi cravată. Aveam impresia că-i cunoscusem mama.

– Domnilor, sunt gazda dumneavoastră aici atâta vreme cât doriţi să rămâneţi; fiţi bine-veniţi pe insula noastră.

Îi strânse mai întâi mâna lui Barley. Probabil că îi arătase fotografiile.

– Domnule Brown, este o adevărată onoare. Ned? Harry?

– Foarte amabil din partea ta, spuse Barley.

Coboram colina cu jeepul şi vedeam pinii profilându-se negri pe fondul marin. Băieţii ne urmau într-o a doua maşină.

– Zburaţi pe liniile englezeşti, nu-i aşa, domnilor? Doamna Thatcher a ştiut cu adevărat să preia comanda!

– Ar fi timpul să se scufunde odată cu vasul, spuse Barley.

Randy izbucni în râs, ca şi cum aceasta făcea parte din consemne. Brown era numele de cod al lui Barley pentru această călătorie. Până şi în paşaportul său, aflat la Ned, era înscris sub numele de Brown.

Maşina se angajă pe o şosea care ducea la o proprietate. Porţile se deschiseră şi se reînchiseră în urma noastră. Ne aflam pe un promontoriu particular, în vârful căruia se afla reşedinţa luminată cu lămpi cu arc ascunse printre boschete. De o parte şi de alta se vedeau peluze şi arbuşti arşi de vânt. Stâlpii unui ponton în ruină avansau primejdios în mare. Randy parcă jeepul, luă bagajele lui Barley şi ne conduse de-a lungul unei alei luminate, printre hortensii, către o casă plutitoare. În timpul zborului spre Boston, Barley a moţăit, a băut şi a mormăit la film, în micul nostru avion a privit încruntat peisajul din New England, ca şi cum frumuseţea acestuia l-ar fi tulburat. Dar imediat după aterizare păru să reintre în propriul univers.

– Domnule Brown, am primit ordinul să vă instalez în apartamentul nupţial, spuse Randy.

– Nu cred că ar putea ceva să-mi placă mai mult, bătrâne, zise Barley politicos.

– Chiar aşa aţi spus, domnule Brown: bătrâne?

Randy ne conduse printr-un vestibul pardosit cu gresie către cabina căpitanului. Stilul reproducea casa tipică de fermă ţărănească. Într-un colţ se afla un pat de alamă, iar lângă geam, un pupitru din lemn de pin, nici unul din ele originale. Accesorii marinăreşti dubioase atârnau pe pereţi. În intrândul în care se afla bucătăria tipic americană, Barley identifică frigiderul, îl deschise şi se uită înăuntru cu un ochi interesat.

– Domnul Brown doreşte să aibă o sticlă de scotch în camera sa de o noapte, Randy. Dacă au aşa ceva, ţi-ar fi pe deplin recunoscător.

Casa de vară era un muzeu al copilăriilor de aur. Pe verandă, bâte de crochet de culoarea mierii se sprijineau de o roabă prăfuită, plină de carcase de homari, strânse de pe plajă. Se simţea miros de ceară de albine şi de piele. În hol – portretele unor tineri şi tinere cu pălării cu boruri largi atârnau lângă picturi primitive, reprezentând vânători de balene. Îl urmăream pe Randy în susul unei scări largi, lustruite; Barley se târa în urma noastră. La fiecare palier, geamuri arcuite, bordate cu vitralii, păreau porţi împodobite deschise către mare. Am intrat într-un coridor spre care dădeau dormitoarele albastre. Cel mai mare era rezervat lui Clive. De la balcoane puteam să vedem grădinile până departe, către casa plutitoare, iar de acolo, peste mare, se zărea continentul. Amurgul făcuse loc întunericului.

În sufrageria cu căpriori albi, o vestală de la Langley reuşi să nu se uite la noi în timp ce ne servea homari de Maine şi vin alb.

În timpul mesei, Randy explică regulile casei.

– Nu fraternizaţi cu personalul, vă rugăm, domnilor, limitaţi-vă doar la un simplu bună ziua. Dacă simţiţi nevoia să le spuneţi ceva, cel mai bun lucru este să mă lăsaţi pe mine să o fac. Gărzile se află aici pentru a vă sluji şi a veghea la

securitatea voastră. V-aş rămâne obligat dacă n-aţi ieşi în afara proprietăţii, domnilor. Vă rog. Vă mulţumesc!

Odată sfârşite cina şi discursurile, Randy îl duse pe Ned în sala de comunicaţii, iar eu l-am însoţit pe Barley înapoi la casa plutitoare. Grădina era măturată de un vânt violent şi, în timp ce mergeam, am remarcat surâsul nepăsător al lui Barley la lumina conurilor luminoase dintre două zone de umbră. Gărzi echipate cu walkie-talkie ne priveau trecând.

– Ce zici de o mică partidă de şah? i-am propus eu lui Barley în prag.

Mi-ar fi plăcut să-i văd faţa mai clar, dar îmi scăpă din nou, aşa cum îmi scăpă starea lui de spirit. Am simţit o bătaie uşoară pe braţ, în timp ce îmi ura noapte bună. Uşa sa se deschise şi se închise la loc, dar nu înainte ca să fi zărit figura spectrală a unei santinele ce se afla la mai puţin de doi metri de noi, în întuneric.

– Un avocat înţelept şi un bun ofiţer, îmi spuse Russell Sheriton a doua zi de dimineaţă, într-un murmur reverenţios, ştiind că nu sunt nici una, nici alta, învăluindu-mi mâna în palmele lui puternice şi moi. Unul dintre marii noştri domni. Harry, ce mai faci?

Nu se schimbase aproape nimic în el de la ultima călătorie pe care o efectuase în interes de serviciu la Londra: pungile de sub ochi – mai umflate, mai triste; costumul albastru – o măsură sau două mai mare, ceea ce era valabil şi pentru burta care-i ieşea în evidenţă de sub cămaşa albă. Acelaşi aftershave de medic legist, neschimbat de şase ani la rând, parfuma capul celui mai nou şef al operaţiunilor sovietice din cadrul Agenţiei.

Un grup de tineri asistenţi de-ai săi se ţineau respectuos deoparte, având aerul unor pasageri pierduţi în aeroport cu sacul de voiaj în mână. Clive şi Bob îl escortau pe Sheriton ca nişte gărzi de corp. Bob părea să fi îmbătrânit cu zece ani.

Un zâmbet timorat înlocuia siguranța sa obișnuită din Lumea Veche. Primise fără doar și poate consemnul de a păstra distanța și de aceea, probabil, ne-a salutat cu prea multă efuziune.

Conferința de pe Insulă, așa cum ajunsese să fie cunoscută în mod eufemistic, era pe punctul de a se deschide.

Evenimentele din zilele următoare aveau să se desfășoare într-o ambianță agreabilă. O atmosferă de lucru, între oameni serioși, pe care sunt în pericol s-o dau uitării astăzi, când mă gândesc la restul.

Ceea ce mi-a fost cel mai greu să înțeleg, deși am încercat datorită lui Barley, este faptul că n-a avut nici un cui împotriva gazdelor noastre, că nu i-a învinovățit pentru nimic din ceea ce i s-a întâmplat atunci sau mai târziu. Putea să bombăne în legătură cu americanii în general, dar de îndată ce i-a cunoscut individual vorbea ca despre niște indivizi foarte la locul lor. Ar fi vrut să bea câte un pahar cu oricare dintre ei într-o seară la barul din colț, dacă ar fi existat așa ceva. Barley recunoștea întotdeauna forța argumentelor care i se opuneau, tot așa cum aprecia în mod deosebit sârguința altora.

Și, pe Dumnezeul meu, chiar că erau sârguincioși! Dacă personalul, banii și eforturile puse în joc ar fi fost suficiente pentru a da naștere inteligenței, Agenția ar fi avut destulă ca să vândă și altora; dar, din păcate, materia cenușie nu se cumpără la kilogram și, oricum, mai există și lipsa de inteligență.

Și cât de mult își doreau să fie iubiți! Bineînțeles că acest sentiment l-a emoționat de îndată pe Barley. Chiar atunci când îl sfâșiau, simțeau nevoia să fie iubiți, inclusiv de către Barley! Și în ziua de astăzi simt nevoia să fie iubiți, în ciuda tuturor puciurilor organizate de ei, a destabilizărilor și a operațiunilor demente puse la cale împotriva Inamicului La Pândă.

Totuşi, tocmai aceste sentimente nude sunt cele care, în mod misterios, au provocat teroarea surdă din acea săptămână petrecută de noi pe insulă.

Cu ani de zile în urmă, am vorbit cu un om pe care-l flagelaseră, un mercenar englez care ne făcea mici servicii în Africa şi dorea să fie despăgubit pentru aceasta. Ceea ce şi-a amintit cel mai des nu era biciul, ci sucul de portocale pe care i l-au dat după aceea. Şi-a adus aminte că l-au ajutat să se ducă în baraca sa şi că l-au lungit pe burtă, pe paie. Dar amintirea sa cea mai vie a fost acel pahar cu suc proaspăt de portocale, pe care i l-a pus în mână un gardian, aşezat pe vine lângă el, aşteptând cu răbdare să-şi recapete forţele să poată să bea. Era acelaşi gardian care-l biciuise.

Am avut şi noi dreptul la paharele noastre cu suc de portocale. Am avut şi noi gardienii noştri cumsecade, chiar dacă erau deghizaţi în spatele unor căşti de ascultare şi a unei ostilităţi de suprafaţă ce s-a evaporat rapid datorită căldurii lui Barley. La o zi după sosirea noastră, aceiaşi gardieni, cu care ni se interzisese să fraternizăm, intrau în vârful picioarelor şi ieşeau oricând din casa plutitoare a lui Barley, furând câte un scotch sau câte o coca de la el, înainte de a se strecura înapoi la posturile lor. Au intuit că puteau să-şi permită acest lucru cu el. Ca americani, erau fascinaţi de celebritatea lui.

Era un veteran pe care-l chema Edgar, care servise în Marină şi care i-a dat destul de mult de furcă lui Barley la şah. Am aflat mai târziu că Barley îl făcuse să-i spună numele şi adresa, în ciuda tuturor canoanelor meseriei, pentru a putea juca şah cu el prin corespondenţă „când toate acestea se vor isprăvi".

Gardienii nu constituiau o excepţie. Armata de asistenţi a lui Sheriton, ca şi acesta din urmă, de altfel, făceau dovadă de moderaţie salutară în faţa acceselor de isterie ale acelora pe care Sheriton însuşi îi calificase drept maniaci egocentrişti.

Dar în aceasta rezida întreaga dramă a tuturor marilor naţiuni. Atât de mult talent dorind cu nerăbdare să servească,

atâta bunăvoinţă avidă să se manifeste, dar atât de prost exploatate, încât uneori ne venea greu să credem că America este aceea care ni se adresa.

Totuşi, ni se adresa. Biciul era real.

Interogatoriile aveau loc în sala de biliard. Podeaua de lemn fusese vopsită în roşu-închis pentru dans, iar mesele de biliard fuseseră înlocuite cu un rând de scaune. Totuşi, lângă perete mai erau aliniate un tac de fildeş şi câteva cutii cu bile, cu iniţialele proprietarilor lor. Lumina ce venea din plafonieră forma un halou în centrul încăperii, unde Barley a fost obligat să ia loc, după ce Ned îl adusese din casa plutitoare.

– Domnule Brown, spuse Sheriton, sunt deosebit de onorat să vă strâng mâna şi tocmai m-am hotărât că numele meu, pentru întreaga durată a sejurului dumneavoastră aici, să fie Haggarty. De cum m-am uitat la dumneavoastră, m-am simţit irlandez. Nu mă întrebaţi de ce. (Îl conduse pe Barley cu paşi mari prin cameră.) Mai presus de orice, vreau să vă felicit. Aveţi toate calităţile: memorie, spirit de observaţie, morgă britanică, saxofon...

Toate acestea fuseseră spuse într-un val de cuvinte hipnotizatoare, în timp ce Barley zâmbi jenat şi îşi îngădui să fie aşezat la locul de onoare.

Ned stătea ţeapăn pe scaun, cu braţele încrucişate pe piept, în timp ce Clive, cu toate că făcea parte din cerc, se retrăsese în plan secund, trăgându-şi scaunul înapoi în aşa fel încât să fie ascuns după asistenţa lui Sheriton.

Acesta din urmă stătea în picioare în faţa lui Barley şi părea că-i vorbeşte, chiar şi atunci când, după cuvintele sale, îţi dădeai seama că se adresa altcuiva.

– Clive, îmi permiţi să-l bombardez pe domnul Brown cu nişte întrebări impertinente? Ned, vrei să ai amabilitatea să-i spui domnului Brown că se află în Statele Unite şi că, dacă nu

dorește, nu este obligat să răspundă, dar că tăcerea sa va fi considerată ca o dovadă flagrantă a vinovăției sale?

– Domnul Brown este destul de mare ca să aibă grijă singur de el, spuse Barley zâmbind în continuare, refuzând încă să creadă că tensiunea care-l înconjura era adevărată.

– Da? E destul de mare? Asta-i grozav, domnule Brown! Pentru că în următoarele câteva zile asta este exact ceea ce așteptăm să fiți!

Sheriton se îndreptă către o servantă și își turnă niște cafea, revenind în fața lui Barley. Glasul său căpătă un ton mai calm, mai de bun-simț.

– Domnule Brown, să zicem că achiziționăm un Picasso, OK? Toată lumea în această încăpere dorește să cumpere același Picasso. Albastru, însângerat, bine făcut, ce aia mă-sii? Există doar trei persoane pe lume care l-ar înțelege. Dar când ajungi la fondul problemelor, contează un singur lucru: este într-adevăr o operă de Picasso sau e o făcătură realizată într-un hambar de domnul J.P. Bulă jr. din South Bend, Indiana, sau din Omsk, Rusia? Nu uita că nu se revinde, spuse el bătându-se cu o mână pe pieptul moale și ținându-și ceașca de cafea cu cealaltă. Aici nu e Londra, ci Washington, iar la Washington informațiile trebuie să fie utile, ceea ce înseamnă că trebuie să fie utilizate, și nu contemplate cu detașare socratică. Scăzu glasul cu un aer de respectuoasă compasiune. Iar dumneata ești tipul care ni le vinzi, domnule Brown. Îți place sau nu, ești legătura noastră cea mai apropiată cu sursa până în ziua în care îl vom convinge pe tipul căruia îi spui Goethe să-și schimbe tactica și să trateze direct cu noi. Dacă vom reuși. Mă îndoiesc. Da, da, foarte puțin probabil.

Sheriton se întoarse și se duse în partea cealaltă a cercului.

– Ești stâlpul afacerii, domnule Brown. Dumneata ești omul. Ești afacerea. Dar în ce măsură? În măsură mai mică, în măsură mai mare? Sau în întregime? Dumneata ești scriitorul scenariului, interpretul său, producătorul sau regizorul? Sau

nu ești decât un figurant, așa cum pretinzi, martorul inocent pe care noi toți trebuie să-l descoperim?

Domnul Sheriton oftă ca și cum încercarea era prea grea pentru sensibilitatea sa.

– Domnule Brown, ai vreo amantă permanentă în momentul de față? Sau regulezi ce găsești?

Ned n-apucă să se scoale în picioare, că Barley deja îi răspunsese. Totuși, tonul vocii lui n-avea nimic coroziv, nici măcar ostil, de parcă n-ar fi dorit să strice atmosfera bună care domnea printre noi toți.

– Dar tu, haiosule, cum stai? Doamna Haggarty se achită de datoriile ei conjugale sau ești nevoit să-ți reiei obiceiurile din tinerețe?

Sheriton nu-i dădu atenție.

– Domnule Brown, Picasso-ul dumitale este cumpărat, nu al meu. Washingtonul nu agreează să-și vadă valorile sigure frecventând barurile pentru celibatari. Trebuie să jucăm un joc deschis, foarte cinstit. Fără reticențe englezești, fără persiflări de școală veche. Ne-am mai lăsat înșelați cândva, dar nu ne vom mai lăsa niciodată, niciodată, păcăliți.

Această observație, cred, îl viza pe Bob, care, din nou, își contempla mâinile cu capul plecat.

– Domnul Brown nu bântuie prin barurile pentru celibatari, interveni sec Ned, iar materialul nu-i aparține, ci este al lui Goethe. Nu văd de ce viața sa particulară ar avea cât de cât de-a face cu această problemă.

„Ține-ți gândurile pentru tine", îmi spusese Clive. Ochii săi repetau acum acest mesaj pentru Ned.

– Hai, Ned, protestă Sheriton. Astăzi, la Washington, trebuie să fii căsătorit sau să te naști din nou înainte de a te urca într-un nenorocit de autobuz. Ce te face să te duci în Rusia la fiecare cinci minute, domnule Brown? Îți cumperi proprietăți acolo?

Barley zâmbea în continuare, dar cu mai puţină amabilitate. Sheriton începuse să-l enerveze, ceea ce era exact intenţia acestuia.

– Ca să-ţi spun drept, bătrâne, acesta este un rol pe care l-am moştenit. Bătrânul meu tată a preferat întotdeauna Uniunea Sovietică Statelor Unite şi a dat de o mulţime de necazuri publicându-i cărţile. Aparţinea Societăţii Fabian. Un fel de New Deal. Dacă ar fi fost unul de-ai voştri, ar fi fost pus pe lista neagră.

– Ar fi fost demascat, prăjit şi imortalizat. I-am citit dosarul. Este îngrozitor. Spune-ne mai multe despre el, domnule Brown. Ce ţi-a mai lăsat moştenire?

– Dar ce naiba contează? strigă Ned.

Avea dreptate. Problema tatălui excentric al lui Barley făcuse vâlvă şi apoi fusese abandonată ca lipsită de interes de către Etajul XII, cu mult timp în urmă. Dar se pare că nu de către Agenţie. Cel puţin nu acum.

– În anii '30, nu mă-ndoiesc că ştiţi acest lucru, continuă Barley pe un ton ceva mai calm, a fondat un Club al Cărţii Sovietice. N-a durat mult, dar, în sfârşit, a încercat. Iar în timpul războiului, când reuşea să găsească hârtie, publica propaganda prosovietică, în marea ei majoritate glorificându-l pe Stalin.

– Ce-a făcut după război? Şi-a petrecut sfârşiturile de săptămână acolo, ajutându-i să construiască Zidul Berlinului?

– A avut speranţele lui, dar a trebuit să şi le reprime, replică Barley după câteva momente de gândire. Simţul său contemplativ câştigase. Ar fi putut să le ierte multe ruşilor, dar nu Teroarea. Nici lagărele, şi nici deportările. I-au frânt inima.

– I-ar fi frânt inima dacă sovieticii ar fi adoptat metode mai puţin violente?

– Nu cred. Presupun că ar fi murit fericit.

Sheriton își șterse palmele cu batista și, ca un Oliver Twist supraponderal, își duse ceașca de cafea cu ambele mâini către masa cu băuturi, deșurubă termosul și se uită în el trist înainte de a-și mai turna o ceașcă.

– Ghindă, se plânse el. Strâng ghinda, o macin și fac cafea. Așa-i aici, la noi. Lângă Bob era un scaun gol. Sheriton se așeză oftând. Domnule Brown, îmi permiți să-ți explic puțin cum stau lucrurile? În zilele noastre, nu mai e timp să fie judecat fiecare membru al marii familii umane după calitățile sale. OK? Așa că oricine care este un cineva are un dosar. Iată-l pe-al dumitale. Tatăl a fost simpatizant comunist, decepționat mai târziu. În cei opt ani de la moartea sa, ai făcut nu mai puțin de șase vizite în Uniunea Sovietică. Le-ai vândut sovieticilor, dacă numărăm foarte exact, patru cărți mizerabile din propriul catalog editorial și le-ai publicat, pentru a fi tot atât de exacți, trei cărți de-ale lor: două romane moderne lamentabile, care au fost un eșec și o aiureală despre acupunctură, din care ai vândut optsprezece exemplare. Ești în pragul falimentului, dar, potrivit calculelor noastre, cheltuielile pentru aceste călătorii în URSS se ridică la 12 000 de lire, iar încasările dumitale nu depășesc 1 900 de lire. Ești divorțat, fără obligații și ai absolvit o școală particulară britanică. Torni băutură în tine ca-ntr-un butoi fără fund și îți alegi din lumea jazzului prietenii, care au o reputație ce l-ar face pe Benedict Arnold să pară Shirley Temple. Văzut de la Washington, ești un dezmățat. Văzut de aici, ești un tip încântător. Cum voi putea eu explica acest lucru viitorului subcomitet al Congresului, format dintr-o bandă de maimuțe puritane, care și-au băgat în cap să pună la stâlpul infamiei documentele lui Goethe pentru că acestea periclitează Fortăreața America?

– De ce o periclitează? spuse Barley.

Calmul său păru să surprindă pe toată lumea, în special pe Sheriton, care, până atunci, i se adresase lui Barley peste

umăr, explicându-i dilema sa cu o atitudine vag compătimitoare. Acum se îndreptă în scaun și se uită drept în ochii lui Barley, apostrofându-l cu o ironie nedisimulată.

– Ce ați spus, domnule Brown?

– De ce-i sperie documentele lui Goethe? Dacă rușii nu sunt în stare să tragă cum trebuie, Fortăreața America ar trebui să sară în sus de bucurie.

– O, domnule Brown, sărim în sus de bucurie! Suntem în extaz! Nu contează că întreaga putere militară americană consideră că armamentul greu sovietic este de o precizie redutabilă. Nu contează că în acest joc cel mai important lucru este percepția noastră în privința preciziei lor de tragere. Când dispui de precizie, poți elimina prin surprindere rachetele intercontinentale balistice ale inamicului, în timp ce joacă golf, fără ca acesta să fie în stare să riposteze la fel. Fără această precizie, mai bine n-ai mai încerca, pentru că exact atunci inamicul e în stare să-ți radă douăzeci din orașele tale preferate. Nu contează că milioane și milioane de dolari ale contribuabililor și întreaga retorică politică au fost aruncate în coșmarul iubit al unui atac-surpriză din partea rușilor și pe fereastra americană a vulnerabilității. Nu contează că până și astăzi ideea supremației sovietice este principalul argument în favoarea Războiului Stelelor, jucăria strategică, acum la modă la cocteilurile de la Washington. (Spre uimirea mea, Sheriton schimbă brusc tonul și începu să discute cu accentul unui țăránoi din fundul Sudului.) Ar fi timpul să-i futem pe toți labagiii ăia, înainte ca ei să ne-o facă nouă, domnule Brown! Micuța și bătrâna noastră planetă nu este destul de mare pentru două supraputeri, domnule Brown. Pe care o alegi, domnule Brown, când totul va începe să trosnească?

Se întrerupse, iar fața lui buhăită își reluă expresia de contemplare a multelor nedreptăți ale vieții.

– Dar eu cred în Goethe, reluă el cu surprindere în glas. Se știe că eram gata să-l cumpăr pe Goethe din ziua în care a ieșit

din umbră. Bucată cu bucată. Sunt convins că Goethe este o sursă căreia i-a sunat ceasul gloriei. Şi ştii ce-mi spune asta? Asta-mi spune că trebuie să cred şi-n domnul Brown, aici de faţă, şi că domnul Brown trebuie să se dovedească foarte cinstit cu mine, altfel sunt un om mort. Îşi puse mâna în dreptul inimii. Cred în domnul Brown, cred în Goethe şi cred în documente. Dar mi-a-ngheţat căcatul în mine de frică!

„Unii se răzgândesc, m-am gândit eu. Alţii îşi schimbă credinţa. Dar nu există decât un singur Russell Sheriton care să proclame că a văzut Lumina pe Drumul Damascului." Ned îl privea fără să-i vină să creadă. Clive prefera să admire cutiile cu bile de biliard. Sheriton însă îşi contempla trist cafeaua, meditând la nenorocul său. Unul dintre tinerii săi asistenţi îşi sprijinea bărbia în mână, în timp ce-şi admira bombeul pantofului, iar celălalt contempla oceanul prin fereastră, ca şi cum adevărul plutea acolo.

Dar nimeni nu-l privea pe Barley. Nimeni nu părea să îndrăznească să-l privească. Stătea liniştit pe scaun şi părea tânăr. Noi îi dăduserăm câteva detalii, dar nimic din cele afirmate aici. În nici un caz nu i-am spus că documentele *Bluebird* au făcut diversele facţiuni militar-industriale să-şi sară una alteia la gât şi că au stârnit o zarvă generală în rândurile lobby-urilor lipsite de scrupule de la Washington.

Bătrânul Palfrey vorbi atunci pentru prima oară. În timp ce făceam acest lucru, aveam impresia că interpretez o piesă de teatru absurd. Era ca şi cum lumea reală ne aluneca de sub picioare.

– Iată ce vrea să ştie Haggarty, spusei eu. Accepţi să te supui unui interogatoriu al americanilor, pentru ca aceştia să-şi formeze o părere o dată pentru totdeauna despre sursă? Poţi să spui nu. E la latitudinea ta. Nu-i aşa, Clive?

Lui Clive nu i-a convenit acest lucru, dar a confirmat cele spuse de mine, vrând-nevrând, înainte de a dispărea din nou din peisaj.

Toate fețele s-au întors către Barley ca niște flori către soare.

– Ce zici? l-am întrebat eu.

Tăcu o clipă. Se întinse, își trecu dosul mâinii peste gură și păru că nu se simte în largul lui. Ridică din umeri. Se uită apoi la Ned, dar, neîntâlnindu-i privirea, se uită la mine cam prostește. Ce-o fi fost în capul lui, dacă era ceva? Că, dacă zice nu, refuzul său l-ar despărți pentru totdeauna de Goethe? De Katia? Ajunsese el atât de departe cu gândurile sale? Nici până în ziua de azi nu am nici cea mai vagă idee. Zâmbi cam stânjenit.

– Ce crezi, Harry? Ne aruncăm în apă? Ce zice purtătorul meu de cuvânt?

– Problema e mai curând să știm ce spune clientul, i-am răspuns eu evaziv, zâmbindu-i la rândul meu.

– Nu vom ști niciodată, dacă nu încercăm, nu-i așa?

– Așa cred și eu, i-am răspuns.

Acesta a fost modul său în direct de a spune: „accept".

– Yale are societățile sale secrete, Harry, îmi explică Bob. Universitatea e infestată de ele. Dac-ai auzit de Scull and Bones, de Scroll and Key, n-ai auzit decât de vârful aisbergului. Iar aceste societăți promovează lucrul în echipă, în timp ce la Harvard lucrurile stau invers. Se scot în valoare meritele individuale. Așa că Agenția, când își pescuiește recruți în apele universitare, își alege jucătorii de la Yale și creierele de la Harvard. Nu aș merge atât de departe încât să spun că fiecare om de la Harvard este o primadonă și că fiecare individ de la Yale se supune orbește cauzei. Dar aceasta este, în mare, tradiția. Ați absolvit Yale, domnule Quinn?

– West Point, spuse Quinn.

Era seară și prima delegație tocmai sosise cu avionul. Ne aflam în aceeași încăpere, cu aceeași podea roșie, sub aceeași lumină de sală de biliard, așteptându-l pe Barley. Quinn

prezida, iar Todd şi Larry stăteau de-o parte şi de alta a lui. Todd şi Larry erau oamenii lui Quinn. Erau bine făcuţi, frumuşei, iar pentru un om de vârsta mea, ridicol de tineri.

– Quinn navighează în sferele înalte, ne mărturisise Sheriton. Quinn vorbeşte cu cei de la Apărare, vorbeşte cu corporaţiile, vorbeşte cu Dumnezeu.

– Dar în serviciul cui este? întrebase Ned.

Sheriton părea sincer surprins de întrebare. Zâmbi, ca şi cum i-ar fi iertat o greşeală gramaticală unui străin.

– Ei bine, Ned, presupun că în serviciul nostru al tuturor, spuse el.

Quinn avea 1,85 metri, umeri laţi şi urechi mari. Îşi purta costumul ca o armură. Nu avea medalii şi nici însemne de grad. Gradul său se citea în maxilarul lui voluntar, în ochii săi înfundaţi, în privirea goală şi în zâmbetul de inferioritate mânioasă care-l năpădea în prezenţa civililor.

Ned intră înaintea lui Barley. Nimeni nu se ridică în picioare. De la locul său, voit umil, în centrul rândului americanilor, Sheriton făcu prezentările cu sfială.

„Lui Quinn îi plac lucrurile simple, ne avertizase el. Spuneţi-i omului vostru să nu facă pe deşteptul." Sheriton îşi urmă propriul sfat.

Era normal ca Larry să înceapă interogatoriul, pentru că era cel mai extrovertit. Todd era virginal şi introvertit, Larry purta o verighetă enormă, o cravată foarte colorată şi râdea pentru amândoi.

– Domnule Brown, trebuie să gândim această problemă din punctul de vedere al dictatorilor dumitale, explică el cu o lipsă de sinceritate căutată. În meseria noastră, există informaţii neverificate şi informaţii verificate. Am dori să verificăm informaţiile dumitale. Aceasta e munca noastră şi pentru asta suntem plătiţi. Te rog să nu ai nici o urmă de suspiciune, domnule Brown. Analiza este o ştiinţă aparte. Trebuie să-i respectăm legile.

– Trebuie să ne imaginăm această afacere ca o teribilă încărcătura, lansă Todd pe un ton agresiv. „Fum."

Se stârni un amuzament general, până când Larry îi explică râzând lui Barley că nu i se oferea o țigară: „fum" în limbajul meseriei însemna „capcană".

– Domnule Brown, a cui a fost ideea să mergeți la Peredelkino în acea zi de toamnă, acum doi ani? întrebă Larry.

– A mea, probabil.

– Sunteți sigur, domnule?

– Eram beți când am plănuit plecarea, dar sunt sigur că eu am lansat ideea.

– Beți mult, nu-i așa, domnule Brown? întrebă Larry.

Mâinile enorme ale lui Quinn strângeau creionul ca și cum și-ar fi propus să-l stranguleze.

– Destul de mult, da.

– Din cauza băuturii, vi s-a întâmplat vreodată să uitați unele lucruri?

– Uneori.

– Alteori nu. La urma urmei, avem rapoartele dumneavoastră privind cele discutate între Goethe și dumneavoastră, când erați amândoi beți morți. Ați mai fost la Peredelkino și înainte, domnule?

– Da.

– Adesea?

– De două sau de trei ori. Poate patru.

– Ați vizitat prieteni acolo?

– Da, am vizitat prieteni, spuse Barley instinctiv enervat de limbajul american.

– Prieteni sovietici?

– Desigur.

Larry făcu o pauză destul de lungă, pentru ca „prieteni sovietici" să sune ca o mărturisire.

– Ați vrea să-i identificați pe acești prieteni, domnule? Să ne dați nume?

Barley se execută. Un scriitor. O poetesă. Un birocrat literar. Larry îi nota mişcând creionul încet, ca să producă efect. Zâmbea când scria. Privirile sumbre ale lui Quinn continuau să-l fulgere pe Barley de-a lungul unor linii fixe, peste masă.

– În ziua excursiei dumneavoastră, domnule Brown, reluă Larry, în acea Zi Întâi, cum am putea-o denumi, nu v-aţi gândit să vă duceţi să vă vedeţi vechii amici, să vedeţi cine mai era pe acolo, să le spuneţi bună ziua? întrebă Larry.

Barley părea să nu ştie dacă-i trecuse sau nu prin cap o asemenea idee. Ridică aparent nepăsător din umeri şi, potrivit ticului său obişnuit, îşi trecu dosul mâinii peste gură, perfectul martor fals.

– N-am vrut să-l impun pe Jumbo. Eram şi-aşa prea mulţi. Nu, sincer, nu mi-a trecut prin cap.

– Bineînţeles, spuse Larry.

„Trei pretexte, am remarcat eu cu tristeţe. Trei, când ar fi fost suficient unul singur." O aruncătură de ochi spre Ned îi dovedi că gândea la fel. Sheriton se străduia să nu se gândească la nimic, iar Bob se străduia să urmeze exemplul şefului său. Todd îi şoptea ceva la ureche lui Quinn.

– Aşadar, a fost ideea dumitale să vizitaţi monumentul funerar al lui Pasternak, domnule Brown, se interesă Larry, ca şi cum ar fi fost o idee de care ar fi putut fi mândru oricine.

– Mormântul, îl corectă Barley iritat. Da, eu am avut ideea. Să nu credeţi că toţi ceilalţi ştiau că se afla acolo până să le fi spus eu.

– Şi *dacha* lui Pasternak, de asemenea, cred, spuse Larry, consultându-şi notele. Dacă „nenorociţii" n-ar fi dărâmat-o.

În gura lui, „nenorociţii" suna foarte vulgar.

– Aşa e, şi *dacha*.

– Dar dumneata n-ai vizitat *dacha* lui Pasternak, nu-i aşa? Nici măcar n-ai verificat dacă *dacha* mai există. Dacha lui Pasternak a dispărut total din program.

– Ploua, zise Barley.

– Dar aveai o maşină. Şi un şofer, domnule Brown. Chiar dacă mirosea urât.

Larry zâmbi din nou. Deschise gura destul de mult, ca vârful limbii sale să-i mângâie buza superioară. Apoi o închise şi făcu o altă pauză, pentru a croi drum gândurilor sale incomode.

– Deci, dumneata ai convocat grupul, domnule Brown, şi tot dumneata ai stabilit obiectivele excursiei, reluă Larry pe un ton ţâfnos. Dumneata ai luat conducerea grupului, dumneata ai dus grupul în susul colinei, până la monumentul funerar. Mormânt, scuză-mă! Dumitale şi nimănui altcuiva i s-a adresat domnul Nejdanov la coborâre. Acesta te-a întrebat dacă sunteţi americani. Ai răspuns: „Nu, slavă Domnului, suntem englezi".

Larry n-a râs, nici măcar n-a zâmbit. Quinn părea să disimuleze cu greu o durere de stomac.

– Şi tot dumneata, domnule Brown, ai fost cel care, întâmplător, ai fost în stare să-l citezi pe poet, să fii purtătorul de cuvânt al grupului, în timpul discutării meritelor sale şi, ca prin farmec, să te detaşezi de ceilalţi şi să te trezeşti aşezat în timpul prânzului alături de cel pe care-l numim Goethe. „Faceţi cunoştinţă cu distinsul nostru scriitor Goethe." Domnule Brown, avem un raport din teren, de la Londra, cu privire la Magda de la Penguin Books. După câte înţelegem, a fost obţinut cu toată discreţia în cursul unor întâlniri mondene, ce nu puteau crea nici o suspiciune, de către un tact care nu este american. Magda a avut impresia că doriţi să vă întreţineţi singur cu Nejdanov. Aveţi vreo explicaţie în privinţa aceasta, vă rog?

Barley dispăruse din nou. Nu din încăpere, ci din sfera mea de înţelegere. Lăsase dubiile în seama scepticilor pentru a se refugia în universul propriei realităţi. Incapabil să se abţină

în fața acestei mărturisiri de sforării din partea Agenției, Ned, și nu Barley, avu izbucnirea dorită.

– Să fim serioși! Nu era să-i spună informatorului vostru că murea de poftă să fie cu iubitul ei în pat în acea după-amiază, nu-i așa?

Din nou, acest simplu răspuns ar fi fost suficient, dacă Barley n-ar fi intervenit colac peste pupăză.

– S-ar putea să fi dorit să scap de ei, într-adevăr, recunoscu el cu o voce îndepărtată, dar destul de prietenoasă. După o săptămână de târg de carte, orice suflet cu mintea întreagă e sătul de editori până la sfârșitul zilelor.

Zâmbetul lui Larry avea o urmă de suspiciune.

– Da? spuse el și-și scutură capul frumușel înainte de a-și ceda martorul lui Todd.

Dar nu, pentru că Quinn începu să vorbească în aceeași clipă. Nu i se adresă nici lui Barley, nici lui Sheriton, nici chiar lui Clive. Nici unei persoane în particular. Totuși, vorbea. Mica sa gură captivă se răsucea ca un țipar în cârlig.

– Omul ăsta a fost dat pe răzătoare? întrebă el.

– Domnule, avem problemele noastre de protocol, explică Larry, cu privirea îndreptată către mine.

La început, recunosc că n-am înțeles. Larry a fost nevoit să-mi explice.

– E ceea ce numim un detector de minciuni, în limbajul de fiecare zi. Un poligraf. Cunoscut în meseria noastră ca „răzătoare". Nu cred că aveți așa ceva acolo.

– În unele cazuri, îl folosim și noi, interveni curtenitor Clive de lângă mine, înainte de a avea ocazia să răspund. Atunci când insistați, ne înclinăm și-l folosim. Au apărut și la noi.

Dar, în momentul acela, Todd, introvertitul, prelua discuția. Todd nu era prolix. De fapt, nu era nimic la prima vedere, dar am cunoscut în viața mea niște avocați ca Todd, care știau să folosească în propriul avantaj lipsa lor de șarm și să utilizeze stângăciile verbale ca pe o măciucă.

– Vorbeşte-mi, te rog, despre relaţiile dumitale cu Niki Landau, domnule Brown.

– N-am nici o relaţie, spuse Barley. Am fost condamnaţi să fim străini unul pentru altul până în Ziua Judecăţii de Apoi. Am fost pus să semnez o hârtie prin care mă angajam să nu vorbesc cu el niciodată. Întrebaţi-l pe Harry.

– Dar înaintea acestui angajament?

– Am mai stat în faţa unui borcănel împreună.

– Borcănel?

– Borcănel. Băuturică. Scotch. E un tip simpatic.

– Dar, desigur, nu face parte din clasa dumitale socială, nu-i aşa? N-a fost nici la Harrow, nici la Cambridge, după câte înţeleg.

– Şi ce contează?

– Sunteţi împotriva structurii sociale britanice, domnule Brown?

– Una dintre cele mai mari mizerii ale lumii moderne, aşa mi s-a părut întotdeauna, bătrâne.

– „Un tip simpatic." Înseamnă că-l placi?

– E enervant, dar îmi plăcea, da. Îmi place şi acum.

– Aţi făcut afaceri cu el?

– Lucra pentru alte edituri. Eu sunt propriul patron. Ce afaceri puteam face?

– Ai cumpărat ceva vreodată de la el?

– De ce aş fi cumpărat?

– Aş vrea să ştiu ce negociaţi împreună atunci când eraţi amândoi singuri undeva, adesea în capitale ale unor ţări comuniste.

– Se fălea cu cuceririle lui. Îi plăcea muzica bună. Clasică.

– V-a vorbit vreodată despre sora lui? Sora lui, care este încă în Polonia?

– Nu.

– Şi-a exprimat vreodată resentimentele faţă de autorităţile britanice pentru tratamentul pretins prost, aplicat de către acestea tatălui său?

– Nu.

– Când ai avut ultima convorbire intimă cu Niki Landau?

Barley îşi permise în sfârşit să trădeze o anumită iritare.

– Dacă v-ar asculta cineva, ne-ar lua drept o pereche de poponari, se plânse el.

Quinn nu clipi. Probabil că făcuse şi el această deducţie.

– V-am întrebat când, domnule Brown, spuse Todd, sugerând că răbdarea sa are limite.

– La Frankfurt, presupun. Anul trecut. Nişte discuţii la una mică la Hessischer Hof.

– Despre Târgul de carte de la Frankfurt?

– Nu se merge la Frankfurt de plăcere, bătrâne.

– N-ai mai avut nici un dialog cu Landau de atunci?

– Nu-mi amintesc.

– Nici măcar la Târgul de carte de la Londra din primăvara aceasta?

Barley părea că-şi stoarce creierii.

– O, al dracului să fiu! Stella. Ai dreptate!

– Poftim?

– Niki reperase o fată care lucrase pentru mine. Pe nume Stella. O găsea pe gustul său. De fapt, cred că le găsea pe toate pe gustul său. E mort după fuste. Voia să i le prezint.

– Şi ai făcut-o?

– Am încercat.

– Ai făcut pe peştele. Ăsta-i cuvântul?

– Aşa e, bătrâne.

– Şi ce-a ieşit?

– Am chemat-o să bem un păhărel la Roebuck, la cârciuma din colţ, la ora şase. Niki a apărut, ea nu.

– Aşa că ai rămas singur cu Landau. Faţă-n faţă?

– Aşa e. Faţă-n faţă.

– Despre ce-aţi vorbit?

– Despre Stella, presupun. Despre vreme. Putea fi orice.

– Domnule Brown, ai relaţii de vreun fel oarecare cu foşti sau actuali cetăţeni sovietici aflaţi în Regatul Unit?

– Cu ataşatul cultural, din când în când. Atunci când poate fi deranjat să răspundă, ceea ce nu se întâmplă prea des. Când vine câte un scriitor sovietic şi ambasada dă o mică petrecere în cinstea lui, mă duc, în general.

– După câte ştim, îţi place să joci şah într-o anumită cafenea din Camden Town, la Londra.

– Şi ce dacă?

– Cafeneaua aceasta nu este frecventată de exilaţii ruşi, domnule Brown?

Barley ridică glasul, fără să-şi piardă totuşi stăpânirea de sine.

– Îl cunosc pe Leo. Leo mizează pe slăbiciunea adversarului. Îl ştiu pe Iosif. Lui Iosif îi place să tragă în tot ce mişcă. Nu mă culc cu ei şi nu schimb secrete de stat cu ei.

– Ai într-adevăr o memorie foarte selectivă, totuşi, nu-i aşa, domnule Brown? Asta dacă luăm în consideraţie descrierile extrem de detaliate pe care le-ai făcut unor personaje şi unor evenimente.

Barley nu se enervă, ceea ce dădu un impact mult mai redutabil răspunsului său. O clipă, într-adevăr, păru că nici nu va răspunde. Toleranţa atât de adânc ancorată în el părea să-l sfătuiască să nu se obosească să răspundă.

– Îmi amintesc doar ceea ce are importanţă pentru mine, bătrâne. Dacă n-am o minte atât de jegoasă ca a ta, te priveşte.

Todd se înroşi la faţă. Se înroşea din ce în ce mai mult. Zâmbetul lui Larry se întinse aproape până la urechi. Quinn avea o privire dezaprobatoare de santinelă, iar Clive nu auzise nici un cuvânt.

Ned însă era trandafiriu de plăcere. Până şi Russell Sheriton, care se prefăcea că aţipise, părea să-şi fi amintit, printre atât de multe dezamăgiri, ceva vag, dar frumos.

În aceeaşi seară, în timp ce mă plimbam pe plajă, am dat peste Barley şi doi dintre gardienii săi. Fără să fie văzuţi din casă, aruncau cu pietre plate, luându-se la întrecere, care ricoşează de mai multe ori la suprafaţa apei.

– V-am avut, v-am avut! strigă el, lăsându-se pe spate şi aruncându-şi braţele către cer.

– Mollahilor le miroase a erezie, declară Sheriton la masă, delectându-ne cu ultimele evenimente. Barley pretextase o migrenă şi ceruse să i se aducă o omletă în casa plutitoare. Majoritatea acestor tipi au fost aleşi în baza unui program privind marja de securitate. Acesta presupune mărirea bugetului pentru apărare, elaborarea unui nou sistem, oricât de aberant ar fi, care să aducă pace şi prosperitate industriei de armament timp de cincizeci de ani de-aci înainte. Dacă nu se culcă cu fabricanţii de arme, mai mult ca sigur că stau cu ei la masă. Pentru ei, povestea pe care o spune Bluebird e într-adevăr greu de înghiţit.

– Şi dacă spune adevărul? am întrebat eu.

Sheriton se servi trist cu o altă bucată de prăjitură cu nuci.

– Adevărul? Sovieticii nu pot să mai intre în joc? Reduc cheltuielile la fiecare colţ de stradă, iar bufonii de la Moscova nu ştiu nici jumătate din veştile proaste, pentru că bufonii din teren îi păcălesc ca să-şi câştige ceasurile de aur şi icrele negre pe gratis? Crezi că acesta este adevărul? Luă o îmbucătură uriaşă, care nu-i schimbă însă forma feţei. Crezi că nu se fac anumite comparaţii neplăcute? Îşi turnă nişte cafea. Ştii care este cel mai rău lucru pentru dinozaurii noştri aleşi în mod democratic? Răul răului? Implicaţiile care ne afectează. Muribund de partea sovietică înseamnă muribund de partea noastră. Mollahii urăsc acest lucru. De altfel, şi producătorii

de armament. Dădu din cap în semn dezaprobator. Să audă că sovieticii nu reuşesc să transforme căcatul în combustibil solid, că propulsoarele lor de rachete aspiră în loc să scuipe, că erorile lor de detectare la mare distanţă sunt mai grave decât ale noastre, că nu reuşesc nici măcar să-şi scoată rachetele grele din silozuri, că estimările serviciilor noastre de informaţii sunt ridicol de exagerate, toate acestea le-ar da urticarie mollahilor noştri. Reflectă o clipă la inconsecvenţa acestor mollahi. Cum poţi să impulsionezi cursa înarmărilor când singurul cur cu care trebuie să te iei la întrecere este propriul cur? Bluebird este o sursă de informaţii ce ameninţă viaţa. O mulţime de fii privilegiaţi şi plătiţi gras sunt în primejdie să-şi vadă bolurile de orez sparte, şi toate acestea din cauza lui Bluebird. Dacă vrei adevărul, ăsta e.

– Atunci de ce-ţi bagi nasul în treaba asta? am obiectat eu. Dacă nu este o listă populară, de ce candidezi pe ea?

Şi, dintr-odată, n-am mai ştiut ce să fac.

Rar se întâmplă ca bătrânul Palfrey să întrerupă o conversaţie şi să facă fiecare cap să se întoarcă spre el uimit. Era ultimul lucru pe care-l doream de această dată. Ned, Bob şi Clive mă priveau ca şi cum mi-aş fi pierdut minţile, iar tinerii asistenţi ai lui Sheriton – erau doi, dacă-mi amintesc bine – şi-au lăsat furculiţele pe masă, unul după altul, şi şi-au şters degetele cu şervetul de masă.

Doar Sheriton părea să nu fi auzit nimic. Hotărâse că, la urma urmelor, puţină brânză nu i-ar face rău. Trăsese măsuţa cu rotile lângă el şi examină îmbufnat platourile. Nimeni dintre noi nu-şi imagina că brânza era preocuparea sa majoră şi era clar pentru mine că încerca să câştige timp, întrebându-se dacă să răspundă şi cum.

– Harry, începu el prudent, adresându-i-se unei bucăţi de brânză de Olanda, Harry, jur pe Dumnezeul meu! Ai în faţa ta un om care se dedică păcii şi dragostei pentru aproapele său. Prin aceasta înţeleg că ambiţia mea cea mai mare este să scot

tot căcatul din scuipătorii de foc ai Pentagonului, ca să nu mai fie în stare să-i spună preşedintelui Statelor Unite că douăzeci de iepuri fac cât un tigru sau că orice nenorocit de pescar de sardele, aflat la cinci kilometri de coastă, este un submarin nuclear sovietic camuflat. De asemenea, nu vreau să mai aud prostiile cum că sapi găurele în pământ şi supravieţuieşti unui război nuclear. Sunt un glasnostic, Harry. Am făcut anumite descoperiri în legătură cu mine însumi. M-am născut glasnostic, iar părinţii mei au fost glasnostici de când lumea. Pentru mine, glasnosticismul este un mod de viaţă. Vreau ca fiii mei să trăiască. Citează-mă şi bucură-te.

– Nu ştiam că ai copii, zise Ned.

– Vorbim la figurat, spuse Sheriton.

Dacă îl zgâriai la suprafaţă, Sheriton ne spunea o versiune adevărată despre noua sa personalitate. Ned a înţeles, am înţeles şi eu. Dar dacă Clive n-a priceput, acest lucru s-a întâmplat doar pentru că, în mod deliberat, şi-a amputat receptivitatea. Franchețea lui Sheriton consta nu atât în cuvintele sale, care, de cele mai multe ori, erau menite să-i mascheze sentimentele, şi nu să le exprime, cât în noua lui umilinţă, de neînfrânat, ce se observă în comportamentul său din zilele reprobabile când era în post la Londra. La vârsta de cincizeci de ani, după un sfert de secol în care a fluturat steagul Războiului Rece, Russell Sheriton, pentru a folosi expresia lui Walter, îşi scutura gratiile vârstei sale mijlocii. Nu mi-a trecut niciodată prin cap că mi-ar putea plăcea, dar în acea seară am început să simt o simpatie pentru el.

– Brady e un tip strălucitor, ne avertiză Sheriton cu un căscat, când ne îndreptam spre culcare. Brady poate să audă cum creşte iarba.

Brady, oricum l-ai lua, era tot atât de strălucitor precum nişte nasturi de uniformă.

Acest lucru se vedea în primul rând în chipul său inteligent şi în imobilismul bine stăpânit al trupului său curtenitor. Haina sa sport era mai veche decât el. De cum a intrat în încăpere a fost evident că avea o plăcere deosebită să treacă neobservat. Tânărul său asistent era îmbrăcat tot cu haina sport şi, la fel ca şeful său, avea o eleganţă nonşalantă.

– Se pare c-ai făcut o treabă bună, Barley, spuse Brady vesel, cu accentul său melodios de sud, punându-şi servieta diplomat pe masă. Ţi-a mulţumit cineva până acum? Mă cheamă Brady şi sunt prea bătrân ca să mă prostesc cu pseudonime. El e Skelton. Mulţumesc.

Ne aflam din nou în sala de biliard, dar de data aceasta fără masă şi fără scaunele tari de la şedinţa avută cu Quinn. În schimb, eram instalaţi confortabil, din fericire, în fotolii cu perne moi. Se anunţa furtună. Vestalele lui Randy închiseseră obloanele şi aprinseseră lumina. Pe măsură ce se stârnea vântul, casa începu să vibreze precum sticlele pe o etajeră. Brady îşi deschise servieta diplomat, o bijuterie de pe vremea când mai ştiau cum trebuie făcute. Ca orice profesor universitar, cum era el din când în când, purta o cravată albastră cu picăţele.

– Barley, am citit eu undeva sau visez? Ai cântat pe vremuri la saxofon în orchestra marelui Ray Noble?

– Nici nu-mi dăduseră tuleiele pe vremea aceea, Brady.

– Nu-i aşa că Ray era cel mai adorabil om pe care l-ai cunoscut? Şi ce sunete dumnezeieşti scotea cu orchestra lui, spuse Brady, cum numai cei din sud ştiu s-o facă.

– Ray era un prinţ, zise Barley, fredonând câteva măsuri din *Cherokee*.

– Păcat că s-a apucat de politică, spuse Brady zâmbind. Tot am încercat să-i spunem să renunţe la prostiile alea, dar el a făcut cum a vrut el. Ai jucat vreodată şah cu el?

– Da, într-adevăr.

– Şi cine-a câştigat?

– Eu, cred. Nu sunt sigur. Da, da, eu.

– Şi eu, spuse Brady zâmbind.

Skelton zâmbi şi el.

Apoi vorbiră despre Londra şi despre zona din Hampstead unde locuia Barley.

– Barley, îmi place nespus de mult colţul ăla. Hampstead reprezintă ideea mea de civilizaţie.

Vorbiră de orchestrele în care a cântat Barley.

– Dumnezeule, nu-mi spune că mai există încă! La vârsta lui nici n-aş mai îndrăzni să cumpăr banane necoapte!

Vorbiră apoi despre politica britanică, iar Brady voia neapărat să ştie ce credea Barley că nu e în regulă cu doamna T.

Barley a avut nevoie de câteva clipe de gândire înainte de a replica. Poate că remarcase avertismentul din privirea lui Ned.

– La naiba, Barley, nu e vina doamnei că n-are adversari pe măsura ei, nu-i aşa?

– Femeia asta e o Roşie nenorocită, bombăni Barley spre îngrijorarea secretă din rândurile englezilor.

Brady nu a râs. A ridicat doar din sprâncene şi a aşteptat la fel ca noi toţi.

– E o dictatură constituţională, continuă Barley revenindu-şi puţin câte puţin. O mie de paşi buni, doi paşi proşti. Dumnezeu să binecuvânteze corporaţiile şi să-i dea naibii pe indivizi!

Părea gata-gata să dezvolte această teză, dar se răzgândi şi, spre marea noastră uşurare, a lăsat-o aşa cum a căzut.

Cu toate acestea, a fost un început destul de uşor şi, după vreo zece minute, Barley trebuie să se fi simţit în largul lui, până în momentul în care Brady ajunse la „această afacere în care te-ai băgat“ şi-i propuse lui Barley să povestească totul de la început, cu propriile cuvinte, „insistând asupra acelei întâlniri faţă în faţă pe care voi doi aţi avut-o la Leningrad“.

Barley se conformă şi, cu toate că-mi place să cred că am ascultat cu tot atâta atenţie ca şi Brady, nu am auzit nimic în relatarea lui Barley care să mi se pară contradictoriu sau

nemaipomenit de revelator față de ceea ce se găsea deja consemnat în dosar.

La prima vedere, nici Brady nu păru să remarce nimic surprinzător pentru că, atunci când Barley termină, Brady îl asigură cu un surâs și-i spuse:

– Bine, mulțumesc, Barley, rosti el pe un ton de aprobare aparentă. Degetele lui subțiri răsfoiau hârțile. Cel mai rău lucru în spionaj, spun eu întotdeauna, este deruta așteptării. La fel ca în cazul unui pilot de vânătoare, zise el, selectând o pagină și privind-o cu atenție. Stai liniștit acasă și-ți mănânci puiul, iar în următoarea clipă ești speriat de moarte la mai mult de o mie de kilometri pe oră. Apoi te întorci acasă la timp să speli vasele. Se pare că găsise ceea ce căuta. Așa te-ai simțit și tu, Barley? Aruncat acolo, la Moscova, fără parașută?

– Întru câtva, da.

– Umblând de colo-colo și așteptând-o pe Katia? Umblând de colo-colo și așteptându-l pe Goethe? Se pare că te-ai plimbat o mulțime de colo-colo, după ce tu și Goethe v-ați terminat mica voastră confruntare, nu-i așa?

Lăsându-și ochelarii pe vârful nasului, Brady studia hârtia înainte de a i-o trece lui Skelton. Știam că era o pauză calculată, dar eram totuși foarte îngrijorat și cred că și Ned era speriat, întrucât se uită la Sheriton, apoi privi cu îngrijorare la Barley.

– Potrivit rapoartelor noastre din teren, te-ai despărțit de Goethe în jurul orelor paisprezece treizeci și trei, ora Leningradului. Ai văzut cumva această fotografie? Arată-i-o, Skelton!

O văzuserăm toți. Toți, în afară de Barley. Îi arăta pe cei doi în grădinile de la Smolnîi, după ce-și luaseră rămas-bun. Goethe se întorsese cu spatele, iar Barley avea încă mâinile întinse către el, după ce se îmbrățișaseră de despărțire. Ora electronică imprimată pe colțul de sus indica paisprezece treizeci și trei și douăzeci de secunde.

– Îţi aminteşti ultimele tale cuvinte? întrebă Brady cu un aer de dulce amintire.

– Am spus că-l voi publica.

– Îţi aminteşti ultimele lui cuvinte către tine?

– Voia să ştie dacă să caute altă fiinţă umană demnă de acest nume.

– Ciudat rămas-bun, remarcă Brady satisfăcut, în timp ce Barley continua să privească fotografia, iar Brady şi Skelton se uitau la Barley.

– Ce ai făcut apoi, Barley?

– M-am întors la Hotel Europa. Am predat materialele astea.

– Pe ce rută ai apucat-o? Ţi-aduci aminte?

– Pe aceeaşi ca la dus. Cu troleibuzul până în oraş, apoi m-am plimbat un pic.

– Ai aşteptat mult troleibuzul? întrebă Brady.

Accentul său de sud, cel puţin pentru urechea mea, evocă mai curând glasul unei mierle, decât un regionalism.

– Nu, după cât mi-aduc aminte.

– Cât de mult?

– Cinci minute, poate mai mult.

Până acum nu-mi aduc aminte de vreun prilej în care Barley să se fi prefăcut că-l lasă memoria.

– Erau mulţi la coadă?

– Nu prea mulţi. Câţiva. Nu i-am numărat.

– Troleibuzul vine la fiecare zece minute. Până în oraş mai faci zece. Ca să ajungi la Europa pe jos, în ritmul tău, zece. Oamenii noştri au cronometrat toate itinerariile posibile. Zece minute reprezintă maximum. Dar, potrivit domnului şi doamnei Henziger, n-ai apărut în camera lor de hotel până la orele cincisprezece şi cincizeci şi cinci. Ceea ce ne lasă cu o gaură destul de mare, Barley. O gaură în timp. Te superi dacă îmi spui cum putem s-o umplem? Nu vreau să cred că te-ai dus să

te îmbeţi, nu-i aşa? Aveai asupra ta o marfă foarte preţioasă. Îmi imaginez că voiai să scapi de ea cât se poate de repede.

Barley se plasă acum în defensivă, iar Brady se pare că observase acest lucru, pentru că zâmbetul său cordial de sudist îi transmitea un nou gen de încurajare, care să-l stimuleze să mărturisească.

În ceea ce-l priveşte pe Ned, stătea înţepenit în scaun, cu tălpile picioarelor lipite de podea, cu privirea fixată pe chipul îngrijorat al lui Barley.

Doar Clive şi Sheriton păreau să se fi jurat să nu trădeze nici o emoţie.

– Ce-ai făcut, Barley? întrebă Brady.

– Am umblat creanga, spuse Barley, minţind prost.

– Cu carnetul lui Goethe asupra ta? Cu carnetul pe care l-a încredinţat şi la care ţinea ca la ochii din cap? Ai umblat creanga? Ai ales o a dracului de ciudată după-amiază ca să umbli creanga cincizeci de minute, Barley! Unde te-ai dus?

– Am luat-o înapoi, de-a lungul fluviului, acolo unde fusesem. Paddy îmi spusese să nu mă grăbesc. Să nu mă întorc în grabă la hotel, ci să merg agale.

– Asta-i adevărat, murmură Ned. Acestea au fost instrucţiunile mele, transmise prin intermediul staţiei Moscova.

– Timp de cincizeci de minute? insistă Brady, ignorând intervenţia lui Ned.

– Habar n-am cât a durat. Nu m-am uitat la ceas. Când nu te grăbeşti, nu te grăbeşti.

– Şi nu ţi-a trecut prin minte că, având un casetofon şi baterie în pantaloni, precum şi un carnet plin de informaţii secrete, potenţial nepreţuite, în sacoşă, drumul cel mai scurt între două puncte este linia dreaptă?

Barley devenea primejdios de furios, dar primejdia era pentru el, aşa cum îl putea avertiza expresia de pe chipul lui Ned, mă tem că şi de pe chipul meu.

– N-asculţi ce-ţi spun, nu-i aşa? spuse el cu asprime. Ţi-am spus. Paddy m-a sfătuit să nu mă grăbesc. Aşa m-au învăţat la Londra în cursul acelor antrenamente idioate. Nu te grăbi! Nu te grăbi niciodată când ai ceva asupra ta. E mai bine să faci un efort şi să mergi încet.

Din nou, bravul Ned făcu tot ce se putea.

– Aşa a fost instruit, spuse el.

Îl urmărea pe Barley în timp ce vorbea. Brady îl urmărea şi el pe Barley.

– Aşadar, ai umblat creanga de la staţia de troleibuz până la sediul Comitetului municipal al Partidului Comunist din Smolnîi, ca să nu mai spunem de Comsomol şi de alte sanctuare ale partidului, având asupra ta carnetul lui Goethe în plasă. De ce-ai făcut asta, Barley? Tipii din teren fac câteodată nişte chestii ciudate, nu trebuie să-mi spui tu asta, dar ce ai făcut mi se pare adevărată sinucidere.

– Mă conformam ordinelor, lua-te-ar naiba, Brady! Nu greşeam! De câte ori trebuie să-ţi repet?

În ciuda acestei izbucniri, mi se părea că Barley era prins mai curând într-o dilemă decât într-o minciună. Era prea multă onestitate în izbucnirea sa, prea multă singurătate în ochii lui de animal hăituit. Trebuie să recunoaştem meritul lui Brady de a fi înţeles şi el acest lucru, pentru că n-a dat nici un fel de semne de triumf în faţa amărăciunii lui Barley, preferând să fie prietenos, şi nu să-l aţâţe.

– Vezi, Barley, mai mulţi oameni de pe aici ar avea mari suspiciuni faţă de un interval de timp nejustificat ca acesta, spuse Brady. Unii şi-ar putea închipui că ai stat în biroul sau în maşina cuiva, în timp ce respectivul fotografia carnetul lui Goethe sau îţi dădea instrucţiuni. Ai făcut aşa ceva? Presupun că a venit momentul să ne spui dacă ai făcut-o. Niciodată nu va fi un moment propice, dar acesta nu este cel mai rău.

– Nu.

– Nu, ce? Nu vrei să vorbeşti?

– Nu s-a întâmplat așa ceva.

– În orice caz, ceva s-a întâmplat. Îți amintești ce-ți trecea prin minte în timp ce umblai creanga?

– Goethe. Să-l public. Că va demola templul dacă ar fi fost nevoit.

– Care templu? Am putea lăsa metafizica deoparte pentru o clipă?

– Katia. Copiii. Că i-ar antrena în căderea sa dacă ar fi prins. Nu știu cine are dreptul să procedeze așa. Nu reușesc să înțeleg.

– Așa că ai umblat creanga și ai încercat să înțelegi?

Poate că Barley a umblat creanga, poate că nu. Oricum, tăcea din gură.

– N-ar fi fost mai normal să predai carnetul întâi și să înțelegi problemele tale de etică după aceea? Mă surprinde că mai erai în stare să gândești limpede cu chestia aceea care ardea în sacoșa ta. Nu vreau să spun că vreunul dintre noi este foarte logic în astfel de situații, dar, chiar după legile nelogicii, cred că te-ai băgat într-o situație foarte neplăcută. Cred că ai făcut ceva. Cred că și tu crezi la fel.

– Am cumpărat o pălărie.

– Ce fel de pălărie?

– O căciulă de blană. O căciulă de damă.

– Pentru cine?

– Pentru Miss Coad.

– O iubită de a ta?

– E menajeră la casa conspirativă din Knightsbridge, interveni Ned înainte ca Barley să poată răspunde.

– Unde ai cumpărat-o?

– În drumul dintre stația de tramvai și hotel. Nu știu unde. Un magazin.

– Atâta tot?

– Doar o căciulă. O singură căciulă.

– Cât timp ți-a luat?

– Am stat la coadă.

– Cât a durat?

– Nu ştiu.

– Ce ai mai făcut?

– Nimic. Am cumpărat o căciulă.

– Minţi, Barley! Nu grav, dar mai mult ca sigur minţi. Ce ai mai făcut?

– I-am telefonat.

– Lui Miss Coad?

– Katiei.

– De unde?

– De la poştă.

– De la care?

Ned duse o mână la frunte, ca şi cum ar fi vrut să-şi apere ochii de soare. Dar furtuna bătea din plin şi, dincolo de ferestre, atât oceanul, cât şi cerul erau negre.

– Nu ştiu. Una mare. Avea cabine telefonice sub un fel de galerie de fier.

– I-ai telefonat la birou sau acasă?

– La birou. Era în timpul programului.

– De ce n-am auzit lucrurile astea pe înregistrare?

– Am închis aparatul.

– Care a fost scopul apelului tău?

– Voiam să mă asigur că e în regulă.

– Şi cum ai aflat?

– Am spus alo. Ea a spus alo. I-am spus că mă găseam la Leningrad. Că am întâlnit persoana. Că treaba mergea bine. Oricine ar fi ascultat, ar fi crezut că mă refer la Henziger. Dar Katia ştia că mă refer la Goethe.

– Mi se pare foarte logic, spuse Brady zâmbind indulgent.

– Mi-am luat la revedere până la viitorul târg de carte de la Moscova şi i-am spus să aibă grijă de ea. A spus că aşa va face. Va avea grijă de ea, vreau să spun. La revedere.

– Altceva?

– I-am spus să distrugă volumele din Jane Austen pe care i le adusesem. Am pretextat că era o ediţie greşită, că o să-i aduc altele.

– De ce ai făcut asta?

– Volumele conţineau întrebări pentru Goethe inserate în text. Erau duplicatele întrebărilor din volumul broşat pe care el n-a vrut să-l ia de la mine. Pentru cazul în care îl contacta ea, şi nu eu. Reprezenta un pericol pentru ea. Întrucât Goethe nu avea de gând să răspundă la aceste întrebări, nu voiam ca aceste volume să rămână la ea acasă.

În încăpere nu mişca nimic. Nu se auzea decât vântul venind dinspre ocean, făcând să scârţâie geamurile şi să crape copertina.

– Cât a durat convorbirea ta cu Katia, Barley?

– Nu ştiu.

– Cât te-a costat?

– Nu ştiu. Am plătit la ghişeu. Două ruble şi ceva. Am vorbit o mulţime despre târgul de carte. A vorbit şi ea despre târg. Doream s-o ascult.

De data aceasta, a fost rândul lui Brady să tacă din gură.

– Aveam senzaţia că, atâta timp cât vorbeam, viaţa era normală. Katia era în regulă.

Brady nu se grăbi. Apoi, împotriva tuturor aşteptărilor noastre, puse punct.

– Deci, conversaţie banală, sugeră el în timp ce-şi aranja lucrurile în servieta lui de fată mare.

– Aşa este, aprobă Barley, o conversaţie absolut banală. Tranca-fleanca.

– Ca între vechi cunoştinţe, sugeră Brady, în timp ce-şi închidea servieta. Mulţumesc Barley. Te admir!

Ne aflam acum în salonul imens. Brady stătea în mijlocul nostru. Barley plecase.

– Lasă-l în plata Domnului, Clive, îl sfătui Brady, păstrând o notă de curtoazie în glas. E un aiurit. E nesigur şi gândeşte

mult prea mult. Bluebird face nişte valuri pe care nici măcar nu vi le puteţi închipui. Lobby-iştii sunt pe picior de război, generalii Aerului dau în clocot, Apărarea spune că Barley va trăda Prăvălia, Pentagonul acuză Agenţia că pasează marfă proastă. Singura voastră speranţă e să-l daţi afară şi să luaţi un profesionist, unul de-al nostru.

– Bluebird nu va fi de acord să trateze cu un profesionist, spuse Ned.

Am auzit cum îi clocoteşte furia în glas şi ştiam că era pe punctul de a da pe dinafară. Skelton a avut şi el o propunere. Era pentru prima oară că îl auzeam vorbind şi a trebuit să-mi ciulesc urechea să-i prind accentele cultivate de universitar.

– Mi se rupe de Bluebird, spuse el. Bluebird n-are nici un drept să dea ordine. E un trădător, un nebun, mânat de un complex de culpabilitate şi cine ştie de ce altceva. Puneţi-i picioarele pe jăratic. Spuneţi-i că, dacă încetează să ne mai dea mâna, îl vom vinde alor lui şi, odată cu el, şi fata.

– Dacă Goethe e cuminte, va trage lozul cel mare. Voi avea eu grijă, promise Brady. Un milion nu-i nici o problemă. Zece milioane sunt şi mai bune. Dacă-l sperii destul şi-l plăteşti destul, s-ar putea ca dinozaurii să creadă că e-n regulă. Russell, transmite dragostea mea tuturor. Clive, a fost o plăcere. Harry. Ned.

Cu Skelton alături, se îndreptă către uşă. Ned însă nu spusese la revedere. Nu ridicase vocea, nu dăduse cu pumnul în masă, dar nici nu şi-a reţinut fulgerele din ochi sau furia surdă din cuvinte.

– Brady!

– Vrei să spui ceva, Ned?

– Bluebird nu se va lăsa intimidat, nici de ei, nici de voi. Şantajul arată bine din sala de planificare a operaţiilor, dar nu va merge pe teren. Ascultă înregistrările, dacă nu mă crezi. Bluebird aspiră la martiriu, iar martirii nu pot fi ameninţaţi.

– Şi atunci ce să le fac, Ned?

– Te-a minţit Barley?

– Nu peste măsură.

– Este un tip în regulă. Este un caz în regulă. Mai ştii ce înseamnă în regulă? În timp ce mintea ta sucită caută nod în papură, Bluebird merge direct la ţintă şi l-a ales pe Barley drept coechipier. Barley e unica noastră şansă.

– E îndrăgostit de fată, obiectă Brady. E un om complicat. E nesigur.

– E îndrăgostit de sute de fete. Cere de nevastă pe oricare fată pe care o întâlneşte. Aşa e el. Nu. Barley gândeşte prea mult! Voi gândiţi prea mult!

Brady păru interesat. Nu de propriile convingeri, dacă avea, ci de cele ale lui Ned.

– Am văzut tot felul de tipi defilând în această meserie, continuă Ned, şi tu la fel. Unele cazuri nu sunt în regulă niciodată, chiar şi atunci când sunt rezolvate. Cazul de faţă a fost în regulă din prima zi, şi dacă cineva încearcă să-l abată de la cursul său normal, aceia suntem noi.

Nu l-auzisem niciodată pe Ned vorbind cu atâta patimă. Nici Sheriton, care rămăsese ţintuit. Poate acesta este motivul pentru care Clive se simţi obligat să intervină cu un zgomotos cuplet de adio în cel mai pur stil funcţionăresc.

– Ei bine, cred că avem o mulţime de lucruri la care să ne gândim aici, Brady. Russell, trebuie să discutăm treaba asta. Poate găsim o cale de mijloc. Cred că există. De ce nu facem nişte sondaje? S-o luăm puţin la puricat, s-o luăm de la început bucată cu bucată.

Nimeni n-a părăsit încăperea. Brady, în ciuda tuturor platitudinilor introductive ale lui Clive, rămăsese exact acolo unde era şi am observat pe chipul său o amabilitate neprefăcută, ce scotea la iveală omul adevărat de sub masca sa.

– Ned, nimeni nu ne-a angajat pentru a ne iubi aproapele. Nu pentru acest motiv ne ţin pe noi, spionii, pe pământ. Ştiam

acest lucru când ne-am înrolat. Zâmbi. Dacă scopul jocului este de a face dovadă de decență, tu ai fi cel de la comandă, Ned, în locul directorului adjunct Clive, aici de față.

Clive nu păru prea încântat de această idee, dar asta nu l-a împiedicat să-l însoțească pe Brady până la jeepul acestuia.

Pentru o clipă am crezut că am rămas singur cu Ned și cu Sheriton, până când l-am văzut pe Randy, gazda noastră, în pragul ușii, stupefiat, nevenindu-i să creadă.

– Ăsta a fost marele Brady? întrebă el cu răsuflarea tăiată. Marele Brady, căruia îi place totul?

– Nu domnule, a fost Greta Garbo, spuse Sheriton. Cară-te, Randy! Te rog!

Ar trebui acum să vă descriu momentele armonioase petrecute de Barley cu tinerii asistenți ai lui Sheriton, care l-au escortat până la plajă, unde s-au plimbat, au glumit și au scos harta Leningradului și, cu chiu, cu vai, au reușit să repereze magazinul unde a fost cumpărată căciula de blană a lui Miss Coad. Au stabilit cum a plătit, ce s-a întâmplat cu chitanța, dacă a existat așa ceva, l-au întrebat dacă o declarase la vama din Gatwick și au localizat oficiul poștal de unde trebuie că a telefonat.

Ar trebui să vă descriu și orele de destindere petrecute de Ned și de mine, serile în jurul casei plutitoare a lui Barley, căutând modalități de a-l scoate din starea de introspecție, dar negăsind nici una.

Pentru ca îndepărtarea lui Barley de noi – am înțeles de atunci – nu încetase din momentul în care a acceptat să se supună interogatoriilor. Devenise un pelerin solitar. Unde mergea? De unde venea? La cine se ducea?

A venit și ziua – o adevărată vreme de paradis, cred că era o joi – când micul avion ni i-a adus, de la aeroportul Logan, pe Merv și pe Stanley tocmai la timp pentru a-și lua micul dejun preferat: clătite, șuncă și sirop de arțar.

Bucătarul lui Randy le cunoştea bine gusturile.

Erau nişte tipi greoi, binevoitori, cu feţe ca piatra ponce şi cu nişte mâini ca lopeţile. Arătau ca un duo de vodevil cu pălăriile lor mari şi negre de fetru, târând după ei o valiză de comis-voiajori, de care nu s-au despărţit nici măcar cât au mâncat şi pe care au pus-o mai târziu cu precauţie pe podeaua roşie a sălii de biliard. Din cauza profesiei aveau nişte feţe inexpresive, dar făceau parte din acea categorie de oameni pe care Serviciul îi place cel mai mult: direcţi, loiali, infanterişti necomplicaţi, cu o treabă de făcut şi copii de hrănit, care-şi iubeau ţara fără să facă din asta un caz.

Părul lui Merv era atât de scurt încât semăna cu o oaie proaspăt tunsă. Stanley avea picioarele crăcănate şi purta o insignă la rever.

– Poţi să fii Isus Hristos, domnule Brown, sau o simplă dactilografă care câştigă 1 500 de dolari pe lună, spusese Sheriton când ne aflam lângă casa plutitoare a lui Barley, încercând să-l facem să accepte. E vrăjitorie, e alchimie, e spiritism, e ghicitul în frunze de ceai... Şi dacă nu mergi până la capăt eşti mort.

Clive interveni. Clive putea să găsească întotdeauna un argument valabil.

– Dacă nu are nimic de ascuns, de ce să-l deranjeze? spuse el. E versiunea americană privind angajamentul de respectare a Legii secretului de stat.

– Ned ce zice? întrebă Barley.

Nu mai era Nedsky, era Ned.

Nu voi uita niciodată tonul de înfrângere din răspunsul şi din ochii lui Ned. Interogatoriul la care-l supusese Brady pe Barley îi zdruncinase încrederea în el însuşi şi în agentul său.

– Tu hotărăşti, Barley, spuse Ned stânjenit, continuând apoi ca pentru sine: O hotărâre scârboasă, dacă vrei să-mi ştii părerea.

Barley se întoarse către mine, aşa cum făcuse şi înainte, când îl întrebasem prima oară dacă vrea să se supună interogatoriului americanilor.

– Harry? Ce să fac?

De ce insista oare să afle părerea mea? Era nedrept. Presupun că arătam tot atât de stânjenit ca şi Ned. Mai mult ca sigur că aşa mă simţeam, cu toate că am reuşit să ridic nepăsător din umeri.

– Ori le faci plăcerea şi intri în joc, ori le spui să se ducă dracului. Depinde de tine, i-am replicat eu, cam tot aşa cum făcusem prima oară.

Eternul răspuns al avocatului.

Barley se cufundă din nou în tăcere. Nehotărârea făcea loc, încet-încet, resemnării. Se îndepărtase de noi, privind departe, la nemărginirea oceanului.

– Ei bine, să sperăm că nu mă prind spunându-le adevărul, zise el.

Se ridică apoi în picioare, îşi destinse mâinile şi umerii, în timp ce noi, ceilalţi, ne făceam pe ascuns semne din cap şi din priviri, ca nişte majordomi care au înţeles că stăpânul şi-a dat acordul.

În munca lor, Merv şi Stanley făceau dovadă de sprinteneala respectuoasă a călăului. Aduseseră probabil scaunul cu ei sau poate că pe insulă se afla permanent unul la dispoziţia lor, un tron de lemn, cu spătar drept, cu braţul din stânga sculptat. Merv l-a plasat în apropierea prizei, în timp ce Stanley îi vorbea lui Barley pe un ton de bunic.

– Domnule Brown, nu vă aflaţi într-o situaţie în care să vă aşteptaţi la ostilitate. Dorim să nu fiţi deranjat de relaţia cu cei care vă pun întrebări. Examinatorul dumneavoastră nu este un duşman, ci un funcţionar imparţial. Maşina face toată treaba. Vă rog să aveţi amabilitatea să vă scoateţi haina. Nu e nevoie

să vă suflecați mânecile sau să vă desfaceți nasturii de la cămașă. Mulțumesc. Așa, da, relaxați-vă.

Între timp, cu o mare delicatețe, Merv îi prinse un manșon de tensiometru pe brațul stâng și-l puse în contact cu artera humerală. Umflă manșonul până ce manometrul indică 50 mm, iar Stanley, cu devoțiunea unui antrenor de box, potrivi un tub cauciucat, de grosimea unui deget, în jurul toracelui lui Barley, având grijă să evite sfârcurile, ca nu cumva să le irite. Îi puse apoi un al doilea tub de-a latul abdomenului, iar Merv îi strecură câte un electrod pe degetul mijlociu și pe degetul inelar ale mâinii stângi pentru a înregistra reflexele psihogalvanice și variațiile de temperatură ale pielii, parametri asupra cărora subiectul, dacă are conștiință, nu are nici un fel de control sau cel puțin așa susțin convertiții. Îl rugasem pe Stanley, ca o rudă care se informează de la chirurg asupra detaliilor operației la care va fi supusă o ființă dragă, să-mi explice aceste lucruri înainte de ședință. „Harry, unii experți în detectarea de minciuni folosesc și o banderolă suplimentară în jurul capului, ca pentru o encefalogramă." Dar nu Stanley. Altor poligrafi le plăcea să se răstească la subiecți și să-i înfurie. Dar nu Stanley. Stanley considera că întrebările acuzatoare îi perturbau pe o mulțime de subiecți, fie că erau sau nu vinovați.

– Domnule Brown, vă rugăm să nu faceți nici un fel de gest, rapid sau lent, spuse Merv. Cel mai mic gest riscă să provoace o gravă perturbare pe traseu, ceea ce ne va obliga să refacem testul și să repetăm întrebările. Vă mulțumesc! În primul rând, vrem să stabilim norma. Prin normă înțeleg nivelul vocii și nivelul reacției fizice. Imaginați-vă un seismograf: dumneavoastră sunteți scoarța terestră, iar noi vom înregistra perturbațiile pe care le provocați. Mulțumesc, domnule. Vă rog să răspundeți doar cu da și nu. Spuneți întotdeauna adevărul. Facem o pauza la fiecare opt întrebări, pentru a micșora presiunea manșonului, ca să nu vă jeneze. În timp ce această presiune este micșorată, ne vom angaja într-o

conversaţie normală, dar fără umor, vă rog, fără excitaţii neavenite de nici un fel. Numele dumneavoastră este Brown?

– Nu.

– Purtaţi alt nume decât cel pe care îl folosiţi?

– Da.

– Sunteţi englez, domnule Brown?

– Da.

– Aţi venit cu avionul aici, domnule Brown?

– Da.

– Aţi venit cu vaporul, domnule Brown?

– Nu.

– Aţi răspuns sincer la întrebările mele de până acum, domnule Brown?

– Da.

– Intenţionaţi să răspundeţi la întrebările mele cu sinceritate până la sfârşitul testului, domnule Brown?

– Da.

– Mulţumesc, spuse Merv cu un zâmbet amabil, în timp ce Stanley dezumfla manşonul. Acestea au fost ceea ce numim noi întrebări irelevante. Căsătorit?

– Nu, în momentul de faţă.

– Copii?

– Doi, de fapt.

– Băieţi sau fete?

– O fată şi un băiat.

– Înţelept om. Sunteţi gata? Începu să pompeze aer din nou în manşon. Trecem la întrebările relevante. Destindeţi-vă. Aşa. E foarte bine.

În valiza deschisă, patru gheare metalice spectrale îşi trasau liniile mov pe hârtie milimetrică, în timp ce patru ace negre oscilau pe cadranele respective. Merv luase un chestionar şi se instalase la o măsuţă de lângă Barley. Nici chiar Russell Sheriton nu avusese acces la întrebările pregătite de echipa de inchizitori fără chip de la Langley. Trebuia evitată

orice interferență a bieților muritori care-l înconjurau pe Barley și care risca să afecteze puterile misterioase ale cutiei.

Merv vorbea pe un ton absolut neutru. Sunt sigur că se mândrea cu imparțialitatea vocii sale. El reprezenta Marșul Timpului. Era centrul de control de la Houston.

– Sunt angajat cu bună știință într-o conspirație vizând furnizarea de informații false serviciilor secrete ale Marii Britanii și Statelor Unite ale Americii. Da, sunt angajat. Nu, nu sunt angajat.

– Nu.

– Țelul meu îl reprezintă promovarea păcii între națiuni. Da sau nu?

– Nu.

– Operez în coliziune cu serviciile de informații sovietice.

– Nu.

– Sunt mândru de misiunea mea în numele comunismului internațional.

– Nu.

– Operez în coliziune cu Niki Landau.

– Nu.

– Niki Landau este iubitul meu.

– Nu.

– A fost iubitul meu.

– Nu.

– Sunt homosexual.

– Nu.

O pauză, în timpul căreia Stanley dezumflă manșonul.

– Cum vă simțiți, domnule Brown? Nu e prea dureros?

„Niciodată nu e destul de dureros, bătrâne. Îmi place să sufăr."

Am observat că evitam să-l privim în timpul acestor pauze. Ne uitam la podea, la mâinile noastre ori la copacii îndoiți de vânt de dincolo de fereastră. Era rândul lui Stanley.

Vocea sa era mai intimă, păstrându-şi totuşi aceeaşi platitudine mecanică.

– Operez în coliziune cu numita Katia Orlova şi cu amantul acesteia.

– Nu.

– Bărbatul căruia îi spun Goethe este agent al Serviciilor de Informaţii sovietice.

– Nu.

– Materialele care mi le-a transmis au fost pregătite de Serviciile de Informaţii sovietice.

– Nu.

– Sunt victima unei capcane sexuale.

– Nu.

– Sunt şantajat.

– Nu.

– Se fac presiuni asupra mea.

– Da.

– De către sovietici?

– Nu.

– Sunt ameninţat cu ruina financiară dacă nu colaborez cu sovieticii.

– Nu.

O nouă pauză. Runda a treia. Rândul lui Merv.

– Am minţit când am spus că i-am telefonat Katiei Orlova de la Leningrad.

– Nu.

– De la Leningrad l-am chemat pe ofiţerul meu de caz sovietic şi i-am spus despre discuţia cu Goethe.

– Nu.

– Sunt amantul Katiei Orlova.

– Nu.

– Am fost cândva amantul Katiei Orlova.

– Nu.

– Sunt şantajat din cauza relaţiei mele cu Katia Orlova.

– Nu.

– Am spus adevărul pe tot parcursul acestui interogatoriu.

– Da.

– Sunt un duşman al Statelor Unite ale Americii.

– Nu.

– Scopul meu este să subminez starea de pregătire militară a Statelor Unite ale Americii.

– Te superi dacă îmi mai pui încă o dată această întrebare, bătrâne?

– O clipă, interveni Merv.

Stanley opri imediat aparatul pentru a-l lăsa pe Merv să facă un semn cu creionul pe hârtia milimetrică.

– Nu întrerupeţi ritmul, vă rog, domnule Brown. Unii subiecţi fac acest lucru deliberat pentru a eluda o întrebare care nu le convine.

Runda a patra şi din nou rândul lui Stanley. Întrebările au fost reluate cu aceeaşi monotonie şi era clar că nu se vor opri până când nu vor ajunge la cele mai joase niveluri ale vulgarităţii. „Nu"-urile lui Barley se înlănţuiau într-un ritm lipsit de viaţă, cu o pasivitate zeflemitoare. Stătea aşezat exact aşa cum îl plasaseră. Nu-l văzusem niciodată stând atât de mult timp imobil.

Făcuseră o nouă pauză, dar Barley nu se mai relaxa între runde. Imobilismul său devenise insuportabil. Cu bărbia ridicată, cu ochii închişi, părea să zâmbească, doar Dumnezeu ştie de ce. Câteodată spunea „nu" înainte de sfârşitul propoziţiei. Alteori, aştepta atât de mult, încât cei doi făceau o pauză şi-şi ridicau privirile unul de pe cadrane, celălalt de pe hârtii, cu temerea torţionarului că şi-ar fi putut chinui prea mult victima. Până când apărea în sfârşit acel „nu", nici mai tare, nici mai încet, ca o scrisoare întârziată de poştă.

De unde-i venea stoicismul? „Nu", „nu", la tot. De ce stătea acolo ca un om care se pregătea pentru mizeriile vârstei rostind doar un umil „nu"? Ce semnifica această supunere?

Nu, da, nu, nu. Până la ora prânzului, când l-au deconectat de la aparat.

Dar, într-o altă parte a capului meu, cred că știam răspunsul, chiar dacă nu puteam să-l exprim prin cuvinte: realitatea sa se mutase într-o altă lume.

A spiona înseamnă a aștepta.

Am fost nevoiți să așteptăm trei zile și se mai pot număra încă aceste ore în firele mele de păr alb. Ne-am despărțit în funcție de importanța rangului: Sheriton pleca la Langley cu Bob și cu Clive; Ned rămânea pe Insulă cu agentul său, iar Palfrey rămânea cu ei pentru a fi la dispoziția acestora, cu toate că reprezenta un mister pentru mine de ce eram ținut la îndemână. Uram pe atunci Insula și îi suspectam și pe Ned, și pe Barley de același sentiment, cu toate că nu m-am putut apropia de Ned mai mult ca de Barley. Devenise foarte distant și pe moment își pierduse umorul. Ceva îl atinsese în orgoliul lui.

Așa că așteptam. Jucam șah neatenți, arareori terminând o partidă. Îl ascultam pe Randy vorbind despre iahtul său. Pândeam telefonul să sune. Ascultam țipătul păsărilor și pulsul mării.

Au fost ore nebune. Excentricitatea acestui loc izolat, cu cerul său tulbure, cu furtunile sale și peticele de pământ de o frumusețe idilică le făceau și mai nebune. „O negură de fortăreață“, cum îi spunea Randy, ne învăluia, transmițându-ne teama irațională că nu vom părăsi niciodată Insula. Ceața s-a risipit, dar noi ne aflam tot acolo. Intimitatea împărtășită ar fi trebuit să ne apropie unii de alții, dar Ned și Barley se retrăseseră fiecare în regatul său, Ned în camera sa, iar Barley în mijlocul naturii. Ploaia cădea deasupra Insulei ca un foc susținut de mitralieră și, uitându-mă pe fereastra șiroind de apă, îl zăream pe Barley umblând de colo-colo pe faleză, într-o manta de ploaie, ridicând genunchii sus, ca și cum l-ar fi deranjat pantofii. Altă dată l-am zărit jucând crichet pe plajă

cu Edgar, gardianul, folosind o minge de tenis şi o bucată de lemn adusă de apele oceanului. În momentele însorite, purta o caschetă veche, albastră, de lup de mare, descoperită într-un cufăr de marinar din camera sa. Chipul îi era întunecat şi avea privirea aţintită spre colonii necucerite încă. Într-o zi, Edgar apăru cu un câine bătrân, galben, găsit cine ştie unde, pe care l-au făcut să alerge de la unul la altul. Într-o altă zi, o regată organizată în larg oferea spectacolul unui semicerc de iahturi albe ce arătau ca nişte dinţi minusculi. Barley nu contenea să le privească, părând încântat de acest carnaval, în timp ce Edgar stătea deoparte urmărindu-l pe Barley.

Are şi el o Hannah. Probabil se gândeşte la ea, mi-am zis eu. Aşteaptă ca viaţa să-i ofere prilejul unei opţiuni. De abia mult mai târziu am înţeles că anumiţi oameni nu-şi iau deciziile neapărat în acest mod.

Ultima mea imagine despre Insulă are distorsiunile convenabile ale unui vis. Vorbisem cu Clive la telefon doar de două ori, ceea ce pentru el echivala cu o cvasidispariţie. O dată dorea să ştie „cum rezistă prietenii tăi“ şi am înţeles de la Ned că-i pusese şi lui aceeaşi întrebare. Altă dată, a dorit să ştie ce măsuri compensatorii prevăzusem pentru Barley, inclusiv în privinţa subscriilor destinate editurii sale, şi dacă banii respectivi aveau să provină din fondurile noastre sau sub forma unor fonduri suplimentare. Aveam asupra mea câteva note care mi-au permis să-l informez.

Era miezul zilei, iar *The New York Times* şi *Washington Post* aterizaseră pe masa din verandă. Eram aplecat asupra lor, când l-am auzit pe Randy urlându-le gardienilor să-l aducă pe Ned la telefon. Întorcându-mă, l-am văzut pe Ned venind dinspre grădină, traversând cu paşi mari vestibulul şi intrând în sala de comunicaţii. Ridicând ochii, peste el, către palierul etajului întâi, am văzut silueta imobilă a lui Barley. Acolo se aflau nişte etajere vechi cu hârtii, şi în dimineaţa aceea îl convinsese pe Randy să le descuie ca să le răsfoiască.

Stătea în picioare, cu spatele întors şi cu o carte atârnându-i de una din mâinile lui lungi, cu privirea pierdută, prin fereastra semicirculară, peste straturile de hortensii, departe către Atlantic. Avea picioarele depărtate şi cealaltă mână ridicată, aşa cum obişnuia adeseori să facă, undeva pe lângă capul său, ca şi cum ar fi vrut să se eschiveze de o lovitură. Cred că auzise tot ceea ce se întâmplase, urletele lui Randy, paşii grăbiţi ai lui Ned prin hol, urmaţi de zgomotul uşii trântite de la sala de comunicaţii. Podeaua de la parter este acoperită cu gresie, iar paşii se aud în casa scărilor ca nişte clopote stridente de biserică. I-am putut auzi şi când Ned a ieşit din sala de comunicaţii. A făcut câţiva paşi şi s-a oprit.

– Harry! Unde e Barley?

– Aici, sus, spuse Barley liniştit, peste balustradă.

– Ţi-au dat undă verde! îi strigă Ned jubilând ca un şcolar. Îşi cer scuze. Am vorbit cu Bob, am vorbit cu Clive, am vorbit cu Haggarty. Goethe reprezintă lovitura cea mai mare de ani de zile. Oficial. Merg pe mâna lui sută la sută. Nu vor mai reveni asupra hotărârii. Le-ai învins maşinăria!

Obişnuit cu momentele de absenţă ale lui Barley, Ned n-ar fi trebuit să fie surprins de totala lipsă de reacţie din partea lui. Privirea lui Barley rămăsese fixată asupra Atlanticului. Credea că văzuse o bărcuţă scufundându-se. Tuturor li se părea aşa. Dacă scrutezi oceanul în largul coastelor statului Maine, peste tot vezi ba o barcă cu pânze, ba o cocă de navă, ba capul minuscul sau mâna unui naufragiat scufundându-se în valurile oceanului pentru a nu mai apărea niciodată. Îţi trebuie oarece timp ca să-ţi dai seama că, de fapt, nu este vorba decât de vulturi pescari sau de cormorani plonjând în căutarea prăzii.

Dar Ned, emoţionat la culme, se simţi rănit de această indiferenţă. Era unul dintre acele rare momente ale lui, când profesionistul lasă garda jos şi permite să se vadă slăbiciunile omului dindărătul măştii.

– Te întorci la Moscova, Barley! Asta voiai, nu-i aşa? Să duci operaţiunea la bun sfârşit.

Conştient că a rănit sentimentele lui Ned, Barley se întoarse în cele din urmă către acesta, pentru a-l putea vedea zâmbind.

– Da, bătrâne, desigur. Exact asta voiam.

Randy îmi făcea semn cu degetul să mă duc la rândul meu în sala de comunicaţii.

– Tu eşti, Palfrey?

– Eu sunt.

– Langley preia întreaga operaţiune, spuse Clive, ca şi cum venea în completarea veştii celei mari. Au clasificat-o drept prioritate absolută. Nu există ceva mai sus, adăugă el înfrânându-şi entuziasmul.

– A, bine. Felicitări, îi spusei eu.

Îndepărtând receptorul de ureche, mă uit la el fără să-mi vină să cred, în timp ce Clive continua să-şi reverse şuvoiul de vorbe ca un robinet pe care nimic nu-l poate închide.

– Vreau să redactezi imediat protocolul unui acord şi clauzele exhaustive ale unui angajament acoperind toate situaţiile obişnuite. Ne mănâncă din palmă, aşa că aştept multă fermitate din partea ta. Ferm, dar drept. Avem de-a face cu oameni foarte realişti, Palfrey. Duri.

Şi tot aşa mai departe. Langley urmează să-i asigure lui Barley pensia şi reîncadrarea după trecerea în rezervă, în schimbul întregului control operaţional. Langley va controla sursa, împreună cu noi, pe baze de egalitate, dar va avea un vot preponderent în caz de litigiu.

– Pregătesc o lungă listă de cumpărături, Palfrey. Marele şlem. O vor supune Departamentului de Stat, Departamentului Apărării, Pentagonului şi organismelor ştiinţifice. Vor fi dezbătute cele mai mari probleme ale actualităţii şi redatate pentru ca Bluebird să dea răspunsurile. Ei ştiu riscurile, dar nu-i opreşte nimic. Cine nu riscă, nu câştigă. Acesta e raţionamentul lor. Curajos din partea lor.

Clive îşi reluă vocea sa de dispecer. A triumfat, în sfârşit. În marea carte ofensiv-defensivă nimic nu există în vacuum, explică el cu un aer superior, citând, nu am nici un dubiu, pe cineva care îi spusese acest lucru cu o oră înainte. Este vorba despre o armonizare perfectă. Fiecare întrebare este tot atât de importantă ca şi răspunsul. Ei ştiu acest lucru. Îl văd clar. Ei nu pot face compliment mai mare sursei decât pregătindu-i un chestionar exhaustiv. E un lucru pe care nu l-au făcut de mulţi, foarte mulţi ani. Nu are precedent, cel puţin nu are un precedent recent.

– Ned ştie? l-am întrebat eu în momentul în care am putut să strecor o vorbă.

– N-are cum să ştie. Nici unul n-are cum să ştie. Vorbim de cele mai stricte secrete în materie de apărare.

– Vreau să spun, ştie că le-ai făcut cadou agentul său?

– Vreau să vii imediat la Langley şi să stabileşti condiţiile cu omologii tăi americani. Randy îţi va organiza transportul. Palfrey?

– Ştie? am repetat eu.

Clive se refugie într-una din lungile sale tăceri telefonice, în care se presupune că te gândeşti la toate modalităţile în care ai putut greşi.

– Ned va fi pus la curent de îndată ce se va întoarce la Londra. Mulţumesc. Acest lucru se va întâmpla foarte curând. Până atunci, contez pe discreţia ta. Rolul Casei Rusia va fi respectat. Sheriton acordă toată importanţa posibilă acestei colaborări. S-ar putea chiar să fie lărgită, pe baze permanente. Ned ar trebui să fie recunoscător.

Mai mult decât oriunde, ştirea a fost primită cu entuziasm de către presa de specialitate britanică. „Căsătorie cu viitorul", anunţa *Book News* după câteva săptămâni, într-un articol dedicat Târgului de carte de la Moscova.

> Mult cântata logodnă dintre Abercrombie & Blair din Norfolk Street, Strand şi Potomac Traders Inc. din Boston,

Massachusetts este acum oficială. Antreprenorul de o sută de kilograme, Jack Henziger, a făcut să se încline balanța în favoarea lui Barley Scott Blair de la Abercrombie & Blair, adăugându-i o societate pe acțiuni, Potomac & Blair, care plănuiește o mare ofensivă pe piețele ce se dezvoltă rapid în țările blocului răsăritean. „Este o vitrină către mâine", declară încrezător Henziger. Înainte, către Târgul de carte de la Moscova!

Comunicatul de presă era însoțit de o fotografie emoționantă a lui Barley și a lui Jack Henziger strângându-și mâinile deasupra unui vas cu flori. Fotografia a fost făcută de către fotograful Serviciului în casa conspirativă din Knightsbridge. Decorațiunea florală îi aparținea domnișoarei Coad.

M-am întâlnit cu Hannah a doua zi după reîntoarcerea mea de pe Insulă, gândindu-mă că vom face dragoste. Mi s-a părut înaltă și radioasă, așa cum arăta întotdeauna când n-o văd un timp îndelungat. Era joi și își ducea fiul, Giles, în vârstă de paisprezece ani, la un șarlatan de medic consultant din spatele străzii Harley. N-am avut niciodată cine știe ce simpatie pentru Giles, fără doar și poate pentru că a fost conceput în semn de ripostă, mult prea curând după ce am expediat-o pe Hannah înapoi la Derek. Stăteam în obișnuita noastră cafenea în fața unei cești de ceai de nebăut, așteptând ca Giles să iasă de la consultație. Hannah fuma, lucru pe care-l detest. Dar o doream, iar ea știa.

– Pe unde ai fost în America? spuse ea ca și cum ar fi avut vreo importanță.

– Habar n-am. Pe o insulă plină de vulturi pescari și de vreme urâtă.

– Pariez că nu erau vulturi adevărați.

– Ba da. Sunt un lucru obișnuit acolo.

Am citit în ochii ei înfierbântați că mă dorea și ea.

– Oricum, trebuie să-l duc pe Giles acasă, spuse, atunci când ne citiserăm suficient gândurile.

– Urcă-l într-un taxi, i-am sugerat eu.

Dar în momentul acela redevenisem deja adversari, iar clipa de grație murise.

CAPITOLUL 13

Katia l-a luat pe Barley la orele zece, duminică dimineaţa, din faţa intrării imensului hotel Mejdunarodnaia, unde Henziger insistase să tragă. Occidentalii îi spuneau, simplu, Mej. Atât Wicklow, cât şi Henziger, instalaţi în marele hol, ridicol de pompos, au asistat la fericita revedere şi la plecarea celor doi.

Ziua era minunată, mirosea a toamnă. Barley venise s-o aştepte foarte devreme, umblând de colo-colo prin curtea din faţă, printre limuzinele cu geamuri fumurii, care-i aduceau şi-i descărcau în flux continuu pe şefii Lumii a Treia. În sfârşit, apăru şi Lada ei roşie, care, printre limuzine, părea o explozie de râs la o înmormântare. Anna îşi flutura mâna albă ca o batistă, prin geamul din spate, iar Serghei, aşezat lângă ea ca un comisar băţos, se ţinea de plasa de pescuit.

Era important ca Barley să-i vadă întâi pe copii. Gândise la acest lucru şi spusese că aşa trebuie să procedeze pentru că şi cel mai mic detaliu conta, nimic nu trebuia lăsat la voia întâmplării. Doar după ce le-a făcut semn cu mâna entuziast amândurora şi s-a strâmbat la Anna, prin geamul din spate, îşi permise să se uite în faţă, unde unchiul Matvei stătea ţeapăn pe scaunul din dreapta, faţa lui lucioasă şi cafenie strălucind ca o castană, iar ochii săi de marinar clipind sub borul şepcii cu pătrăţele. Fie că va fi soare, fie că va fi furtună, unchiul Matvei se hotărâse să-şi pună hainele cele mai bune în onoarea marelui englez: haină de gabardină, cele mai bune ghete şi un papion. La rever îşi prinsese o insignă emailată, cu

steagurile încrucişate ale revoluţiei. Matvei coborî geamul din dreptul lui, iar Barley îi întinse o mână şi-i strigă de câteva ori: „Bună ziua, bună ziua". Abia apoi îndrăzni s-o privească pe Katia. Înainte de a reuşi să-i zâmbească, a intervenit un moment de impas, ca şi cum ar fi uitat rolul său, povestea de acoperire sau, pur şi simplu, încremenise văzând-o cât de frumoasă era.

Katia însă nu manifesta nici o reticenţă.

Sări din maşină. Purta o pereche de pantaloni prost croiţi şi arăta minunat în ei. Se repezi către el radiind de fericire şi de încredere. Strigă: „Barley!" Când ajunse la el, deschise atât de larg braţele, încât trupul ei i se oferea cu bucurie şi inocenţă pentru a fi îmbrăţişat. Ca o bună rusoaică cuminte, scrută cu demnitate îmbrăţişarea, dându-se înapoi, dar fără să-l lase din mâini, examinându-i faţa, părul, îmbrăcămintea veche de iarnă şi lăsând să-i scape un val spontan de vorbe amabile.

– Ce bucurie, Barley! Sunt într-adevăr atât de bucuroasă să te revăd! exclamă ea. Bun venit la târgul de carte, bun venit din nou la Moscova! Lui Matvei nu-i venea să creadă când ai dat telefon de la Londra! „Englezii au fost dintotdeauna prietenii noştri, a spus el. L-au învăţat pe Petru să navigheze, iar dacă acesta n-ar fi ştiut acest lucru, nici astăzi n-am fi avut flotă." Se referea la Petru cel Mare, înţelegi. Matvei nu trăieşte decât pentru Leningrad. Ce zici, ce frumoasă e maşina lui Volodea! Sunt atât de mulţumită că are în sfârşit ceva care să-i placă!

Îi dădu drumul din braţe şi, ca un idiot fericit, cum arăta în momentul acela, Barley exclamă: „Dumnezeule, aproape că uitasem!" Se întoarse să ia sacoşele din plastic, pe care le sprijinise de zidul hotelului, lângă intrare. În momentul când a reapărut, Matvei a încercat să coboare din maşină, pentru a-i face loc în faţă, dar Barley nici nu a vrut să audă.

– Nu, nu, nu şi nu! O să mă simt foarte bine cu gemenii. Mulţumesc, oricum, Matvei. Apoi îşi strecură cu greutate

trupul lung pe bancheta din spate de parcă ar fi manevrat o semiremorcă și distribui pachetele, în vreme ce gemenii chicoteau de uimire: occidentalul ăsta uriaș, cu ciolanele lui lungi ce nu încap nicăieri, ne-a adus ciocolată englezească, creioane colorate elvețiene, caiete de desen, câte unul de fiecare și cărțile lui Beatrix Potter în englezește, iar unchiului Matvei o pipă frumoasă, care, după cum a spus Katia, îl va face nemaipomenit de fericit. I-a adus pe deasupra și un pachet de tutun englezesc.

Iar pentru Katia, tot ceea ce și-ar fi putut dori pentru restul vieții: rujuri, un pulover, parfumuri și o eșarfă franțuzească prea frumoasă pentru a putea fi purtată.

Totul s-a consumat până când Katia a ieșit din curtea hotelului. Mașina hurducăia către autostrada ciupită de vărsat, iar ea pălăvrăgea despre târgul de carte ce se deschidea a doua zi, încercând neîndemânatic să se strecoare printre gropile pline de apă.

Se îndreptau către răsărit. Deasupra lor strălucea un soare prietenos, auriu, de septembrie, făcând până și suburbiile Moscovei să pară frumoase. Dar au intrat curând în zona tristă de câmpie de la marginea Moscovei, cu câmpuri fără stăpân, cu biserici părăsite și cu transformatoare de înaltă tensiune înconjurate de garduri. Parcuri de *dacha* vechi se iveau ici și colo de-a lungul șoselei. Frontoanele sculptate și grădinițele împrejmuite îi aminteau lui Barley de stațiile de cale ferată engleze, provinciale ale tinereții lui. De pe locul din față, Matvei îi otrăvea acum pe toți cu noua sa pipă, manifestându-și extazul prin norii de fum. Katia însă era prea ocupată să le arate priveliștea pentru a-i mai da cine știe ce atenție.

– În spatele dealului aceluia e combinatul metalurgic cutare, Barley. Clădirea aia de ciment prăpădită din stânga ta e un colhoz.

– Grozav! spuse Barley. Fascinant! Și ce zi, ooo!!

Anna își împrăștiase creioanele în poală și descoperise că, dacă le lingea vârfurile, acestea lăsau urme ca de acuarele. Serghei o pisa să le pună înapoi în cutia de tablă, iar Barley încerca să facă pace între ei, schițând animale în caietul ei de desen pe care ea urma să le coloreze. Drumurile Moscovei nu sunt însă prea amabile cu artiștii.

– Nu verde, prostuțo, îi spuse el. Cine-a mai văzut vacă verde? Katia, pentru numele lui Dumnezeu, fiica ta crede că vacile sunt verzi.

– O, Anna a mea este o fantezistă! exclamă Katia râzând, adresându-i-se repede Annei peste umăr, care chicoti către Barley.

Dar toate acestea trebuiau auzite peste monologul neîntrerupt al lui Matvei, peste ilaritatea nebună a Annei și interjecțiile îngrijorate ale lui Serghei, ca să nu mai spunem de hârâitul chinuit al motorului mic. Nimeni nu se mai auzea decât pe sine. Au părăsit brusc șoseaua, au traversat o pajiște și au suit dealul fără să urmeze vreun drumeag, spre marea veselie a copiilor și a Katiei, în timp ce Matvei își ținea șapca cu o mână și pipa cu cealaltă.

– Vezi? îl întrebă Katia pe Barley, acoperind vacarmul ca și cum găsise un argument solid într-o ceartă prelungită între îndrăgostiți. În Rusia putem să ne ducem exact unde ni se năzare, cu condiția să nu intrăm pe domeniile milionarilor sau oficialităților noastre guvernamentale.

Au trecut coama dealului în hohote de râs și mai puternice și au coborât panta plină de iarbă, apoi au urcat din nou, ca o bărcuță curajoasă în voia unui val, până la un drum de țară pe malul unui pârâu. Apa ajungea până la un crâng de mesteceni, iar drumul continua alături de el. Katia reuși cumva să oprească mașina, trăgând din toate puterile de frâna de mână, ca și cum ar fi încetinit o sanie dezlănțuită. Erau singuri în paradis; aveau la dispoziție un pârâu pe care puteau să construiască diguri, un mal pe care să întindă un picnic și

loc berechet să joace *lapta* cu bățul lui Serghei și cu o minge pe care au scos-o din portbagaj. Toată lumea trebuia să stea în cerc, un jucător ținând bâta, iar altul aruncând mingea. Anna, după cum s-a dovedit foarte repede, nu se prea înnebunea după *lapta.* Marea ei ambiție era să ajungă la capătul jocului râzând cât se poate de mult și apoi să se așeze la masă și să cocheteze cu Barley. Serghei, soldatul, era însă un mare adept al jocului, iar Matvei, marinarul, era de-a dreptul fanatic. În timpul acesta, Katia întinse pe jos cele necesare picnicului și-i explică importanța mistică a jocului în evoluția civilizației occidentale.

– Matvei mă asigură că acest joc se află la originea baseballului american și a crichetului englezesc. El crede că a fost introdus la voi de către imigranții ruși. Sunt sigură, de asemenea, că își închipuie c-a fost inventat de către țarul Petru cel Mare.

– Dacă este adevărat, reprezintă moartea Imperiului, spuse Barley grav.

Lungit în iarbă, Matvei trăncănea încântat, pufăind din noua lui pipă. Ochii săi, de un albastru atât de profund, pierduți în trecutul glorios al Leningradului, aveau o strălucire eroică. Katia însă îl asculta ca pe un aparat de radio ce nu poate fi închis. Reținea câte un detaliu și rămânea surdă la restul. Traversă un petic de iarbă, se urcă în mașină, închise portiera în urma ei și reapăru după câteva clipe în șort, ducând în mână o sacoșă de mușama cu mâncarea pentru picnic, sandviciurile fiind învelite în hârtie de ziar. Pregătise *kotleti* reci, friptură de pui rece, plăcintă cu carne. Avea castraveți murați și ouă fierte tari. Cumpărase bere Jiguli, iar Barley adusese scotch cu care Matvei toastă cu ardoare în cinstea unui monarh absent, poate pentru Petru însuși.

Serghei stătea în picioare pe malul pârâului, mângâind fața apei cu plasa de pescuit. Visul său, le explică apoi Katia, era să prindă un pește și să-l gătească pentru toți cei care erau în

grija lui. Anna desena. Se îndepărta cu ostentaţie de lucrare pentru ca toţi ceilalţi să o poată admira. Dorea să-i dea lui Barley un autoportret pe care acesta să-l pună pe perete în camera lui din Londra.

– Întreabă dacă eşti însurat, traduse Katia, cedând sâcâielilor fetiţei.

– În momentul de faţă nu sunt, dar sunt oricând disponibil.

Anna puse altă întrebare, dar Katia se înroşi şi o repezi. Îndeplinindu-şi misiunile loialiste, Matvei stătea întins pe spate, cu şapca trasă pe ochi, trăncănind de unul singur despre Dumnezeu ştie ce, dar oricum despre ceva care îl încânta.

– În curând va descrie asediul Leningradului, zise Katia cu un zâmbet afectuos.

Făcu o pauză, privindu-l pe Barley. Voia să spună: „Acum putem vorbi".

Camionul cenuşiu plecă; era şi timpul. Barley îl observase iritat peste umărul Katiei, sperând că nu le este ostil şi că, oricum, o să-i lase în pace. Geamurile laterale ale cabinei erau prăfuite. Uşurat, îl văzu cum se îndepărtează, zdruncinându-se până la drum şi apoi dispărând.

– O, e foarte bine, spunea Katia. Mi-a scris o scrisoare lungă, iar în ceea ce îl priveşte totul este nemaipomenit. A fost bolnav, dar sunt sigură că s-a refăcut complet. Are o mulţime de probleme de discutat cu tine şi va veni special la Moscova în timpul târgului pentru a se întâlni cu tine şi a afla ce progrese s-au mai făcut în privinţa cărţii lui. Ar dori să vadă manuscrisul redactat, măcar o pagină. După părerea mea, ar fi primejdios, dar este foarte nerăbdător, vrea propuneri de titlu, vrea să vadă traducerea, până şi ilustraţiile. Cred că devine un autor dictatorial tipic. Va confirma toate acestea foarte curând şi va găsi un apartament unde să vă puteţi întâlni. Doreşte să facă el însuşi toate aranjamentele, îţi dai seama? Cred că ai o influenţă benefică asupra sa.

Katia scotocea în poşetă. Pe partea cealaltă a crângului de mesteceni parcase o maşină roşie, dar Katiei părea să nu-i pese decât de propria bună-dispoziţie.

– Părerea mea personală este că munca sa va fi în curând considerată inutilă. Ţinând seama de paşii rapizi realizaţi la convorbirile de dezarmare, de noua atmosferă de cooperare internaţională, toate aceste lucruri îngrozitoare vor aparţine în curând trecutului. Fireşte, americanii ne suspectează. Fireşte, noi îi suspectăm pe ei. Dar, dacă ne unim forţele, putem realiza o dezarmare totală şi putem preîntâmpina cu puterile noastre orice fel de alte conflicte în lume.

Avea un ton didactic, ce nu admitea nici o contrazicere.

– Cum putem preîntâmpina orice alte conflicte în lume dacă nu avem armele cu care să le preîntâmpinăm? obiectă Barley şi se alese cu o privire fulgerătoare datorită temerităţii sale.

– Barley, eşti occidental şi negativist cred, îi replică ea şi scoase un plic din poşetă. Tu, şi nu eu, ai fost cel care i-a spus lui Iakov că trebuie să facem cercetări asupra naturii umane.

„Nu e timbrată, observă Barley. Fără ştampila poştei. Doar «Katia», în litere slavone, cu scrisul lui Goethe, după cât se pare.“ Dar n-aveai cum să fii sigur. Un straniu presentiment, ca o otravă sau un început de alergie, îl cuprinse pe Barley.

– După ce boală trebuia să-şi revină? întrebă el.

– Era nervos când v-aţi întâlnit la Leningrad?

– Eram amândoi. Din cauza vremii, replică Barley, aşteptând în continuare răspunsul.

Se simţea uşor ameţit de băutură sau poate îi căzuse greu ce mâncase.

– Era nervos pentru că era bolnav. Curând după întâlnirea voastră, a avut o gravă depresie nervoasă, atât de bruscă încât nici colegii săi n-au ştiut unde dispăruse. Bănuiau ce e mai rău. Un prieten de încredere ne-a spus că le-a fost teamă că murise.

– Nu ştiam că are alţi prieteni de încredere cu excepţia ta.

– M-a ales reprezentantul său față de tine. Are, firește, și alți prieteni, dar pentru alte lucruri...

Scoase scrisoarea, dar nu i-o înmână.

– Nu este exact ceea ce mi-ai spus data trecută, murmură el cu glas slab, continuând să se lupte cu simptomele crescânde de neîncredere.

Obiecția lui o lăsă indiferentă.

– De ce ar trebui să se spună totul de la prima întâlnire? Omul trebuie să-și ia măsuri de apărare. E normal așa ceva.

– Presupun c-așa este, o aprobă el.

Anna își terminase autoportretul și voia ca lucrarea ei să fie imediat recunoscută. Se desenase culegând flori pe un acoperiș.

– Superb! exclamă Barley. Spune-i că-l voi atârna deasupra șemineului. Știu exact unde. Într-o parte este o fotografie a Antheei la schi, iar în cealaltă parte o fotografie a lui Hal, într-o barcă cu pânze. Anna va veni perfect la mijloc.

– Întreabă câți ani are Hal, spuse Katia.

Avea nevoie să se gândească. Mai întîi să-și amintească anul de naștere al lui Hal, apoi anul în care se aflau, apoi să scadă unul din celălalt, încercând să facă abstracție de bâzâitul din urechile sale.

– Păi, Hal are douăzeci și patru de ani. Dar mă tem că a făcut o căsătorie cam tâmpită.

Anna era dezamăgită. Se uita la ei cu reproș, în timp ce Katia reluase conversația.

– Cum am auzit că a dispărut, am încercat să-l contactez prin toate mijloacele obișnuite, dar n-am avut succes. Eram extrem de deprimată. Îi înmână în sfârșit scrisoarea cu ochii luminați de plăcere și ușurare. Când o luă, mâna lui o strânse pe a ei fără să-și dea seama, iar ea îl lăsă. Apoi, acum opt zile, ieri a fost o săptămână, deci într-o sâmbătă, exact la două zile după ce mi-ai telefonat de la Londra, Igor m-a sunat acasă: „Am niște medicamente pentru tine. Să ne întâlnim la o cafea

să ţi le dau". Medicament este cuvântul de cod pentru scrisoare. Voia să spună că are o scrisoare de la Iakov. Am fost uimită şi foarte fericită. Sunt ani de zile de când Iakov nu mi-a mai trimis nici o scrisoare. Şi ce scrisoare!

– Cine este Igor? întrebă Barley vorbind tare pentru a acoperi tunetul gândurilor sale.

Erau cinci pagini cu un scris regulat şi lizibil pe hârtie albă, de bună calitate, ce nu putea fi procurată din comerţ; Barley nu şi-l imaginase pe Goethe capabil să redacteze un document arătând atât de convenţional. Katia îşi retrase mâna, dar cu delicateţe.

– Igor este prietenul din Leningrad al lui Iakov. Au fost colegi.

– Grozav! Şi cu ce se ocupă acum?

A fost contrariată de întrebarea lui, dar nerăbdătoare să-i afle reacţia la scrisoare, chiar dacă nu putea s-o judece decât după aparenţe.

– E un om de ştiinţă care lucrează nu ştiu ce pentru un minister. Ce contează cu ce se ocupă Igor? Vrei să ţi-o traduc sau nu?

– Care e numele său de familie?

I-l spuse şi, în ciuda confuziei lui, îl încântă virulenţa glasului ei. „Ar fi trebuit să petrecem ani întregi împreună, nu ore, gândi el. Ar fi trebuit să ne tragem de păr când eram mici. Ar fi trebuit să facem tot ceea ce n-am făcut niciodată, înainte de a fi prea târziu." Îi ţinea scrisoarea, iar ea îngenunche cu dezinvoltură în spatele său, pe iarbă, sprijinindu-se cu o mână de umărul lui, în timp ce urmărea cu cealaltă mână, peste el, rândurile, pe măsură ce traducea. Îi putea simţi sânii atingându-i spatele. Efervescenţa lumii sale interioare se calma, teribilele sale suspiciuni făceau loc unei stări de spirit ceva mai analitice.

– Asta este adresa, un simplu număr de căsuţă poştală, e firesc, spuse ea cu vârful degetului în colţul din dreapta sus al

scrisorii. Se află într-un spital special, poate că într-un oraş special. A scris scrisoarea în pat – vezi ce bine scrie când e treaz? – şi a dat-o unui prieten care pleca la Moscova. Prietenul i-a dat-o lui Igor. Normal. „Iubita mea Katia." N-a început chiar aşa. Dezmierdările au fost altele. Dar nu contează. „Am fost lovit de o formă de hepatită, dar boala este instructivă şi sunt în viaţă." Atât de tipic pentru el: să extragă întotdeauna o lecţie morală. Katia arătă din nou cu degetul. Cuvântul acesta dovedeşte că hepatita este chiar mai gravă. Este „virulentă".

– „Virală", o corectă calm Barley.

Mâna de pe umărul său se strânse dojenitoare.

– Ce contează care este cuvântul? Vrei să aduc un dicţionar? „Am avut temperatură mare şi multă fantezie..."

– Halucinaţii, o corectă din nou Barley.

– Cuvântul este *galuţinaţia*... începu ea furioasă.

– Fie cum zici!

– „... Dar acum m-am făcut bine şi, în două zile, voi pleca în convalescenţă timp de o săptămână la un centru de recuperare de pe malul mării." Nu spune care mare. De ce ar face-o? „Voi putea face tot ce vreau, doar să nu beau votcă. Aceasta este însă o constrângere birocratică pe care, în calitate de bun om de ştiinţă ce sunt, o voi ignora foarte repede." Nu e şi asta tipic pentru el? Ca imediat după hepatită să se gândească la votcă?

– Absolut, o aprobă Barley, zâmbindu-i pentru a-i face plăcere, sau poate pentru a se linişti pe el însuşi.

Rândurile erau foarte drepte, ca şi cum ar fi fost scrise pe hârtie liniată. Nici un cuvânt nu era şters.

– „Dacă toţi ruşii ar avea acces la spitale ca acesta, cât de sănătoasă ar deveni naţiunea noastră în curând!" Întotdeauna idealist, chiar atunci când este bolnav. „Infirmierele sunt atât de frumoase iar medicii atât de tineri şi de chipeşi, că pare a fi mai curând o casă a dragostei, decât o casă a bolii." Spune

asta ca să mă facă geloasă. Dar știi ceva? Nu-i stă în fire să vorbească despre oameni fericiți. Iakov este un tragedian. E chiar sceptic. Cred că i-au vindecat și accesele de deprimare. „Ieri am făcut exerciții pentru prima oară, dar m-am simțit epuizat ca un copil. Am stat după aceea întins pe balcon și m-am bronzat înainte de a adormi ca un înger, fără altă greutate pe conștiință decît aceea că m-am purtat prost cu tine, că te-am exploatat întotdeauna." Urmează cuvinte de dragoste, nu le voi traduce.

– Întotdeauna face așa?

– Ți-am spus doar, îi răspunse ea râzând. Nici faptul că-mi scrie nu e firesc și au trecut multe luni, aș zice ani, de când n-a mai vorbit de iubirea noastră, acum total platonică. Cred că boala l-a făcut puțin sentimental, așa că îl iert. (Ea întoarse pagina din mâna lui și din nou mâinile li se întâlniră, dar a lui Barley era rece ca gheața. A fost surprins în sinea sa că ea nu a făcut nici o remarcă.) Acum ajungem la domnul Barley. Adică la tine. Este extrem de precaut. Nu-ți menționează numele. Boala, cel puțin, nu i-a afectat discreția. „Te rog să-i spui bunului nostru prieten că voi face tot ce-mi stă în putință să-l văd în timpul vizitei sale, cu condiția ca însănătoșirea mea să meargă bine. Să aducă cu el materialele, iar eu voi încerca să fac același lucru. Trebuie să țin o conferință la Saratov în săptămâna aceea." Igor spune că e vorba despre Academia Militară. Iakov întotdeauna ține o conferință acolo în luna septembrie. Uite câte lucruri afli când se îmbolnăvește cineva. „Voi veni la Moscova cât voi putea de repede. Dacă vorbești cu el înaintea mea, te rog, spune-i următoarele: să aducă întrebările pe care le mai au de pus pentru că, după aceea, nu mai am de gând să răspund nimic oamenilor în cenușiu. Spune-i că lista sa trebuie să fie finală și exhaustivă."

Barley ascultă în tăcere urmarea instrucțiunilor lui Goethe, tot atât de categorice cum fuseseră la Leningrad. În timp ce

asculta, norii negri ai neîncrederii s-au strâns în sinea sa, teroarea secretă copleşindu-l, până ajunse să-i fie din nou greaţă.

„O pagină de traducere, dar tipărită, te rog, tiparul este cu mult mai relevant, spuse ea în numele lui Goethe.

Aş vrea o introducere semnată de profesorul Killian de la Stockholm, te rog să-l abordezi cât de curând posibil, citea ea.

Ai alte reacţii din partea intelectualităţii voastre? Dacă da, fii amabil şi informează-mă."

Date posibile de publicare. Goethe auzise că toamna piaţa era cea mai bună, dar oare trebuie să aşteptăm un an întreg? întrebă ea în numele iubitului ei.

„Şi din nou problema titlului. Ce zici de *Cea mai mare minciună din lume?* Vreau să văd o probă a copertei a patra. Şi te rog să trimiţi un rând de corecturi finale doctorului Dagmar şi-mai-nu-ştiu-cum, la Stanford, şi profesorului Herman Cutărică la MIT..."

Barley luă conştiincios note pe un carnet pe care scrisese în susul paginii: TÂRGUL DE CARTE.

– Ce e în restul scrisorii? întrebă el, în timp ce Katia introducea scrisoarea în plic.

– Ţi-am spus. Vorbe de iubire. S-a împăcat cu el însuşi şi doreşte să reînnoade o relaţie serioasă.

– Cu tine.

Urmă o pauză în timp ce-l cântărea din priviri.

– Barley, cred că eşti cam copilăros.

– Sunteţi amanţi, deci? insistă Barley. Să trăiţi fericiţi până la adânci bătrâneţi. Asta e?

– În trecut îi era frică de responsabilitate. Acum nu-i mai este. În orice caz, asta scrie. Bineînţeles, nu se pune problema. Ce-a fost, a fost. N-o putem lua de la început.

– Şi atunci de ce scrie toate lucrurile astea? spuse Barley cu încăpăţânare.

– Nu ştiu.

– Îl crezi?

Era gata să se înfurie de-a binelea pe el, când văzu în expresia lui Barley ceva ce nu era nici invidie, nici ostilitate, ci o grijă intensă, aproape înfricoşătoare, pentru siguranţa ei.

– Înşiră toate aceste vorbe doar pentru că este bolnav? De obicei nu se joacă cu sentimentele oamenilor, nu-i aşa? Se mândreşte cu faptul că spune adevărul.

Privirea sa pătrunzătoare nu o slăbea nici pe Katia, nici scrisoarea.

– Se simte singur, spuse ea pe un ton protector. Îi este dor de mine, aşa că exagerează. E normal. Barley, cred că eşti un pic...

Fie că n-a putut găsi cuvântul, fie că s-a gândit mai bine, Katia s-a hotărât să nu-l rostească.

– Gelos, îi suflă el.

Reuşi să facă tot ce ştia că aştepta de la el. Zâmbi. Un zâmbet bun, sincer, de prietenie dezinteresată. Îi strânse mâna şi se ridică în picioare.

– Pare să fie într-o formă fantastică, spuse el. Sunt foarte fericit de însănătoşirea sa.

Credea într-adevăr ceea ce spunea. Fiecare cuvânt suna convingător în glasul său, iar ochii i se mutară rapid către maşina roşie parcată de cealaltă parte a crângului de mesteceni.

Apoi, spre încântarea tuturor, Barley se lansă cu tot sufletul în rolul său de tată de familie în vizită la sfârşit de săptămână, rol pentru care viaţa lui frământată îl pregătise din plin. Serghei voise ca Barley să-şi încerce mâna la pescuit. Anna voia să ştie de ce nu-şi adusese cu el un costum de baie. Matvei se întinsese să tragă un pui de somn, zâmbind, legănat de whisky şi de amintiri. Katia, în şort, stătea în picioare în apă. În ochii lui Barley arăta mai frumoasă ca oricând, dar mai îndepărtată. Chiar şi atunci când aduna pietre pentru construirea unui baraj era cea mai frumoasă femeie pe care o văzuse în viaţa lui.

Totuşi, nimeni nu muncise vreodată mai din greu decât Barley la ridicarea unui baraj în acea după-amiază; nimeni nu

înţelesese atât de clar cum puteau fi stăvilite apele. Şi-a suflecat pantalonii lui tâmpiţi de stofă şi s-a udat până la brâu. Simţea că pică de oboseală după atâtea beţe şi pietre cărate, cu Anna în cârcă, dirijând operaţiunile. Serghei i-a apreciat profesionalismul, iar Katia, cavalerismul romantic. În locul maşinii roşii apăruse una albă. Înăuntru se afla un cuplu. Portierele erau deschise, iar ei mâncau naiba ştie ce. La propunerea lui Barley, copiii se urcară în vârful dealului şi le făcură semn cu mâna. Cuplul nu le răspunse la salut.

Se lăsa seara şi printre frunzele uscate ale mestecenilor plutea mirosul focurilor de toamnă. Moscova era din nou făcută din lemn şi ardea. În timp ce încărcau maşina, o pereche de gâşte sălbatice zbură deasupra lor. Erau ultimele două gâşte de pe lume.

Pe drumul de întoarcere la hotel, Anna adormi în poala lui Barley. Matvei trândăvea, iar Serghei se încrunta la paginile din *Squirrel Nutkin*, ca şi când ar fi fost Manifestul Partidului Comunist.

– Când vorbeşti din nou cu el? întrebă Barley.

– Totul e aranjat, spuse ea enigmatic.

– De către Igor?

– Igor nu aranjează nimic. Igor e doar un mesager.

– Noul mesager, o corectă el.

– Igor e o veche cunoştinţă şi un nou mesager. De ce nu?

Katia l-a privit şi i-a ghicit intenţiile.

– Nu poţi veni la spital, Barley. E riscant pentru tine.

– Nu s-ar spune c-ar fi o sărbătoare nici pentru tine, replică Barley.

„Ştie, gândi el. Ştie, dar nu ştie că ştie. Are toate simptomele, o parte a ei a pus diagnosticul. Dar cealaltă parte refuză să admită că este în neregulă ceva."

Sala de operaţiuni anglo-americane nu era pivniţa prăpădită din Victoria Street, ci mansarda inundată de lumină a

unui minizgârie-nori nou-nouț în apropiere de Grosvenor Square. Își zicea „Grupul de Conciliere Interaliat“ și era păzit în ture de pușcași marini americani concilianți, camuflați în haine militare obișnuite. Domnea o atmosferă de efervescență eficientă. Echipe lărgite de tineri și tinere, îmbrăcați la patru ace, veniți cu toții să ne ajute, zburdau între birourile curate, răspundeau la telefoane cu beculețe, vorbeau cu cei de la Langley pe linii protejate, făceau să circule diverse hârtii, dactilografiau la mașini silențioase sau așteptau în atitudini voit decontractate în fața unor șiruri de monitoare de televiziune care înlocuiseră orologiile gemene din vechea Casă Rusia.

Ai fi zis că este o navă cu două punți. Ned și Sheriton erau așezați unul lângă altul pe pasarela închisă, în timp ce sub ei, dincolo de un geam antifonic, își vedeau de treburi echipajele lor cu efective inegale. Brock și Emma dispuneau de un zid. Bob, Johnny și cohortele lor, de celălalt zid și de intervalul dintre ele. Dar toți călătoreau în aceeași direcție. Toate chipurile afișau aceeași supunere hotărâtă, toate privirile scrutau aceleași ecrane, urmărind valurile succesive ce se rostogoleau și clipeau ca niște cotații de bursă, pe măsură ce apăreau textele decriptate automat.

– Camionul s-a reîntors în siguranță în doc, spuse Sheriton când de pe ecrane au dispărut aceste texte și a apărut numele de cod BLACKJACK.

Camionul în sine era un miracol de infiltrare.

Camionul nostru! La Moscova! Noi! În engleză, i-am fi zis autocamionul, dar, din considerație pentru faptul că aparținea americanilor, i s-a spus, pe scurt, camionul. O operație gigantică precedase achiziționarea și utilizarea lui. Era un Kamaz de un cenușiu-murdar și foarte mare, unul dintr-un întreg parc de camioane, aparținând companiei SOVTRANSAVTO, de unde și inscripția mâzgălită cu litere latine pe flancul său jegos. Fusese recrutat, cu șofer cu tot, de

către importanta antenă din München a Agenției, cu ocazia uneia dintre numeroasele sale incursiuni în Germania de Vest, menită să aducă produse de lux destinate puținilor privilegiați moscoviți care aveau acces la un magazin cu circuit închis. Totul, de la pantofi occidentali și tampoane occidentale, până la piese de schimb pentru mașinile occidentale, fusese încărcat și mutat de colo-colo în burta camionului. În ceea ce-l privește pe șofer, acesta era unul dintre camionagiii de cursă lungă, cum sunt numite aceste creaturi nefericite în Uniunea Sovietică. Angajați la stat, plătiți ca vai de lume, lipsiți de o asigurare de sănătate sau pentru caz de accident, care să-i protejeze de vreo nenorocire în Occident, în plină iarnă, ei se cuibăresc stoic la adăpostul marilor lor încărcături, mestecându-și salamul înainte de a se duce să mai doarmă o noapte în cabinele lor inconfortabile. Strâng totuși averi imense în Rusia de pe urma prilejurilor oferite în timpul curselor în Occident. De data aceasta, pentru niște recompense mult mai mari ca de obicei, camionagiul de cursă lungă fusese de acord să-și „împrumute“ camionul unui „negustor occidental“, chiar aici, în inima Moscovei. Negustorul, care făcea parte din armata personală de *toptunîi* a lui Cy, i l-a împrumutat acestuia, care, la rândul lui, l-a înțesat cu tot felul de echipamente portabile ingenioase de supraveghere video și audio. Toate au fost descărcate înainte ca respectivul camion să fie returnat prin intermediari șoferului legal.

Nu se mai întâmplase așa ceva niciodată. Propria noastră instalație mobilă la Moscova!

Doar Ned găsea ideea alarmantă. Camionagiii de cursă lungă lucrează în perechi. Ned o știa mai bine ca oricine. Printr-un decret al KGB, aceste perechi erau în mod deliberat constituite din elemente incompatibile și, cel mai adesea, fiecare era obligat să prezinte informări despre celălalt. Dar atunci când Ned a cerut să consulte dosarul operațiunii, a fost

tratat cu refuz, în virtutea aceloraşi legi ale securităţii la care ţinea şi el atât de mult.

Dar cea mai impresionantă piesă din noul arsenal de la Langley nu fusese încă dezvăluită. Nici de data aceasta Ned nu a avut cum să protesteze. De aci înainte, benzile magnetice audio înregistrate la Moscova urmau să fie cifrate potrivit unor coduri aleatorii şi transmise prin impulsuri digitale într-un timp de o mie de ori mai scurt decât ar fi fost necesar dacă le-ai fi ascultat la tine în salon. Odată impulsurile reconvertite în sunete de către staţia de recepţie, nimeni n-ar mai fi putut zice, afirmau vrăjitorii de la Langley, că benzile fuseseră supuse unui astfel de tratament. Multiplicat, cuvântul AŞTEAPTĂ forma mici piramide pe ecran. A spiona înseamnă a aştepta.

Cuvântul SUNET îl înlocui. A spiona înseamnă a asculta.

Ned şi Sheriton şi-au pus căştile în timp ce Clive şi cu mine ne-am strecurat în fotoliile libere din spatele lor şi ni le-am pus pe ale noastre.

Katia stătea gânditoare pe pat, cu ochii aţintiţi asupra telefonului, nedorind să-l audă sunând din nou.

„De ce-ţi dai numele, când nici unul dintre noi nu şi-l dă? se întrebă ea.

De ce pronunţi numele meu?“

– Tu eşti Katia? Ce mai faci? Eu sunt, Igor. Vreau doar să-ţi spun că n-am mai auzit nimic de la el, e-n regulă?

– Şi atunci, de ce mă suni ca să nu-mi spui nimic?

– La ora obişnuită, de acord? La locul obişnuit. Nici o problemă. Exact ca altădată.

– De ce să repeţi ceea ce nu e nevoie, după ce ţi-am spus că voi fi la spital la ora convenită?

– Dar până atunci va şti în ce situaţie se află, va şti ce avion poate să prindă, va şti totul. Nu ai de ce să te îngrijorezi, nu-i aşa? Ce-ţi face editorul? A apărut în bună regulă?

– Igor, nu ştiu la ce editor te referi.

Ea aşeză receptorul în furcă înainte ca el să mai poată spune ceva.

„Devin nerecunoscătoare“, îşi spuse ea. Când oamenii sunt bolnavi, este normal ca prietenii vechi să se adune. Iar când peste noapte se promovează singuri, din vagi cunoştinţe, la statutul de prieteni vechi şi monopolizează centrul scenei, când ani de zile de abia dacă ţi-au vorbit, este tot un semn de loialitate şi nu este nimic îngrijorător în asta, chiar dacă, cu şase luni în urmă, Iakov îl declarase pe Igor irecuperabil... „Igor continuă să meargă pe drumul pe care eu l-am abandonat, remarcase el după o întâlnire întâmplătoare pe stradă. Igor pune prea multe întrebări.“

Şi iată-l pe Igor comportându-se ca prietenul cel mai apropiat al lui Iakov şi făcând pe dracu-n patru pentru el spre a-i veni în ajutor, oricât de riscant ar fi fost gestul său. „Dacă ai vreo scrisoare pentru Iakov, n-ai decât să mi-o dai mie. Am stabilit o comunicare excelentă cu sanatoriul. Ştiu pe cineva care face această călătorie aproape săptămânal!“ îi spusese el la ultima lor întâlnire.

„Sanatoriul? strigase ea înfierbântată. Dar unde e? Unde se află sanatoriul?“ Se pare că Igor nu se gândise ce să răspundă la această întrebare, pentru că se strâmbase, avea un aer stânjenit şi invocase secretul de stat... Între noi, secretul de stat?! De când fluturăm între noi secretul de stat?

„Sunt nedreaptă cu el, gândi ea. Am început să văd duplicitate pretutindeni. La Igor, şi chiar la Barley.“

Barley. Katia se încruntă. „Cu ce drept îşi permite el să critice declaraţia de afecţiune a lui Iakov? Cine se crede el, acest occidental cu manierele lui atrăgătoare şi suspiciunile lui cinice? Cum îndrăzneşte el să intre atât de repede în intimitatea mea, făcând pe Dumnezeu cu Matvei şi cu iubiţii mei copii?

Nu voi avea încredere niciodată într-un bărbat crescut fără dogmă, îşi spuse ea cu severitate.

Pot să iubesc un credincios, pot să iubesc un eretic, dar nu pot să iubesc un englez."

Deschise micul ei tranzistor şi trecu prin lungimile de undă scurte, după ce şi-a pus casca în urechi ca să nu-i deranjeze pe gemeni. Dar în timp ce asculta diversele voci care-şi disputau sufletul ei – Deutsche Welle, Vocea Americii, Radio Libertatea, Vocea Israelului, Vocea Dumnezeu-ştie-cui – fiecare atât de suavă, atât de plină de sine, atât de irezistibilă, simţi cum o cuprinde o dezamăgire furioasă. „Sunt rusoaică! ar fi vrut ea să strige. Chiar în plină tragedie, visez la o lume mai bună decât a voastră!"

Dar ce tragedie?

Sună telefonul. Apucă receptorul. Dar era doar Nasaian, devenit alt om, care dorea să verifice programul de a doua zi.

– Ascultă, doream să mă asigur personal că vrei într-adevăr să fii mâine la standul editurii Octombrie. Vezi tu, trebuie să începem însă foarte devreme. Dacă ai de dus copiii la şcoală sau ceva de genul acesta, pot foarte uşor să-i spun Elisavetei Alekseevna să vină în locul tău. Nu este nici o problemă. N-ai decât să-mi spui.

– Eşti foarte amabil, Grigori Tigranovici şi apreciez telefonul tău, dar, întrucât am petrecut cea mai mare parte a săptămânii trecute pregătind standul, bineînţeles că aş vrea să fiu prezentă la deschiderea oficială. Matvei poate foarte bine să ducă el copiii la şcoală.

Puse receptorul în furcă cu un aer preocupat. Nasaian, Dumnezeule! De ce ne adresăm unul altuia ca nişte personaje pe scenă? Cine credem noi că ne-ascultă, de are nevoie de fraze atât de frumos elaborate? Dacă vorbesc cu un străin englez ca şi cum ar fi iubitul meu, de ce n-aş putea vorbi normal cu un armean care este colegul meu?

El sună în sfârşit şi ştiu imediat că nu încetase să-i aştepte chemarea, pentru că zâmbea. Spre deosebire de Igor, nu rosti nici numele lui, nici pe al ei.

– Fugi cu mine, zise el.

– La noapte?

– Caii sunt înşeuaţi, avem de mâncare pentru trei zile.

– Dar eşti destul de treaz să fugim împreună?

– Uimitor, dar sunt. Urmă o pauză. Să nu crezi că n-am încercat! Dar n-am reuşit să mă îmbăt. Probabil îmbătrânesc.

Părea de-adevăratelea treaz. Treaz şi aproape.

– Dar ce faci cu târgul de carte? Îl vei părăsi aşa cum ai părăsit târgul audio?

– Ducă-se dracului de târg de carte! Ori fugim înainte, ori niciodată. După aceea vom fi prea obosiţi. Ce faci?

– O, sunt furioasă pe tine. Mi-ai vrăjit complet familia şi acum nu fac decât să mă întrebe când mai vii să le aduci tutun şi creioane colorate.

Altă pauză. De obicei nu se gândea atât de mult atunci când glumea.

– Da, aşa fac. Vrăjesc oamenii şi, din momentul în care sunt în mrejele mele, încetez să mai simt ceva pentru ei.

– Dar e îngrozitor! strigă ea profund şocată. Ce tot spui?

– Nu fac decât să repet cuvintele înţelepte ale unei foste neveste, asta-i tot. Spunea că am impulsuri, dar n-am sentimente, şi că nu trebuie să port niciodată o geacă de bumbac la Londra. Oricine spune ceva de genul acesta, îl crezi tot restul vieţii. N-am mai purtat geacă de bumbac de-atunci.

– Barley, femeia aceea... Barley, trebuie să fi fost o femeie crudă şi absolut iresponsabilă ca să-ţi spună aşa ceva. Îmi pare rău, dar greşea profund. A fost provocată, sunt sigură. Dar greşea.

– Greşea, nu-i aşa? Ei bine, care sunt sentimentele mele?! Lămureşte-mă!

Katia izbucni în râs, dându-şi seama că a picat direct în cursa lui.

– Barley, eşti un om rău, foarte, foarte rău! Nu vreau să mai am nimic de-a face cu tine.

– Pentru că nu simt nimic?

– În primul rând, simţi nevoia să protejezi oamenii. Pe toţi. Am remarcat acest lucru azi şi ţi-am fost recunoscători.

– Altceva?

– Pe de altă parte, ai simţul onoarei, ca să zic aşa. Eşti decadent, fireşte, pentru că eşti occidental. E normal. Dar ai fost mântuit datorită acestui simţ al onoarei.

– Au mai rămas plăcinte?

– Să nu-mi spui că ţi-e foame.

– Vreau să vin să le mănânc.

– Acum?

– Acum.

– Dar e absolut imposibil! Suntem toţi în pat şi e aproape miezul nopţii.

– Mâine.

– Barley, e mai mult decât ridicol. Deschidem târgul de carte şi amândoi avem o duzină de invitaţii.

– La ce oră?

O tăcere minunată se aşternu între ei.

– Ai putea să vii, poate-pe-la-şapte-şi-jumătate.

– S-ar putea să vin mai devreme.

Urmară câteva clipe destul de lungi, în care nici unul nu scoase o vorbă. Dar tăcerea îi apropia mai mult decât ar fi putut-o face vorbele. Două capete pe-o singură pernă, obraz lângă obraz. Când Barley puse receptorul în furcă, Katiei nu-i rămaseră în minte nici glumele, nici autoironiile lui, ci acel ton de sinceritate satisfăcută – era gata-gata să spună solemnă – pe care nu putea să şi-l îndepărteze din glas.

Cânta.

*

În cap şi-n afara lui. În inima şi-n tot trupul. În sfârşit, Barley Blair cânta.

În dormitorul său cenuşiu din sinistrul Mej, în ajunul Târgului de carte de la Moscova, cânta *Bless This House* în maniera uşor de recunoscut a Mahaliei Jackson, în timp ce valsa în jurul încăperii cu un pahar de apă minerală în mână, zărindu-şi chipul reflectat în imensul ecran al televizorului, unicul punct de glorie al camerei.

Treaz.

Treaz de-a binelea. Barley Blair. Singur.

Nu băuse nimic. În camionul închiriat, atunci când dăduse raportul, cu toate că transpirase ca un cal de curse, nu băuse nimic. Nici măcar un pahar cu apă, cu toate că îi delectase pe Paddy şi pe Cy cu o versiune edulcorată şi neîngrijorată a modului în care-şi petrecuse ziua.

Nu băuse nici la petrecerea editorilor francezi de la Hotel Rossia, unde fusese cu Wicklow şi strălucise literalmente prin siguranţa sa.

Cu Henziger, la cocteilul suedezilor de la Naţional, unde se arătase şi mai strălucitor, a luat în mână un pahar de şampanie georgiană ca o măsură de precauţie, dat fiind că Zapadnîi nu înceta să se arate uimit că nu bea nimic. Reuşise să-l depună intact în spatele unui vas cu flori. Deci nici acolo nu băuse nimic.

Şi la cocteilul dat de Doubleday la Ukraina, din nou cu Henziger, strălucind de data aceasta ca Steaua Polară, se agăţase de un pahar cu apă minerală în care plutea o feliuţă de lămâie, ca să arate ca gin cu apă tonică.

Deci, nimic. Nu din cine ştie ce măreţie a spiritului, nici din dorinţa de a-l reforma, Doamne fereşte! Nu semnase nici un angajament în privinţa temperanţei şi nici nu întorsese o pagină nouă în viaţa sa. Dorea, pur şi simplu, ca nimic să nu-i altereze gândirea clară, exaltarea lucidă care-l stăpânea, acel sentiment necunoscut de a fi confruntat cu un pericol îngrozitor şi de a fi capabil să-i facă faţă, de a fi pregătit pentru orice fel de eventualitate, chiar şi pentru aceea în care

nu s-ar fi întâmplat nimic, deoarece această pregătire psihologică consta într-o apărare totală, centrată pe un absolut inviolabil.

„Am intrat, gândi el, în rândurile mititele ale acelora care ştiu ce trebuie să facă mai întâi, ce trebuie să facă în ultimul rând sau ceea ce nu trebuie să facă deloc dacă nava ia foc în miez de noapte." Ştia în amănunt ce merita să fie salvat şi ceea ce nu avea nici o importanţă pentru el, ceea ce trebuia lăsat deoparte, ceea ce trebuia călcat în picioare sau lăsat în seama morţilor.

În mintea sa avusese loc o curăţenie generală, de la cele mai mici detalii până la cele mai mari teorii. Întrucât, aşa cum observase de curând Barley, marile teorii făceau ravagii printre micile detalii.

Era stupefiat de propria luciditate. Se uită în jurul său, făcu un tur-două, cântă câteva măsuri. Reveni la punctul iniţial, convins că nu neglijase nimic.

Nici nuanţa de incertitudine momentană din vocea Katiei, nici umbra de dubiu ce-i voalase o clipă apele întunecate ale ochilor ei.

Nici scrisul îngrijit al lui Goethe în locul mâzgălelilor sale nebune.

Nici glumele stânjenitoare, atipice ale lui Goethe despre birocraţi şi despre votcă.

Nici bocetele vinovate ale lui Goethe, deplângând modul în care, timp de douăzeci de ani, o tratase după cum avusese el chef, transformând-o într-un comisionar bun de aruncat după livrarea mărfii.

Nici promisiunile puerile ale lui Goethe de a recâştiga mai târziu cu ea tot timpul pierdut, cu condiţia ca ea să joace în continuare acel joc, cu toate că unul din crezurile lui Goethe era că nu-l mai interesa viitorul şi că întreaga sa obsesie era concentrată asupra prezentului. „Nu există decât acum!"

Iar din acest munte de ipoteze, care, după toate probabilitățile, nu erau nimic mai mult decât ipoteze, gândurile lui Barley își luaseră zborul drept spre marea recompensă pe care i-o oferea această nouă luciditate: ideea că, potrivit teoriei pe care o punea în practică, Goethe avea dreptate și ideea că, aproape întreaga sa viața, a reprezentat primul termen al unei ecuații corupte și anacronice, în timp ce Barley, din ignoranță, l-a reprezentat pe cel de-al doilea.

Și dacă Barley ar fi fost chemat să aleagă, ar urma calea lui Goethe, și nu a lui Ned sau a cine știe cui, pentru că prezența sa ar fi solicitată de urgență în zona extremă de mijloc, al cărei cetățean se alesese el însuși.

Tot ceea ce i s-a întâmplat de la Peredelkino încoace confirma această intuiție. Vechile cuvinte terminate în „ism“ muriseră. Întrecerea între comunism și capitalism eșuase în miorlăieli. Limba de lemn se retrăsese în subsolul camerelor secrete ale oamenilor din scenă și care se încăpățânau să danseze încă mult timp după ce se oprise muzica.

Iar în ceea ce privește loialitatea față de patria sa, aceasta se rezuma la o chestiune simplă: ce Anglie se hotărâse să servească? Ultimele sale legături cu visurile imperiale muriseră. Tobele șoviniste îl revoltau, iar Barley prefera să moară călcat de cizma acestora, decât să mărșăluiască în ritmul lor. Cunoștea o Anglie infinit mai frumoasă și aceea era Anglia dinăuntrul său.

Întins pe pat, aștepta să-l cuprindă frica, lucru care nu s-a întâmplat. În schimb, s-a trezit jucând un fel de șah mental, pentru că șahul este domeniul posibilităților și i se părea preferabil să le studieze cu calm, în loc să încerce să le clasifice când acoperișul îi cădea în cap.

Dacă ultima bătălie nu avea loc, nimic nu va fi pierdut. În caz contrar, vor fi o mulțime de lucruri de salvat.

Aşa că Barley începu să gândească, să-şi facă preparativele cu sânge rece, aşa cum l-ar fi sfătuit Ned, dacă Ned ar mai fi ţinut frâiele.

Gândi până în zori, moţăi un pic şi când se trezi continuă să gândească, iar când coborî la micul dejun, binedispus, nerăbdător să guste din deliciile târgului, o întreagă parte a minţii sale se consacrase în totalitate conceperii a ceea ce indivizii suficient de nebuni încât să o realizeze o consideră de neconceput.

CAPITOLUL 14

– Hai, Ned, spuse Clive pe un ton degajat, fascinat încă de magia noului procedeu de transmisie. Bluebird a mai fost bolnav şi înainte. De câteva ori.

– Ştiu, spuse Ned cu gândul în altă parte. Ştiu. Nu mă deranjează faptul că este bolnav. Mă deranjează mai mult faptul că scrie.

Sheriton îl asculta cu bărbia în palmă, tot aşa cum ascultase derularea benzii. Între Ned şi Sheriton se dezvoltaseră legături de simpatie, aşa cum este normal, în cursul unei operaţiuni. Abordau transferul de putere ca şi cum se întâmplase cu mult timp în urmă.

– Dragul meu, asta facem toţi când suntem bolnavi! exclamă Clive într-o demonstraţie greşită a înţelegerii naturii umane. Scriem întregii lumi.

Nu mi-a trecut niciodată prin minte că boala l-ar putea lovi pe Clive sau că ar avea prieteni cărora să le scrie.

– Ceea ce mă deranjează este că încredinţează lungi scrisori unor intermediari misterioşi şi mă deranjează afirmaţia că încearcă să-i mai furnizeze lui Barley şi alte materiale, spuse Ned. Se ştie că, în principiu, nu-i scrie Katiei niciodată. Se ştie că este de o prudenţă desăvârşită. Deodată, se îmbolnăveşte şi îi scrie o scrisoare de dragoste, de cinci pagini, exuberantă, şi i-o trimite prin Igor. Care Igor? De când Igor? De unde până unde Igor?

– Ar fi trebuit să-i fotografieze scrisoarea, spuse Clive, începând să-l dezaprobe pe Barley. Sau să i-o sustragă. Ori una, ori alta.

Pierdut în gânduri, Ned nu dădu glas disprețului pe care această sugestie îl merita.

– Cum așa?! Ea-l știe de editor. Asta e tot ce știe despre el.

– Doar dacă Bluebird nu i-a spus altceva, spuse Clive.

– N-ar face-o, replică Ned, care reveni la firul propriilor gânduri. A fost o mașină, spuse el. O mașină roșie. Apoi, o mașină albă. Ai văzut raportul de filaj. Mașina roșie a fost prima, apoi mașina albă a preluat misiunea.

– Astea sunt pure speculații. Într-o duminică fierbinte, întreaga Moscovă pleacă la țară, spuse Clive pe un ton de bun cunoscător.

Aștepta degeaba o reacție, așa că reveni la subiectul scrisorii.

– Katia nu și-a făcut nici un fel de probleme din cauza mașinii, obiectă el. Katia n-a spus că e ceva în neregulă. E nebună de bucurie. Dacă nu i s-a părut ceva putred, iar lui Scott Blair nu i s-a părut nici lui, de ce noi, aici, la Londra, ar trebui să ne facem sânge rău în locul lor?

– A cerut o listă de cumpărături, spuse Ned, ca și cum auzea în continuare o muzică ce venea de departe. Un chestionar definitiv și exhaustiv. De ce a făcut asta?

Ieșind în sfârșit din inerția sa, Sheriton îl bătu pe umăr pe Ned cu laba lui mare.

– Ned, Ned, Ned, Ned. OK? E Ziua Întâi, așa că suntem cu nervii în piuneze. Hai să dormim un pic.

Se ridică în picioare. Ne-am ridicat și noi, Clive și cu mine. Doar Ned a rămas cu încăpățânare pe scaunul pe care ședea, cu mâinile împreunate în fața sa, pe birou.

Sheriton se aplecă puțin să-i vorbească. Cu afecțiune, dar ferm.

– Ned, ascultă-mă, Ned, te rog. Ned?

– Nu sunt surd.

– Nu, dar ești obosit. Dacă vorbim urât despre această operațiune încă o dată, ne va scăpa printre degete. Mergem pe mâna omului tău, omul pe care tu ni l-ai adus nouă, pentru a ne convinge. Am mutat munții din loc ca să ajungem aici. Avem sursa, avem creditele și avem relațiile influente indispensabile. Suntem pe punctul de a acoperi lacunele din cunoștințele noastre, lacune pe care nici un fel de mașinării deștepte, nici un fel de gâfâitori electronice, nici un fel de iezuiți ai Pentagonului n-ar reuși să le acopere cât îi lumea. Dacă ne păstrăm sângele rece, dacă Barley și-l păstrează pe al său și dacă și-l păstrează și Bluebird, vom descoperi o mină de aur mai presus de visurile celor mai îndrăzneți. Trebuie să ținem de această operațiune.

Sheriton vorbea însă cu prea multă convingere, iar figura lui, în ciuda măștii sale buhăite impenetrabile, trăda o nevoie aproape disperată.

– Ned?

– Te aud, Russell. Tare și clar.

– Ned, pentru numele lui Dumnezeu, asta nu e o mică afacere de familie. Am jucat tare, acum trebuie să gândim bine. O lovitură mai mare ca asta nu există. Verdictul favorabil al președintelui nu trebuie să ne facă să ne îndoim de judecata noastră bună. El este ca un ordin pentru noi. Ned, cred într-adevăr că trebuie să dormi puțin.

– Nu cred că sunt obosit, spuse Ned.

– Ba eu cred că ești și nu sunt singurul care crede așa. S-ar putea chiar să se spună că Ned s-a angajat cu toate forțele în favoarea lui Bluebird, până când lupul mare și rău american i-a umflat agentul. Și uite așa, dintr-odată, Bluebird a devenit o sursă foarte nesigură. Cred că lumea va zice că ești obosit ca dracu'!

M-am uitat cu coada ochiului la Clive.

Acesta se uită și el în jos, către Ned, cu ochi atât de reci, încât mi-a înghețat sângele în vine. „E momentul să te miști, spuneau. E momentul să te pregătești pentru lansare."

Atât Henziger, cât şi Wicklow îl supravegheau de aproape pe Barley în acea zi şi raportau frecvent, Henziger lui Cy, pe căi ştiute doar de ei, iar Wicklow lui Paddy, prin mijlocirea unui agent ocazional. Amândoi confirmau buna lui dispoziţie şi atitudinea sa decontractată şi, în termeni diferiţi, dezinvoltura sa suverană. Amândoi au descris cum i-a încântat la micul dejun pe doi editori finlandezi care şi-au manifestat interesul pentru Transsiberian.

„Îi mâncau din palmă", spunea Wicklow, oferind, fără să-şi dea seama, o imagine comică a acestui mic dejun. La Mej însă orice este posibil.

Ambii au înregistrat amuzaţi încăpăţânarea lui Barley de a face pe ghidul pe lângă ei, când au ajuns la pavilionul permanent de expoziţii, şi cum l-a obligat pe şoferul taxiului să-i lase la capătul marelui bulevard, astfel încât cei doi pelerini ai lumii capitaliste să-şi facă primele impresii venind pe jos.

Cei doi spioni profesionişti au făcut astfel o plimbare agreabilă sub soarele umed de toamnă, cu haina pe umeri, încadrându-şi agentul, care îi onora cu comentarii turistice excentrice, ridicând în slăvi arhitectonica „perioadei Essoldo târzii" şi grădinile în stil „rococo revoluţionar". Făcea mare caz de imensul bazin ornamental, ai cărui peşti aurii scuipau jeturi de apă pe pulpele a cincisprezece nimfe aurii, fiecare reprezentând o republică socialistă. Insistă să hoinărească până la coloanele albe ale Lăcaşurilor Dragostei şi ale Templelor Plăcerii, ale căror portaluri, sublinie el, erau dedicate nu lui Venus sau lui Bachus, ci zeiţelor decăzute ale economiei sovietice: cărbunele, oţelul şi chiar şi energia atomică, Jack!

„Era spiritual, dar nu băut, raportă Henziger, care, încă de la Leningrad, se ataşase de Barley. A fost nemaipomenit de haios."

De la temple, Barley îi făcu să mărşăluiască pe triumfala Cale Împărătească, lungă de circa o mie cinci sute de metri şi Dumnezeu ştie cât de lată, care glorifica Realizările Poporului în Slujba Omenirii. „Niciodată Puterea populară n-a fost, desigur, simbolizată prin nişte imagini atât de despotice! a proclamat Barley. Niciodată, o revoluţie nu a proslăvit atât de perfect tot ceea ce şi-a propus să facă una cu pământul!“ Încetul cu încetul, însă, Barley a fost nevoit să-şi urle afirmaţiile ireverenţioase pentru a acoperi hărmălaia difuzoarelor, care, cât este ziua de lungă, transmit mesaje de autosatisfacţie, aruncându-le în capul maselor ignorante care trec pe sub ele.

Au ajuns, în sfârşit, aşa cum trebuiau s-o facă, la cele două pavilioane ce găzduiau târgul de carte.

– La dreapta mea, editura Pace, Progres şi Destindere, anunţă Barley ca un arbitru la un meci de box profesionist. În stânga mea, distribuitorii minciunilor fasciste şi imperialiste, pornografii, asasinii adevărului. Antrenorii, afară din ring! Prima rundă!

Şi-au prezentat legitimaţiile şi-au intrat.

Standul de expoziţii al recent inauguratei şi geografic neclarei case editoriale Potomac & Blair constituia o mică, dar plăcută senzaţie a târgului. Inscripţia P & B creată cu drag la Langley strălucea între rafturile bătrânicioase ale editurilor Astral Press şi Purbeck Media. Decoraţia interioară a standului, caracterizată de către arhitecţii de la Langley drept austeră, dar de bun-gust, atrăgea de îndată privirile. Exponatele – în marea lor majoritate, aşa cum se obişnuieşte, machete oarbe ale unor cărţi ce trebuie să intre în producţie – erau pregătite cu toată grija pentru detaliu pe care serviciile de informaţii o acordă, în mod tradiţional, simulacrelor. Singura cafea bună din târg putea fi găsită fierbând în permanenţă într-un aparat ingenios dintr-o nişă aflată în spatele unui paravan. Era servită de Mary Lou în persoană, o domnişoară de la Langley. Privilegiaţii aveau chiar dreptul la o gură ilegală de scotch – care

să-i țină pe picioare toată ziua –, interzisă prin dispoziția specială a organizatorilor, întrucât până și reconstrucția literară trebuie să fie opera oamenilor treji.

Mary Lou, cu zâmbetul ei de școlăriță și cu fusta largă de tweed, părea un produs natural al zonei elegante de pe Madison Avenue. Nimeni n-ar fi putut s-o suspecteze că avea țesute în ea și fire de la Langley.

Wicklow însuși, cu vorbăria lui lustruită, trecea drept un tânăr editor cu privire vie și aflat în ascensiune vertiginoasă, așa cum sunt aceștia în zilele noastre.

În ceea ce-l privește pe cinstitul Jack Henziger, acesta era arhetipul bătrânului pirat, stabilit în piața modernă de carte americană. Nu făcea nici un secret din antecedentele sale. Conducte de petrol în Orientul Mijlociu, opere umanitare în Afghanistan, boabe de fasole roșie triburilor de cultivatori de opiu de pe colinele thailandeze. Henziger le vânduse pe toate, indiferent ce mai vânduse pe de lături pentru Langley. Dar inima sa aparținea lumii editoriale, iar el se afla la Moscova pentru a o dovedi.

Barley părea să savureze din plin întreaga comedie. Ca și cum ar fi reînnodat legăturile cu un univers de mult pierdut, o jucă până la capăt, strângând mâini și primind felicitări atât din partea colegilor, cât și a concurenței, până când, către orele unsprezece, declară că obosise să stea degeaba și-i propuse lui Wicklow să facă turul standurilor pentru a încuraja trupele.

Așa că o porniră împreună, Barley cu o grămadă de plicuri în brațe, din care lua câte unul din când în când și îl vâra în vreo mână aleasă, strigând și salutând în dreapta și-n stânga pe culoarele ticsite de vizitatori și expozanți.

– Să mă ia dracu' dacă ăsta nu este Barley Bloody Blair, declară o voce cunoscută din centrul unei expoziții de Biblii ilustrate, în mai multe limbi. Ți-amintești de mine, nu-i așa? Al treilea din stânga în fotografie, în suspensor de vizon! Pe vremea când nu-ți sunase încă ceasul gloriei.

– Spikey! Te-au lăsat să vii din nou! spuse Barley cu plăcere şi-i întinse un plic.

– Ceea ce m-ar îngrijora ar fi să nu mă lase să plec. Domnul ăsta e taică-tău?

Barley îl prezentă pe distinsul editor Wicklow, iar Spikey Morgan îi dădu o binecuvântare preoţească cu vârfurile degetelor sale îngălbenite de nicotină.

Şi-au croit drum înainte şi, după câţiva metri, au dat de Dan Zeppelin. Dan niciodată nu vorbea. Dan glăsuia pe un ton conspirativ cu un murmur de gropar, aplecându-se peste masă, către interlocutor, cu braţele încrucişate.

– Barley, spune-mi, te rog, un lucru. Drept cine ne iau ăştia, mă, pionieri sau nenorocitele de surori Mitford? O mână de cărţi, mai curând necărţi, contează drept succesul anului. E adevărat, au ieşit de la zdup o mână de nescriitori. Mare scofală! Azi-dimineaţă ajung la stand şi-l văd pe un labagiu că-mi scoate cărţile din rafturi. „Pot să vă pun o întrebare personală? i-am spus eu. Ce aia a mă-tii faci cu cărţile mele?" „Aşa mi s-a ordonat", a spus el. A confiscat nici mai mult, nici mai puţin de şase cărţi. Printre altele, Mary G. Ambleside despre nenorocita aia de *Conştiinţă neagră în cântece şi cuvinte*. Ordine! Cine suntem noi, Barley? Cine sunt ei? Ce cred ei că restructurează, când n-au avut nici măcar structură vreodată? Cum poţi să restructurezi un cadavru?

La Lupus Books au fost îndrumaţi către o cafenea, unde preşedintele însuşi, de curând înnobilatul Sir Peter Oliphant, le-a luat caimacul până şi ruşilor, rezervând o masă. Un cartonaş scris de mână, în ambele limbi, confirma triumful său. Steagul Marii Britanii şi cel al Uniunii Sovietice erau puse acolo pentru a împrăştia orice dubii. Flancat de interpreţi şi de înalte oficialităţi, Sir Peter ţinea o disertaţie cu privire la numeroasele avantaje pe care le aducea Uniunii Sovietice subvenţionarea generoaselor lui cumpărături de pe piaţa sovietică.

– Doamne, e chiar Contele! exclamă Barley înmânându-i un plic. Unde vă e coroana?

Clipind scurt din pleoapele sale prăfuite, marele om își continuă disertația.

La standul israelian domnea o atmosferă de pace înarmată. Coada întunecată era ordonată și tăcută. Băieții în blugi și adidași sprijineau pereții. Lev Abramovici avea părul alb și o statură deosebit de impozantă. Slujise în gărzile irlandeze.

– Salut, Lev! Ce mai face Sionul?

– S-ar putea să câștigăm, s-ar putea să fim la începutul sfârșitului fericit, spuse Lev, vârând în buzunar plicul lui Barley.

Părăsind Israelul, Barley îl duse în trap mărunt pe Wicklow către pavilionul editurii Pacea, Progresul și Destinderea, unde nu mai putea să fie nici un dubiu în legătură cu masiva răsturnare istorică ce avea loc și cu persoana care se afla la originea ei.

Fiecare stindard, fiecare centimetru pătrat de perete urla noua Biblie. În standul fiecărei republici gândurile și scrierile profetului – ce apucase să vină, văzut din profil fără semnul din naștere și cu falca voluntară ridicată – erau expuse alături de cele ale lui Lenin, stăpânul său lipsit de culoare. La standul VAAP, unde Barley și Wicklow au strâns câteva mâini, iar Barley a lăsat un teanc de plicuri, discursurile conducătorului, în supracoperte lucitoare, traduse în engleză, franceză, spaniolă și germană, prezentau o atracție total rezistibilă.

– Cât căcat de felul ăsta trebuie să mai înghițim, Barley? îl întrebă sotto voce un blond editor moscovit. Când vor începe din nou să ne reprime ca să ne facă să ne simțim mai bine? Dacă trecutul nostru este o minciună, cine ne spune că viitorul nostru nu este tot o minciună?

Și-au continuat drumul de-a lungul standurilor. Barley în față, Barley salutând, Wicklow în urma lui.

– Joseph! Ce plăcere să te văd! Am un plic pentru tine. Nu-l înghiți pe tot dintr-odată.

– Barley! Prietene! Nu ţi-au transmis mesajul meu? Sau poate că nici nu ţi-am lăsat.

– Iuri! Ce plăcere să te văd! Am un plic pentru tine.

– Vino să bei ceva cu noi diseară, Barley. Vin şi Saşa, şi Rosa. Rudi are concert mâine, aşa că vrea să rămână treaz. Ai auzit de scriitorii cărora le-au dat drumul? Ascultă-mă pe mine. E o gogoaşă cât se poate de mare. Le dau drumul, le dau câteva mese, îi arată şi apoi îi bagă din nou la zdup până anul viitor. Vino încoace. Vreau să-ţi vând vreo două cărţi ca să-i fac draci lui Zapadnîi.

La început, Wicklow nici măcar nu şi-a dat seama că ajunseseră la destinaţie. Văzu pe un trepied nişte fanioane spălăcite şi o banderolă roşie, brodată cu litere aurii, şi-l auzi pe Barley strigând: „Katia, unde eşti?“, dar nu era menţionat nicăieri al cui era standul, probabil pentru că nu sosise firma. Aceleaşi cărţi de necitit despre dezvoltarea agricolă în Ucraina şi dansurile tradiţionale din Georgia îşi dădeau obştescul sfârşit pe rafturi, obosite, după ce fuseseră trambalate şi pe la alte expoziţii. Obişnuita jumătate de duzină de femei cu pulpe groase stătea acolo ca şi cum ar fi aşteptat trenul, iar un individ mititel, nebărbierit, îşi ţinea ţigara ca pe o baghetă de magician, strângând din ochi pentru a citi numele lui Barley pe ecuson.

„Nasaian, citi Wicklow la rândul său. Grigori Tigranovici. Redactor principal, editura Octombrie.“

– O căutaţi pe domnişoara Katia Orlova, presupun, îi spuse Nasaian lui Barley în engleză, ţinându-şi ţigara şi mai sus, fără îndoială pentru a-l privi mai bine pe vizitator.

– Da, pe ea o caut, răspunse Barley cu entuziasm, iar două dintre femeile adunate surâseră.

Chipul lui Nasaian se lumină de un zâmbet de o curtoazie înspăimântătoare. Mânuind cu eleganţă ţigara, se dădu la o parte, iar Wicklow o recunoscu pe Katia, aşa cum stătea cu spatele, în toiul unei conversaţii cu doi asiatici mititei, care, presupunea el, erau birmanezi. Din instinct, Katia se întoarse

şi-l zări întâi pe Barley, apoi pe Wicklow. Îşi întoarse privirea din nou la Barley, pe care-l primi cu un surâs radios.

– Katia. Fantastic! spuse Barley sfios. Ce fac copiii? Au supravieţuit?

– O, mulţumesc. Sunt foarte bine!

Sub ochii lui Nasaian şi ai vestalelor sale, urmărit şi de privirea lui Wicklow, Barley îi înmână o invitaţie la marele cocteil de inaugurare glasnostian dat de editura Potomac & Blair.

– O, apropo! S-ar putea să sar peste câteva dintre festivităţile din această seară, spuse Barley, în timp ce se întorceau la pavilionul occidental. Tu, Mary Lou şi Jack va trebui să vă descurcaţi pe cont propriu. Iau masa cu o frumoasă doamnă.

– O cunoaştem? întrebă Wicklow.

Râseră amândoi. Era o zi luminoasă.

„E-n regulă, îşi zise Barley mulţumit. Dacă e să se întâmple ceva, nu i s-a întâmplat încă."

Cât ştia sau cât ghicea oricare dintre noi în legătură cu sentimentele lui Barley faţă de Katia? Într-o operaţiune atât de meticulos organizată şi controlată, dragostea este întotdeauna o problemă delicată.

Wicklow, cu toată viaţa sa libertină, era foarte puritan în ceea ce o privea pe a lui Barley. Tânăr încă, poate că nu era în stare să ia în serios ideea unei pasiuni la o vârstă mai coaptă. După părerea lui Wicklow, era vorba doar despre o toană a lui Barley, ceea ce era un lucru obişnuit pentru el. Oamenii de vârsta lui Barley nu se puteau îndrăgosti.

Henziger, de aceeaşi generaţie cu Barley, considera sexul ca unul din discretele avantaje în natură ale spionajului şi nu se îndoia că un tip în banca lui precum Barley se va deda plăcerilor trupeşti fără a uita de misiune. Ca şi Wicklow, dar din motive diferite, nu găsea nimic anormal în sentimentele pe care Katia i le inspira lui Barley şi chiar le considera profitabile din punct de vedere operaţional.

Dar la Londra? Acolo nu se formase nici o părere perfect conturată. Pe Insulă, Brady spusese ce avea de spus, însă atacurile, ca şi sfaturile sale, fuseseră respinse.

În ceea ce-l priveşte pe Ned, acesta era însurat cu o femeie tot atât de riguroasă ca el şi un judecător tot atât de neavizat în materie. „Citaţi-mi un singur agent într-o ţară inamică, căruia să nu i se aprindă călcâiele după o fată frumuşică, dacă ea se află de aceeaşi parte cu el împotriva întregii lumi," avea obiceiul să spună Ned cu un surâs resemnat.

Bob, Sheriton şi Johnny păreau să fi ajuns fiecare în felul lui la ideea că viaţa particulară a lui Barley şi poftele acestuia erau în general de o complexitate atât de ciudată, că era mai bine să fie scoase în afara ecuaţiei.

Ce gândea bătrânul Palfrey, care profita de toate momentele sale libere pentru a se năpusti în Grosvenor Square şi, dacă nu putea să facă acest lucru, să-i dea telefon lui Ned ca să-l întrebe: „Ce face băiatul?"

Palfrey se gândea la Hannah. La cea pe care o iubise şi o mai iubea încă, aşa cum numai laşii o pot face. Acea Hannah al cărei zâmbet a fost cândva tot atât de cald şi de sincer ca al Katiei. „Eşti un om bun, Palfrey, îmi spunea ea cu o teribilă stăpânire de sine în zilele în care încerca să mă înţeleagă. Găseşti tu o cale. Poate că nu acum. Dar într-o bună zi." Şi, vai, Palfrey găsise calea! Invocase codul, acel cod atât de convenabil, care stipula că orice avocat tânăr prins în adulter este *ipso facto* privat de dreptul de a se apăra. Invocase copiii, ai ei şi ai lui. Sunt atât de mulţi oameni implicaţi, dragă. Invocase căsătoria, al dracului să fie el! Cum se vor descurca oare fără noi, dragă? Derek nu este în stare nici să-şi fiarbă un ou! Invocase asocierea cu Derek şi când biroul de avocatură s-a desfiinţat, şi-a îngropat capul său tâmpit în nisipurile deşertului secret, unde nici o Hannah nu va mai fi în stare să-l vadă vreodată. A avut tupeul să invoce datoria, afirmând că Serviciul nu va ierta niciodată un divorţ împuţit, oricum, nu în cazul consilierului său juridic.

Mă gândeam şi la Insulă, la seara în care Barley şi cu mine am stat pe plaja de galeţi privind cum ceaţa groasă de peste Atlanticul cenuşiu se rostogolea către noi.

– Nu vor reuşi niciodată să o scoată de acolo, nu-i aşa? mă întrebase Barley. Vreau să zic, în cazul în care lucrurile ar lua o întorsătură proastă.

Nu i-am răspuns şi nu cred că se aştepta să-i răspund, dar avea dreptate. Era o cetăţeană sovietică pursânge şi comisese categoric un delict faţă de legile sovietice. Nu aparţinea categoriei acelora care puteau face obiectul unui schimb.

– Oricum, ea nu şi-ar abandona niciodată copiii, spusese el, confirmându-şi propriile dubii.

Am mai privit un timp marea cu ochii lui pierduţi către Katia şi ai mei către Hannah, care nici ea nu şi-ar abandona copiii, ci ar dori să-i ia cu sine şi să facă un om cinstit din ajutorul de băgător de seamă, obsedat de cariera din Chancery Lane, care se culca cu nevasta principalului său asociat.

– Raymond Chandler! urlă unchiul Matvei din fotoliul său, peste vacarmul făcut de televizoarele vecinilor.

– E fantastic, îl aprobă Barley.

– Agatha Christie!

– A, bine, Agatha.

– Dashiel Hammett! Dorothy Sayers! Josephine Tey!

Barley stătea pe canapeaua pe care-l aşezase Katia. Camera de zi era atât de micuţă, încât, dacă ar fi întins braţele, ar fi ajuns de la un perete la altul. Într-un colţ, o vitrină găzduia toate comorile familiei. Katia i le mai arătase: căni de ceramică modelate de o prietenă pentru căsătoria ei; medalioane cu portretul miresei şi al mirelui; un serviciu de cafea din Leningrad, desperecheat, care aparţinuse cucoanei al cărei portret trona într-un cadru de lemn pe raftul de sus; o veche fotografie sepia a unui cuplu tolstoian, bărbatul – cu barbă şi foarte înţepenit în gulerul lui alb tare, iar femeia – cu o căciulă şi un manşon de blană.

– Matvei este nebun după cărţile poliţiste englezeşti, strigă Katia din bucătărie, unde mai avea de pus câte ceva la punct.

– Şi eu, minţi Barley.

– Vrea să-ţi spună că au fost interzise sub ţari. Aceştia n-ar fi tolerat o astfel de intruziune în sistemul lor poliţienesc. Ai votcă? Nu-i mai da lui Matvei, te rog! Trebuie să mănânce ceva. Nu suntem alcoolici, ca voi, occidentalii. Noi nu bem niciodată fără să mâncăm.

Sub pretextul că examinează cărţile, Barley se duse pe coridorul micuţ de unde putea s-o vadă. Jack London, Hemingway şi James Joyce. Dreiser şi John Fowles. Heine, Remarque şi Rilke. Gemenii trăncăneau în baie. O privea lung prin uşa deschisă a bucătăriei. Se mişca deliberat lent, parcă în afara timpului. „A devenit din nou rusoaică, gândi el. Când ceva merge bine, este recunoscătoare. Când nu merge bine, aşa e viaţa." Din camera de zi se auzea glasul vesel al lui Matvei.

– Ce-ţi spune? întrebă Barley.

– Vorbeşte despre asediul Leningradului.

– Te iubesc!

– Leningrădenii au refuzat să accepte înfrângerea. Făcea turte de ficat cu orez. Mâinile ei s-au oprit o clipă, apoi şi-au văzut din nou de lucru. Şostakovici continua să compună, chiar dacă îi îngheţa cerneala în călimară. Romancierii continuau să scrie, iar în fiecare săptămână puteai asculta capitolul unui nou roman, dacă ştiai în ce pivniţă să te duci.

– Te iubesc, repetă el. Toate eşecurile mele n-au fost decât o pregătire pentru întâlnirea cu tine. Asta e.

Katia suflă scurt şi amândoi tăcură o clipă, surzi la monologul vesel al lui Matvei, ce se auzea din camera de zi, şi la bălăceala din baie.

– Ce mai spune? întrebă Barley.

– Barley... protestă ea.

– Te rog, spune-mi ce zice.

– Nemţii se aflau la patru kilometri de sudul oraşului. Mitraliau împrejurimile şi bombardau centrul cu artileria grea. Îi întinse şervete de masă, cuţite, furculiţe şi îl urmă în salon. 250 de grame de pâine pentru un muncitor, 125 de grame pentru ceilalţi. Eşti într-adevăr atât de fascinat de Matvei sau o faci din politeţe, ca de obicei?

– E o dragoste matură, dezinteresată, absolută şi tulburătoare. N-am mai cunoscut aşa ceva niciodată. Mi-am spus că trebuie să fii prima care să afli.

Matvei, într-un exerciţiu de pură adoraţie, îi zâmbea lui Barley. Noua sa pipă englezească lucea din buzunarul de la piept. Susţinând privirea lui Barley, Katia începu să râdă, dădu din cap, dar nu ca să nege, ci uluită. Gemenii năvăliră în cameră în halate şi se azvârliră în braţele lui Barley. Katia îi aşeză pe copii la masă. Matvei fu instalat în capul mesei. Barley luă loc lângă ea, privind-o cum punea în farfurii ciorba de varză. Cu un efort teatral, Serghei scoase dopul de la o sticlă cu vin. Katia însă n-a vrut decât o jumătate de pahar, iar lui Matvei i s-a permis numai votcă. Anna rupse rândurile pentru a aduce un desen pe care-l făcuse după o vizită la Academia Timiriazev: cai, un adevărat lan de grâu, plante care supravieţuiau zăpezii. Matvei povestea istoria bătrânului din atelierul mecanic de peste drum şi din nou Barley insistă să audă fiecare cuvânt.

– E vorba despre un bătrân pe care îl cunoştea Matvei, un prieten de-al tatălui meu, spuse Katia. Avea un atelier mecanic. Când era prea slăbit de nemâncare, se lega de maşini ca să nu cadă jos. Aşa l-au găsit Matvei şi tatăl meu atunci când a murit. Legat de maşini, îngheţat. Matvei doreşte, de asemenea, să ştii că şi el purta o insignă luminoasă la rever – Matvei arătă mândru locul pe pulover – ca să nu se ciocnească de prietenii săi în întuneric, când se duceau cu găleţile să ia apă din Neva. Aşa. Gata cu Leningradul, spuse ea hotărâtă. Ai fost foarte răbdător, Barley, ca întotdeauna. Sper că eşti sincer.

– N-am fost atât de sincer în viaţa mea.

Barley era pe cale de a ridica un pahar în sănătatea lui Matvei, când telefonul de lângă canapea începu să sune. Katia sări în picioare, dar Serghei i-o luă înainte. A dus receptorul la ureche, a ascultat, apoi a pus înapoi receptorul în furcă dând din cap.

– Atâtea apeluri greşite, spuse Katia şi împărţi farfuriile pentru turtele de ficat.

Nu era decât ea în cameră. Nu era decât patul ei.

Copiii se duseseră să se culce, iar Barley îi putea auzi sforăind în somn. În camera de zi, Matvei stătea lungit pe patul de campanie, visând deja Leningradul. Katia era aşezată pe pat, Barley lângă ea ţinând-o de mână, privindu-i chipul ce se profila pe fereastra fără perdele.

– Îl iubesc şi pe Matvei, spuse el.

Katia dădu din cap şi râse scurt. Barley îi mângâie obrazul cu dosul mâinii şi descoperi că plângea.

– Doar că nu aşa cum te iubesc pe tine, explică el. Iubesc copiii, unchii, câinii, pisicile şi muzicienii. Mă simt responsabil de întreaga Arcă. Dar te iubesc pe tine atât de profund, că mi-e ruşine de vorbele mele. Aş fi foarte recunoscător dacă am găsi o modalitate de a fi redus la tăcere. Mă uit la tine şi mi-e silă de sunetul propriei voci. Vrei să-ţi dau asta în scris?

Îi întoarse apoi cu ambele mâini faţa către el şi o sărută. După aceea îi puse capul pe pernă, o sărută din nou, întâi pe buze, apoi pe genele umede lăsate în jos. Dar, în timp ce braţele ei îi încolăciră gâtul şi îl traseră către ea, Katia îl împinse brusc într-o parte, sări ca arsă şi se duse să se uite ce fac gemenii. Reveni în dormitor şi trase ivărul de la uşă.

– Dacă vin copiii, trebuie să te îmbraci şi trebuie să fim foarte serioşi, îl avertiză ea sărutându-l.

– Pot să le spun că te iubesc?

– Dacă o faci, nu voi traduce.

– Dar ţie pot să-ţi spun?

– Dacă eşti foarte cuminte.

– Vei traduce?

Nu mai plângea. Nu mai zâmbea. Ochii ei negri, logici, erau scrutători ca şi ai lui. „O îmbrăţişare fără rezerve, fără codiciluri ascunse, fără clauze restrictive, fără text scris cu caractere mărunte la sfârşitul contractului."

Nu l-am văzut niciodată pe Ned într-o astfel de stare de spirit. Devenise un Iona al propriei operaţiuni, iar stoicismul său pus la încercare îi făcea presentimentele sumbre şi mai dificil de acceptat. Stătea la biroul său din sala de operaţiuni ca şi cum ar fi prezidat o curte marţială, iar Sheriton îşi omora timpul ca un ursuleţ de jucărie dotat cu inteligenţă. Atunci când, din disperare de cauză, m-am hotărât să-l duc pe Ned la Connaught, unde mergeam câteodată cu Hannah, pentru a face aşteptarea mai suportabilă, i-am oferit o somptuoasă cină la Grill şi tot n-am putut să pătrund dincolo de masca resemnării sale.

La drept vorbind, pesimismul său îmi afecta în mod serios propriul moral. Parcă eram aşezat pe un scrânciob. Clive şi Sheriton – la un capăt, iar Ned – la celălalt capăt. Întrucât deciziile nu sunt punctul meu forte, am fost cu atât mai tulburat văzând un om în mod normal atât de incisiv că se resemnează astfel acceptând ostracizarea.

– Asta-i doar în capul tău, Ned, i-am spus cu mai puţină convingere decât Sheriton. Tu mergi mult mai departe cu gândurile decât toţi ceilalţi. Foarte bine. Nu mai e cazul tău. Asta nu înseamnă un naufragiu, iar credibilitatea ta este acum mult deasupra nivelului mării.

– O listă finală şi exhaustivă de întrebări, spuse Ned din nou, ca şi cum un hipnotizator i-ar fi implantat această formulă în cap. Dar de ce finală? De ce exhaustivă? Hai, răspunde. Când Barley l-a văzut la Leningrad, n-a vrut să accepte nici măcar chestionarul nostru preliminar. I l-a aruncat lui Barley în faţă şi acum, dintr-odată, cere să i se dea întreaga

listă de cumpărături. O solicită. Lista finală. Marele şlem. Trebuie să fim gata cu ea la sfârşitul săptămânii. După aceea, Bluebird nu va mai răspunde la nici una dintre întrebările oamenilor în cenuşiu. „Asta este ultima voastră şansă", a spus el. De ce?

– Hai să considerăm lucrurile şi din punctul celălalt de vedere, i-am sugerat eu într-un murmur disperat, când chelnerul ne-a adus o a doua cană de vin roşu nepreţuit. Foarte bine. Bluebird a fost întors de către sovietici. E rău. Sovieticii îl manipulează. Atunci de ce pun capăt întregii afaceri? De ce să nu stea cuminţi şi să ne joace în continuare? Tu n-ai încheia afacerea dac-ai fi în locul lor? Tu nu ne-ai da un ultimatum, nu ai stabili termene finale. Ai face aşa ceva?

Răspunsul său făcea cât cea mai bună şi cea mai scumpă masă pe care i-am oferit-o vreodată vreunui ofiţer, coleg de-al meu.

– S-ar putea s-o fac, spuse el. Dac-aş fi rus.

– De ce?

Cuvintele sale te îngheţau şi mai mult, întrucât erau spuse pe un ton mult prea detaşat.

– Poate că nu mai putea fi prezentat. Poate că este incapabil să vorbească. Poate că nu este în stare să-şi ţină cuţitul şi furculiţa în mână. Sau să-şi săreze carnea. Poate că a făcut de bunăvoie câteva declaraţii despre încântătoarea sa amantă de la Moscova, care habar n-avea, într-adevăr habar n-avea, ce făcea. S-ar putea ca...

Ne-am întors pe jos în Grosvenor Square. Barley părăsise apartamentul Katiei la miezul nopţii, după ora Moscovei, şi s-a reîntors la Mej, unde Henziger îl aştepta în hol, citind în mod ostentativ un manuscris.

Barley era extraordinar de binedispus, dar n-avea nimic nou de raportat. O simplă seară în familie, i-a declarat el lui Henziger, dar s-a distrat totuşi foarte bine. „Chestia cu spitalul e încă în vigoare", adăugă el.

A doua zi însă, nimic. Vid. A spiona înseamnă a aştepta. Spionajul înseamnă să-ţi faci sânge rău, uitându-te cum Ned se prăbuşeşte. Spionajul înseamnă s-o duci pe Hannah în apartamentul tău din Pimlico, între orele şaisprezece şi optsprezece, când se presupune că ar urma cursuri de limba germană, Dumnezeu ştie de ce. Spionajul înseamnă să simulezi dragostea şi să te asiguri că ea ajunge acasă la timp să-i servească cina dragului ei Derek.

CAPITOLUL 15

S-au dus cu maşina lui Volodea. Katia o împrumutase pentru seara aceea. Trebuia s-o aştepte la staţia de metrou Aeroport, la orele douăzeci şi unu, iar la orele douăzeci şi unu fix Lada opri nesigur lângă el.

– N-ar fi trebuit să insişti, spuse ea.

Ferestrele blocurilor străluceau deasupra lor, dar pe străzi domnea deja o atmosferă neliniştitoare de camuflaj. Miresmele toamnei umpleau aerul umed al nopţii. Semiluna, drapată în valuri de ceaţă, atârna în faţa lor. Din când în când, mâinile lor se atingeau. Din când în când mâinile lor se regăseau şi se prindeau strâns una de alta. Barley se uita cu atenţie în oglinda retrovizoare dispusă lateral. Era spartă şi-i lipseau câteva bucăţele, dar putea să vadă destul de bine maşinile care îi urmau fără să-i depăşească. Katia viră la stânga, fără nici o coadă după ea.

Cum ea nu spunea nimic, tăcea şi el. Se întreba cum învăţaseră toate acestea. Unde poţi şi unde nu poţi vorbi în siguranţă. La şcoală? De la fetiţele mai mari, când au crescut? Sau datorită micii predici serioase ţinute de doctori de familie cândva, în al doilea an de pubertate? „A venit vremea să afli că maşinile şi pereţii au urechi ca şi oamenii..."

Maşina se angajă hurducăind pe o alee laterală plină de gropi ce ducea spre o parcare neterminată.

– Închipuie-ţi că eşti medic, îl avertiză ea, privindu-se faţă-n faţă peste capota maşinii. Trebuie să-ţi iei un aer foarte serios.

– Sunt medic, spuse Barley.

Nu glumeau nici unul, nici celălalt.

Au călcat cu grijă printr-un labirint de băltoace, luminate de lună, până la o alee acoperită cu o marchiză de azbociment, ce ducea la o uşă dublă şi la un birou gol de primiri. Simţi primele mirosuri alarmante de spital: dezinfectant, ceară de parchet, spirt medicinal. Îl conduse cu pas vioi printr-un hol circular, cu mozaic pe jos, apoi de-a lungul unui coridor cu linoleum şi trecură prin faţa unei mese cu tăblie de marmură, la care stăteau câteva femei îmbufnate. Un ceas de perete arăta orele douăzeci şi două şi douăzeci şi cinci. Cu un gest voit ostentativ, Barley compară ora cu ceasul de la mâna sa. Orologiul era cu zece minute în urmă. În culoarul următor, de-a lungul pereţilor, se înşirau siluete prăbuşite pe scaune de bucătărie.

Sala de aşteptare era tenebroasă ca o catacombă, sprijinită de stâlpi imenşi, şi avea o estradă la una din extremităţi. În capătul celălalt, uşi batante dădeau către toalete. Cineva agăţase provizoriu un bec. La lumina lui palidă, Barley zări nişte cuiere goale în spatele unei tejghele de lemn, brancarde aliniate şi un vechi telefon fixat pe stâlpul cel mai apropiat. Lângă perete era o bancă. Katia se aşeză, iar Barley luă loc lângă ea.

– Încearcă întotdeauna să fie punctual. Câteodată însă i se dă legătura cu întârziere, spuse ea.

– Pot să vorbesc cu el?

– S-ar înfuria.

– De ce?

– Dacă aud vorbindu-se englezeşte pe o linie interurbană, acest lucru le-ar atrage imediat atenţia. E normal.

Un bărbat cu capul bandajat, care arăta ca un soldat orbit, venit de pe front, împinse uşile batante şi intră din greşeală în

toaleta pentru doamne, în timp ce tocmai ieşeau două femei. L-au apucat de umeri şi l-au orientat în direcţia bună.

Katia îşi deschise poşeta şi-şi scoase un carneţel şi un pix.

– Va încerca la orele douăzeci şi două şi patruzeci, spuse ea. La douăzeci şi două şi patruzeci va încerca să prindă prima legătură. Nu va vorbi prea mult. Nu este prudent să vorbeşti prea mult, chiar pe o linie sigură.

Katia se ridică în picioare şi se îndreptă către telefon, aplecându-se ca o obişnuită a casei, pentru a trece pe sub tăblia tejghelei din vestiar.

Îi va spune că o iubeşte? se întrebă Barley. „Te iubesc oare destul ca să-ţi primejduiesc viaţa pentru mine?" Îi va spune el vorbele de dragoste pe care i le-a transmis prin scrisoare? Ori îi va spune că ea este un preţ acceptabil pentru purificarea sufletului lui frământat?

O vedea din profil, uitându-se cu atenţie la porţile batante. Văzuse oare ceva în neregulă? Auzise ceva? Ori mintea îi zbura deja departe, la Iakov?

„Aşa stă şi când îl aşteaptă", gândi Barley, ca şi cum s-ar pregăti să-l aştepte toată ziua.

Telefonul sună răguşit, ca şi cum ar fi avut praf pe laringe. Un al şaselea simţ o împinsese către el, aşa că n-a avut cum să mai sune a doua oară, înainte ca să ia receptorul în mână. Barley se afla la cel mult un metru, doi de ea, dar îi era greu să-i audă vocea deasupra larmei ce venea din spital. Se întorsese cu spatele la el, simţind probabil nevoia de intimitate. Îşi acoperise cu mâna urechea liberă, pentru a-şi auzi mai bine iubitul în receptor. Barley nu putea să o audă decât spunând supusă „da" şi „da" din nou.

„Las-o în pace! gândi el furios. Ţi-am mai spus-o şi ţi-o voi mai spune la sfârşitul săptămânii. Las-o în pace. Ţine-o departe de toată chestia asta! Tratează cu oamenii în cenuşiu sau cu mine!"

Carnetul stătea deschis pe o etajeră şubredă, fixată de stâlp, cu pixul deasupra, dar ea nu se atinsese de nici unul din

ele. „Da. Da. Da." Am făcut şi eu asta pe Insulă. „Da. Da. Da." Îi văzu umerii ridicându-se şi lipindu-se de gât şi rămânând aşa, întinzându-i muşchii spatelui ca şi cum ar fi inspirat profund şi ar fi savurat o clipă de plăcere. Îndepărtă cotul de corp pentru a-şi lipi şi mai bine receptorul de ureche. „Da. Da." Şi ce-ar fi să zici măcar o dată „nu". „Nu, n-o să mă întind pe burtă pentru tine."

Mâna ei liberă atinse stâlpul şi văzu cum i se răşchiră degetele şi cum se încordează în timp ce buricele lor apăsau puternic pe tencuiala cenuşie. Îi văzu dosul mâinii albindu-se, imobilă, şi brusc această mână crispată îl nelinişti. Găsise de ce să se agaţe şi se ţinea cu toate forţele de acest punct de sprijin. Lipită de peretele unei faleze, suspendată între amant şi hău, doar un singur deget o ţinea în viaţă.

Se întoarse cu receptorul lipit de ureche şi Barley îi văzu faţa. Cine era ea? Ce devenise? Pentru prima oară de când se întâlniseră era lipsită de expresie, iar telefonul părea un revolver pe care cineva i-l ţinea la tâmplă.

Avea privirea unui ostatic.

Trupul începu să-i alunece în jos de-a lungul stâlpului, ca şi cum nu mai putea să facă efortul de a se ţine drept. Mai întâi, o lăsară genunchii, apoi întregul său trup se frânse din talie şi Barley se repezi s-o susţină. O luă de talie cu un braţ, iar cu celălalt îi smulse telefonul. Îl puse la ureche şi urlă: „Goethe!", dar tot ceea ce putu să audă fu tonul, aşa că agăţă receptorul în furcă.

Ciudat, Barley uitase că era puternic. Nici n-apucaseră bine să se mişte, că fu cuprinsă de o reacţie violentă împotriva lui şi, în tăcere, îl lovea cu pumnul strâns, pocnindu-l atât de tare în pometii obrajilor, că, pentru o clipă, nu văzu altceva nimic decât stele verzi. O apucă de mâini, i le trase în jos şi i le ţinu aşa, în timp ce o împingea pe sub tejghea şi o obliga să iasă din spital şi să meargă până la locul de parcare. „E o pacientă instabilă mental, îşi spunea el în gând. E o pacientă agitată, iar eu sunt medicul ei curant."

Continuând s-o ţină de mână, răsturnă geanta pe capota maşinii, găsi cheia, deschise portiera din dreapta şi o împinse înăuntru. Apoi fugi către portiera cealaltă, ca nu cumva să-i vină ideea să se aşeze la volan.

– Vreau să merg acasă, spuse ea.

– Nu ştiu drumul.

– Du-mă acasă, repetă ea.

– Nu cunosc drumul, Katia! Trebuie să-mi spui stânga, dreapta, mă auzi? O apucă de umeri. Stai drept în scaun, priveşte pe fereastră. Unde e marşarierul în nenorocita asta de maşină?

Barley se lupta nervos cu schimbătorul de viteze. Katia băgă în marşarier, făcând să scârţâie cutia de viteze.

– Farurile, spuse el.

Le găsise, dar o puse să le aprindă, obligând-o, în felul ăsta, prin furia lui, să reacţioneze. În timp ce hurducăia prin parcare, fu nevoit să vireze pentru a evita o ambulanţă ce venea în plină viteză. Parbrizul era împroşcat cu noroi şi apă, dar, întrucât nu ploua, ştergătoarele nu erau puse. Oprind din nou maşina, se dădu jos dintr-o săritură şi mai mult mânji decât şterse parbrizul cu batista, apoi se urcă din nou la volan.

– Ia-o la stânga! îi ordonă ea. Mai repede, te rog!

– Am venit pe partea cealaltă.

– E sens unic. Grăbeşte-te!

Vocea i se stinse şi el nu reuşi să-i smulgă nici cel mai mic cuvânt. Îi întinse sticluţa de whisky. O împinse deoparte. Conducea încet, ignorând recomandările ei de a accelera. În retrovizorul din interiorul maşinii vedea farurile păstrând distanţa. Nici nu se apropiau, nici nu rămâneau în urmă. „E Wicklow, gândi el. Paddy, Cy, Henziger, Zapadnîi. Întreaga gardă călare." Faţa ei se lumină, apoi se întunecă din nou sub luminile străzii, dar era lipsită de viaţă. Părea că-şi întorsese privirea spre sine, către cine ştie ce lucruri îngrozitoare pe care

le vedea în imaginația ei. Își pusese pumnul strâns în gură, mușcându-și încheieturile degetelor.

– Virez aici? o întrebă el brutal. Apoi strigă la ea: Spune-mi unde să întorc! Îmi spui sau nu?

Îi răspunse întâi în rusește, apoi în englezește.

– Acum. La dreapta! Accelerează!

Nu recunoștea nimic. Fiecare stradă pustie semăna cu următoarea și cu precedenta.

– Întoarce aici.

– La stânga sau la dreapta?

– Stânga!

Urlă cuvântul din toți rărunchii. După urlet, urmară lacrimi, iar acestea curgeau între sughițurile disperate ce o înecau. După un timp sughițurile începură să se mai liniștească. Încetară în momentul în care încercă să oprească mașina în dreptul blocului ei. Barley trase de frâna de mână, dar era stricată. Mașina continua să înainteze când el îi deschise portiera. A vrut s-o ajute să coboare, dar a fost mai rapidă decât el. Cum, necum, reușise să se dea jos pe trotuar și o rupsese la fugă prin curtea din față cu geanta deschisă, scotocind după chei. Un băiat în haină de piele, ascuns în umbra ușii de la intrare, se prefăcu că vrea să-i bareze drumul, dar exact în momentul acela Barley o ajunsese din urmă, așa că băiatul se dădu la o parte ca să-i lase să treacă. N-a vrut să aștepte liftul sau poate că uitase că exista așa ceva. Urcă scările în fugă, cu Barley după ea, trecând de o pereche de tineri care se sărutau. La etajul întâi, un bătrân stătea într-un colț beat mort. Urcau de parcă scările nu se mai terminau. La alt etaj era o bătrână beată. La un etaj mai sus, un tânăr. Au urcat atâtea trepte, încât Barley începuse să se teamă că fata uitase etajul la care locuia. Apoi, dintr-odată, se opri, întoarse cheia în broasca ușii și intrară în apartament. Katia era deja în camera gemenilor. Stătea în genunchi, pe patul lor, cu capul plecat, trăgându-și sufletul ca un înotător

disperat, cuprinzându-i cu câte un braţ pe fiecare din cei doi copii adormiţi.

Din nou, nu exista decât dormitorul ei. O conduse, pentru că, până şi în acest spaţiu mititel, ea nu mai găsea drumul. Se aşeză nesigură pe pat, de parcă n-ar fi ştiut cât de înalt este. Se lăsă lângă ea, scrutându-i chipul lipsit de expresie, urmărindu-i ochii închizându-se, deschizându-se pe jumătate, închizându-se din nou, neîndrăznind s-o atingă, pentru că era teribil de rigidă, de îngrozită şi departe de el. Îşi ţinea încheietura mâinii strâns, ca şi cum ar fi fost ruptă. Oftă adânc. Barley o strigă pe nume, dar ea părea să nu-l audă. Barley aruncă o privire în jurul camerei, căutând. Fixată de un perete, o poliţă servea de toaletă de machiaj şi de birou. Printre scrisori vechi, era aruncat un blocnotes cu spirală, asemănător celui folosit de Goethe. Deasupra patului atârna o reproducere înrămată după o pictură de Renoir. O luă din cui şi şi-o puse în poală. Ca un spion experimentat, rupse o pagină din blocnotes, o puse pe geamul tabloului, luă un pix din buzunar şi scrise:

„Povesteşte-mi."

Îi puse hârtia sub ochi, iar ea o citi indiferentă, fără să dea drumul încheieturii mâinii. Umărul ei se sprijinea de al lui, însă ea nu-şi dădea seama. Bluza îi era descheiată, iar părul ei bogat, negru, era încâlcit pentru că alergase. Scrise din nou. „Povesteşte-mi." Apoi o apucă de umeri, implorând-o din privirea plină de dragoste disperată. Apoi îi indică cu degetul arătător foaia de hârtie. Ridică tabloul şi îl aşeză bine de genunchii Katiei, astfel ca ea să aibă de ce să se sprijine. Katia se uită lung la cuvântul scris pe hârtie, lăsând să-i scape un oftat sfâşietor. Îşi lăsă capul în jos, până când nu mai putu s-o vadă din spatele perdelei haotice de păr.

„L-au ridicat pe Iakov", scrise ea.

Barley îi luă pixul din mână. „Cine ţi-a spus?"

„Iakov", răspunse ea.

„Ce ți-a spus?"

„Va veni la Moscova vineri. Se va întâlni cu tine în apartamentul lui Igor la orele unsprezece noaptea, vineri. Îți va aduce alte documente și-ți va răspunde la întrebări. Te rog să ai pregătită o listă precisă. Va fi ultima oară. Vrea precizări cu privire la data publicării, vrea detalii, date. Să-i aduci niște whisky bun. Mă iubește."

Îi luă pixul din mână.

„Cu Iakov ai vorbit?"

Ea aprobă din cap.

„De ce spui că l-au ridicat?"

„A folosit numele care nu trebuia."

„Ce nume?"

„Daniil. Era codul nostru. Piotr, dacă totul e-n regulă.

Daniil, dacă a căzut în mâinile lor."

Pixul trecea rapid de la unul la altul. De data aceasta, Barley îl ținea și scria întrebare după întrebare.

„A făcut vreo greșeală?"

Ea negă din cap.

„A fost bolnav. A uitat codul tău", scrise el.

Ea negă din cap din nou.

„Nu s-a mai întâmplat niciodată?"

De data aceasta, ea mai dădu o dată din cap, luă pixul și scrise furioasă: „Mi-a spus Maria. A spus: «Tu ești, Maria?» Ăsta este numele folosit în caz de pericol. Când totul este în siguranță, îmi spune Alina."

„Scrie cuvintele lui."

„Eu sunt, Daniil. Tu ești, Maria? Conferința a fost cel mai mare succes din cariera mea. Mințea."

„De ce?"

„El spune întotdeauna că în Rusia singurul succes este să nu câștigi. O glumă între noi. A vorbit complet pe dos. Îmi spunea deci că suntem pierduți."

Barley se apropie de fereastră și se uită în jos spre intersecție. Întunecatul său univers interior amuțise. Nu mișca

nimic, nu respira nimic. Dar era pregătit. Fusese pregătit întreaga viață și nu știuse. Ea era femeia lui Goethe și era tot atât de moartă ca și el. Nu încă, întrucât Goethe o protejase cu fărâma de curaj ce-i mai rămăsese, dar va fi moartă de-a binelea de îndată ce vor dori să-și întindă mâna lor lungă pentru a o culege.

Stătu cam o oră la fereastră, înainte de a se întoarce către pat. Era lungită pe o parte, cu ochii deschiși și cu genunchii trași la gură. O înconjură cu brațul și o trase spre el, și-i simți trupul rece cedând treptat îmbrățișării sale, scuturată de sughițuri convulsive tăcute, ca și cum i-ar fi fost frică să plângă în auzul microfoanelor.

Începu să-i scrie cu majuscule clare: „FII ATENTĂ LA MINE".

Știrile defilau pe ecran, schimbându-se la fiecare câteva minute. „Barley părăsește Mej. Urmează. Au ajuns la stația de metrou. Urmează. Și-au făcut ieșirea (sic) din spital. Katia la brațul lui Barley. Urmează. Oamenii mint, însă computerul este infailibil. Urmează."

– De ce dracu' conduce el? întrebă Ned aspru, citind această informație.

Sheriton era prea absorbit, așa că Bob, aflat în spatele lui, răspunse la întrebare.

– Bărbaților nu le place să conducă femeile, Ned. Vremea falocratismului nu a trecut.

– Mulțumesc pentru informație, spuse Ned politicos.

Clive zâmbea aprobator.

Antract. Ecranele rămaseră o clipă goale, dar Anastasia completă raportul. Anastasia era o bătrână letonă, acră, de șaizeci de ani, care figura pe statele de plată ale Casei Rusia de douăzeci de ani. Doar Anastasia avea permisiunea să supravegheze holul de intrare al spitalului.

Relată următoarele:

„A trecut de două ori. Spre toaletă şi înapoi în sala de aşteptare.

La prima trecere, Barley şi Katia stăteau jos pe o bancă, aşteptând.

La cea de a doua, Barley şi Katia stăteau în picioare, lângă telefon şi păreau să se îmbrăţişeze. Barley ţinea mâna la înălţimea feţei ei, care avea şi un braţ ridicat, iar celălalt lăsat în jos.“

Înainte sau după apelul lui Bluebird?

Anastasia nu ştia. Cu toate că a stat în cabina de la toaletă, ascultând cât se poate de atent, nu a auzit telefonul sunând. Deci: ori n-a sunat nimeni, ori convorbirea se terminase în momentul când a trecut a doua oară.

– De ce naiba trebuia s-o îmbrăţişeze? spuse Ned.

– Poate că-i intrase o muscă-n ochi, zise Sheriton acru, urmărind în continuare ecranul.

– A condus şi maşina, insistă Ned. Nu are voie să conducă acolo, dar a condus. A lăsat-o la volan tot drumul până la ţară şi înapoi. Tot ea a condus până la spital. Apoi, dintr-odată, se urcă el la volan. De ce?

Sheriton lăsă creionul jos şi-şi trecu degetul arătător pe sub gulerul cămăşii.

– Deci, ce spui, Ned? A telefonat Bluebird sau nu? Spune, ce crezi?

Ned avu decenţa să se gândească anost la răspuns.

– Probabil că a telefonat. Altfel cei doi ar mai fi aşteptat.

– Poate că a auzit ceva ce nu i-a plăcut. Vreo veste proastă sau ceva de genul acesta, sugeră Sheriton.

Ecranele se stinseseră, lăsând încăperea în penumbră.

Sheriton avea un birou personal, placat în întregime cu furnir din lemn de trandafir. Peste tot, pe pereţi, reproduceri. Ne-am instalat acolo, ne-am turnat cafea în ceşti şi am început să aşteptăm.

– Ce dracu' face în apartamentul ei atât de mult timp? mă întrebă Ned în particular. Tot ce are de făcut este să obţină de

la ea ora şi locul întâlnirii. Putea să facă acest lucru acum două ore.

– Poate că au şi ei un moment de tandreţe, îi spusei eu.

– M-aş simţi mai bine dac-aş crede că-i aşa.

– O fi cumpărând o altă căciulă, spuse Johnny pe un ton antipatic, auzind ce vorbeam.

– Geronimo! exclamă Sheriton, când se auzi soneria, chemându-mă în sala de operaţiuni.

Pe un plan luminat al oraşului, apartamentul Katiei era marcat cu un punct roşu luminos. Locul de întâlnire era la vreo trei sute de metri mai la est, la colţul sud-estic dintre cele două mari artere marcate cu verde. Barley trebuia să înainteze acum de-a lungul trotuarului sudic, ţinându-se aproape de bordură. Ajuns la punctul de întâlnire, trebuia să încetinească, părând că e în căutarea unui taxi. Maşina noastră va opri lângă el. Barley fusese instruit să-i dea şoferului numele hotelului cu voce tare şi să gesticuleze ca şi cum s-ar fi tocmit asupra preţului.

La cel de-al doilea sens giratoriu, maşina urma să-şi schimbe direcţia şi să intre într-un şantier de construcţii, unde se afla garat camionul nostru, cu farurile stinse şi cu şoferul prefăcându-se că moţăie în cabină. Dacă antena radio era ridicată, maşina trebuia să facă un tur complet la dreapta şi să se întoarcă la camion.

Dacă nu, întâlnirea se anula.

Raportul lui Paddy apăru pe ecrane la unu noaptea, ora Londrei. Benzile magnetice au fost disponibile în mai puţin de o oră, după transmiterea conţinutului lor de pe acoperişul Ambasadei Statelor Unite. De atunci, raportul a fost disecat în toate modalităţile posibile. Pentru mine, rămâne şi acum un model de raport al operaţiunilor de teren.

Bineînţeles, identitatea autorului trebuie cunoscută, întrucât fiecare scriitor de sub soare îşi are limitele sale. Paddy nu e cine ştie ce psiholog, dar are o mulţime de alte calităţi.

Era un fost Gurkha, intrat în Serviciile Speciale, devenit apoi ofiţer de informaţii, lingvist, organizator sau improvizator, după caz, avea exact profilul pe care îl prefera Ned.

Pentru acoperirea sa la Moscova îmbrăcase atât de bine haina prostiei englezeşti, încât neiniţiaţii îşi băteau joc de el când vorbeau între ei: şortul său lung vara, când umbla pe cărările din pădurile moscovite, schiul de fond iarna, când îşi încărca maşina sa Volvo cu nişte vechituri de schiuri şi beţe de bambus şi, în sfârşit, propria persoană, cu căciulă de blană, părea să fie o relicvă din primele expediţii arctice. Dar trebuie să fii deştept ca să faci atâta timp pe prostul. Iar Paddy era un om deştept, chiar dacă ulterior excentricităţile sale aveau să fie luate ca atare.

Paddy conducea cu măiestrie grupul său eteroclit de pseudostudenţi la limbi străine, angajaţi ai agenţiilor de voiaj, mici negustori şi persoane cu diverse paşapoarte. Nici Ned însuşi nu l-ar fi putut întrece. Paddy avea grijă de ei ca un preot de oiţele din parohia sa, iar fiecare suflet dintre aceştia, în fond, nişte solitari, îl idolatriza. Nu era vina sa dacă acele calităţi ce atrăgeau oamenii către el îl făceau vulnerabil la înşelătorii.

Să revenim la raportul său. Paddy a fost mai întâi frapat de precizia relatării lui Barley, iar banda magnetică a confirmat acest lucru. Vocea lui Barley a fost mai sigură decât în înregistrările anterioare.

Paddy a fost impresionat, de asemenea, de hotărârea lui Barley şi de devotamentul său faţă de misiune. Îl compara pe cel pe care l-a văzut în faţa sa în camion cu cel pe care l-a instruit pentru operaţiunea Leningrad şi era uimit de saltul făcut de Barley. Avea dreptate. Barley era altul, evoluase.

Relatarea lui Barley se potrivea cu toate faptele verificabile de care dispunea Paddy, de la întâlnirea la staţia de metrou şi drumul către spital, până la aşteptarea pe bancă şi apelul rapid întrerupt al telefonului. Barley îi explicase că atunci când acesta sunase, Katia se afla exact în faţa

aparatului. El însuşi de abia îl auzise. „Aşa că nu e de mirare că Anastasia nu-l auzise nici ea“, deduse Paddy. Katia ridicase receptorul cu o iuţeală nemaipomenită.

Convorbirea dintre Katia şi Bluebird fusese, potrivit lui Barley, scurtă, cel mult două minute. Încă un fapt care se potrivea. Goethe era cunoscut pentru teama sa de convorbiri telefonice lungi.

Cu atât de multe fapte la dispoziţia lui, raportate de către un Barley care înota ca peştele în apă, cum naiba ar putea cineva să susţină după aceea că Paddy ar fi trebuit să-l ducă pe Barley direct la ambasadă şi să-l expedieze în Anglia, legat de mâini şi de picioare, şi cu căluş în gură? Desigur, asta este ceea ce susţinea Clive – şi n-a fost singurul.

Să revenim la cele trei mistere care-i stăteau în gât lui Ned: îmbrăţişarea; drumul de la spital cu Barley la volan; cele două ore petrecute împreună în apartament. În ceea ce priveşte răspunsurile lui Barley, trebuie să-l privim aşa cum l-a văzut Paddy, aplecat deasupra mesei, în lumina slabă din camion, cu faţa lucind de căldură. Aveau drept zgomot de fond mârâitul tobelor de eşapament. Cei doi purtau căşti la urechi, iar între ei se afla un microfon cu circuit închis. Barley îşi şoptea povestea, jumătate microfonului, jumătate ofiţerului său de caz. Dintre toate aventurile pe care le-a trăit Paddy la frontiera de nord-vest, nici una nu ar fi fost învăluită într-o atmosferă de asemenea tensiune dramatică.

Cy era aşezat în penumbră cu a treia pereche de căşti. Era camionul lui Cy, dar acestuia i se ordonase să-l lase pe Paddy să facă pe maestrul de ceremonii.

– Apoi au lăsat-o picioarele, spuse Barley, cu tonul acela confidenţial de discuţie de la bărbat la bărbat, care l-a făcut pe Paddy să zâmbească. Se sucise, se răsucise toată săptămâna în aşteptarea apelului lui şi, deodată, gata, iar ea a clacat. Probabil că n-a ajutat-o prea mult că am fost de faţă. Fără mine, cred că şi-ar fi ţinut firea până ar fi ajuns acasă.

– Probabil că ai dreptate, aprobă Paddy înţelegător.

– Dar a fost prea mult pentru ea. Faptul că i-a auzit vocea, că a auzit că va fi în oraş peste două zile, îngrijorarea ei pentru copii, pentru el şi pentru ea însăşi, toate acestea au depăşit-o.

Paddy o înţelegea perfect. Cunoscuse şi el femei emotive la vremea lui şi ştia foarte bine genul de lucruri care le face să plângă.

Din acest moment, totul a curs normal. Minciunile se orchestrară într-o simfonie. Barley a făcut tot ce-a putut ca s-o liniştească, a spus el, dar era în aşa hal, că a trebuit s-o cuprindă cu un braţ pentru a o duce până la maşină şi a o conduce acasă.

În maşină a mai plâns puţin, dar şi-a mai revenit în momentul când au ajuns la apartamentul ei. Barley i-a făcut o ceaşcă de ceai, a mângâiat-o pe mână, până când s-a convins că era în stare să facă faţă situaţiei.

– Bine jucat, spuse Paddy, iar glasul său semăna cu cel al unui ofiţer din armata indiană din secolul al XIX-lea, felicitându-şi oamenii după o şarjă de cavalerie inutilă.

Sună aşa pentru că era impresionat şi pentru că vorbea prea aproape de microfon.

În sfârşit, a venit întrebarea pusă de Barley, marcând intrarea în scenă a lui Cy. Retrospectiv, bineînţeles, nu a părut decât o mărturie a unei intenţii de furt premeditat. Cy însă n-a înţeles-o în felul acesta, şi nici Paddy. De fapt, n-a înţeles-o în felul acesta nimeni la Londra, cu excepţia lui Ned, a cărui ineficacitate devenise exasperantă. Ned era acum un paria al sălii de operaţiuni.

– A, da, asta e. Şi ce facem cu lista de cumpărături? întrebase Barley pregătindu-se să plece. O întrebare ca orice altă mică preocupare administrativă, nimic ieşit din comun. Când ai de gând să-mi pui în mânuţa mea frumoasă lista de cumpărături? repetă el.

– De ce? spuse Cy din umbră.

– Ei bine, nu ştiu. N-ar trebui s-o tocesc şi eu un pic?

– Nu e nimic de tocit, spuse Cy. Sunt întrebări scrise, cu răspunsuri cu da şi nu, şi este foarte important ca tu să nu ştii nimic din ea.

– Deci, când o primesc?

– Lista de cumpărături o facem cât mai târziu posibil, spuse Cy.

În ceea ce priveşte părerea lui Cy cu privire la starea de spirit a lui Barley, a fost reţinută următoarea perlă: „Cu englezoii ăştia, se spune că ar fi zis el, nu ştii niciodată, oricum, ce gândesc".

În acea noapte, Cy a avut, cel puţin în parte, dreptate.

– N-a fost nici o veste proastă, insistă Ned, în timp ce Brock punea înregistrarea din camion pentru a treia sau a treizecea oară.

Ne întorseserăm în buna şi bătrâna noastră Casă Rusia. Ne refugiaserăm acolo. Era ca pe vremuri. Se crăpa de ziuă, dar eram prea tensionaţi ca să ne mai ardă de somn.

– N-au fost veşti proaste, repetă Ned, n-au fost decât veşti bune. „Mi-e bine. Sunt în siguranţă. Am ţinut o conferinţă grozavă. Iau avionul. Ne vedem vineri. Te iubesc." Şi ea se pune pe plâns.

– Ştiu şi eu, spusei eu, vorbind fără tragere de inimă. N-aţi plâns niciodată de bucurie?

– Plânge atât de tare, că trebuie s-o care prin coridorul spitalului. Plânge atât de tare, că nu-i în stare să conducă maşina. Când ajunge la apartamentul ei, o ia înaintea lui şi fuge la uşă, ca şi cum Barley n-ar exista, pentru că-i atât de fericită că Bluebird vine cu avionul la timp. Iar el o consolează, în ciuda tuturor veştilor bune pe care le-a primit. (Se aude din nou vocea înregistrată a lui Barley.) Şi e calm, absolut calm. Nici un fel de grijă. „Am ţintit la fix, Paddy. Totul e-n regulă. De aceea plânge." Aşa e, desigur.

Se lăsă pe spate şi închise ochii, în timp ce vocea demnă de încredere a lui Barley continua să se audă din casetofon.

– Nu ne mai aparţine, spuse Ned. Ne-a părăsit.

Ca şi Barley, dar în alt sens, ne părăsise şi Ned. Lansase o mare operaţiune. Acum, tot ceea ce putea să facă, după părerea sa, era să stea şi să vadă cum îi scapă printre degete. În viaţa mea n-am văzut un om mai izolat, poate doar cu excepţia mea.

Spionajul înseamnă a aştepta.

Spionajul înseamnă a te îngrijora.

Spionajul înseamnă să fii tu însuţi, dar mai mult decât atât.

Leacurile lui Walter, dragul nostru dispărut, şi ale lui Ned, încă în viaţă, răsunau încă în urechile lui Barley. Ucenicul devenise moştenitorul vrăjitoriilor maeştrilor săi, dar puterile sale magice erau mai mari decât fuseseră ale lor vreodată.

Se afla pe un podiş pe care ei nu ajunseseră niciodată. Avea ţintă, avea mijloacele de a o ajunge şi avea ceea ce Clive ar fi numit motivaţie, care, în termeni mai obiectivi, însemna scop. Tot ceea ce-l învăţaseră merita banii cu vârf şi îndesat, dând roade acum, când se angajase calm în această bătălie menită să-i înşele. Şi totuşi, el nu era pungaşul lor.

Drapelele lor nu însemnau nimic pentru el. Ele puteau flutura în orice vânt. Dar el nu era trădătorul lor. Nu era propria cauză. Ştia ce bătălie avea de câştigat şi pentru cine. Ştia sacrificiul pe care era pregătit să-l facă. El nu era trădătorul lor. Era consecvent cu sine însuşi.

Nu avea nevoie de etichetele lor speriate şi de sistemele lor nevolnice. Era un bărbat singur, dar era mai puternic decât toţi ceilalţi la un loc care presupuseseră că trebuie să-l ţină sub control. În ochii săi, reprezentau cea mai rea dintre cele mai rele arme, pentru că existenţa lor le justifica obiectivele.

Cu blândeţe, deşi nu era chiar blândeţe, descoperise focul furiei. A putut să-i simtă primele scântei şi să audă trosnetul vreascurilor.

Nu exista decât acum. Goethe avea dreptate. Nu exista mâine, pentru că mâine era scuză. Exista doar acum şi neantul. Iar Goethe, chiar în neant, continua să aibă dreptate.

Trebuie să omorâm oamenii cenuşii din noi înşine, trebuie să ne ardem costumele cenuşii, trebuie să dăm drumul zăgazurilor inimii, vis al oricărui suflet cumsecade şi chiar – fie că-ţi vine să crezi sau nu – şi al unor oameni cenuşii. Dar cum, cu ce?

Goethe avea dreptate. Şi nu a fost vina lui, nici a lui Barley, că fiecare din ei, fără să vrea, l-a pus pe celălalt în mişcare. Cu această iluminare spirituală ce se năştea în el, simţământul lui Barley de înrudire cu acest prieten neverosimil era copleşitor. Împărtăşea întru totul visul frenetic al lui Goethe de a dezlănţui forţele raţiunii sănătoase şi de a deschide larg uşile către încăperile murdare.

Dar Barley nu a stăruit mult asupra chinurilor lui Goethe. Acesta se afla în infern şi, foarte probabil, Barley avea să-l urmeze în curând. „Îl voi plânge când voi avea timp", îşi spuse el. Până atunci, trebuie să se ocupe de cei în viaţă, pe care Goethe îi pusese în mod ruşinos în pericol, înainte de a încerca să-i salveze cu un ultim gest curajos.

Pentru a-şi îndeplini ceea ce avea de făcut imediat, Barley trebuia să folosească şireteniile oamenilor cenuşii. Trebuia să fie el însuşi, dar mai mult decât fusese până atunci. Trebuia să aştepte. Trebuia să se îngrijoreze. Trebuia să fie inversul lui, împăcat în sinea sa, nerealizat în exterior. Trebuia să trăiască în secret, în vârful picioarelor, să-şi arcuiască mintea ca o pisică la pândă, în timp ce juca rolul acelui Barley Blair pe care doreau să-l vadă, creaţia lor de la un cap la altul.

Între timp, jucătorul de şah din el îşi calcula mişcările. Negociatorul adormit devine, fără să se vadă, treaz. Editorul realizează ceea ce n-a realizat niciodată, devine intermediarul lucid între necesitate şi utopie.

„Katia ştie, gândeşte el. Ştie că Goethe a fost prins.

Dar ei nu ştiu că ea ştie, pentru că şi-a păstrat prezenţa de spirit la telefon.

Şi ei nu ştiu că eu ştiu că ştie Katia.

În toată aceasta lume, sunt singura persoană în afară de Katia şi de Goethe care ştie că ştie Katia.

Katia este încă liberă.

De ce?

Nu i-au furat copiii, nu i-au percheziţionat apartamentul, nu l-au aruncat pe Matvei în casa de nebuni şi nu au folosit toate procedeele tradiţionale delicate rezervate rusoaicelor care fac pe curierii pentru fizicienii lucrând în domeniul Apărării care s-au hotărât să încredinţeze secretele naţiunii lor unui editor occidental decăzut.

De ce?

Până acum sunt şi eu liber. Nu mi-au prins gâtul în lanţuri de un zid de cărămidă.

De ce?

Pentru că ei nu ştiu că ştim că ei ştiu.

Aşa că vor mai mult.

Ne vor pe noi, dar mai mult decât atât.

Ne pot aştepta pentru că vor mai mult.

Dar ce înseamnă mai mult?

Care este secretul răbdării lor?"

„Toată lumea vorbeşte, spusese Ned, afirmând un fapt de necontestat. Cu metodele de astăzi, toată lumea vorbeşte." Îl sfătuia pe Barley să nu încerce să reziste dacă era prins. Dar Barley nu se mai gândea la el însuşi. Se gândea la Katia.

În fiecare noapte, în fiecare zi ce a urmat, Barley mişcase piesele în mintea sa, elaborându-şi planul în timp ce aştepta, aşa cum făceam noi toţi, întâlnirea de vineri, promisă, cu Bluebird.

Încă de la micul dejun, Barley se prezentă punctual pentru paradă, ca un editor şi un spion model. Şi în fiecare zi, de dimineaţa până seara, era inima şi sufletul târgului.

„Goethe. Nu pot face nimic pentru tine. Nici o forţă din lume nu te va putea smulge din ghearele lor.

Katia, încă salvabilă. Copiii ei, încă salvabili. Chiar dacă toată lumea sfârşeşte prin a vorbi şi chiar Goethe, care, în cele din urmă, nu va face excepţie de la regulă.

Eu, nesalvabil, ca întotdeauna.

Goethe mi-a dat curaj, gândi el – în timp ce scopul secret se contura în mintea lui –, iar Katia mi-a dat dragoste.

Nu. De fapt, Katia mi le-a dat pe amândouă. Şi continuă să mi le dea."

Sosi ziua de vineri, tot atât de liniştită ca orice altă zi. Ecranele noastre nu arată aproape nimic. Barley se pregăteşte metodic să participe la marele cocteil inaugural dat în acea seară de Potomac & Blair în spiritul destinderii şi al glasnost-ului, potrivit formulei preţioase înscrise pe invitaţiile – cu două clape şi cu margini dantelate – făcute la tipografia Serviciului, cu mai puţin de două săptămâni în urmă.

Cu intermitenţe, cu aparentă dezinvoltură, Barley se interesează de starea Katiei. O sună ori de câte ori poate. Stau la taclale şi o pun să folosească termenul „oportun" ca semn că totul e-n regulă. În schimb, el include în pălăvrăgeala lui cuvântul „sincer". Nici un subiect grav, nimic despre dragoste sau moarte, sau despre marii poeţi germani. Doar atât:

„Ce mai faci?

Te epuizează, sincer vorbind, târgul?

Ce fac gemenii?

Îi mai place lui Matvei pipa?

Ceea ce înseamnă: te iubesc, şi te iubesc, şi te iubesc, şi te iubesc sincer."

Pentru a se asigura şi mai mult de securitatea ei, Barley îl trimite pe Wicklow să arunce în treacăt o privire la ea, în pavilionul socialist.

– E bine, îi spunea Wicklow zâmbind, liniştindu-l pe Barley. Se ţine bine.

– Mulţumesc, zise Barley, foarte amabil din partea ta, bătrâne.

A doua oară, tot la cererea lui Barley, s-a dus Henziger însuşi. Poate că Barley se păstrează pentru seară. Sau poate nu are încredere în propriile emoţii. Dar ea este încă acolo, încă în viaţă, încă mai respiră, şi a îmbrăcat rochia de recepţie.

În tot acest timp, chiar atunci când se întoarce în oraş cu maşina, pentru a ajunge înaintea invitaţilor, Barley continuă să-şi mobilizeze armata lui particulară de fapte modificabile şi nemodificabile, cu o claritate de care ar fi mândru cel mai experimentat şi compromis avocat.

CAPITOLUL 16

– Gheorghi! Minunat! Fantastic! Unde-i Varenka?

– Barley, prietene, pentru numele lui Dumnezeu, salvează-ne! Nu ne place secolul XX mai mult decât vouă, englezilor. Hai să fugim de el împreună! Plecăm la noapte, bine? Cumperi tu biletele?

– Iuri, Dumnezeule, asta-i noua ta nevastă? Lăsați-l, doamnă, e un monstru!

– Barley! Ascultă-mă! Totul e-n regulă! Nu mai avem probleme! Pe vremuri trebuia să presupunem că totul mergea pe dos! Acum putem citi ziarele și știm c-așa este.

– Mișa! Cum merge treaba? Perfect!

– E război. Pentru numele lui Dumnezeu, Barley, război deschis. Întâi trebuie să spânzurăm pur și simplu vechea gardă și apoi să dăm o altă bătălie a Stalingradului!

– Leo! Încântat să te văd! Ce face Sonia?

– Barley, fii atent ce-ți spun! Comunismul nu este o amenințare! Este o industrie parazitară, care trăiește departe de erorile făcute de voi, toți labagiii tâmpiți din Occident.

Cocteilul avea loc în sala oglinzilor de la etajul întâi al unui vechi hotel din centrul orașului. Pe trotuar se aflau agenți în civil. Alții asigurau supravegherea în hol, pe scară și la intrarea în sală.

Potomac & Blair invitase o sută de persoane. Opt acceptaseră, nimeni nu refuzase și sosiseră până acum o sută

cincizeci. Dar până la venirea Katiei, Barley prefera spaţiul de lângă intrare.

Sala fu deodată invadată de o turmă de tinere occidentale, escortate de obişnuiţii pseudointerpreţi oficiali, toţi bărbaţi. Un filosof destul de corpolent, care cânta la clarinet, sosi cu ultimul lui iubit.

– Aleksandr! Fantastic! Minunat!

Un siberian solitar, pe care-l chema Andrei, deja beat, dorea să discute cu Barley despre o problemă vitală.

– Socialismul partidului unic este un dezastru, Barley. Ne-a frânt inimile. Ţineţi-vă de pluripartidismul vostru britanic. Îmi publici ultimul meu roman?

– Nu ştiu ce să spun, Andrei, replică prudent Barley, trăgând cu ochiul la uşă. Redactorul nostru de limba rusă îl preţuieşte foarte mult, dar nu-l vede pe piaţa engleză. Ne mai gândim. Ne mai gândim.

– Ştii de ce am venit în seara asta? întrebă Andrei.

– Spune-mi.

Un alt grup vesel îşi făcu intrarea, dar nici de astă dată Katia nu era printre nou-veniţi.

– Ca să-mi pun hainele bune pentru tine. Noi, ruşii, ne ştim toate şmecheriile. Avem nevoie de oglinzile voastre occidentale. Veniţi la noi şi plecaţi cu imaginile noastre cele mai bune reflectate în voi, iar noi ne simţim mai nobili. Mi-ai publicat primul roman, mi se pare logic să mi-l publici şi pe al doilea.

– Nu dacă primul n-a adus nici un ban, Andrei, spuse Barley cu o fermitate neobişnuită şi, spre uşurarea lui, îl văzu pe Wicklow făcându-şi drum prin încăpere către ei.

– Ai auzit că Anatoli a murit în decembrie în închisoare după o grevă a foamei? La capătul a doi ani de existenţă a Marii Noi Rusii în care trăim? continuă Andrei, luând o altă gură zdravănă de whisky, oferit în mod graţios de către Ambasada americană în sprijinul unei Rusii mai treze.

– Desigur, am auzit de el, interveni Wicklow pe un ton liniştitor. A fost un lucru dezgustător.

– Şi atunci, de ce nu-mi publici romanul?

Lăsându-l pe Wicklow să se descurce cu Andrei, Barley se precipită către uşă, cu braţele larg deschise şi cu un zâmbet cuceritor pe faţă. Superba Natalia de la Biblioteca Unională de Stat pentru Literatură Străină sosise, o frumuseţe înţeleaptă, de şaizeci de ani. S-au prăbuşit drăgăstos unul în braţele celuilalt.

– Despre cine discutăm în seara asta, Barley? James Joyce sau Adrian Mole? De ce arăţi atât de inteligent dintr-odată? Pentru că te-ai făcut capitalist?

Jumătate din adunare o luă la goană ca apucată de streche către celălalt capăt al sălii, ceea ce îi făcu pe agenţi să se uite îngrijoraţi prin deschizătura uşii. Rumoarea din sală se opri o clipă, apoi reîncepu din nou. Se dăduse drumul bufetului.

Dar nici urmă de Katia.

– Astăzi, dată fiind perestroika, totul este mult mai uşor, spuse Natalia cu zâmbetul ei irezistibil. Călătoriile în străinătate nu constituie o problemă. De exemplu, să te duci în Bulgaria. Tot ceea ce trebuie să facem este să descriem birocraţilor noştri ce fel de persoană credem că suntem, căci fireşte, bulgarii trebuie să ştie acest lucru înainte de sosirea noastră şi să fie avertizaţi la ce să se aştepte. Suntem o persoană inteligentă, de inteligenţă mijlocie sau de inteligenţă normală? Bulgarii trebuie să se pregătească, poate chiar să se antreneze. Suntem calmi sau iritabili? Suntem plini de imaginaţie sau lipsiţi de imaginaţie? După ce am răspuns la aceste întrebări simple şi la alte o mie de acelaşi fel, putem să trecem la probleme mai importante, precum adresa şi numele complet al bunicii din partea mamei, data morţii ei şi numărul certificatului ei de deces şi, dacă li se năzare, poate şi numele medicului care l-a semnat. Deci, poţi să-ţi dai seama şi tu că birocraţii noştri fac tot ceea ce este cu putinţă să introducă rapid noile regulamente mai relaxate şi să ne trimită pe toţi în

străinătate, în vacanţă, cu copiii. Barley, după cine te uiţi? Mi-am pierdut eu şarmul sau te-ai şi plictisit de mine?

– Şi ce le-ai spus? întrebă Barley râzând, străduindu-se să n-o mai piardă din priviri.

– O, am spus că sunt foarte inteligentă, că sunt calmă, o persoană amuzantă, şi că bulgarii vor fi încântaţi în compania mea. Birocraţii ne testează hotărârea, asta-i tot. Ei speră că punându-ne să dăm satisfacţie atâtor servicii, ne vom descuraja şi ne vom hotărî să rămânem acasă. Dar este din ce în ce mai bine. Totul este, încet-încet, puţin mai bine. Poate că nu-ţi vine să crezi, dar perestroika nu este pentru străini, ea este pentru noi.

– Ce-ţi face câinele, Barley? murmură o voce bărbătească morocănoasă de lângă Barley. Era Arkadi, un sculptor neoficial, cu frumoasa sa iubită neoficială.

– N-am nici un câine, Arkadi. De ce întrebi?

– Pentru că în momentul acesta e mai puţin primejdios să vorbeşti despre câinele tău decât despre prieteni. Asta-i părerea mea.

Barley întoarse capul în direcţia privirii lui Arkadi şi îl văzu pe Alik Zapadnîi la celălalt capăt al sălii, adâncit într-o conversaţie serioasă cu Katia.

– Noi, moscoviţii, vorbim prea primejdios în zilele astea, continuă Arkadi, fixându-l în continuare cu privirea pe Zapadnîi. În entuziasmul nostru, devenim imprudenţi. Informatorii vor avea o recoltă bună în toamna aceasta, chiar dacă ea va fi proastă pentru toată lumea. Întreabă-l pe el. E-n culmea carierei sale.

– Alik, diavol bătrân, cu ce-o baţi la cap pe biata fată? întrebă Barley îmbrăţişând-o întâi pe Katia, apoi pe Zapadnîi. Am văzut-o înroşindu-se de la celălalt capăt al sălii. Fereşte-te de el, Katia! Engleza lui este aproape tot atât de bună ca a ta şi vorbeşte mult mai repede. Ce mai faci?

– Mulţumesc, spuse ea încetişor. Foarte bine.

Purta rochia pe care şi-o pusese la întâlnirea lor de la Hotel Odessa. Era rezervată, dar stăpână pe sine. Trăsăturile sale trădau durerea unei pierderi grele. Dan Zeppelin şi Mary Lou făceau parte din grupul lor.

– Purtam, de fapt, o discuţie foarte interesantă despre drepturile omului, Barley, explică Zapadnîi, făcând un gest circular cu paharul, ca şi cum ar fi făcut o chetă de la cei prezenţi. Nu-i aşa, domnule Zeppelin? Suntem întotdeauna recunoscători atunci când occidentalii vin să ne predice cum trebuie să ne purtăm cu criminalii noştri! Dar care este diferenţa, mă întreb eu, între o ţară care închide câţiva oameni în plus şi o ţară care-i lasă pe gangsteri în libertate? Cred că tocmai am găsit un punct de negociere pentru conducătorii noştri. Mâine-dimineaţă vom anunţa în faţa aşa-numitului Comitet de supraveghere Helsinki că nu vom mai avea nimic de-a face cu ei până când nu vor pune după gratii mafia americană. Ce zici despre asta, domnule Zeppelin? Le dăm drumul alor noştri şi-i închideţi voi pe-ai voştri? E un târg corect, nu-i aşa?

– Vrei să-ţi răspund politicos sau să-ţi spun adevărul? îi zise Dan peste umărul lui Mary Lou.

Un alt grup poliglot de invitaţi trecu pe lângă ei, urmat, după o pauză teatrală, de nimeni altcineva decât de marele Sir Peter Oliphant însuşi, înconjurat de curtea sa de valeţi ruşi şi englezi. Zgomotul se înteţi, încăperea se umplu de lume. Trei corespondenţi britanici cu feţe bolnăvicioase inspectară bufetul golit şi plecară. Cineva deschise capacul pianului şi începu să cânte o melodie ucraineană. Se auzi o voce frumoasă de femeie, căreia i se alăturară şi altele.

– Nu, Barley, nu ştiu ce te îngrozeşte, răspunse Katia spre surpriza lui Barley, care nu-şi reamintea s-o fi întrebat ceva. Sunt sigură că eşti foarte curajos, ca toţi englezii.

În zăpuşeala din cameră şi vânzoleala mondenă, propria excitaţie se întorsese brusc împotriva lui. Se simţea beat, dar

nu de alcool, pentru că în toată seara nu băuse decât un singur pahar obosit de scotch.

– Poate că nu-i nimic acolo, se hazardă el, adresându-i-se nu Katiei, ci unui cerc de figuri necunoscute. Acolo, în umbră. Mă refer la talent. Toată lumea aştepta. Inclusiv Barley. Încercă să-i privească pe toţi în timp ce ochii săi nu o vedeau decât pe Katia. Ce spusese? Ce auziseră ei? Feţele lor erau încă întoarse spre el, dar în ochii lor nu se vedea nici o lumină, cum nu se vedea nici în ai Katiei; era doar îngrijorare. Continuă, de bine de rău: Ani de zile am avut toţi aceeaşi imagine a marilor artişti ruşi aşteptând să fie descoperiţi. Se bâlbâi. Nu-i aşa? Romane epice, piese de teatru? Mari pictori surghiuniţi sau interzişi, lucrând în secret? Poduri întregi de minunate opere inegale? Muzicieni? Am vorbit despre asta. Am visat la asta. Continuarea secretă a secolului al XIX-lea. „Când va veni dezgheţul, vor ieşi toţi de la păstrare şi ne vor ului." Aşa ne spuneam unul altuia. Unde naiba sunt toate aceste genii? Au murit cumva congelaţi? S-ar putea ca represiunile să fi funcţionat. Asta am avut de spus.

O tăcere de plumb urmă cuvintelor sale. Katia îi sări în ajutor.

– Talentul sovietic există şi a existat întotdeauna, Barley, chiar şi în cele mai rele timpuri. Nu poate fi distrus, declară ea cu o urmă din vechea sa rigoare. Poate că trebuie mai întâi să se adapteze noilor condiţii, dar nu va dura mult şi se va exprima strălucitor. Sunt sigură că asta voiai să spui.

Henziger şi-a început discursul. O capodoperă de ipocrizie inconştientă.

– Sper ca îndrăzneaţa întreprindere de pionierat a editurii Potomac & Blair să-şi aducă modesta contribuţie la noua şi grandioasa eră de înţelegere dintre Răsărit şi Apus! declară el ţanţoş. Glasul i se ridica odată cu paharul. Era tipul de negustor cinstit, prototipul americanului cumsecade, cu inima la locul ei. Fără doar şi poate, asta şi crede el despre propria

persoană, întrucât cabotinul din el este aproape de suprafață. Să ne îmbogățim unii pe alții! exclamă el, ridicând și mai sus paharul. Să ne eliberăm unii pe alții! Să facem comerț împreună! Să vorbim și să bem împreună, și să facem împreună o lume mai bună! Doamnelor și domnilor, în sănătatea dumneavoastră, a editurii Potomac & Blair, a profitului nostru reciproc și pentru perestroika! Amin!

Strigau toți după Barley. Semnalul îl dăduse Spikey Morgan. Îl susțineau cu entuziasm Iuri și Alik Zapadnîi, toți oameni vechi, care știau să scandeze: „Barley, Barley!“ În curând, întreaga cameră începe să urle după Barley, unii neștiind de ce. Pentru o clipă, nu-l văzu oricum nimeni. Apoi, brusc, îl văzură urcat în picioare pe masa pe care fusese bufetul, cu un saxofon împrumutat, cântând cu foc *My Funny Valentine*, melodie pe care o cânta la fiecare târg de carte de la Moscova, de la cel dintâi, acompaniat la pian de către Jack Henziger în stilul incomparabil al lui Fats Waller. Agenții de la ușă se strecurară în sală să-l asculte, cei de pe scări urcară până în pragul ușii, iar cei din hol se apropiară de scară atunci când primele note ale cântecului de lebădă al lui Barley au dobândit claritate și apoi o splendidă expresivitate.

– Mergem la noul restaurant indian, pentru numele lui Dumnezeu, protestă Henziger, în timp ce stăteau pe trotuar, sub ochiul bovin al unor *toptunîi* de serviciu. Adu-o și pe Katia! Am rezervat o masă.

– Îmi pare rău, Jack, avem alte aranjamente. O întâlnire fixată de mult.

Henziger juca teatru.

– Are nevoie să aibă cineva grijă de ea, îi mărturisi Barley. Mă duc să o iau și să-i ofer o cină liniștită undeva.

Dar Barley nu a dus-o pe Katia la masă în seara lor de adio, așa cum au confirmat agenții ocazionali, înainte de a le

veni schimbul. Katia a fost aceea care l-a dus pe Barley, şi nu invers. L-a dus într-un loc cunoscut de fiecare dintre tinerii şi tinerele din Moscova încă din adolescenţă şi care se găseşte deasupra fiecărui imobil în fiecare mare oraş. Nu e nici o rusoaică din generaţia Katiei care să nu păstreze în memorie astfel de locuri pline de amintirea primei iubiri. Un astfel de loc se află şi la capătul scărilor în blocul Katiei, acolo unde se sfârşeşte ultima treaptă şi începe podul, mai căutat iarna decât vara, pentru că acolo se găseau rezervorul de apă caldă ce picura şi ţevile aburinde izolate cu o bandă adezivă neagră.

Dar mai întâi a trebuit să vadă ce fac Matvei şi copiii, şi să se asigure că erau în bună regulă. Barley a aşteptat-o pe palier. Apoi l-a luat de mână şi au urcat cele câteva trepte până la ultima, care era din lemn. Katia avea o cheie ce se potrivea la uşa ruginită de oţel, accesul fiind interzis persoanelor străine. După ce a descuiat-o şi a încuiat-o la loc în urma lor, l-a condus pe sub grinzi până într-un colţ cu podeaua tare, unde improvizase un pat din care, prin luminatorul jegos, se vedeau ca prin ceaţă stelele. Se auzeau bolboroselile ţevilor şi se simţea duhoarea rufelor puse la uscat.

– Scrisoarea pe care i-ai dat-o lui Landau s-a rătăcit, spuse el. A sfârşit în mâinile oficialităţilor noastre. Acestea m-au trimis la tine. Îmi pare rău.

Dar nu mai era timp pentru nici unul din ei să fie şocat. Îi spusese câte ceva din planurile sale, dar acum nu-i mai adăuga nimic. Recunoscuseră de comun acord că ea ştia deja prea mult în plus, aveau probleme mai importante de discutat, pentru că într-adevăr în acea seară Katia îi povesti lui Barley tot ceea ce ulterior va rămâne singura lui amintire despre ea. Îi mărturisi dragostea pentru el în termeni destul de simpli ca să-l susţină în întreaga perioadă de despărţire ce îi aştepta.

Cu toate acestea, Barley nu a prelungit această întâlnire. El nu le-a dat oamenilor din teren, nici celor de la Londra

motiv să se îngrijoreze din cauza lui. S-a întors la Mej pe la miezul nopţii, la timp pentru un ultim pahar cu băieţii.

– O, Jack, Alik Zapadnîi m-a convocat la zaiafetul lui tradiţional de despărţire, organizat pentru veterani mâine după-amiază, îi mărturisi el lui Henziger la un păhărel în barul de la etajul întâi.

– Vrei să vin şi eu? întrebă Henziger.

Precum ruşii înşişi, Henziger nu-şi făcea nici o iluzie cu privire la cunoştinţele dubioase ale lui Zapadnîi.

Barley îi zâmbi cu regret.

– Eşti încă novice în meserie, Jack. Asta e pentru noi, bătrânii de aur, care au cunoscut zilele când nu exista nici o speranţă.

– La ce oră e? întrebă Wicklow, practic ca întotdeauna.

– La orele şaisprezece, aşa cred c-a spus. Ciudată oră pentru băutură. Da, sunt sigur c-aşa a spus. Orele şaisprezece.

Le ură apoi tuturor cu afecţiune noapte bună şi se îndreptă spre al nouălea cer cu liftul care, la hotelul Mej, este o cuşcă de sticlă ce alunecă în sus şi-n jos, de-a lungul unui piston de oţel, spre marea teroare a sufletelor cinstite rămase la parter.

Era ora prânzului şi, după toate acele nopţi albe şi dimineţi cenuşii, ştirea senzaţională apărută la prânz părea chiar indecentă. A fost chiar senzaţională. O ştire senzaţională adusă prin curier. O ştire senzaţională într-un plic galben pus într-o servietă diplomat din oţel, încuiată. Sfrijitul Johnny, de la antena lor din Londra, intrase în fugă cu ea în sala de operaţiuni, după ce o adusese sub escortă prin scuar de la ambasadă. A traversat în pas alergător parterul şi a urcat în fugă mica scară ce ducea la centrul de control, înainte de a-şi fi dat seama că ne mutaserăm în biroul placat cu furnir din lemn de trandafir al lui Sheriton, pentru a mânca câteva sandviciuri şi a bea cafea.

I-o înmână lui Sheriton și se apleacă deasupra umărului acestuia, ca un actor pe scenă. Sheriton citi mai întâi scrisoarea de acoperire, pe care o vârî în buzunar, apoi mesajul însuși.

Apoi se plasă în spatele lui Ned, în timp ce acesta citea mesajul. Doar când Ned mi-a dat-o mie, Johnny socoti că o citise de destule ori. Era vorba despre o interceptare a unei transmisiuni a unei unități militare sovietice din Leningrad, captată în Finlanda de către americani și decriptată în Virginia de către un complex de computere suficient de puternic să lumineze Londra un an întreg.

Leningrad către Moscova, copie la Saratov.

> Profesorul Iakov Saveliev este autorizat să meargă la Moscova pentru un sfârșit de săptămână de odihnă, după conferința sa de vineri la Academia Militară din Saratov. Vă rugăm să aranjați detaliile transportului și sejurului.

– Mulțumesc, domnule ofițer administrativ, Leningrad, murmură Sheriton.

Ned luase înapoi mesajul pentru a-l reciti. Dintre noi toți, Ned părea singurul care nu părea să fi fost impresionat.

– Asta-i tot ce-au decriptat? întrebă el.

– Nu știu, Ned, spuse Johnny, fără să încerce să-și disimuleze ostilitatea.

– E marcat „unu pe unu“.

– Ce-nseamnă asta? Vezi dacă este singurul material din intrările de azi. În caz contrar, poate ești așa de bun să vezi ce-au mai captat interesant în același lot. Așteptă până când Johnny părăsi camera. Perfect, spuse el acru. Se țin de manual. Dumnezeule, ai crede c-avem de-a face cu nemții!

Am rămas pe loc, mâncându-ne neatenți sandviciurile. Sheriton își vârâse mâinile în buzunare și se întorsese cu spatele la noi, uitându-se prin geamul fumuriu la traficul silențios. Purta o haină de mohair negru. Prin fereastra

interioară, ceilalți puteam să-l urmărim pe Johnny la unul din telefoanele presupus sigure. L-am văzut punând receptorul în furcă și traversând camera către noi.

– Zero, anunță el.

– Ce-i aia zero? întrebă Ned.

– „Unu pe unu" înseamnă unu pe unu. E un singur mesaj. Nimic înainte, nimic după.

– O întâmplare fericită, deci? sugeră Ned.

– Un mesaj izolat, repetă Johnny cu încăpățânare.

Ned se întoarse brusc către Sheriton, care stătea tot cu spatele la noi.

– Russell, gândește-te un pic. Această interceptare este absolut independentă. Nu o însoțește nimic și pute. Cred că ne aruncă o nadă.

Era rândul lui Sheriton acum să recitească documentul. Când se hotărî în sfârșit să vorbească, se prefăcu profund plictisit și era clar că ajunsese la limitele răbdării.

– Ned, mi s-au dat asigurări ferme de către decriptorii noștri că interceptarea a venit de la o sursă militară inferioară și a fost transmisă pe o rablă a armatei, producție 1921. Nimeni nu mai pregătește o operațiune de dezinformare în felul acesta. Nimeni nu mai face chestii din astea. Nu Bluebird este cel care a virat-o prost. Tu ai luat-o razna.

– Poate că tocmai de aceea au procedat așa! N-am face și noi la fel, tu și cu mine? Să intrăm pe ușa din dos pentru a-i lua prin surprindere?

– Poate că am face-o, răspunse Sheriton concesiv, ca și cum de abia dacă-l interesa problema. Când ajungi să judeci în felul acesta, e foarte greu să gândești altfel.

– Totuși, nu putem să-i cerem lui Sheriton să oprească operațiunea sub pretext că totul merge bine, interveni Clive onctuos, mai odios ca niciodată.

– Sub pretextul că dumnealui aude voci, îl corectă Sheriton, simțind că se umple de furie. Începu să se plimbe

morocănos prin cameră. Orice merge bine pentru noi este o conspirație a Kremlinului, iar atunci când o dăm în bară este o dovadă a integrității noastre. Ned, Agenția mea era gata-gata să crape de acest gen de boală. Şi voi, băieți, de altfel. Nu mai mergem acum pe calea asta. Este operațiunea mea. E curul meu în joc.

– Şi pe agentul meu, spuse Ned, l-am prăjit, iar odată cu el şi pe Bluebird.

– Sigur, sigur, spuse Sheriton cu o afabilitate de gheață. Nu e nici un dubiu.

Se uită destul de ostil la Clive.

– Domnule director adjunct?

Clive avea felul lui anume de a sta cu fundul în două luntri şi toți cei de față erau oameni mult încercați.

– Russell, dacă pot spune aşa, şi tu, Ned, cred că amândoi sunteți cam egoişti. Facem parte dintr-un serviciu. Ne trăim viața în echipă. Stăpânii noştri, nu doar noi, sunt cei care i-au dat binecuvântarea lui Bluebird. Există o voință colectivă, superioară fiecăruia dintre noi.

„Greşit din nou, gândii eu. Ne este inferioară tuturor. Este o insultă adusă capacităților fiecăruia dintre noi, cu excepția poate a lui Clive, care, de aceea, are nevoie de ea."

Sheriton se întoarse către Ned, dar în continuare fără să ridice vocea:

– Ned, ai vreo idee ce se va întâmpla la Washington şi la Langley dacă anulez operațiunea acum? Poți să-ți imaginezi hohotele de râs de hienă ce vor răsuna peste Atlantic din partea celor de la Apărare, de la Pentagon şi a dinozaurilor? Ai vreo idee cum vor fi considerate informațiile de până acum ale lui Bluebird? Îl arătă cu degetul fără răutate pe Johnny, care, aşezat, îi urmărea pe fiecare cu ochi goi. Îți imaginezi raportul acestui tip? Al acestui Iuda? Am încercat să calmăm spiritele nițel, ți-aduci aminte? Şi-acum îmi spui că trebuie să-l arunc pe Bluebird şacalilor.

– Îţi spun doar că nu trebuie să-i dai lista de cumpărături.

Sheriton înclină capul, ca şi cum ar fi fost puţin surd.

– Să nu-i dăm lui Barley lista de cumpărături? Sau lui Bluebird să nu-i dăm lista de cumpărături?

– Nici unuia, nici altuia. Anulează totul.

În cele din urmă, Sheriton se enervă de-a binelea. Se montase pentru acest moment, care venise în sfârşit. Se proţăpi în faţa lui Ned, la mai puţin de un metru de el, şi când ridică braţele în sus în semn de protest, trase după ele şi jumătate din haina lui largă, aşa că acum părea un liliac obez înfuriat.

– OK! Să zicem că suntem într-o situaţie catastrofală, văzută în stilul lui Ned. Bine? Îi arătăm lui Bluebird lista de cumpărături, iar el se dovedeşte a fi bunul lor, nu al nostru. Am luat în consideraţie această posibilitate? Da, Ned. Zi şi noapte abia dacă m-am gândit la altceva. Dacă Bluebird este tipul lor, şi nu al nostru, dacă Barley este şi el, dacă fata este şi ea, şi dacă toţi sau oricare dintre jucători este mai puţin de absolut cuşer, Statele Unite pot să-şi vâre-n cur lista de cumpărături, după ce s-au şters cu ea. Începu să umble prin cameră. Le va arăta sovieticilor ceea ce ne-a dezvăluit omul lor. Aşa că vor şti ceea ce ştim. Destul de rău. Le va arăta sovieticilor ceea ce nu ştim şi cum se face că nu ştim. Şi mai rău. Dar mult mai rău este ceea ce urmează. Analizată cum trebuie, lista de cumpărături le va arăta lacunele din maşinăria noastră de strângere a informaţiilor şi, dacă sunt şi mai deştepţi, cele din propriul arsenal, supraechipat până la grotesc, incompetent, căcăcios de ridicol. De ce? Pentru că în cele din urmă ne concentrăm asupra a ceea ce ne sperie, adică asupra a ceea ce nu suntem în stare să facem, iar ei sunt în stare. Aceasta este partea rea a lucrurilor. Ned, am luat în calcul şi pierderile, şi câştigurile. Cunosc miza. Ştiu ce putem câştiga de pe urma lui Bluebird şi cât ne va costa dacă o dăm în bară. Nu-mi place să pierd. Am văzut ce se întâmplă într-un

anume caz. Nu mă impresionează. Dacă greşim, suntem în căcat până-n gât, ştiam asta de mult, de când eram pe Insula Nimănui, iar acum o ştim ceva mai bine, pentru că acum nu ne mai jucăm. Acum e serios. Nu este momentul acum să începem să ne uităm în urmă, doar dacă avem un motiv beton.

Reveni la Ned.

– Bluebird este în regulă, Ned! Ţi-aduci aminte? Sunt cuvintele tale. Te-am iubit pentru ele! Te iubesc şi acum. Bluebird spune adevărul netrunchiat, aşa cum îl ştie, iar stăpânii mei miopi vor fi nevoiţi să şi-l îndese în cur, cu lopata, chiar dacă va fi să le cadă coaiele. Mă înţelegi, Ned? Sau te-am făcut s-adormi deja?

Ned însă nu se lăsă prins în furia neagră a lui Sheriton.

– Nu-i da lista, Russell. L-am pierdut. Dacă vrei să-i dai ceva, dă-i praf în ochi.

– Praf în ochi? Să-l întoarcem pe Barley? Asta vrei să spui? Să recunoaştem că Bluebird e o aiureală? Glumeşti? Dă-mi probe, Ned, nu intuiţii. Dă-mi, dracului, dovezi! Toţi cei de la Washington, cărora nu le creşte păr între degetele de la picioare, îmi spun că Bluebird este Sfânta Scriptură, că este Talmudul, că este Coranul ! Toate la un loc. Şi acum vii tu să-mi spui că să-i dăm praf în ochi. Tu ne-ai băgat în treaba asta, Ned. Nu încerca să cobori din barcă la prima bâţâială, futu-i mama ei de bâţâială!

Ned medită o clipă la cele spuse, iar Clive îl măsură pe Ned. În cele din urmă, Ned ridică din umeri, de parcă ar fi vrut să spună că nu conta oricum. Apoi se întoarse la biroul său, singur. Părea să citească nişte hârtii. Mi-aduc aminte că m-am întrebat atunci, dintr-odată, dacă avea şi el o Hannah, dacă noi toţi aveam o viaţă pe care ne era interzis să o trăim şi care ne ţinea în funcţiune.

*

Poate este adevărat că nu existau încăperi mici la VAAP sau poate că Alik Zapadnîi, după anii săi de detenţie, avea o aversiune de înţeles pentru spaţiile strâmte.

Oricum, camera pe care o alesese pentru întâlnirea lor i se păru lui Barley suficient de mare pentru a găzdui un bal al regimentului; singurul lucru mic de acolo era Zapadnîi însuşi, care se ghemuise la capătul unei mese lungi, ca un şoarece în gaura sa, urmărindu-şi cu ochi fulgerători vizitatorul, cum venea cu paşi mari pe parchet către el, cu braţele bălăngănindu-se pe lângă trup, cu coatele uşor ridicate şi cu o expresie pe faţă cum nici Zapadnîi şi poate nimeni altcineva nu mai văzuseră vreodată. Nu cerea scuze, nu era nehotărât, nu se prefăcea zăpăcit. Avea întipărită pe chip o hotărâre aproape ameninţătoare.

Zapadnîi îşi aşezase în faţă câteva hârtii şi un teanc de cărţi, o cană cu apă şi două pahare. Era evident că dorea să-i dea lui Barley impresia că a fost surprins în plină activitate, ca să nu fie nevoit să se confrunte cu el cu sânge rece, fără recuzită, lipsit de protecţia numeroşilor săi asistenţi.

– Barley, iubitul meu prieten! E într-adevăr foarte amabil din partea ta să vii să-ţi iei rămas-bun de la mine în felul acesta. Ştiu că eşti tot atât de ocupat cum sunt şi eu acum, începu el vorbind mult prea repede. Dacă iubita noastră industrie a cărţii continuă să se dezvolte în felul acesta, nu văd altă soluţie – cu toate că aceasta este doar părerea mea personală şi neoficială – decât să angajăm încă o sută de persoane şi, fără îndoială, să ne găsim birouri mai spaţioase.

Fredonă ceva, umblă printre hârtii şi-i oferi un scaun cu un gest de curtoazie pe care şi-l închipuia de modă veche europeană. Barley însă preferă, ca de obicei, să stea în picioare.

– Nu pot să risc să-ţi ofer un pahar în orele de serviciu, când soarele este încă deasupra orizontului, se scuză Zapadnîi, dar ia loc, te rog, şi hai să schimbăm câteva gânduri... Ridică din sprâncene şi se uită la ceas. Dumnezeule, târgul ăsta ar trebui să dureze o lună de zile, nu cinci zile! Cum avansează Transsiberianul? Vreau să zic că nu văd vreo dificultate majoră, cu condiţia ca poziţia noastră să fie respectată şi ca

regulile fair-play-ului să nu fie încălcate de către toate părţile contractante. Sunt finlandezii prea lacomi? Poate că domnul Henziger este prea lacom? Oricum, este un tip dur, nu-i aşa?

Îi întâlni din nou privirea lui Barley şi se simţi şi mai stingherit. În picioare, în faţa lui, Barley nu avea aerul cuiva care doreşte să discute despre Transsiberian.

– Sincer vorbind, mi s-a părut puţin ciudat că ai insistat atât de mult să vorbeşti cu mine între patru ochi, continuă Zapadnîi aproape în pragul disperării. La urma urmelor, acest proiect este absolut de domeniul doamnei Korneeva. Ea şi echipa ei răspund direct pentru fotoreportaj şi pentru toate detaliile practice.

Barley îşi pregătise şi el un discurs, dar pe care-l debită fără a fi fost impresionat de nervozitatea lui Zapadnîi.

– Alik, spuse el, refuzând din nou să se aşeze. Îţi funcţionează telefonul?

– Bineînţeles.

– Trebuie să-mi trădez ţara şi mă grăbesc. Vreau ca tu să mă pui în legătură cu autorităţile competente, pentru că sunt anumite lucruri pe care trebuie să le expun în prealabil. Aşa că nu începe să-mi spui verzi şi uscate, că nu ştii pe cine să contactezi; fă-o sau vei rata ocazia să te pui în valoare în ochii porcilor care cred că sunt stăpânii tăi.

Era pe la mijlocul după-amiezii, însă un asfinţit hibernal se aşternuse asupra Londrei, iar micul birou al lui Ned din Casa Rusia era învăluit de o lumină crepusculară. Se lăsase pe spătarul scaunului şi îşi pusese picioarele pe birou, cu pleoapele lăsate şi un whisky închis la culoare lângă cotul său, care, desigur, după cum aveam să-mi dau seama destul de repede, nu era primul din ziua aceea.

– Clive mai stă închis cu seniorii de la Whitehall? mă întrebă el pe un ton de obosită detaşare.

– Se află la Ambasada americană și definitivează lista de cumpărături.

– Nu credeam că un simplu englez ar avea autorizația să se apropie de lista de cumpărături.

– Discută în principiu. Sheriton trebuie să semneze o declarație prin care Barley este numit cetățean american cu titlu onorific. Clive trebuie să adauge un ordin de zi.

– Care să spună ce?

– Că Barley e un om de onoare, apt și loial.

– I-ai făcut tu ciorna?

– Evident.

– Tâmpitule, te vor spânzura, spuse Ned cu un aer gânditor, apoi se lăsă pe spate și închise ochii.

– Lista asta de cumpărături este într-adevăr atât de valoroasă? am întrebat, fiind și eu o dată într-o dispoziție mai practică decât Ned.

– Are o valoare inestimabilă, replică nonșalant Ned. Dacă într-adevăr are ceva valoare, atunci e lista asta.

– Te superi dacă te rog să-mi spui de ce?

Nu fusesem admis în intimitatea secretelor conținute de documentele *Bluebird*, dar știam că, dacă aș fi fost admis, n-aș fi fost capabil să înțeleg mare lucru. Dar conștiinciosul Ned fusese la cursuri serale. Se așezase la picioarele marilor creiere ale Serviciului și-i invitase la prânz la Athenaeum pe cei mai mari oameni de știință din domeniul Apărării pentru a se pune la punct.

– Interfață, spuse el cu scârbă. Isterie reciproc asigurată. Le supraveghem jucăriile. Ei ni le supraveghează pe ale noastre. Ne urmărim reciproc concursurile de tragere cu arcul, fără ca vreunul din noi să știe ce țintă vizează partea cealaltă. Dacă vizează Londra, vor atinge ei orașul Birmingham? Care este marja de eroare? Ce este deliberat și ce nu? Cine se apropie de coeficientul zero al cercului de incertitudine? Își dădu seama că m-a lăsat cu gura căscată și era mulțumit de el însuși. Ne uităm

cum îşi aruncă rachetele balistice intercontinentale pe peninsula Kamciatka. Dar pot ei să le arunce direct asupra unui siloz conţinând rachete Minuteman? Nu ştim nici noi, nu ştiu nici ei. Pentru că nici o parte nu şi-a testat armamentul greu în condiţii de război. Traiectoriile lor experimentale nu sunt traiectoriile pe care le vor folosi atunci când va începe distracţia. Pământul, Dumnezeu să-l binecuvânteze, nu este un glob perfect. Cum ar putea fi, la vârsta lui? Densitatea sa variază. Tot aşa cum variază gravitaţia atunci când diverse chestii, cum ar fi rachetele sau ogivele, zboară deasupra lui. De aici, erorile. Specialiştii noştri în domeniul preciziei loviturilor încearcă să compenseze aceste erori prin calibrare. A încercat şi Goethe. Înmagazinează date preluate de la sateliţii spioni şi reuşesc mai bine decât Goethe. Poate că nu. Nu vom şti decât în ziua în care frumoasa noastră planetă va exploda şi nu vor şti nici ei, pentru că o astfel de încercare nu se face decât o dată. Se întinse, ca şi cum subiectul îi plăcea. Cele două tabere se despart. Uliii ţipă: sovieticii sunt regii preciziei! Ei pot să şteargă zâmbetul de pe curul unei muşte la 15 000 de km. Porumbeii nu pot răspunde decât: noi nu ştim ce pot face sovieticii, iar sovieticii nu ştiu ce pot face ei înşişi. Iar cineva care nu ştie dacă pistolul său funcţionează sau nu, nu riscă să tragă primul. Această incertitudine ne face să rămânem oneşti, spun porumbeii. Dar acesta nu este un argument care să satisfacă mintea seacă a americanului. Înţelegi? Pentru că minţii seci a americanului nu-i place să se ocupe de concepte neclare sau de viziuni măreţe. Nu de la nivelul său prozaic. Iar ceea ce spunea Goethe era o erezie şi mai mare. Spunea că incertitudinea era singurul lucru cert. Aici sunt de acord cu el. Aşa că uliii l-au urât, iar porumbeii au făcut un chef de pomină. Bău din nou. Dacă Goethe i-ar fi susţinut pe cei ce îi dădeau zor cu precizia, totul ar fi fost simplu, spuse el cu un aer de reproş.

– Iar lista de cumpărături? îl întrebai eu din nou.

Se uită curios în pahar.

– Dragul meu Palfrey, obiectivele se aleg în funcţie de supoziţiile care se fac cu privire la strategia celorlalţi şi viceversa. Ad infinitum. Trebuie să ne consolidăm silozurile? Dacă duşmanul nu le poate lovi, de ce să ne mai batem capul? Trebuie să le supraconsolidăm – chiar dacă ştim cum – cheltuind miliarde de dolari? De fapt, asta şi facem, chiar dacă nu se spune cu voce tare. Sau le protejăm prost prin intermediul Războiului Stelelor cu preţul a şi mai multor miliarde? Depinde de ideile noastre preconcepute şi de cine ne semnează cecul. Depinde dacă noi suntem fabricanţi sau contribuabili. Ne punem rachetele să circule cu trenul, pe autostrăzi sau le parcăm pe drumuri de ţară, ceea ce pare să fie la modă luna aceasta? Sau spunem că toate astea nu sunt decât nişte fiare vechi, aşa că, să le ia dracu'?

– Deci, se sfârşeşte sau începe? l-am întrebat eu.

Ridică din umeri.

– Ce s-a terminat vreodată? Deschide televizorul, ce vezi? Conducătorii ambelor părţi îmbrăţişându-se. Cu lacrimi în ochi. Cu fiecare zi ce trece, seamănă din ce în ce mai mult între ei. Uraa, s-a terminat! Vax! Ascultă-i pe cei avizaţi şi-ţi vei da seama că nu s-a schimbat nimic.

– Şi dacă închid televizorul? Ce voi vedea?

Încetase să mai zâmbească. Într-adevăr, chipul său amabil era mai serios decât îl văzusem vreodată, cu toate că furia sa, dacă despre furie era vorba, părea să fie îndreptată mai curând asupra lui însuşi.

– Ne vei vedea pe noi, ascunzându-ne în spatele ecranelor noastre cenuşii, spunându-ne unii altora că nu vrem altceva decât să menţinem pacea.

CAPITOLUL 17

Adevărul insesizabil de care vorbea Ned ieşi încet-încet la iveală printr-o serie de percepţii distorsionate, ceea ce se întâmplă în general în lumea noastră secretă.

La orele optsprezece Barley a fost văzut ieşind din birourile VAAP, după cum ne semnalau în prezent cu insistenţă ecranele noastre. A fost un moment de panică, socotindu-se că s-ar putea să fie beat. Pentru că Zapadnîi era un bun prieten de pahar şi s-ar fi putut foarte bine să fi băut împreună o votcă de adio. Ieşi însoţit de Zapadnîi. S-au îmbrăţişat cu efuziune în prag, Zapadnîi congestionat la faţă şi cu mişcări cam nervoase, iar Barley rigid, de unde şi îngrijorarea supraveghetorilor că ar putea să fie beat şi hotărârea lor ciudată de a-l fotografia, ca şi cum, prin imortalizarea momentului, ar fi putut într-un fel sau altul să-l trezească. Şi întrucât aceasta este ultima sa fotografie de la dosar, vă puteţi imagina cât de multă atenţie i s-a dat. Zapadnîi este în braţele lui Barley, iar în îmbrăţişarea lor se simte forţa. Cel puţin din partea lui Barley. În imaginaţia mea, chiar dacă altcineva nu s-a gândit la acest lucru, s-ar zice că Barley îl susţinea pe bietul Zapadnîi pentru a-i insufla curajul de a-şi ţine jumătatea sa de promisiune. Era ca şi cum i-ar fi inspirat literalmente curaj. Culoarea trandafirie pare ciudată. Imobilul în care se afla VAAP acum, pe Bolşaia Bronaia, în centrul Moscovei, a fost cândva o şcoală. A fost construită, presupun eu, pe la începutul secolului. Ferestre mari, faţadă tencuită. Iar această

fațadă a fost zugrăvită în anul acela. În roz-deschis. În fotografie, rozul se transformase în oranj ca focul, probabil din cauza ultimelor raze ale unui soare roșu. Cei doi oameni îmbrățișați erau astfel prinși într-un păgân halou stacojiu. Unul dintre pândari intră chiar în vestibul, pretextând că vrea să se ducă la cafenea, pentru a încerca să prindă aceeași scenă din unghi opus. Însă un bărbat înalt i-a stat în cale, urmărind scena de pe trotuar. Nimeni nu l-a indentificat. La chioșcul de ziare, un al doilea bărbat, tot înalt, sorbea fără multă convingere dintr-o ceașcă, având ochii îndreptați către cele două personaje îmbrățișate.

Pândarii nu au reținut zecile de oameni care au intrat și au ieșit din clădirea VAAP în cele două ore în care Barley s-a aflat înăuntru. Ar fi fost imposibil. De unde să știe dacă vizitatorii veniseră să cumpere copyright-uri sau secrete.

Barley s-a întors la hotel. La bar, a luat un păhărel cu un grup de prieteni editori, printre care Henziger, care a putut să confirme, spre marea ușurare a Londrei, că Barley nu era beat, ci, dimpotrivă, că era foarte calm și dus pe gânduri.

Barley a menționat în treacăt că aștepta un telefon de la unul din lacheii lui Zapadnîi... „Încercam încă să croșetăm treaba cu Transsiberianul." Cam pe la orele nouăsprezece mărturisi că-i era o foame de lup, așa că Henziger și cu Wicklow l-au dus la restaurantul japonez, împreună cu două fete încântătoare de la Simon & Schuster. Wicklow conta ca ele să-l ajute pe Barley să se destindă în mod agreabil înainte de întâlnirea de seară.

În timpul cinei, Barley s-a dovedit atât de scânteietor, încât fetele au încercat să-l convingă să se întoarcă cu ele la Național, unde un grup de editori americani dădea o petrecere. Barley le-a răspuns că avea o întâlnire, dar că va veni poate mai târziu, dacă întâlnirea sa nu ținea prea mult.

La orele douăzeci fix, după ceasul lui Wicklow, Barley fu chemat la telefon. A preluat legătura în restaurant, la mai puțin de cinci metri de masa la care erau așezați: Wicklow și

Henziger au ciulit urechile din reflex profesional. Wicklow își aduce aminte că l-a auzit spunând: „Asta este tot ceea ce mă interesează“. Henziger crede că a auzit: „Ne-am înțeles“, dar putea să fie foarte bine: „Nu ne-am înțeles“ sau chiar: „Nu ne-am înțeles încă“.

Oricum ar fi fost, Barley s-a reîntors la masă furios și s-a plâns lui Henziger că nenorociții ăia cereau și mai mulți bani. Henziger interpreta toate astea mai curând ca pe un semn de tensiune nervoasă, decât ca pe un semn de cine știe ce mare îngrijorare pentru Transsiberian.

Un sfert de oră mai târziu, telefonul sună din nou. Barley reveni la masă zâmbind.

„Merge, îi spuse el jubilând lui Henziger. Semnat, parafat și livrat. Ei nu se răzgândesc niciodată după ce au bătut palma.“

Henziger și Wicklow aplaudară, iar Henziger remarcă: „Ne-ar fi de folos mai mulți asemenea oameni la Moscova!“

Se pare că nu i-a trecut nici unuia dintre ei prin cap că Barley nu se arătase niciodată atât de entuziast față de un contract editorial. Dar, în fond, ce urmăreau ei decât marea lovitură din noaptea aceea?

Convorbirea lui Barley din timpul cinei avea să fie minuțios reconstituită după aceea, dar fără nici un rezultat. Era vorbăreț, dar nu nervos. A discutat despre jazz și despre idolul sau, Slim Gaillard. Cei mari au fost întotdeauna în afara legii, susținea el. Jazzul nu însemna nimic dacă nu era o formă de protest. Până și propriile reguli trebuiau să fie încălcate de către adevărații improvizatori, afirma el.

Iar toată lumea a fost de acord cu el, da, da, trăiască revolta, trăiască individul, jos oamenii în cenușiu! Cu excepția faptului că nimeni nu interpreta cuvintele lui cum trebuia. Și, din nou, de ce s-o fi făcut?

La orele douăzeci și unu și zece, având mai puțin de două ore de omorât, Barley anunță că s-ar întinde puțin în cameră, că avea de scris câteva scrisori și câteva probleme de afaceri

de clarificat. Atât Wicklow, cât şi Henziger s-au oferit să-l ajute, întrucât li se ordonase ca, în măsura posibilului, să nu-l lase singur.

Barley însă le refuză oferta, iar ei n-aveau cum să insiste. Henziger, deci, îşi luă postul în primire în camera de alături, iar Wicklow se instală în hol, în timp ce Barley se întinsese, cu toate că în realitate el n-ar fi putut să se întindă nici măcar o secundă, pentru că tot ce a reuşit să facă într-un timp atât de scurt ţine de eroism.

Scrise cinci scrisori, ca să nu mai menţionăm două telefoane în Anglia, câte unul la fiecare din copiii săi, ambele interceptate în Regatul Unit şi retransmise la Grosvenor Square, dar nici unul din acestea nefiind de interes operaţional. Pe Barley îl interesa să afle veşti de la familie şi, în special, ce face nepoţica lui de patru ani. Insistă să-i fie adusă la telefon, dar micuţa a fost prea sfioasă sau prea obosită ca să vorbească cu el. Când fiica sa, Anthea, l-a întrebat care mai era viaţa lui amoroasă, el i-a răspuns: „Completă“, răspuns socotit cam neobişnuit, dar şi împrejurările erau neobişnuite.

Ned a fost singurul care a remarcat că Barley nu a menţionat nimic de reîntoarcerea sa în Anglia a doua zi, însă Ned nu mai era decât o voce în deşert, iar Clive se gândea serios, oricum, să-i retragă cazul.

Barley a scris şi două scrisori mai scurte, una lui Henziger şi alta lui Wicklow. Întrucât, aparent, ele nu fuseseră deschise, după cum au putut constata ulterior cei de la laborator şi, întrucât – fapt şi mai remarcabil – hotelul le-a livrat prompt la orele opt dimineaţa, a doua zi, exact la camerele al căror număr era înscris pe plic, s-a dedus că aceste scrisori făceau parte din problemele pe care le negociase Barley în timp ce se afla în interiorul clădirii VAAP.

Scrisorile îi anunţau pe cei doi interesaţi că, dacă părăseau în aceeaşi zi ţara fără zgomot, luând-o pe Mary Lou cu ei, nu li se va întâmpla nimic. Barley adăugase un cuvânt cald pentru fiecare din ei:

„Wickers, ai într-adevăr stofă de editor. Dă-i înainte!"

Iar pentru Henziger: „Jack, sper că aceasta nu te va obliga să te retragi prematur la pensie în Salt Lake City. Spune-le că oricum n-ai avut încredere în mine. Nici eu n-am avut încredere în mine, aşa că de ce să fi avut tu?"

Nici un fel de predică, nici un fel de citare de circumstanţă, extrase din dezordonata sa rezervă. Barley, se pare, se descurcă foarte bine fără ajutorul înţelepciunii altora.

La orele douăzeci şi două, părăsi hotelul însoţit doar de Henziger. Au cerut să fie lăsaţi la marginea nordică a oraşului, acolo unde Cy şi Paddy aşteptau din nou în camionul de supraveghere. De data aceasta, Paddy era la volan. Henziger se aşeză lângă el, iar Barley se urcă în spate cu Cy, îşi scoase haina, şi-l lăsă pe Cy să-i pună harnaşamentul cu microfoane şi să-i dea ultimele indicaţii operaţionale pentru a-l aduce la zi: că avionul lui Goethe, venind de la Saratov, ajunsese la timp la Moscova, că un bărbat ce corespundea descrierii lui Goethe intrase în imobilul lui Igor cu patruzeci de minute în urmă.

Curând după aceea, ferestrele apartamentului-ţintă se luminară.

Cy îi înmână lui Barley două cărţi, un volum broşat din *From Here to Eternity,* ce conţinea lista de cumpărături, şi un altul mai gros, legat în piele, disimulând un aparat de bruiaj, ce se activa prin simpla deschidere a copertei întâi. Barley se jucase cu unul dintre acestea la Londra şi se pricepea foarte bine să-l folosească. Microfoanele sale de contact au fost reglate de aşa manieră încât să neutralizeze impulsurile aparatului, spre deosebire de microfoanele normale din perete. Barley cunoştea şi dezavantajul acestui aparat de bruiaj. Prezenţa lui în încăpere era detectabilă. Dacă în apartamentul lui Igor erau instalate microfoane, cei de la ascultare puteau să-şi dea imediat seama că era folosit un aparat de bruiaj. Atât Londra, cât şi Langley au considerat că merită riscul.

Dar a fost neglijat celălalt risc, şi anume acela că aparatul ar putea să cadă în mâinile duşmanului. Era încă în faza de prototip, iar pentru punerea lui la punct au fost necesari mai mulţi ani de cercetare şi s-a investit o mică avere.

La douăzeci şi două şi cincizeci şi patru, exact în momentul în care părăsea camionul de supraveghere, Barley îi înmână lui Paddy un plic şi-i spuse: „Acesta este pentru Ned personal, în cazul în care mi se întâmplă ceva". Paddy strecură plicul în buzunarul interior al hainei. Observă că era un plic gros şi, atât cât putea să-şi dea seama în penumbră, nu avea destinatar.

Relatarea cea mai vie a traseului urmat de Barley între camion şi imobil nu a fost oferită în termenii riguros militari ai lui Paddy şi cu atât mai puţin ai lui Cy, al cărui stil amintea discursurile lui Haig, ci de bunul său prieten Jack Henziger, cu tonul său exuberant, care îl escortase până la intrare. Barley n-a scos un cuvânt, a spus el, n-a scos nici Jack. Nu voiau să fie identificaţi ca străini.

– Am mers alături, dar fără să reuşim să ne potrivim pasul, spuse Henziger. El avea pasul lung, iar eu – scurt. Mă enerva că nu puteam să ni-l potrivim. Imobilul este unul dintre acei monştri de cărămidă pe care-i au ei acolo, înconjurat de o alee de beton de un kilometru şi ceva. Am umblat o mulţime fără să ajungem nicăieri. E ca în vise, mi-am zis eu. Fugi şi fugi, dar nu avansezi deloc. Aerul era încins. Umed. Transpiram. Barley însă era proaspăt ca o floare. Era stăpân pe el, fără doar şi poate. Părea în plină formă. Se uita direct în ochii mei. Mi-a dorit mult noroc. Se împăcase cu el însuşi. O simţeam.

Strângându-şi mâinile, Henziger avu totuşi o clipă impresia că Barley era furios. Poate că era furios pe Henziger pentru că acum, în semiîntuneric, Barley părea hotărât să-i evite privirea.

– Apoi mi-am spus s-ar putea să fie supărat pe Bluebird că l-a băgat în chestia asta. M-am gândit că s-ar putea să fie supărat pe noi toţi, dar prea politicos s-o spună. Pentru că era

într-un fel foarte britanic, foarte rezervat, vorbea cu jumătate de măsură, ţinând totul în el.

Nouăzeci de secunde mai târziu, în timp ce se pregăteau să plece, Cy şi Paddy au văzut o siluetă la fereastra lui Igor şi au crezut că este a lui Barley. Mâna dreaptă ajusta partea de sus a perdelei, semnalul convenit că totul merge bine. Au plecat şi au lăsat supravegherea apartamentului în seama unor agenţi ocazionali, au stat de veghe cu schimbul întreaga noapte, însă lumina din apartament a fost tot timpul aprinsă, iar Barley n-a ieşit din clădire.

Una dintre teorii, dintre atâtea alte sute, este că nici n-a urcat în apartament şi că l-au luat şi l-au scos pe partea cealaltă, că silueta înaltă de la fereastră aparţinea unuia dintre oamenii lor, poate cel din fotografia luată la intrarea de la VAAP în după-amiaza aceea. Personal, nu mi s-a părut niciodată c-ar avea importanţă, însă experţii, din cine ştie ce motiv, au considerat altfel. Când o problemă ameninţă să te înece, nu există nimic mai bun decât un detaliu atât de irelevant, care să-ţi ţină capul deasupra apei.

Speculaţiile în legătură cu dispariţia lui Barley au început încet şi au fost puse cap la cap în cursul nopţii. Optimiştii ca Bob şi, pentru un timp, ca Sheriton au refuzat să creadă până în zori şi chiar după aceea. Barley şi Bluebird au băut din nou până au căzut sub masă, susţineau ei ca să-şi ridice moralul. „Se repetă povestea de la Peredelkino, de la cap la coadă“, şi-au spus ei unul altuia.

Apoi, un timp, dar nu foarte mult, au elaborat o teorie cum că ar fi fost răpit, până când, imediat după cinci şi treizeci dimineaţa – noroc cu diferenţa de fus orar –, când Henziger şi Wicklow şi-au primit scrisorile, iar Wicklow, fără să mai facă tam-tam, a luat un taxi până la Ambasada britanică, unde gărzile sovietice de la poartă nu l-au împiedicat să treacă. Rezultatul: un mesaj-fulger adresat lui Ned: „Decriptează-l personal“, de la Paddy. Între timp, Cy expedia un mesaj

similar la Langley, lui Sheriton şi oricărui doritor încă să asculte un om căruia zilele la Moscova păreau să-i fie numărate.

Sheriton a primit vestea cu flegma sa obişnuită. A citit telegrama lui Cy, a privit în jurul camerei şi a văzut că întreaga echipă este cu ochii pe el – fetele deştepte, băieţii cu cravată, credinciosul Bob, ambiţiosul Johnny, cu ochii lui de pistolar. Iar dintre britanici, Ned, eu însumi, Brock, deoarece Clive descoperise din prudenţă că avea de rezolvat urgent o treabă în altă parte. În Sheriton zăcea un actor, ca şi în Henziger, de altfel, şi acesta îşi folosi talentul acum. Se ridică în picioare, îşi trase centura pantalonilor şi îşi trecu mâna peste faţă, ca un bărbat care îşi dă seama că trebuie să se bărbierească.

– Ei, băieţi, ar fi mai bine să întoarcem scaunele pe masă până data viitoare.

Apoi se îndreptă spre Ned, care era încă aşezat la birou, studiind telegrama lui Paddy, şi-i puse o mână pe umăr.

– Ned, îţi rămân dator cu o masă, spuse el.

Se duse apoi către uşă, luă din cuier nou-nouţul lui pardesiu Burberry, îl îmbrăcă, se încheie la nasturi şi plecă, urmat după o clipă de Bob şi Johnny.

Alţii nu şi-au făcut o ieşire atât de elegantă, mai ales baronii de la Etajul XII.

S-a format, o dată în plus, o comisie de anchetă.

Trebuiau date nume. Nimeni nu trebuia menajat. Trebuiau să cadă capete.

Directorul adjunct urma să fie preşedintele comisiei, iar Palfrey, secretarul ei.

Un alt scop al acestor comisii, am descoperit eu, este să dea demnitate unor evenimente care s-au petrecut fără urmă de demnitate. Eram toţi extrem de solemni.

Primii care trebuiau audiaţi, ca de obicei, erau cei care susţineau teoria unei conspiraţii, recrutaţi pe loc de la Foreign

Office, Ministerul Apărării şi de la un organism foarte puţin simpatic, denumit Consultanţi Neoficiali, format din experţi industriali şi universitari, care se credeau spioni de duminică. Aceşti spionocraţi amatori se bucurau de o mare influenţă în bazarele Whitehall-ului şi au fost excesiv de mult audiaţi. Un profesor din Edinburgh a avut timp să fumeze cinci pipe cât şi-a făcut expunerea, aproape asfixiindu-ne pe toţi, dar nimeni n-a avut curajul să-i spună să stingă drăcia aia.

Prima mare întrebare era: Ce se va întâmpla mai departe? Vor avea loc expulzări, va urma un scandal? Ce se va întâmpla cu antena Moscova? A fost compromis cumva vreun agent ocazional?

Camionul de ascultări, cu toate că era proprietate sovietică, constituia o problemă ce-i implica pe americani, iar brusca lui dispariţie a provocat o îngrijorare mută printre toţi cei care sprijineau folosirea lui.

Cine trebuia expulzat şi de ce n-a constituit deloc o problemă simplă, pentru că şefii rezidenţelor din Moscova, Washington şi Londra sunt declaraţi ţărilor-gazdă. Nimeni din Centrul Moscova nu-şi făcea nici o iluzie în legătură cu activitatea lui Paddy sau cu a lui Cy. Acoperirea lor nu era menită să-i protejeze de partea adversă, ci de privirile curioase ale lumii exterioare.

În orice caz, nu au fost expulzaţi. Nimeni nu a fost expulzat. Nimeni nu a fost arestat. Ocazionalii, care au fost puşi cu burta la pământ pe timp nelimitat, şi-au văzut liniştiţi de treburile lor de acoperire.

Absenţa represaliilor a fost considerată de către pontifii occidentali drept deosebit de semnificativă.

Un gest conciliator în epoca transparenţei?

Un semnal clar ce ne era transmis, cum că Bluebird nu era decât un pion ce trebuia sacrificat pentru a obţine lista americană de cumpărături?

Sau un semnal mai puţin clar că documentele *Bluebird* erau autentice, dar prea stânjenitoare pentru a fi recunoscute ca atare?

Liniile de bătălie au fost stabilizate. Oarecum după principiul pe care mi-l explicase Ned, porumbeii şi uliii s-au despărţit din nou voios de o parte şi alta a Atlanticului.

„Dacă sovieticii ne semnalează că documentele sunt autentice, spuneau uliii, este clar că sunt false."

„Şi viceversa", spuneau porumbeii.

„Şi viceversa din nou", spuneau uliii.

S-au scris vrafuri de hârtii, s-au dus lupte. Promovări, demiteri, pensionări; decorări, transferări şi retrogradări. Dar nu consens. Doar obişnuitul triumf al celui mai tare, deghizat sub masca deducţiei logice.

În comisia noastră, singurul care a refuzat să intre în horă a fost Ned. Părea hotărât să accepte, cu plăcere, vina.

– Bluebird a fost în regulă, iar Barley de asemenea, nu înceta el să repete comisiei, fără să-şi piardă buna dispoziţie. Nimeni n-a păcălit pe nimeni, doar că ne-am păcălit pe noi înşine. Noi am fost necinstiţi. Nu Bluebird.

Curând după ce şi-a exprimat această opinie, s-a considerat că trecea printr-o tensiune nervoasă, iar prezenţa sa la deliberări a fost solicitată din ce în ce mai rar.

A, desigur, s-a luat notă. La pasiv, pentru că desinenţa activă are dezavantajul că-l trădează pe actor. În mod foarte serios. S-a luat notă peste tot.

S-a luat notă că Ned a omis să anunţe Etajul XII cu privire la accesul de beţie al lui Barley, la întoarcerea sa de la Leningrad.

S-a luat notă că Ned a rechiziţionat tot felul de forţe în aceeaşi noapte, pentru care nu a dat seama niciodată, printre care pe Ben Lugg şi serviciile şefei de la Ascultări, Mary, care a ştiut suficient de bine să-şi reprime loialitatea faţă de colegul şi superiorul ei, pentru a oferi comisiei o imagine sinistră a

despotismului lui Ned. Să ceară ascultări ilegale! Imaginați-vă! Să ceară scoaterea din funcțiune a telefoanelor! Câtă cutezanță!

Mary a fost scoasă la pensie puțin după aceea, iar acum trăiește în Malta, pradă furiei, existând temeri că și-ar scrie memoriile.

S-a luat notă, de asemenea, chiar dacă cu regret, de comportarea discutabilă a consilierului nostru juridic de Palfrey – mi s-a dat chiar înapoi particula „de" –, care a omis să justifice folosirea autorității delegate a ministrului de interne, fiind în deplină cunoștință că acest lucru i se cere prin Procedurile Interne secrete ce reglementează activitatea Serviciului în virtutea Amendamentului cutare și în conformitate cu Paragraful cutărică al unui Protocol contestabil al Ministerului de Interne.

Drept circumstanță atenuantă s-a luat în considerație faptul că totul s-a petrecut în focul bătăliei. Consilierul juridic nu a fost pensionat și nici nu a plecat în Malta. Totuși, nu a fost exonerat de vină. I s-a acordat o iertare parțială, în cel mai bun caz. Un consilier juridic n-ar fi trebuit să fie implicat atât de adânc într-o operațiune. Însemna o folosire neadecvată a competențelor sale de consilier juridic. Cuvântul „lipsit de discernământ" a circulat pe culoare.

S-a luat notă cu regret că același consilier juridic a redactat o călduroasă scrisoare de recomandare privindu-l pe Barley, semnată de către Clive cu nici patruzeci și opt de ore înainte de dispariția lui Barley, ceea ce i-a permis acestuia din urmă să intre în posesia listei de cumpărături, deși, după toate aparențele, nu pentru mult timp.

În orele mele libere, am redactat clauzele preavizului de licențiere al lui Ned, gândindu-mă cu îngrijorare că puteam avea aceeași soartă. Viața în interiorul Serviciului poate avea limitele ei, dar gândul unei vieți în afara lui mă îngrozea.

Anunțul morții lui Bluebird a încetinit pentru un timp deliberările comisiei, dar totul a intrat curând în normal.

Articolul incriminat era o notiță de șase rânduri publicată în *Pravda,* aranjată cu grijă să nu spună nici prea mult, nici prea puțin, anunțând decesul, în urma unei boli grave, a distinsului fizician, profesorul Iakov Saveliev din Leningrad, și enumerându-i cele câteva decorații primite în cursul vieții. Murise din cauze naturale – ne asigura buletinul –, curând după ce a ținut o importantă cuvântare la Academia Militară din Saratov.

La primirea veștii, Ned și-a luat o zi liberă, care s-a transformat în trei, din cauza unei gripe ușoare.

Dar susținătorii teoriei conspirației au marcat un punct. Saveliev nu murise.

Era mort de la bun început, iar noi am avut de a face cu un impostor.

Făcea ceea ce făcuse întotdeauna, conducea Secția de Dezinformare Științifică a KGB.

Documentele sale au fost autentice, n-au fost autentice. N-aveau nici un fel de valoare.

Erau aur de douăzeci și patru de carate.

Erau praf în ochii noștri.

Erau un sincer mesaj de pace trimis nouă, cu un risc imens, de către moderații din sânul conducerii de la Moscova, pentru a ne arăta că sabia nucleară sovietică ruginise în teacă și că scutul nuclear sovietic avea mai multe găuri decât o strecurătoare.

Era un complot diavolesc urzit în scopul de a-i convinge pe americanii slabi de înger să-și ia degetul de pe butonul nuclear.

Pe scurt, era destulă mână ca să-și înfigă toți colții.

Și, pentru că în relațiile de simbioză ce există între statele beligerante nimic nu se poate produce într-unul, fără ca să provoace o reacție în oglindă în celălalt, se institui o contrapropagandă internă, iar istoria participării americane în afacerea Bluebird fu rescrisă în grabă.

La Langley s-a știut de la bun început că Bluebird era rău, spunea contrapropaganda.

Sau că Barley era rău.

Sau că erau amândoi.

Sheriton şi Brady au făcut un dublu-dublu joc, spunea contrapropaganda. Singurul lor scop a fost să stârnească praful destul de convingător şi să mai ia un avans de o lungime faţă de ruşi în competiţia neîncetată pentru Marja de Securitate.

Sheriton era un genial.

Brady era un genial.

Toţi, absolut toţi, au fost genii!

Sheriton a dat o lovitură strălucită. Brady a dat o lovitură strălucită.

Agenţia era plină de strategi străluciţi, spre deosebire de triştii lor omologi din lumea exterioară. Dumnezeu să aibă în pază Agenţia. Ce ne-am face fără ea?

Şi ca şi cum asta n-ar fi fost îndeajuns, noi supoziţii s-au adăugat celor deja existente. De pildă, că Sheriton fusese unealta nevinovată a Pentagonului. Acesta din urmă pregătise falsa listă de cumpărături şi ştiuse tot timpul că Bluebird era o capcană.

Şi fiecare zvon nou trebuia luat în serios, chiar dacă singurul mister adevărat rămânea cine şi de ce îl inventase. Răspunsul, în multe cazuri, s-a dovedit a fi Russell Sheriton, care se lupta pentru propria piele.

În ceea ce-l priveşte pe Bluebird, dacă nu murise încă de moarte naturală, acum murea precis.

Doar Ned, întors din priveghiul său autoimpus, a fost atât de tâmpit, încât să avanseze ipoteza cea mai credibilă. „Bluebird a fost în regulă şi noi l-am omorât“, a spus el fără menajamente, la prima întâlnire la care a participat. N-a mai fost invitat la următoarea.

Şi toate acestea s-au întâmplat în timp ce n-am încetat să-l căutăm pe Barley, chiar dacă unii dintre noi eram fericiţi să nu-l găsim. Ne apropiam de el, ne învârteam în jurul lui şi

prea adesea ne îndepărtam de el. Dar eram oameni de onoare. N-am renunțat niciodată.

Dar ce târg încheiase Barley? Şi de ce?

Ce erau ruşii gata să cumpere de la el, de la Barley, care până acum nu avusese nevoie decât de un dejun copios, plătit mai mult ca sigur din propriul buzunar, pentru ca să se convingă să schimbe definitiv tabăra?

La urma urmelor, fusese prăjit. Făcut scrum! Chiar înainte de momentul de a se fi dus la ei! Şi o ştia!

Ce-avea el să le ofere şi nu puteau ei să-şi procure singuri? Vorbim, la urma urmelor, de tortură, de procedeele cele mai abjecte, de abisuri ale agoniei din care, şi atunci când te întorci, nu-ţi revii, trăind un infern inimaginabil. S-ar putea prea bine ca ruşii să-şi îmbunătăţească imaginea, dar nimeni nu a presupus în mod serios că vor renunţa de azi pe mâine la metodele care i-au făcut să dispună de un avantaj sute şi sute de ani.

Primul şi cel mai evident răspuns era lista de cumpărături. Barley putea să le spună fără înconjur ruşilor că nu o va obţine de la stăpânii săi fără să primească anumite garanţii şi că preferă să suporte martiriul până la sfârşitul vieţii sale decât să le dea lista de cumpărături pe gratis.

L-au crezut pe cuvânt. Ei au înţeles că trebuiau să se lipsească de lista de cumpărături dacă nu acceptau condiţiile sale. Iar cum oamenii în cenuşiu din ambele tabere se tem tot atât de mult de abnegaţie ca şi de dragoste, blânzii înţelepţi din KGB au preferat să trateze cu acea parte a lui Barley pe care o înţelegeau, decât să se încurce cu aceea pe care nu o înţelegeau.

Ştiau că are puterea să refuze, să spună: „Nu, nu mă duc să aduc lista de cumpărături. Nu, nu voi păşi în apartamentul lui Igor, până când nu mi-aţi dat mai mult decât cuvântul vostru de onoare".

Ştiau, după ce-l ascultaseră, că avea forţa necesară. Ca şi noi, au fost stânjeniţi oarecum de ea.

Iar Barley – aşa cum le spusese el lui Henziger şi lui Wicklow la cină – nu întâlnise până atunci un rus care să-şi dea cuvântul de onoare şi apoi să-l calce. Nu vorbea despre politică, bineînţeles, ci pur şi simplu despre afaceri.

Iar în schimb? Ce a cumpărat Barley?

Katia.

Matvei.

Gemenii.

Nu era un târg prost. Oameni în carne şi oase în schimbul unor argumente nereale.

Pentru el însuşi? Nimic. Nimic care să poată să schimbe puterea exigenţelor sale privitoare la cei pe care-i luase sub protecţia sa.

Încetul cu încetul, a devenit evident că Barley, o dată în viaţa lui, încheiase un contract de primă mână. Dacă Bluebird era o cauză pierdută, Katia şi copiii ei se dovedeau a fi o cauză salvată. A rămas la editura Octombrie, era zărită ocazional la recepţii, răspundea la telefon acasă şi la serviciu. Gemenii mergeau în continuare la şcoală şi cântau aceleaşi cântece idioate. Matvei îşi trăia viaţa lui de om cumsecade.

Curând, deci, o altă mare teorie se adăugă celorlalte, deja expuse: „Sovieticii se lansează într-o operaţiune de camuflaj intern. Ei nu vor să dea credit dezvăluirilor făcute de Bluebird privind incompetenţa lor".

Acul cadranului a oscilat în partea cealaltă un timp, iar documentele *Bluebird* au fost considerate autentice. Dar nu pentru mult timp.

– Asta vor ei să ne facă să credem, spusese un puternic om al zilei.

Aşa că acul reveni cu iuţeală la poziţia sa iniţială, pentru că nimănui nu-i place să fie luat drept imbecil.

În orice caz, târgul încheiat de Barley a fost respectat. Katia nu şi-a pierdut privilegiile, legitimaţia roşie, apartamentul, slujba şi chiar, pe măsură ce lunile treceau, frumuseţea.

La început, este adevărat, rapoartele vorbeau de o paloare a văduviei, de un aspect neglijent şi de lungi absenţe de la muncă. E clar că nimeni nu-i promisese lui Barley că nu va fi invitată să dea de bunăvoie o declaraţie în legătură cu relaţia sa cu defunctul Bluebird.

Dar încetul cu încetul, după o perioadă convenabilă de retragere, a redevenit plină de viaţă şi a fost văzută în lume.

Dar Barley? Fierbinte, rece, foarte rece. Mătuşile sale au primit scrisori oficiale de demisie, purtând ştampila poştei din Lisabona, după câteva zile de la încheierea târgului de carte. Stilul lor purta amprenta vechiului Barley: un plictis general pentru viaţa editorială, industria cărţii explodase prea repede, era vremea să facă alte lucruri în cei câţiva ani buni pe care îi mai avea de trăit.

Iar în privinţa planurilor sale imediate, îşi propunea „să dispară pentru un timp" şi să exploreze locuri exotice. Prin urmare, era clar că nu se mai afla în Rusia.

Adică, aparent clar, mai bine zis.

De altfel, aşa a afirmat el însuşi. Tot aşa a spus şi fata drăgălaşă de la agenţia de voiaj Barry Martin, care-şi avea birourile la Mejdunarodnaia. „Domnul Scott Blair hotărâse să se întoarcă la Lisabona în loc de Londra", spusese ea. Un curier de la VAAP îi adusese biletul. Ea i l-a schimbat şi i-a reţinut un loc la o cursă directă Aeroflot ce decola luni la orele unsprezece şi douăzeci şi ajungea la Lisabona la cincisprezece şi treizeci, cu escală la Praga.

Biletul a fost folosit de cineva. Un bărbat înalt, care n-a vorbit cu nimeni şi care semăna ca două picături de apă, sau aproape, cu Barley. Înalt, poate, ca bărbatul din holul agenţiei VAAP. L-am controlat oricum. L-am verificat pe tot parcursul traseului, care s-a oprit la Tina, menajera lui Barley de la Lisabona. Da, da! Tina avusese veşti de la el, i-a explicat ea lui Merridew. Trimisese o ilustrată frumoasă de la Moscova,

în care spunea că întâlnise o prietenă şi că aveau de gând să plece în vacanţă!

Merridew s-a simţit profund uşurat când a aflat că Barley nu se reîntorsese în cele din urmă în ograda sa.

În lunile următoare, înainte de a dispărea din nou, începuse să se schiţeze un tablou al vieţii de apoi a lui Barley. Un traficant de droguri vest-german auzi povestindu-se, în timp ce se afla în detenţie, că într-o închisoare de lângă Kiev era interogat un individ care răspundea descrierii lui Barley. Un tip vesel, spusese germanul. Popular printre ceilalţi deţinuţi. Liber. Până şi gardienii îl gratificau din când în când cu câte un surâs forţat.

Un cuplu de francezi aventuroşi, care se întorcea cu maşina acasă, fusese ajutat de un „englez înalt şi prietenos“, care le-a vorbit în franceză când fuseseră implicaţi într-o coliziune cu o limuzină sovietică în apropiere de Smolensk. Nimeni n-a fost rănit. Un metru optzeci, păr castaniu zburlit, politicos, un râs zgomotos, încadrat de neciopliţii ăia de ruşi.

Într-o zi, în apropiere de Crăciun, nu mult după ce Ned predase în mod oficial Casa Rusia, sosi un mesaj din Havana. O sursă cubaneză informă că un englez se afla în detenţie specială într-o închisoare politică în apropiere de Minsk şi că obişnuia să cînte foarte mult.

„Să cânte? întrebă Centrala înfuriată. Ce să cânte?“

„Cântă Satchmo“, răspunse Havana. Sursa era un împătimit al jazzului, ca şi englezul.

Şi ce s-a întâmplat cu textul scrisorii lui Barley către Ned? Acesta rămâne unul dintre micile mistere ale acestei afaceri, dat fiind că n-a ajuns niciodată în dosar şi nu există nici un fel de înregistrare a sa în istoria oficială a cazului Bluebird. Cred că Ned s-a agăţat de el ca de ceva la care ţinea mult prea mult ca să fie depus la dosar.

Acesta ar trebui să fie sfârşitul poveştii sau, mai curând, povestea n-ar trebui să aibă sfârşit. Dacă ar fi să-i crezi pe

inițiați, Barley se pare că plecase pentru a se alătura armatei umbrelor care bântuie prin străduțele întunecate ale societății moscovite, populate de defectori și spioni abandonați, de cei schimbați și de cei suspectați, însoțiți de nevestele lor patetice și de supraveghetorii lor îmbufnați, distribuindu-le rațiile din ce în ce mai reduse de articole de lux occidentale și de amintiri occidentale.

Barley ar fi trebuit să fie zărit după câțiva ani, în mod accidental, la o petrecere, unde un fericit ziarist britanic ar fi fost în mod misterios prezent și poate, dacă vremurile rămâneau aceleași, ar fi fost însărcinat cu o insignifiantă misiune de dezinformare sau i s-ar fi cerut să arunce cu puțin praf în ochii foștilor săi stăpâni.

Într-adevăr, se pare că acest ritual avea să fie curmat, când o telegramă urgentă de la succesorul lui Paddy raportă că un englez mare, cu părul castaniu, fusese zărit – nu numai zărit, ci și auzit – cântând la un saxofon tenor la un club nou din orașul vechi, după un an și o zi de la dispariția sa.

Clive fu scos din pat, mesaje zburară între Londra și Langley, Foreign Office-ul a fost consultat și o dată în viață a dat un aviz neechivoc: „Nu este problema noastră, nici a voastră." Și se părea că rușii erau mai bine echipați decât noi pentru a-l ține pe Barley în lesă. De altfel, rușii făcuseră dovada acestui lucru și înainte.

A doua zi sosi o altă telegramă, de data aceasta de la grasul Merridew din Lisabona. Tina, menajera lui Barley, cu care Merridew rămăsese vrând-nevrând în contact, primise instrucțiuni să pregătească apartamentul pentru sosirea stăpânului ei.

„Dar pe ce cale?" întrebă Merridew.

„Prin telefon", răspunse ea. Îi telefonase *Senhor* Barley.

„De unde ți-a telefonat, femeie tâmpită?"

Tina nu întrebase, iar Barley nu spusese. De ce să-l mai întrebe unde era, dacă azi-mâine venea la Lisabona?

Merridew era înspăimântat şi nu era singurul. I-am anunţat pe americani, însă cei de la Langley suferiseră o pierdere colectivă a memoriei. Doar că nu ne-au întrebat care Barley. Oamenii cred, în mod curent, că serviciile, cum e al nostru, iau măsuri de represalii foarte violente împotriva acelora care le-au trădat secretele. Ei bine, câteodată este adevărat; aşa procedează, cu toate că rareori o fac împotriva oamenilor de clasa lui Barley. Dar în acest caz, a fost clar de la bun început că nimeni – şi cu atât mai puţin cei de la Langley – nu voia câtuşi de puţin să pună sub lumina reflectoarelor pe cineva pe care-l doreau atât de mult să-l facă uitat. Mai bine să-i cumpărăm tăcerea, au căzut ei de acord şi să-i ţinem pe americani deoparte.

Urcam treptele cu teamă. Refuzasem serviciile de protecţie ale lui Brock şi oferta făcută cu jumătate de inimă de a mă sprijini. Casa scărilor era întunecată şi abruptă, neprimitoare şi neplăcut de liniştită. Era la începutul serii, dar ştiam că Barley era acasă. Am apăsat butonul soneriei, dar n-am auzit-o sunând. Aşa că am bătut în uşa scundă, de lemn gros. Îmi amintea de casa plutitoare de pe Insulă. Am auzit paşi înăuntru şi m-am dat înapoi imediat, fără vreun motiv anume, dar presupun că era ceva de genul fricii de animale. Va fi oare fioros? Va fi oare furios? Sau prea expansiv? Mă va arunca în jos pe scări sau mă va cuprinde în braţe? Aveam o servietă şi îmi amintesc că am trecut-o în mâna stângă, pentru a fi pregătit să mă apăr, cu toate că, Dumnezeu ştie, nu sunt un om violent. Mi-a mirosit a vopsea proaspătă. Uşa nu dispunea de vizor, aşa că Barley n-avea de unde să ştie cine îl caută înainte de a deschide uşa. L-am auzit trăgând zăvorul. Uşa s-a deschis spre interior.

– Bună, Harry, spuse el.

– Bună, Barley, i-am răspuns eu. Purtam un costum uşor, de culoare închisă, albastru, şi nu gri. I-am spus: Bună, Barley, şi m-am aşteptat să zâmbească.

Slăbise, era mai dur şi se ţinea mai drept, ceea ce-l făcea să pară şi mai înalt, depăşindu-mă cu un cap. Eşti un etern voiajor, filosofai. Era ceea ce îmi repetase adeseori Hannah la început, sperând că vom învăţa amândoi să devenim aşa ceva. Vechile sale gesturi dezordonate dispăruseră. Disciplina spaţiilor mici îşi îndeplinise misiunea. Era îngrijit. Purta blugi şi o cămaşă veche de crichet, cu mânecile suflecate până la cot. Avea pete de vopsea albă pe antebraţe şi era mânjit pe frunte. Am văzut în spatele lui o scară de lemn şi un perete pe jumătate zugrăvit, iar în mijlocul camerei o grămadă de cărţi şi de plăci de patefon, pe jumătate protejate cu o husă.

– Ai venit pentru o partidă de şah, Harry? mă întrebă el, fără să-mi zâmbească.

– Dacă aş putea să vorbesc puţin cu tine... i-am spus eu, aşa cum aş fi putut să-i spun lui Hannah sau tuturor acelora cărora le propuneam o jumătate de măsură.

– Oficial?

– Păi...

Ca şi cum nu m-ar fi auzit, mă examină cu o privire directă şi, fără să-şi cruţe timpul de care se pare că dispunea din belşug, mă examină aşa cum examinezi, presupun eu, un tovarăş de celulă sau un anchetator într-un univers unde regulile de politeţe elementară tind să fie neglijate.

Dar privirea sa nu exprima nici jenă, nici aroganţă, nici nervozitate. Părea, dimpotrivă, chiar mai limpede decât mi-o aminteam, ca şi cum s-ar fi fixat în permanenţă asupra acelor orizonturi îndepărtate către care aluneca din timp în timp.

– Am o poşircă de vin la gheaţă, dacă te mulţumeşti cu atât, spuse el şi se dădu înapoi ca să mă lase să trec, urmărindu-mă înainte de a închide şi de a pune zăvorul.

Dar tot nu zâmbea. Starea sa de spirit era un mister pentru mine. Mi-am dat seama că nu voi putea să-l înţeleg, dacă nu se hotăra să-mi vorbească. În alţi termeni, am înţeles despre el tot ce stătea în puterea mea de înţelegere. Restul era neant.

Scaunele erau acoperite cu huse. Le trase şi le împături, ca şi cum ar fi fost aşternutul său de pat. Foştii deţinuţi, am observat eu de-a lungul anilor, au nevoie de foarte mult timp ca să se dezbare de orgoliu.

– Ce vrei? mă întrebă el, turnând câte un pahar de vin pentru fiecare.

– Mi-au cerut să fac puţină curăţenie, am spus eu. Să obţin câteva răspunsuri şi asigurări din partea ta. Şi să-ţi dau altele în schimb. Mă pierdusem. Dacă putem să te ajutam cu ceva... am spus eu. Dacă ai nevoie de ceva... Ce-am putea conveni pentru viitor şi aşa mai departe.

– Am toate garanţiile de care am nevoie, mulţumesc, spuse el politicos, agăţându-se de singurul cuvânt care părea să-i fi reţinut interesul. Vor acţiona în propriul ritm. Am promis să-mi ţin gura. Zâmbi, în sfârşit. Ţi-am urmat sfatul, Harry. Am devenit amant de cursă lungă, ca şi tine.

– Am fost la Moscova, i-am spus, străduindu-mă din greu să reiau firul conversaţiei. M-am dus în diverse locuri, am văzut unele persoane, mi-am folosit propriul nume.

– Care-i acesta? întrebă el pe acelaşi ton politicos. Numele tău care e?

– Palfrey, răspunsei eu, omiţând particula „de".

Zâmbi, fie de simpatie, fie de aprobare.

– Serviciul m-a trimis acolo să te caut. Neoficial, dar într-un fel oficial. Să-i întreb pe ruşi despre tine. Să aranjez puţin lucrurile. Ne-am gândit că era momentul să aflăm ce se întâmplase cu tine. Să vedem dacă putem fi de ajutor.

Şi să ne asigurăm că respectau regulile jocului, aş fi putut adăuga eu. Că nimeni de la Moscova nu va face valuri. Fără scurgeri de informaţii tâmpite sau tunuri de presă.

– Ţi-am spus ce s-a întâmplat cu mine, zise el.

– Vrei să spui, în scrisorile tale către Wicklow, Henziger şi alţii?

– Da.

– Ei bine, am înțeles, evident, că au fost scrise sub amenințare sau poate chiar de către o altă mână. La fel cum s-a întâmplat cu scrisoarea bietului Goethe.

– Aiureli, spuse el. Le-am scris de bunăvoie.

Încercam să ajung la mesajul pe care trebuia să i-l transmit și la conținutul servietei de lângă mine.

– În ceea ce ne privește, ai acționat foarte onorabil, i-am spus eu scoțând un dosar și deschizându-l în poală. Toată lumea vorbește sub tortură și tu n-ai fost o excepție. Suntem foarte recunoscători pentru ceea ce ai făcut pentru noi și conștienți de prețul plătit de tine. Profesional și personal. Dorim să primești o deplină compensare. Cu niște condiții, bineînțeles. Suma s-ar putea să fie mare.

Unde a învățat să mă scruteze astfel? Să fie tot timpul inaccesibil. Să le transmită ălora o stare de tensiune, când el însuși rămâne impasibil.

I-am citit condițiile, oarecum asemănătoare celor impuse lui Landau, dar în sens invers. Să rămână în afara Regatului Unit și să nu intre decât cu acordul nostru prealabil. O reglementare definitivă și exhaustivă a tuturor pretențiilor. Tăcerea sa perpetuă, exprimată *ex abundanti cautela* într-o jumătate de duzină de moduri diferite. O grămadă de bani pentru care să semnezi aici, cu condiția – iar și iar cu condiția – că-și va ține gura închisă.

N-a semnat, totuși. Se plictisise deja. Mi-a îndepărtat cu un gest neglijent superbul meu stilou.

– Apropo, ce-ați făcut cu Walt? I-am adus o căciulă. Ca un acoperământ de ceainic, cu dungi, ca blana de tigru. Nu reușesc să găsesc chestia asta nenorocită!

– Dacă mi-o trimiți, voi avea grijă s-o primească, l-am asigurat eu.

După tonul vocii mele, zâmbi trist.

– Bietul Walt... I-au făcut vânt, nu-i așa?

– Ne ofilim repede în această meserie, îi spusei eu, dar nu-l puteam privi în ochi, aşa că am schimbat subiectul. Presupun că ai auzit că mătuşile tale au vândut editura casei Lupus Books.

Începu să râdă. Nu râsul său de altădată, e adevărat, dar râsul unui om liber, în orice caz.

– Jumbo, diavolul bătrân! A reuşit să păcălească Vaca Sfântă! Bravo lui!

Ideea nu părea să-l deranjeze. Dimpotrivă, părea să se bucure de justeţea ei. Mi-e teamă, aşa cum suntem toţi în meseria noastră, de oameni cu instincte bune. Dar am reuşit să simt şi eu ceva, prin procură, din pacea care-l domina. Părea să fi devenit de o toleranţă infinită.

– Va veni şi ea într-o zi, mi-a spus el contemplând portul. Mi-au promis că într-o zi va veni.

Nu imediat. La ora aleasă de ei, nu de Barley, dar va veni. Nu avea nici un dubiu. Poate că anul acesta, poate că următorul. Dar ceva înlăuntrul imensei burţi birocratice ruseşti se va mişca şi va da naştere unui şoricel de compasiune. Nu se îndoia de aceasta. Se va face pas cu pas, dar se va întâmpla. Îi promiseseră.

– Ei nu-şi încalcă promisiunile, mă asigură el, iar în faţa unei încrederi ca a lui ar fi fost indecent să-l contrazic.

Dar mai era ceva care mă oprea să dau glas scepticismului meu obişnuit. Hannah, din nou. Simţeam că mă ruga cu ardoare să-l las să trăiască în pace cu umanismul său, chiar dacă eu îl distrusesem pe-al ei. „Crezi că oamenii nu se schimbă niciodată pentru că tu nu o faci, îmi spusese ea cândva. Tu nu te simţi în securitate decât atunci când eşti dezamăgit."

I-am propus să-l iau la masă în oraş, dar părea că nu m-a auzit. Stătea în picioare, lângă fereastra lată, uitându-se la luminile portului, în timp ce eu îi priveam spatele. Aceeaşi

atitudine ca atunci când l-am interogat prima oară aici, la Lisabona.

Acelaşi braţ lung, care ţinea paharul ridicat. Aceeaşi atitudine avută pe Insulă, când Ned i-a spus că reuşise. Dar se ţinea mai drept. Vorbea oare cu mine din nou? Mi-am dat seama că da. Urmărea sosirea vasului lor de la Leningrad, spunea el. Urmărea cum cobora pasarela în grabă către el, cu copiii alături. El stătea cu unchiul Matvei la umbra unui pom, în parcul de sub geamul său, acolo unde stătuse cu Ned şi Walter, pe vremea când era încă un copil mare. O asculta pe Katia traducându-i poveştile eroice ale lui Matvei de pe vremea rezistenţei. Credea în toate speranţele pe care eu le îngropasem odată cu mine, când am ales bastionul sigur al neîncrederii infinite, şi nu căile primejdioase ale dragostei.

Am reuşit să-l conving să ieşim la cină şi a avut amabilitatea de a mă lăsa să plătesc. Dar n-am putut cumpăra nimic altceva de la el. N-a semnat nimic, n-a acceptat nimic, nu dorea nimic; n-a cedat la nimic. Nu datora nimic şi dorea fără mânie ca toţi cei rămaşi în viaţă să ne ducem la dracu'.

Dar era de un calm olimpian. Nici o stridenţă în atitudinea lui. Îmi respecta sentimentele, chiar dacă era prea bine-crescut ca să mă întrebe care erau acestea. Nu-i spusesem niciodată despre Hannah şi ştiam că nu voi putea face acest lucru nici acum, pentru că pe noul Barley l-ar fi scos din răbdări starea mea de neschimbare.

În rest, părea preocupat să-mi dăruiască povestea sa, ca să am şi eu ceva de dus acasă stăpânilor mei. M-a condus înapoi la apartamentul său, a insistat să mai bem un ultim păhărel şi m-a asigurat că nimic din ceea ce s-a întâmplat nu era din vina mea.

Vorbi. Pentru mine. Pentru el însuşi. Vorbea... vorbea. Mi-a spus povestea pe care am încercat să v-o prezint aici, atât din punctul lui de vedere, cât şi dintr-al nostru. Continuă să vorbească până se făcu ziuă şi, când am plecat, la orele cinci dimineaţa, se întrebă dacă n-ar fi bine să termine de zugrăvit

peretele înainte de a se culca. Avea atâtea lucruri de pregătit, îmi explică el. Covoare. Perdele. Etajere de cărți.

– Totul va fi bine, Harry, mă asigură el în timp ce mă conducea afară. Spune-le asta.

Spionajul înseamnă așteptare.

Este cea de-a treia vară a perestroikăi.
Barley Blair, un editor londonez, primește un document secret de la Moscova, care conține informații tehnice de o importanță covârșitoare. Dar este adevărat? Autorul lui este real? Sau este o farsă bine regizată?
Blair este trimis în Uniunea Sovietică pentru a verifica informația și a lua legătura cu expeditorul documentului. Deciziile lui și ale Katiei, intermediarul moscovit, pot asigura echilibrul balanței de forțe politice — o idee care este considerată de neconceput de către spionii profesioniști din ambele tabere.

„Un roman despre dragoste, decizie morală, loialitate și curaj... despre birocrație, trădare, disperare și teroare. Întâmplările din *Casa Rusia* sunt mai evocatoare decât orice Raport Kissinger despre glasnost și perestroika, în termeni de suferință umană, triumf, pierdere și supraviețuire."

San Francisco Chronicle

rao
international
publishing
company

ISBN 978-973-103-354-9

www.rao.ro
www.raobooks.com